

ADLİ YARGI HÂKİM VE SAVCI YARDIMCILIĞI SINAVLARI İLE DİĞER KURUM SINAVLARI İÇİN

İCRA VE İFLAS HUKUKU

KAPSAMLI DERS NOTU

www.ragipkarakus.com

2025

ÖNSÖZ

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda 23.02.2022 tarihli ve 7413 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle Türkiye'de ilk kez hakim ve savcı yardımcılığı müessesesi oluşturulmuştur. Yardımcılık müessesesi, 2023 yılında ve sonrasında yapılan sınavlarda başarılı olanlara uygulanacaktır. İcra ve iflas hukukundan, Adli Yargı Hakim ve Savcı Yardımcılığı Sınavında 6 adet; KPSS, İcra Müdürlüğü Sınavı ve diğer meslek sınavlarında da oldukça fazla sayıda soru gelmektedir. Adaylara alternatif oluşturması ve hukuk fakültelerinde öğrencilere yardımcı kaynak olması düşüncesiyle elinizde bulunan bu notu hazırlayarak dijital ortamda herkese açık şekilde paylaştım.

Notu, kaynakçada belirttiğim kaynaklardan da yararlanmak suretiyle mevzuatı esas alarak hazırladım. Öğretideki görüş ayrılıklarına girmeyerek, mevzuat dışına olabildiğince çıkmamaya çalıştım. Notu hazırlarken sadece İcra ve İflas Kanunu'na bağlı kalmayıp; Harçlar Kanunu, Tebligat Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Türk Medeni Kanunu, Türk Ticaret Kanunu ve diğer bazı özel kanunlarda yer alan düzenlemelere de ilgili kısımlarda yer verdim. Gerekli gördüğüm yerlerde Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay kararlarına da atıf yaptım. Notu hazırlarken, en son 2024 yılında 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikleri de göz önünde bulundurdum. Ayrıca, Anayasa Mahkemesinin İcra ve İflas Kanunu'nun 278. maddesindeki bazı ibareleri iptal eden 2021 ve 2022 tarihli kararlarını da nota işledim.

Konuları çok sade bir anlatımla ve örneklemeler yaparak açıklamaya çalıştım. Birçok bölümde karıştırılması muhtemel konuların karşılaştırmalı tablolarına yer verdim, önemli hususları uyarı kutucukları ile vurguladım ve bazı konuların anlatımını şemalarla destekledim. Piyasada birbirinden kaliteli birçok soru kitabı bulunduğu için notta örnek sorulara yer verme gereği duymadım.

Yoğun bir tempo ile çalıştığınız bu süreçte sizlere yardımcı olma arzusu ile hazırladığım bu notu, www.ragipkarakus.com internet sitesi üzerinden herkese açık bir şekilde paylaştım. Notta dijital ortamda tekrar ulaşmak için bu internet sitesini ziyaret edebilirsiniz. Bunun yanı sıra, not üzerinde yapılacak olası değişiklik veya düzeltmeleri de bu internet sitesi üzerinden takip edebilirsiniz.

Notta tespit ettiğiniz içerik, yazım ve noktalama hatalarını ilerleyen sayfalarda paylaştığım iletişim adreslerimi kullanarak bildirmenizi önemle rica ediyorum. Bunun yanı sıra, olumsuz görüşleriniz başta olmak üzere not ile ilgili tüm görüşlerinizi de aynı iletişim adreslerimi kullanarak göndermenizi de rica ediyorum.

Nottaki içerik ve yazım hatalarını tespit ederek gönderen ve gerekli düzeltmeleri yapmamı sağlayan herkese çok teşekkür ediyorum. Son olarak, Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olan arkadaşlarım başta olmak üzere, sınava girecek herkese başarılar diliyorum.

Her şey gönlünüzce olsun.

Ragıp KARAKUŞ

Hâkim

Lüleburgaz, 2025

İÇİNDEKİLER

Önsöz	I
İçindekiler	III
Kısaltmalar Cetveli	XIII

Birinci Bölüm

İcra Hukukuna İlişkin Genel Bilgiler

§1. Cebri İcra Hukukuna Giriş	1
I. Genel Açıklamalar	1
II. Şahıs İle Sorumluluk Yasağı	1
III. Talep Üzerine Harekete Geçme	1
IV. İcra Hukukunda Ehliyet	1
A. Taraf Ehliyeti	1
B. Takip Ehliyeti	2
C. Taraf Sıfatı (Husumet)	2
D. Temsil (Vekalet) Ehliyeti	3
V. Takip Arkadaşlığı	3
§2. İcra Hukukunda İşlemler	4
I. Taraf Takip İşlemi - İcra Takip İşlemi Ayrımı	4
II. Elektronik İşlemler	4
§3. İcra Hukukunda Tebligat	5
I. Tebligat	5
II. Usulsüz Tebligat	6
§4. İcra Hukukunda Süreler	7
§5. İcra Hukukunda Tatil ve Erteleme Halleri	8
I. Genel Olarak	8
II. Tatil Günleri ve Tatil Saatleri	8
A. Tatil Günleri.....	8
B. Tatil Saatleri	8
III. Erteleme (Talik) Halleri	8
A. Genel Erteleme Halleri	8
B. Özel Erteleme Halleri	10
§6. İcra Harç ve Giderleri	11
I. İcra Harçları	11
II. İcra Giderleri	12
§7. İcra Teşkilatı (İcra Organları)	13
I. Genel Olarak	13
II. Asıl İcra Organları	13
A. İcra Dairesi	13
B. İcra Daireleri Başkanlığı	16
C. İcra Mahkemesi	17
D. Bölge Adliye Mahkemesi	18
E. Yargıtay	18

II. Yardımcı İcra Organları	18
A. Genel Mahkemeler	18
B. Cumhuriyet Savcıları ve Adalet Müfettişleri	19
C. Kolluk Kuvvetleri	19
§8. Şikayet	20
I. Genel Olarak	20
II. İşlemlerine Karşı Şikayet Yoluna Gidilebilecek İcra ve İflas Organları	20
III. Şikayetin Tarafları	20
IV. Şikayet Sebepleri	21
A. Kanuna Aykırılık	21
B. İşlemin Hadiseye Uygun Olmaması	21
C. Hakkın Sebepsiz Yere Yerine Getirilmemesi	22
D. Hakkın Sebepsiz Yere Sürüncemede Bırakılması	22
E. Kamu Düzenine Aykırılık	22
V. Şikayetin Süresi	23
VI. Şikayet Başvurusunda Usul	23
VII. Şikayetin Sonuçları	25

İkinci Bölüm

Takip Yollarına İlişkin Genel Bilgiler

§. Takip Yollarına İlişkin Genel Bilgiler	26
I. Genel Olarak	26
II. Takip Yollarının Değiştirilmesi	26

Üçüncü Bölüm

İlamsız İcra

§1. Giriş	27
§2. Genel Haciz Yoluyla Takip	28
I. Genel Bilgi	28
II. Görev ve Yetki	28
III. Takibin Aşamaları	29
IV. Takip Talebi	29
A. Genel Olarak	29
B. Takip Talebinde Bulunması Gereken Unsurlar	29
C. Takip Talebinde Bulunmanın Sonuçları	30
D. Takipten Vazgeçme (Feragat)	31
V. Ödeme Emri	31
A. Genel Olarak	31
B. Ödeme Emrinin İçeriği	32
VI. Ödeme Emrine İtiraz	33
A. Genel Olarak	33
B. İtirazın Usulü	33
C. Borca İtiraz	34

D. İmzaya İtiraz	35
E. Kısmi İtiraz	35
F. Gecikmiş İtiraz	35
VII. İtirazın Hükümden Düşürülmesi	37
A. Genel Olarak	37
B. İtirazın İptali Davası	37
C. İtirazın Kaldırılması Talebi	39
VIII. Borçtan Kurtulma Davası	44
IX. Menfi Tespit Davası	45
A. Genel Olarak	45
B. Takipten Önce Açılan Menfi Tespit Davası	46
C. Takipten Sonra Açılan Menfi Tespit Davası	46
D. Menfi Tespit Davasının Sonuçları	47
X. İstirdat (Geri Alma) Davası	47
A. Genel Olarak	47
B. İstirdat Davasının Sonuçları	48
XI. Mal Beyanı	49
XII. İcra Takibinin İptali ve Ertelenmesi	50
A. İtf Sebebiyle Takibin İptali	50
B. Zamanaşımı Sebebiyle İcranın Geri Bırakılması	50
C. Süre (Mehil) Verme Sebebiyle Takibin Ertelenmesi	51
XIII. Haciz	51
A. Genel Olarak	51
B. Haciz Talebi	52
C. Haczin Yapılması	53
a) Genel Olarak	53
b) Kıymet Takdiri	53
c) Konutta Haciz	54
D. Haciz Tutanağı	54
E. Haczin Konusu	55
F. Haciz Kalkmış Olup da Muhafazasına Gerek Kalmayan Malların Tasfiyesi ...	58
G. Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal veya Alacaklarının Haczi	60
H. Haczin Etkisi	64
İ. Hacizde Tertip (Sıra)	65
J. Haczedilemeyen Mal ve Haklar	66
K. Hacze İştirak (Katılım)	71
L. Hacizde İstihkak Prosedürü	75
XIV. Borcun Taksitle Ödenmesi	79
XV. Satış (Paraya Çevirme)	80
A. Genel Olarak	80
B. Satış Talebi	80
C. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi	82
D. Elektronik Ortamda Açık Artırma Suretiyle Satış	83

E. Taşınırın Satışı	83
F. Taşınmazların Satışı	87
XVI. İhale Feshi.....	92
A. Genel Olarak	92
B. İhale Feshi Sebepleri	92
C. Talep Edebilecek Kişiler	93
D. İhale Feshinde Usul	93
XVII. Paraların Ödenmesi veya Paylaştırılması	95
A. Genel Olarak	95
B. Paraların Paylaştırılması	95
a) Genel Olarak	95
b) Sıra Cetveli	95
c) Sıra Cetveline Karşı Şikayet	96
d) Sıra Cetveline Karşı İtiraz	97
e) Ödeme veya Paylaştırmadan Sonra Yapılacak İşlemler	97
XVIII. Borç Ödemeden Aciz Belgesi	98
A. Genel Olarak	98
B. Kesin Aciz Belgesi	98
C. Geçici Aciz Belgesi	99
§3. Kambyo Senetlerine Mahsus Haciz Yolu İle Takip	101
I. Genel Olarak	101
II. Takip Talebi	101
III. Ödeme Emri	102
IV. Ödeme Emrine Karşı Konulması.....	103
A. Ödeme Emrine İtiraz	103
B. Ödeme Emrine Karşı Şikayet	105
VI. Ödeme Emrine Karşı Konulmaması	106
VII. Uygulanacak Diğer Hükümler	106
§4. Kiralanan Taşınmazın İlamsız İcra Yolu İle Tahliyesi	107
I. Genel Olarak	107
II. Kira Bedelinin Ödenmemesi Sebebiyle İlamsız İcra Yoluyla Tahliye	107
III. Kira Süresinin Sona Ermesi Sebebiyle İlamsız İcra Yoluyla Tahliye	109
IV. Kiralanan Taşınmazda Üçüncü Kişinin Bulunması	111
§5. Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takip	113
I. Genel Olarak	113
II. Şartları	113
III. Takibin Aşamaları	114
Dördüncü Bölüm	
İlamlı İcra	
§1. Genel Bilgiler	118
I. Genel Olarak	118
II. İlam ve İlam Niteliğindeki Belgeler	118

A. İlam	118
B. İlam Niteliğindeki Belgeler	119
III. İlamlı İcrada Yetki	119
§2. Takibin Yapılışı	120
I. Takip Talebi	120
II. İcra Emri	121
III. İcranın Geri Bırakılması	121
IV. Kanunyolu Sebebiyle İcranın Durdurulması (Tehir-i İcra)	123
V. İlamın İcra Edilmesi	124
VI. İcranın İadesi (Eski Hale Getirme)	125
VII. Zamanaşımı	126

Beşinci Bölüm **Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluyla Takip**

§1. Giriş	127
I. Genel Olarak	127
II. İcra ve İflas Kanunu'na Göre Rehin Kavramı	127
III. Önce Rehnin Paraya Çevrilmesi Yoluna Başvurma Zorunluluğu	128
§2. Rehnin Paraya Çevrilmesi Usulü	129
I. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolunun Türleri ve Özellikleri	129
II. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip	129
A. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip	129
B. Taşınmaz Rehninin (İpoteğin) Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip	129
III. Rehnin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip	131
A. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip	131
B. Taşınmaz Rehninin (İpoteğin) Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip	131
IV. Rehinli Malların Satılması ve Paraların Paylaştırılması	133
V. Rehin Açığı Belgesi	133
A. Geçici Rehin Açığı Belgesi	133
B. Kesin Rehin Açığı Belgesi	133
VI. İpotek Alacaklısının Gaip Olması veya Borcu Almaktan Kaçınması	134

Altıncı Bölüm **İhtiyati Haciz**

§. Genel Bilgiler ve İhtiyati Haciz Prosedürü	136
I. Genel Olarak	136
II. İhtiyati Haciz Kararının Alınması	137
III. İhtiyati Haciz Kararının İcra Edilmesi	137
IV. İhtiyati Haciz Tamamlayan İşlemler	138
V. İhtiyati Haciz Kararına Karşı İtiraz ve İstinaf Yolları	138
VI. Haksız İhtiyati Haciz Sebebiyle Tazminat Davası	139
VII. İhtiyati Haciz ile İhtiyati Tedbirin Farkları	140

Yedinci Bölüm

İflas Hukuku

§1. Genel Bilgiler	141
I. Genel Olarak	141
II. İflasa Tabi Kişiler	142
A. Genel Olarak	142
B. Tacirler	142
C. Tacir Olmamalarına Rağmen İflasa Tabi Olan Kişiler	143
D. Konkordatoya Özel İflas Düzenlemesi	145
III. İflas Organları	145
A. Genel Olarak	145
B. Resmi Organlar	145
C. Özel Organlar	147
IV. İflas Hukukunda Yetki	148
A. Yetkili İcra Dairesi	148
B. Yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi	149
C. Yetkili İflas Dairesi	149
§2. Genel İflas Yoluyla Takip	150
I. Genel Olarak	150
II. İflas Takip Talebi	150
III. İflas Ödeme Emri	150
IV. İflas Ödeme Emrine İtiraz	150
V. İflas Davası	151
A. Davanın Açılması	151
B. Yargılama Usulü	151
C. Depo Kararı	152
D. İflas Kararı	152
E. Muhafaza Tedbirleri	152
F. Kanun Yolu	153
§3. Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yolu	155
I. Genel Olarak	155
II. İflas Takip Talebi	155
III. İflas Ödeme Emri	155
IV. İflas Ödeme Emrine İtiraz veya Şikayet	156
V. İflas Davası	156
§4. Doğrudan (Takipsiz) İflas	158
I. Genel Olarak	158
II. Alacaklının Talebiyle Doğrudan İflas	158
A. Alacaklının Talebiyle Doğrudan İflas Sebepleri	158
B. Yargılama Usulü	160
III. Borçlunun Talebiyle Doğrudan İflas	160
A. Genel Olarak	160

B. Borçlunun İsteğe Bağlı İflas Talebi	160
C. Borçlunun Zorunlu İflas Talebi	161
§5. Terekenin İflas Hükümlerine Göre Tasfiyesi	162
§6. İflasın Hukuki Sonuçları	163
I. İflasın Müflis Bakımından Sonuçları	163
A. İflasın Açılması ve Borçlunun Müflis Sifatını Alması	163
B. İflas Masasının Oluşması	163
C. Müflisin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması	165
D. Müflise Karşı Yapılan Bazı Takiplerin Durması ve Düşmesi	166
E. Müflisin Taraf Olduğu Bazı Hukuk Davalarının Durması	167
II. İflasın Alacaklılar Bakımından Sonuçları	167
A. Müflisin Borçlarının Muaccel Hale Gelmesi	167
B. Faizlerin İşlemeye Devam Etmesi	167
C. Geciktirici Şarta veya Belirsiz Süreye Bağlı Alacakların Durumu	168
D. Konusu Para Olmayan Alacakların Para Alacağına Çevrilmesi	168
E. İflasta Takas	168
F. Müflisin Kefil Olduğu Borçların Durumu	169
G. Müşterek Borçluların Aynı Zamanda İflası	169
H. Müflisle Birlikte Borçlu Olanlardan Birinin Borcu Kısmen Ödemesi	169
İ. İflasın Müflisi Taraf Olduğu Sözleşmelere Etkisi	169
III. İflasın Kamu Hukuku Bakımından Sonuçları	170
A. Kamu Hukuku Bakımından İflas Çeşitleri	170
B. İtibarın İadesi	171
§7. İflasın Tasfiyesi	173
I. Genel Olarak	173
II. İflas Masasının Oluşması	173
A. Genel Olarak	173
B. Malların Defterinin Tutulması ve Muhafazası	173
C. Tasfiye Şeklinin Belirlenmesi	174
III. Birinci Alacaklılar Toplantısı	175
IV. İflas Bürosu	176
V. İflas İdaresi	177
A. Genel Olarak	177
B. Görev ve Yetkileri	177
VI. Masa Alacaklarının Tahsili ve Acele Satışların Yapılması	178
VII. İflasta İstihkak Davaları	179
A. Malın İflas Masasının Elinde Olması Halinde İstihkak Davası	179
B. Malın Üçüncü Kişinin Elinde Olması Halinde İstihkak Davası	179
VIII. Alacakların İncelenmesi	180
IX. Sıra Cetvelinin Hazırlanması	180
A. Sıra Cetvelinin Hazırlanması ve İlanı	180
B. Sıra Cetveline Karşı Koyulması	181
X. Geç Bildirilen Alacakların Durumu	183

XI. İkinci Alacaklılar Toplantısı	183
XII. Masa Mallarının Satışı ve Paraların Paylaştırılması	184
A. Satış (Paraya Çevirme)	184
B. Paraların Paylaştırılması	185
§8. İflasın Kapanması ve Kaldırılması	189
I. İflasın Kapanması	189
II. İflasın Kaldırılması	189

Sekizinci Bölüm

Konkordato

§1. Konkordatoya İlişkin Genel Bilgiler	192
I. Genel Olarak Konkordato	192
II. Konkordatonun Çeşitleri	192
§2. Adi Konkordato	193
I. İflas Dışı (İflastan Önce) Konkordato	193
A. Konkordato Talebi	193
B. Konkordato Talebine Eklenecek Belgeler	193
C. Geçici Mühlet Verilmesi	194
D. Geçici Mühletin Sonuçları, İlanı ve Bildirimi	194
E. Kesin Mühlet Verilmesi ve Alacaklılar Kurulunun Oluşturulması	195
F. Konkordato Komiseri ve Alacaklılar Kurulu ile Bunların Görevleri	195
G. Malî Durumun Düzelmeye Nedeniyle Kesin Mühletin Kaldırılması	196
H. Kesin Mühlet İçinde Konkordato Talebinin Reddi İle İflasın Açılması	196
İ. Kanun Yolları	197
J. Kesin Mühletin Sonuçları	197
K. Defter Tutulması ve Rehinli Malların Kıymetinin Takdiri	199
L. Alacaklıları Alacaklarını Bildirmeye ve Borçluyu da Beyana Davet	199
M. Alacaklılar Toplantısına Davet	200
N. Alacaklılar Toplantısı ve Projenin Kabulü İçin Gerekli Çoğunluk	200
O. Borçtan Birlikte Sorumlu Olanlara Karşı Haklar	200
P. Konkordatonun Tasdiki	201
Q. Konkordatonun Tasdik Edilmemesi ve Borçlunun İflası	202
R. Kanun Yolları	203
S. Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava	203
T. Konkordatonun Hükümleri ve Sonuçlanmayan Takiplere Etkisi	203
U. Konkordatonun Feshi	204
II. Rehinli Alacaklılarla Müzakere ve Borçların Yapılandırılması	205
III. İflas İçinde (İflastan Sonra) Konkordato	206
§3. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordato	208
I. Genel Olarak	208
II. Organlar: Konkordato Tasfiye Memurları ve Alacaklılar Kurulu	208
III. Malvarlığının Terki Suretiyle Konkordatonun Zorunlu İçeriği	208
IV. Tasdikin Sonuçları	208

V. Sıra Cetvelinin Hazırlanması	209
VI. Paraya Çevirme	209
VII. Paraların Paylaştırılması	210
VIII. Faaliyet Raporu	210
VIX. Hukukî İşlemlerin İptali	210

Dokuzuncu Bölüm

Sermaye Şirketleri ve Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması

§. Genel Bilgiler	211
--------------------------------	------------

Onuncu Bölüm

Tasarrufun İptali

§. Tasarrufun İptali Davası Hakkında Genel Bilgiler	213
--	------------

I. Genel Olarak	213
II. İptale Tabi Tasarruflar	214
III. Yargılama Hakkında Bilgiler	215
IV. Davanın Sonuçları	217

On Birinci Bölüm

İcra ve İflas Suçları

§. Genel Bilgiler	218
--------------------------------	------------

I. Genel Olarak	218
II. Yargılama Usulü	218

Yararlanılan Kaynaklar	221
-------------------------------------	------------

KISALTMALAR CETVELİ

5235 s. K.	: Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri İle Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun
5502 s. K.	: Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun
7155 s. K.	: Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun
7327 s. K.	: İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
7445 s. K.	: İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
ASK	: Adli Sicil Kanunu
AvK	: Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BanK	: Bankacılık Kanunu
BelK	: Belediye Kanunu
CİK	: Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
ÇekK	: Çek Kanunu
HarçK	: Harçlar Kanunu
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
İÖİK	: İl Özel İdaresi Kanunu
İŞK	: 4857 sayılı İş Kanunu
İYUK	: İdari Yargılama Usulü Kanunu
KöyK	: Köy Kanunu
m.	: madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
NotK	: Noterlik Kanunu
SayK	: Sayıştay Kanunu
SerPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SGKK	: Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun
SSGSK	: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TebK	: Tebligat Kanunu
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
UYAP	: Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi
VVMT	: Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük
Y()HD	: Yargıtay (). Hukuk Dairesi
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

Aşağıdaki uyarıları lütfen okuyunuz ve dikkate alınız:

Bu notta yer alan içerikler Ragıp Karakuş tarafından yazılmış, notun kapak ve sayfa tasarımları yine bizzat Ragıp Karakuş tarafından yapılmıştır. Notta tespit ettiğiniz içerik, yazım ve noktalama hatalarını aşağıdaki iletişim adreslerimizi kullanarak bildirmenizi rica ederiz. Ayrıca, olumsuz görüşleriniz başta olmak üzere not ile ilgili tüm görüşlerinizi de aynı iletişim adreslerimizi kullanarak göndermenizi rica ederiz.

İnternet Paylaşımlarına Özel Uyarı: Not, ticari veya akademik amaçlarla yazılmamıştır. Notu ticari amaçla veya üzerinde herhangi bir değişiklik yapmak suretiyle kullanmayınız. Notta yer alan içerikleri doğrudan kullanacaksanız www.ragipkarakus.com web sitesini kaynak göstermenizi rica ederiz.

ragipkarakus

ragipkarakus@gmail.com

www.ragipkarakus.com

BİRİNCİ BÖLÜM İCRA HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

§1. CEBRİ İCRA HUKUKUNA GİRİŞ

I. GENEL AÇIKLAMALAR

Cebri icra, maddi hukuktan doğan hakların Devlet aracılığıyla korunmasını veya elde edilmesini sağlayan faaliyetleri ifade eder. Cebri icraya ilişkin kuralları düzenleyen hukuk dalı icra ve iflas hukukudur. İcra ve iflas hukuku esasen takip hukukunun bir alt dalını teşkil etse de, kısaca takip hukuku şeklinde de ifade edilebilir.

Borçlu, borcunu kendi rızası ile ifa etmezse, alacaklının Devletin yetkili organlarına başvurma hakkı doğar. Hukukumuzda bireylerin alacaklarını bizzat kendilerinin elde etmeye çalışmaları kural olarak yasaktır. Buna, bizzat ihkak-ı hak yasağı denir. Bu yasak çerçevesinde, alacağını elde etmek isteyen alacaklı, Devletin yetkili organlarına başvurmak zorundadır. Cebri icra ile zor kullanma yetkisi kural olarak sadece Devlete aittir.

II. ŞAHİS İLE SORUMLULUK YASAĞI

Hukukumuzda şahıs ile sorumluluk da yasaktır. Borçlu, sadece malvarlığı ile sorumlu tutulabilir. Dolayısıyla, istisnaları bulunmakla birlikte, borcunu ifa etmeyen borçlu, sırf bu gerekçeyle hürriyetinden alıkonulamaz. Şahıs ile sorumluluk yasağının bazı önemli istisnaları vardır. Örneğin, mal beyanında bulunmayan borçlu, alacaklının talebi üzerine, mal beyanında bulunana kadar 3 ayı geçmemek kaydıyla hapisle tazyik olunur (İİK m. 76).

Şahıs ile sorumluluk kavramı ile şahsi sorumluluk kavramı birbirine karıştırılmamalıdır. Şahsi sorumluluk kavramı, borçlunun bütün malvarlığı ile sorumlu olmasını ifade eder. Şahsi sorumluluğun yaygın olarak kullanılan bir diğer ifadesi ise sınırsız sorumluluktur. Hukukumuzda yasak olan şahsi (sınırsız) sorumluluk değil, şahıs ile sorumluluktur.

III. TALEP ÜZERİNE HAREKETE GEÇME

Takip hukukunda talep üzerine harekete geçme kuralı esastır. Devletin yetkili icra organları, icra takibini kendiliğinden başlatmaz veya devam ettirmez. Bunun için alacaklı tarafından talepte bulunulması gerekir. Bu kural esasen medeni usul hukukuna hakim olan tasarruf ilkesinin bir yansımasıdır. Alacağın elde edilmesi amacıyla Devletin yetkili organlarının harekete geçmesi, her talep doğrultusunda değil, sadece usulüne ve şartlarına uygun şekilde yapılan talep doğrultusunda mümkündür.

IV. İCRA HUKUKUNDA EHLİYET

A. Taraf Ehliyeti

Taraf ehliyeti, medeni hukuktaki hak ehliyetinin karşılığıdır. Hak ehliyetine sahip olan herkes taraf ehliyetine de sahiptir (HMK m. 50). Taraf ehliyetine sahip olmayan bir kişi icra takibi başlatamayacağı gibi, taraf ehliyetine sahip olmayan bir kişi aleyhine de icra takibi başlatılamaz. Taraf ehliyetine sadece gerçek veya tüzel kişiler sahiptir.

Her gerçek kişinin hak ehliyeti vardır (TMK m. 9). Dolayısıyla her gerçek kişi sağ olmak kaydıyla borçlu ve alacaklı sıfatlarına sahip olabilir. Hayatta olmayan kişilerin kural olarak hak ehliyetleri yoktur; ölmüş bir kişi adına icra takibi başlatılamayacağı gibi, ölmüş bir kişinin aleyhine de

icra takibi başlatılamaz. Alacaklı takip sırasında ölürse, takibe mirasçıları veya tereke temsilcisi devam eder¹. Takip sırasında borçlu ölürse, takip mirasçılara veya tereke temsilcisine karşı devam eder.

Borçlunun sağlığında başlamış bir icra takibine borçlunun ölümünden sonra mirasçılarına veya tereke temsilcisine karşı devam edilebilir. Fakat borçlunun sağlığında başlamış olan iflas takibine borçlunun ölümünden sonra mirasçılara karşı devam edilemez; bu durumda iflas takibi sadece terekeye karşı devam eder.

Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder (TMK m. 28). Dolayısıyla, kanun koyucu, taraf ehliyeti için hayatta olma koşuluna bir istisna getirmiş, henüz doğmamış olsa bile ana rahminde bulunan cenine de hak ehliyeti tanımıştır.

Tıpkı gerçek kişiler gibi, tüzel kişiler de hak ehliyetine sahiptir (TMK m. 48). Dolayısıyla, tüzel kişiler de icra hukuku bağlamında alacaklı veya borçlu sıfatına sahip olabilir. Tüzel kişiliğe sahip olmayan kuruluşların ise taraf ehliyetleri yoktur. Bu çerçevede adi şirketler, ticari işletmeler veya miras ortaklıkları, bir icra takibinde alacaklı veya borçlu tarafında yer alamaz.

Taraf ehliyeti, icra memuru tarafından re'sen incelenmelidir. Eğer taraf ehliyetinde bir eksiklik varsa, taraflar süresiz olarak şikayet yoluna gidebilirler.

B. Takip Ehliyeti

Takip ehliyeti; bir kişinin bizzat veya atadığı temsilcisi aracılığıyla icra takibi yapabilmesi veya kendisine karşı yapılan icra takiplerinde hak koruyucu işlemleri yapabilmesi ehliyetidir. Takip ehliyeti, medeni hukuktaki fiil ehliyetinin karşılığıdır. Ayrıca takip ehliyeti, HMK m. 51'de düzenlenen dava ehliyetinin de karşılığıdır. Fiil ehliyetine sadece gerçek veya tüzel kişiler sahiptir. Tüzel kişiliğe sahip olmamaları sebebiyle taraf ehliyetine sahip olmayan kuruluşların takip ehliyetleri de yoktur.

Yargıtay, iflas idaresi ve iflas dairesinin, her ne kadar tüzel kişiliğe sahip olmasalar da takip ehliyetine sahip olduklarını kabul etmiştir². Yine, Kat Mülkiyeti Kanunu'na göre, bina/site yönetimi de tüzel kişiliğe sahip olmasa da takip ehliyetine sahiptir (KMK m. 35/i).

Takip ehliyeti, icra memuru tarafından re'sen incelenmelidir. Eğer takip ehliyetinde bir eksiklik varsa, taraflar süresiz olarak şikayet yoluna gidebilirler.

C. Taraf Sıfatı (Husumet)

Taraf sıfatı, usule ilişkin değil, tamamen esasa ilişkin bir konudur. Maddi hukuk bakımından icra takibinde bulunan kişinin gerçekten alacaklı olduğu veya hakında icra takibi yapılan kişinin gerçekten borçlu olduğu durumlarda bu kişilerin taraf sıfatına sahip olduklarından bahsedilir.

Taraf sıfatı icra memuru tarafından re'sen incelenmez. Dolayısıyla, taraf sıfatıyla ilgili olarak şikayet yoluna değil, itiraz yoluna gidilmelidir. Örneğin, alacaklı A, sözleşmeden doğan alacağı için borçlu B'nin kardeşi C'ye icra takibi başlatırsa C, taraf sıfatının bulunmadığını ödeme emrine itiraz yoluyla ileri sürebilir.

¹ Ölmüş kişilerin borçları veya alacakları bakımından mirasçılar tarafından yapılan veya mirasçılara karşı yapılan icra takiplerinde taraf ehliyeti ölmüş kişiye değil, mirasçılara aittir. Dolayısıyla ölmüş kişinin mirasçılarının icra takiplerine taraf olmaları, taraf ehliyetine sahip olmak için "hayatta olmak" şartına bir istisna teşkil etmez.

² Yargıtay 23. HD, E. 2014/2529, K. 2014/7989, T. 10.12.2014.

D. Temsil (Vekalet) Ehliyeti

Taraflar, icra takip işlemlerini bizzat kendileri yapabilecekleri gibi atayacakları temsilcilerine de yaptırabilirler. İcra hukukunda temsilci atama zorunluluğu yoktur. Fakat yine de bir icra işlemi temsilci aracılığıyla gerçekleştirilecekse, bu temsilcinin avukat olması gerekir. Avukat olmayan bir temsilci ile takip edilen işlemler, süresiz şikayet yoluna gidilerek iptal edilebilir.

Vekalet ehliyeti de icra memuru tarafından re'sen incelenmelidir. Eğer vekalet ehliyetinde bir eksiklik varsa, taraflar süresiz olarak şikayet yoluna gidebilirler.

İcra hukukunda temsilci atama zorunluluğu yoktur. Fakat, 7155 sayılı Kanun kapsamında, abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takiplerde avukat ile temsil zorunluluğu vardır (7155 sayılı Kanun m. 2/1).

V. TAKİP ARKADAŞLIĞI

A. Genel Olarak

Takip arkadaşlığı, alacaklı veya borçlu tarafında aynı anda birden fazla kişinin bulunması durumudur. Borçlular bakımından takip arkadaşlığında ortak bir icra takibi birden fazla borçluya yöneltilmekte, alacaklılar bakımından takip arkadaşlığında ise birden fazla alacaklı ortak bir takip talebinde bulunmaktadır.

B. Alacaklılar Bakımından Takip Arkadaşlığı

İcra ve İflas Kanunu'nda alacaklılar bakımından özel bir takip arkadaşlığı düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, kural olarak, birden fazla alacaklının, alacakları ortak olsa bile, tek bir takip başlatarak alacaklarını elde etmeleri mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, alacaklıların, borçluya karşı ayrı ayrı takip başlatmaları gerekir.

Fakat, alacaklılar bakımından takip arkadaşlığı, maddi hukukta söz konusu olabilir. Örneğin, miras ortaklığı ve adi ortaklıkta zorunlu takip arkadaşlığı vardır. Bu durumlarda alacaklılar, alacakları için ancak tek bir takip talebinde bulunmak zorundadır. Bunun yanı sıra, alacaklılar arasında maddi hukuktan kaynaklı ihtiyari (isteğe bağlı) takip arkadaşlığı da söz konusu olabilir. TBK m. 169'da düzenlenen müteselsil alacaklılık, ihtiyari takip arkadaşlığına bir örnektir.

C. Borçlular Bakımından Takip Arkadaşlığı

Borçlular bakımından takip arkadaşlığı da, tıpkı alacaklılar bakımından takip arkadaşlığı gibi, zorunlu takip arkadaşlığı ve ihtiyari takip arkadaşlığı şeklinde ikiye ayrılır. Borçlular bakımından zorunlu takip arkadaşlığına yine miras ortaklığı ve adi ortaklık örnek verilebilir. Borçlular bakımından ihtiyari takip arkadaşlığına ise bir taşınmazı birlikte kiralayan kişilerin kira bedeli ödeme borcu örnek verilebilir.

Kiralanan bir taşınmazda, kiracılar arasında kira bedeli ödeme borcu bakımından ihtiyari takip arkadaşlığı, taşınmazın tahliyesi bakımından ise zorunlu takip arkadaşlığı söz konusudur. Başka bir ifadeyle, taşınmazını kiraya veren kişi, kiracılardan kira bedelini almak için takip başlatıyorsa takibi hepsine birden yöneltmek zorunda değildir, fakat taşınmazın tahliyesini istiyorsa bu takibi kiracıların hepsine birden yöneltmek zorundadır.

§2. İCRA HUKUKUNDA İŞLEMLER

I. TARAF TAKİP İŞLEMİ - İCRA TAKİP İŞLEMİ AYRIMI

İcra hukukunda işlemler, genel olarak, taraf takip işlemleri ve icra takip işlemleri olarak ikiye ayrılır. Taraf takip işlemleri, takibin başından sonuna kadar taraflarca yapılan işlemleri, icra takip işlemleri ise yetkili icra organlarınca borçluya karşı ve alacaklı yararına yönelik yapılan işlemleri ifade eder. Örneğin, takip talebinde bulunmak, haciz talep etmek, satış talep etmek gibi işlemler taraflar tarafından gerçekleştirildiği için taraf takip işlemidir. Buna karşılık, ödeme emri göndermek ve ihale gibi işlemler ise icra organları tarafından gerçekleştirildiği için icra takip işlemidir.

İcra organlarınca gerçekleştirilse de, muhafaza tedbirlerinin alınması ve paraların paylaştırılması icra takip işlemi değildir.

II. ELEKTRONİK İŞLEMLER

İcra ve İflas Kanunu'nda 2012 yılında yapılan değişikliklerle birlikte, elektronik işlemler, hukukumuzda önemli bir yer edinmiştir. Bu düzenlemelerle birlikte, birçok icra takip işlemi, elektronik ortamda gerçekleştirilmektedir. Elektronik işlemlere ilişkin İcra ve İflas Kanunu'nun 8/a maddesinde yapılan düzenlemeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- ▶ İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır.
- ▶ Usulüne göre güvenli elektronik imza ile oluşturulan veriler senet hükmündedir.
- ▶ Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı ispat gücünü haizdir. Güvenli elektronik imza, kanunlarda güvenli elektronik imza ile yapılamayacağı açıkça belirtilmiş olan işlemler dışında, elle atılan imza yerine kullanılabilir.
- ▶ Güvenli elektronik imzayla oluşturulan belge ve kararlarda, kanunlarda birden fazla nüshanın düzenlenmesi ve mühürleme işlemini öngören hükümler uygulanmaz.
- ▶ Zorunlu nedenlerden dolayı fiziki olarak düzenlenen belge veya kararlar, yetkili kişilerce güvenli elektronik imzayla imzalanarak UYAP'a aktarılır ve gerektiğinde UYAP vasıtasıyla ilgili birimlere iletilir. Bu şekilde elektronik ortama aktarılarak ilgili birimlere iletilen belge ve kararların asılları, gönderen icra ve iflas dairesinde saklanır, ayrıca fiziki olarak gönderilmez. Ancak, belge veya kararın aslının incelenmesinin zorunlu olduğu hâller saklıdır.
- ▶ Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hallerde, icra müdürü veya görevli memur tarafından belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek, imzalanır ve mühürlenir.
- ▶ Elektronik ortamda yapılan işlemlerde süre mesai saatleri sonunda (16.59'da) değil; gün sonunda (23.59'da) biter.
- ▶ Alacaklı, UYAP üzerinden bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla dosya safahat bilgileri ile borçlunun mal, hak veya alacağını kanunda belirtilen cüzi miktarda para karşılığında sorgulayabilir.
- ▶ Elektronik işlemlerin UYAP vasıtasıyla yapılmasına dair usul ve esaslar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle düzenlenir.

§3. İCRA HUKUKUNDA TEBLİGAT

I. TEBLİGAT

İcra hukukunda birçok işlemin gerçekleştirilmesi ve bu işlemlere bağlı sürelerin başlatabilmesi için, söz konusu işlemlerin ilgililerine tebliğ edilmesi zorunludur. Başka bir ifadeyle, yapılan işlemlerin hüküm ve sonuç doğurması için, bu işlemin ilgisi tarafından öğrenilmesi şarttır. Tebligat, 7201 sayılı Tebligat Kanunu'ndaki düzenlemeler çerçevesinde yapılır (İİK m. 21/1, 57/1). İcra ve İflas Kanunu'nda da tebligata ilişkin bazı özel düzenlemeler mevcuttur.

Tebliğat, PTT Genel Müdürlüğü veya memur vasıtasıyla yapılır (TebK m. 1). Tebliğatın elektronik ortamda yapılması da mümkündür. Tebliğatın ilgisi, tebligata uygun bir elektronik adres belirterek, kendisine yapılacak olan tebliğatın elektronik ortamda yapılmasını talep edebilir.

1 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe giren değişikliğe göre, aşağıda belirtilen gerçek ve tüzel kişilere tebliğatın elektronik yolla yapılması zorunludur (m. 7a/1):

- ▶ Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa yer alan kamu idareleri ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar,
- ▶ 5018 sayılı Kanunda tanımlanan mahallî idareler,
- ▶ Özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan fonlar ve kefalet sandıkları,
- ▶ Kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri,
- ▶ Sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklar,
- ▶ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları,
- ▶ Kanunla kurulanlar da dahil olmak üzere tüm özel hukuk tüzel kişileri (örneğin, anonim şirketler, dernekler ve vakıflar),
- ▶ Noterler,
- ▶ Baro levhasına yazılı avukatlar,
- ▶ Sicile kayıtlı arabulucular ve bilirkişiler,
- ▶ İdareleri, kamu iktisadi teşebbüslerini veya sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıkları; adli ve idari yargı mercileri, icra müdürlükleri veya hakemler nezdinde vekil sıfatıyla temsile yetkili olan kişilerin bağlı bulunduğu birim.

*Elektronik ortamda yapılan tebliğat, muhatabın elektronik adresine ulaştığı tarihi izleyen **5. günün** sonunda yapılmış sayılır (İİK m. 8a).*

Tebliğat, muhatabın bilinen son adresinde yapılır. Eğer bu adrese tebliğat yapılamıyorsa, muhatabın adres kayıt sistemine kayıtlı yerleşim yeri muhatabın son adresi sayılır ve tebliğat bu-
raya yapılır. Fakat, kendisine tebliğ yapılacak kişinin başvurusu veya kabulü şartıyla her yerde tebliğat yapılması da mümkündür (TebK m. 10). Tebliğ yapılacak kişiye yine de ulaşılamıyorsa, yenisinden tebliğat hazırlanarak ve gerekli şerhler düşülerek ilgili evrak muhtara, ihtiyar heyeti üyelerinden birine veya zabıtaya imza karşılığında teslim edilir. Bu durumda, memur, teslim alan kişinin adresini gösteren ihbarnameyi, muhatabın kapısına yapıştırır. İhbarnamenin kapıya yapıştırıldığı tarih, tebliğ tarihi sayılır (m. 21/1). Muhatap, adresini değiştirirse, yenisini hemen icra dairesine bildirmelidir. Bu durumda, bundan sonraki tebliğler bildirilen yeni adrese yapılır (m. 35/1).

Tebliğat, muhatapın bizzat kendisine yapılır. Fakat, muhatap adresinde bulunmazsa tebliğ kendisi ile aynı konutta oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır (m. 16). Bunun haricindeki kişilere yapılacak tebliğler, usulsüzdür. Örneğin, muhatapın kapı komşusuna yapılan tebliğ veya başka bir konutta yaşayan annesine yapılan tebliğ, usulsüz tebliğdir. Her ne kadar muhatapla aynı konutta yaşayan kişilere veya hizmetçilere de tebliğ yapılabilecek olsa da, bu kişilerin görünüşlerine nazaran³ 18 yaşından aşağı ve bariz bir şekilde ehliyetsiz olmamaları gerekir (m. 22).

*Adresi belli olmayan kişilere tebligat, ilan yoluyla yapılır (m. 26/1). İlan yoluyla tebliğ, son ilan tarihinden itibaren **7 gün** sonra yapılmış sayılır. Buna karar veren merci, duruma göre 7 günden daha uzun bir süre belirleyebilir; ancak, bu süre **15 günü** geçemez (m. 31).*

Vekil tarafından takip edilen işlerde tebligat mutlaka vekile yapılır. Böyle bir durumda muhatapın bizzat kendisine yapılan tebligat, usulsüz tebligattır. Eğer bir kişinin birden fazla vekili varsa, tebligatın bunlardan birine yapılması yeterlidir. Ama yine de tebligat birden fazla vekile yapılmışsa, tebliğ tarihi olarak ilkine yapılan tebligatın tarihi esas alınır (m. 11/1)⁴.

Avukata yapılacak tebligatın resmi çalışma gün ve saatleri içinde yapılması şarttır (m. 11/2). Ayrıca, avukata yapılacak tebligatın elektronik ortamda yapılması da zorunludur (m. 7a).

Tüzel kişilere yapılacak tebligat, tüzel kişinin yetkili temsilcileri olan gerçek kişilere yapılır. Yetkili temsilci birden fazla ise, tebligatın bunlardan birine yapılması yeterlidir (m. 12/1). Yetkili temsilcilerin tebligatı alamamaları halinde tebligat, o tüzel kişinin memur veya çalışanlarına yapılır (m. 13).

Kanunda tebligatın tatil günlerinde veya mesai saatleri dışında yapılamayacağına dair bir hüküm yoktur. Dolayısıyla, kural olarak çalışma günleri ve çalışma saatleri içinde yapılması gereken icra takip işlemlerinin istisnalarından biri tebligattır. Daha net bir şekilde belirtmek gerekirse, tebligat, tatil günlerinde ve çalışma saatleri dışında da yapılabilir. Fakat avukata yapılacak tebligatın resmi çalışma gün ve saatleri içinde yapılması gerektiği unutulmamalıdır.

II. USULSÜZ TEBLİGAT

Kanundaki şartlara uygun gerçekleştirilmeyen tebligat, usulsüz tebligattır. Usulsüz tebligat, kural olarak geçersizdir. Örneğin, bina görevlisine, yan komşuya, karşı dairede oturan babaya, muhatapla aynı konutta oturan fakat görünüşte 18 yaşından küçük olan çocuğa yapılan tebligat usulsüzdür; hüküm ve sonuç doğurmaz. Avukatla temsil edilen kişinin kendisine yapılan tebligat de usulsüzdür.

Fakat kanunda, bir durumda, usulsüz yapılan tebligatın da geçerli olabileceği belirtilmiştir: Buna göre, tebligat, usulüne aykırı olarak yapılmış olsa bile muhatap tarafından öğrenilmişse geçerli sayılır. Böyle bir durumda tebliğ tarihi, muhatapın usulsüz tebligatı öğrendiğini beyan ettiği tarih kabul edilir (TebK m. 32). Örneğin, borçluya gönderilen ödeme emri, borçlunun kendisine değil de karşı dairede oturan babasına tebliğ edilirse, borçlu, 7 günlük ödeme veya itiraz süresi ile bağlı olmayacaktır. Fakat borçlu kendisine ödeme emri gönderildiğini yine de bir şekilde öğrenirse, bu durumda 7 günlük süre, bunu öğrendiğini icra dairesine bildirdiği tarihte başlayacaktır.

³ Muhatap adresinde bulunmazsa tebliğ tebliğ yapılacak kişilerin görünüşlerine nazaran 18 yaşından küçük ve bariz bir şekilde ehliyetsiz olmamaları gerekir. Dikkat edilirse, kanun burada mutlak bir 18 yaş ve ehliyet şartı aramamıştır.

⁴ Ancak, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun, kararların sanıklara tebliğ edilmelerine ilişkin hükümleri saklıdır.

§4. İCRA HUKUKUNDA SÜRELER

Kanunda taraflar için öngörülen süreler hak düşürücü niteliktedir. Bu sebeple, bu sürelerin geçip geçmediği, yetkili icra organlarınca re'sen dikkate alınır.

Taraflar için öngörülen sürelerin hak düşürücü nitelikte olmasının üç istisnası vardır. Buna göre, aşağıdaki süreler hak düşürücü süre değil, zamanaşımı süresidir:

- ▶ İcra ve İflas görevlilerinin kusurlarından kaynaklı açılacak tazminat davaları, zararın öğrenildiği andan itibaren **1 yıl** ve herhalde fiilin gerçekleşmesinden itibaren **10 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (m. 7/1).
- ▶ İlamlı takipler, en son işlemin üzerinden **10 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (m. 39/1)⁵.
- ▶ Aciz belgesi **20 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (m. 143/6).

Kanunda icra organları için öngörülen süreler ise hak düşürücü nitelikte değil, düzenleyici niteliktedir. Dolayısıyla, bu süreler geçtikten sonra yapılan işlemler de geçerlidir. Örneğin, genel haciz yolunda takip talebini alan icra dairesi, borçluya 3 gün içinde ödeme emri tebliğ etmelidir. Fakat, icra dairesi tarafından 3 günlük sürenin sonrasında gönderilen ödeme emri de geçerlidir.

Taraflar için öngörülen süreler kesin niteliktedir. Dolayısıyla, bu süreler, sözleşme ile kaldırılmaz veya değiştirilemez. Fakat, istisna olarak, herhangi bir sürenin geçmesinde menfaati bulunan borçlu, bu hakkından vazgeçebilir. Örneğin, ödeme emrine 7 gün içinde itiraz etmesi gereken borçlu, 7 gün henüz dolmadan, borcu kabul ettiğini icra dairesine bildirirse, alacaklı, 7 günün dolmasını beklemeden haciz talep edebilir. Fakat, bu vazgeçme, üçüncü kişileri etkilemez (İİK m. 20).

Sürelerin başlaması ve hesaplanmasına ilişkin esaslar şunlardır:

- ▶ Gün olarak belirtilen sürelerde ilk gün hesaba katılmaz; süre, tebliği takip eden günden itibaren hesaplanır (m. 19/1). Örneğin, borçluya ödeme emri 9 Mart'ta tebliğ edilmişse, ödeme emrine itiraz süresinin ilk günü 10 Mart'tır.
- ▶ Ay veya yıl olarak belirtilen süreler, ayın veya yılın kaçınıcı günü işlemeye başlamış ise, biteceği ay veya yılın aynı gününde biter (m. 19/2). Müddet, hafta olarak belirlenmiş ise başladığı güne son hafta içindeki karşılık gelen günde biter. Örneğin, 10 Nisan'da işlemeye başlayan 6 aylık sürenin son günü 10 Ekim'dir. Keza çarşamba günü başlayan ve 3 hafta olarak belirlenen sürenin son günü 3 hafta sonraki çarşamba günüdür.
- ▶ Ay olarak belirtilmiş süre, biteceği ayın sonunda böyle bir gün yoksa, o ayın son gününde biter (m. 19/2). Örneğin, 30 Ocak'ta işlemeye başlayan bir aylık sürenin son günü, şubat ayında 30. gün bulunmadığı için 28 Şubat veya duruma göre 29 Şubat'tır. Benzer şekilde, 31 Mart'ta başlayan 1 aylık sürenin son günü, 30 Nisan'dır.
- ▶ Süre hesabına resmi tatil günleri de dahildir; eğer son gün resmi tatil gününe denk gelirse, takip eden ilk işgünü, sürenin son günü sayılır (m. 19/3). Örneğin, son gün 15 Temmuz'a ve 16 Temmuz da pazar gününe denk geliyorsa, tebliğin son günü 17 Temmuz olur.
- ▶ Süreler, son günün mesai saatleri bitiminde sona erer (m. 19/4). İstisnai olarak, elektronik ortamda yapılan işlemler, son günün mesai saatleri bitiminde değil, gün bitiminde (23.59'da) sona erer (m. 8a/5).

⁵ Noter senedine dayanan ilamlı takip, senedin mahiyetine göre TBK veya TTK'daki zamanaşımına tabidir (m. 39/2).

§5. İCRA HUKUKUNDA TATİL VE ERTELEME HALLERİ

I. GENEL OLARAK

İcra hukukunda, kural olarak, tatil ve erteleme süreleri içinde icra takip işlemleri yapılamaz. Fakat, taraf takip işlemlerinin tatil veya erteleme süreleri içinde yapılması mümkündür. Örneğin, tatil veya erteleme süreleri içinde satış yapılamazken, satış talebi yapılabilir.

II. TATİL GÜNLERİ VE TATİL SAATLERİ

A. Tatil Günleri

Haftasonu, 1 Ocak, 23 Nisan, 1 Mayıs, 19 Mayıs, 15 Temmuz, 30 Ağustos, 29 Ekim ve dini bayram günleri resmi tatil olarak kabul edilir. Ayrıca, 28 Ekim saat 13.00'dan itibaren yarım gün resmi tatil olarak kabul edilir. İcra takip işlemleri, kural olarak, resmi tatil günü olarak belirlenen günlerde yapılamaz. Fakat, resmi tatil günlerinde şu işlemlerin yapılması mümkündür (m. 51/1):

- ▶ Tebligat yapılabilir,
- ▶ Haciz yapılabilir,
- ▶ Hacze ilişkin muhafaza tedbirleri alınabilir.

Yargıtay, 2004 yılında verdiği bir kararda, icra ve iflas dairelerinde adli tatil hükümlerinin uygulanmayacağına hükmetmiştir⁶.

1 Mayıs'ın ve 15 Temmuz'un resmi tatil günleri olduğuna, 28 Ekim'in yarım gün resmi tatil olduğuna; 10 Kasım'ın ise resmi tatil günü olmadığına dikkat edilmelidir.

B. Tatil Saatleri

Tatil saatleri, güneşin batmasından bir saat sonra başlayıp güneşin doğmasından bir saat önce sona eren zaman aralığını ifade eder. Kanunda tatil saatleri için "gece vakti" ifadesi de kullanılmıştır. Kural olarak, tatil saatleri içinde icra takip işlemleri yapılamaz. Fakat tatil saatlerinde şu işlemlerin yapılması mümkündür (m. 51/1):

- ▶ Tebligat yapılabilir,
- ▶ Gündüz vakti başlanan haciz işlemine gece vakti de devam edilebilir,
- ▶ Borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa gece vakti haciz yapılabilir,
- ▶ Gece iş görülen yerlerde (bar, sinema, gece kulübü, gazino vs.) tahsilat haczi yapılabilir⁷.

III. ERTELEME (TALİK) HALLERİ

A. Genel Ertelleme Halleri

Kanunda bazı durumlarda icra takip işlemlerinin belirli sürelerle erteleneceği düzenlenmiştir. Bu erteleme süreleri içinde icra takip işlemleri yapılamaz (İİK m. 52):

- **Borçlunun Ölümü Halinde Ertelleme (m. 53):** Borçlu, hakkında icra takibi devam ettiği sırada ölürse, erteleme süresi mirasçılardan miras açıkça kabul edip etmediklerine göre değişir. Eğer borçlunun mirasçıları miras açıkça kabul etmişlerse, tereke borçları için yapılan icra takibi, ölüm günü ile birlikte **3 gün** ertelenir. Mirasçılar, mirasın reddi veya kabulü yönünde açık bir beyan ortaya koymamışlarsa, tereke borçları için yapılan icra takibi, mirasın reddi için TMK m. 606'da öngörülen **3 ay** boyunca ertelenir.

⁶ Yargıtay 12. HD, E. 2004/19672, K. 2004/24524, T. 26.11.2004.

⁷ Gece iş görülen yerlerde de her türlü haciz değil, sadece tahsilat haczi yapılabilir.

Alacaklının ölümü bir erteleme sebebi değildir.

- **Borçlunun Yakınlarından Birinin Ölümü Halinde Erteleme (m. 52):** Eşi, altsoy ve üstsoy ile bu derecede kayın hısımlarından biri ölen borçlu aleyhine yapılan icra takibi, ölüm günü ile birlikte **3 gün** boyunca ertelenir. Kanunda sayılan akrabalar, sınırlı sayıdadır. Dolayısıyla, kardeşin ve nişanlının ölümü halinde icra takibi ertelenmez. Görüldüğü üzere, ne ilginçtir ki, icra takibi, borçlunun kaynanasının ölümü halinde ertelenirken, kardeşinin veya nişanlının ölümü halinde ertelenmemektedir.

Kardeşin, nişanlının veya burada belirtilmeyen diğer akrabaların ölümleri halinde icra takibi ertelenmez.

- **Borçlunun Tutuklu veya Hükümlü Olması Halinde Erteleme (m. 54):** Borçlu, tutuklanır veya 5 yıldan az süreli hapis cezasına mahkum edilirse; icra memuru, kendisine bir temsilci tayin etmesi için uygun bir süre verir. Bu süre boyunca icra takibi ertelenir. Eğer borçlu, verilen bu süre içinde kendisine bir temsilci tayin ederse, icra takibi, bu temsilciye karşı devam eder. Fakat borçlu, bu süre içinde kendisine bir temsilci tayin etmezse, verilen sürenin sonunda icra takibi bizzat borçluya karşı devam eder.

Borçlu, 5 yıl veya daha fazla süreli hapis cezasına mahkum edilirse; icra memuru, borçlu hakkında vasi tayin edilmesi talebiyle sulh hukuk mahkemesine müracaat eder. Sulh hukuk mahkemesi tarafından vasi tayini yapılana kadar icra takibi durur. Vasi tayin edilmesiyle birlikte takibe kaldığı yerden devam edilir.

Bu erteleme hali sadece tutukluluk ve mahkumiyet halleri için geçerlidir. Borçlunun gözaltında olması, takibin ertelenmesini gerektirmez.

Borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, erteleme süreleri içinde haciz yapılması mümkündür. Bu noktada, haczin yapılabilmesi için borçlunun mal kaçırmış olması gerekmez, mal kaçırma ihtimalinin bulunması yeterlidir. Ayrıca, erteleme halleri içinde, borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, bütün icra takip işlemleri değil, sadece haciz yapılabilir.

- **Borçlunun Askerde Olması (m. 54/a):** Askerlik görevini yerine getirmek için silahlı-tında bulunan er, onbaşı ve kıta çavuşları için yapılan icra takiplerinde, icra memuru tarafından, borçlu olan askere kendisine temsilci tayin etmesi için bir süre verilir. Bu süre boyunca icra takibi ertelenir. Eğer asker, kendisine bir temsilci tayin etmişse takip bu temsilciye karşı devam eder. Fakat asker, kendisine bir temsilci tayin etmezse, takip, askere karşı devam eder.

Askerlik hizmetini bir meslek olarak icra eden uzman veya uzatmalı çavuş ile subay ve astsubaylar için bu hüküm geçerli değildir.

Borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, erteleme süreleri içinde haciz yapılması mümkündür. Bu noktada, haczin yapılabilmesi için borçlunun mal kaçırmış olması gerekmez, mal kaçırma ihtimalinin bulunması yeterlidir. Ayrıca, erteleme halleri içinde, borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, bütün icra takip işlemleri değil, sadece haciz yapılabilir.

- **Borçlunun Ağır Hastalığa Yakalanması (m. 55):** Borçlu, kendisine temsilci atayamayacak kadar ağır bir hastalığa yakalanırsa, icra takibi, hastanın iyileşip kendisine temsilci atayabilecek duruma gelmesine kadar ertelenir. Borçlunun zaten halihazırda bir

temsilcisi varsa erteleme yapılmaz. Ertelemenin yapılabilmesi için borçlunun ağır hastalığının resmi sağlık raporu ile belgelendirilmesi gerekir.

İcra takibinin hastalık sebebiyle ertelenmesi için hastalığın ağır bir hastalık olması gerekir. Ayrıca, borçlunun eşi, altsoy ve üstsoyu ile bu derecede kayın hısımlarından birinin ağır hastalığa yakalanması halinde icra takibi ertelenmez. Görüldüğü üzere, borçlunun eşi, altsoy ve üstsoyu ile bu derecede kayın hısımlarından biri ölürse icra takibi ertelenirken bu akrabaların ağır hastalığa yakalanmaları icra takibinin ertelenmesini gerektirmez.

Borçlunun eşi, altsoy ve üstsoyu ile bu derecede kayın hısımlarından birinin ağır hastalığa yakalanması halinde icra takibi ertelenmez.

Borçlunun mal kaçırma ihtimali varsa, erteleme süreleri içinde haciz yapılabilir. Bu bağlamda, haczin yapılabilmesi için borçlunun mal kaçırmış olması gerekmez, mal kaçırma ihtimalinin bulunması yeterlidir. Borçlunun mal kaçırma ihtimali söz konusu olduğunda erteleme süreleri içinde bütün takip işlemleri değil, sadece haciz yapılabilir.

Şu durumlarda, icra takibi ertelense de, eğer mal kaçırma ihtimali söz konusuysa, borçlunun malları haczedilebilir:

- Borçlunun tutuklu veya hükümlü olması
- Borçlunun asker olması
- Borçlunun ağır hastalığının bulunması

B. Özel Erteleme Halleri

- **Konkordato Mühleti Verilmesi:** Konkordato mühleti içinde borçluya karşı hiçbir takip işlemi yapılamaz ve daha önce başlamış takipler durur; ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları uygulanmaz ve zamanaşımı süreleri ile hak düşürücü süreler işlemez (m. 294-297).
- **Sermaye Şirketleri ile Kooperatiflerin Uzlaşma Yoluyla Yeniden Yapılandırılması:** Sermaye şirketleri ile kooperatiflerin uzlaşma yolu ile yeniden yapılandırılmasına ilişkin ara dönem içinde de borçluya karşı hiçbir takip işlemi yapılamaz ve daha önce başlamış takipler durur; ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararları uygulanmaz ve zamanaşımı süreleri ile hak düşürücü süreler işlemez (m. 309Ö/3).
- **Olağanüstü Mühlet:** Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen yerlerde, salgın hastalık, ekonomik kriz, doğal afet veya savaş gibi hallerde icra mahkemesinin kararıyla borçlulara ödeme için süre tanınabilir (m. 317). Mühlet kararı kesinleşince icra dairesine tebliğ edilir ve hemen ilan olunur (m. 322). Karar hakkında tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde borçlu ile alacaklılardan her biri istinaf yoluna başvurabilir (m. 320/1).
- **Olağanüstü Tatil:** Salgın hastalık, ekonomik kriz, doğal afet veya savaş gibi olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanı kararıyla, herhangi bir mahkeme kararı gerekmeksizin, ülkenin belirli bir kısmında veya bazı ekonomik zümreler lehine belirli bir süre için icra takipleri durdurulabilir (m. 330). Örneğin, 21 Mart 2020 tarihinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından, COVID-19 salgın hastalığının ülkemizde yayılmasını önlemek amacıyla, icra ve iflas takipleri ile bu takiplere ilişkin sürelerin durdurulmasına karar verilmiştir.

§6. İCRA HARÇ VE GİDERLERİ

I. İCRA HARÇLARI

İcra takip işlemlerinin yapılıp sonuçlandırılabilmesi için icra harç ve giderlerinin yatırılması gerekir. İcra ve İflas Kanunu'nda, icra ve iflas harçlarının kanun tarafından tayin edileceği belirtilerek Harçlar Kanunu'na atıf yapılmıştır (m. 15/1). İcra harçları şunlardır:

- **Başvurma Harcı⁸:** Başvurma harcı, icra veya iflas talebinde bulunan alacaklıdan alınan harçtır. Başvurma harcı hem ilamlı icrada hem de ilamsız icrada alınır. Ayrıca, başvurma harcı, maktu olarak alınır. Alacaklı, takip sonunda haklı çıkarsa, bu harç borçluya yükletilir.
- **Peşin Harç:** İlamsız takiplerde, takip talebinde bulunan alacaklıdan, başvurma harcının yanı sıra peşin harç da alınır. Peşin harcın oranı, alacağın **binde beş**idir. Bu harç, takip sonunda alınacak asıl harca mahsup edilir (HarçK m. 29). Alacaklı, takip sonunda haklı çıkarsa, bu harç borçluya yükletilir.

Peşin harç sadece ilamsız takiplerde alınır; ilamlı takiplerde peşin harç alınmaz.

- **Tahsil Harcı:** Sadece konusu para olan takipler bakımından, yapılan takibin başarıya ulaşması gerekçesiyle alınan harca tahsil harcı denir. Tahsil harcı takibin başında değil, sonunda alınır. Ayrıca tahsil harcı, takip başarıya ulaştıktan sonra alındığı için alacaklıdan değil, borçludan alınır. Konusu para olmayan takiplerin sonunda tahsil harcının alınması mümkün değildir. Örneğin, taşınırın teslimi için başlatılan icra takibinin sonunda alacaklıdan tahsil harcı alınmaz. İcra takiplerinde tahsil harcı, alacağın ödenmesi sırasında, ödeme yapılmayan hallerde harç alacağının doğması tarihinden itibaren **15 gün** içinde ödenir (HarçK m. 28/b). Tahsil harcının kesin bir oranı yoktur.
- **İcranın Yerine Getirilmesi Harcı⁸:** Az önce tahsil harcının sadece konusu para olan takiplerin sonunda alındığını belirtmiştik. İcranın yerine getirilmesi harcı ise konusu para ile ölçülemeyen takipler sonunda takibin başarıyla sonuçlanması gerekçesiyle alınan harçtır. Örneğin, taşınırın teslimi için yapılan takiplerin sonunda tahsil harcı değil, icranın yerine getirilmesi harcı alınır. İcranın yerine getirilmesi harcı, maktu olarak alınır. Ayrıca bu harç, takip başarıya ulaştıktan sonra alındığı için alacaklıdan değil, borçludan alınır.
- **Cezaevleri Harcı⁹:** Cezaevleri harcı, icra takibinin sonunda kıymeti belirli olan alacak takiplerinde tahsil olunan paranın **%2'si**; kıymeti belirli olmayan alacak takiplerinde ise icranın yerine getirilmesi harcının **yarısı** oranında alınan harçtır.

Cezaevleri harcı, borçluya yükletilemez.

- **Yenileme Harcı:** Haciz veya satış, ancak talep üzerine yapılır; süresi içinde istenmezse dosya işlemiden kaldırılır (İİK m. 78/4). Bu durumda alacaklı, belirli bir miktar harç yatırarak dosyanın yeniden işleme konulmasını sağlayabilir. Bu harca, yenileme harcı denir.

Yenileme harcı da borçluya yükletilemez (İİK m. 78/5).

⁸ Harçlar Kanunu, 1 sayılı Tarife, B/1

⁹ 2548 sayılı Kanun m. 1

- **Feragat Harcı:** Alacaklı icra takibinden feragat ederse kendisinden feragat harcı alınır. Bu harcın oranı, tahsil harcının **yarısıdır**. Ancak, haczedilen mal satılıp paraya çevrildikten sonra vazgeçilirse tahsil harcı tam olarak alınır (HarçK m. 23). Bir icra takibinden borçlunun feragat edebilme imkanı bulunmadığına göre, feragat harcı sadece alacaklıdan alınabilir.

Feragat harcı da borçluya yükletilemez.

- **Haciz, Teslim ve Satış Harcı¹⁰:** İcra dairesi dışında gerçekleştirilen her bir haciz, teslim ve satış işlemi için alınan harçtır. Haciz, teslim ve satış işleminden önce işlemin yapılmasını talep edenden (genellikle alacaklıdan) peşin olarak tahsil edilir.
- **Merkezi Takip Sistemi Harcı:** Merkezi takip sistemi harcı, 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun uyarınca yapılan takiplerde, peşin olarak alınan harçtır. Bu takiplerde sadece merkezî takip sistemi harcı alınır; ayrıca icraya başvurma harcı ile tahsil harcı alınmaz (HarçK m. 29/A).

Harçlar, kural olarak, takip sonunda haksız çıkan tarafa yükletilir. Fakat şu üç harcın, takibin sonunda haksız çıksa bile borçluya yükletilemeyeceğine çok dikkat edilmelidir:

- Cezaevleri harcı
- Yenileme harcı
- Feragat harcı

II. İCRA GİDERLERİ

İcra (takip) giderleri, icra organlarının icra takibini yürütebilmeleri için yaptıkları harcamalardır. Bu paralar, hizmeti yapan kişilere verilir. İcra giderlerine tebligat gideri, muhafaza için yapılan taşıma ve saklama giderleri, satış masrafları, gazete ilan masrafları, avukat vekalet ücreti gibi giderler örnek verilebilir. İcra giderleri de, harçlar gibi, takip sonunda haksız çıkan tarafa yükletilir. Takip talebinde bulunan alacaklı, takip giderlerini peşin ödemelidir (İİK m. 59).

HMK'daki adli yardım hükümleri icra takipleri hakkında da uygulanır. Buna göre, kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimseler, icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilirler (HMK m. 334/1). Adli yardım, icra ve iflas takiplerinde takibin yapılacağı yerdeki icra mahkemesinden istenir (m. 336/2).

¹⁰ Harçlar Kanunu, 1 sayılı Tarife, B/3

Ş7. İCRA TEŞKİLATI (İCRA ORGANLARI)

I. GENEL OLARAK

Alacaklının borçludan olan alacağını elde edebilmesi için kanun tarafından yetkilendirilen, gerektiğinde zor kullanma yetkisi de kullanan organlara icra teşkilatı denir. İcra teşkilatı, asıl icra organları ve yardımcı icra

ASIL İCRA ORGANLARI	YARDIMCI İCRA ORGANLARI
İcra Dairesi	Genel Mahkemeler
İcra Daireleri Başkanlığı	Cumhuriyet Savcısı
İcra Mahkemesi	Adalet Müfettişleri
Bölge Adliye Mahkemesi	Kolluk Kuvvetleri
Yargıtay	

organları olarak ikiye ayrılır. Asıl icra organları, yalnızca icra işleri için kurulmuş organları ifade ederken, yardımcı icra organları ise kendi asıl işlerinin yanında bazı icra işlerine de bakan organları ifade eder.

II. ASIL İCRA ORGANLARI

A. İcra Dairesi

a) Kuruluşu ve Yapısı: İcra dairesi, icra hukukunda birinci derece görevli organdır. İcra ve iflas hukukunda hemen hemen bütün işlemlerin başlangıç noktası icra dairesidir. Gerek icra takibi gerekse iflas takibi başlatmak isteyen alacaklı, icra dairesine başvurmalıdır.

Her asliye hukuk mahkemesinin yargı çevresinde yeteri kadar icra dairesi bulunur (m. 1/1). Her icra dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir icra müdürü, yeteri kadar icra müdür yardımcısı, icra katibi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunur (m. 1/2)¹¹. Adalet Bakanlığı, icra dairelerini bir arada bulundurmaya ve aynı icra mahkemesine bağlamaya yetkilidir (m. 1/9).

İcra ve iflâs daireleri, icra daireleri başkanlığının, bu başkanlığın kurulmadığı yerlerde icra mahkemesinin daimî gözetimi ve denetimi altındadır. Bu daireler Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri vasıtası ile denetime tabi tutulur (m. 13/1).

İcra ve iflas daireleri, her ne kadar icra daireleri başkanlığının ve bu başkanlığın bulunmadığı yerlerde icra mahkemesinin gözetim ve denetimine tabi tutulmuşsa da, bunlara bağlı olarak çalışmazlar. Dolayısıyla, icra ve iflas daireleri, görevlerini icra daireleri başkanlığından ve icra mahkemesinden izin ve talimat almadan doğrudan yapabilir.

İcra dairelerinin başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- ▶ Takip talebi üzerine, ilamsız takiplerde ödeme emri, ilamlı takiplerde ise icra emri düzenlemek ve tebliğ etmek,
- ▶ Haciz gerçekleştirmek,
- ▶ Haczedilen malların satışını gerçekleştirmek,

¹¹ İcra müdür ve icra müdür yardımcısı, Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak yazılı ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınav sonucuna göre atanırlar. İcra katipleri arasından Adalet Bakanlığı tarafından yaptırılacak yazılı sınav ve Adalet Bakanlığı tarafından yapılacak sözlü sınav sonucuna göre de icra müdür veya icra müdür yardımcılığı kadrolarına atama yapılabilir (m. 1/4). İcra katipliğine ilk defa atanacaklar, kamu görevlerine ilk defa atanacaklar için yapılacak merkezî sınavda başarılı olanlar arasından Adalet Bakanlığı veya Bakanlığın bu konuda yetki vereceği adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından yapılacak uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre; unvan değişikliği suretiyle atanacaklar ise uygulama ve sözlü sınav sonucuna göre atanırlar. Unvan değişikliği suretiyle icra katipliğine atanacaklar tahsis edilen kadronun **%50'sini** geçemez (m. 1/5). İcra müdür ve icra müdür yardımcısı ile icra katiplerinin, yazılı sınav, sözlü sınav, görevlendirme, nakil, unvan değişikliği, görevde yükselme ve diğer hususları yönetmelikle düzenlenir (m. 1/6).

- Satış sonucu elde edilen paraya ilişkin sıra cetveli hazırlamak ve bu cetvele göre paraları paylaşmak,
- İcra emrine konu edilen para ve teminat alacakları dışındaki talepleri zorla yerine getirmek,
- Gerektiğinde zor kullanmak ve bu bağlamda kolluk görevlilerine emir vermek,
- Kanunda verilen diğer görevleri yerine getirmek ve diğer yetkileri kullanmak.

b) İcra Müdürleri: İcra dairesinin başında icra müdürü bulunur. İcra müdürü, icra müdür yardımcısı veya icra katibinin herhangi bir sebepten ötürü yokluğu halinde görev ve yetkileri, adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu tarafından görevlendirilecek yazı işleri müdürü veya zabıt katibi tarafından yerine getirilir (m. 1/8). İcra müdürü ve icra memurları, gerektiğinde zor kullanma ve kolluk görevlileriyle köy muhtarına emir verme yetkisine sahiptir (m. 81).

İş yoğunluğunun veya personel sayısının fazla olduğu icra dairelerinde dairenin düzenli, uyumlu ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla Adalet Bakanlığı tarafından icra müdür ve müdür yardımcıları arasından, icra müdürünün yetkilerini haiz bir icra başmüdürü görevlendirilebilir. Bu hükmün uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, yönetmelikle düzenlenir (m. 1/3).

İcra dairelerinin (müdürlerinin) yükümlülük ve yasakları şunlardır:

- **Dosya Açmak ve Tutanak Düzenlemek:** İcra müdürü, her işlem için bir dosya açmakla yükümlüdür. Ayrıca icra müdür ve memurları, bütün talepler, beyanlar ve işlemler için tutanak tutmakla da yükümlüdür (m. 8/1). Bu tutanakların altları ilgililer ve icra memuru, yardımcısı veya katibi tarafından imzalanır (İİK 8/1). Burada belirtilen kişilerin birinin dahi imzasını taşımayan tutanaklar geçersizdir.

İcra ve iflas dairelerince verilen kararlar gerekçeli olarak tutanaklara yazılır (m. 8/2). Bu tutanaklar, aksi ispat edilinceye kadar geçerli birer resmi belge hükmündedir (m. 8/4). Bu tutanaklar alenidir; ilgililer bu tutanakları görebilirler ve bunların örneğini alabilirler (m. 8/3). Burada sözü edilen ilgililer, sadece takibin tarafları olarak anlaşılmamalıdır.

İcra ve iflas dairelerince tutulan tutanaklar alenidir.

- **Her Türlü İş ve İşlemlerde UYAP Kullanmak:** İcra ve iflas dairelerince yapılacak her türlü icra ve iflas iş ve işlemlerinde UYAP kullanılır; her türlü veri, bilgi, belge ve karar, UYAP vasıtasıyla işlenir, kaydedilir ve saklanır (m. 8a/1). Elektronik ortamdan fiziki örnek çıkartılması gereken hâllerde, icra müdürü veya görevlendirdiği personel tarafından belgenin aslının aynı olduğu belirtilerek, imzalanır ve mühürlenir (m. 8a/4).
- **Parayı Ödemek ve Değerli Eşyaları Muhafaza Etmek:** İcra ve iflas dairelerine yapılacak her türlü nakdi ödeme, Adalet Bakanlığınca uygun görülecek bankalarda icra ve iflas dairesi adına açılan hesaba yapılır. Haciz sırasında, borçlu veya üçüncü kişiler tarafından yapılan ödeme nedeniyle tahsil edilen paralar, en geç tahsilatın yapıldığı günü takip eden ilk işgünü çalışma saati sonuna kadar banka hesabına yatırılmak üzere icra veya mahkeme kasalarında muhafaza edilir (m. 9/1).

İcra ve iflas dairelerince yapılması gereken her türlü nakdi ödeme, ilgisinin gösterdiği banka hesabına aktarılmak üzere, icra müdürü tarafından re'sen bankaya verilecek talimat gereği yapılır. Talimat, paranın icra ve iflas dairesi hesabına yatırılmasını takip

eden en geç **3 işgünü** sonuna kadar verilir (m. 9/2). İcra dairelerince yapılması gereken her türlü nakdi ödemenin banka hesabına aktarılması için ilgilisinin talepte bulunmasına gerek yoktur.

Haczolunan paralar, banknotlar, hamiline yazılı senetler, poliçeler ve cirosu kabil senetler ile altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyler icra dairesi tarafından muhafaza edilir. Bu malların borçluya veya yediemin sıfatıyla üçüncü bir kişiye bırakılması mümkün değildir (m. 88/1). Fakat bunlar dışındaki malların borçluya veya yediemine bırakılması mümkündür (m. 88/2). İcra ve iflas daireleri aldıkları kıymetli evrak ve değerli şeyleri kasalarında, zorunlu hâllerde ise kiralanacak banka kasalarında muhafaza eder (m. 9/3).

- **İş Görme Yasağı:** İcra ve iflas işlerine bakan memur ve çalışanlar; kendisinin, eşinin, nişanlısının, kan ve kayın altsoy ve üstsoyunun veya 3. dereceye kadar (3. derece dahil) kan ve kayın hısımlarının, kanuni temsilci veya vekili yahut çalışanı bulunduğu bir şahsın menfaatine olan işleri göremezler (İİK m. 10). Burada sayılan kişiler sınırlı sayıdadır.

İcra memuru, böyle bir durumla karşılaştığında durumu derhal icra mahkemesine bildirmelidir. İcra mahkemesi başvuruyu yerinde görürse o işi diğer bir memura, başka bir memurun bulunmadığı yerlerde katiplerinden birine verir (m. 10).

Bu yasağa aykırı yapılan işlemler kendiliğinden hükümsüz olmaz. İş görme yasağına aykırı davranıldığı iddiasıyla **7 gün** içinde icra mahkemesine şikayet başvurusunda bulunulmazsa veya başvursa bile icra mahkemesi şikayeti yerinde görmezse, yapılan işlem geçerlidir.

İcra müdür ve memurlarının yasaklılığı düzenlenmiş, fakat reddi düzenlenmemiştir. Ayrıca, 10. maddeye icra mahkemesi hakimleri tabi değildir. İcra mahkemesi hakimlerinin yasaklılığı ve reddi esasen HMK'da düzenlenmiştir (m. 10a/1). Hakimin reddi talebinin reddi hakkındaki karara karşı istinaf yoluna başvurulması, hâkimin işe bakıp karar vermesine engel değildir. Ret talebinin reddi hakkındaki kararın kaldırılması hâlinde reddedilen hâkimin verdiği karar yerine getirilmez. Bu durumda dosya, bölge adliye mahkemesince icra mahkemesinin başka bir dairesine, o yerde icra mahkemesinin başka bir dairesi yoksa en yakın icra mahkemesine gönderilir. 40. madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır (m. 10a/2).

- **Sözleşme Yapma Yasağı:** İcra mahkemesi hakimleri ve icra ve iflas memurları ile çalışanları, daireleri tarafından takip edilmekte olan bir alacak veya satılmakta olan bir şey hakkında kiminle olursa olsun kendileri veya başkaları hesaplarına sözleşme yapamazlar. Aksi takdirde yapılan sözleşmeler kesin hükümsüzdür (m. 11). Örneğin, icra görevlileri, takip ettikleri borç için kefil olurlarsa, takibe konu alacağı devralırlarsa, satışta açık artırmaya katılırlarsa yaptıkları bu işlemler kesin olarak hükümsüzdür.

İş görme yasağına aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlük değildir; fakat sözleşme yapma yasağına aykırılığın yaptırımı kesin hükümsüzlüktür.

İCRA DAİRESİNİN YÜKÜMLÜLÜKLERİ	İCRA DAİRESİNİN YASAKLARI
Dosya Tutmak ve Tutanak Düzenlemek	İş Görme Yasağı
UYAP Kullanmak	Sözleşme Yapma Yasağı
Parayı Ödemek	
Değerli Eşyaları Muhafaza Etmek	

c) İcra Dairesi Görevlilerinin Sorumlulukları: İcra ve iflas dairesi görevlilerinin kusurlarından doğan tazminat davaları, ancak idare aleyhine açılabilir. Devletin, zararın meydana gelmesinde kusuru bulunan görevlilere rücu hakkı saklıdır. Bu davalar adli yargının görev alanına girer (m. 5).

İcra dairesi görevlilerinin kusurlarından kaynaklı tazminat davalarında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise genel yetki kuralı uyarınca davalı idarenin bulunduğu yer mahkemesidir (HMK m. 6/1). O halde Adalet Bakanlığı Ankara'da bulunduğu göre genel yetki kuralı uyarınca yetkili mahkeme Ankara mahkemeleridir. Bunun yanı sıra, özel yetki kuralı uyarınca, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir (HMK m. 16).

İcra ve iflas görevlilerinin kusurlarından kaynaklı açılacak tazminat davaları, zararın öğrenildiği andan itibaren **1 yıl** ve herhalde fiilin gerçekleşmesinden itibaren **10 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (İİK m. 7/1). Fiil, suç oluşturan bir fiil olup da ceza kanunlarında daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş ise bu süre uygulanır (m. 7/2).

İcra ve iflas görevlisinin gerçekleştirdiği fiil, ceza kanunlarında suç teşkil ediyorsa, memurun ayrıca ceza sorumluluğu da söz konusu olur. Bunun yanı sıra, icra ve iflas memur ve yardımcılarının disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerinden dolayı, haklarında Devlet Memurları Kanunu'nun disiplin cezalarına ilişkin hükümleri de uygulanır (m. 13/2).

Kanun koyucu, icra dairesindeki paraların zimmete geçirilmesi ile ilgili özel bir düzenleme yapmıştır. Buna göre, icra dairesine gönderilen veya icra dairesi tarafından tahsil edilen para, memur tarafından zimmete geçirilirse, bu para, ceza takibinin sonu beklenmeksizin ve herhangi hüküm gerekmemesinin Devlet tarafından icra dairesinin hesabına yatırılır. Devletin asıl sorumlulara rücu hakkı saklıdır (m. 6). Bu hükümle kanun koyucu, Devletin kendi memurunun işlemiş olduğu bir suçtan dolayı ilgililerin zarar görmelerini engellemeyi amaçlamıştır.

B. İcra Daireleri Başkanlığı

İş yoğunluğunun veya icra dairesi sayısının fazla olduğu illerde Adalet Bakanlığı tarafından, yetki çevresi de belirlenmek suretiyle bir veya birden fazla icra daireleri başkanlığı kurulabilir (İİK m. 3a/1). Başkanlık, icra ve iflas dairelerinin gözetim ve denetimlerini yapar, idari işlerine bakar; mevzuatla verilen görevleri yerine getirir (m. 3a/4-5). İcra daireleri başkanlığının bulunmadığı yerlerde icra ve iflas dairelerinin gözetim ve denetimini yapma görevi icra mahkemesininindir.

İcra daireleri başkanlığı yapısı, Kasım 2021'de yapılan düzenleme ile oluşturulmuştur¹².

Başkanlıklarda bir başkan ile yeteri kadar başkan yardımcısı bulunur. Başkan birinci sınıf olmuş, başkan yardımcısı ise birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcılar arasından muvafakatleri alınarak Bakanlıkça atanır. Ayrıca başkanlıkta, yeteri kadar icra başmüdürü, icra müdürü, icra müdür yardımcısı, icra kâtibi ve memur Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilir (m. 3a/2). İcra daireleri başkanı ve başkan yardımcıları hakkında, İcra ve İflas Kanunu'nda hüküm bulunmayan hâllerde 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun Adalet Bakanlığı merkez kuruluşunda çalışan hâkimlere ilişkin hükümleri uygulanır (m. 3a/3); yani bu hakimler ve savcılar hakimlik ve savcılık sıfatlarını kaybetmezler.

¹² İcra daireleri başkanlıklarına ilişkin hükümlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 3a/6).

C. İcra Mahkemesi

a) Yapısı: Her asliye hukuk mahkemesinin yargı çevresinde en az bir icra mahkemesi bulunur. İş durumunun gerekli kıldığı yerlerde Hakimler ve Savcılar Kurulunun olumlu görüşü ile Adalet Bakanlığınca icra mahkemesinin birden fazla dairesi kurulabilir. Bu durumda icra mahkemesi daireleri numaralandırılır. İcra mahkemesinin birden fazla dairesi bulunan yerlerde iş dağılımı ve buna ilişkin esaslar, Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenir (İİK m. 4). İcra mahkemesinin bulunmadığı yerlerde onun görevlerini asliye hukuk mahkemesi yerine getirir.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, icra ve iflâs daireleri, icra daireleri başkanlığının, bu başkanlığın kurulmadığı yerlerde icra mahkemesinin daimî gözetimi ve denetimi altındadır (m. 13/1). İcra ve iflas dairelerinin, icra mahkemesinin gözetim ve denetimine tabi olması, icra mahkemesine bağlı olarak çalıştığını göstermez. İcra ve iflas daireleri, görevlerini icra mahkemesinden izin ve talimat almadan doğrudan yapabilir.

İcra mahkemesi, icra ve iflas dairelerinin yerine geçmek suretiyle işlem yapamaz.

b) Temel Görevleri: İcra mahkemesinin temel görevleri şunlardır:

- ▶ İcra ve iflas organlarının işlemlerine karşı yapılan şikayetleri inceler ve karara bağlar,
- ▶ İcra daireleri başkanlığı kurulmayan yerlerde icra ve iflas dairelerinin gözetim ve denetimlerini yapar,
- ▶ İtirazın kesin veya geçici kaldırılması taleplerini karara bağlar,
- ▶ İcranın geri bırakılmasına karar verir,
- ▶ Gecikmiş itirazları karar bağlar,
- ▶ Hacizde ve iflasta (mal masanın elindeyse) istihkak davalarını inceler,
- ▶ İhalenin feshi talebini inceler ve karar bağlar,
- ▶ İcranın geri bırakılması talebini inceler ve karara bağlar,
- ▶ Kanunda öngörülen bazı suçlara ilişkin cezalara karar verir.

Her ne kadar icra veya iflasla ilgili olsa da bazı dava ve işler icra mahkemesinin görev alanına girmez. İcra mahkemesinin görev alanına girmeyen dava ve işler şunlardır:

– İtirazın iptali davası	– İstirdat davası	– İflas davası
– Menfi tespit davası	– İhtiyati haciz kararı	– <u>İflasta üçüncü kişinin elindeki</u>
– Tasarrufun iptali davası	– Borçtan kurtulma davası	mal için açılacak istihkak davası

İflasta mal üçüncü kişinin elindeyse istihkak davasına bakma görevi icra mahkemesine ait değildir. Eğer iflasta mal iflas masasının elindeyse istihkak davasına bakma görevi icra mahkemesine aittir.

c) Yargılama Usulü: İcra mahkemesi, tek hakimden oluşan özel görevli ilk derece mahkemesidir. İcra mahkemesinin görev alanına giren işler ivedi işlerden sayılır ve bu işlerde basit yargılama usulü uygulanır (m. 18/1). İcra mahkemesinin görev alanına giren işlerin ivedi işlerden sayılmasından dolayı bu işler hakkında adli tatil hükümleri uygulanmaz (HMK m. 103/1-h). İcra mahkemesinde talep ve cevaplar dilekçeyle olabileceği gibi icra mahkemesinde sözlü beyanın tutanağa geçirilmesi suretiyle de olur (m. 18/2).

İcra mahkemesi sınırlı inceleme yetkisine sahiptir. Bu bağlamda, icra mahkemesinde kural olarak tanık dinlenemez ve yemin deliline başvurulamaz. Ayrıca, icra mahkemesinin kararları kural olarak maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla, icra mahkemesinin verdiği kararlardan sonra genel mahkemelerde dava yoluna gidilebilir. İcra mahkemesinin kararları maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmediği için, yargılamanın yenilenmesine konu edilemez.

Kural bu olsa da, icra mahkemesinin genel hükümlere göre verdiği ve kesin hüküm teşkil eden kararları da vardır. Bu kararlar şunlardır:

- *İstihkak davasında verdiği kararlar,*
- *İhale feshi talebinin reddi kararları,*
- *İstihkak davasına karşı dava olarak açılan tasarrufun iptali davasında verilen kararlar.*

Bu kararlar kesin hüküm teşkil ettiği için bu kararlardan sonra genel mahkemelerde dava açma yoluna gidilemez. Bunun sonucu olarak, bu kararlar yargılamanın yenilenmesine konu edilebilir. İcra mahkemesinin genel hükümlere göre yaptığı bu yargılamalarda tanık dinlenebilir ve yemin deliline başvurulabilir.

D. Bölge Adliye Mahkemesi

Bölge adliye mahkemesi, istinaf merciidir. İcra mahkemesinin kararlarına karşı öncelikle istinaf yoluna, istinaftan çıkan kararlara karşı da temyize gidilecektir. İstinaf yoluna başvuru süresi tebliğden itibaren 2 haftadır (m. 363/1). İstinaf yoluna başvuru satış hariç diğer icra işlemlerini durdurmaz (m. 363/4).

İcra mahkemesinin kararlarına karşı istinaf sınırı 2025 yılında 95.120 TL'dir. İstinaf ve temyiz kanun yoluna başvuruda esas alınan parasal sınırdan yeniden değerlendirilme nedeniyle meydana gelen artış, bölge adliye mahkemesinin kaldırma veya Yargıtayın bozma kararları üzerine yeniden verilen kararlar hakkında uygulanmaz, ilk karar tarihinde geçerli olan parasal sınırlar esas alınır (ek m. 1/3). Örneğin, 2024 yılında 70.000 TL değerindeki bir dava için verilen karar istinaf edilmiş, bölge adliye mahkemesi bu kararı kaldırıp dosyayı mahkemeye geri göndermiş, mahkeme aynı dava için 2025 yılında yeniden karar vermişse; dava değeri 2025'in parasal sınırı olan 95.120 TL'nin altında kalsa bile ilk karar tarihindeki parasal sınırın üzerinde olduğu için istinaf yolu yine açıktır.

E. Yargıtay

Yargıtay, temyiz merciidir. Bölge adliye mahkemesi hukuk dairelerince verilen ve miktar veya değeri **378.290 TL'yi** geçen nihai kararlara karşı, tebliğ tarihinden itibaren 2 hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir; temyiz yoluna başvurma ve incelemesi Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır (m. 364/1-2). Tıpkı istinaf yoluna başvuruda olduğu gibi, temyiz yoluna başvuru, satış hariç diğer icra işlemlerini durdurmaz (m. 364/3).

Borçlunun istinaf veya temyize başvurması, sadece satış işlemini durdurur, diğer takip işlemlerini durdurmaz. Dolayısıyla, borçlunun istinaf veya temyiz yoluna başvurması haciz yapılmasına engel değildir.

II. YARDIMCI İCRA ORGANLARI

A. Genel Mahkemeler

İcra ve iflas takipleri ile ilgili her türlü dava ve iş icra mahkemesinin görev alanına girmez. Başka bir ifadeyle, icra veya iflasla ilgili olsa da bazı dava ve işler icra mahkemesinin görev

alanına girmez. Bu bağlamda, icra ve iflas takipleri ile ilgili birçok dava ve iş genel mahkemelerde görülür. Genel mahkemeler, özel hukuk alanında görev yapan, icra mahkemesi dışındaki mahkemeleri ifade eder. Bu bağlamda, asliye hukuk mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi, sulh hukuk mahkemesi, tüketici mahkemesi, iş mahkemesi ve diğerleri genel mahkemeleri oluşturur.

Yeri geldiğinde genel mahkemelerin görev alanına giren dava ve işlere tek tek değineceğiz. Fakat yine de icra mahkemesinin görev alanına girmeyip genel mahkemelerde görülen dava ve işlerin en önemlilerini belirteceğiz. Yukarıda da önemle belirttiğimiz üzere, aşağıdaki dava ve işler, icra mahkemelerinde değil, genel mahkemelerde görülür ve karara bağlanır:

- ▶ Borçtan kurtulma davası
- ▶ İtirazın iptali davası
- ▶ Tasarrufun iptali davası
- ▶ Menfi tespit davası
- ▶ İstirdat davası
- ▶ İflasta üçüncü kişinin elindeki mal için açılacak istihkak davası
- ▶ İhtiyati haciz kararı
- ▶ İflas davası

Tasarrufun iptali davası istihkak davasına karşı dava olarak açılıyorsa görevli mahkeme icra mahkemesidir (İİK m. 97/17).

İflasta mal üçüncü kişinin elindeyse istihkak davasına bakma görevi icra mahkemesine ait değildir. Eğer iflasta mal iflas masasının elindeyse istihkak davasına bakma görevi icra mahkemesine aittir.

B. Cumhuriyet Savcıları ve Adalet Müfettişleri

İcra ve iflas daireleri, icra mahkemesinin gözetimi ve denetimi altındadır. Bu daireler Cumhuriyet savcıları ve adalet müfettişleri vasıtası ile denetlenir. Cumhuriyet savcıları bu daireleri yılda en az bir defa denetlemek zorundadır (m. 13). Cumhuriyet savcılarınca ilk defa yapılacak denetimin, geçen bir yıllık işlemleri kapsayacak şekilde her yıl Ocak ayı içinde yapılması ve düzenlenecek raporların birer örneğinin icra ve iflas dairesi ile savcılıkta saklanması gerekir (m. 13a/1).

C. Kolluk Kuvvetleri

İcra dairesi, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahiptir (m. 80, 24-32). Bu çerçevede kolluk kuvvetlerine ve köy muhtarlarına emir verebilir (m. 81).

§8. ŞİKAYET

I. GENEL OLARAK

İcra ve iflas organlarında çalışan görevlilerin hukuka aykırı işlemlerine karşı kanun koyucu, şikayet yolu olarak bir denetim yöntemi düzenlemiştir. Öncelikle belirtmemiz gerekir ki, şikayet, sadece icra ve iflas görevlilerince yapılan işlemlere karşı yapılır; tarafaların birbirlerini zarara uğratmak amacıyla yaptıkları işlemler şikayetin konusunu oluşturmaz. Ayrıca, şikayet daha çok usul hukuku ile ilgili işlemleri ilgilendirir; dolayısıyla maddi hukuk kurallarının yanlış uygulanması şikayet yolunu değil, daha çok itiraz yolunu ilgilendirir.

İcra ve İflas organlarının yaptığı işlemler hakkında kanuna aykırı olması, hadiseye uygun bulunmaması, bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması veya bir hakkın sebepsiz yere yerine getirilmemesi sebebiyle icra mahkemesine şikayet başvurusu yapılabilir (m. 16). Kanunda sayılan bu sebeplerin yanı sıra, öğreti ve içtihatlarda da "kamu düzenine aykırılık" başlığıyla bir şikayet sebebi daha kabul edilmiştir. O halde, şikayet sebeplerini başlık halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- ▶ Kanuna aykırılık
- ▶ İşlemin hadiseye uygun olmaması
- ▶ Hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması
- ▶ Hakkın sebepsiz yere yerine getirilmemesi
- ▶ Kamu düzenine aykırılık

II. İŞLEMLERİNE KARŞI ŞİKAYET YOLUNA GİDİLEBİLECEK İCRA VE İFLAS ORGANLARI

İşlemlerine karşı şikayet yoluna başvurulabilecek organlar sadece icra ve iflas daireleri ile sınırlı değildir. İcra ve iflas dairelerinin yanı sıra iflas bürosu, iflas idaresi, birinci alacaklılar toplanması, ikinci alacaklılar toplanması, konkordato komiseri ve konkordato alacaklılar kurulunun işlemlerine karşı da şikayet yoluna gidilebileceği ilgili maddelerde belirtilmiştir.

İcra mahkemesinin ve genel mahkemelerin işlemlerine karşı şikayet yoluna gidilemez. Zira, mahkemelerin işlemlerine karşı şikayet yolu değil, kanun yolu (istinaf ve temyiz) öngörülmüştür. Bunun yanı sıra, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda tasfiye memurlarının işlemlerine karşı da şikayet yolu öngörülmemiştir.

III. ŞİKAYETİN TARAFLARI

Şikayet; dava, çekişmesiz yargı işi veya kanun yolu değildir. Öğretide şikayetin kendine özgü bir yol olduğu kabul edilmektedir. Buna bağlı olarak, şikayetin tarafları için davacı ve davalı sıfatlarını değil, şikayet eden ve şikayet edilen sıfatlarını kullanmak daha uygun olacaktır. Şikayet bir dava olmadığı için, dava dilekçesinde bulunması zorunlu unsurların şikayet dilekçesinde bulunması gerekmez. Hatta şikayetin tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü yapılması da mümkündür (m. 18/2).

Şikayet başvurusunu sadece takibin tarafları değil, yapılan işlemin şikayete konu olmasında menfaati bulunan herkes yapabilir. Başka bir ifadeyle, söz konusu işlemin iptal edilmesinde veya düzeltilmesinde menfaati bulunan herkes şikayet yoluna başvurabilir. Örneğin, rehin hakkı sahipleri, açık artırmaya pey sürmek suretiyle katılanlar, borçlunun aile üyeleri gibi kişiler de takibin tarafı olmasalar bile şikayet yoluna başvurabilirler.

Şikayet için kişinin zarara uğraması veya işlemi yapan icra ve iflas organının kusurlu olması şart değildir. Kısaca, şikayet için zarar ve kusur aranmaz.

Şikayet başvurusunun karşı tarafı ise işlemi tesis eden icra ve iflas organıdır. Şikayet başvurusunda karşı tarafın yanlış gösterilmesi veya hiç gösterilmemesi başvuruyu geçersiz kılmaz. Zira şikayet bir dava değildir.

İcra ve iflas organları şikayet yoluna başvuramaz. İcra ve iflas dairesi, bir işlemi yanlış yaptığı kanaatindeyse, şikayet süresi içinde olmak şartıyla o işlemi kaldırabilir veya değiştirebilir. Şikayet süresi geçtikten sonra ise söz konusu işlemi kaldıramaz veya değiştiremez, çünkü sürenin geçmesinden sonra işlem kesinlik kazanır.

IV. ŞİKAYET SEBEPLERİ

A. Kanuna Aykırılık

Kanuna aykırılık, işlem tesis edilirken kanun hükmünün hiç uygulanmaması ya da eksik veya yanlış uygulanmasıdır. İşlemin kanuna aykırı tesis edilmesi genel olarak bir şikayet sebebidir. İşlemin kanuna aykırı olması gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilmesi için gerekli süre, işlemin öğrenilmesinden itibaren **7 gündür** (m. 16/1).

16. maddede "kanun" ifadesi kullanılmış olsa da, bunu şekli anlamda kanun olarak anlamamak gerekir. Esasen burada kanuna aykırılık olarak ifade edilmek istenen şey mevzuata aykırılıktır. Dolayısıyla bir işlemin tüzük, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik vb. düzenleyici işlemlere aykırı şekilde tesis edilmesi de kanuna aykırılıktan bahisle şikayet sebebidir. İşlemin taraflar arasında yapılan sözleşmeye aykırı şekilde tesis edilmiş olması ise kanuna aykırılık kapsamında değerlendirilemez.

Kanuna aykırılık olarak şu durumları örnek verebiliriz: Haciz ancak alacaklının talebi ile gerçekleştirilebilir (m. 78/1). İcra dairesi, alacaklının talebi olmadan haciz gerçekleştirirse, borçlu, bu işleme karşı kanuna aykırı olması gerekçesiyle şikayet yoluna gidebilir. Yine, maaş haczinde haczedilecek miktarın, maaşın 1/4'ünden az olamayacağı kanunda belirtilmiştir (m. 83/2). Eğer icra dairesi, maaşın 1/4'ünden az bir miktarını haczederse, alacaklı, kanuna aykırılık gerekçesiyle şikayet yoluna gidebilir.

B. İşlemin Hadiseye Uygun Olmaması

İşlemin hadiseye uygun olmaması, kanunun icra memuruna takdir yetkisi tanıdığı halde, icra memurunun bu takdir yetkisini somut olayın şartlarına uygun kullanmaması durumudur. İşlemin hadiseye uygun olmaması gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilmesi için gerekli süre, işlemin öğrenilmesinden itibaren **7 gündür** (m 16/1).

Esasen burada mevzuata aykırılık söz konusu değildir, fakat yapılan işlem yine de hukuka aykırı kabul edilmektedir. İşlemin hadiseye uygun olup olmadığının değerlendirilebilmesi için kanunun işlemi yapan görevliye bir takdir yetkisi tanınması gerekir. (Kanunda herhangi bir düzenlemenin bulunmaması, bu konuda icra görevlisine takdir yetkisi tanındığı anlamına gelmez.)

İşlemin hadiseye uygun olmaması durumunu şu örnekle açıklayabiliriz: İcra memuru, maaş haczinde haczin miktarını 1/4'ünden az olmamak kaydıyla icra memuru takdir eder. Fakat, haczedilecek miktar, borçlu ve ailesinin geçinmesi için gerekli miktar bırakılacak şekilde takdir edilmelidir (m. 83/1). Buna rağmen icra müdürü borçlunun ve ailesinin geçimine yetecek kadar

bir miktarı bırakmaksızın haciz gerçekleştirirse, bu işlem hadiseye uygun düşmez. Dolayısıyla borçlu, bu haciz işlemine karşı şikayet yoluna gidilebilir.

İşlemin hadiseye uygun olmamasının kanuna aykırılıktan farkı, işlemin mevzuat metnine açıkça aykırı olmamasıdır. Burada takdir yetkisinin, somut durumun şartlarına uygun kullanılmamasından kaynaklı bir hukuka aykırılık söz konusudur. Şöyle ki; 4000 TL maaş alan borçlunun maaşının 3500 TL'si haczedilirse, haczedilen miktarın, 1/4'ün (1000 TL'nin) altında olmamasından dolayı kanuna uygunluk söz konusudur. Fakat somut olayın şartları değerlendirildiğinde kalan miktarın (500 TL'nin) borçlunun ve ailesinin geçimine yetmeyeceği de pek muhtemeldir. İşte bu haciz işlemi, hadiseye uygun olmaması gerekçesiyle borçlu tarafından şikayete konu edilebilir.

C. Hakkın Sebepsiz Yere Yerine Getirilmemesi

İcra memuru, görevli olduğu bir işi haklı bir sebep bulunmaksızın yerine getirmekten kaçınırsa, ilgilisi şikayet yoluna gidebilir. İcra memuru burada aktif bir davranış sergilemesi gerekirken pasif davranmakta, görevini yerine getirmekten kaçınmaktadır. Örneğin, takip talebini alan icra memuru, alacağın zamanaşımına uğradığını ileri sürerek talebi reddederse, şikayet yolun gidilebilir; çünkü icra memurunun alacağın zamanaşımına uğrayıp uğramadığını inceleme yetkisi yoktur. Yine örnek olarak, haciz, alacaklının talebine rağmen gerçekleştirilmezse hakkın yerine getirilmemesi gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilir¹³.

Bir hakkın yerine getirilmemesi gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilmesi için herhangi bir süre şartı aranmaz (m. 16/2). Başka bir ifadeyle, hakkın yerine getirilmemesi sebebiyle şikayet yoluna işlem den itibaren **her zaman** gidilebilir.

D. Hakkın Sebepsiz Yere Sürüncemede Bırakılması

Daha önce, icra ve iflas görevlileri için kanunda öngörülen sürelerin düzenleyici süreler olduğunu, hak düşümüne neden olmadığını belirtmiştik. Yani, icra görevlisi tarafından yapılan işlem, süresi geçtikten sonra yapılmış olsa bile geçerli bir işlemdir. Fakat süresi geçtikten sonra yapılan işlem, bir hak ihlaline yol açmış olabilir. İşte bu durumda hak ihlaline uğrayan ilgili, şikayet yoluna gidebilir. Örneğin, haciz talebini alan icra memuru, haczi 3 gün geçtikten sonra gerçekleştirirse, yapılan haciz işlemi yine de geçerlidir; fakat, alacaklı, haciz işlemi geçerli olsa da şikayet yoluna gidebilir¹⁴.

Bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilmesi için herhangi bir süre şartı aranmaz (m. 16/2). Başka bir ifadeyle, hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması sebebiyle şikayet yoluna işlem den itibaren **her zaman** gidilebilir.

E. Kamu Düzenine Aykırılık

Kamu düzenine aykırılık, yapılan işlemin borçluyu, alacaklıyı, üçüncü kişileri veya kamu yararını korumak için getirilen emredici hükümlere aykırı olmasıdır. Bu şikayet sebebi, kanunda açıkça düzenlenmemiş, hukukun genel ilkelerinden hareketle öğreti ve içtihatlarla kabul edilmiştir. Kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilmesi için herhangi bir süre şartının aranmayacağı kabul edilmektedir.

¹³ İcra memuru alacaklının talebine rağmen haczi gerçekleştirmezse hakkın yerine getirilmemesi gerekçesiyle; alacaklının talebi olmadan haciz gerçekleştirirse kanuna aykırılık gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilir.

¹⁴ İcra memuru haczi 3 gün geçtikten sonra gerçekleştirirse hakkın sürüncemede bırakılması gerekçesiyle; hiç gerçekleştirmezse hakkın yerine getirilmemesi gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilir.

Şu haller kamu düzenine aykırılığa örnek gösterilebilir:

- ▶ Taraf ehliyeti veya takip ehliyeti bulunmadan takip yapılması,
- ▶ Borçlunun mallarının ödeme emri gönderilmeksizin haczedilmesi veya itiraz üzerine takibin durmasına rağmen malların haczedilmesi,
- ▶ Ödeme emrinin takiple ilgisi olmayan üçüncü kişiye gönderilmesi,
- ▶ İcra dairesinin icra mahkemesinin yerine geçerek karar vermesi (mesela, üçüncü kişinin haczedilen mal üzerinde istihkak iddiasını icra müdürünün karara bağlaması),
- ▶ Haczedilmesi yasak bir malın haczedilmesi (mesela, Devlet mallarının haczedilmesi),
- ▶ Aynı borç için ikinci takip talebini oluşturup borçluya ikinci deme emrinin gönderilmesi,
- ▶ İlamlı icrada ilam veya ilam niteliğinde bir belge bulunmamasına rağmen borçluya icra emrinin gönderilmesi,
- ▶ Kesinleşmeden icraya konulamayacak bir kararın kesinleşmesi beklenmeden icraya konulması (mesela, taşınmaz ve aynı haklara ilişkin kararların kesinleşmesi beklenmeden icraya konulması).

Kamu düzenine aykırılığın öğreti ve içtihatlarla getirilen bir şikayet sebebi olduğuna, kanunda böyle bir şikayet sebebinin düzenlenmediğine dikkat ediniz.

V. ŞİKAYETİN SÜRESİ

Şikayet, kural olarak, işlemin öğrenildiği tarihten itibaren 7 gün içinde yapılmalıdır (İİK m. 16/1). Bu süre hak düşürücü niteliktedir, dolayısıyla re'sen dikkate alınmalıdır. Kanun koyucu, bazı şikayet sebepleri için süre sınırı koymamıştır. Bir hakkın sebepsiz yere yerine getirilmemesi veya bir hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması sebepleriyle yapılacak şikayetlerde süre sınırı yoktur (m. 16/2). Bunun yanı sıra, kamu düzenine aykırılık sebebiyle yapılacak şikayetlerde de süre sınırı yoktur. O halde, şikayet süreleri aşağıdaki şekildedir:

▶ Kanuna aykırılık	: 7 GÜN
▶ İşlemin hadiseye uygun olmaması	: 7 GÜN
▶ Hakkın sebepsiz yere sürüncemede bırakılması	: SÜRESİZ
▶ Hakkın sebepsiz yere yerine getirilmemesi	: SÜRESİZ
▶ Kamu düzenine aykırılık	: SÜRESİZ

VI. ŞİKAYET BAŞVURUSUNDA USUL

Şikayet başvuruları icra mahkemesine yapılır ve icra mahkemesi tarafından karara bağlanır. İcra dairelerine yapılan şikayet başvuruları geçersizdir; icra dairesi başvuruyu icra mahkemesine göndermez. Ayrıca, icra dairelerine yapılan şikayetler, eğer başvuru süreye bağlı ise süreyi kesmez.

Şikayet başvuruları kural olarak icra mahkemesi tarafından incelenip karara bağlansa da bazı istisnai durumlarda başka merciler tarafından incelenip karara bağlanır.

Şu hallerde şikayet başvuruları için icra mahkemesi görevli değildir:

- *Kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda şikayetleri ticaret mahkemesi inceler (m. 174),*
- *Konkordato komiserinin konkordatoya ilişkin işlemlerine karşı şikayetler, ticaret mahkemesi tarafından karara bağlanır (m. 290/3),*
- *Ortaklığın satış suretiyle giderilmesine ilişkin yapılan işlemlere karşı şikayetler, sulh hukuk mahkemesi tarafından incelenir (HMK m. 4/1),*

- *İhtiyati tedbir kararının uygulanmasına ilişkin şikayetler, ihtiyati tedbir kararını vermiş olan mahkeme tarafından incelenir*¹⁵. HMK 393/2’de ihtiyati tedbir kararlarının uygulanması icra dairelerine bırakılsa bile, tedbirin uygulanmasından kaynaklı şikayetleri tedbir kararını veren mahkeme inceler. Fakat, *ihtiyati haczin icrası ile ilgili şikayetler, kararı infaz eden icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılır* (İİK m. 261/3),
- *Terekenin iflas hükümlerine göre tasfiyesinde tasfiye memurunun işlemlerine karşı şikayetler, sulh hukuk mahkemesi tarafından incelenir* (TMK m. 636).

İcra mahkemesi, şikayete konu işlemi başvuru olmaksızın kendiliğinden inceleyemez. Fakat yine de işlem bir şekilde icra mahkemesine ulaşmışsa, icra mahkemesi, eğer işlemde kamu düzenine aykırılık görürse talep olmasa bile inceleme yapabilir. Başka bir ifadeyle, icra mahkemesinin şikayet sebeplerini kendiliğinden inceleyememe kuralının istisnası kamu düzenine aykırılıktır.

Yetkili icra mahkemesi, takip dosyasının açıldığı icra veya iflas dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir. Bu yetkinin kesin yetki olduğu kabul edilmektedir. Dolayısıyla, icra mahkemesi, yetkili olup olmadığını kendiliğinden incelemelidir. Ayrıca, taraflar sözleşme yaparak yetkili icra mahkemesini değiştiremezler.

Şikayet yolunda icra mahkemesinin yetkisi kesin yetkidir.

Kanun koyucu, bu yetki kuralına iki istisna getirmiştir:

- **İstinabe Yoluyla Yapılan Haciz:** İstinabe yoluyla yapılan haciz işlemine karşı şikayetler, haczi istinabe yoluyla yapan icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılır (m. 19/2). Örneğin, takip Bursa’nın Gemlik ilçesindeki icra dairesinde açılmasına rağmen mallar Sivas’ta bulunuyorsa, haciz işlemi istinabe yoluyla Sivas’taki icra dairesi tarafından gerçekleştirilir. Bu haciz işlemine karşı şikayetler de Bursa icra mahkemesine değil, Sivas icra mahkemesine yapılır ve Sivas icra mahkemesi tarafından karara bağlanır.
- **İstinabe Yoluyla Yapılan Satış:** Yine istinabe yoluyla yapılan satışlara karşı şikayetler, satışı istinabe yoluyla gerçekleştiren icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesine yapılır (m. 360). Örneğin, takip Kayseri’nin Yahyalı ilçesindeki icra dairesinde açılmasına rağmen malların satışı istinabe yoluyla Sivas’taki icra dairesi tarafından gerçekleştirilir; bu işleme karşı şikayetler de Sivas icra mahkemesine yapılır ve Sivas icra mahkemesi tarafından karara bağlanır.

Başvuru **yazılı** olarak yapılabileceği gibi, tutanağa geçirilmek suretiyle **sözlü** de yapılabilir (m. 18/2). İcra mahkemesi başvuruları basit yargılama usulüne göre karara bağlar (m. 18/1)¹⁶. İcra mahkemesi hakimi, başvuruyu incelerken dilerse tanık dinleyebilir, bilirkişiye başvurabilir veya keşfe karar verebilir. Ayrıca, icra mahkemesi hakimi, başvuru sahibinin sunduğu gerekçelerle bağlı değildir¹⁷.

¹⁵ Y12HD, 10.11.2008, 16518/19546.

¹⁶ HMK 316 – 322. maddeleri arasında düzenlenen basit yargılama usulünde kural olarak yargılama yazılı başvuru üzerine yapılır. Fakat şikayet usulünde icra mahkemesi başvuruları basit yargılama usulüne göre karara bağlayacak olsa da başvurular tutanağa geçirilmek suretiyle sözlü olarak da yapılabilir.

¹⁷ Hakimin başvuru olmadan inceleme yapamayacağı bilgisi ile başvuru gerekçeleriyle bağlı olmayacağı bilgisi birbirine karıştırılmamalıdır. Hakim, talep olmadan şikayet nedenlerini kendiliğinden inceleyemez (kamu düzenine aykırılık hariç). Fakat başvuru yapıldıktan sonra hakim inceleme yaparken, sunulan inceleme gerekçeleri ile bağlı değildir. Örneğin, başvuru

Şikayet başvurusunu incelerken duruşma yapıp yapmamak, kural olarak, mahkemenin takdirindedir. Eğer duruşma yapılmasına karar verilmişse, ilgililer en kısa sürede duruşmaya çağırılır ve gelmeseler bile karar verilir (m. 18/3)¹⁸. Görüldüğü üzere, burada tarafların duruşmaya gelmemesi durumunda dosya işleminden kaldırılmamakta, gereken karar yine de verilmektedir. Duruşmalar, ancak zorunluluk halinde ve 30 gün geçmemek üzere ertelenebilir. Duruşma yapılmayan işlerde icra mahkemesi, işin kendisine geldiği tarihten itibaren en geç **10 gün** içinde kararını verir (m. 18/3).

Şikayet yoluna başvurulması, şikayete konu olan işlemin icrasını kendiliğinden durdurmaz. Fakat icra mahkemesi, gerekli görürse, başvuru sahibinin talebi üzerine veya kendiliğinden işlemin icrasının durdurulmasına karar verebilir (m. 22).

VII. ŞİKAYETİN SONUÇLARI

A. Başvurunun Reddi

Mahkeme, yapılan şikayet başvurusunun süresi içinde yapılmadığını tespit ederse başvuruyu usulden reddeder; süresinde yapılırsa bile başvuru sebeplerini yerinde görmezse esastan reddeder. Eğer şikayet başvurusu üzerine mahkeme icranın durdurulmasına karar vermişse, başvurunun reddiyle birlikte icraya devam edilir.

B. Başvurunun Kabulü

Şikayet başvurusunun yerinde görülmesi durumunda ne tür kararlar verilebileceği 17. maddede belirtilmiştir. Mahkeme, başvuruyu yerinde bulursa üç tür karar verebilir. Bunlar; işlemin iptali, işlemin düzeltilmesi veya işlemin yapılmasının emredilmesidir:

- **İşlemin İptali:** Mahkeme, yapılan başvuruyu yerinde görürse yapılan işlemin iptal edilmesine karar verebilir (m. 17/1). Bu durumda şikayete konu olan işlem, yapıldığı andan itibaren geçersiz olur. Ayrıca, bu işleme bağlı yapılan işlemler de iptal kararının verilmesiyle birlikte kendiliğinden iptal edilmiş olur.
- **İşlemin Düzeltilmesi:** Mahkeme, işlemde dosya üzerinden düzeltilebilecek bir hukuka aykırılık görürse işlemi iptal etmeden gerekli düzeltmeyi yaparak hukuka aykırılığı ortadan kaldırabilir (m. 17/1). Buna, icra memurunun yaptığı basit hesap hataları örnek verilebilir.
- **İşlemin Yapılmasının Emredilmesi:** Hukuka aykırılık, hakkın sebepsiz yere yerine getirilmemesinden veya sebepsiz yere sürüncemede bırakılmasından kaynaklanıyorsa, başvuruyu uygun gören mahkeme, icra görevlisine söz konusu işlemi bir an önce yerine getirmesini emreder (m. 17/2).

Mahkeme, iptal ettiği veya yapılmasını emrettiği işlemi, icra görevlisinin yerine geçerek kendisi tesis edemez.

İcra mahkemesinin şikayet başvurusu sonucunda verdiği kararlara karşı kanun yoluna başvurmak kural olarak mümkündür. Fakat, icra mahkemesinin şikayet başvurusu sonucu verdiği bazı kararlar ise kesindir. Örneğin, kıymet takdirine karşı şikayet ve 103 davetiyesinin içeriğine ilişkin şikayet başvuruları sonucunda icra mahkemesinin kararları kesindir.

sahibi, işlemi kanuna aykırılık sebebine dayanarak şikayet yoluna götürmüşse, hakim, olayda kanuna aykırılık bulunmadığı fakat hadiseye aykırılık bulunduğu kanaat getirerek işlemi iptal edebilir.

¹⁸ Normalde, usulüne uygun şekilde davet edilmiş olan taraflar, duruşmaya gelmedikleri veya gelip de davayı takip etmeyeceklerini bildirdikleri takdirde dosyanın işleminden kaldırılmasına karar verilir (HMK m. 150/1). Fakat icra mahkemesinde yapılan şikayet incelemesinde taraflar duruşmaya gelmezlerse dosya işleminden kaldırılmaz, gereken karar verilir (İİK m. 18/3).

İKİNCİ BÖLÜM TAKİP YOLLARINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

Ş. TAKİP YOLLARINA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

İcra hukukunda takip yolları haciz yoluyla takip ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip olmak üzere iki kısma ayrılır. Haciz yoluyla takip de ilamsız takip ve ilamlı takip olmak üzere iki kısma, ilamsız takip de genel haciz yolu, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu, kiralanan taşınmazın tahliyesi yolu abonelik sözleşmelerine özgü takip yolu şeklinde dört kısma ayrılır. İflas takip yolları ise genel iflas yolu ile takip, kambiyo senetlerine mahsus iflas ile takip ve doğrudan doğruya iflas ile takip olmak üzere üç kısma ayrılır.

II. TAKİP YOLLARININ DEĞİŞTİRİLMESİ

Takip yollardan birini seçen alacaklı bir defaya mahsus olmak üzere o yolu bırakıp harç ödemeksizin diğerine baştan müracaat edebilir (m. 43/2). Bu hükümde belirtilen takip yolunun harçsız olarak bir defaya mahsus değiştirilmesi sadece haciz yolları ile iflas yolları arasında mümkündür. Haciz yolları veya iflas yollarının birbirleri arasında harçsız olarak değiştirilmesi mümkün değildir; bu durumda alacaklı, yeniden harç ödemek zorunda kalır. Örneğin, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvuran alacaklı, bir defaya mahsus olmak üzere harç ödemeksizin genel iflas, kambiyo senetlerine özgü iflas veya doğrudan doğruya iflas yoluna gidebilir. Fakat, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna giden alacaklı, bu hakkı genel haciz yoluna veya kiralanan taşınmazın tahliyesi yoluna kullanamaz; bu durumda alacaklının yeniden harç ödemesi gerekir. Yine benzer şekilde, bu örneğimizde alacaklı, takip yolunu değiştirmek suretiyle harç ödemeksizin ilamlı icra yoluna gidemez; bunun için harç ödemelidir.

Takip yolunun yeniden harç ödmeden değiştirilmesinde herhangi bir engel yoktur.

Bu değişim ilişkisine rehnin paraya çevrilmesi suretiyle yapılan takipler dahil değildir. Yani, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatan alacaklı, bu takip yolundan vazgeçip harç ödemeksizin haciz veya iflas takip yollarından birini seçme hakkını kullanamaz. Aksi takdirde, yeniden harç ödemek zorundadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İLAMSIZ İCRA

§1. GİRİŞ

İlamsız icra, her türlü para veya teminat alacakları için başvurulabilen, para veya teminat alacakları dışında kalan alacaklara konu olamayan bir takip yoludur (m. 42). Örneğin, bir taşının teslimi ilamsız icraya konu edilemeyip ancak ilamlı icraya konu edilebilir. İlamsız icra yoluna gidilebilmesi için alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde bir belgenin bulunması gerekmez.

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, ilamsız icra yolları şunlardır:

- ▶ Genel haciz yoluyla takip
- ▶ Kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip
- ▶ Kiralanan taşınmazın tahliyesi
- ▶ Abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takip

Yabancı devletler aleyhine ilamsız icra yoluna başvurulamaz (m. 42/2). Yabancı devlet aleyhine ilamlı icra yoluyla takip yapılması mümkün olup ilamsız icra yoluyla takip yapılması mümkün değildir. Diğer taraftan, 2018 yılında yapılan değişiklikle birlikte, idari yargının görev alanına giren konularda da ilamsız takip yoluna başvurulamaz (m. 42/3). Bu durumda, para ve teminat alacağı idari yargının görev alanına giriyorsa, ilamsız icra yoluna değil, idari yargıda dava yoluna başvurulması gerekecektir.

Para ve teminat alacakları için elinde ilam bulunan alacaklının ilamsız icra yoluna başvurup başvurmayacağına ilişkin kanunda bir hüküm yoktur. Fakat, Yargıtay 2017 yılında vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararıyla, ilama bağlı alacaklar için ilamsız icra yoluna başvurulmasının dürüstlük kuralına aykırı olduğunu kabul etmiştir¹⁹.

Alacağı kambiyo senedine bağlı bulunan alacaklı, dilerse kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna dilerse genel haciz yoluna başvurabilir. Bu noktada alacaklının seçim hakkı söz konusudur.

Fakat, alacaklılara rehin ile teminat altına alınan alacaklar bakımından aynı seçim hakkı tanınmamıştır. Rehinle temin edilmiş bir alacağın alacaklısı, öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmak zorundadır. Alacaklı ancak rehnin paraya çevrilmesi yoluyla tahsil edemediği alacakları için diğer takip yollarına başvurabilir (İİK m. 45/1).

Altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler, taşınır eşya niteliğinde oldukları için ilamsız icranın konusunu oluşturmaz. Dolayısıyla, alacağı altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler olan alacaklı, ilamlı icra yoluna başvurmalıdır.

Burada genel hatlarıyla bahsettiğimiz hususları yeri geldiğinde detaylıca ele alacağız.

¹⁹ YİBK, 26.05.2017, 2/3, RG. 21.07.2017.

§2. GENEL HACİZ YOLUYLA TAKİP

I. GENEL BİLGİ

Genel haciz yolu, yalnızca para veya teminat alacakları için mümkün olan, başvuru için alacaklının elinde kambiyo senedi, ilam veya ilam niteliğinde bir belgenin bulunmasının zorunlu olmadığı genel takip yoludur. Para veya teminat alacakları dışındaki alacaklar (örneğin, bir taşınırın teslimi) genel haciz yoluyla takibin konusunu oluşturmaz.

II. GÖREV VE YETKİ

İcra takipleri kural olarak icra dairesine yapılan takip talebi ile başlar. Yetki konusunda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na atıf yapılmıştır (m. 50). Fakat İcra ve İflas Kanunu'nda HMK'daki yetki kurallarına ek olarak, takibe konu alacağın kaynağı olan sözleşmenin yapıldığı yer icra daireleri de yetkili kılınmıştır. Hem HMK hem de İİK bir arada değerlendirildiğinde ilamsız icrada ve dolayısıyla genel haciz yoluyla takiplerde yetkili icra dairesi şu şekilde belirlenir:

- **Genel Yetki:** Genel yetki kuralı uyarınca, yetkili icra dairesi, borçlunun takibin başlatıldığı sıradaki yerleşim yeridir (HMK m. 6/1). Borçlu birden fazla ise takip, bunlardan birinin yerleşim yeri icra dairesinde başlatılabilir (HMK m. 7/1).
- **Bir Yerde Geçici Olarak Oturanlara Karşı Açılacak Takiplerde Yetki:** Memur, işçi, öğrenci, asker gibi, bir yerde geçici olarak oturanlara karşı başlatılacak takiplerde, orada bulunmaları uzunca bir süre devam edebilecekse, bulundukları yer icra dairesi de yetkilidir (m. 8).
- **Türkiye'de Yerleşim Yerinin Bulunmaması Halinde Yetki:** Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili icra dairesi, borçlunun Türkiye'deki mutad meskeninin bulunduğu yer icra dairesidir. Ancak, diğer özel yetki halleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin takip, uyuşmazlık konusu malvarlığı unsurunun bulunduğu yerde de başlatılabilir (m. 9).
- **Sözleşmeden Doğan Davalarda Yetki:** Sözleşmeden doğan takipler, sözleşmenin ifa edileceği yer icra dairesinde de açılabilir (HMK m. 10). Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda davalar bakımından sözleşmenin yapıldığı yer mahkemeleri yetkili kabul edilmemiştir. Fakat, İcra ve İflas Kanunu'nda icra takipleri bakımından sözleşmenin yapıldığı yer icra dairelerinin de yetkili olduğu belirtilmiştir (m. 50).

Örneğin, yerleşim yeri Sivas olan A, otomobilini, yerleşim yeri Bursa olan B'ye, Kayseri'de yaptıkları sözleşme ile satmıştır. Sözleşmede ifa yeri kararlaştırılmamıştır. Satıcı A, B'den olan para alacağı için takip başlatmak istemektedir. Buna göre, yetkili icra daireleri şu şekilde belirlenir:

- Sözleşmede ifa yeri kararlaştırılmadığı için, alacaklının ödeme zamanındaki ifa yeri; yani Sivas icra dairesi (TBK m. 89²⁰, HMK m. 10),
- Sözleşmenin yapıldığı yer; yani Kayseri icra dairesi (İİK m. 50) ve
- Genel yetki kuralı uyarınca, borçlunun yerleşim yeri; yani Bursa icra dairesi (HMK m. 6).

İcra takiplerinde sözleşmenin yapıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

²⁰ Para alacaklarında ifa yeri, eğer sözleşmede belirlenmemişse, alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yeridir (TBK m. 89).

- **Terekeye Karşı Başlatılacak Takiplerde Yetki:** Terekenin kesin paylaşımına kadar terekeye karşı yapılacak takiplerde ölenin son yerleşim yeri icra dairesi kesin yetkilidir (m. 11).
- **Şubeler ve Tüzel Kişilerle İlgili Takiplerde Yetki:** Bir şubenin işlemleri konu alan takiplerde, o şubenin bulunduğu yer icra dairesi de yetkilidir (m. 14/1). Özel hukuk tüzel kişilerinin, ortaklık veya üyelik ilişkileriyle sınırlı olmak kaydıyla, bir ortağına veya üyesine karşı veya bir ortağın yahut üyenin bu sıfatla diğerlerine karşı başlatacakları takipler için, ilgili tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yer icra dairesi kesin yetkilidir (m. 14/2).
- **Diğer Yetki Kuralları:** İcra ve İflas Kanunu'nun 50. maddesinde yapılan atıf uyarınca, diğer durumlarda da HMK'daki yetki kuralları uygulanır.

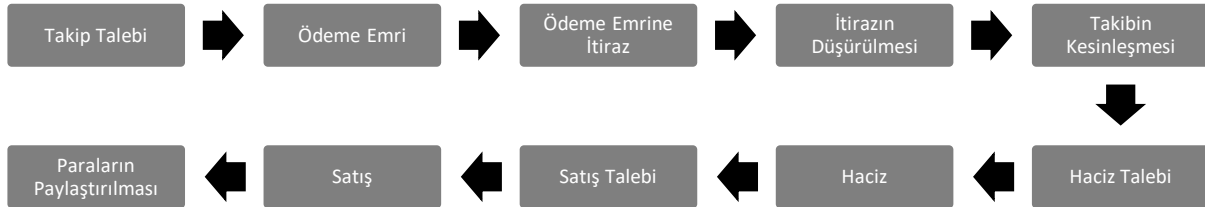

İcra dairesinin yetkisi kural olarak kesin yetki değildir. Dolayısıyla, taraflar aralarında yapacakları yetki sözleşmesi ile başka bir yer icra dairesini yetkili kılabilirler. Yetki sözleşmesi bakımından da HMK hükümleri geçerlidir²¹.

İcra dairesinin yetkisi kesin yetki ve dolayısıyla kamu düzenine ilişkin olmadığı için, icra dairesi, yetkili olup olmadığını re'sen gözetemez. Borçlu, icra dairesinin yetkisiz olduğunu iddia ediyorsa, ödeme emrine itiraz süresi içinde yetki itirazında bulunmalıdır. Aksi takdirde, yetkisiz icra dairesi yetkili hale gelir.

Yetki itirazında bulunan borçlunun, yetkili icra dairesini de belirtmesi gerekir; aksi takdirde, yetki itirazı reddedilir. Diğer taraftan, birden fazla borçlunun bulunması durumunda, yapılan yetki itirazı sadece itirazı yapan borçlu bakımından hüküm ifade eder. Diğer borçlular yetki itirazında bulunmazsa, söz konusu icra dairesi onlar için yetkili hale gelmiş olur.

III. TAKİBİN AŞAMALARI

IV. TAKİP TALEBİ

A. Genel Olarak

İcra takibinin ilk aşaması, takip talebidir. Takip talebi, alacaklının icra dairesine başvurarak alacağının tahsil edilmesi amacıyla ortaya koyduğu iradedir. Takip talebi icra dairesine **yazılı** veya **sözlü** olarak ya da **elektronik ortamda** yapılabilir (İİK m. 58/1). Takip talebi, bir taraf takip işlemidir. Dolayısıyla takip talebinin tatil ve erteleme süreleri içinde yapılması mümkündür.

B. Takip Talebinde Bulunması Gereken Unsurlar

Takip talebinde bulunması gereken unsurlar, 58. maddede şu şekilde belirtilmiştir:

²¹ Buna göre, tacirler veya kamu tüzel kişileri, bir veya birden fazla icra dairesini sözleşmeyle yetkili kılabilirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça takip sadece sözleşmeyle belirlenen bu icra dairesinde başlatılabilir (HMK m. 17). Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hallerinde, yetki sözleşmesi yapılamaz (m. 18/1). Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için **yazılı** olarak yapılması, uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması ve yetkili kılınan icra dairelerinin gösterilmesi şarttır (m. 18/2).

- ▶ Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisinin ve vekilinin adı, soyadı; alacaklı veya vekili adına ödemenin yapılacağı banka adı ile hesap bilgileri; varsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası; unvan ve yerleşim yeri; alacaklı yabancı memlekette oturuyorsa Türkiye’de göstereceği yerleşim yeri,
- ▶ Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı, soyadı, alacaklı tarafından biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, unvan ve yerleşim yeri,
- ▶ Terekeye karşı yapılan taleplerde kendilerine tebligat yapılacak mirasçılarının adı ve soyadı, biliniyorsa Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya vergi kimlik numarası, şöhret ve yerleşim yerleri,
- ▶ Alacağın veya istenen teminatın Türk parasıyla tutarı; faizli alacaklarda faizin miktarı ile işlemeye başladığı gün; alacak veya teminat yabancı para ise alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizi²²,
- ▶ Alacak bir senede dayanıyorsa, bu senedin aslı veya borçlu ya da temsilcisi tarafından onaylanmış örneği (buradaki senet kavramını sadece resmi senet olarak düşünmemeliyiz; alacaklı ile borçlu arasında yapılan yazılı sözleşme de bu bağlamda bir senet sayılır),
- ▶ Takip yollarından hangisinin seçildiği,
- ▶ Alacaklı veya vekilinin imzası.

Yabancı memlekette oturan alacaklı Türkiye’de bir yerleşim yeri gösteremezse icra dairesinin bulunduğu yer yerleşim yeri sayılır.

C. Takip Talebinde Bulunmanın Sonuçları

a) Maddi Hukuk Bakımından Sonuçları:

- **Zamanaşımının Kesilmesi:** Takip talebinin ilk sonucu zamanaşımının kesilmesidir (TBK m. 154/2, TTK m. 750/1). Zamanaşımının kesilmesi için borçluya ödeme emrinin gönderilmiş olması şart değildir. Ayrıca, takip talebi yetkisiz icra dairesine yapılmış olsa bile zamanaşımı kesilir. Zamanaşımı kesilince, süresi aynı olan yeni bir zamanaşımı işlemeye başlar (TBK m. 156/1, TTK m. 751/2). Her takip işlemiyle zamanaşımı yeniden kesilir.
- **Borçlunun Temerrüde Düşmesi:** Borçlu, daha önce temerrüde düşürülmemişse, takip talebiyle birlikte temerrüde düşer. Borçlunun temerrüde düştüğü an, ödeme emrinin borçluya tebliğ edildiği andır.
- **İyiniyetin Kötüniyete Dönüşmesi:** Borçlu kendisine takip başlatılmadan önce bir hususu bilmiyorsa veya bilebilecek bir durumda değilse, iyiniyetli olduğunu ileri sürebilecek iken, artık takip başlatıldıktan sonra bunu ileri süremez; iyiniyet kötüniyete dönüşür.

Zamanaşımının kesilmesi için borçluya ödeme emrinin gönderilmiş olması gerekmez. Fakat borçlunun temerrüde düşürülebilmesi için ödeme emrinin gönderilmesi şarttır. Borçlunun temerrüde düştüğü an, ödeme emrinin borçluya tebliğ edildiği andır.

b) Takip Hukuku Bakımından Sonuçları:

- **Ödeme Emri Gönderme Zorunluluğu:** Takip talebiyle birlikte icra dairesi, borçluya **3 gün** içinde ödeme emri gönderme yükümlülüğü altına girer (m. 61/1). Fakat bu 3 günlük

²² Alacaklı takip talebinde faiz talebinde bulunmamış ise asıl alacağın tahsiline kadar faiz alacağını ayrı bir icra takibine konu edebilir.

süre hak düşürücü süre değil, düzenleyici süredir. İcra dairesi ödeme emrini 3 gün içinde göndermezse, şikayet yoluna gidilebilir.

- **Alacaklıya Makbuz Verilmesi:** Takip talebinin ardından alacaklıya, takip talebinde bulunduğu ve verdiği belgelere, talep ve takip masraflarına dair bedava ve pulsuz bir makbuz verilir (m. 58/4).
- **Bazı Sonuçlar İçin Takip Talebinin Esas Alınması:** Takip hukukuna ilişkin bazı sonuçlar için takip talebi esas alınır. Örneğin, takip talebinden sonra açılan menfi tespit davasında, kural olarak, icra takibinin durdurulması kararı verilemez (m. 72/3). Yine örnek olarak, hacze iştirak için takip talebinde bulunulan tarih esas alınır (m. 100).
- **Takibin Derdest Hale Gelmesi:** Takip talebinden itibaren alacaklı, aynı alacak için ikinci bir takip talebinde bulunamaz. Başka bir ifadeyle, takip talebiyle birlikte söz konusu takip derdest hale gelir. Derdest bir takip varken, ikinci bir takip talebinde bulunulursa, itiraz yoluna gidilebilir.

Takip talebine bağlı tüm bu sonuçların doğabilmesi için, takip talebinde bulunan alacaklı, üzerine düşen tüm harç ve giderleri ödemelidir. Aksi takdirde takip talebi sonuç doğurmaz.

D. Takipten Vazgeçme (Feragat)

Alacaklı, icra takibinden vazgeçebilir. İcra takibinden vazgeçme ile icra takibinden feragat etme aynı anlama gelir. Takipten feragat, kayıtsız ve şartsız olmalıdır; aksi takdirde geçerlilik kazanmaz. Alacaklının icra takibinden feragat edebilmesi için hakimin veya borçlunun izni de gerekmez. Fakat icra takibinden feragat eden alacaklının feragat harcını yatırmaması gerekir. Yukarıda harç ve giderler kısmında belirttiğimiz üzere, bu harcın oranı, tahsil harcının yarısıdır.

Takipten feragat eden alacaklı, esas haktan (yani alacağından) feragat etmiş sayılmaz.

V. ÖDEME EMRİ

A. Genel Olarak

Takip talebini alan icra dairesi, borçluya **3 gün** içinde ödeme emri göndermelidir (İİK m. 61/1). Borçluya tebliğ edilen ödeme emrinin, takip talebine uygun olması gerekir; aksi takdirde hakkın yerine getirilmemesi gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilir.

Takip talebinin usulüne uygun yapıp yapılmadığının tespit edilmesi noktasında icra dairesi şu hususları inceleyemez:

- ▶ Alacağın varlığını,
- ▶ Alacağın kaynağını,
- ▶ Alacağın vadesinin gelip gelmediğini,
- ▶ Alacağın zamanaşımına uğrayıp uğramadığını,
- ▶ İcra dairesinin yetkili olup olmadığını,
- ▶ Takip talebinde bir senet sunulmuşsa bu senedin geçerli olup olmadığını.

İcra dairesinin inceleyemeyeceği hususlar ancak borçlu tarafından itiraz yoluyla ileri sürülebilir. Dolayısıyla, icra dairesi, yukarıdaki sebeplere dayanarak ödeme emri düzenlemekten

kaçınmaz. Örneğin, icra dairesi, takip talebine konu olan alacağın zamanaşımına uğramış olduğunu gerekçe göstererek ödeme emri düzenlemekten kaçınmaz. Aksi takdirde, hakkın sebpsiz yere getirilmemesi gerekçesiyle şikayet yoluna gidilebilir.

Ödeme emri, ilk icra takip işlemidir. Ödeme emrinin geçerlilik arz edebilmesi için usulüne uygun bir şekilde düzenlenip tebliğ edilmesi gerekir. Aksi takdirde diğer icra takip işlemlerine geçilemez. Bunun yanı sıra, ödeme emri ile birlikte borçluya savunma hakkı tanınmalıdır. Eğer borçlunun ödeme emrine karşı itiraz etme süresi henüz dolmadan diğer takip işlemlerine geçilirse, söz konusu işlemler şikayete konu edilerek hükümsüz kılınabilir. Örneğin, genel haciz yoluyla takipte borçluya ödeme emri tebliğ edildikten sonra 7 günlük itiraz süresi beklenmeden haciz işlemi gerçekleştirilirse, borçlu, şikayet yoluna giderek işlemin iptalini sağlayabilir.

İcra dairesi, takip talebinin kanunda öngörülen şartları içerdiğine karar verirse ödeme emri düzenler. Talebin kabul edilmemesi halinde verilen karar tutanağa yazılır (m. 60/1). Ödeme emri iki nüsha olarak düzenlenir; bir nüshası borçluya gönderilir, diğeri icra dosyasına konulur. Alacaklı isterse kendisine ayrıca onaylı bir nüsha verilir. Nüshalar arasında fark bulunduğu takdirde borçludaki nüsha geçerli sayılır (m. 60/3).

Müşterek borçlular birlikte takip ediliyorlarsa, hepsinin veya bir kısmının bir temsilci tarafından temsil edilmeleri hali hariç, ödeme emri her birine ayrı ayrı tebliğ edilmelidir (m. 61/2). Bir borçlu hakkında aynı günde birden fazla takip talebi varsa icra dairesi bunların ödeme emirlerini aynı zamanda tebliğ eder (m. 61/3).

B. Ödeme Emrinin İçeriği

Borçluya gönderilecek ödeme emrinin hangi hususları içereceği İcra ve İflas Kanunu'nun 60. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre, ödeme emri, aşağıdaki hususları içermelidir:

- ▶ Alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, takip talebinde yazılı kayıtları,
- ▶ Borcun ve masrafların **7 gün** içinde icra dairesine ait banka hesabına ödenmesi veya teminatın bu süre içinde gösterilmesi ihtarı,
- ▶ Takibin dayandığı senet altındaki imza kendisine ait değilse yine bu **7 gün** içinde bu itirazını ayrıca ve açıkça bildirilmesi; aksi halde imzanı kendisine ait sayılacağı; senet altındaki imzayı reddettiği takdirde icra mahkemesi önünde yapılacak duruşmada hazır bulunması, buna uymazsa itirazın geçici kaldırılmasına karar verileceği ihtarı,
- ▶ Borcun tamamına veya bir kısmına yahut alacaklının takip hakkına dair bir itirazı varsa bunu da aynı süre içinde beyan etmesi ihtarı,
- ▶ Senet veya borca itirazını bildirmediği takdirde **7 günlük** süre içinde mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik olunacağı; mal beyanında bulunmaz veya gerçeğe aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtarı,
- ▶ Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa cebri icraya devam edileceği ihtarı,
- ▶ İcra müdürünün mühür ve imzası.

Ödeme emrinde alacaklının veya vekilinin banka hesap bilgileri yer almaz; borçluya ödemeyi icra dairesinin banka hesabına yapması ihtar edilir. Bunun yanı sıra, ödeme emrinde alacaklının veya vekilinin imzası da yer almaz.

VI. ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

A. Genel Olarak

Ödeme emri tebliğ edildikten sonra borçlu, **7 günlük** süre içinde borcu ödeyerek takibi sonlandırabilir. Fakat borçlu herhangi bir ödeme yapmaz ve 7 günlük süre içinde itiraz da etmezse ya da 7 günlük süre içinde borcu olduğunu icra dairesine açıkça bildirirse takip kesinleşir ve alacaklının talebiyle haciz aşamasına geçilebilir.

Borçlu **7 gün** içinde ödeme emrine itiraz etmezse, aynı süre içinde mal beyanında bulunmalıdır. Mal beyanında bulunmazsa veya gerçeğe aykırı beyanda bulunursa alacaklının şikayeti üzerine hapisle cezalandırılır.

Ödeme emrini alan borçlu, borcunun olmadığını, borcun sona erdiğini, borcun vadesinin henüz gelmediğini, borcun zamanaşımına uğradığını, borcun şarta bağlı olduğunu, borcun kaynağı sözleşmenin geçersiz olduğunu, senet söz konusuysa senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ya da senedin geçersiz olduğunu, icra dairesinin yetkisiz olduğunu itiraz yoluyla ileri sürebilir.

B. İtirazın Usulü

İtirazın söz konusu olabilmesi için ödeme emrinin tebliğ edilmiş olması gerekir. Ödeme emri henüz tebliğ edilmemişken yapılan itirazlar geçersizdir. İtiraz etmek isteyen borçlu, itirazını, ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren **7 gün** içinde **dilekçeyle** veya **sözlü** olarak icra dairesine bildirmek zorundadır (m. 62/1).

Genel haciz yoluyla takiplerde ödeme emrine süresi içinde itiraz edilmesi durumunda takip kendiliğinden durur (m. 66/1).

İtiraz icra dairesine yapılmalıdır; icra mahkemesine yapılan itirazlar geçersizdir. Diğer taraftan, hükümde itirazın takibi yapan icra dairesine yapılacağı belirtilse de, itiraz, takibi yapan icra dairesinden başka bir icra dairesine yapıldığı takdirde bu daire gereken masrafı itirazla birlikte alarak itirazı **derhal** yetkili icra dairesine gönderir, alınmayan masraftan icra memuru şahsen sorumludur (62/1). Dolayısıyla kişi, itirazını, kolaylık olması bakımından bulunduğu yer icra dairesine de bildirebilir. Bu durumda itiraz, yetkili icra dairesine bildirildiği tarihte yapılmış sayılır.

İtiraz yazılı veya sözlü olarak yapılabilir. Yapılan itiraz tutanağa geçirilir (m. 8). İtirazın ardından borçluya, itiraz ettiğine dair bedava ve puluz bir belge verilir (m. 62/7). Takibe itiraz edildiği, alacaklının yatırdığı avanstaki karşılanmak suretiyle **3 gün** içinde alacaklıya tebliğ edilir (m. 62/2).

Borçlu veya vekili, dava ve takip işlemlerine esas olmak üzere borçluya ait yurtiçinde bir adresi itirazla birlikte bildirmek zorundadır. Adresini değiştiren borçlu yurtiçinde yeni adres bildirmediği ve tebliğ memurunca yurtiçinde yeni adresi tespit edilemediği takdirde, takip talebinde gösterilen adrese çıkarılacak tebligat borçlunun kendisine yapılmış sayılır (m. 62/3).

Ödeme emrine itiraz, iradi veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılabilir. Başka bir ifadeyle, itirazı borçlunun kendi tayin ettiği temsilcisi yapabileceği gibi, eğer takip ehliyetine sahip değilse kanuni temsilcisi de yapabilir.

Ödeme emrine 7 gün içinde itiraz etmeyen borçlu, daha sonra itiraz edemez; çünkü takip kesinleşir (bunun tek istisnası aşağıda değineceğimiz gecikmiş itiraz müessesesidir). Borçlu, itirazını 7 günlük süre dolmadan yapmışsa, 7 günün sonuna kadar itiraz ettiği miktarı artırtabileceği

gibi imzaya itiraz beyanını da ileri sürebilir. Örneğin, ödeme emrini alan borçlu, 7 günlük sürenin sonunu beklemeden 3. günde de itiraz edebilir. Bu durumda borçlu, 7 günlük süre henüz dolmadan (yani kalan 4 gün içinde), itiraz ettiği miktarı artırabileceği gibi, imzaya itirazını da ileri sürebilir.

İcra memurunun re'sen dikkate alması gereken hususlar şikayetin konusudur. Şikayete konu olacak hususlarda itiraz yoluna gidilmez. Örneğin, ödeme emri takiple ilgisi olmayan üçüncü kişiye gönderilirse, üçüncü kişi, bu ödeme emrine karşı itiraz yoluna değil, şikayet yoluna gider. Dolayısıyla, her türlü savunma itirazın konusunu oluşturmaz.

İtiraz	Şikayet
İtirazı borçlu yapar.	Şikayeti alacaklı, borçlu veya 3. kişi yapabilir.
Alacaklının başlattığı takibe karşı yapılır.	İcra ve iflas organlarının işlemlerine karşı yapılır.
İtiraz icra dairesine yapılır.	Şikayet icra mahkemesine yapılır.
İtiraz takibi kendiliğinden durdurur.	Şikayet takibi kendiliğinden durdurmaz.
İtiraz süresi 7 gündür.	Şikayet süresi bazı durumlarda 7 gündür, bazı durumlarda süre yoktur.
Kısmi itiraz ve gecikmiş itiraz vardır.	Kısmi şikayet veya gecikmiş şikayet yoktur.
Yazılı veya sözlü yapılabilir.	Yazılı veya sözlü yapılabilir.

C. Borca İtiraz

Borçlunun imzaya itirazı dışındaki tüm itirazları borca itirazdır. Yukarıda da örnek olarak belirttiğimiz gibi, borcun olmadığı, borcun sona erdiği, borcun vadesinin henüz gelmediği, borcun zamanaşımına uğradığı, borcun şarta bağlı olduğu, icra dairesinin yetkisiz olduğu ve takibin derdest olduğu yönündeki itirazlar borca itiraz olarak kabul edilir.

Derdest bir takip varken, ikinci bir takip talebinde bulunulursa, bu durum şikayet yoluyla değil; itiraz yoluyla ileri sürülmelidir²³.

Borçlu borca itiraz ederken itiraz nedenini belirtmek zorunda değildir. Borçlunun sadece "itiraz ediyorum" şeklindeki bir beyanı da borca itiraz için yeterlidir. Fakat borçlu itiraz nedenini belirtmişse, daha sonra itirazın kaldırılması yargılamasında bu itiraz nedenini senet metninden anlaşılanlar hariç değiştiremez veya genişletemez (m. 63). Aynı şekilde, borçlu, borca itiraz ederken hiçbir neden ileri sürmemişse, itirazın kaldırılması yargılamasında, sadece senet metninden anlaşılabilen savunmalarını ileri sürebilir. Örneğin, borçlu ödeme emrine itiraz ederken neden belirtmemişse, itirazın kaldırılması yargılamasında vadenin gelmediğini, senedin tahrif edildiğini, senette kararlaştırılan şartın gerçekleşmediğini, senette kararlaştırılan faizin farklı olduğunu, faizin başlangıç tarihinin farklı olduğunu veya senedin zamanaşımına uğradığını ileri sürebilir. Çünkü, bu hususların hepsi senet metnine bakıldığında anlaşılabilecek hususlardır. Burada dikkat edilmesi gereken başka bir husus, bu sınırlamanın sadece itirazın kaldırılması yargılamasında geçerli olmasıdır. Çünkü, itirazın iptali davasında borçlu, itiraz nedenleri ile bağlı değildir. Yani, itirazın iptali davasında, borçlu, itiraz ederken ileri sürmediği nedenleri -senet metninden anlaşılan bir neden olmasa bile- ileri sürebilir.

²³ YHGK, 30.01.2013, 12-705/154.

D. İmzaya İtiraz

Alacaklı takip talebini bir adi senede dayanarak başlatmışsa, borçlu, söz konusu senet üzerindeki imzanın kendisine ait olmadığını itiraz yoluyla ileri sürebilir. İmzaya itiraz, sadece adi senetlerde mümkündür.

Borçlunun resmi senetteki imzaya itiraz hakkı yoktur. Resmi senet üzerindeki imzanın kendisine ait olmadığını iddia eden borçlu, bu sahtelik iddiasını genel mahkemelerde menfi tespit davası açarak ileri sürmelidir (İİK m. 72, HMK m. 208/4).

İmzaya itiraz eden borçlu, imzaya itiraz ettiğini, ayrıca ve açıkça beyan etmelidir; aksi takdirde söz konusu imzanın kendisine ait olduğunu kabul etmiş sayılır (m. 62/6). Görüldüğü üzere, borçlunun borca itiraz ederken sadece itiraz ettiğini belirtmesi yeterliyken, imzaya itiraz ederken imzaya itiraz ettiğini açıkça belirtmesi gerekir.

İmzaya itiraz halinde alacaklı **derhal** icra dairesinden karşılaştırma için borçluya ait imzaların (örneğin evlenirken attığı imzanın) toplanmasını isteyebilir (m. 66/2). Alacaklı bu itirazı hükümden düşürmek için ya genel mahkemelerde itirazın iptali davası açma yoluna gitmeli ya da icra mahkemesinde itirazın geçici kaldırılması yoluna gitmelidir.

Borçlunun hem borca hem de imzaya itiraz etmesi durumunda imzaya itiraz prosedürü uygulanır. Örneğin, borçlu “bu imza bana ait değil, zaten vadeye bakılırsa zamanaşımı da çoktan dolmuş” şeklinde bir itiraz ileri sürdüğünde, imzaya itiraza ilişkin prosedür uygulanır. Fakat, hem borca hem de imzaya itiraz edilmesi durumunda bu iki itirazın birbiriyle çelişmemesi gerekir. Örneğin, “ben bu borcu ödedim, zaten imza da bana ait değil” şeklinde bir itiraz ileri süren borçlu ilk önce borcun varlığını kabul etmekte, daha sonra imzanın kendisine ait olmadığını ileri sürmek suretiyle borcu reddetmektedir. Böyle bir itirazın geçersiz olacağını kabul eden yazarlar olmakla birlikte, imzaya itiraza üstünlük tanınması gerektiğini kabul edenler de vardır.

E. Kısmi İtiraz

Borçlu, borcun sadece bir kısmına itiraz edebilir. Borcun bir kısmına itiraz eden borçlu, itirazında itiraz ettiği kısmı açıkça belirtmelidir. Aksi takdirde itiraz edilmemiş sayılır (m. 62/4). Örneğin, borçlu, itirazında miktar belirtmeksizin “borcun bir kısmına itiraz ediyorum”, “benim borcum bu kadar değil” tarzı ifadeler kullanırsa itiraz etmemiş sayılır. İtiraz edilmeyen kısım için takibe devam edilir (m. 66/1).

F. Gecikmiş İtiraz

Borçlu, ödeme emrine itiraz için gerekli 7 günlük süreyi bir engel sebebiyle kaçırmış olabilir. Bu durumda kanun koyucu borçluya bir hak daha tanımıştır. Bu hak, gecikmiş itirazdır. Gecikmiş itiraz, HMK 95 vd. maddelerinde düzenlenen “eski hale getirme” müessesesinin yansımasıdır.

Borçlu, kendi kusurundan kaynaklanmayan bir engel sebebiyle itiraz süresini kaçırırsa, satış aşamasına kadar gecikmiş itiraz başvurusunda bulunabilir (m. 65/1). Borçlunun gecikmiş itiraza başvurabilmesi için, süreyi kaçırmaya neden olan engel, kendi kusurundan kaynaklanmamış olmalıdır. Borçlunun ağır hastalığa yakalanması, doğal afetin yaşanması, tebliğ edilen ödeme emrinin borçlunun seyahatte olması sebebiyle kendisine ulaşmaması gecikmiş itiraz için geçerli nedenlerdir.

Borçlu, itirazında hem itiraz nedenini hem de gecikmesine neden olan engelleri bildirmek zorundadır (m. 65/2); aksi takdirde yapılan gecikmiş itiraz geçersiz sayılır. Örneğin, geçirdiği kaza sebebiyle itiraz süresini kaçıran ve zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle itiraz etmek isteyen borçlu, gecikmiş itirazda hem itiraz süresini kaza sebebiyle kaçırdığını hem de zamanaşımının dolması sebebiyle yaptığını belirtmelidir. Borçlu, gecikmesine neden olan engeli her türlü delille ispat edebilir.

Gecikmiş itiraz, gecikmeye neden olan engelin kalkmasından itibaren 3 gün içinde yapılır (m. 65/2). Gecikmiş itirazın yapılabileceği en son tarih, haczedilen malların paraya çevrilmesi anıdır (m. 65/1). Başka bir ifadeyle, gecikmiş itiraz en geç satışa kadar yapılmalıdır.

Gecikmiş itiraz, icra dairesine değil, icra mahkemesine yapılmalıdır (m. 65/3). İcra daireesine yapılan gecikmiş itiraz başvurusu reddedilir. Gecikmiş itiraz **yazılı** yapılabileceği gibi, tutanağa geçirilmek suretiyle **sözlü** olarak da yapılabilir. İcra mahkemesi, gecikmiş itiraz başvurusunu basit yargılama usulüne göre inceler (m. 18). Gecikmiş itirazın iradi veya kanuni temsilci aracılığıyla yapılmasının önünde herhangi bir engel yoktur.

Normal itirazın aksine, gecikmiş itiraz icra takibini kendiliğinden durdurmaz. Bunun için mahkemenin takibin durdurulmasına karar vermesi gerekir. Gecikmiş itiraz talebini alan icra mahkemesi, ilk olarak, gecikmeye sebep olan engelin niteliğine ve somut olayın özelliklerine göre icra takibinin durdurulmasına karar verebilir. Bunun ardından icra mahkemesi, dosya üzerinden, gecikmiş itirazın haklılığını inceler. Mahkeme gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir. Duruşmaya karar verilirse borçludan alınan masraflar kendisine iade edilir.

Mahkeme, borçlunun mazeretini kabul ederse icra takibi durur (m. 65/4). Burada mahkeme henüz itirazın haklılığına değil, itiraza engel olan mazeretin haklılığına karar verir.

Mazeretin kabulüyle birlikte takibin durması üzerine alacaklı, takibin devamını sağlamak amacıyla ya 6 ay içinde itirazın kaldırılması yoluna ya da 1 yıl içinde itirazın iptali yoluna başvurmalıdır. Eğer mahkeme, borçlunun mazeretinin haklı olduğuna duruşmalı olarak karar vermişse, alacaklı, itirazın kaldırılması talebini bu oturumda sözlü olarak da ileri sürebilir. Bu durumda mahkeme, tahkikata devam ederek bu taleple ilgili gerekli kararı verir (m. 65/4).

Eğer daha önce borçlunun mallarına haciz konulmuşsa alacaklı, mazeretin kabulü kararının tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını veya genel mahkemelerden itirazın iptalini istemezse haciz kalkar (m. 65/5). Buradaki 7 günlük süre, sadece daha önce konulan hacizlerin devamını sağlamak içindir. Yoksa alacaklının 6 ay içinde itirazın kaldırılmasını veya 1 yıl içinde itirazın iptalini isteme hakkı her halükarda mevcuttur.

Normal İtiraz	Gecikmiş İtiraz
Ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde yapılmalıdır.	Engelin ortadan kalkmasından itibaren 3 gün içinde yapılmalıdır.
İcra dairesine yapılır.	İcra mahkemesine yapılır.
Takip kendiliğinden durur.	Takip kendiliğinden durmaz.
Borçlu, itirazında herhangi bir neden belirtmek zorunda değildir.	Borçlu, itirazında hem itiraz nedenini hem de gecikmesine neden olan engeli belirtmelidir.

ÖDEME EMRİ VE TAKİBİN KESİNLEŞMESİ**TAKİP TALEBİ**

Para veya teminat alacağı olan alacaklı, icra dairesinde takip talebinde bulunur.

ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra dairesi, borçluya 3 gün içinde ödeme emri gönderir.

ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

Ödeme emrini alan borçlu, itirazını 7 gün içinde icra dairesine bildirmelidir. Borçlu, kusuru olmaksızın bir engel sebebiyle süresinde itiraz edemezse, mazeretin kalktığı güne itibaren 3 gün içinde gecikmiş itiraz yoluna başvurabilir. Ödeme emrine itiraz edilmesiyle icra takibi durur. İtirazın hükümden düşürülebilmesi için icra mahkemesinden itirazın kaldırılması veya genel mahkemelerden itirazın iptali talep edilmelidir. İtirazın kaldırılması veya iptali üzerine takip kesinleşir ve duran takibe devam edilir.

ÖDEME EMRİNE İTİRAZ EDİLMEMESİ

Borçlu ödeme emrine 7 gün içinde itiraz etmezse ödeme emri (takip) kesinleşir.

İmzaya İtiraz

Alacaklının adi bir senede dayanarak icra takibi yapmış olması durumunda borçlu senet altındaki imzaya itiraz ederek karşı koyabilir. Borçlunun imzaya itirazını ayrıca ve açıkça belirtmesi gerekir. İmzaya itirazla çalışmayan diğer itiraz sebepleri de birlikte ileri sürülebilir.

Borca İtiraz

İmzaya itiraz dışındaki diğer bütün itirazlar borca itirazdır. Borçlu itirazında sebep bildirmek zorunda değildir. Ancak borçlu itirazında bildirdiği sebeplerle bağlıdır. Bunun dışında borçlu borcun tamamına değil de bir kısmına itiraz edecekse; itiraz ettiği miktarı ayrıca ve açıkça bildirmelidir; aksi halde itiraz etmemiş sayılır.

VII. İTİRAZIN HÜKÜMDEN DÜŞÜRÜLMESİ**A. Genel Olarak**

İtiraz üzerine icra takibi durmuşsa, alacaklının bu takibin devamını sağlayabilmesi için itirazı hükümden düşürmesi gerekir. Bunu da ya icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluyla ya da genel mahkemelerde itirazın iptali yoluyla yerine getirir. Kanunun 68. maddesinde sayılan belgelere sahip olan alacaklı, dilerse itirazın kaldırılması yoluna, dilerse itirazın iptali yoluna gidebilir. İtirazın kaldırılması yoluna gitmek, hızlı sonuç alabilmesi bakımından daha isabetlidir. Fakat, 68. maddedeki belgelere sahip olmayan alacaklı, itirazın kaldırılması yoluna gidemez; sadece itirazın iptali yoluna gidebilir.

İtiraz sadece yetki veya derdestlik gibi usule ilişkin bir sebebe dayanıyorsa bu itiraza karşı sadece itirazın kaldırılması yoluna gidilebilir; itirazın iptali yoluna gidilemez.

B. İtirazın İptali Davası

Alacaklı, itiraz üzerine duran takibin devamını sağlamak için genel mahkemelerde itirazın iptali davası açma imkanına sahiptir. İtirazın iptali davası açabilmesi için, alacaklının elinde kanunun 68. maddesinde sayılan belgelerden birinin bulunması gerekmez. Alacaklı bu davayı, imzaya itirazı da borca itirazı da hükümden düşürebilmek için açabilir.

İtirazın iptali davası, itirazın alacaklıya tebliğinden itibaren 1 yıl içinde açılmalıdır (m. 67/1). Bu süre hak düşürücüdür; eğer alacaklı davayı bu süre içinde açmazsa mevcut takip düşer. Fakat mevcut takip düşse bile alacaklının bu 1 yıllık süre geçtikten sonra da genel hükümler çerçevesinde alacak davası açma hakkı devam eder (m. 67/4).

İtirazın iptali davası için öngörülen 1 yıllık sürenin, itirazdan itibaren değil, itirazın alacaklıya tebliğ edilmesinden itibaren başladığına dikkat edilmelidir.

İtirazın iptali davası icra mahkemesinde değil, genel mahkemelerde açılır ve genel hükümlere göre görülür (m. 67/1). Örneğin, eğer söz konusu alacak bir işçi alacağı ise dava icra mahkemesinde değil, iş mahkemesinde görülür. Yetki de genel hükümlere göre belirlenir.

İtirazın iptali davasında mahkemenin inceleme yetkisi sınırlı değildir. Yani bu davada tanık ve yemin delillerine de başvurulabilir. Diğer taraftan, borçlu, bu davada itirazda ileri sürdüğü nedenlerle bağlı değildir. Başka bir ifadeyle, borçlu, itirazın iptali davasında, itirazında ileri sürmediği gerekçeleri de ileri sürebilir.

İtirazın iptali davasının sonuçları şunlardır:

- **Davada Alacaklının Haklı Görülmesi (Davanın Kabulü):** Mahkeme, itirazın iptali davası neticesinde alacaklıyı haklı görürse, takibin devamına karar verir. Ayrıca mahkeme, dava açılırken alacaklının bu yönde bir talebi olmuşsa, alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla borçluyu "icra inkar tazminatı" ödemeye mahkum eder (m. 67/2). İcra inkar tazminatına hükmedilmesi için kötüniyet ve zarar şartları aranmaz.

Borçlunun haksız görülmesi durumunda kötüniyet tazminatına mahkum edilmesi söz konusu değildir.

İtirazın iptali davasında haksız çıkan borçlu, kararın tefhim veya tebliğinden itibaren **3 gün** içinde mal beyanında bulunmakla yükümlüdür (m. 75). Ayrıca alacaklı, bu kararı ileri sürerek icra dairesinden takibin devamını ve kesin haciz yapılmasını talep edebilir (m. 78/2).

- **Davada Borçlunun Haklı Görülmesi (Davanın Reddi):** İtirazın iptali davasında mahkeme davacı alacaklıyı haksız bulursa davayı reddeder. Böylece durmuş olan mevcut takip iptal edilir. Mahkeme ayrıca, alacaklının bu davayı açmasında kötüniyetli olduğuna kanaat getirirse, alacak miktarının **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla alacaklıyı "kötüniyet tazminatı" ödemeye mahkum eder (m. 67/2). Bu tazminatın söz konusu olabilmesi için alacaklının kötüniyetli olması şarttır.

İtirazın iptali davasında borçlunun tazminata mahkum edilmesi için kötüniyetli olması gerekmezken, alacaklının tazminata mahkum edilmesi için kötüniyetli olması şarttır.

Mahkemenin itirazın iptali davası neticesinde verdiği kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.

İcra inkar tazminatı ilamsız icra takiplerine özgü bir tazminattır. Genel hükümlere göre açılan alacak davalarında icra inkar tazminatına hükmedilemez. İcra inkar tazminatına hükmedilebilmesi için alacağın likit (belirlenebilir) olması gerekir.²⁴

²⁴ Yargıtay 3. HD, E. 2019/50, K. 2020/3938. Borçlu, alacaklının icra takibinde talep ettiği alacağı ve alacağın bütün unsurlarını bilmekte veya bilmek durumunda ise ve alacağın miktarının belirlenmesi için tarafların ayrıca anlaşmasına veya mahkemece tayin edilecek bilirkişi eliyle bir hesaplama yapılmasına ihtiyaç yoksa, alacak likittir.

C. İtirazın Kaldırılması Talebi

a) Genel Olarak: Alacaklının itirazı hükümden düşürmesi için başvurabileceği bir diğer imkan, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep etmesidir. Öncelikle belirtelim ki, itirazın kaldırılması bir dava olmayıp, takip hukukuna özgü bir imkandır. İtirazın kaldırılması, icra mahkemesinden talep edilir (m. 68/2). Yetkili icra mahkemesi, takibin yapıldığı yer icra mahkemesidir. İcra mahkemesinin bu yetkisi kesin yetkidir.

Alacaklının itirazın kaldırılmasını talep edebilmesi için 68. maddede sayılan belgelerden birine sahip olması gerekir.

Alacaklı, borca itiraz durumunda itirazın kesin kaldırılmasını, imzaya itiraz durumunda ise itirazın geçici kaldırılmasını talep eder.

Gerek itirazın kesin kaldırılması ve gerekse itirazın geçici kaldırılması yargılaması duruşmalı olarak basit yargılama usulüne göre yapılır (m. 70). Mahkeme, itirazın kaldırılması yargılamasında sınırlı inceleme yetkisine sahiptir; tanık dinlenemez ve yemin deliline başvurulamaz. Mahkemenin itirazın kaldırılması talebi üzerine vereceği karar kesin hüküm teşkil etmez; dolayısıyla alacağa ilişkin olarak genel mahkemelerde dava açma hakkını ortadan kaldırmaz.

İtiraz eden borçlu, itirazın kaldırılması duruşmasında, alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılanlar dışında, itiraz sebeplerini değiştiremez ve genişletemez (m. 63).

Alacaklı itirazın kaldırılması yoluna itirazın kendisine tebliğ edilmesinden itibaren **6 ay** içinde başvurmalıdır (68/1). 6 aylık süreyi kaçırsa bile alacaklı, 1 yıllık süreyi kaçırmamışsa itirazın iptali davası açma imkanını kullanabilir.

b) İtirazın Kesin Kaldırılması: Alacaklı, borçlunun borca itiraz etmesi durumunda bu itirazı hükümden düşürmek amacıyla itirazın kesin kaldırılması yoluna başvurabilir. İtirazın kesin kaldırılmasını talep edecek alacaklının 68. maddede sayılan belgelerden en az birine sahip olması gerekir. Aksi takdirde mahkeme, alacaklının itirazın kaldırılması talebini reddeder. Fakat, itirazın iptali davasında herhangi bir belge sunmak gerekmediği için, alacaklı, 1 yıllık süreyi kaçırmamışsa genel mahkemelerde itirazın iptali davası açma yoluna gidebilir.

İtirazın kesin kaldırılması için en az birinin gerekli olduğu belgeler şunlardır (m. 68):

İmzası Borçlu Tarafından İkrar Edilmiş Adi Senet: İmzası borçlu tarafından ikrar edilmiş adi senedin itirazın kaldırılmasında kullanılabilmesi için kayıtsız ve şartsız para borcunu içermesi gerekir. Diğer taraftan, senet altındaki imza borçlu tarafından ikrar edilmemişse, söz konusu senet itirazın kaldırılmasında kullanılamaz. Borçlu senet altındaki imzayı ikrar değil de inkar etmişse, söz konusu senedin itirazı kaldırılmasında herhangi bir etkisi olmaz. Ayrıca, sadece alacaklının imzasını taşıyan bir senet veya hiçbir imzanın bulunmadığı senet itirazın kaldırılmasında kullanılamaz.

İmzası Noterlikçe Onaylanmış Resmi Senet: Burada bahsedilen senedin itirazın kaldırılmasında etkili olabilmesi için kayıtsız ve şartsız para borcunu içermesi ve borçluya ait imzanın noter tarafından onaylanması gerekir. İtirazın kaldırılması için gerekli olan söz konusu bu senedin noterlikçe düzenlenmiş olması gerekmez, onaylanmış olması yeterlidir.

Adi senet altındaki imzanın borçlu tarafından inkar edilmesi durumunda söz konusu senedin itirazın kaldırılmasında kullanılması mümkün değilken, noterlikçe onaylanmış veya düzenlenmiş resmi senetlerin altındaki imza borçlu tarafından inkar edilse dahi itirazın kaldırılması yolunda kullanılması mümkündür.

Resmi Dairelerin ve Yetkili Makamların Yetkileri Dahilinde Usulüne Uygun Verdikleri

Belgeler: Bu belgelerin de itirazın kaldırılmasında kullanılabilmesi için kayıtsız ve şartsız para borcunu içermesi gerekir. Bu noktada, senetteki imzanın ikrar veya inkar edilmiş olmasının bir önemi yoktur. Resmi daireler ve yetkili makamlarca verilmekle itirazın kaldırılmasında kullanılabilecek belgelere borç ödemededen aciz belgesi, kesin rehin açığı belgesi, tedbir nafakasına ilişkin ilamlar ve mahkemelerin ara kararları örnek verilebilir.

Borçlunun borcunu ödemek zorunda olduğu anlaşılmayan belgeler, her ne kadar resmi daireler ve yetkili makamlarca düzenlenmiş olsa da, itirazın kaldırılmasını sağlamaz. Örneğin, resmi dairelerce verilen makbuz veya ödeme belgeleri, itirazın kaldırılmasını sağlamaz.

Kredi Kurumlarının Düzenledikleri Belgeler: Kredi kurumları tarafından düzenlenen kredi sözleşmeleri, kredi kuruluşları tarafından gönderilen ve süresinde itiraz edilerek kesinleşen hesap özetleri ve ihtarnameler ile krediyi kullandıran tarafından düzenlenen diğer belge ve makbuzlar da itirazın kaldırılmasını sağlayan belgelerdir.

Resmi Makamlar Önünde Yapılan Borç İkrarını İçeren Belgeler: Kanunda itirazın kaldırılmasını sağlayan belgeler arasında sayılmasalar da, borçlunun resmi makamlar huzurunda yaptığı borç ikrarlarını içeren belgelerin de itirazın kaldırılmasında kullanılabileceği kabul edilmektedir. Örneğin, ihtiyati haciz tutanağında borçlunun borç ikrarı mevcutsa, devamında yapılacak takipte alacaklının bu tutanağı itirazın kaldırılması talebinde ileri sürebileceği kabul edilmektedir. Benzer şekilde, konkordato sürecinde konkordato komiserine yapılan borç ikrarını taşıyan belgenin, konkordatonun tasdik edilmemesi halinde devam edecek takip bakımından itirazın kaldırılmasında kullanılabileceği kabul edilmektedir.

Alacaklı, bu sayılan belgelerden herhangi biri bulunmaksızın itirazın kaldırılması talebinde bulunursa, mahkeme bu talebi reddeder. Bu belgelerden en az birini elinde bulunduran alacaklı, kural olarak, alacağın varlığını ispat etmiş sayılır. Bu şart, borçlu için de geçerlidir. Başka bir ifadeyle, alacaklının bu belgelerden birine dayanarak itirazın kaldırılması talebinde bulunması karşısında borçlu da aynen bu belgelerden birine dayanarak itirazının haklılığını ispat etmek zorundadır; aksi takdirde, borçlu itirazını ispatlayamamış sayılır ve mahkeme tarafından itirazın kaldırılmasına karar verilir.

Makbuz, alacaklının itirazın kaldırılması için dayanabileceği bir belge değildir, fakat borçlunun itirazını ispatlayabilmesi için yeterli bir belgedir.

Yetki itirazı ve yeni bir mal iktisap edilmediği yönündeki itiraz gibi, belge ile ispatlanması pek mümkün olmayan itirazlar, icra mahkemesi tarafından 68. maddedeki belgeler aranmadan incelenebilir. Fakat, borçlunun itirazı belge ile ispat edilemeyecek bir itiraz olmakla birlikte, maddi hukuka ilişkin itirazsa, icra mahkemesi bu itirazları inceleyemez. Örneğin, senedin yapılma, aldatma veya korkutma altında imzalandığı; fiil ehliyeti veya tasarruf ehliyetinin bulunmadığı; borcun malın ayıplı olduğu yönündeki itirazları icra mahkemesi inceleyemez.

Yetki itirazında, yeni mal iktisap edilmediği yönünde itirazda ve icra mahkemesince re'sen incelenmesi gereken bir hususta 68. maddede sayılan belgelerin bulunması gerekmez.

İtiraz sadece yetki veya derdestlik gibi usule ilişkin bir sebebe dayanıyorsa bu itiraza karşı sadece itirazın kaldırılması yoluna gidilebilir; itirazın iptali yoluna gidilemez.

Yapılan yargılama neticesinde mahkeme şu kararları verebilir:

- **Alacaklının Haklı Görülmesi (Talebin Kabulü):** Mahkeme, alacaklıyı haklı görürse, itirazın kesin kaldırılmasına karar verir. Bu karar üzerine takip kesinleşir. Dolayısıyla, alacaklı, bundan sonra icra dairesine başvurarak haciz talebinde bulunabilir. Mahkeme, itirazın kaldırılması talebinin kabulüyle birlikte, borçluyu itiraza konu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla tazminata hükmeder; bunun için alacaklının talepte bulunması şarttır (m. 68/7).

*İtirazın kesin kaldırılması kararı kendisine tevhim veya tebliğ edilen borçlu, **3 gün** içinde mal beyanında bulunmak zorundadır (m. 75).*

- **Borçlunun Haklı Görülmesi (Talebin Reddi):** Mahkeme, alacaklıyı haksız görürse, yani borçlunun itirazını haklı bulursa, itirazın kaldırılması talebini reddeder. Bu karar üzerine icra takibi düşer. Bundan sonra alacaklı, aynı alacak için yeniden ilamsız icra yoluna başvurarak takip başlatamaz (alacaklının genel mahkemelerde alacak davası veya menfi tespit davası açma hakkı devam eder). Mahkeme, itirazın kaldırılması talebini esastan reddederse, alacaklıyı itiraz konusu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla tazminata mahkum eder; bunun için borçlunun talepte bulunmuş olması şarttır. Mahkeme, itirazın kaldırılması talebini esastan değil de usulden reddederse, alacaklıyı tazminata mahkum etmez. Ayrıca, borçlunun gösterdiği belge altındaki imza alacaklı tarafından inkar edilir ve hakim de imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirirse alacaklı söz konusu senetteki miktarın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder (m. 68/5).

İcra mahkemesinin itirazın kaldırılması talebi üzerine verdiği kararlar kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla, alacaklının veya borçlunun genel mahkemelerde dava açma yoluna gitme hakları devam eder. Bu kapsamda, alacaklı, henüz 1 yıllık süre dolmamışsa itirazın iptali davası da açabilir (İİK m. 67).

c) İtirazın Geçici Kaldırılması: Takibe konu adi senet altındaki imza borçlu tarafından itiraz yoluyla inkar edilirse, alacaklı, itirazın kendisine tebliğ edilmesinden itibaren **6 ay** içinde icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılması isteyebilir (m. 68a/1). İtirazın geçici kaldırılması, sadece imzaya itiraz durumunda söz konusu olan bir imkandır.

İtirazın geçici kaldırılması yoluna sadece adi senetteki imzanın reddedilmesi durumunda başvurulabilir; resmi senetteki imzaya itiraz edilemez.

Alacaklı, borçlunun imzaya itiraz etmesi durumunda mutlaka itirazın geçici kaldırılması yoluna başvurmak zorunda değildir. Alacaklı, itirazın kendisine tebliğ edilmesinden itibaren 1 yıl içinde genel mahkemelerde itirazın iptali davası açma yoluna da başvurabilir (m. 67). İtirazın geçici kaldırılması için öngörülen 6 aylık süreyi kaçıran alacaklı, 1 yıllık süre henüz dolmamışsa, itirazın iptali açma imkanından faydalanabilir.

Borçlu, takibi yapan icra dairesinin yetki çevresi içindeyse, mazeretini daha önce bildirmedigi takdirde, itirazın geçici kaldırılması için yapılacak duruşmada bizzat bulunmak zorundadır. Borçlu, icra dairesinin yetki çevresi dışındaysa, istinabe yolu ile yapılacak duruşmada da bizzat bulunmak zorundadır (m. 68a/2).

Yapılacak duruşmada borçlunun hazır bulunması gerektiği, aksi takdirde itirazın geçici kaldırılmasına karar verileceği ve kendisinin para cezasına çarptırılacağı bir duruşma davetiyesiyle ihtar edilir. Borçlunun herhangi bir mazeret bildirmeksizin duruşmada hazır bulunmaması durumunda, mahkeme, başka bir incelemeye gerek olmaksızın itirazın geçici kaldırılmasına karar verir ve borçluyu senette yazılı alacağın %10'u oranında para cezasına mahkum eder (m. 68a/5).

Hakim, imza incelemesi için borçludan birden fazla imza örneği alarak kıyaslamak suretiyle inceleme yapabilir. Ayrıca hakim, gerek görürse, oturumun birden fazla ertelenmesine sebebiyet vermeyecek şekilde bilirkişi incelemesi de yaptırabilir (m. 68a/3).

Yapılacak imza incelemesi neticesinde mahkeme şu kararları verebilir:

- **Alacaklının Haklı Görülmesi (Talebin Kabulü) ve Geçici Haciz:** Az önce de ifade ettiğimiz üzere, borçlu, yapılan duruşmaya herhangi bir mazeret bildirmeksizin katılmazsa mahkeme başka herhangi bir inceleme yapmaya gerek olmaksızın itirazın geçici kaldırılması talebini kabul eder ve borçluyu senetteki alacağın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder (m. 68a/5). Borçlu duruşmada hazır bulunsan bile, mahkeme, yapılan inceleme neticesinde söz konusu imzanın borçluya ait olduğuna kanaat getirirse, itirazın geçici kaldırılmasına karar verir. Bu kararla birlikte mahkeme, borçluyu, senetteki alacağın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder; fakat mahkeme bu cezanın infazını borçlunun açabileceği borçtan kurtulma, menfi tespit veya istirdat davasının sonuna kadar erteler. Borçlu, açtığı bu davaları kazanırsa verilen ceza hükümden düşer (m. 68a/6).

Ayrıca, borçlu, inkar ettiği imzayı, itirazın kaldırılması duruşmasında ve en geç alacaklının senedin aslını ibraz ettiği celsede kabul ederse, hakkında para cezası hükmolunmaz ve kendisine yargılama giderleri yükletilmez. Fakat yine de, borçlunun kötü niyetli olduğu anlaşılırsa yargılama giderleri kendisine yükletilir. Senedin aslı takip talebi anında icra dairesine verilmişse, icra dairesinin yetki çevresi içinde ödeme emri tebliğ edilen borçlu hakkında bu hüküm uygulanmaz (m. 68a/7).

Bunların yanı sıra, mahkeme, itirazın geçici kaldırılması kararıyla birlikte borçluyu, alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla tazminata mahkum eder; fakat bunun için alacaklının talepte bulunması şarttır (m. 68-a/8).

*İtirazın geçici kaldırılması kararı kendisine tefhim veya tebliğ edilen borçlu, **3 gün** içinde mal beyanında bulunmak zorundadır (m. 75).*

İtirazın geçici kaldırılmasına karar verilmesi üzerine alacaklı, takibe devam ederek icra dairesinden geçici haciz talep edebilir (m. 69/1). Bu talep üzerine icra dairesi, borçlunun malları üzerinde geçici haciz uygular. Geçici haciz kesin hacze dönüşmeden alacaklı satış talep edemez. Borçlu, itirazın geçici kaldırılması kararının kendisine tefhim veya tebliğ edilmesinden itibaren 7 gün içinde genel mahkemelerde borçtan kurtulma davası açmazsa veya açsa bile davası reddedilirse, söz konusu geçici haciz, kesin hacze dönüşür (m. 69/2). Bunun üzerine alacaklı artık, icra dairesinden malların satışını talep edebilecektir.

- **Borçlunun Haklı Görülmesi (Talebin Reddi):** Mahkeme, yapılan imza incelemesi neticesinde imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın geçici kaldırılması talebinin reddine karar verir. Bu karar üzerine takip düşer; alacaklı bundan sonra aynı alacak için ilamsız icra yoluna tekrar başvuramaz. Ayrıca mahkeme, bu kararla birlikte, alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak kaydıyla alacaklıyı tazminata mahkum eder; fakat bunun için borçlunun talepte bulunmuş olması şarttır (m. 68-a/8).

İtirazın kesin kaldırılmasında olduğu gibi, icra mahkemesinin itirazın geçici kaldırılması talebi üzerine verdiği kararlar kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla, alacaklı veya borçlu genel mahkemelerde dava açma yoluna gidebilirler.

İtirazın İptali Davası	İtirazın Kaldırılması
Genel mahkemeler görevlidir.	İcra mahkemesi görevlidir.
Yetkili mahkeme HMK'ya göre belirlenir. Kesin yetki yoktur.	Yetkili mahkeme takibin başlatıldığı yer mahkemesidir. Kesin yetki söz konusudur.
Davadır.	Kendine özgü bir yoldur.
Yazılı veya basit yargılama usulü uygulanır.	Basit yargılama usulü uygulanır.
1 yıl içinde başvurulur.	6 ay içinde başvurulur.
İnceleme genel hükümlere göre yapılır; tanık dinlenebilir ve bilirkişiye başvurulabilir.	İnceleme sınırlı şekilde yapılır; tanık ve bilirkişiye başvurulamaz.
Verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder, dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulabilir. Ayrıca karardan sonra genel mahkemelerde dava açılmaz.	Verilen karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez, dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurulamaz. Ayrıca, karardan sonra genel mahkemelerde dava açılabilir.
Borçlu itiraz sebepleri ile bağlı değildir.	Borçlu itiraz sebepleri ile bağlıdır (istisna: senet metninden anlaşılanlar).
Belge şartı aranmaz.	68. maddede sayılan belgelerden biri şarttır.
Borçlunun ödeyeceği tazminata icra-inkar tazminatı, alacaklının ödeyeceği tazminata ise kötüniyet tazminatı denir.	Buradaki tazminatlara icra-inkar veya kötüniyet tazminatı denmez.

İTİRAZIN İPTALİ DAVASI

Elinde İİK m. 68'deki belgeler bulunmayan alacaklı, ancak genel mahkemelerde itirazın iptali davası açabilir. Elinde bu tür belgeler bulunan alacaklının da itirazın iptali davası açması mümkündür. İtirazın iptali davası, genel mahkemelerde, itirazın tebliğinden itibaren 1 yıl içinde açılmalıdır.

Davanın Reddi

Mahkeme alacaklının talebini haklı bulmazsa davayı reddeder ve kararın kesinleşmesiyle takip iptal edilir. Alacaklının kötüniyetle icra takibinde bulunduğu ve itirazın iptali davası açtığı kanaatine varan mahkeme alacaklıyı, borçlunun talebi olması halinde, reddedilen alacak miktarının %20'sinden aşağı olmayacak şekilde tazminata mahkum eder.

Davanın Kabulü

Mahkeme alacaklının talebini haklı bulursa davayı kabul eder ve bunun üzerine takibe devam edilir. Mahkeme, alacaklının talebi olması halinde borçluyu dava konusu alacağın %20'sinden aşağı olmayacak şekilde icra-inkar tazminatına mahkum eder.

İTİRAZIN KALDIRILMASI

Alacaklının elinde İİK m. 68'deki belgelerden biri bulunuyorsa, icra mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasını talep etmesi mümkündür. Alacaklı bu yola, itirazın kendisine tebliğ edilmesinden itibaren 6 ay içinde başvurmalıdır.

İTİRAZIN KESİN KALDIRILMASI

Borçlu borca itiraz etmiş ve alacaklının elinde İİK m. 68'de belirtilen belgelerden biri bulunuyorsa, alacaklı icra mahkemesinden itirazın kesin kaldırılmasını isteyebilir.

Talebin Reddi

Talebin reddi ile alacaklı haksız çıktığından, takibe devam edilemez. Alacaklı, esasa ilişkin nedenlerle talebin reddi halinde, borçlunun talebi ile alacağın %20'sinden az olmayan bir tazminata mahkum edilir.

Talebin Kabulü

Talebin kabulü ile borçlunun itirazı kaldırılır ve alacaklı takibe devam edip haciz isteyebilir. Borçlu, esasa ilişkin nedenlerle talebin kabulü halinde, alacaklının talebi ile alacağın %20'sinden az olmayan tazminata mahkum edilir.

İTİRAZIN GEÇİCİ KALDIRILMASI

Borçlu imzaya itiraz etmişse, alacaklı icra mahkemesinden itirazın geçici kaldırılmasını isteyebilir. Bunun üzerine mahkeme adi senetteki imzanın borçluya ait olup olmadığını inceler.

Talebin Reddi

Talebin reddi ile alacaklı haksız çıktığından, artık takibe devam edilemez. Alacaklı, borçlunun talebi ile alacağın %20'sinden az olmayacak bir tazminata mahkum edilir.

Talebin Kabulü

Senet altındaki imzanın borçluya ait olduğuna kanaat getirilirse itirazın geçici kaldırılmasına karar verir. Borçlu, alacaklının talebi ile alacağın %20'sinden az olmayan tazminata mahkum edilir. Ayrıca borçlu alacağın %10'u oranında para cezasına mahkum edilir. İtirazın geçici kaldırılması üzerine alacaklı geçici haciz talep edebilir. Borçlu kararın tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde borçtan kurtulma davası açmazsa geçici haciz kesin hacze dönüşür.

VIII. BORÇTAN KURTULMA DAVASI

Borçtan kurtulma davası, itirazın geçici kaldırılması neticesinde geçici haciz uygulanan borçlunun, geçici haczin kesin hacze dönüşmesini engellemesi için açmak zorunda olduğu davadır. Dolayısıyla, borçtan kurtulma davası, sadece itirazın geçici kaldırılmasına karar verilmesi halinde gündeme gelir. Borçtan kurtulma davası, hukuki niteliği itibarıyla bir menfi tespit davasıdır; zira, borçlu borçlu olmadığına tespit edilmesini amaçlamaktadır. Bu davada davacı borçlu, davalı ise alacaklıdır.

Borçtan kurtulma davası, itirazın geçici kaldırılmasının tefhim veya tebliğinden itibaren **7 gün** içinde açılmalıdır (m. 69/2). Bu süre, hak düşürücü niteliktedir; dolayısıyla, mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır.

Borçlu, bu süre içinde borçtan kurtulma davası açmazsa, itirazın geçici kaldırılması itirazın kesin kaldırılmasına ve bu suretle geçici haciz kesin hacze dönüşür. Bu aşamadan itibaren alacaklı, malların satışını talep edebilir.

Borçtan kurtulma davasında görevli mahkeme genel mahkemelerdir. Buna bağlı olarak, bu davada muhakemeye ilişkin genel hükümler uygulanır. Dolayısıyla, mahkeme, davaya bakarken her türlü delilden yararlanabilir. Ayrıca, mahkemenin bu dava neticesinde vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Bunun sonucu olarak, davayı kaybeden taraf, kesin hüküm nedeniyle sonradan dava açamaz. Borçtan kurtulma davasında yetkili mahkeme ise icra takibinin yapıldığı yer mahkemesi (m. 69/2) ya da genel yetki kuralı uyarınca davalının (alacaklının) yerleşim yeri mahkemesidir. Bu dava için öngörülen yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmadığı için tarafların yetki sözleşmesi yapmaları mümkündür. Davada ispat yükü davalı alacaklıya aittir.

*Kanun koyucu, borçtan kurtulma davasında özel bir dava şartı öngörmüştür. Buna göre, borçlunun dava konusu alacağın **%15'ini** ilk duruşma gününe kadar mahkeme veznesine yatırmaması veya mahkemece kabul edilecek aynı değerde esham ve tahvilat veya banka teminat mektubu tevdi etmesi şarttır (m. 69/2). Borçlu bu teminatı göstermezse dava başka bir inceleme yapılmaksızın reddedilir.*

Borçtan kurtulma davasında verilebilecek kararlar ve sonuçları şu şekildedir:

- **Borçlunun Haklı Bulunması (Davanın Kabulü):** Mahkeme borçlunun haklı olduğuna karar verirse, borçlunun borcunun bulunmadığı bir ilam ile kesin olarak tespit edilmiş olur. Böylece, borçlu hakkında devam eden icra takibi de hükümsüz hale gelir. Bunun yanı sıra, borçlu hakkında daha önceden hükmedilmiş para cezası ve tazminat da hükümsüz hale gelir. Ayrıca, alacaklı, takibe konu alacağın **%20'si** oranında tazminata hükmedilir.
- **Alacaklının Haklı Bulunması (Davanın Reddi):** Mahkeme alacaklının haklı olduğuna karar verirse, borçlunun borcu bir ilam ile kesin olarak tespit edilmiş olur. Bununla birlikte, borçlu, alacağın **%20'si** oranında tazminata hükmedilir. Bunun yanı sıra, borçlu, daha önce hakkında hükmedilen para cezasını ve tazminatı da ödemek zorunda kalır. Borçtan kurtulma davasının reddedilmesinin sonucu olarak, geçici haciz kesin hacze dönüşür. Bundan sonra alacaklı, icra dairesinden haczedilen malların satışını talep edebilir.

Borçtan kurtulma davası sonunda alacağın %20'si oranında tazminata hükmedilebilmesi için borçlunun veya alacaklının talepte bulunması gerekmez.

IX. MENFİ TESPİT DAVASI

A. Genel Olarak

Borçlu, herhangi bir nedenle kesinleşen icra takibinden kurtulabilmek için genel mahkemelerde genel hükümlere göre menfi tespit davası açabilir. Bu davanın açılmasındaki amaç da, tıpkı borçtan kurtulma davasında olduğu gibi, borçlunun borçlu olmadığına bir ilamla kesin olarak tespit ettirilmesidir. Bu davada davacı borçlu, davalı alacaklıdır.

Menfi tespit davasında görevli mahkeme, genel mahkemelerdir. Buna bağlı olarak, bu davada muhakemeye ilişkin genel hükümler uygulanır. Dolayısıyla, mahkeme, davaya bakarken her türlü delilden yararlanabilir. Ayrıca, mahkemenin bu dava neticesinde vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Bunun sonucu olarak, davayı kaybeden taraf, kesin hüküm nedeniyle sonradan dava açamaz. Yetkili mahkeme ise icra takibinin yapıldığı yer mahkemesi (m. 69/2) ya da genel yetki kuralı uyarınca davalının (alacaklının) yerleşim yeri mahkemesidir.

Bu dava için öngörülen yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmadığı için tarafların yetki sözleşmesi yapmaları mümkündür. Davada ispat yükü davalı alacaklıya aittir.

Menfi tespit davası herhangi süreye tabi değildir; fakat ödeme yapıldıktan sonra açılmaz. Fakat en geç borç ödenene kadar açılmalıdır. Borç ödendikten sonra açılacak dava menfi tespit davası değil, istirdat davasıdır.

Borçlunun menfi tespit davası açmasında hukuki yararı bulunmalıdır. Eğer davayı açmakta hukuki yarar yoksa, dava reddedilir. Örneğin, borçlu, devam etmekte olan takibi itirazla zaten durdurmuşsa, menfi tespit davası açmakta hukuki yarar bulunmaz. Benzer şekilde, borçlunun zamanaşımına uğramış bir borç için menfi tespit davası açmasında da hukuki yarar bulunmaz.

Burada önemle belirtmemiz gereken bir diğer husus ise şudur: Eğer borçlu, borçtan kurtulma davası açıp da davayı kaybetmişse, daha sonrasında menfi tespit davası açamaz. Benzer şekilde, borçlu, alacaklı tarafından açılan itirazın iptali davasını kaybetmişse, daha sonrasında menfi tespit davası açamaz. Çünkü, daha önce de vurguladığımız üzere, borçtan kurtulma davasında ve itirazın iptali davasında verilen kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder.

Az önce de belirttiğimiz üzere, menfi tespit davası borç ödendikten sonra açılmaz. Menfi tespit davasını açan borçlu mahkemeden tedbir kararı almamışsa ve dava devam ederken borcu öderse, davaya istirdat davası olarak devam edilir (m. 72/6).

Menfi tespit davası, takipten önce açılabileceği gibi takipten sonra da açılabilir (m. 72/1). Takipten önce açılan menfi tespit davası ile takipten sonra açılan menfi tespit davasının sonuçları arasında birtakım farklılık söz konusudur.

B. Takipten Önce Açılan Menfi Tespit Davası

Borçlu, ortada bir icra takibi bulunmasa da, başlatılması kuvvetle muhtemel olan bir icra takibinden kendisini korumak amacıyla menfi tespit davası açabilir. Menfi tespit davasının icra takibinden önce açılması, daha sonra başlaması muhtemel olan icra takibini kendiliğinden önlemez. Dolayısıyla, alacaklı, bu davanın varlığına rağmen icra takibine başvurabilir. İcra takibinin önlenmesi arzusunda olan borçlu, bunun için mahkemeden ihtiyati tedbir kararı almalıdır. Bu talep üzerine mahkeme, alacağın %15'inden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat karşılığında, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir (m. 72/2). Takibin durdurulması, mahkemenin takdirindedir.

C. Takipten Sonra Açılan Menfi Tespit Davası

İcra takibinin başlatılmasından sonra da en geç ödeme yapılınca kadar menfi tespit davasının açılması mümkündür. Davanın açılması, mevcut icra takibini kendiliğinden durdurmaz. Üstelik, takipten önce açılan menfi tespit davasından farklı olarak, borçlunun teminat yatırmak suretiyle takibin durdurulmasını isteme imkanı da yoktur. Başka bir ifadeyle, icra takibinden sonra açılan menfi tespit davasında ihtiyati tedbir yolu ile takibin durdurulmasına karar verilemez (m. 72/3).

Burada borçlunun sahip olduğu tek imkan, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmesinin engellenmesini istemektir. Borçlu gecikmeden doğan zararları karşılamak ve alacağın **%15'inden** aşağı olmamak üzere göstereceği teminat karşılığında, mahkemeden ihtiyati tedbir yoluyla icra vizesindeki paranın alacaklıya verilmesini isteyebilir (m. 72/3). O halde, icra takibinden sonra açılan menfi tespit davası, teminat

yatırmak suretiyle dahi icra takibini durdurmaz. Teminatın bu işlevi, icra takibinin durdurulmasını sağlamak değil, borçlunun mahkeme veznesine depo ettiği paranın dava sonuna kadar alacaklıya verilmesini önlemektir.

D. Menfi Tespit Davasının Sonuçları

- **Borçlunun Haklı Bulunması (Davanın Kabulü):** Menfi tespit davasının kabul edilmesiyle, borçlunun alacaklıya borcunun bulunmadığı kesin hükümle tespit edilmiş olur. Bu kararlar birlikte takip derhal durur; kesinleşmesiyle birlikte ise yapılmış bütün takip işlemleri hiç yapılmamış gibi iptal edilir ve eski haline getirilir (m. 72/5). Örneğin, haciz yapılmışsa haciz kalkar, satış yapılmışsa satıştan elde edilen bedel borçluya verilir, borçlunun yatırdığı teminat varsa bu teminat kendisine iade edilir. Bununla birlikte, borçlu hakkında itirazın kaldırılması yargılamasına hükmedilen tazminat ve para cezaları da hükümden düşer.

Borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibin haksız ve kötü niyetli olduğu anlaşılırsa, talebi üzerine, borçlunun dava sebebi ile uğradığı zararın da alacaklıdan tahsiline karar verilir. Takdir edilecek zarar, haksızlığı anlaşılan takip konusu alacağın %20'sinden aşağı olamaz (m. 72/5). Belirtildiği gibi, bu tazminata hükmedilebilmesi için borçlunun talebinin bulunması ve alacaklının söz konusu takipte haksız ve kötüniyetli olması şarttır.

Alacaklının bu tazminata hükmedilebilmesi için hem haksız olduğunun hem de kötüniyetli olduğunun ispat edilmesi zorunludur. O halde, icra takibinden önce açılan menfi tespit davasının neticesinde böyle bir tazminata hükmedilemez. Zira, ortada haksız ve kötüniyetli olarak başlatıldığından söz edilebilecek bir takip yoktur.

- **Alacaklının Haklı Bulunması (Davanın Reddi):** Menfi tespit davasının reddedilmesiyle, borçlunun alacaklıya borcunun bulunduğu kesin hükümle tespit edilmiş olur. Eğer daha önceden borçlu lehine ihtiyati tedbir kararı verilmişse bu karar ortadan kalkar ve takip kaldığı yerden devam eder (m. 72/4). Bu karar üzerine alacaklı, icra dairesine başvurarak haciz talep edebilir. Bunun için ret kararının kesinleşmesine de gerek yoktur.

Menfi tespit davasında borçlunun teminat yatırması üzerine icra takibi durmuşsa, davanın reddi kararı ile birlikte mahkeme, borçluyu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere tazminata **re'sen** mahkum eder (m. 72/4).

*Menfi tespit davasının **reddedilmesi** halinde tazminata **re'sen** hükmedilir; fakat davanın kabul edilmesi halinde tazminata hükmedilebilmesi için talep gerekir. Ayrıca, borçlu aleyhine tazminata hükmedilebilmesi için icra takibinin durmuş olması şarttır.*

X. İSTİRDAT (GERİ ALMA) DAVASI

A. Genel Olarak

Borçlunun ödeme emrine itiraz etmemiş olması veya itiraz etse bile itirazının kaldırılmış olması durumunda takip kesinleşir. Bu durumda borçlu, gerçekte borçlu olmamasına rağmen sırf icra tehdidi ile karşı karşıya kaldığı için takibe konu alacağı ödemiş olabilir. Borçlunun icra korkusuyla ödediği parayı geri almak için açacağı dava, istirdat davasıdır (m. 72/7). Davada ispat yükü davacı borçluya aittir.

İstirdat davasında görevli mahkeme, genel mahkemelerdir. Buna bağlı olarak, bu davada muhakemeye ilişkin genel hükümler uygulanır. Dolayısıyla, mahkeme, davaya bakarken her türlü delilden faydalanabilir. Ayrıca, mahkemenin bu dava neticesinde vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Bunun sonucu olarak, davayı kaybeden taraf, kesin hüküm nedeniyle sonradan dava açamaz. Yetkili mahkeme ise icra takibinin yapıldığı yer mahkemesi (m. 69/2) ya da genel yetki kuralı uyarınca davalının (alacaklının) yerleşim yeri mahkemesidir. Bu dava için öngörülen yetki kuralları kamu düzenine ilişkin olmadığı için tarafların yetki sözleşmesi yapmaları mümkündür.

İstirdat davası, icra veznesine ödemenin yapılmasından itibaren 1 yıl içinde açılmalıdır (m. 72/7). Bu süre, hak düşürücü süredir; dolayısıyla davanın süresi içinde açılıp açılmadığı mahkeme tarafından re'sen dikkate alınır. Sürenin başlaması bakımından icra dairesine yatırılan paranın alacaklının hakimiyet alanına girmiş olması şart değildir.

İstirdat davasının açılabilmesi için paranın bizzat borçlu tarafından ödenmiş olması gerekmez. Dolayısıyla, alacaklılara yapılan ödeme cebri icra marifetiyle yapılmış olsa bile borçlunun istirdat davası açarak yapılmış bu ödemeleri geri isteme imkanı vardır.

İstirdat davasını açabilmesi için borçlunun gerçekte borçlu bulunmadığı bir parayı ödemiş olması gerekir. Eğer borçlu gerçekte borçlu bulunduğu bir parayı ödemiş olursa bu parayı istirdat davası açmak suretiyle geri alamaz. Diğer taraftan, ortada henüz bir takip yokken veya yapılan takip henüz icra tehdidi oluşturacak aşamaya gelmemişken yapılan ödeme, istirdat davasına konu edilerek geri istenemez. Örneğin, ödeme emrine itiraz süresi içinde yapılan ödeme için istirdat davası açılmaz²⁵. Zira, itiraz ederek takibi durdurma imkanı varken icra tehdidinin varlığından söz edilemez.

B. İstirdat Davasının Sonuçları

İstirdat davası sonucunda mahkemenin verebileceği kararlar şunlardır:

- **Borçlunun Haklı Bulunması (Davanın Kabulü):** İstirdat davasının kabul edilmesiyle, borçlunun icra tehdidi altında ödediği paranın tüm harç, masraf ve faizleriyle birlikte borçluya iade edilmesine karar verilir. Ayrıca, bu dava için yapılan yargılama giderleri de davalı alacaklıya yükletilir. Verilen karar kesin hüküm teşkil ettiği için alacaklının bu karar üzerine dava açma hakkı yoktur.

İstirdat davasının kabul edilmesi halinde alacaklı herhangi bir tazminata mahkum edilmez. Fakat, menfi tespit davası istirdat davasına dönüşmüşse, davanın kabulü halinde alacaklı, menfi tespit davasının sonucu olan tazminata hükmedilir²⁶.

- **Alacaklının Haklı Bulunması (Davanın Reddi):** İstirdat davasının reddedilmesiyle, borçlu, bu dava için yapılan yargılama giderlerine mahkum edilir.

İstirdat davası menfi tespit davasından dönüşmüş olsa bile davanın reddi halinde, ödeme zaten yapıldığı için alacaklı lehine herhangi bir tazminata hükmedilmez.

²⁵ Bu durumda, şartları oluşuyorsa, sebepsiz zenginleşme davası açma hakkı saklıdır.

²⁶ Borçluyu menfi tespit davası açmaya zorlayan takibin haksız ve kötü niyetli olduğu anlaşılırsa, talebi üzerine, borçlunun dava sebebi ile uğradığı zararın da alacaklıdan tahsiline karar verilir. Takdir edilecek zarar, haksızlığı anlaşılan takip konusunu alacağın %20'sinden aşığ olamaz (m. 72/5).

X. MAL BEYANI

Mal beyanı, borçlunun gerek kendisinde ve gerek üçüncü kişiler elinde bulunan mal, alacak ve haklarında borcuna yetecek miktarın tür ve niteliği ile her türlü kazancını ve gelirlerini ve yaşayış tarzına göre geçimini nasıl sağladığını ve buna nazaran borcunu ne şekilde ödeyebileceğini icra dairesine bildirmesidir (m. 74/1). Mal beyanında bulunmak, borçlu için bir yükümlülüktür. Borçlu, elinde hiçbir mal bulunmasa ve hiçbir geliri olmasa bile yine de bu bildirim yapmak zorundadır.

Mal beyanı, **yazılı** veya **sözlü** olarak yapılabilir (m. 74/1). Mal beyanında bulunma süresi, ödeme emrinin tebliğinden itibaren, genel haciz yoluyla takiplerde 7 gün, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takiplerde 10 gündür (m. 60/2, m. 168/1). Ayrıca, borçlu, itirazın kaldırılması veya itirazın iptaline karar verilmiş olması durumunda da kararın tefhim veya tebliğinden itibaren **3 gün** içinde mal beyanında bulunmak zorundadır (m. 75).

Mal beyanında bulunmayan borçlu, alacaklının talebi üzerine, beyanda bulununcaya kadar icra mahkemesi tarafından bir defaya mahsus olmak üzere hapisle tazyik olunur. Ancak bu hapis 3 ayı geçemez (m. 76). Borçlunun hapisle tazyik edilebilmesi için, bu ihtarın ödeme emrinde yer alması ve tebliğin de bizzat kendisine yapılmış olması gerekir. Hapisle tazyik edilen borçlunun hapsine, mal beyanında bulunduğu andan itibaren derhal son verilmelidir.

Anayasa Mahkemesi, 2008 yılında verdiği kararla mal beyanında bulunmayan borçlu hakkında yaptırım olarak hem tazyik hapsi hem de disiplin hapsi uygulanmasını öngören hükmü (İİK m. 337) iptal etmiştir²⁷.

²⁷ AYM, 28.02.2008, 71/69.

XI. İCRA TAKİBİNİN İPTALİ VE ERTELENMESİ

A. İtfa Sebebiyle Takibin İptali

Borçlunun borcu, icra takibinin kesinleşmesinin ardından, takip dışında herhangi bir sebeple sona ermiş olabilir. İtfa, borcu sona erdiren tüm hallerdir. Örneğin, borçlunun doğrudan alacaklıya ödeme yapması, alacaklı ile borçlunun ibra sözleşmesi yapması, borçlunun alacaklıdan olan bir alacağı ile kendi borcunu takas etmesi veya alacaklının alacağını borçluya bağışlaması birer itfadır. Borç, takibin kesinleşmesinden sonra itfa sebebiyle sona ererse, borçlunun icra mahkemesinden icra takibinin iptalini istemesi gerekir (m. 71/1). Aksi takdirde, alacaklı, borç sona ermiş olmasına rağmen kötünietli olarak takibe devam edebilir. Örneğin, borçlu borcunu ödemiş olmasına rağmen, alacaklı yine de icra dairesinden haciz talep ederse, borçlu, borcun itfa edildiğini ileri sürerek icra mahkemesinden takibin iptalini istemelidir.

İtfa sebebiyle takibin iptali, paraların paylaşılması anına kadar istenebilir.

İcra takibinin itfa sebebiyle iptal edilebilmesi için icra takibinin kesinleşmesi gerekir. Çünkü, takip kesinleşmeden önce yapılan itfanın, ödeme emrine itirazda ileri sürülmesi gerekir. Örneğin, takip henüz kesinleşmeden borçlu borcunu ödemişse, ödeme emrine itirazında bu ödemeyi zaten yaptığını ileri sürmelidir. Borç itfa edilmiş olmasına rağmen borçlu bunu ödeme emrine itirazında ileri sürmemişse, daha sonra takibin iptalini isteyemez.

Borçlunun icra dairesinden takibin itfa sebebiyle iptalini isteyebilmesi için bunu imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir adi senetle veya imzası noterlikçe onaylı bir resmi senetle ispatlaması gerekir. Aksi takdirde, borçlu, takibin iptalini sağlayamaz (m. 71/1).

Takibin iptali, takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinden istenir. İcra mahkemesinin vereceği karara karşı istinafa başvurulabilir (363/1). Ayrıca, icra mahkemesinin takibin iptali talebi üzerine vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla bu kararın ardından genel mahkemelerde dava açma yoluna gidilebilir. İcra mahkemesinin takibin iptaline karar vermesi üzerine o ana kadar yapılan tüm takip işlemleri iptal edilir.

B. Zamanaşımı Sebebiyle İcranın Geri Bırakılması²⁸

Takibe konu alacak, takibin kesinleşmesinin ardından, dosyanın işlemsiz bırakılması sebebiyle zamanaşımına uğramış olabilir. Borçlu, alacaklının borç zamanaşımına uğramış olmasına rağmen takibe devam etmesi halinde icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını istemelidir (m. 71/2). Bunun için, mahkemeye herhangi bir belge sunmaya gerek yoktur. Zira, borcun zamanaşımına uğradığı, icra dosyasından anlaşılabilir.

Zamanaşımı sebebiyle icranın geri bırakılmasında ispat yükü alacaklıya aittir. Alacaklı, alacağın zamanaşımına uğramadığını imzası ikrar edilmiş adi senetle veya imzası noterlikçe onaylanmış resmi senetle ispatlamalıdır.

²⁸ Kanun koyucu, takibin kesinleşmesinden sonraki dönemde borcun zamanaşımına uğradığı yönündeki iddialar yönünden icranın geri bırakılmasına ilişkin 33a maddesine atıf yapmıştır (m. 71/2). Dolayısıyla burada iptalden değil, icranın geri bırakılmasından söz edilir. Ancak, zamanaşımı sebebiyle icranın geri bırakılması da esasen iptalin sonuçlarını doğurduğundan, buradaki farklılık yalnızca kavramsal bir farklılıktır.

Borç, takibin kesinleşmesinden önce zamanaşımına uğramışsa borçlunun bunu ödeme emrine itiraz yoluyla ileri sürmesi gerekir. Dolayısıyla, zamanaşımı sebebiyle icranın geri bırakılmasını isteyebilmek için, borcun takibin kesinleşmesinden sonra zamanaşımına uğramış olması gerekir.

Zamanaşımı sebebiyle icranın geri bırakılması, tıpkı itfa sebebiyle iptalde olduğu gibi, takibin kesinleşmesinden sonra ve paraların paylaştırılması anına kadar takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinden istenir. İcra mahkemesinin vereceği karara karşı istinafa başvurulabilir (363/1). Ayrıca, icra mahkemesinin vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla bu kararın ardından genel mahkemelerde dava açma yoluna gidilebilir.

Zamanaşımı sebebiyle icranın geri bırakılması, paraların paylaştırılmasına kadar istenebilir.

C. Süre (Mehil) Verme Sebebiyle Takibin Ertelenmesi

Takibin kesinleşmesinin ardından alacaklı, borçluya borcunu ifa etmesi için süre verebilir. Borçlu, alacaklının kendisine süre vermiş olmasına rağmen takibe devam etmesi durumunda icra mahkemesinden takibin söz konusu sürenin sonuna kadar ertelenmesini istemelidir (m. 71/1). İcra mahkemesi, talebi kabul ederse, alacaklı tarafından borçluya verilen süre boyunca icra takibi durur.

Borçlu, süre verilmesi sebebiyle takibin ertelenmesini talep edebilmek için alacaklının kendisine süre tanıdığını imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş adi senetle veya imzası noterlikçe onaylanmış resmi senetle ispatlamalıdır (m. 71/1). Bu belgelerden birinin sunulmaması durumunda icra mahkemesi, erteleme talebini reddeder.

Yukarıda açıkladığımız gerekçelerle, ertelemeye konu olacak sürenin takibin kesinleşmesinden sonra verilmiş olması gerekir. Zira, takibin kesinleşmesinden önce verilen süre, vadenin gelmemiş olması gerekçesiyle ödeme emrine itirazda ileri sürülmelidir.

Süre verilmesi sebebiyle takibin ertelenmesi, tıpkı itfa veya zamanaşımı sebebiyle iptalde olduğu gibi, takibin kesinleşmesinden sonra ve paraların paylaştırılmasına anına kadar takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesinden istenir. İcra mahkemesinin vereceği karara karşı istinafa başvurulabilir (m. 363/1). Ayrıca, icra mahkemesinin takibin ertelenmesi talebi üzerine vereceği karar, maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez. Dolayısıyla bu kararın ardından genel mahkemelerde dava açma yoluna gidilebilir. İcra mahkemesinin takibin ertelenmesine karar vermesi üzerine takip, sürenin sonuna kadar durur.

Mehil (süre) verilmesi sebebiyle takibin ertelenmesi, paraların paylaştırılması anına kadar istenebilir.

XII. HACİZ

A. Genel Olarak

Takibin kesinleşmesinden sonraki aşama, haciz aşamasıdır. Haciz, para borçlarında borçlunun borca yetecek kadar mal ve haklarına icra dairesi tarafından hukuken el konulmasıdır. Haciz aşamasına geçilebilmesi için takibin kesinleşmiş olması şarttır. İcra takibi, borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi suretiyle kesinleşebileceği gibi, alacaklının itirazı hükümden düşürmesi suretiyle veya borçtan kurtulma davasının alacaklı lehine sonuçlanması suretiyle de

kesinleşebilir (m. 78/1). Takibin kesinleşmesinden sonra alacaklı, icra dairesine başvurarak, borçlunun mallarının haczedilmesini talep edebilir.

Haczedilen mal veya haklar alacaklının mülkiyetine geçirilmez. Alacaklı alacağını hacizden sonra değil, haczedilen malların satışından sonra paraların paylaştırılmasıyla elde eder. Dolayısıyla, malların haczi, mülkiyet üzerinde herhangi bir değişiklik yapmaz. Başka bir ifadeyle, hacizli malların mülkiyeti, borçluda kalmaya devam eder. Fakat borçlu, alacaklının onayı ve icra dairesinin iznini almadan hacizli mallar üzerinde tasarrufta bulunamaz (İİK m. 86/1, TMK m. 1010).

Haciz, resmi tatil günlerinde de yapılabilir. Fakat, gece vakti haciz yapılamaz. Gece vakti haciz yapılması yasak olsa da, gündüz başlanan hacze gece devam edilebilir, gece iş görülen yerlerde hasılat haczi yapılabilir (m. 51/1).

B. Haciz Talebi

Ödeme emrindeki müddet geçtikten ve borçlu itiraz etmiş ise itirazı kaldırıldıktan sonra alacaklı, haciz konmasını isteyebilir. Alacaklının haciz talebinde bulunabilmesi için borçlunun mal beyanında bulunmuş olması gerekmez (78/1). Talep, **yazılı** veya tutanağa geçirilmek kaydıyla **sözlü** olarak da yapılabilir.

Alacaklı dilerse haciz talebinde bulunmaksızın Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağını sorgulayabilir. Sorgulama sonunda Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi, varsa borçlunun mal, hak veya alacağının mahiyeti ve detayı hakkında bilgi verir ve bu durumda sistem üzerinden de haciz talep edilebilir. Bu takdirde icra dairesi, tespit edilen mal, hak veya alacağı elektronik ortamda haczeder. Sorgulama sonunda edinilen bilgiler hukuka aykırı olarak paylaşılamaz. Sorgulama ve haciz işlemlerinin yürütülebilmesi için kamu kurum veya kuruluşları ile Bankacılık Kanunu'nda tanımlanan kredi kuruluşları ve finansal kuruluşlar, UYAP ile kendi sistemleri arasında entegrasyonu sağlar. Sorgulamanın tür, kapsam ve sınırı ile diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 78/1).

Haciz talebi, ödeme emrinin borçluya tebliğ edilmesinden itibaren 1 yıl içinde yapılmalıdır²⁹. Ödeme emrine itiraz edildiği varsayılırsa; itirazın kaldırılması talebinde bulunulduğu veya itirazın iptali davası açıldığı andan itibaren bu talep veya davaya ilişkin kararın kesinleştiği ana kadar geçen süre, 1 yıllık süreye dahil edilmez (m. 78/2). Başka bir ifadeyle, ödeme emrinin tebliğ edilmesiyle başlayan haciz isteme süresi, itirazın kaldırılması talebiyle veya itirazın iptali davasının açılmasıyla durur; bu talep veya dava neticesinde verilen kararın kesinleşmesiyle devam eder.

Alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren başlayan 1 yıllık süre içinde icra dairesinden haciz talep etmezse veya haciz istemini geri aldıktan sonra yenilemezse, dosya işleminden kaldırılır (m. 78/4); fakat icra takibi düşmez. Bunun ardından alacaklı, yenileme talebinde bulunmak ve yenileme harcını ödemek suretiyle dosyanın tekrardan işleme konulmasını sağlayabilir. Dosyanın yeniden işleme konulması durumunda takibe sıfırdan başlanmayacağı gibi, borçluya yeniden bir ödeme emrinin gönderilmesi de gerekmez. Yenileme harç ve giderleri hiçbir durumda borçluya yükletilemez (78/5).

²⁹ Öngörülen 1 yıllık süre, takibin kesinleşmesinden itibaren değil, ödeme emrinin tebliğ edilmesinden itibaren başlar.

C. Haczin Yapılması

a) Genel Olarak: Talebi alan icra dairesi, **3 gün** içinde haczi yapmakla yükümlüdür (79/1). Bu süre, hak düşürücü değil, düzenleyicidir. Haczin geç yapılması sebebiyle bir zarar meydana gelirse, icra memurunun kusurundan kaynaklı olarak Devletin sorumluluğuna başvurulabilir.

Hacizde yetkili icra dairesi, takibin yapıldığı yer icra dairesidir. Fakat, haczolunacak mallar başka yerdeyse, yetkili icra dairesinin göndereceği yazı üzerine o yer icra dairesi haczi istinabe suretiyle gerçekleştirir. Önceki konularımızdan da hatırlanacağı üzere, istinabe suretiyle yapılacak hacizlerle ilgili şikayetler, haczi yapan (kendisinden istinabe talep edilen) icra dairesinin tabi olduğu icra mahkemesine yapılır (m. 79/2).

Resmi sicile kayıtlı malların haczi, takibin yapıldığı icra dairesince, kaydına işletilmek suretiyle doğrudan da yapılabilir (m. 79/2). Örneğin, Kayseri icra daireleri tarafından yürütülen takipte, Sivas'taki bir taşınmaz içerisinde haciz yapılacaksa; Kayseri'deki icra dairesi, bir yazı göndererek söz konusu taşınmaz içerisinde yer alan taşınırların haczinin istinabe suretiyle yapılmasını Sivas icra dairelerinden talep eder. Taşınmazın kendisinin haczi içinse Sivas icra dairelerinden istinabe talep etmeye gerek yoktur. Zira, taşınmazın haczi, kayıtlı bulunduğu tapu siciline bir yazı göndermek ve haciz kaydının ilgili sicile düşülmesi suretiyle gerçekleştirilebilir.

İcra müdürü haczi kendisi yapabileceği gibi yardımcı veya katiplerinden birine de yaptırabilir (m. 80/1). Borçlu haciz sırasında malın bulunduğu yerde değilse, kendisine hemen gelmesi yönünde çağrı yapılır; kendisine ulaşamazsa veya hemen gelmesi mümkün değilse haciz, yokluğunda yapılır (m. 80/2). Haciz işleminin önceden borçluya bildirilmesi zorunlu değildir. Hatta tam tersine, borçlunun hacizden önce mal kaçırma veya saklama ihtimaline karşılık kendisine bildirim yapılmaması daha isabetlidir. Borçlu, haciz esasında borcunu öderse haciz yapılmaz.

Haciz sırasında borçlu, talep edilirse, kilitli yerler ile dolapları açmak ve diğer eşyaları göstermek zorundadır; gerekirse bu yerler zorla açtırılır (m. 80/3). Haczi yapan memur, borçlunun üzerinde para, kıymetli evrak, altın veya gümüş veya diğer kıymetli şeyleri sakladığını anlar ve borçlu bunları vermekten kaçınırsa, borçlunun şahsına karşı kuvvet kullanabilir (m. 80/4). Görüldüğü üzere, icra memurunun borçlunun şahsına ve eşyalarına karşı zor kullanma yetkisi vardır. Zor kullanma hususunda bütün kolluk görevlileri icra memurunun yazılı talebi üzerine ona yardım etmek ve onun verdiği emirleri yerine getirmekle yükümlüdür (m. 81/1). Aynı şekilde, köylerde yapılan hacizlerde, muhtarlar da icra memurunun verdiği emirleri yerine getirmek zorundadır (m. 81/2). Bu kişiler, verilen emirleri haklı sebepleri bulunmaksızın yerine getirmezlerse Cumhuriyet savcısı tarafından haklarında doğrudan doğruya soruşturma başlatılır (m. 357).

b) Kıymet Takdiri: İcra memuru, haczedilecek malları yerinde görüp inceler ve bu malların kıymetini takdir eder. Haczedilecek malların kıymet takdiri sicile kayıtlı mallar hariç olmak üzere* bizzat haczi gerçekleştiren icra memuru tarafından yapılır; icra memuru, gerekirse malların kıymet takdiri konusunda bilirkişiye de başvurabilir (m. 87/1).

Sicile kayıtlı malın kıymet takdirinin bilirkişilik bölge kurulu listesinde kayıtlı ve bu konuda Adalet Bakanlığınca izin verilen bilirkişilere, bunların bulunmaması hâlinde listede kayıtlı diğer bilirkişilere yaptırılması zorunludur (m. 87/2).

İcra memuru, malların hepsini değil, sadece borca yetecek miktarda malları haczetmelidir. Ayrıca, belirtmeliyiz ki, kıymet takdirinin haciz sırasında yapılmamış olması, haczi geçersiz kılmaz. Başka bir ifadeyle, kıymet takdiri, hacizden sonra da yapılabilir.

Kıymet takdirinin yapılmasına ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 87/3).

c) Konutta Haciz: İcra ve İflas Kanunu'nda 28 Mart 2023 tarihinde yapılan düzenlemeyle, konutlarda yapılacak hacizler icra mahkemesinin onayına bağlanmış, böylece çat-kapı haciz uygulamasının önüne geçilmiştir. Düzenlemeye göre, icra müdürü, haciz yapılması talep edilen yerin konut olduğunu tespit ederse, bu yerde haciz yapılmasına karar verir ve bu kararı derhal icra mahkemesinin onayına sunar (İİK m. 79a/1). Mahkeme, dosyanın tevdi edildiği tarihten itibaren en geç **3 gün** içinde dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda haciz yapılması talep edilen yerin konut olduğunun anlaşılması halinde kararın onaylanmasına kesin olarak karar verir. Mahkemenin onaylama kararının icra dairesine bildirilmesi üzerine haciz işlemleri yapılır. Haciz yapılması talep edilen yerin konut olmadığına anlaşılması halinde ise mahkeme, konutta haciz yapılmasına dair kararı kesin olarak kaldırır. Bu kararın icra dairesine bildirilmesi üzerine icra müdürü, mevcut haciz talebi hakkında yeniden karar verir (m. 79a/1).

Mahkemenin onaylama kararı üzerine hacze gidilen yerin konut olmadığına anlaşılması halinde hacze devam edilir. Ancak konut olmadığı kabul edilen bir yerle ilgili verilen haciz kararı üzerine yapılan haciz işlemi sırasında, bu yerin konut olduğu anlaşılır ve borçlu da haczin yapılmasına rıza göstermez ise haciz işlemine son verilir. Bu durumda icra müdürü, icra müdürü konutta haciz yapılmasına ilişkin bir karar alarak bu kararı icra mahkemesinin onayına sunar (m. 79a/3). Ancak borçlunun haciz işleminin yapılmasına rıza göstermesi halinde mahkemeden onay alınmasına gerek olmaksızın haciz işleminde devam edilir.

İhtiyati hacizler bu hükmün kapsamında değildir. Dolayısıyla, konutlarda yapılacak ihtiyati hacizlerden önce mahkemenin onayının alınması gerekmez (m. 79a/4).

D. Haciz Tutanağı

İcra memuru, haciz sırasında tutanak tutmakla yükümlüdür (m. 8/1, m. 102/1). Tutanakta alacaklı ve borçlunun isimleri, alacağın miktarı, haczin tarihi ve saati, haczedilen mallar ve takdir edilen kıymetleri ve varsa üçüncü kişilerin iddiaları yazılır. Haciz tutanağı, haczi gerçekleştiren memur ve hacze katılan kişiler tarafından imzalanır (m. 102/1).

Haczedilecek herhangi bir mal bulunmuyorsa veya haczedilen mallar alacağı karşılamaya yetmiyorsa, bunun dahi tutanağa yazılması gerekir (m. 102/4). Haczedilecek herhangi bir malın bulunmadığının haciz tutanağına yazılması durumunda bu tutanak, kesin aciz belgesi mahiyetindedir (m. 105/1). Haczedilen malların alacağı karşılamaya yetmediğinin haciz tutanağına yazılması durumunda ise bu tutanak, geçici aciz belgesi mahiyetindedir (m. 105/2). (Kesin ve geçici aciz belgelerinin özelliklerini ve sonuçlarını ileride açıklayacağız.)

Haciz sırasında alacaklı veya borçlunun bulunması zorunlu değildir, fakat hazır bulunmalarının önünde bir engel yoktur. Borçlu ve alacaklı haciz sırasında hazır bulunuyorlarsa, tutanağın örneği kendilerine verilir. Fakat, haciz tutanağının haciz sırasında hazır bulunmayan taraflara tebliğ edilmesi zorunlu değildir. Yine de bu kişiler, tutanağın örneğini icra dairesinden alabilirler (m. 8/3).

Borçlu veya alacaklı haciz sırasında hazır bulunmamış olsalar bile, onlar adına Tebliğat Kanunu hükümlerince tebliği almaya yetkili kimseler hazır bulunuyorlarsa, haciz tutanağının örneği bu kişilere verilir. Bu durumda, borçluya veya alacaklıya ayrıca haber vermeye de gerek yoktur (m. 103). Fakat, haciz sırasında hem borçlu veya alacaklı hem de bunlar adına tebliğ almaya yetkili kimseler hazır bulunmamış olabilirler. Bu durumda ne olacağı 103. maddede düzenlenmiştir: Haciz tutanağı tutulurken alacaklı, borçlu veya onlar adına Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliği almaya yetkili kimse hazır bulunmazsa, hazır bulunmayan alacaklı veya borçlu 3 gün içinde tutanağı incelemek ve diyeceği varsa söylemesi için icra dairesine davet edilir. 103. maddede düzenlenen bu davetiyeye uygulamada "103 davetiyesi" denilmektedir. 103 davetiyesinin gönderilmemesi haciz işlemini geçersiz kılmaz.

Fakat, satış aşamasına geçilebilmesi için 103 davetiyenin gönderilmesi şarttır. Başka bir ifadeyle, 103 davetiyesi gönderilmeden haczedilen malların satışı yapılamaz.

E. Haczin Konusu

a) Taşınır Malların Haczi: Haczolunan paralar, banknot, hamiline yazılı senet, poliçeler ve cirosu kabil diğer senetler ile altın, gümüş ve diğer kıymetli şeylere icra dairesi fiilen el koyar (m. 88/1) ve bunları muhafaza etmesi için bankaya tevdi eder (m. 9). Dolayısıyla, bu tür malların borçluda veya üçüncü kişide bırakılması söz konusu olamaz. Burada sayılan malların hacizden sonra borçluya veya üçüncü kişiye bırakılması halinde haciz geçersiz olur.

Para, banknot, hamiline yazılı senet, poliçeler ve cirosu kabil diğer senetler ile altın, gümüş ve diğer kıymetli şeyler dışında kalan mallara ise icra dairesi tarafından fiilen el konulması şart değildir. Haciz tutanağının tamamlanmasıyla haciz hükmen yapılmış olur. Bu mallar, alacaklı onay verirse, istenildiği zaman verilmek şartıyla, geçici olarak borçluya veya üçüncü kişiye bırakılabilir (m. 88/2). Fakat alacaklı malların borçlu veya üçüncü kişiye bırakılmasına onay vermezse, icra dairesi, masrafları peşinen alacaklıdan alarak mallara fiilen el koyar ve bunları muhafaza altına alır (m. 88/2, m. 95).

Üçüncü kişinin elinde haczedilen mal, üçüncü kişinin onay vermesi halinde yediemin olarak kendisine bırakılabilir (m. 88/2). Üçüncü kişi onay vermediği takdirde mallar başka bir yediemine bırakılabilir (m. 82/2). Dikkat edilirse, borçlunun elinde haczedilen malların borçlu veya üçüncü kişiye bırakılabilmesi için alacaklının onayı gerekirken; üçüncü kişi elinde haczedilen malların üçüncü kişiye bırakılabilmesi için alacaklının değil, üçüncü kişinin kendisinin onayı gerekir.

Haczedilmiş ancak muhafaza altına alınmamış mallar satış talebi üzerine muhafaza altına alınır veya ihale alıcısına teslim hazırlanır, aksi takdirde satış yapılamaz (m. 88/2).

Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası antlaşma hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yabancı devlet başkanı, parlamento başkanı, hükümet başkanı veya hükümet üyelerini taşıyan ulaşım araçları, bu kişiler Türkiye'de bulundukları sürece, muhafaza altına alınamaz ve yediemine bırakılamaz (m. 88/3). Burada bu ulaşım araçlarının haczedilemeyeceği değil, muhafaza altına alınamayacağı ve yediemine bırakılamayacağı düzenlenmiştir. Ayrıca, bu ulaşım araçlarının, sözü edilen kişilerin ancak Türkiye'de bulunmaları halinde muhafaza altına alınamayacağı ve yediemine bırakılamayacağı vurgulanmıştır.

İcra dairesi üçüncü bir kişiye rehnedilmiş olan malları da muhafaza altına alabilir. Ticari işletme rehni kapsamındaki taşınırılar ise icra dairesince satılmalarına karar verilmesinden sonra muhafaza altına alınabilir. Bu mallar paraya çevrilmediği takdirde geri verilir (m. 88/4). Hüküm ticari işletme rehni kapsamındaki taşınırlardan söz etse de, ticari işletme rehni kapsamında yer almayan taşınırılar evleviyetle bu hüküm kapsamındadır. Dolayısıyla, gerek rehinli alacaklar gerek adi alacaklar bakımından yapılan takiplerde, ticari işletmeye dahil taşınırlara, icra dairesi tarafından satılmalarına karar verilinceye kadar fiilen el konulamaz. Dikkat edilmelidir ki; kanun koyucu, ticari işletmeye dahil malların haczedilemeyeceğini değil, muhafaza altına alınamayacağını düzenlemiştir.

Haczedilen mallar, Adalet Bakanlığı tarafından yetki verilen gerçek veya tüzel kişilere ait lisanslı yediemin depolarında muhafaza edilir (m. 88/5).

İcra ve İflas Kanunu'na 28 Mart 2023 tarihinde eklenen hükümle, haciz kalkıp da muhafazasına gerek kalmayan malların tasfiye usulü düzenlenmiştir. Bu husus, 58. sayfada ayrı bir başlık olarak ele alınmıştır.

b) Taşınmazların Haczi: Taşınmazların haczi, taşınmazın bulunduğu yerde yapılır. İcra dairesi, haciz işlemini, ne kadar miktar için yapıldığını ve alacaklının adı ile adresini tapu siciline bildirir (İİK m. 91/1). Haciz işleminin tapuya şerh edilmesiyle birlikte taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmış olur (TMK m. 1010). Tapudaki haciz şerhi, taşınmaz üzerinde daha sonradan hak kazanacak olanlara karşı ileri sürülebilir; bu kişiler, iyiniyet iddiasında bulunamazlar (m. 1020). Hacze yeni alacaklılar iştirak eder veya haciz kalkarsa bu hususlar da tapu siciline bildirilir (İİK m. 91/2).

Haciz işlemi, taşınmaz kendilerine rehnedilmiş olan alacaklılarla kiracılara da haber verilir (m. 92/2). İcra dairesi, eğer taşınmazda kiracı varsa bu kiracıya, işleyecek kiralari icra dairesine ödemesini emreder (m. 92/3). Haciz, taşınmaz üzerinde halihazırda hak sahibi bulunan kişilerin haklarına zarar vermez (İİK m. 84, m. 92/1, TMK m. 862). Ayrıca, icra dairesi, taşınmazın idare ve işletmesi ile eklentinin korunması için gerekli tedbirleri alır (m. 92/3).

Taşınmazın haczi, onun ürün ve menfaatlerini de kapsar (m. 92/1). Ayrıca haciz, kural olarak, taşınmazın bütünleyici parçalarını ve eklentilerini de kapsar. Bütünleyici parça, niteliği gereğince taşınmazdan ayrı olarak haczedilemez (TMK m. 684/2). Buna karşılık, eklentinin taşınmazdan ayrı olarak haczedilmesi mümkündür (TMK m. 686); fakat, kural olarak, taşınmaz rehni ipotek akit tablosunda sayılı bulunan eklenti, taşınmazdan ayrı olarak haczedilemez (m. 83/c).

c) Yetişmemiş Mahsullerin Haczi: Bir taşınmazın haczi hasılat ve diğer menfaatlerini de kapsar (m. 92/1). Dolayısıyla, henüz yetişmemiş olan mahsuller, taşınmaz haczi kapsamındadır. Kanun koyucu, yetişmemiş mahsullerin taşınmazdan ayrı olarak haczedilebileceğini de düzenlemiştir.

Yetişmemiş her türden toprak ve ağaç mahsulleri yetişmeleri zamanından en çok **2 ay** önce haczolunabilir. Bu şekilde haczedilen mahsullerin borçlu tarafından başkasına devri, haczedilen alacaklıya karşı hükümsüz olup icranın devamına engel olmaz (m. 84/1). İcra dairesi mahsullerin toplanması için gerekli tedbirleri alır (m. 93/1). Borçlunun başka geçim kaynağı yoksa, kendisinin ve ailesinin geçimi için yeterli miktar mahsulden veya satıldıkça bedelinden uygun miktar kendisine bırakılır (m. 93/2).

Yetişmemiş mahsuller, borçlunun onayı olmadıkça satılamaz (m. 112/2).

d) İntifa Hakkı ve Hisse Haczi: İntifa hakkı, sahibine eşya üzerinde tam ve sınırsız yararlanma yetkisi veren sınırlı ayni haktır. İntifa hakkının eşyaya bağlı olarak kurulması mümkün değildir. Dolayısıyla, intifa hakkı, sadece şahsa bağlı olarak kurulabilir. Bu sebeple, intifa hakkı devredilemez, miras yoluyla intikal etmez, haczedilmez, iflas masasına girmez ve rehnedilemez.

Kanun koyucu, Türk Medeni Kanunu’nun 806. maddesinin 1. fıkrasında, “sözleşmede aksine hüküm yoksa veya durum ve koşullardan hak sahibince şahsen kullanılması gerektiği anlaşılmıyorsa, intifa hakkının kullanılması başkasına devredilebilir” hükmüyle intifa hakkının devri mümkün olmasa da kullanımının devrinin mümkün olduğunu düzenlemiştir. Buna bağlı olarak, kullanımı devredilebilen intifa hakkının hasılat, kâr, semere ve kira gelirleri üzerinde haciz mümkündür. Başka bir ifadeyle, intifa hakkının kendisi haczedilemese de kullanımı haczedilebilir. Fakat bu haciz de kısmen mümkündür (m. 83)³⁰. İcra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü kişilere haczi bildirir (m. 94/1).

İcra ve İflas Kanunu’nda düzenlenen pay haczi, şirket payının haczi ile elbirliği mülkiyetinde payın haczidir. Paylı mülkiyetteki payın haczi, İcra ve İflas Kanunu’nda özel olarak düzenlenmemiştir:

- **Şirketteki Payın Haczi:** Eğer borçlunun kıymetli evrak niteliğinde olan pay senedine veya ilmühabere bağlanmışsa, şirket payının haczine ilişkin özel hüküm (m. 94) değil, taşınır haczine ilişkin hüküm (m. 88) uygulanır. Dolayısıyla, şirketteki payın haczine ilişkin hüküm, pay senedi veya ilmühaber çıkarılmadığı durumlarda uygulanır. Başka bir ifadeyle, şirket payının haczine ilişkin hükümler, sadece çıplak paylara uygulanır. Haciz işleminin ardından icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü kişilere, yapılan haciz işlemini bildirir (m. 94/1).

Anonim şirketlerde haczin şirket pay defterine işlenmesi zorunludur; haciz şirket pay defterine işlenmemişse bile, şirkete tebliğ edildiği tarihte yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından, tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda geçersizdir (m. 94/1). Bunun dışında, alacaklılar, tüm ticaret şirketlerinde alacaklarını, ortağın şirketten olan diğer alacaklarından da alabilme ve bunun için haciz yaptırabilme yetkisini de haizdir (TTK m. 133/3). Bu hükümler, alacaklının borçlu ortakların şirket dışındaki mallarına başvurmasına engel değildir (m. 133/4).

Şahıs şirketlerindeki payın haczi ise ayrı olarak düzenlenmiştir. Bir şahıs şirketi devam ettiği sürece ortaklardan birinin kişisel alacaklısı, hakkını şirketin bilançosu gereğince o ortağa düşen kâr payından ve şirket fesholunmuşsa tasfiye payından alabilir. Henüz bilanço düzenlenmemişse alacaklı bilançonun düzenlenmesi sonucunda borçluya düşecek kâr ve tasfiye payı üzerine haciz koydurabilir (m. 133/1).

- **Elbirliği Mülkiyetinde Pay Haczi:** Elbirliği mülkiyetinde haczin konusu pay değil, elbirliği mülkiyetinin sona ermesi durumunda borçlu ortağın tasfiyedeki payıdır (TBK m. 638/2). Dolayısıyla, kural olarak bir elbirliği mülkiyeti örneği olan adi şirkette, alacaklı,

³⁰ İntifa hakkı ve hasılatının en az 1/4’i haczedilir (m. 83/2).

şirketin malları üzerine değil, sadece borçlu ortağın tasfiye sonundaki payına haciz koydurabilir. Fakat bu durumda adi şirket sona ermez. Şirket, sözleşmede aksine hüküm yoksa, haczedilen tasfiye payının paraya çevrilmesi anında sona erecektir (TBK m. 639/1). Ortaklar, şirket sözleşmesinde şirketin tasfiye paylarının paraya çevrilmesi durumunda dahi sona ermeyeceğini kararlaştırabilirler. Haciz işleminin ardından icra dairesi, yerleşim yerleri bilinen ilgili üçüncü kişilere, yapılan haciz işlemini bildirir (İİK m. 94/1).

- **Paylı Mülkiyette Pay Haczi:** Paylı mülkiyette paydaşlardan her biri kendi payı bakımından malik hak ve yükümlülüklerine sahip olur. Paylar devredilebilir, rehnedilebilir ve alacaklılar tarafından haczettirilebilir (TMK m. 688/3). Paydaşlardan birinin payının haczedilmesi halinde haciz işlemi icra dairesi tarafından diğer paydaşlara bildirilir (İİK m. 94/1).

e) Maaş ve Ücret Haczi: Borçlunun maaş veya ücretinin, borçlunun ve ailesinin geçimi için zorunlu olan kısmı haczedilemez (m. 83/1). Fakat yine de haczedilecek kısım, maaş veya ücretin **1/4'inden** az olamaz (m. 83/2).

*Kanun koyucu, işçilerin ücretleri bakımından özel bir düzenleme yapmıştır. Buna göre, işçilerin aylık ücretlerinin **1/4'inden fazlası** haczedilemez (İşK m. 35/1). Örneğin, devlet memurunun maaşının en az 1/4'i haczedilebilirken, işçinin ücretinin en fazla 1/4'i haczedilebilir. Fakat nafaka borçları için işçinin ücretinin tamamı haczedilebilir (İşK m. 35). Ayrıca, ücret dışındaki alacakların (örneğin kıdem tazminatının) haczinde sınır yoktur.*

Borçlunun maaş veya ücreti haczedildiğinde, icra dairesi, durumu bir yazıyla borçlunun amirine veya işverene bildirir. Bu bildirimde amir veya işverenden, borçlunun maaş veya ücret miktarını **1 hafta** içinde icra dairesine bildirmesi ve borç bitene kadar borçlunun maaş veya ücretinden kesinti yapılarak yapılan kesintinin icra dairesine göndermesi istenir. Borçlunun amiri veya işvereni, bu isteği yerine getirmek zorundadır (m. 355/1). Ayrıca, amir veya işveren, borçlunun durumunda meydana gelen değişiklikleri de icra dairesine derhal bildirmekle yükümlüdür (m. 355/2). Borçlunun amiri veya işvereni bu yükümlülüklerini yerine getirmezlerse, borçlunun maaş veya ücretinden kesmedikleri veya göndermedikleri para, herhangi bir mahkeme kararına gerek olmaksızın kendi maaş veya mallarından karşılanır (m. 356/1). Ayrıca, bu yükümlülükler aykırı davranışlar hakkında Cumhuriyet savcılığı tarafından ceza soruşturması da başlatılır (m. 357).

Maaş veya ücret üzerinde birden fazla haciz var ise sıraya konur. Sırada önde olan haczin kesintisi bitmedikçe sonraki haciz için kesintiye geçilemez (m. 83/2). Başka bir ifadeyle, maaş veya ücret haczinde hacze iştirak hükümleri uygulanmaz.

f) Özel Okullar ile Özel Öğrenci Yurt ve Benzeri Kurumların Mallarının Haczi: Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında faaliyet gösteren okullar ile Yüksek Öğrenim Öğrenci Yurtları ve Aşevleri Hakkındaki Kanuna Ek Kanun kapsamında faaliyet gösteren özel öğrenci barınma hizmetleri veren yurt ve benzeri kurumların taşınır ve taşınmaz malları, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a göre yapılan takipler hariç olmak üzere inde bulunulan eğitim ve öğretim yılı sonunda haczedilir (m. 362a).

F. Haciz Kalkmış Olup da Muhafazasına Gerek Kalmayan Malların Tasfiyesi

İcra ve İflas Kanunu'na 28 Mart 2023 tarihinde eklenen hükümle, haciz kalkıp da muhafazasına gerek kalmayan malların tasfiye usulü düzenlenmiştir. Buna göre, muhafaza işleminin

dayanağı olan haciz kalkmış olup da yedieminde bulunan mallar, takibin yapıldığı yer icra dairesince re'sen tasfiye edilir (m. 88a/1)³¹. Tasfiye edilecek mallara ilişkin bilgiler, icra dairesince UYAP üzerinden duyurulur (m. 88a/2).

İcra dairesi, borçluya tebligat çıkararak tebliğ tarihinden itibaren **10 gün** içinde tarifeye göre belirlenen yedieminlik ücretini ödemek suretiyle malı teslim alabileceğini, aksi halde malın tasfiye edileceğini ihtar eder (m. 88a/3)³². Borçlunun malı teslim almaması halinde icra dairesi, rehin hakkı sahibine tebligat çıkararak tebliğ tarihinden itibaren **10 gün** içinde rehinden kaynaklanan haklarını kullanabileceğini ve bu durumu icra dairesine bildirmesi gerektiğini, aksi halde malın tasfiye edileceğini ihtar eder (m. 88a/4).

Sicile kayıtlı mallar bakımından, malın borçlu tarafından teslim alınmaması veya rehinden kaynaklı hakkın kullanılmaması halinde icra dairesi, malın daha önce satışa çıkarılmamış olması kaydıyla, kanunun elektronik ortamda açık artırma suretiyle satışa ilişkin hükümleri uyarınca re'sen satışını yapar (m. 88a/5). Satış ilanları, sadece elektronik satış portalında yapılır. Malın son 2 yıl içinde yapılan kıymet takdiri yoksa resen kıymet takdiri yapılır. İkinci artırmada malın satılmaması halinde, artırma sonuç tutanağının ilan edildiği tarih esas alınmak suretiyle mal tasfiye edilir (geçici m. 20/7).

Burada belirtilen hükümler uyarınca malın tasfiye edilememesi halinde icra dairesi, derhal yedieminine tebligat çıkararak, tebliğ tarihinden itibaren **10 gün** içinde varsa malın son **2 yıl** içinde yapılan, yoksa icra dairesince takdir edilen kıymetinin **%40'ı** üzerinden, tarifeye göre belirlenen yedieminlik ücreti mahsup edildikten sonra bakiye tutarı ödediği takdirde malın mülkiyetinin kendisine devredilmesine karar verileceğini, aksi halde müteakip işlemlerin yapılacağını ihtar eder. Burada belirtilen şartların oluştuğunun ve varsa bakiye tutarın yediemin tarafından ödendiğinin tespiti halinde icra dairesi, malın mülkiyetinin yedieminine devrine yönelik kararın verilmesi için dosyayı icra mahkemesine gönderir (m. 88a/6).

Sicile kayıtlı mallar bakımından yedieminin malın mülkiyetinin devrini kabul etmemesi halinde icra dairesi, Makine ve Kimya Endüstrisi Anonim Şirketi'ne tebligat çıkararak, tebliğ tarihinden itibaren **1 ay** içinde, 7330 sayılı Kanun uyarınca belirlenen hurda bedelini ödeyeceğini bildir-mesi ve bildirimde bulunduğu tarihten itibaren **3 ay** içinde hurda bedelini ödemesi şartıyla malın mülkiyetinin Şirkete devredilmesine karar verileceğini ihtar eder. Burada belirtilen şartların oluştuğunun ve hurda bedelinin ödendiğinin tespiti halinde icra dairesi, hurdaya ayırma işlemlerini tamamlayarak malın mülkiyetinin Şirkete devrine yönelik kararın verilmesi için dosyayı icra mahkemesine gönderir (m. 88a/7).

³¹ Adalet Bakanlığı, tasfiye edilecek malların sayısını dikkate alarak takibin yapıldığı yer icra dairelerinden birini veya birkaçını ya da takibin yapıldığı yerin bağlı olduğu ilin adıyla anılan icra dairelerinden birini veya birkaçını tasfiye işlemlerini yürütmekle görevlendirebilir (İİK geçici m. 20/1).

³² Tasfiye konusu mal üzerinde 6183 sayılı Kanun uyarınca haciz bulunması halinde icra dairesi, borçluya tebligat çıkarmadan önce tahsil dairesine tebligat çıkararak tebliğ tarihinden itibaren **1 ay** içinde muhafaza ve/veya satış işlemlerini yapmak üzere malı teslim alması gerektiğini, aksi halde malın tasfiye edileceğini bildirir (m. 88a/12). Tasfiye konusu malın 4458 sayılı Gümrük Kanunu kapsamında serbest dolaşımda olmaması halinde icra dairesi, borçluya tebligat çıkarmadan önce gümrük idaresine tebligat çıkararak **1 ay** içinde gümrük işlemlerini yapmak üzere malı teslim alması gerektiğini, aksi halde malın bu madde uyarınca tasfiye edileceğini bildirir (m. 88a/12).

Malın bu şekilde de tasfiye edilememesi halinde icra dairesi, malın mülkiyetinin bedelsiz olarak Türkiye Kızılay Derneği'ne devrine yönelik kararın verilmesi için dosyayı icra mahkemesine gönderir (m. 88a/8).

*İcra mahkemesi, mülkiyetin devri için gönderilen dosyalarda, en geç **10 gün** içinde dosya üzerinden yapacağı inceleme sonunda talebin kabulüne veya reddine kesin olarak karar verir. Kabul kararıyla, malın mülkiyeti ilgiliye geçer; tüm haciz ve rehinler kaldırılarak devir ve teslim işlemleri gerçekleştirilir (m. 88a/9).*

Tasfiye konusu malın vergi, ceza, prim gibi borçları, borçluya ait olup mülkiyet ilgiliye, tüm borç ve yüklerinden âri olarak geçer. Devir ve tescil işlemleri her türlü vergi, resim ve harçtan müstesnadır (m. 88a/10). Devir işlemlerine karşı yediyeminlik alacağına dayanılarak hapis hakkı kullanılamaz. Yediyeminlik ücretinin varlığı, mülkiyetin devri ve buna ilişkin işlemlerin yapılmasına engel teşkil etmez (m. 88a/11).

Tasfiye masrafları, öncelikle dosyadaki avanstan, avansın bulunmaması halinde Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır (m. 88a/14). Tasfiye kapsamında dosyaya ödenen tutardan; sırasıyla 1) avanstan karşılanan masraflar, 2) Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanan masraflar ve 3) vergi, resim, harç gibi malın aynından kaynaklanan kamu alacakları ödenir³³. Kalan tutar, 9. madde uyarınca muhafaza edilir, bankalarda nemalandırılır ve talep halinde nemalarıyla birlikte hak sahiplerine ödenir (m. 88a/15).

G. Borçlunun Üçüncü Kişilerdeki Mal veya Alacaklarının Haczi (89 İhbarnameleri)

a) Genel Olarak: Borçlunun üçüncü kişilerdeki mal veya alacaklarının haczi de mümkündür (m. 85/1). Örneğin, borçlunun bankadaki parasının veya üçüncü kişide olan kira alacağının haczi de mümkündür. Bunların nasıl haczedileceği kanunda özel olarak düzenlenmiştir. Öncelikle, borçlunun üçüncü kişideki alacağı hamiline yazılı veya polişe veya diğer ciro su kabil kıymetli evraka dayanıyorsa, bu kıymetli evrak, taşınırlar gibi haczedilir (m. 88/1). Fakat alacak kıymetli evraka bağlı değilse, 89. maddede düzenlenen özel usule göre haczedilebilir. Başka bir ifadeyle, borçlunun üçüncü kişilerdeki alacağının 89. maddede düzenlenen özel usule göre haczedilebilmesi için, kıymetli evraka bağlanmamış olması gerekir. Ayrıca, üçüncü kişideki mal veya alacağın haczedilebilmesi için alacaklının talebinin bulunması gerekir. Alacaklının talebi halinde bu talebin yerine getirilmesi gerekmekte olup, icra memurunun bu hususta takdir yetkisi yoktur³⁴.

Borçlunun üçüncü kişideki alacağının haczedilebilmesi için, bu alacağın mevcut olması gerekir. Henüz doğmamış fakat ileride doğması beklenen bir alacağın haczedilebilmesi için, hukuki bir ilişkiye dayanması şarttır; aksi takdirde haczedilmesi mümkün değildir. Örneğin, borçlunun üçüncü kişiden olan ve sonraki dönemleri kapsayan kira alacağı, henüz doğmamış olsa bile hukuki bir ilişkiye (kira ilişkisine) dayandığı için haczedilebilir. Bu noktada, ücret veya maaş alacağının da 89. maddeye göre değil, ücret ve maaş haczine ilişkin özel hükümlere göre haczedileceğini belirtmemiz gerekir.

b) Birinci Haciz İhbarnamesi: İcra dairesi, borçlunun üçüncü kişideki mal veya alacağına haciz konulması halinde üçüncü kişiye uygulamada "89 ihbarnamesi" olarak da bilinen bir haciz

³³ Dosyaya ödenen tutarın, Adalet Bakanlığı bütçesinden yapılan masrafı karşılayamaması halinde icra dairesi, bakiye masrafın, 6183 sayılı Kanun uyarınca borçludan tahsili için tahsil dairesine bildirimde bulunur (m. 88a/16).

³⁴ Yargıtay 12. HD., E. 2016/ 3856, K. 2016/19090, T. 19.09.2016.

ihbarnamesi gönderir. Bu ihbarnamede, üçüncü kişiye, bundan böyle borcunu sadece icra dairesine ödeyebileceği, takip borçlusuna yapılan ödemenin geçersiz olacağı; elinde borçluya ait bir taşınır mal bulunduruyorsa sadece icra dairesine teslim edebileceği, malı borçluya vermesi gerektiği, aksi takdirde malın bedelini icra dairesine ödemek zorunda kalacağı bildirilir (m. 89/1). Bunun yanı sıra ihbarnamede, üçüncü kişiye, bir itirazı varsa bunu haciz ihbarnamesinin kendisine tebliğinden itibaren **7 gün** içinde icra dairesine yazılı veya sözlü olarak bildirmesi gerektiği ihtar edilir (m. 89/2)³⁵.

Birinci haciz ihbarnamesinde üçüncü kişiye, bundan böyle borcunu sadece icra dairesine ödeyebileceği bildirilse de, henüz bir ödeme emri gönderilmez. Başka bir ifadeyle, birinci haciz ihbarnamesinde borçluya borcunu ödemesi gerektiği değil, eğer ödeyecek olursa icra dairesine ödemesi gerektiği ihtar edilir. Çünkü, borçlunun borcunu ödemesi gerektiği ihtarı, üçüncü haciz ihbarnamesinde yapılacaktır.

Haciz ihbarnamesi, borçlunun hak ve alacaklarının bulunabileceği bir tüzel kişinin veya müessesenin şubesine veya tüm şubelerini kapsayacak şekilde merkezine tebliğ edilir. Haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği merkez, tüm şubeleri veya birimlerini kapsayacak şekilde beyanda bulunmakla yükümlüdür (m. 89/7). Tüzel kişiliği bulunmayan topluluklara haciz ihbarnamesi değil, "haciz müzekkeresi" gönderilir³⁶.

Birinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, itirazda bulunmak, borcu ödemek veya malı teslim etmek, borcu ödeyeceğine veya malın kendisinde bulunduğu dair beyanda bulunmak ya da herhangi bir itiraz veya sonuçlarını göze alarak beyanda bulunmayıp sessiz kalmak şeklinde hareket imkânlarına sahiptir:

- **1. İhtimal; Haciz İhbarnamesine İtiraz Etmesi:** Birinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde, icra dairesine başvurarak **yazılı** veya **sözlü** olarak itirazda bulunabilir. İtiraz, ihbarnameyi gönderen icra dairesine yapılabileceği gibi, o icra dairesine gönderilmek üzere başka bir icra dairesine de yapılabilir. Bu itirazın yapılması durumunda üçüncü kişiye başka bir haciz ihbarnamesi gönderilmez; gönderilse de süresiz şikayet yoluyla geçersizliği sağlanabilir. Ayrıca, itirazın yapılması durumunda borçluya ait söz konusu malların üçüncü kişinin zimmetinde bulunduğu varsayılmaz. Üçüncü kişinin itirazı hiçbir harç ve resme tabi değildir (m. 89/8).
- **2. İhtimal; Borç Miktarını Kabul Ettiğini veya Malın Kendisinde Bulunduğunu Beyan Etmesi:** Birinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde, icra dairesine başvurarak, söz konusu borcun miktarını kabul ettiğini veya söz konusu malın kendisinde bulunduğunu açıkça beyan edebilir. Bu beyanın yapılmasının ardından üçüncü kişiye yeniden bir haciz ihbarnamesi gönderilmez. Bu durumda üçüncü kişinin icra dairesine söz konusu borcu ödemesi veya söz konusu malı teslim etmesi için beklemeye geçilir. Üçüncü kişinin söz konusu borcu ödememesi veya malı teslim etmemesi durumunda cebri icra yoluyla paranın tahsili veya malın teslimi sağlanır. Üçüncü kişinin beyanı hiçbir harç ve resme tabi değildir (m. 89/8).

³⁵ Kanunda örnekleriyle sayılan bu itiraz, borcun olmadığı, malın elinde bulunmadığı, borcun ödenmiş olduğu, malın tüketildiği veya kusur olmaksızın telef olduğu, malın borçluya ait olmadığı, malın kendisine rehnedilmiş olduğu gibi bir itiraz olabilir.

³⁶ Örneğin, bir kararında Yargıtay, haciz ihbarnamesinin tüzel kişiliği bulunan Sağlık Bakanlığı yerine tüzel kişiliği bulunmayan Eskişehir Devlet Hastanesine gönderilmesini usule aykırı bulmuştur; bkz. Y12HD, 04.11.2010, 13281/25949.

- **3. İhtimal; İtiraz veya Beyanda Bulunmayıp Sessiz Kalması:** Birinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, **7 günlük** süre içinde, icra dairesine itirazda bulunmaz ya da borç miktarını kabul ettiğini veya malın kendisinde bulunduğunu beyan etmezse, borç miktarını veya malın zimmetinde bulunduğunu karine olarak kabul etmiş sayılır. Bura-daki karine, adi karinedir. Bu aşamadan sonra üçüncü kişiye, ikinci haciz ihbarnamesi gönderilecektir.

c) İkinci Haciz İhbarnamesi: Birinci haciz ihbarnamesine karşı herhangi bir itiraz veya beyan ileri sürmeyen üçüncü kişiye, borcun miktarının veya malın kendi zimmetinde olduğunun varsayıldığını bildiren ikinci haciz ihbarnamesi gönderilir. Bu ihbarnamede üçüncü kişiye, itirazlarını ileri sürmesi için **7 günlük** süre verilir. Ayrıca, süresi içinde itirazlarını ileri sürmemesi durumunda zimmetinde sayılan borcu ödemesi ya da malı teslim etmesi gerekeceği ihtar edilir (m 89/3).

İkinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, tıpkı birinci haciz ihbarnamesinde olduğu gibi, itiraz etmek, borç miktarını kabul ettiğini veya malın zimmetinde bulunduğunu beyan etmek ya da sonuçlarını göze alarak sessiz kalmak şeklinde hareket imkanlarına sahiptir:

- **1. İhtimal; İkinci Haciz İhbarnamesine İtiraz Etmesi:** İkinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde, icra dairesine itirazda bulunabilir. İtiraz, ihbarnameyi gönderen icra dairesine yapılabileceği gibi, o icra dairesine gönderilmek üzere başka bir icra dairesine de yapılabilir. Üçüncü kişinin ikinci haciz ihbarnamesine itirazda bulunması durumunda kendisine bundan sonra başka bir haciz ihbarnamesi gönderilmez. Üçüncü kişinin itirazı hiçbir harç ve resme tabi değildir (m. 89/8).
- **2. İhtimal; Borç Miktarını Kabul Ettiğini veya Malın Kendisinde Bulunduğunu Beyan Etmesi:** Birinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde, icra dairesine başvurarak, borcun miktarını kabul ettiğini veya söz konusu malın kendisinde bulunduğunu açıkça beyan edebilir. Bu beyanın yapılmasının ardından üçüncü kişiye yeniden bir haciz ihbarnamesi gönderilmez. Bu durumda üçüncü kişinin söz konusu borcu ödemesi veya söz konusu malı teslim etmesi için beklemeye geçilir. Üçüncü kişinin söz konusu borcu ödememesi veya malı teslim etmemesi durumunda cebri icra yoluyla paranın tahsili veya malın teslimi sağlanır. Üçüncü kişinin beyanı hiçbir harç ve resme tabi değildir (m. 89/8).
- **3. İhtimal; İtiraz veya Beyanda Bulunmayıp Sessiz Kalması:** İkinci haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde, icra dairesine itiraz veya beyanda bulunmazsa, borç miktarı veya malın üçüncü kişinin zimmetinde bulunduğu kesin karineyle kabul edilmiş sayılır. Bu aşamadan sonra üçüncü kişiye, borcu ödemesinin ihtarı amacıyla üçüncü haciz ihbarnamesi gönderilecektir. Kesin karine söz konusu olduğu için borçlunun üçüncü haciz ihbarnamesine itiraz etme hakkı yoktur.

d) Üçüncü Haciz İhbarnamesi: İkinci haciz ihbarnamesine karşı herhangi bir itiraz veya beyan ileri sürmeyen üçüncü kişiye, **15 gün** içinde borcunu ödemesi veya malı teslim etmesi ya da menfi tespit davası açması gerektiği, aksi takdirde cebri icra ile buna zorlanacağı ihtar edilir (m. 89/3). Bu ihbarnameyi alan üçüncü kişi, 15 gün içinde, icra dairesine ödemeyi yapmak veya malı teslim etmek, menfi tespit davası açmak ya da sonucuna katlanarak sessiz kalmak şeklinde hareketlerde bulunabilir:

- **1. İhtimal; Ödemeyi Yapması veya Malı Teslim Etmesi:** Üçüncü haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, kendisine verilen 15 günlük süre içinde, icra dairesine borcu ödeme veya malı teslim etme yolunu tercih edebilir.
- **2. İhtimal; Menfi Tespit Davası Açması:** Üçüncü haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, **15 günlük** süre içinde, icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde borcunun bulunmadığı veya söz konusu malın borçluya ait olmadığına ilişkin menfi tespit davası açabilir. Süresi içinde menfi tespit davasını açan üçüncü kişi, bildirim aldığı andan itibaren **20 gün** içinde, menfi tespit davası açtığına dair belgeyi icra dairesine teslim ederse, hakkında yürütülen takip işlemleri menfi tespit davası sonunda verilen kararın kesinleşmesine kadar durur. Bu süreçte satış süreleri işlemez. Dava, genel mahkemelerde genel hükümlere göre görülür. Üçüncü haciz ihbarnamesine karşı açılacak menfi tespit davası maktu harca tabidir (m. 89/3).

Menfi tespit davasının açıldığına ilişkin belgelerin icra dairesine teslim edilmesi için verilen 20 günlük sürenin, davanın açıldığı andan itibaren değil, üçüncü haciz ihbarnamesinin tebliğ edildiği andan itibaren başlayacağına dikkat edilmelidir.

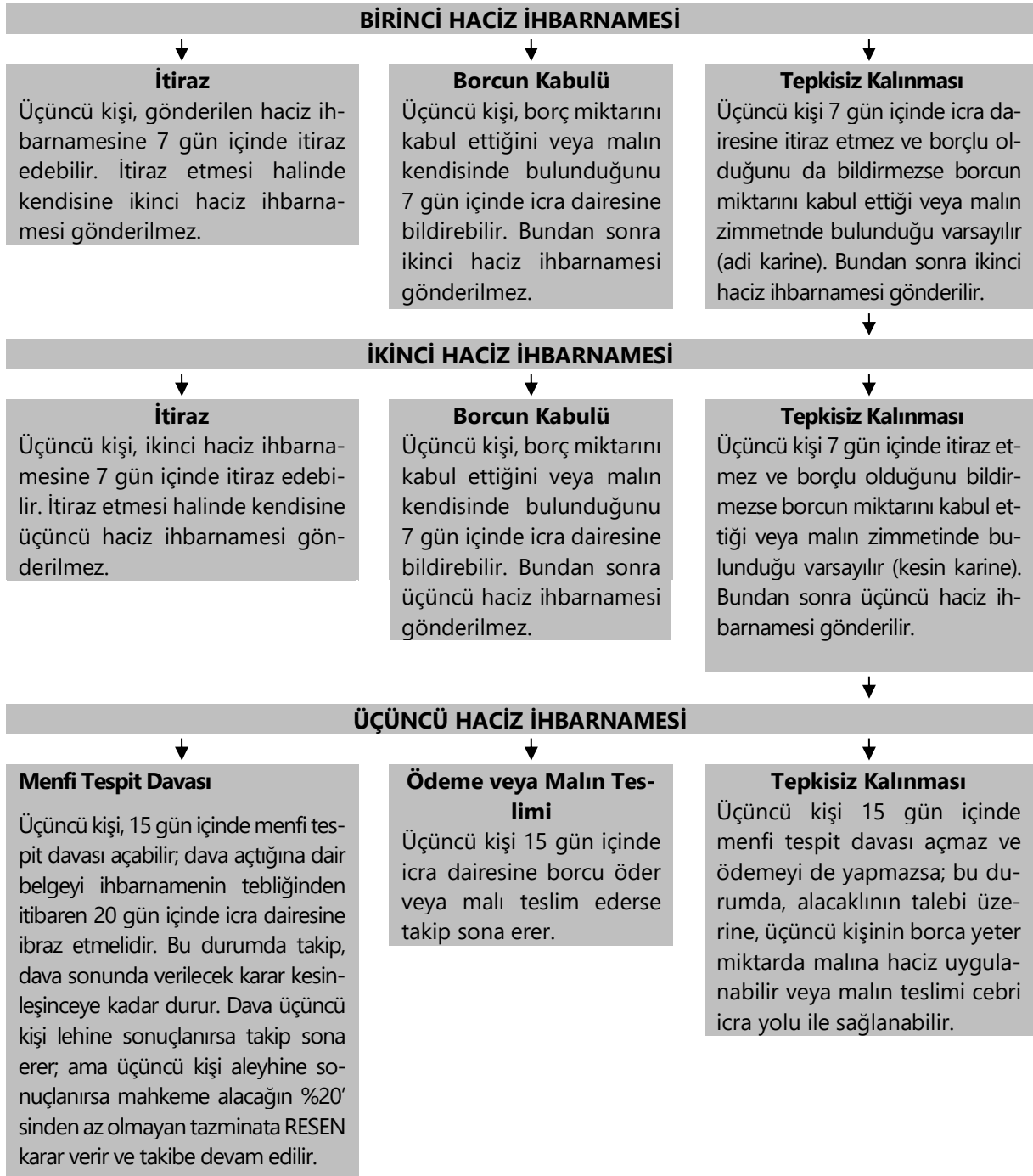
Normalde, genel hükümlere göre açılan menfi tespit davasında ispat yükü davalıya aittir; zira davacının menfi (ortada olmayan) bir şeyi ispatlaması pek mümkün değildir. Fakat üçüncü haciz ihbarnamesine karşı açılan menfi tespit davasında ispat yükü davacı üçüncü kişiye aittir (m. 89/3).

Davanın üçüncü kişinin lehine sonuçlanması durumunda üçüncü kişinin borçluya borcunun bulunmadığı veya üçüncü kişi elindeki malın borçluya ait olmadığı kesin hükümle tespit edilmiş olur. Davanın kabulü halinde davacı üçüncü kişi lehine herhangi bir tazminata hükmedilmez. Çünkü, birinci ve ikinci haciz ihbarnamelerine sessiz kalarak sürecin üçüncü ihbarname gönderilmesi ve menfi tespit davası açılmasına kadar gelmesine sebebiyet veren kişi üçüncü kişidir. Haliyle, bu dava sonucunda üçüncü kişi lehine bir tazminata hükmedilmesi düşünülemez. Üçüncü kişi, icra dairesine borcu ödemek veya malı teslim etmek zorundadır. Aksi takdirde alacaklının talebi üzerine borçlunun borca yeter miktarda malına haciz uygulanabilir veya cebri icra yolu ile taşınır malın teslimi sağlanabilir.

Davanın üçüncü kişi aleyhine sonuçlanması durumunda borç miktarı veya malın borçluya ait olduğu kesin hükümle tespit edilmiş olur. Üçüncü kişi, mahkemece **re'sen**, dava konusu şeyin **%20'sinden** aşağı olmamak üzere icra-inkar tazminatına mahkum edilir (m. 89/3).

- **3. İhtimal; Hareketsiz Kalması:** Üçüncü haciz ihbarnamesini alan üçüncü kişi, 15 günlük süre içinde, borcu ödememek veya malı teslim etmemek ve menfi tespit davası açmamak şeklinde hareketsiz kalabilir. Bu durumda, alacaklının talebi üzerine, üçüncü kişinin borca yeter miktarda malına haciz uygulanabilir veya malın teslimi cebri icra yolu ile sağlanabilir (m. 89/3). Böylece alacaklı, alacağını elde etmiş olur. Eğer üçüncü kişi, gerçekte borçlu olmadığı bir borcu ödemek veya maliki olduğu malı teslim etmek zorunda kalmışsa, sebebsiz zenginleşme nedeniyle geri alma davası açma imkanına sahiptir (m. 89/5)³⁷.

³⁷ Bu davanın borçluya karşı açılabilmesi için borçlunun kötüniyetli olması gerekmezsen, alacaklıya karşı açılabilmesi için alacaklının kötüniyetli olması şarttır.

H. Haczin Etkisi

a) Haczin Alacaklıya Etkisi: Haciz işleminin yapılmasıyla birlikte alacaklı, haczedilen malların paraya çevrilmesini isteme hakkını ve paraya çevirme sonunda paranın paylaşılması suretiyle alacağını elde etme hakkını elde eder.

b) Haczin Borçluya Etkisi: Haciz işleminin yapılmasıyla birlikte, borçlunun haczedilen malları üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanır. Fakat bu kısıtlama, taşınır ve taşınmaz haczine göre farklılık arz eder. Dolayısıyla, haczi durumda borçlunun tasarruf yetkisine getirilen kısıtlamayı taşınır haczi ve taşınmaz haczi bakımından ayrı ayrı değerlendireceğiz:

- **Taşınır Mal Haczi Bakımından:** Haciz işleminden sonra, borçlu, hacizli taşınır mal üzerinde tasarrufta bulunmak için alacaklının onayını ve icra dairesinin iznini almak

zorundadır. Haczi uygulayan icra memuru, borçluya, haczedilen mal üzerinde tasarrufta bulunması halinde cezai ve hukuki yaptırımlarla karşılaşacağını ihtar eder (m. 86/1)³⁸. Borçlunun onay ve izin almadan yaptığı tasarruflar, alacaklının haklarına zarar getirdiği oranda geçersizdir (m. 86/3).

Burada borçluya getirilen sınırlama, hacizli taşınır mal üzerinde tasarruf işlemi yapamamasıdır. Borçlunun hacizli mal üzerinde borçlandırıcı işlem yapmasının önünde bir engel bulunmamaktadır. Örneğin, borçlu, haczedilen bir taşınır malı için satış sözleşmesi yapabilse de bu malı satış sözleşmesi yaptığı üçüncü kişiye teslim edemez. Aksi takdirde, yapılan teslim işlemi, haciz koyduran takip alacaklısının haklarını zedelediği oranda geçersiz sayılır (m. 86/3). Fakat bu noktada belirtmeliyiz ki; haczedilmiş olan taşınır mal üzerinde üçüncü kişinin zilyetlik hükümlerine dayanarak iyiniyetle iktisap ettiği hakları saklıdır (m. 86/2).

- **Taşınmaz Mal Haczi Bakımından:** Taşınmazı haczedilen borçlunun bu taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi TMK 1010 anlamında kısıtlanır. Yapılan haciz işlemi, şerh edilmek üzere icra dairesi tarafından tapu siciline bildirilir (m. 91/1). Haciz işleminin tapu siciline şerh edilmesinden önce, taşınmaz üzerinde iyiniyetle ayni hak kazanılması durumunda, üçüncü kişinin iyiniyeti korunur (TMK m. 1023). Başka bir ifadeyle, haczin şerh edilmesinden önce ayni bir hak kazanımı söz konusuysa, bu kazanım haciz koyduran takip alacaklısına karşı da geçerlidir. Fakat, üçüncü kişilerin şerhten sonraki iyiniyetleri korunmaz.

Taşınmaz haczinde, borçlunun taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanıyor olsa da, bu kısıtlama, taşınır haczindeki gibi değildir. Taşınmazı haczedilen borçlu, bu taşınmazı üzerinde takep alacaklısının onayını veya icra dairesinin onayını almadan tasarrufta bulunabilir. Örneğin, borcu, haczedilen arsasını satış sözleşmesi yaparak üçüncü bir kişiye satıp tescil ettirebilir. Fakat, yeni hak sahiplerinin hakları, haciz koyduran takip alacaklısının taşınmaz üzerindeki bedele ilişkin alacağından sonra gelir. Başka bir ifadeyle, hacizden sonra doğan haklar, haciz koyduran takip alacaklısının hakkını zedelemeyiz. Bu durumda takip alacaklısı, taşınmazın o hak ile birlikte veya o haktan bağımsız olarak satılmasını isteyebilir (m. 132/1).

c) Haczin Üçüncü Kişilere Etkisi: Borçlunun borcu sebebiyle üçüncü kişilerin mallarının haczedilmesi mümkün değildir. Fakat, her nasılsa, üçüncü kişinin malına da haciz konulmuş olabilir. Bunun yanı sıra, üçüncü kişi, haczedilen mal üzerinde hak sahibi olduğunu iddia edebilir. Bu gibi durumlarda üçüncü kişi, istihkak davası açma yoluna gidebilir. Bu konuyu ileride detaylıca ele alacağız.

İ. Hacizde Tertip (Sıra)

Borçlunun kendi elinde veya üçüncü kişide bulunan malları, alacakları ve haklarından ana, faiz ve masraflar da dahil olmak üzere bütün alacaklarına yetecek miktarı haczedilir; ancak bu miktarı aşacak şekilde haciz yapılamaz (m. 85/1). Borç miktarının üzerinde uygulanan hacze uygulamada “aşkın haciz” denilmektedir. Kanun koyucu, 28 Mart 2023 tarihinde yaptığı değişiklikle, aşkın haciz uygulamasının yasak olduğunu açıkça vurgulamıştır.

³⁸ Nitekim, haczedilen mal kendisinde bırakılan ve onaysız veya izinsiz olarak bu mal üzerinde tasarrufta bulunan borçlunun bu eylemi, Türk Ceza Kanunu’nda ‘muhafaza görevini kötüye kullanma suçu’nu oluşturur (TCK m. 289). Bunun yanı sıra, borçlu, yediemine bırakılan hacizli malı yedieminden geri alması da suçtur (m. 290).

Haciz yapılırken, icra memuru, alacaklının menfaatleri kadar imkan dahilinde borçlunun menfaatlerini de korumakla yükümlüdür (m. 85/6). Bu sebeple, icra memuru, borçlunun mallarını haczederken belirli bir sırayı takip etmek zorundadır. Buna, "hacizde tertip ilkesi" denir. Hacizde tertip ilkesine uyulmadan yapılan hacizler, ilgililer tarafından şikayete konu edilebilir.

İcra memuru, öncelikle borçlunun çekişmesiz mallarını haczetmelidir. Çekişmesiz mallar, borçlu tarafından başkasının olduğu bildirilmeyen³⁹ veya üzerinde üçüncü kişilerin hak iddiası bulunmayan mallardır. Çekişmesiz mallar içinde de öncelikle taşınır mallar haczedilmeli, taşınmaz mallar en son haczedilmelidir⁴⁰.

Çekişmesiz malların haczi borcu karşılamaya yeterliyse çekişmeli malların haczine geçilemez. Aksi takdirde yukarıda bahsettiğimiz aşkın haciz durumu söz konusu olur. Çekişmeli mallar, borçlu tarafından başkasının olduğu bildirilen veya üzerinde üçüncü kişilerin hak iddiası bulunan mallardır. Tıpkı çekişmeli mallarda olduğu gibi çekişmesiz mallar içinde de öncelikle taşınır mallar haczedilmeli, taşınmaz mallar en son haczedilmelidir.

O halde, hacizde takip edilmesi gereken sıralama şu şekildedir:

1. Çekişmesiz taşınır mallar	3. Çekişmeli taşınır mallar
2. Çekişmesiz taşınmaz mallar	4. Çekişmeli taşınmaz mallar

J. Haczedilemeyen Mal ve Haklar

a) Genel Olarak: Kural olarak, borçlunun parasal değeri bulunan bütün mal ve hakları haczedilebilir. Fakat, kanun koyucu, sosyal düşüncelerle, borçlunun ve ailesinin topluma muhtaç kalmalarını engellemek amacıyla bazı mal ve hakların haczedilemeyeceğini düzenlemiştir. Bu mal ve hakların bazılarının haczi tamamen yasaklanmışken, bazılarının haczi ise kısmen yasaklanmıştır.

İcra ve İflas Kanunu'nda haczedilemeyeceği belirtilen mal ve haklara geçmeden önce, maddi hukuka göre bazı mal ve hakların devredilememesi sebebiyle haczedilemeyeceğini hatırlatmamız gerekir. Örneğin, kişiyi sıkı sıkıya bağlı haklar, manevi tazminat talepleri, kişiyi bağlı intifa hakkı, oturma (sükna hakkı) ve diğer irtifak hakları, aile yurdu ve eklentileri, kanundan doğan önalım hakkı ile ilama bağlı nafakalar maddi hukuk sebepli olarak haczedilemez.

Devredilememesi sebebiyle haczedilemeyen mal ve haklar, kanunen devredilemeyen mal ve haklardır. Tarafların aralarında yaptıkları sözleşmede, devri kanunen mümkün olan bir mal veya hakkın devredilemeyeceğini kararlaştırmaları, o mal ve hakkın haczedilmesine engel değildir. Bunun istisnası, ömür boyu gelir sözleşmesinde gelirlerin devredilememesinin kararlaştırılmasıdır (TBK m. 610).

Malların haczedilip haczedilemeyeceğinin değerlendirmesini icra memuru yapar. İcra memuru, haczi talep edilen mal veya hakların haczinin caiz olup olmadığını değerlendirir ve talebin kabulüne veya reddine karar verir (m. 82/4). İcra memuru, takdir yetkisini ne yönde kullanmışsa bunun gerekçesini tutanağa yazmalıdır (m. 8/2).

³⁹ Borçlu veya malı borçlu ile birlikte elinde bulunduran kişiler, haciz yapılırken, taşınır mal üzerinde üçüncü bir kişinin mülkiyet veya rehin hakkı gibi sınırlı bir ayni hakkının bulunması veya taşınır malın üçüncü kişi tarafından haczedilmiş olması halinde bu hususu haciz yapan memura beyan etmek ve beyanın haciz tutanağına geçirilmesini talep etmek, haciz yapan memur da borçluyu veya malı borçlu ile birlikte elinde bulunduran kişileri bu beyana davet etmek zorundadır (m. 85/2).

⁴⁰ Ancak haczolunan taşınmaz artırmaya henüz çıkarılmadan önce borçlu borcun itfasına yetecek taşınır mal veya vadesi gelmiş sağlam alacak gösterirse taşınmaz üzerinde haciz baki kalmak üzere önce gösterilen taşınır veya alacak da haczolunur (m. 85/3).

b) Tamamen Haczedilemeyen (Haczi Tamamen Yasak Olan) Mal ve Haklar (m. 82/1):

- **Devlet Malları:** Devlet malları haczedilemez. Bunun sebebi, kamu yararının özel yararlarından üstü tutulmasıdır. Anayasa Mahkemesi bu hükmü eşitlik ilkesine aykırı bulmamıştır⁴¹.

Bu hüküm, Devlet mallarının haczedilemeyeceğine ilişkindir. Devlete karşı icra takibi yapılmasının önünde bir engel yoktur.

Buna karşılık, kamuya yararlı dernek (örneğin Kızılay) ve vakıfların malları, kanunda aksi belirtilmedikçe, haczedilebilir.

- **Borçlunun Mesleğini Sürdürebilmesi İçin Gerekli Olan Her Türlü Eşya:** Ekonomik faaliyeti, sermayesinden ziyade bedeni çalışmasına dayanan borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan eşyalar haczedilemez. Örneğin, avukatın cübbesi veya bürosundaki bilgisayarı ve kitapları, kuaförün döner koltuğu, doktorun dinleme cihazı, terzinin dikiş makinesi, dalgıcın dalgıç kıyafeti haczedilemez. Yine, arabacı, kayıkçı ve hamal gibi kişilerin ulaşım araçları da haczedilemez.

Borçlunun ekonomik faaliyeti bedeni çalışmasından ziyade sermayesine dayanıyorsa meslekten değil, teşebbüsten söz edilir. Teşebbüs için gerekli olan araçların haczinin önünde bir engel yoktur. Örneğin, otel eşyaları, nakliyecinin kamyonu, büyük çiftçilerin traktörü, fabrikatörün fabrikası haczedilebilir.

Burada haczedilmeyeceğinden söz edilen eşyaların değerinin fazla olması durumunda, bu eşyalar haczedilir. Borçlu, bu haciz işlemine karşı şikayet yoluna gidebilir. Şikayet üzerine icra mahkemesi, bilirkişiye eşyaların değerini ve borçlunun haline uygun olan eşyayı alabilmesi için gereken paranın ne kadar olduğunu tespit ettirir. Eğer eşyanın değerinin yüksek olduğu kanaatine varılırsa, haczedilip satılan eşyanın bedelinden, borçluya, haline uygun eşya alabilmesi için bir miktar para verilir (m. 82/3).

- **Borçlu ve Aynı Çatı Altında Yaşayan Aile Bireylerine Ait Kişisel Eşya ile Ailenin Ortak Kullanımına Hizmet Eden Tüm Ev Eşyası:** İcra ve İflas Kanunu'nda 28 Mart 2023 tarihinde yapılan değişiklikten önceki düzenlemeye göre, borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri için gerekli olan eşya; aynı amaçla kullanılan eşyanın birden fazla olması durumunda bunlardan biri haciz yasağı kapsamındaydı. Örneğin, bir evde sadece bir tane bulunan televizyon haczedilemezken, birden fazla televizyonun bulunması durumunda televizyonlardan sadece biri bırakılarak diğerleri haczediliyordu. Değişiklikle birlikte bu yasağın kapsamı genişletilmiştir. Buna göre, borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden tüm ev eşyası haczedilemez (m. 82/1-3). Dolayısıyla, örneğin, bir evde birden fazla televizyon varsa ve bunlar ailenin ortak kullanımına hizmet ediyorsa, artık bu televizyonların hiçbirisi haczedilemeyecektir.

Para, kıymetli evrak, altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli şeyler yasak kapsamında değildir. Dolayısıyla, aile bireylerine ait kişisel eşyaların veya ailenin ortak kullanımına hizmet eden ev eşyasının altın, gümüş, değerli taş, antika veya süs eşyası gibi kıymetli bir şey olması halinde haczedilmesi mümkündür.

⁴¹ AYM, E/K. 13/50, T. 21.12.1992, RG. 30.03.1993, S. 21623.

- **Çiftçinin Malları:** Borçlu çiftçi ise, kendisinin ve ailesinin geçimi için zorunlu olan arazi, çift hayvanları, tarım aletleri, çiftlikte kullanılan nakil araçları ve eklentileri haczedilemez. Örneğin, çiftçinin tarımda kullandığı sapan, pulluk, tırmık, çapa gibi araçlar; at, öküz, eşek gibi hayvanlar ve at arabası, öküz arabası, römork gibi ulaşım araçları haczedilemez. Yargıtayın son dönemde verdiği kararlara göre, çiftçinin traktörü haczedilemez⁴².

Ayrıca, borçlu çiftçi ise gelecek mahsul için gerekli olan tohumluğu da haczedilemez. Borçlu, normalde ne kadar ekiyorsa, o miktar tohumluk, haczedilmeyerek gelecek ekim döneminde ekmesi için kendisine bırakılır.

Burada çiftçinin haczedilmeyeceğinden söz edilen malların değerinin fazla olması durumunda, bu mallar haczedilir. Borçlu, bu haciz işlemine karşı şikayet yoluna gidebilir. Şikayet üzerine icra mahkemesi, bilirkişiye malların değerini ve borçlunun haline uygun olan malları alabilmesi için gereken paranın ne kadar olduğunu tespit ettirir. Eğer malların değerinin yüksek olduğu kanaatine varılırsa, haczedilip satılan malların bedelin-den, borçluya, haline uygun malları alabilmesi için bir miktar para verilir (m. 82/3).

- **Borçlunun ve Ailesinin İdareleri İçin Gerekli Olan Süt Veren Hayvanları:** Borçlu ve ailesinin geçimi için gerekliyse, türünü borçlunun tercih edeceği 1 tane süt veren mandası veya ineği ya da 3 tane keçi veya koyunu ile bunların **3 aylık** yem ve yataklıkları haczedilemez (m. 82/1-5). Bunun için borçlunun çiftçi olması şart değildir. Ayrıca, borçlunun süt veren hayvanlarının haczedilememesi için münhasıran geçimini bu şekilde yapması da şart değildir.

Borçlu, hangi hayvan türünün haczedilemeyeceğini kendisi seçer. Fakat, bu tür içinden hangi hayvanın haczedilemeyeceğini borçlu değil icra memuru seçer.

- **Münhasıran Hayvancılık Yapan Borçlunun Geçimi İçin Gerekli Olan Hayvanlar:** Borçlu geçimini münhasıran hayvan yetiştiriciliği ile sağlıyorsa, kendisinin ve ailesinin geçimi için gerekli olan miktarda hayvan ve bu hayvanların **3 aylık** yemi haczedilemez (m. 82/1-7). Örneğin, geçimini tavuk yetiştiriciliği ile sağlayan borçlunun kendisi ve ailesinin geçimi için gerekli olan miktarda tavuk ve bunların 3 aylık yemi haczedilemez. Bu haczedilmezlik durumunun bir önceki maddede belirttiğimiz haczedilmezlik durumundan farkı, borçlunun geçimini münhasıran hayvan yetiştiriciliğiyle sağlıyor oluşudur. Şöyle ki; borçlu geçimini hayvan yetiştiriciliğiyle sağlamıyor olsa bile belirli süt veren hayvanları haczedilemez; fakat geçimini hayvan yetiştiriciliğiyle sağlamayan borçlunun süt veren hayvanları dışındaki hayvanları haczedilebilir. Örneğin, geçimini münhasıran hayvan yetiştiriciliğiyle sağlamayan borçlunun belirli miktarda süt veren hayvanı haczedilemez fakat tavukları haczedilebilir. Buna karşılık, borçlu geçimini münhasıran hayvan yetiştiriciliği ile sağlıyorsa, belirli miktarda süt veren hayvanları dışındaki bir kısım hayvanların da borçlu ve ailesinin geçimi için gerekli olan miktarı ve bu hayvanların 3 aylık yemleri haczedilemez. Örneğin, borçlu geçimini münhasıran tavuk yetiştiriciliği ile sağlıyorsa, kendisi ve ailesinin geçimi için gerekli olan miktarda tavuk ve bunların 3 aylık yemi haczedilemez.
- **Borçlunun ve Ailesinin 2 Aylık Yiyecek ve Yakacakları:** Borçlunun ve ailesinin hacizden itibaren **2 aylık** süreci kapsayan yiyecek ve yakacakları haczedilemez. Borçlunun evinde

⁴² Yargıtay 12. HD, E. 2016/15247, K. 2017/7892, T. 23/05/2017.

kendisi ve ailesine 2 ay süreyle yetecek yiyecek ve yakacağı bulunmuyorsa, buna karşılık gelen para miktarı haczedilmeyerek kendisine bırakılır. Ayrıca, borçlunun çiftçi olması halinde gelecek mahsul için gerekli tohumluğunun da haczedilemeyeceğini belirtmiştik.

- **Borçlunun Geçimi İçin Gerekli Olan Bağ, Bahçe ve Bu İşlerde Kullandığı Malzemeler:** Borçlu bağ, bahçe veya meyve ve sebze yetiştiricisi ise kendisinin ve ailesinin geçimi için gerekli olan bağ, bahçe ve bu iş için gerekli olan alet ve edevat haczedilemez. Bunun için, bağ veya bahçenin borçlunun ve ailesinin geçimi için gerekli olması şarttır. Bunun yanı sıra, bağ ve bahçenin işleniyor olması da şarttır. Ekilmemiş olan bağ ve bahçe ise haczedilebilir. Burada haczedilmeyeceğinden söz edilen malların değerinin fazla olması durumunda, bu mallar haczedilir. Borçlu, bu haciz işlemine karşı şikayet yoluna gidebilir. Şikayet üzerine icra mahkemesi, bilirkişiye malların değerini ve borçlunun haline uygun olan malları alabilmesi için gereken paranın ne kadar olduğunu tespit ettirir. Eğer malların değerinin yüksek olduğu kanaatine varılırsa, haczedilip satılan malların bedelinden, borçluya, haline uygun malları alabilmesi için bir miktar para verilir (m. 82/3).
- **Devredilemeyeceği Kararlaştırılan Ömür Boyu Gelir Sözleşmesinden Doğan Gelirler:** Ömür boyu gelir sözleşmesi, gelir borçlusunun gelir alacaklısına, içlerinden birinin veya üçüncü bir kişinin ömrü boyunca belirli dönemsel edimlerde bulunmayı üstlendiği sözleşmedir (TBK m. 607/1). Sözleşmede gelir alacaklısının, haklarını başkasına devredilemeyeceği kararlaştırılabilir (TBK m. 610). Bu hüküm uyarınca devredilemeyeceği kararlaştırılan gelir alacağı haczedilemez.
- **Askerlik Malullerine, Şehit Yetimlerine Verilen Harp Malullüğü Zammı ve Diğer Bazı Gelirler:** Memleketin ordu ve zabıta hizmetlerinde malul olanlara bağlanan emeklilik maaşları ile bu hizmetlerden birinin ifası sebebiyle ailelerine bağlanan maaşlar ve ordunun hava ve denizaltı mensuplarına verilen uçuş ve dalış tazminat ve ikramiyeleri haczedilemez. Bunun yanı sıra, askeri malullerle, şehit yetimlerine verilen terfi zammı ve inhisar beyiye hisseleri haczedilemez.
- **Bir Yardımlaşma Sandığı veya Cemiyeti Tarafından Hastalık, Zaruret ve Ölüm Gibi Hallerde Bağlanan Maaşlar:** Bir yardımlaşma sandığı veya cemiyeti tarafından hastalık, zaruret ve ölüm gibi hallerde bağlanan maaşlar haczedilemez. Örneğin, Kızılay'ın yaptığı yardımlar, baro yardımlaşma sandığının yaptığı yardımlar, 65 yaşını doldurmuş muhtaç ve kimsesizlere bağlanan aylıklar haczedilemez.
- **Vücut veya Sıhhat Üzerine İka Edilen Zararlar İçin Ödenen Tazminatlar:** Vücut veya sıhhat üzerine oluşturulan zararlar için tazminat olarak zarar gören kişinin kendisine veya ailesine toptan veya irat şeklinde verilen veya verilmesi gereken paralar haczedilemez.
- **Borçlunun Haline Uygun Evi:** Borçlunun haline uygun evi haczedilemez. Evden kasıt, konut olarak kullanılmaya elverişli olan yerlerdir. Borçlunun evinin haczedilemeyeceğinin ileri sürülebilmesi için o evde bizzat oturması şart değildir; başka evi bulunmayan borçlunun, kendisi oturmuyor olsa bile kiraya verdiği evi de haczedilemez. Bunun yanı sıra, evin halihazırda oturmaya müsait olması da gerekmez. Başka bir ifadeyle, ev henüz inşaat aşamasındaysa dahi haczedilemez⁴³.

⁴³ Y12HD, 13.12.2001, 20479/21773.

Evin borçlunun haline uygun olup olmadığını, icra memuru takdir eder (m. 82/4). Evin borçlunun haline uygun olup olmadığını belirlenmesi noktasında borçlunun sosyal durumu ve aile ihtiyaçları dikkate alınmalıdır⁴⁴.

Evin değerinin fazla olması durumunda, ev haczedilir. Evin haline uygun olduğunu, değerinin fazla olmadığını iddia eden borçlu, haciz işlemine karşı şikayet yoluna gidebilir. Şikayet üzerine icra mahkemesi, bilirkişiye evin değerini ve borçlunun haline uygun ev alabilmesi için gereken paranın ne kadar olduğunu tespit ettirir. Eğer evin değerinin yüksek olduğu kanaatine varılırsa, haczedilip satılan evin bedelinden, borçluya, haline uygun ev alabilmesi için bir miktar para verilir (m. 82/3).

- **Öğrenci Bursları:** Öğrencilere verilen burslar haczedilemez (m. 82/1-13). Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunca verilen burs-kredi ve nakdi yardımlar haczedilemez.

İcra ve İflas Kanunu'nun yanı sıra, bazı özel kanunlarda da haczedilemeyeceği belirtilmiş mal ve haklar vardır. Haczedilemeyeceği özel kanunlarda düzenlenmiş mal ve haklara şunlar örnek verilebilir:

- ▶ Emekli aylıkları (SSGSK m. 93/1),
- ▶ Belediyelerin kamu hizmetinde fiilen kullanılan malları (BelK m. 15),
- ▶ İl özel idaresinin kamu hizmetlerinde fiilen kullanılan mallar (İÖİK m. 7),
- ▶ Köy orta malları (KöyK m. 8),
- ▶ Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi'nin malvarlığı⁴⁵,
- ▶ Sosyal Güvenlik Kurumu'nun malları (SGKK m. 35/2),
- ▶ Telekomünikasyon hizmetleri ile ilgili olarak abone veya kullanıcılara tahsis edilen numara ve hat kullanımı gibi intifa ve kullanım hakları (406 sayılı Kanun ek m. 25).

c) Haczedilemeyen Bazı Malların Değerinin Yüksek Olması: Aşağıdaki mallar, haczedilemeyeceği düzenlenmiş olmasına rağmen değerinin yüksek olması durumunda, bedelinden haline uygun bir kısmı ihtiyacını karşılayabilmesi amacıyla borçluya bırakılmak üzere haczedilerek satılır (82/3):

- ▶ Borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya,
- ▶ Çiftçinin malları,
- ▶ Borçlunun haline uygun evi,
- ▶ Borçlunun geçimi için gerekli olan bağ, bahçe ve bu işlerde kullandığı malzemeler.

d) Borcun Malın Satış Bedelinden Doğmuş Olması: Aşağıda sayılan malların haczedilemezliğinden söz edilebilmesi için borcun bu malların bedelinden doğmamış olması gerekir (m. 82/2). Başka bir ifadeyle, borç, aşağıda sayılan malların bedellerinden doğmuşsa, bu mallar hakkında haczedilemezlik iddiası ileri sürülemez:

- ▶ Borçlunun mesleğini sürdürebilmesi için gerekli olan her türlü eşya,
- ▶ Çiftçinin malları,
- ▶ Borçlunun ve ailesinin idareleri için gerekli olan süt veren hayvanları,
- ▶ Borçlunun haline uygun evi,
- ▶ Borçlunun geçimi için gerekli olan bağ, bahçe ve bu işlerde kullandığı malzemeler.

⁴⁴ Yargıtay kararları uyarınca, buradaki aile terimi, geniş anlamda olup, borçlu ile birlikte aynı çatı altında yaşayan, bakmakla yükümlü olduğu kişileri kapsar; bkz. Y12HD, 24.04.2007, 5814/7966. Anayasa Mahkemesine göre, malik olmayan eş de haciz yoluyla takipte aile konutu için meskeniyet şikayetinde bulunabilir; bkz. AYM, 12.12.2019, RG, 8.4.2020.

⁴⁵ Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 7

Örnekle açıklamak gerekirse; borçlu, süt veren ineğini satın aldığı kişiye bedelini vadesinde ödememiş ve bu borcu sebebiyle kendisine karşı bir icra takibi başlatılmışsa, haciz sırasında söz konusu ineğin haczedilemeyeceğini ileri süremez. Yani, borcun sebebi söz konusu inek olduğu için, bu borç bakımından yapılan icra takibinde ineğin haczedilmesi mümkündür. Kısaca, borç yukarıda sayılan malların bedelinden doğmuşsa, bu mallar hakkında haczedilmezlik kuralı uygulanmaz.

28 Mart 2023 tarihinde yapılan değişikliğe göre, borcun borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireylerine ait kişisel eşya ile ailenin ortak kullanımına hizmet eden ev eşyasının bedelinden doğmuş olması halinde bile bu malların haczedilmesi mümkün değildir⁴⁶.

e) Kısmen Haczedilemeyen Mal ve Haklar: Öncelikle, sadece bir kısmı haczedilebilen mal ve hakların, borçlunun ve ailesinin geçimi için zorunlu olan kısmı haczedilemez (m. 83/1). Fakat yine de, haczedilecek kısım, bunların **1/4'inden** az olamaz (m. 83/2). Başka bir ifadeyle, burada sayılan mal ve haklar, borçlunun ve ailesinin geçimi için yeterli olmasa bile, icra memuru, bunların en az 1/4'ini haczetmek zorundadır. Kısmen haczedilemeyen mal ve haklar şunlardır:

- ▶ Maaşlar, ödenekler ve her türlü ücretler,
- ▶ İntifa hakkı ve hasılatı,
- ▶ İlama dayanmayan nafaka alacakları,
- ▶ Sigortalar ve emekli sandıkları tarafından tahsis edilen iratlar.

İlama dayanmayan nafaka alacakları kısmen haczedilemezken, ilama dayanan nafaka alacakları ise maddi hukuk kaynaklı olarak tamamen haczedilemez. Yani, nafaka alacağı ilama dayanmıyorsa bir kısmı haczedilemezken, ilama dayanıyorsa tamamen haczedilemez.

İşçilerin ücretleri bakımından özel bir düzenleme yapılmıştır. Buna göre, işçilerin aylık ücretlerinin 1/4'inden fazlası haczedilemez (İŞK m. 35). Örneğin, devlet memurunun maaşının en az 1/4'i haczedilebilirken, işçinin ücretinin en fazla 1/4'i haczedilebilir. Fakat nafaka borçları için işçinin ücretinin tamamı haczedilebilir (İŞK m. 35). Ayrıca, ücret dışındaki alacakların (örneğin kıdem tazminatının) haczinde sınır yoktur.

f) Haczedilmezlikten Feragat: Hacizden önce, haczedilemeyen bir malın haczedilebileceğine dair yapılan anlaşmalar geçerli değildir (m. 83a). Başka bir ifadeyle, borçlu, hacizden önce haczedilmezlik iddiasından feragat edemez. Buna karşılık, haciz sırasında veya hacizden sonra, haczedilemeyen bir malın haczedilebileceğine dair anlaşma yapılabilir. Yani, borçlu, haciz sırasında veya hacizden sonra, haczedilmezlik iddiasından feragat edebilir. Bu feragat, açık bir şekilde yapılabileceği gibi, hacze karşı şikayet yoluna gitmemek suretiyle zımni bir şekilde de yapılabilir.

K. Hacze İştirak (Katılım)

a) Genel Olarak: Borçlunun mallarına birden fazla alacaklı haciz koydurmuşsa ve hacizden elde edilen paranın bu alacakların tamamını karşılamaya yetmeyeceği anlaşılıyorsa, hacze iştirak söz konusu olabilir. Eğer haczedilen malların satışı sonunda elde edilen paranın, tüm alacaklıların alacağına ödenmesine yeteceği anlaşılıyorsa, hacze iştirak prosedürünü uygulamaya gerek kalmaz.

⁴⁶ Değişiklikten önce, borcun borçlu ve aynı çatı altında yaşayan aile bireyleri için gerekli eşyanın bedelinden kaynaklanması halinde bunların haczedilebilmesi mümkündü.

Hukumumuzda, haciz koyduran birden fazla alacaklının bulunması durumunda haczi ilk koyduranın alacağını önce alacağına dair bir kural yoktur. Fakat, sadece maaş ve ücret haczinde ilk haciz koyduran alacaklının alacağı ödenmeden sonrakilere geçilemez (m. 83/2). Yani, maaş ve ücret haczinde hacze iştirak prosedürü uygulanmaz.

Hacze iştirak, adi (takipli) iştirak ve imtiyazlı (takipsiz) iştirak şeklinde ikiye ayrılır. Her iki iştirak türünde de, hacze iştirak talebi, en geç ilk haciz üzerine satılan malların bedeli icra veznesine girinceye kadar yapılmalıdır. Bu andan sonra yapılan hacze iştirak talebi geçerli olmaz. İlk haciz, haciz kararının alındığı tarihe göre değil, haczin uygulandığı tarihe göre; hacizler aynı gün uygulanmışsa haczin saatine göre tespit edilir.

Hacze iştirak talebi, en geç ilk haciz üzerine satılan malların bedeli icra veznesine girinceye kadar yapılmalıdır.

b) Adi (Takipli) İştirak: Sonradan haciz koyduran alacaklılar, kanundaki şartları taşıyorlarsa, ilk yapılan hacze iştirak edebilirler. Hacze iştirak talebi, ilk haciz üzerine satılan malların bedeli icra veznesine girene kadar yapılmalıdır (m. 100/1). Kanundaki şartları taşıyamaması sebebiyle hacze iştirak edemeyen alacaklı, alacağını ancak kendisinden önceki alacaklıların alacağını tahsil etmesinden sonra para artarsa oradan alır (m. 100/3).

İştirak talebi, ilk haczi uygulayan icra dairesine yapılır. İcra müdürünün ret veya kabul kararlarına karşı ilk haczi koyduran alacaklı veya hacze iştirak etmek isteyen alacaklı, şikayet yoluna başvurabilir. İcra müdürü, haczedilen malların bedelinin tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yeteyeceğini anlarsa, sadece hacze iştiraki ilk haciz tutanağının altına yazar (m. 104/1). İştirak eden alacaklı tutanağın bir örneğini alabilir (m. 104/2). Hacze iştirak, haciz koyduran veya iştirak eden alacaklılara ve borçluya bildirilerek varsa beyanlarını bildirmeleri istenir (m. 104/3).

*İcra müdürü, haczedilen malların bedelinin tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmeyeceğini anlarsa, talep üzerine, “**ilave haciz**” yapar (m. 100/2). İlave haciz için alacaklıların talebi şarttır⁴⁷. İlave haciz de tutanağa işlenir ve beyanlarını bildirmeleri için ilgililere bildirilir (m. 104/1-3).*

Hacze adi (takipli) iştirakin şartları şunlardır:

- **Takip Şartı:** Sonradan haciz koyduran alacaklının ilk hacze iştirak edebilmesi için, borçluya karşı icra takibi başlatmış olması ve bu takibin kesinleşmesi gerekir. Borçluya karşı herhangi bir icra takibi başlatmamış veya başlattığı icra takibi kesinleşmemiş alacaklı, hacze iştirak edemez. Ayrıca, rehin alacaklısı öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takibe başvurmak zorunda olduğu için, bu takip yoluna başvurmamışsa veya başvurup da sonlandırmamışsa hacze iştirak edemez.
- **Öncelik Şartı:** Sonradan haciz koyduran alacaklının hacze iştirak edebilmesi için, ilk haciz koyduran alacaklıya göre bir önceliğinin bulunması gerekir. Bu noktada kanun koyucu, meseleyi ilk alacaklının takibinin ilamlı veya ilamsız olmasına göre ayrı ayrı düzenlemiştir:
 - İlk alacaklının takibi ilamsız takipse; iştirak etmek isteyen alacaklının alacağı, ilk haciz koyduran alacaklının takip talebinde bulunmasından önce doğmuş olmalıdır. Örneğin, ilk haciz koyduran A₁'in takibi ilamsız takipse ve takip talebini 19.05.2019

⁴⁷ Tamamlama haczi ise icra memuru tarafından re'sen yapılır (m. 139).

tarihinde yapmışsa, sonradan haciz koyduran A₂'nin hacze iştirak edebilmesi için alacağının 19.05.2019 tarihinden önce doğmuş olması gerekir.

- İlk alacaklının takibi ilamlı takipse: iştirak etmek isteyen alacaklının alacağı, ilk haciz koyduran alacaklının ilamı aldığı mahkemede dava açtığı tarihten önce doğmuş olmalıdır. Örneğin, ilk haciz koyduran A₁'in takibi ilamlı takipse ve ilamı aldığı davayı 09.03.2019 tarihinde açmışsa, sonradan haciz koyduran A₂'nin hacze iştirak edebilmesi için alacağının 09.03.2019 tarihinden önce doğmuş olması gerekir.

- **Belge ile İspat Şartı**: Sonradan haciz koyduran alacaklının hacze iştirak edebilmesi için, üçüncü şart olarak, icra takibi başlattığını ve bu takibin kesinleşmiş olduğunu, ayrıca ilk haciz koyduran alacaklıya göre önceliğinin bulunduğunu kanunda sayılı olan belgelerden biriyle ispat etmesi gerekir. Sınırlı sayıda belirtilen belgeler şunlardır:

📄 **Borç Ödemeden Aciz Belgesi**: Borçlu, takip ve öncelik şartlarını yukarıda belirtilen ilamsız takipte takip talebinden veya ilamlı takipte dava tarihinden önce yapılmış icra takibi üzerine alınmış bir aciz belgesi ile ispatlayabilir (m. 100/1-1). Aciz belgesinin takip veya davadan önce alınmış olması şart değildir; önemli olan, bu aciz belgesinin alındığı icra takibinin, ilk haczi koyduran alacaklının dava veya takibinden önce olmasıdır.

📄 **Başka Bir Davada Alınan İlam**: Borçlu, takip ve öncelik şartlarını yukarıda belirtilen ilamsız takipte takip talebinden veya ilamlı takipte dava tarihinden önce açılmış başka bir dava üzerine alınan ilamla ispatlayabilir (m. 100/1-2). Burada da önemli olan, davanın önceden açılmasıdır; ilamın önceden alınmış olması şart değildir.

📄 **Resmi Senet**: Borçlu, takip ve öncelik şartlarını yukarıda belirtilen ilamsız takipte takip talebinden veya ilamlı takipte dava tarihinden önce düzenlenmiş resmi senet veya imzası onaylı senetle ispatlayabilir (m. 100/1-3).

Adi senet, altındaki imza ikrar edilmiş olsa bile hacze iştirak için kullanılabilecek bir belge değildir.

📄 **Resmi Dairelerin veya Yetkili Makamların Verdiği Makbuz veya Belge**: Borçlu, takip ve öncelik şartlarını yukarıda belirtilen ilamsız takipte takip talebinden veya ilamlı takipte dava tarihinden önce resmi dairelerin veya yetkili makamların yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri makbuz veya belge ile ispatlayabilir (m. 100/1-4). Bu noktada Yargıtay, her ne kadar kanunda açıkça ve ayrıca sayılmamış olsa da, rehin açığı belgesinin, resmi dairelerin yetkileri dahilinde ve usulüne göre verdikleri bir belge olarak hacze iştirakte kullanılabileceğini kabul etmiştir⁴⁸.

- **Süre Şartı**: Hacze iştirak talebi, en geç ilk haciz üzerine satılan malların bedeli icra veznesine girinceye kadar yapılmalıdır. Bu andan sonra yapılan hacze iştirak talebi geçerli olmaz.

c) İmtiyazlı (Takipsiz) İştirak: Hukuki veya fiili engel sebebiyle borçluya karşı icra takibi yapamayan bazı alacaklılar, diğer alacaklıların koydurmuş oldukları hacze doğrudan iştirak edebilirler (m. 101). Bu iştirak türüne, önceden takip yapma şartı aranmaması şeklinde bir imtiyaz söz konusu olduğu için, imtiyazlı⁴⁹ veya takipsiz iştirak denmektedir. İmtiyazlı iştirakte, sınırlı sayıda

⁴⁸ Yargıtay 19. HD, E. 1997/4082, K. 1997/6974, T. 03.07.1997

⁴⁹ Buradaki imtiyaz ifadesini, 206. maddede düzenlenen ve ileride açıklayacağımız imtiyazlı alacak konusundaki imtiyaz ifadesi ile karıştırmamak gerekir. İmtiyazlı iştirakteki imtiyaz ifadesi, takip yapmama ayrıcalığı anlamında kullanılmıştır.

kişilerin, diğer alacaklılar tarafından konulmuş mevcut bir hacze iştirak edebilmeleri için, önceden takip talebinde bulunup, bu takibin kesinleşmesini beklemeleri şart değildir.

İştirak talebi, ilk haczi uygulayan icra dairesine yapılır. İcra dairesi, iştirak taleplerini borçlu ve alacaklılara bildirerek itiraz etmeleri için **7 günlük** bir süre verir. İştirak talebine itiraz gelmezse hacze iştirak kesinleşir. Fakat itiraz gelmesi durumunda, iştirak talebinde bulunan kişinin hacze iştiraki geçici olarak kabul edilir ve kendisine **7 gün** içinde dava açması gerektiği bildirilir. Hacze iştirak etmek isteyen kişi bu 7 günlük süre içinde dava açmazsa iştirak hakkı düşer. Açılacak davaya basit yargılama usulüne göre bakılır (m. 101/2).

Fakat bu hüküm ilama dayanan nafaka alacaklıları için uygulanmaz. Zira, nafaka alacağı zaten bir ilamla kesinleştiği için, bu kişinin tekrar dava açması gerekmez. Yine de, ilamlı nafaka alacaklısının hacze iştirak edebilmesi için kötünietli olmaması şarttır (m. 101/3).

Hacze imtiyazlı iştirak edebilmek için belirli şartların bulunuyor olması gerekir:

- **Kanunda Sayılan Kişilerden Olma Şartı:** Hacze imtiyazlı iştirak edebilecek alacaklılar kanunda sınırlı sayıda belirtilmiştir. Burada sayılmayan kişilerin hacze imtiyazlı iştirak hükümlerinden faydalanmaları mümkün değildir. Sınırlı sayıda belirtilen kişiler şunlardır:

👤 **Borçlunun Eşi:** Borçlunun eşi, evlilik birlikteliği içinde borçludan doğmuş alacağı için hacze imtiyazlı iştirak edebilir (m. 101/1). Borçlunun eşinin hacze imtiyazlı iştirak edebilmesi için, söz konusu alacağın evlilik birlikteliği içinde doğmuş olması şarttır. Başka bir ifadeyle, borçlunun eşi, borçlu ile henüz evlenmeden önce doğmuş bulunan alacakları için hacze imtiyazlı iştirak edemez.

👤 **Borçlunun Çocukları:** Borçlunun ergin olmayan çocukları, borçludan velayet ilişkisi içinde doğmuş alacağı için hacze imtiyazlı iştirak edebilir. Çocuğun hacze imtiyazlı iştirak edebilmesi için borçludan olan alacağının velayet ilişkisi içinde doğmuş olması şarttır. Ayrıca, vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi de küçükler adına hacze imtiyazlı iştirak edebilir. Borçlunun ergin çocukları ise, ana ve babası ile birlikte yaşıyorsa TMK m. 370'te⁵⁰ belirtilen alacağı için hacze her zaman imtiyazlı iştirak edebilir (m. 101/1).

👤 **Borçlunun Vasi veya Kayyımı Olduğu Kişiler:** Borçlunun vasiliğini veya kayyımlığını yaptığı kişiler de, borçludan vesayet veya kayyım ilişkisi içinde doğmuş alacakları için hacze imtiyazlı iştirak edebilirler. Bu kişilerin hacze imtiyazlı iştirak edebilmeleri için borçludan olan alacaklarının vesayet veya kayyım ilişkisi içinde doğmuş olması şarttır. Ayrıca, vesayet makamı olan sulh hukuk mahkemesi de vesayet altındaki kişiler veya kendisine kayyım atanmış kişiler adına hacze imtiyazlı iştirak edebilir (m. 101/1).

👤 **Ölünceye Kadar Bakma Alacaklısı:** Ölünceye kadar bakma sözleşmesinde bakım alacaklısı, bu alacağını karşılamak üzere, üçüncü kişilerce borçluya karşı yürütülmekte olan hacze her zaman imtiyazlı iştirak edebilir (TBK m. 619/3).

👤 **İlama Bağlı Nafaka Alacaklısı:** Nafaka verilmesine ilişkin bir ilama dayanan nafaka alacaklısı, bu nafaka alacağı için hacze her zaman imtiyazlı iştirak edebilir. Fakat, nafaka alacaklısının kötünietli olmaması şarttır (m. 101/3).

⁵⁰ Ana ve baba veya büyük ana ve baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini ya da gelirlerini aileye özgüleyen ergin altsoylar, buna karşılık uygun bir bedel isteyebilirler (TMK m. 370/1).

İlama dayanmayan nafaka alacakları için hacze imtiyazlı iştirak edilemez.

- **Süre Şartı:** Tıpkı adi iştirakte olduğu gibi, imtiyazlı iştirakte de hacze iştirak talebi, en geç ilk haciz üzerine satılan malların bedeli icra veznesine girinceye kadar yapılmalıdır (m. 101/1). Bu andan sonra yapılan hacze iştirak talebi, geçerli olmaz. Bu şart, hacze imtiyazlı iştirak edebilecek tüm alacaklılar bakımından geçerlidir.

Kanun koyucu, borçlunun eşi, ergin olmayan çocuğu ve vasi veya kayyımı olduğu kişiler bakımından özel bir süre şartı öngörmüştür. Bu kişiler, imtiyazlı iştirak haklarını evlilik, velayet, vesayet veya kayyımlik ilişkileri süresince veya bu ilişkilerin sona ermesinden itibaren en geç 1 yıl içinde kullanmalıdırlar. Örneğin, borçlunun ergin olmayan çocuğu, imtiyazlı iştirak hakkını velayet ilişkisi süresince ya da velayet ilişkisi sona erdikten itibaren 1 yıl içinde kullanmalıdır. Bu sürenin hesabında, bu alacaklar için açılmış dava veya takipte geçen süre dikkate alınmaz. Bu özel süre şartı, borçlunun ergin çocuğu, ölünceye kadar bakma alacaklısı ve ilama bağlı nafaka alacaklısı için geçerli değildir.

L. Hacizde İstihkak Prosedürü

a) Genel Olarak: Borçlunun borcundan dolayı başka bir kişinin malları haczedilemez. Fakat, her nasılsa, haciz sırasında üçüncü kişiye ait veya üzerinde üçüncü kişinin hakkının bulunduğu mallar da haczedilmiş olabilir. Örneğin, borçlunun evinde haciz yapılırken borçlunun üçüncü kişiden emanet aldığı kanepede haczedilmiş olabilir. Bu gibi durumlarda, söz konusu mallar üzerinde istihkak iddiasında bulunulmalıdır. İstihkak iddiasında bulunulsa bile söz konusu mallar haczedilir. (Bu noktada, icra memuru, hacizde tertip kurallarına uyarak bu çekişmeli malları en son sırada haczetmelidir.)

İstihkak prosedürü, hacizli malın borçlunun elinde bulunması veya üçüncü kişinin elinde bulunması durumlarına göre değişiklik hükümler içerir.

İstihkak davasına konu olabilecek haklar sınırlı sayıda değildir. Bu hak, mülkiyet, rehin hakkı, diğer sınırlı aynı haklar, tapuya şerh edilebilen önalım, alım ve gerialım hakları, finansal kiralama sözleşmesinden doğan haklar vs. olabilir. Fakat, "kişisel haklar" kural olarak istihkak davasına konu olmaz. Örneğin kiracılık hakkı istihkak davasına konu olamaz.

b) Hacizli Malın Borçlunun (veya Borçluyla Birlikte Üçüncü Kişinin) Elinde Bulunması:

- **İstihkak İddiasında Bulunulması:** Haciz sırasında, borçlu bazı mallar üzerinde üçüncü kişinin hakkının bulunduğunu belirtirse veya orada bulunan üçüncü kişi mallar üzerinde hakkının bulunduğunu iddia ederse, icra memuru, bu istihkak iddiasını tutanağa geçirir (m. 96/1, m. 102/1). Borçlu veya üçüncü kişi haciz sırasında hazır bulunmamışsa, istihkak iddiasını, haczi öğrendiği andan itibaren **7 gün** içinde icra dairesine bildirmek zorundadır. İcra dairesi, bu durumda da istihkak iddialarını tutanağa geçirir. Buradaki 7 günlük süre, hak düşürücü süredir; istihkak iddiası, bu süre içinde icra dairesine bildirilmezse, bu takip bakımından bir daha ileri sürülemez (m. 96/3). Tutanağa geçirilen istihkak iddiası, itirazlarını **3 gün** içinde icra dairesine bildirmeleri ihtarı yapılarak takibin tarafları olan alacaklı ve borçluyla bildirilir⁵¹.

⁵¹ Borçluyla yapılacak bildirim, istihkak iddiasının bizzat üçüncü kişi tarafından ileri sürülmesi durumunda söz konusu olur.

- **İstihkak İddiasına İtiraz:** Alacaklı veya borçlu, **3 günlük** süre içinde itiraz etmezse, istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır. Bunun sonucunda, eğer iddia edilen hak mülkiyet hakkı ise haciz kalkar, mülkiyet dışında bir haksız haciz bu hakla sınırlı olarak yapılmış sayılır.

Alacaklı veya borçlu, 3 günlük süre içinde istihkak iddiasına itiraz ederse, dosya, icra mahkemesine gönderilir (m. 97/1). İcra mahkemesi, ilk olarak, takibin ertelenip ertelenmeyeceğine dosya üzerinden karar verir. Erteleme için herhangi bir talebe gerek yoktur. Takibin ertelenmesine karar verilirse üçüncü kişiden teminat alınır, teminatın cins ve miktarını mahkeme takdir eder (m. 97/3, 4). Mahkemenin takibin devamına ilişkin kararı kesindir (m. 97/5).

- **İstihkak Davası:** Üçüncü kişi, takibin devamına veya ertelenmesine ilişkin kararın kendisine tefhim veya tebliğ edilmesinden itibaren **7 gün** içinde kararı veren icra mahkemesinde istihkak davası açabilir. Bu süre içinde dava açmazsa, istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır ve bu andan itibaren çekişmesiz hale gelen malın satışı talep edilebilir (m. 97/6).

Üçüncü kişi, 7 günlük süre içinde kararı veren mahkemede istihkak davası açabilir. Bu davada davacı istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişi, davalı ise haciz koyduran alacaklıdır. Bu dava, icra mahkemesinde genel hükümler çerçevesinde basit yargılama usulüyle görülür (m. 97/11). Dolayısıyla bu davada her türlü delile başvurulabilir. Ayrıca hakim, tüm delilleri serbestçe takdir eder (m. 97/17).

İstihkak davalarında mülkiyet karinesi gereğince, bir taşınır malı elinde bulunduran kimse onun maliki sayılır. Borçlu ile üçüncü kişilerin taşınır malı birlikte ellerinde bulundurmaları halinde dahi mal borçlunun elinde sayılır (m. 97a/1)⁵².

Bu hâlde üçüncü şahıs yediyeminliği kabul ettiği takdirde bu mal muhafaza altına alınmaz. Bu mal ancak icra mahkemesince takibin devamına karar verilmesi hâlinde muhafaza altına alınabilir (m. 97a/1).

Davacı üçüncü kişi, bunun aksini ispat etmek zorundadır. Davacı üçüncü kişi, dava konusu malı hangi şekilde iktisap ettiğini ve bu malın hangi sebeple borçlunun elinde bulunduğunu da göstermek ve ispat etmek zorundadır (m. 97a/2).

Üçüncü kişinin istihkak iddiasını borçlunun kabul etmesi alacaklıyı etkilemez, üçüncü kişi iddiasını yine de ispatlamalıdır. Ancak, borçlunun bu iddiayı kabul etmiş olması kendisi aleyhine delil teşkil eder ve ileride bu ikrara aykırı hiçbir iddiada bulunamaz (m. 97/12).

İstihkak davası henüz neticelenmeden hacizli mal paraya çevrilmişse, hakim, satıştan elde edilen bedelin yargılama neticesine kadar ödenmemesi ya da teminat karşılığında veya duruma göre teminatsız olarak derhal alacaklıya verilmesi hususunda ayrıca karar verir (m. 97/10). Bedel alacaklıya ödenmiş olup da dava üçüncü kişi lehine sonuçlanırsa, hakim, bu bedelin alacaklıdan alınarak üçüncü kişiye ödenmesine karar verir.

İstihkak davasının sonuçları şu şekildedir:

- **Davanın Üçüncü Kişi Aleyhine Sonuçlanması (Davanın Reddi):** Mahkemenin istihkak iddiasını haksız bulması üzerine haciz kesinleşir ve takibin ertelenmesi kararı

⁵² Borçlu ile üçüncü kişinin taşınır malı birlikte ellerinde bulundurmaları halinde, birlikte oturan yerlerdeki mallardan nitelikleri itibarıyla kadın, erkek ve çocuklara aidiyetleri açıkça anlaşılanlar veya örf ve adet, sanat, meslek veya meşgale icabı olanlar bu kişilerin kabul edilir (m. 97a/1).

varsa kalkar. Başta takibin ertelenmesine karar verilmişse, alacaklının alacağından bu dava sebebiyle alması geciken miktarın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere davacı üçüncü kişi aleyhine tazminata hükmedilir (m. 97/13).

Alacaklı, bu andan itibaren hacizli mal çekişmesiz hale geldiği için satış talep edebilir. Fakat mahkeme hacizli malın satışına karar veremez.

- **Davanın Üçüncü Kişi Lehine Sonuçlanması (Davanın Kabulü):** Mahkemenin istihkak iddiasını haklı bulması üzerine, üçüncü kişinin iddia ettiği hak mülkiyet hakkı ise haciz kalkar ve hacizli mal üçüncü kişiye verilir; üçüncü kişinin iddia ettiği hak mülkiyet hakkı dışında bir haksız, haciz bu hakla sınırlı olarak yapılmış sayılır. Ayrıca, itiraz eden alacaklı veya borçlu, itirazlarında kötüniyetli oldukları tespit edilirse, hacizli malın değerinin **%15'inden** az olmamak üzere tazminata mahkum edilirler (m. 97/15).

c) Hacizli Malın Üçüncü Kişinin Elinde Bulunması: Alacaklının borçluya ait olduğunu iddia ettiği mal, borçlunun elindeyken değil de, üzerinde mülkiyet veya diğer bir aynı hak iddia eden üçüncü kişinin elindeyken haczedilirse, muhafaza altına alınmaz. Üçüncü kişinin istihkak iddiası tutanağa geçirilir ve kendisine yedeminlik teklif edilir. Üçüncü kişi yedeminlik teklifini kabul ederse söz konusu mallar kendisinde bırakılır (m. 99). Örneğin, alacaklı, borçlunun mal kaçırmak amacıyla televizyon ve buzdolabını komşusuna bıraktığını iddia ederse, bu iddia üzerine icra memurunun komşudaki malları haczetmesi, fakat bu malları komşuda bırakmayı teklif etmesi gerekir.

İcra müdürü, üçüncü kişi aleyhine icra mahkemesinde istihkak davası açması için alacaklıya **7 gün** süre verir. Bu süre içinde icra mahkemesinde istihkak davası açılmaz ise üçüncü kişinin iddiası kabul edilmiş sayılır. Bu durumda, mal üzerindeki haciz kalkar. Eğer alacaklı, süresi içinde istihkak davasını açarsa, dava sonuçlanıncaya kadar, haczedilen malın satışı yapılamaz (m. 99).

Dikkat edilirse, burada, hacizli malın borçlunun (veya borçluyla birlikte üçüncü kişinin) elinde bulunması durumundan farklı olarak, istihkak davasının davacısı alacaklı, davalısı üçüncü kişidir. Dolayısıyla, ispat yükü de alacaklının üzerindedir.

Haczin, üçüncü kişinin yokluğunda yapılması ve üçüncü kişi lehine istihkak iddiasında bulunulması halinde de aynı usul uygulanır. Örneğin, komşunun evinde gidildiğinde kendisinin evde bulunmaması halinde, bina yöneticisinin huzurunda malların haczi yapılır; komşunun ileri sürebileceği istihkak iddiasını bina yöneticisi komşunun lehine olarak ileri sürebilir ve bu iddia tutanağa geçirilir.

Alacaklı, üçüncü kişinin elinde bulunan malların haczedilmesi durumunda, mutlaka istihkak davası açma yoluna gitmek zorunda değildir. Zira, alacaklının 89. maddeye dayanarak haciz ihbarnamesi gönderilmesini talep etme imkanı da vardır.

Alacaklının açtığı istihkak davasının sonuçları şu şekildedir:

- **Davanın Alacaklı Aleyhine Sonuçlanması (Davanın Reddi):** Mahkemenin alacaklının iddiasını haksız bulması üzerine, mal üzerindeki haciz kalkar. Fakat burada, malın borçlunun elinde bulunması halinde açılan istihkak davasından farklı olarak, tazminata hükmedilmez.

- **Davanın Alacaklı Lehine Sonuçlanması (Davanın Kabulü):** Mahkemenin alacaklının iddiasını haklı bulması üzerine, haciz kesinleşir, malın borçluya ait olduğu kabul edilir ve üçüncü kişideki mala el konulur. Burada da tazminata hükmedilmez.

İstihkak davasında mahkeme hacizli malın satışına karar veremez.

Hacizli malın üçüncü kişinin elinde bulunması halinde açılan istihkak davası neticesinde tazminata hükmedilmez.

I. HACİZLİ MALIN BORÇLUNUN ELİNDE BULUNMASI

İSTİHKAK İDDİASI

Borçlunun elinde bulunan bir mal haczedilirken, borçlu o malı başkasının mülkü veya rehni olarak gösterirse veya üçüncü kişi tarafından bu iddia ileri sürülürse, icra müdürü bu iddiayı tutanağa geçirir. Bir malın haczedildiğini öğrenen borçlu veya üçüncü kişi haczi öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içinde istihkak iddiasında bulunmalıdır. Aksi takdirde aynı takipte bu iddiasını bir daha ileri süremez. İcra müdürü bu istihkak iddiasını borçlu ve alacaklıya bildirir.

İstihkak İddiasına İtiraz Edilmesi

Alacaklı veya borçlu, 3 gün içinde üçüncü kişinin istihkak iddiasına itiraz ederse, icra müdürü, bu konuda bir karar veremez ve dosyayı icra mahkemesine gönderir.

Takibin Devamı veya Ertenilmesi

Dosyayı alan icra mahkemesi, ilk önce takibin devamı veya ertelenmesi hakkında karar verir. İcra mahkemesi, kural olarak takibin ertelenmesine karar verir ve bu durumda üçüncü kişiden teminat alır.

İstihkak Davasının Açılması

Üçüncü kişi, takibin ertelenmesi veya devamına ilişkin mahkeme kararının kendisine tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde aynı mercide istihkak davası açabilir. Üçüncü kişiye bu aşamaya kadar istihkak davası açma imkanı verilmemişse, üçüncü kişi, haczi öğrendiği tarihten itibaren 7 gün içinde haczedilen şey hakkında bu şey satılıp bedeli alacaklıya ödenceye kadar istihkak davası açabilir. Ancak mal satılmışsa, dava, bedeli üzerinden yürütülür. Mal satılıp bedeli alacaklıya ödenmişse, bundan sonra üçüncü kişi ancak borçluya karşı sebepsiz zenginleşme davası açabilir. İstihkak davası icra mahkemesinde genel hükümlere göre görülür. Ancak bu dava bakımından bazı özel iptat hükümleri ve karinelere öngörülmüştür. Bu davada hakim delilleri serbestçe takdir eder.

Davanın Reddi

İcra mahkemesi üçüncü kişinin istihkak davasını reddederse, mal üzerindeki haciz kesinleşir. Takibin ertelenmesine karar verilmişse bu karar kalkar ve bu dava sebebiyle alınması geciken miktarın %20' inden az olmamak üzere davacı aleyhine tazminata hükmedilir.

Davanın Kabulü

İcra mahkemesi davayı kabul ederse, mal üçüncü kişinin hakkına zarar gelmemek üzere haczedilir, mülkiyet hakkı söz konusuysa haciz kalkar. Bu durumda, itiraz eden alacaklı veya borçlunun kötüniyetli olduğu tespit edilirse, aleyhlerine, hacizli malın değerinin %15' inden az olmayan tazminata hükmedilir.

İstihkak Davasının Açılmaması

Üçüncü kişi, takibin ertelenmesi kararının tefhim veya tebliğinden itibaren 7 gün içinde istihkak davası açmazsa, haciz koyduran alacaklıya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır ve alacaklı o malın satılmasını isteyebilir. Bununla üçüncü kişi borçluya karşı da istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılmayıp, borçluya karşı sebepsiz zenginleşme davası açabilir.

İstihkak İddiasına İtiraz Edilmemesi

Alacaklı veya borçlu, 3 gün içinde itiraz etmezlerse istihkak iddiasını kabul etmiş sayılırlar. Bu durumda mal, üçüncü kişinin iddia ettiği hak ile birlikte işlem görür, bu iddia mülkiyet iddiası ise haciz kalkar ve mal üçüncü kişiye verilir.

II. HACİZLİ MALIN ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN ELİNDE BULUNMASI

Üçüncü kişinin elinde bulunan bir malın borçluya ait olduğu iddia edilirse bu mal da haczedilir; üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır mal haczedilince, alacaklının rızası ve üçüncü kişinin kabulü halinde üçüncü şahsa yediemin olarak bırakılır. İcra müdürü, alacaklıya, üçüncü kişiye karşı icra mahkemesinde istihkak davası açması için 7 günlük süre verir. Alacaklı bu süre içinde davayı açmazsa, üçüncü kişinin istihkak iddiasını kabul etmiş sayılır ve mal üzerinden haciz kalkar. Alacaklı istihkak davasını kaybederse, mal üzerindeki haciz kalkar. Dava, davacı alacaklı lehine sonuçlanırsa, mal üçüncü kişiden alınır ve alacaklının talebi üzerine satılarak bedelinden alacaklıya alacağı ödenir. Buradaki istihkak davasında, gösterdiği özellikler dışında İİK m. 97'deki hükümler uygulanır. Ancak bu davada, tazminata ilişkin İİK m. 97'de düzenlenmiş olan hükümler uygulanmaz.

XIII. BORCUN TAKSİTLE ÖDENMESİ

A. Hacizden Önce Taksitle Ödeme

Kesinleşen bir takipte henüz haciz aşamasına geçilmemişken, alacaklı ve borçlu, borcun icra dairesine taksitle ödenmesine ilişkin anlaşma yapabilirler. Bu anlaşma yapılmadan hacizden önce taksitlendirme yapmak mümkün değildir. Başka bir ifadeyle, hacizden önce taksitlendirmenin yapılabilmesi için alacaklının rızası şarttır. Burada esas olan alacaklı ve borçlunun anlaşması olduğu için, taksitle ödemenin içeriğini ve şartlarını da onlar belirlerler. Borçlu ve alacaklının yaptığı anlaşma bir tutanağa yazılarak bu tutanağın altı borçlu, alacaklı ve icra memuru tarafından imzalanır (m. 8/1).

Taksitlendirme anlaşmasının yapılmasının ardından icra takibi durur ve borcun anlaşmaya uygun olarak taksitle ödenmesi süresince haciz talep edilemez. Fakat, borçlu, taksitlendirme anlaşmasına aykırı hareket ederse, özellikle taksitlerden birini zamanında ödemezse, alacaklının talebi üzerine takibe devam edilerek haciz yapılabilir (m. 111/4). Taksitlendirme anlaşmasına aykırı davranılması durumunda alacaklı sadece ödenmeyen taksit için değil, kalan borcun tamamı için takibe devam edilmesini isteyebilmektedir (m. 111/3). Borçlu, taksitlendirme anlaşmasını ihlal ederse, 340. maddede düzenlenen "taahhüdü ihlal suçunu" işlemiş olur.

*Bu sözleşme veya sözleşmelerin toplam süresinin **10 yılı** aşması halinde, aştığı tarihten itibaren süreler kaldığı yerden işlemeye başlar.*

B. Hacizden Sonra Taksitle Ödeme

Haciz yapılmasından sonra borçlu, icra dairesine, borcunu taksitle ödemeye ilişkin bir teklif sunabilir. İcra dairesi de bu teklifi, kanundaki şartları taşıyorsa kabul edebilir. Borcun hacizden sonra taksitlendirilebilmesi için borçlu ile alacaklının anlaşmalarına gerek yoktur. Başka bir ifadeyle, hacizden sonra taksitlendirme için alacaklının rızası aranmaz. Borçlunun taksitlendirme taahhüdünün kabul edilmesiyle icra takibi durur (m. 111/1).

Hacizden sonra taksitle ödemenin mümkün olabilmesi için borçlunun borca yeter miktarda malının haczedilmiş olması gerekir (m. 111/2).

Borçlu, taksitle ödeme teklifini en geç alacaklının satış talebinde bulunması anına kadar yapmalıdır (m. 111/1).

Borçlunun taksitle ödeme teklifinin icra dairesi tarafından kabul edilebilmesi için, her bir taksitin borcun 1/4'ünden aşağı olmaması, ilk taksitin derhal ödenmesi ve kalan taksitlerin ödeme süresinin de aydan aya olmak kaydıyla toplamda **3 aydan** fazla olmaması gerekir (m. 111/1, 2). Örneğin, borç toplamda 20.000 TL ise, borçlu, teklif yaptığı anda 5.000 TL ödeyerek,

sonraki ay 5.000 TL, ondan sonraki ay 5.000 TL ve son ay 5.000 TL ödeyeceğini taahhüt edebilir. Fakat bu taksitlerden biri 4.000 TL olamaz. Çünkü, her bir taksit borcun 1/4'ünden aşağı olamaz.

O halde, hacizden sonraki taksitlendirmenin şartlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Borçlunun borca yeter miktarda malı haczedilmiş olmalı,
- Taksitlendirme teklifi alacaklının satış talebinden önce yapılmalı,
- Her bir taksit borcun **1/4'inden** aşağı olmamalı,
- İlk taksit **derhal** ödenmeli,
- Diğer taksitler de aydan aya olmak kaydıyla en fazla **3 ay** içinde ödenmeli.

Burada sayılan şartlar hacizden önceki taksitlendirme için geçerli değildir. Çünkü, hacizden önceki taksitlendirmenin şartlarını taraflar aralarında yaptıkları anlaşma ile kendileri belirlerler.

Kanunda sayılan şartların mevcut olması durumunda alacaklının rızasına gerek yoktur. Fakat, taahhüt, kanundaki şartları taşııyorsa, borcun taksitle ödenmesinin mümkün olabilmesi için alacaklının rızası gerekir. Başka bir ifadeyle, şartlarını taşımayan taksitlendirme taahhüdü yine de alacaklı tarafından kabul edilirse, takip durur.

İcra dairesinin taksitlendirme teklifini kabul etmesiyle icra takibi durur. Borçlu, taahhüdüne aykırı hareket ederse, özellikle taksitlerden birini zamanında ödemezse, takibe devam edilir ve alacaklının talebi üzerine satış yapılabilir (m. 111/4). Taahhüdün ihlal edilmesi durumunda icra takibi sadece ödenmeyen taksit değil, kalan borcun tamamı için devam eder. Borçlu, taksitlendirme taahhüdünü ihlal ederse, taahhüdü ihlal suçunu işlemiş olur (m. 340).

Borçlunun borcunu taksitlerle ödemeyi taahhüdü veya alacaklı ile borçlunun hacizden önce ya da hacizden sonra borcun taksitlendirilmesi için yapacakları sözleşme nedeniyle icra dairesinde düzenlenecek tutanak veya kâğıt, damga vergisinden istisnadır (m. 111/4).

XIV. SATIŞ (PARAYA ÇEVİRME)

A. Genel Olarak

Hukukumuzda, haczedilen malların doğrudan alacaklıya verilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, alacaklının alacağını elde edebilmesi için, haczedilen malların paraya çevrilmesi gerekir. Haczedilen şey para ise, haliyle satış aşaması olmayacak, para alacaklılar arasında paylaştırılacaktır. Satışın yapılabilmesi için borçlunun onayının alınması gibi bir zorunluluk yoktur. Fakat, yetişmemiş mahsuller, borçlunun onayı olmadıkça satılamaz (m. 112/2).

B. Satış Talebi

a) Genel Olarak: İcra dairesi, kural olarak, satışı kendiliğinden yapamaz. Başka bir ifadeyle, satışın yapılabilmesi için alacaklının veya borçlunun bu yönde bir talebin bulunması gerekir. Fakat şu durumlarda icra dairesi satışı kendiliğinden yapabilir⁵³:

- Haczedilen malların kıymeti süratle düşüyorsa veya muhafazası güççe, icra dairesi, talep olmaksızın her zaman satış gerçekleştirebilir (m. 113/2).
- Satış tutarı bütün alacakları ödemeye yetmezse, icra memuru, kendiliğinden yeni hacizler yaparak haczi tamamlar (m. 139). Bu hacizlere de tamamlama haczi denir.

⁵³ İflas yoluyla takiplerde satış işlemi için alacaklıların talebi aranmaz.

Satış talebi, **yazılı** veya tutanağa geçirilmek suretiyle **sözlü** olarak, takibi yürüten icra dairesine yapılır. Haciz istinabe yoluyla yapılmış olsa bile, satış, takibi yapan icra dairesinden talep edilmelidir. Ayrıca, satış talebinin şarta bağlı olarak yapılabilmesi mümkün değildir.

*Satış talebiyle birlikte kıymet takdiri ve satış giderlerinin tamamının peşin olarak yatırılması zorunludur (m. 106/3). Sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından ise 1) muhafaza, 2) kıymet takdiri ve 3) satış talebinin birlikte yapılması ve bunlara ilişkin giderlerin tamamının birlikte ve peşin olarak yatırılması zorunludur (m. 106/4). Kıymet takdiri ve satış giderlerinin tamamı (sicile kayıtlı motorlu kara araçları bakımından ilaveten muhafaza giderinin tamamı), satış talebiyle birlikte peşin olarak yatırılmazsa satış talebi yapılmamış sayılır (m. 106/5). Ayrıca, satış talebiyle birlikte peşin olarak yatırılan miktarın satış işlemleri sırasında yetersiz kaldığı anlaşılırsa icra müdürü tarafından satışı isteyene **15 günlük** süre verilir ve bu sürede eksik miktar tamamlanmazsa satış talebi yapılmamış sayılır (m. 106/6). Burada belirtilen giderler Adalet Bakanlığınca her yıl yürürlüğe konulan tarifiede belirlenir (m. 106/7).*

b) Satış Talep Edebilecek Kişiler: Satış talep etme yetkisi alacaklıya ve borçluya aittir. Görüldüğü üzere, sadece alacaklı değil, borçlu da satış talep etme yetkisine sahiptir (m. 113/1)⁵⁴.

Kasım 2021’de getirilen hükümlerle, borçluya ruzaen satış yetkisi de tanınmıştır. Bu husus, bir sonraki sayfada ayrı bir başlık altında ele alınmıştır.

c) Satış Talep Etme Süresi: Alacaklı veya borçlu, hacizden itibaren **1 yıl** içinde haczolunan malın satışını isteyebilir⁵⁵. Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı da bu hükme tabidir (m. 106/1)⁵⁶. Satış isteme süresi, haciz kararının alındığı andan itibaren değil, haczin uygulandığı andan itibaren işler. Bu süre, hak düşürücü niteliktedir. Dolayısıyla, icra dairesi, bu sürelerin geçip geçmediğini kendiliğinden gözetir.

1 yıllık süre içinde satışı istenip de artırma sonucu satışı gerçekleştirilemeyen hacizli mal hakkındaki satış isteme süresi, satış isteyen alacaklı bakımından 1 yıllık satış isteme süresinin sona ermesinden itibaren 1 yıl daha uzar (m. 106/2). Böylece haciz, ek 1 yıl daha devam etmiş olur.

Satış süresi içinde talep edilmezse veya talep geri alınıp da süresi içinde yenilenmezse mallar üzerindeki haciz kalkar (m. 110/1). Fakat bu durumlarda takip düşmez, dosya derdest kalmaya devam eder; dolayısıyla, borçlu yeniden haciz isterse, bundan önceki aşamaların tekrar edilmesi gerekmez.

Satış talebi ancak bir defaya mahsus olmak üzere geri alınabilir. Az önce de belirttiğimiz üzere, satış talebi geri alınıp da süresi içinde yenilenmezse mallar üzerindeki haciz kalkar (m. 110/1). Fakat, satış talebi ihalede teklif verme başladıktan sonra geri alınamaz (m. 115/5).

⁵⁴ Borçlunun haciz istemesi ihtimaliyle, daha çok, malın kıymetinin hızla düşmesi durumunda karşılaşılar.

⁵⁵ Kasım 2021’de yapılan değişikliklerle, hacizli taşınır malların satışını isteme süresi 6 aydan 1 yıla çıkarılmış; böylece hacizli malların satışını isteme süreleri taşınır ve taşınmaz mallar bakımından yeknesak hale getirilmiştir. Ayrıca, borçlunun üçüncü şahıslardaki alacaklarının paraya çevrilmesinde de aynı süre uygulanacaktır.

⁵⁶ İflas yoluyla takiplerde satış talebi için herhangi bir süre öngörülmemiştir.

d) Satış Talep Etme Sürelerinin İşlemeyeceği Durumlar: Alacaklı, kural olarak, kesin haciz bulunmadıkça satış talep edemez. Geçici haciz sahibi alacaklı, geçici haciz kesin hacze dönüşmeden satış isteyemez (m. 108). Aynı şekilde, ihtiyati haciz sahibi alacaklı da ihtiyati haciz kesin hacze dönüşmeden satış isteyemez (m. 108). Dolayısıyla, geçici haciz veya ihtiyati haciz süresince satış süreleri işlemez. Fakat, geçici veya ihtiyati hacizli malların kıymeti süratle azalıyorsa veya muhafazası güçse, icra dairesi bu malların satışına kendiliğinden her zaman karar verebilir (m. 108/2, 113/2). Diğer taraftan, taksitlendirme anlaşması süresince de satış talep etme süreleri işlemez (m. 111/3). Aynı şekilde, istihkak davası sırasında da satış talep etme süreleri işlemez (m. 97/8). Son olarak, borçluya satış yetkisinin verildiği süre içerisinde alacaklı açısından satış isteme süresi işlemez (m. 111a/1).

Kısaca, aşağıdaki durumlarda satış talep etme süreleri işlemez:

- Geçici haciz kesin hacze dönüşmedikçe
- İhtiyati haciz kesin hacze dönüşmedikçe
- İstihkak davası sırasında
- Taksitlendirme sözleşmesi süresince
- Borçluya satış yetkisinin verilmesinden rızaen satış hakkında mahkeme tarafından karar verilinceye kadar

C. Borçluya Satış Yetkisi Verilmesi

Kanunkoyucu, borçlunun hacizli malı bizzat kendisinin satabilmesine imkan tanımıştır. Buna göre, borçlu, kıymet takdirinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde haczedilen malının rızaen satışı için kendisine yetki verilmesini talep edebilir. Kıymet takdiri yapılmadığı durumlarda borçlu da kıymet takdiri yapılmasını isteyebilir. İcra müdürü, kıymet takdirinin kesinleşmesinden sonra cebri satış işlemlerini durdurarak borçluya **15 günlük** süre verir. Borçluya verilen sürenin başlangıcından icra mahkemesinin kararına kadar geçen sürede alacaklı bakımından satış isteme süresi işlemez (m. 111a/1).

Rızai satışta bedel;

- Malın tahmin edilen kıymetinin **%90'ına** karşılık gelen miktardan,
- O malla güvence altına alınan ve satış isteyen alacağuna rüçhanı olan alacakların toplamından hangisi fazla ise bu miktardan,
- Ayrıca bu miktara ilave olarak bu aşamaya kadar bu hacizli mal için yapılan takip masrafları toplamından az olamaz (m. 111a/2).

Borçluyla anlaşılan alıcının belirlenen bedeli borçluya verilen 15 günlük süre içinde dosyaya ödemesi hâlinde icra müdürü, gerekli bilgi ve belgeleri temin ettikten sonra yukarıda belirtilen şartların bulunduğunu tespit ederse satışın onayı ile malın devir ve teslim işlemlerinin yapılmasına karar verilmesi için dosyayı derhâl icra mahkemesine gönderir. Mahkeme, en geç **10 gün** içinde yapacağı inceleme sonucunda dosya üzerinden talebin kabulüne veya reddine kesin olarak karar verir. Kabul kararıyla malın mülkiyeti alıcıya geçer ve tüm hacizler kaldırılarak devir ve teslim işlemleri gerçekleştirilir. Ret kararı verilmesi hâlinde yatırdığı bedel alıcıya iade edilir (m. 111a/3).

Bu hükümlerin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 111a/5). Bu hükümler uyarınca yapılacak satışlar hakkında niteliğine uygun düştüğü ölçüde İcra ve İflas Kanunu'nun diğer hükümleri uygulanır (m. 111a/4).

D. Elektronik Ortamda Açık Artırma Suretiyle Satış

Kasım 2021'de yapılan değişiklikle, ihalelerin mezar salonlarında fiziki olarak yapılması sürecine son verilmiştir. Haczolunan malın satışı, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine (UYAP) entegre elektronik satış portalında açık artırma suretiyle yapılır (m. 111b/1). Elektronik ortamda açık artırma suretiyle satışa ilişkin esaslar şunlardır:

- ▶ Açık artırmada teklif verme süresi **7 gündür** (m. 111b/2).
- ▶ Açık artırma, ilanda belirtilen gün ve saat aralığında ve teklif verme yoluyla yapılır. Teklif verenlerin kişisel bilgileri, artırma süresi içinde bilişim sistemini işleten kamu görevlileri hariç hiç kimse tarafından görülemez ve bilişim sisteminde gösterilemez (m. 111b/3).
- ▶ Teklifler arasındaki fark, satışa çıkarılan malın tahmin edilen değerinin **binde beşinden (5/1000)** ve her hâlde **bin (1.000)** Türk lirasından az olamaz (m. 111b/4).
- ▶ Açık artırmada en yüksek teklifi veren, artırma süresi içinde kendisinden yüksek bir teklif verilmedikçe teklifini çekemez ve teminatını alamaz (m. 111b/5).
- ▶ Açık artırma süresinin son **10 dakikası** içinde yeni bir teklifin verilmesi hâlinde açık artırma **3 dakika** uzatılır. Uzama süresi içinde yeni bir teklif verilmesi hâlinde açık artırma süresi her yeni teklifin verilmesinden itibaren **3 dakika** uzatılır. Son uzama süresi içinde yeni bir teklif verilmezse mal en yüksek teklif verene ihale edilir. Uzama sürelerinin toplamı **1 saati** geçemez. Bir saatlik süre Adalet Bakanlığının kararıyla kısaltılabilir, uzatılabilir veya kaldırılabilir ve bu kararlar Bakanlığın resmi internet sitesinde duyurulur (m. 111b/6).
- ▶ Elektronik satış portalında satış işlemlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesini engelleyen veya elektronik satış sistemi ile ihale alıcılarının hak ve menfaatlerine zarar veren internet siteleri hakkında, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8/A maddesi hükümleri uygulanır (m. 111b/7).
- ▶ Elektronik satış portalının işleyişini ya da güvenliğini tehlikeye sokan veya satış portalına erişimi engelleyen ya da zorlaştıran nitelikte eylemlerde bulunan gerçek ve tüzel kişilerin, satış portalına girişi Adalet Bakanlığınca **3 ay** süreyle engellenir. Engelleme işlemi, derhâl uygulanmaya başlanır ve satış portalının ilgili kişilerin görebileceği bir bölümünde duyurulur. Bu işleme karşı, duyuru tarihinden itibaren **15 gün** içinde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uyarınca sulh ceza hâkimliğine başvurulabilir. Hâkim, başvuruyu ivedi olarak karara bağlar. Başvurunun yapılmış olması ihalenin tamamlanmasını engellemez (m. 111b/8).
- ▶ Teklif verme süresi içinde bilişim sisteminin bakımı veya iyileştirilmesi için gerekli olan işlemler yapılabilir. Bu işlemler, ihalenin geçerliliğini etkilemez (m. 111b/9).

E. Taşınırın Satışı

a) Genel Olarak: Alacaklı, taşınır malların satışını hacizden itibaren **1 yıl** içinde talep etmelidir (m. 106/1). Bunun üzerine icra dairesi, talepten itibaren **2 ay** içinde hacizli taşınır malın satışını gerçekleştirmelidir (m. 112/1). İcra dairesi için öngörülen 2 aylık süre, düzenleyici süredir.

Borçlunun üçüncü şahıslardaki alacağı hakkında da 1 yıllık süre uygulanır (m. 106/1). Ayrıca, haczedilen payların satışında da aynı hükümleri uygulanır (m. 94/1)

Taşınır malların satışında kural olarak açık artırma usulü uygulanır (m. 114/1). Fakat bazı istisnai durumlarda pazarlık usulü de uygulanabilir.

b) Açık Artırma Usulü:

- **Artırmaya Hazırlık (İlan ve Şartnamenin Hazırlanması):** Satış kural olarak açık artırma usulü ile yapılır (m. 114/1). Artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı, artırmaya başlangıç tarihinden en az **15 gün** önce ilan edilir. Elektronik satış portalında yapılacak ilan, artırmanın bitimine kadar erişime açık tutulur (m. 114/2). İlanın şekli ve gazete ile yapılıp yapılmayacağı icra dairesince ilgililerin menfaatlerine en uygun geleni nazarı dikkate alınarak tayin edilir. İlanın yurt düzeyinde yayımlanan bir gazete ile yapılmasına karar verilmesi hâlinde bu ilan satış talebi tarihinde tirajı 50.000'in üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle yapılır (m. 114/3).

İlan edilen metinler arasında farklılık bulunması hâlinde elektronik satış portalında ilan edilen metin esas alınır. Fakat, gazetede veya elektronik satış portalında ilanı yapılan metindeki hatalar, ihale tarihi değiştirilmeksizin sadece elektronik satış portalında ilanen düzeltilir. Bu düzeltme ilanı ilgililere ayrıca tebliğ edilmez (m. 114/5).

Gazete ile yapılacak ilanlara satış şartnamesi eklentisiyle geçirilmeyip, satılacak şeyin cinsi, mahiyeti, önemli vasıfları, tahmin edilen kıymeti ve bulunduğu yer, artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı ile artırmaya ilişkin bilgilerin yer aldığı elektronik satış portalı yazılmakla yetinilir. İcra dairesince yapılması zorunlu ilanlar dışında, taraflar elektronik satış portalında yer alan ilan metnini, masrafı kendilerine ait olmak üzere, diledikleri araçlarla ilan edebilirler. Ancak özel nitelikteki bu ilan resmî işlemi etkilemez (m. 114/4).

Daha önce, ilanın artırmadan ne kadar bir süre önce yapılması gerektiğine dair kesin bir süre öngörülmemiştir. Kasım 2021'de getirilen hükme göre, ilan, artırmaya başlangıç tarihinden en az 15 gün önce yapılmalıdır (m. 114/2).

İlanın yapılmasının yanı sıra bir de artırma şartnamesi hazırlanır. Bu şartnameye özellikle ilanda gösterilmeyen ve artırmanın yapılmasına ilişkin diğer bütün hususlar yazılır. Satışa katılanlar, şartnameyi bütün ekleriyle birlikte görmüş ve içeriğini kabul etmiş sayılırlar (m. 114/6).

- **Birinci Artırma (İhale):** İhale, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen gün ve saatte, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin **%50'si** üzerinden başlatılır (m. 115/1). Teklif verme başladıktan sonra satış talebi geri alınamaz. Teklif verme süresinin bitimine kadar borcun tamamen ödenmesi hâlinde satış durdurulur (m. 115/5).

Artırmaya katılabilmek için hacizli malın kıymetinin **%10'unu** karşılayacak tutardaki teminatın satışı yapan icra dairesinin banka hesabına yatırılması zorunludur. Teminatın nakit olması durumunda en geç artırma süresinin bitiminden önceki gün saat 23:30'a kadar yatırılması gerekir (m. 114/6). Gösterilecek teminatın teminat mektubu olması hâlinde, artırmaya katılacakların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışa konu hacizli malın kıymetinin **%10'unu** karşılayacak tutarda kesin ve süresiz banka teminat mektubunu, satışı yapan icra dairesine tevdi etmesi zorunludur (m. 114/6). Artırmaya temsilci aracılığıyla da katılmak mümkündür. Temsilci vasıtasıyla artırmaya katılacakların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar

satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri zorunludur (m. 114/6). Aynı şekilde, hisseli satışın mümkün olduğu hâllerde açık artırma konusu malı belirli paylarla satın almak isteyen müşterek alıcıların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri gerekir (m. 114/6).

Satış talep eden ve artırmaya katılmak isteyen alacaklı ile ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde artırmaya katılmak isteyen pay sahibinin, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri hâlinde alacağın veya ortaklık payının teminatı karşıladığı miktar kadar kendilerinden teminat alınmaz (m. 114/6).

Şartların yerine gelmesi hâlinde mal, en yüksek teklif verene ihale edilir (m. 115/1).

İhalenin en çok artırana yapılabilmesi için, ihale bedelinin;

- *Malın tahmin edilen bedelinin %50'sini bulmuş olması,*
- *Rüçhanlı alacakların (örneğin rehin alacaklarının) toplamından fazla olması ve*
- *Satış ile paylaşırma masraflarını da karşılaması gerekir (m. 115/1)⁵⁷.*

Örneğin; satılan malın tahmin edilen bedelinin 25.000 TL olduğunu, bu malın hacizden önce başka bir alacaklıya 17.000 TL için rehnedildiğini varsayalım. İhalenin en çok artırana verilebilmesi için ihale bedelinin; 12.500 TL'yi bulmuş olması, 17.000 TL'den fazla olması ve bundan başka, satış ile paylaşırma masraflarını aşması gerekir. O halde, 16.000 TL'lik bir ihale bedeli, bu örnek bakımından ihalenin kazanılması için yeterli olmayacaktır.

Ayrıca, altın ve gümüş eşya, maden halindeki kıymetlerinden daha aşağı bir bedelle satılmaz (m. 117).

İcra müdürü, elektronik satış portalında artırma bittikten sonraki ilk iş gününde artırmanın sonucuyla ilgili bir artırma sonuç tutanağı düzenler ve bu tutanaktaki bilgileri aynı gün satış portalında ilan eder. Tutanakta; ihalenin hangi gün ve saatte tamamlandığı, şartlar yerine gelmişse en yüksek teklifi verene malın ihale edildiği, tutanağın ilanından itibaren 7 gün içinde ihale bedelinin icra dairesi hesabına yatırılması gerektiği ve şartlar yerine gelmediği takdirde ihalenin hangi gerekçeyle yapılamadığı belirtilir (m. 115/4).

*İcra müdürü, artırma bittikten sonraki ilk işgününde elektronik satış portalından kaynaklanan teknik sebeplerle, artırmanın son 10 dakikası içinde teklif verilemediğini satış portalı kayıtlarından tespit ederse artırma süresinin **1 gün** uzatılmasına karar verir; kararda artırmanın başlayacağı ve biteceği tarih ve saatleri gösterir ve tüm bu hususları satış portalında derhâl duyurur. Bu durumda artırmanın başlangıç tarihi, artırma süresinin uzatılmasına karar verildiği tarihten itibaren **3 gün** geçemez. Bu süre içinde, daha önce en yüksek teklif veren teklifiyle bağlı olacağı gibi yeni istekliler de teminatı yatırmak suretiyle artırmaya katılabilir (m. 115/8).*

- **İkinci Artırma:** Asgari ihale bedelinin teklif edilmemesi nedeniyle ihalenin yapılamadığı veya en yüksek teklif verenin ihale bedelini yatırmaması sebebiyle ihalenin iptal edildiği hâllerde ikinci artırma, ilk açık artırmadaki şartlar çerçevesinde tekrar yapılır (m. 114/6). İkinci artırmanın başlangıç tarihi, birinci artırmanın bitimi tarihinden itibaren **1 ay** geç-

⁵⁷ İhale bedelinin tüm icra masraflarını değil, sadece satış ve paylaşırma masraflarını karşılaması gerekir.

meyecek şekilde belirlenir (m. 114/2). Yine ilk ihale gibi, ikinci ihale de, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen gün ve saatte, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin %50'si üzerinden başlatılır (m. 115/1). Teklif verme başladıktan sonra satış talebi geri alınamaz. Teklif verme süresinin bitimine kadar borcun tamamen ödenmesi hâlinde satış durdurulur (m. 115/5). Yine burada da, ihalenin en yüksek teklifi verene yapılabilmesi için, ihale bedelinin; malın tahmin edilen bedelinin %50'sini bulmuş olması, rüçhanlı alacakların (örneğin rehin alacaklarının) toplamından fazla olması ve satış ile paylaşılma masraflarını karşılaması gerekir (m. 115/1).

İlk ihaleye ilişkin diğer şartlar ve hükümler ikinci ihale için de geçerlidir.

- **Satış Bedelinin Ödenmesi:** Artırmanın sona erdiği gün ve saatte şartların bulunması hâlinde, mal en yüksek teklif verene ihale edilmiş olur ve malın mülkiyeti ihale alıcısına geçer (m. 115/2). Fakat, bu aşamada mal henüz teslim veya tescil edilmez. Malın tescil ve teslim işlemleri, satış bedelinin ödenmesi ve ihalenin kesinleşmesi üzerine yapılır.

İhale alıcısı, ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren **7 gün** içinde satış bedelini nakden ödemek zorundadır. (m. 118/1). Satılan mal, ihale kesinleşmeden teslim olunmaz ve resmî sicilde alıcı adına tescil edilmez (m. 118/2). İhale alıcısının en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini yatırmaması hâlinde alınan teminat iade edilmeyip öncelikle satış masraflarından düşülmek üzere hak sahiplerine alacaklarına mahsuben ödenir (m. 115/3).

Ayrıca, satış bedelinin ödenmesi ve ihalenin kesinleşmesi de malın teslim ve tescili için yeterli değildir. İhalenin kesinleşmesi üzerine malın ihale alıcısına teslimi veya tescili, damga vergisi ve katma değer vergisinin yatırılmasından sonra gerçekleştirilir (m. 114/7).

İhale kesinleşmedikçe ve ihale konusu mal alıcıya teslim edilmedikçe veya teslime hazır hâle getirilmedikçe ihale bedeli alacaklılara ödenmez. İhale konusu malın teslim edilemeyeceği veya teslime hazır hale getirilemeyeceği durumlarda ihale icra müdürü tarafından iptal olunarak ihale bedeli alıcısına ödenir (m. 134/9).

c) Pazarlık Usulü: Taşınır malların satışı kural olarak açık artırma usulü ile yapılır (m. 114). Fakat, bazı istisnai durumlarda satışın pazarlık usulü ile yapılması da mümkündür⁵⁸. Pazarlığın hangi durumlarda açık artırma ile yapılabileceği 119. maddede sınırlı sayıda belirtilmiştir. Aşağıdaki durumlardan herhangi birisinin mevcut olması halinde satış pazarlık usulü ile yapılabilir (m. 119):

- ▶ Bütün ilgililerin⁵⁹ satışın pazarlık usulü ile yapılmasını istemeleri (oybirliği),
- ▶ Borsa veya piyasada fiyatı bulunan kıymetli evrak veya diğer mallar için, o günkü borsa veya piyasa fiyatının teklif edilmesi,
- ▶ Artırmada maden değerini bulmadığı için satılamayan altın veya gümüş eşyaya maden değerinin teklif edilmesi⁶⁰,
- ▶ Hacizli malların değerinin hızla düşüyor olması veya muhafazasının güç olması,
- ▶ Hacizli malın tahmin edilen değerinin kanunda belirlenen parasal sınırı geçmiyor olması.

⁵⁸ Pazarlık usulü ile satışlar, Türk Borçlar Kanunu hükümlerine göre yapılır.

⁵⁹ Bütün ilgililerden kasıt; alacaklılar, borçlu, rehin alacaklıları ve geçici haciz sahibi alacaklılardır.

⁶⁰ Yukarıda belirttiğimiz üzere, altın ve gümüş eşya, maden halindeki kıymetlerinden daha aşağı bir bedel ile satılamaz (m. 117).

F. Taşınmazların Satışı

a) Genel Olarak: Hacizli taşınmazlar, sadece açık artırma usulü ile satılır (m. 126/1). Taşınır satışında uygulanabilen pazarlık usulü, taşınmazların satışında hiçbir durumda uygulanamaz.

İcra takiplerinde taşınmazların pazarlık usulü ile satılması mümkün değildir. Bu kuralın istisnası da yoktur. Fakat, ileride ele alacağımız üzere, iflas takiplerinde taşınmazların istisnai hallerde pazarlık usulü ile satılması mümkündür (m. 241/1).

Taşınmazın satışını özel yetki kuralı uyarınca taşınmazın bulunduğu yer icra dairesi gerçekleştirir. Dolayısıyla, haczedilen taşınmaz, icra takibini yürüten icra dairesinin yetki çevresi dışında ise, satış işlemi taşınmazın bulunduğu yer icra dairesi tarafından istinabe suretiyle yapılır. Bu satışla ilgili şikayetler ise satış istinabe yoluyla gerçekleştiren icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesi tarafından çözüme kavuşturulur (m. 360).

Taşınmazların satışını talep etmek için süre, hacizden itibaren 1 yıldır (m. 106/1). İcra dairesi, satış talebinden itibaren 3 ay içinde açık artırma usulü ile taşınmazın satışını yapmalıdır (m. 123). İcra dairesi için öngörülen 3 aylık süre, düzenleyici süredir.

b) Açık Artırmaya Hazırlık:

- **Artırmanın İlanı:** Satış açık artırma usulü ile yapılır (m. 126/1, 114/1). Artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı, artırmaya başlangıç tarihinden en az **15 gün** önce ilan edilir. Elektronik satış portalında yapılacak ilan, artırmanın bitimine kadar erişime açık tutulur (m. 126/1, 14/2). İlanın şekli ve gazete ile yapıp yapılmayacağı icra dairesince ilgililerin menfaatlerine en uygun geleni nazarı dikkate alınarak tayin edilir. İlanın yurt düzeyinde yayımlanan bir gazete ile yapılmasına karar verilmesi hâlinde bu ilan satış talebi tarihinde tirajı 50.000'in üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biriyle yapılır (m. 126/1, 114/3).

İlan edilen metinler arasında farklılık bulunması hâlinde elektronik satış portalında ilan edilen metin esas alınır. Fakat, gazetede veya elektronik satış portalında ilanı yapılan metindeki hatalar, ihale tarihi değiştirilmeksizin sadece elektronik satış portalında ilanen düzeltilir. Bu düzeltme ilanı ilgililere ayrıca tebliğ edilmez (m. 126/1, 114/5).

Elektronik satış portalında yapılacak satış ilanında; varsa ipotek sahibi alacaklılar ile diğer ilgililerin taşınmaz üzerindeki haklarını, özel olarak faiz ve masrafa dair olan iddialarını belgeleriyle **15 gün** içinde icra dairesine bildirmeleri gerektiği, aksi hâlde hakları tapu siciliyle sabit olmadıkça, satış bedelinin paylaşımına dahil olmayacakları ve bu hususların irtifak hakkı sahipleri için de geçerli olacağı ayrıca belirtilir (m. 126/2).

Gazete ile yapılacak ilanlara satış şartnamesi eklentisiyle geçirilmeyip, satılacak şeyin cinsi, mahiyeti, önemli vasıfları, tahmin edilen kıymeti ve bulunduğu yer, artırmanın yapılacağı gün ve saat aralığı ile artırmaya ilişkin bilgilerin yer aldığı elektronik satış portalı yazılmakla yetinilir. İcra dairesince yapılması zorunlu ilanlar dışında, taraflar elektronik satış portalında yer alan ilan metnini, masrafı kendilerine ait olmak üzere, diledikleri araçlarla ilan edebilirler. Ancak özel nitelikteki bu ilan resmî işlemi etkilemez (126/1, 114/4).

Daha önce, taşınmazların satışında ilanın birinci ihaleden 1 ay önce yapılması gerektiği öngörülmüştü. Kasım 2021'de getirilen hükme göre, artık ilan, artırmaya başlangıç tarihinden en az 15 gün önce yapılmalıdır (m. 114/2).

İlanın birer sureti borçluya ve alacaklıya ve taşınmazın tapu siciline kayıtlı bulunan ilgililerinin tapuda kayıtlı adresleri varsa bu adreslerine tebliğ olunur. Adresin tapuda kayıtlı olmaması hâlinde, varsa adres kayıt sistemindeki adresleri tebligat adresleri olarak kabul edilir. Bunların dışında ayrıca adres tahkiki yapılmaz, gazetede veya elektronik satış portalında yapılan satış ilanı tebligat yerine geçer (m. 127).

- **Şartnamenin Hazırlanması:** İlanın yapılmasının yanı sıra bir de artırma şartnamesi hazırlanır. İcra dairesi taşınmazların bulunduğu yerin adetlerine göre en elverişli tarzda artırma şartlarını belirler (m. 124/1). Artırma şartnamesinde taşınmazın, üzerindeki irtifak hakları, taşınmaz mükellefiyetleri, ipotekler, ipotekli borç senetleri, irat senetleriyle birlikte satıldığı ve borçlunun bu taşınmaz ile temin edilmiş şahsi borçlarının da alıcıya intikal edeceği belirtilir (m. 125/1). Ayrıca, artırma şartnamesinde hangi masrafların alıcıya ait olacağı da belirtilir (m. 125/4).

Satışa katılanlar, şartnameyi bütün ekleriyle birlikte görmüş ve içeriğini kabul etmiş sayılırlar (m. 126/1, 114/6).

İpotek ve ipotekli borç senediyle temin edilmiş olup da bu suretle müşteriye devrolunan borçtan asıl borçlunun kurtulması, alacaklının müracaat hakkının saklı olduğunu ihaleden itibaren **1 yıl** içinde kendisine bildirmemiş olmasına bağlıdır (m. 125/2).

Taşınmaz rehniyle temin edilmiş muaccel borçlar, müşteriye devredilmeyip satış bedelinden tercihen ödenir (m. 125/3).

- **Mükellefiyetler Listesinin Hazırlanması:** İcra memuru, satışa başlamadan önce, taşınmaz üzerinde yer alan tüm ayni hak sınırlamalarını gösterir bir liste hazırlar. Bu listeye "mükellefiyetler listesi" denir. İcra memuru, mükellefiyetler listesini, haciz koyduran alacaklılara ve borçluya tebliğ ederek itirazlarını **3 gün** içinde bildirmelerini ister (m. 128/1). Mükellefiyetler listesine 3 gün içinde itiraz edilirse, bu itiraz, daha önce gördüğümüz istihkak prosedürüne göre çözümlenir (m. 128/1)⁶¹.

- **Mükellefiyetler Listesinin Kesinleşmesi:** Mükellefiyetler listesi üç şekilde kesinleşebilir:
 - Tarafların 3 gün içinde itiraz etmemeleri,
 - İtirazdan sonraki süreçte üçüncü kişinin 7 günlük süre içinde istihkak davası açmaması,
 - Açılan istihkak davasının sonuçlanmış olması.

Mükellefiyetler listesi, kesinleşmesinin ardından artırma şartnamesine geçirilir ve icra dairesinde açık vaziyette bulundurulur. Mükellefiyetler listesi, artırma şartnamesinin bir parçasıdır. Hem artırma şartnamesi hem mükellefiyetler listesi, alıcı için tapu sicili hükmündedir. Dolayısıyla, alıcı, ihale sonunda taşınmazı şartnamede ve mükellefiyetler listesinde yazan hak ve yükümlülüklerle kazanır. Başka bir ifadeyle, şartnamede ve mü-

⁶¹ Buna göre, dosya icra mahkemesine gönderilir ve mahkeme öncelikle takibin ertelenip ertelenmeyeceğine karar verir (m. 97/1). İstihkak iddiasına itiraz edilen üçüncü kişi, icra mahkemesinin takibin devamı veya ertelenmesi yönündeki kararının kendisine tefhim veya tebliğ edilmesinden itibaren 7 gün içinde istihkak davası açmak zorundadır, aksi takdirde mükellefiyetler listesinde yer alan istihkak iddiasında vazgeçmiş sayılır (m. 97/6).

kellefiyetler listesinde yer almayan hak ve sınırlamalar alıcıyı bağlamaz. Ayrıca, mükellefiyetler listesi, paraların paylaşılması aşamasında paylaşım biçimini gösteren bir sıra cetveli hükmündedir.

Kısaca, mükellefiyetler listesinin özellikleri şunlardır:

- Artırma şartnamesinin bir parçasıdır
- Tapu sicili hükmündedir
- Sıra cetveli hükmündedir

- **Kıymet Takdirinin Yapılması:** Mükellefiyetler listesinin kesinleşmesinin ardından, icra dairesi, taşınmazın kıymetini hesaplattırır. Taşınmazın kıymetinin takdirinde, taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin kıymete olan etkisi de nazara alınır. Taşınmazın önceden takdir edilen kıymetini etkileyen mükellefiyetlerin ortaya çıkması hâlinde, icra dairesi satışa esas olmak üzere taşınmazın kıymetini yeniden hesaplattırır (m. 128/2)⁶².

Kıymet takdirine ilişkin rapor borçluya, haciz koydurmuş alacaklılara ve diğer ipotekli alacaklılara tebliğ edilir (m. 128/2). Kıymet takdirinin tebliğ edildiği ilgililer, raporun tebliğinden itibaren **7 gün** içinde raporu düzenleyen icra dairesinin bulunduğu yerdeki icra mahkemesine şikâyetle bulunabilirler. Şikâyet tarihinden itibaren **7 gün** içinde gerekli masraf ve ücretin mahkeme veznesine yatırılması hâlinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılabilir; aksi hâlde başka bir işleme gerek olmaksızın şikâyet kesin olarak reddedilir (m. 128a/1).

Kıymet takdirine ilişkin şikâyet yetkisiz icra mahkemesine yapılırsa, icra mahkemesi evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç **10 gün** içinde yetkisizlik kararı verir ve masrafını gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen yetkili icra mahkemesine gönderir (m. 128a/4).

Kıymet takdirine karşı yapılan şikâyet üzerine icra mahkemesinin verdiği kararlar kesindir (m. 128a/5).

Kıymet takdir raporuna karşı süresi içinde şikâyet yoluna gidilmezse, şikâyet yapılsa bile bilirkişi masrafları süresinde yatırılmazsa ya da şikâyet esastan reddedilirse, rapor kesinleşir.

*Kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren **2 yıl** geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez. Ancak, doğal afetler ve imar durumundaki çok önemli değişiklikler meydana getiren benzer hallerde yeniden kıymet takdiri istenebilir (m. 128a/2).*

c) Birinci Artırma: İhale, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen gün ve saatte, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin **%50'si** üzerinden başlatılır (m. 115/1). Teklif verme başladıktan sonra satış talebi geri alınamaz. Teklif verme süresinin bitimine kadar borcun tamamen ödenmesi hâlinde satış durdurulur (m. 129/1, 115/5).

Artırmaya katılabilmek için hacizli malın kıymetinin **%10'unu** karşılayacak tutardaki teminatın satışı yapan icra dairesinin banka hesabına yatırılması zorunludur. Teminatın nakit olması

⁶² Sermaye Piyasası Kanunu'nda tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinele temin edilmiş alacaklarının takibinde, yaptırılmasına karar verilen bilirkişi incelemesi, bu kanun gereğince yetki verilmiş kişi veya kurumlara yaptırılır (m. 128a/3).

durumunda en geç artırma süresinin bitiminden önceki gün saat 23:30'a kadar yatırılması gerekir (m. 126/1, 114/6). Gösterilecek teminatın teminat mektubu olması hâlinde, artırmaya katılacakların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışa konu hacizli malın kıymetinin **%10'unu** karşılayacak tutarda kesin ve süresiz banka teminat mektubunun, satışı yapan icra dairesine tevdi edilmesi zorunludur (m. 126/1, 114/6).

Artırmaya temsilci aracılığıyla da katılmak mümkündür. Temsilci vasıtasıyla artırmaya katılacakların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri zorunludur (m. 126/1, 114/6). Aynı şekilde, hisseli satışın mümkün olduğu hâllerde açık artırma konusu malı belirli paylarla satın almak isteyen müşterek alıcıların, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri gerekir (m. 126/1, 114/6).

Satış talep eden ve artırmaya katılmak isteyen alacaklı ile ortaklığın satış suretiyle giderilmesinde artırmaya katılmak isteyen pay sahibinin, en geç artırma süresinin bitiminden önceki iş günü mesai bitimine kadar satışı yapan icra dairesine müracaat etmeleri hâlinde alacağın veya ortaklık payının teminatı karşıladığı miktar kadar kendilerinden teminat alınmaz (m. 126/1, 114/6).

Şartların yerine gelmesi hâlinde mal, en yüksek teklif verene ihale edilir (m. 129/1, 115/1).

Fakat, ihalenin en çok artırana yapılabilmesi için, ihale bedelinin;

- *Malın tahmin edilen bedelinin %50'sini bulmuş olması,*
- *Rüçhanlı alacakların (örneğin rehin alacaklarının) toplamından fazla olması ve*
- *Satış ile paylaşırma masraflarını da karşılaması gerekir (m. 129/1, 115/1)⁶³.*

İcra müdürü, elektronik satış portalında artırma bittikten sonraki ilk iş gününde artırmanın sonucuyla ilgili bir artırma sonuç tutanağı düzenler ve bu tutanaktaki bilgileri aynı gün satış portalında ilan eder. Tutanakta; ihalenin hangi gün ve saatte tamamlandığı, şartlar yerine gelmişse en yüksek teklifi verene malın ihale edildiği, tutanağın ilanından itibaren **7 gün** içinde ihale bedelinin icra dairesi hesabına yatırılması gerektiği ve şartlar yerine gelmediği takdirde ihalenin hangi gerekçeyle yapılamadığı belirtilir (m. 129/1, 115/4).

*İcra müdürü, artırma bittikten sonraki ilk iş gününde elektronik satış portalından kaynaklanan teknik sebeplerle, artırmanın son **10 dakikası** içinde teklif verilemediğini satış portalı kayıtlarından tespit ederse artırma süresinin **1 gün** uzatılmasına karar verir; kararda artırmanın başlayacağı ve biteceği tarih ve saatleri gösterir ve tüm bu hususları satış portalında derhâl duyurur. Bu durumda artırmanın başlangıç tarihi, artırma süresinin uzatılmasına karar verildiği tarihten itibaren **3 gün** geçemez. Bu süre içinde, daha önce en yüksek teklif veren teklifiyle bağlı olacağı gibi yeni istekliler de teminatı yatırmak suretiyle artırmaya katılabilir (m. 129/1, 115/8).*

d) İkinci Artırma: Asgari ihale bedelinin teklif edilmemesi nedeniyle ihalenin yapılamadığı veya en yüksek teklif verenin ihale bedelini yatırmaması sebebiyle ihalenin iptal edildiği hâllerde ikinci artırma, ilk açık artırmadaki şartlar çerçevesinde tekrar yapılır (m. 114/6). İkinci artırmanın başlangıç tarihi, birinci artırmanın bitimi tarihinden itibaren **1 ayı** geçmeyecek şekilde belirlenir (m. 114/2). Yine ilk ihale gibi, ikinci ihale de, icra müdürü tarafından, ilanda belirlenen

⁶³ İhale bedelinin tüm icra masraflarını değil, sadece satış ve paylaşırma masraflarını karşılaması gerekir.

gün ve saatte, haczedilen malın tahmin edilen kıymetinin %50'si üzerinden başlatılır (m. 115/1). Teklif verme başladıktan sonra satış talebi geri alınamaz. Teklif verme süresinin bitimine kadar borcun tamamen ödenmesi hâlinde satış durdurulur (m. 115/5). Yine burada da, ihalenin en yüksek teklifi verene yapılabilmesi için, ihale bedelinin; malın tahmin edilen bedelinin %50'sini bulmuş olması, rüçhanlı alacakların (örneğin rehin alacaklarının) toplamından fazla olması ve satış ile paylaşılma masraflarını karşılaması gerekir (m. 115/1).

İlk ihaleye ilişkin diğer şartlar ve hükümler ikinci ihale için de geçerlidir.

e) Satış Bedelinin Ödenmesi: İcra dairesi tarafından taşınmaz kendisine ihale edilen alıcı o taşınmazın mülkiyetini kazanmış olur (İİK m. 134/1). Mülkiyetin geçişi için sicile tescil gerekmez. Fakat tescil yapılmadıkça alıcı, taşınmaz üzerinde tasarrufta bulunamaz (TMK m. 705/1).

Malın tescil işlemleri, satış bedelinin ödenmesi ve ihalenin kesinleşmesi üzerine yapılır. İhale alıcısı, ihalenin feshi talep edilmiş olsa dahi artırma sonuç tutanağının ilanından itibaren **7 gün** içinde satış bedelini nakden ödemek zorundadır (İİK m. 130). Başka bir ifadeyle, ihalenin feshinin talep edilmiş olması, satış bedelinin ödenmesine engel değildir. Eğer ihalenin feshi talep edilmişse, icra müdürü, ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli faiziyle birlikte hak sahiplerine ödenir (m. 134/8).

İhale alıcısının en yüksek teklifi verip de süresi içinde ihale bedelini yatırmaması hâlinde alınan teminat iade edilmeyip öncelikle satış masraflarından düşülmek üzere hak sahiplerine alacaklarına mahsuben ödenir (m. 129/1, 115/3).

Ayrıca, satış bedelinin ödenmesi ve ihalenin kesinleşmesi de taşınmazın tescili için yeterli değildir. İhalenin kesinleşmesi üzerine taşınmazın ihale alıcısı adına tescili, damga vergisi ve katma değer vergisinin yatırılmasından sonra gerçekleştirilir (m. 126/1, 114/7).

Satış bedelinin ödenmesi için gerekli süre içinde para verilinceye kadar hasar ve masrafı alıcıya ait olmak üzere taşınmaz, icra dairesi tarafından idare olunur. Bu süre içinde icra dairesinin izni olmaksızın tapuda hiç bir tescil yapılamaz. İcra dairesi satış bedelini temin için ayrıca teminat gösterilmesini isteyebilir (m. 131). İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır (m. 134/1).

İhale kesinleşmedikçe ve ihale konusu mal alıcıya teslim edilmedikçe veya teslime hazır hâle getirilmedikçe ihale bedeli alacaklılara ödenmez. İhale konusu malın teslim edilemeyeceği veya teslime hazır hale getirilemeyeceği durumlarda ihale icra müdürü tarafından iptal olunarak ihale bedeli alıcısına ödenir (m. 134/9).

f) Tescil İçin Tapuya Tebliğ ve Zorla Çıkarma: Taşınmaz alıcıya ihale edilip bedeli alındıktan sonra alıcı adına tescil edilmesi için tapuya müzekkere yazılır (m. 135/1). Tescil için tapu idaresine yapılacak tebligat, ihalenin feshini talep süresinin geçmesinden veya ihalenin feshi talep edilmişse bu talebi neticelendiren kararın kesinleşmesinden sonra yapılır (m. 134/12).

Taşınmaz borçlu tarafından veya hacizden önceki bir tarihte yapıldığı resmi bir belge ile belgelenmiş bir sözleşmeye dayanmayarak başkaları tarafından işgal edilmekte ise **15 gün**

içinde tahliyesi için borçluya veya işgal edene bir tahliye emri tebliğ edilir. Bu süre içinde tahliye edilmezse zorla çıkarılıp taşınmaz alıcıya teslim olunur. Taşınmazın ihale alıcısı adına tescilinden sonra henüz tahliye yapılmadan taşınmazı ihale alıcısından satın alan da tahliye isteme hakkına sahiptir (m. 135/2).

Öte yandan, ihale alıcısının talebi üzerine icra dairesi, satışı yapılan taşınmazda kira sözleşmesine bağlı olarak oturan kişiye kira bedelini, diğer hâllerde ise taşınmazı kullanan kişiye bilirkşi marifetiyle tespit edilen aylık kullanım bedelini icra dairesine yatırmasını emreder. İlgili, ihtara rağmen kirayı veya belirlenen bedeli icra dairesine yatırmazsa para mahkemeden hüküm alınmasına gerek kalmaksızın icra dairesince maaşlarından veya diğer mallarından alınır. Bu şekilde depo edilen bedel, ihalenin sonucuna göre hak sahibine ödenir (m. 134/1).

XV. İHALENİN FESHİ

A. Genel Olarak

Haczedilen malların satışı için yapılan ihalede kanuna veya usule aykırılık olduğunu düşünen bazı ilgililer, bu ihalenin ortadan kaldırılması için, yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla, icra mahkemesine şikayet başvurusunda bulunarak ihalenin feshini isteyebilirler (m. 134/2). İhalenin feshi, şikayet yoluyla istenir. İhalenin feshi, sadece taşınmazların satışına ilişkin ihaleler için değil, taşınırın satışına ilişkin ihalelere karşı da başvurulabilen bir yoldur⁶⁴.

B. İhalenin Feshi Sebepleri

a) Satış Talebi İle İlgili Olanlar: Satış talebi ile ilgili bazı işlemlerin kanuna veya hadiseye uygun olmaması sebebiyle ihalenin feshi istenebilir. Örneğin, satışın talep olmadan yapılması, talep geri alınmış olmasına rağmen yapılması, haciz kalkmış olmasına rağmen yapılması veya taksitlendirme süresinde yapılan bir talep üzerine yapılması gibi sebepler, ihalenin satış talebiyle ilgilidir.

b) İhaleye Hazırlık Dönemiyle İlgili Olanlar: İhalenin feshi sebebi, ihaleye hazırlık döneminde de ortaya çıkmış olabilir. Örneğin, hukuka veya ahlaka aykırı yollara başvurulması ihalenin gerçekleştirilmesinin sağlanması, ilanın kanuna aykırı yapılması, satışın süresinde yapılmayan bir talep üzerine gerçekleştirilmesi, artırmanın kanunda öngörülen sürede ilan edilmemesi, ilanda satış yapılacak yer, gün ve saatin gösterilmemesi, satış ilanının ilgililere tebliğ edilmemesi veya kesinleşen kıymet takdirinin üzerinden 2 yıl geçmiş olmasına rağmen yeniden kıymet takdirinin yapılmaması, ihaleye hazırlık döneminde ortaya çıkan sebeplerdir.

c) İhalenin Yapılmasıyla İlgili Olanlar: İhalenin feshi sebebi, ihalenin yapılması sırasında da ortaya çıkmış olabilir. Örneğin, isteklilerden birinin ihaleye katılmasının kanuna aykırı olarak engellenmesi, ihalenin ilanda belirtilen yer veya zamandan başka bir yer veya zamanda yapılması, ihalenin yetkisiz memur tarafından yapılması, ekonomik bir zorunluluk olmamasına rağmen birden fazla taşınırın birlikte satılması veya teklif edilen değerlerin gerekli şartları taşıyor olmasına rağmen ihalenin yapılması ihalenin yapılması sırasında ortaya çıkan sebeplerdir.

d) İhaleye Fesat Karıştırılması: Kanuna veya ahlaka aykırı bir şekilde ihaleye fesat karıştırılması ihalenin feshi sebebidir (m. 134/2). Örneğin, satılan taşınmazın belediye tarafından kamulaştırılacağına ilişkin propaganda yapılması, ihale sırasında bir kimsenin satış konusu taşınmazın mezar yeri olduğunu bağırması veya ihaleye katılan kişilerin para teklif etmek suretiyle ihaleden çekilmelerinin sağlanması ihaleye fesat karıştırılmasıdır.

⁶⁴ Kanunda “fesih” ifadesi kullanılmış olsa da, ihalenin feshi esasen iptal hükmündedir.

e) Alıcının Malın Esaslı Niteliklerinde Hataya Düşmesi: Alıcının satış konusu malın esaslı niteliklerinde hataya düşmesi de ihalenin feshi sebebidir. Örneğin, satış konusu taşınmazın yüzölçümünün gerçekte olduğundan daha az gösterilmesi, gerçekte 3 odalı olmasına rağmen şartnamede 4 odalı gösterilmesi, ihaleden önce kamulaştırılmış olması veya imar durumunun şartnamede yanlış gösterilmesi alıcının malın esaslı niteliklerinde hataya düşmesine sebep olur.

C. Talep Edebilecek Kişiler

İhalenin feshini herkes talep edemez. Kanun koyucu, ihalenin feshini isteyebilecek kişileri sınırlı sayıda belirtmiştir. Bu kişiler şunlardır (m. 134/2):

- ▶ Satış talep eden alacaklı*,
- ▶ Borçlu,
- ▶ Pey sürmek (teklif sunmak) suretiyle ihaleye katılanlar,
- ▶ Resmi sicillerdeki ilgililer ve sınırlı aynı hak sahipleri.

İhalenin feshini talep eden kişinin yurtiçinde bir adres göstermesi zorunludur (m. 134/2). Ayrıca, ihalenin feshini talep eden ilgili, fesih sebebi olarak ileri sürdüğü aykırılık sonucunda kendi menfaatinin ihlal edilmiş olduğunu ispatlamalıdır (m. 134/11).

* Satış istememiş alacaklı ihalenin feshini talep edemez. Ayrıca, kendi kusuruyla ihaleye fesat karıştıran kişi de ihalenin feshini talep edemez.

Mahkeme; ihalenin feshinin, yetkisi bulunmayan kişilerce talep edilmesi halinde talebin reddine karar verir ve bu durumda talep edeni ihale bedelinin **%10'una** kadar para cezasına mahkûm eder (m. 134/5).

D. İhalenin Feshinde Usul

a) Görevli ve Yetkili Mahkeme: İhalenin feshi, şikayet yoluyla icra mahkemesinden istenir. Yetkili icra mahkemesi, satışı gerçekleştiren icra dairesinin bağlı bulunduğu icra mahkemesidir. İhalenin feshine ilişkin şikayet, görevsiz veya yetkisiz mahkemeye yapılırsa, mahkeme, evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç **10 gün** içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararı verir ve masrafını gider avansından karşılamak suretiyle dosyayı resen görevli veya yetkili icra mahkemesine gönderir. Mahkemenin bu kararı kesindir (m. 134/7).

Ortaklığın giderilmesi (izale-i şuyu) yoluyla yapılan açık artırmalara karşı yapılacak ihalenin feshi başvurularında görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesidir (HMK m. 4).

b) Süre: İhalenin feshini isteme süresi, **7 gündür**. Bu süre, kural olarak, ihale tarihinden itibaren işlemeye başlar; fakat bazı durumlarda ihale tarihinden itibaren değil, öğrenme tarihinden itibaren işlemeye başlar. Bu istisnai hallerde, 7 günlük süre her ne kadar öğrenme tarihinden itibaren başlasa bile, ihalenin yapıldığına ilişkin kararın elektronik satış portalında ilan edildiği tarihten itibaren 1 yıl geçtikten sonra ihalenin feshi istenemez (m. 134/10).

7 günlük sürenin ihale tarihinden itibaren değil de fesih sebebinin öğrenildiği andan itibaren başladığı durumlar şunlardır:

- Satış ilanının tebliğ edilmesi gereken kişilere tebliğ edilmemesi,
- Satılan malın esaslı niteliklerindeki hatanın sonradan öğrenilmesi,
- İhaleye fesat karıştırıldığının sonradan öğrenilmesi.

c) Harç ve Teminat: Satış isteyen alacaklı, borçlu, resmî sicilde kayıtlı ilgililer ile sınırlı aynı hak sahipleri dışında kalan kişilerce yapılan ihalenin feshi talebi, ihale bedeli üzerinden nispi harca tabidir. Bu harcın yarısı talepte bulunulurken peşin olarak yatırılmalıdır. Talebin kabulü hâlinde bu harç başka bir kimseye yüklenmez ve istem hâlinde iade edilir. Talebin reddi hâlinde ise alınan bu harç iade edilmez ve harcın kalan kısmı ihalenin feshini isteyen tahsil edilir (m. 134/3). Ayrıca, bu kişilerce yapılan ihalenin feshi talebinde, talepte bulunulurken, ilgili kişilerin muhtemel zararına karşılık olmak üzere ihale bedelinin **%5'i** oranında teminat gösterilmesi şarttır (m. 134/4).

d) Yargılama: İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren **20 gün** içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile gerekli kararı verir. Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir (m. 134/5). İcra mahkemesi, ihalenin feshi talebini basit yargılama usulüne göre inceler. İhalenin feshi yargılaması bir şikâyet yargılaması olduğu için mahkeme, her türlü delile başvurabilir; tarafların ikrarı ile bağlı değildir.

Mahkemenin ihalenin feshi yargılamasında verebileceği kararlar şunlardır:

- **Talebin Reddi:** İcra mahkemesi; aşağıdaki nedenlere dayanarak talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni ihale bedelinin **%10'una** kadar para cezasına mahkûm eder (m. 134/5)⁶⁵:
 - İhalenin feshinin yetkisi bulunmayan kişilerce talep edilmesi,
 - Pey sürmek suretiyle ihaleye katılanların feragat etmesi,
 - İşin esasına girerek talebi reddetmesi (yani talebi esastan reddetmesi).

Mahkeme, talebi burada sayılan dışındaki bir sebebe dayanarak reddederse, talepte bulunanı para cezasına mahkûm etmez.

- **Talebin Kabulü:** Mahkeme, ileri sürülen fesih sebebini yerinde bulursa ihalenin feshine karar verir. Bu karar üzerine satış bedeli alacaklılara ödenemez ve ihale bedeli alıcıya iade edilir. Alıcının ihalenin yapılmasıyla kazandığı mülkiyet hakkı son bulur. İhale konusu mal bir taşınmazsa, tapuda tescil işlemi yapılamaz.

İhalenin feshi talebinin reddine yönelik kararlar maddi anlamda kesin hüküm teşkil eder. Dolayısıyla, bu kararlar üzerine genel mahkemelerde dava açma yoluna gidilemez. Bu bağlamda, bu kararlar hakkında yargılamanın yenilenmesi yoluna gidilebilir.

Daha önce de belirttiğimiz üzere, ihalenin feshinin talep edilmiş olması, satış bedelinin ödenmesine engel değildir. İhalenin feshi talep edilmişse, icra müdürü, ödenen ihale bedeli ile ilgili olarak, ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar para bankalarda nemalandırılır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli faiziyle birlikte hak sahiplerine ödenir (m. 134/8).

⁶⁵ Bu oran, Sermaye Piyasası Kanunu'nun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanından kaynaklanan alacaklar ile TOKİ'nin rehine temin edilmiş alacaklarının takibinde, ikinci fıkrada yer alan oran **%20** olarak uygulanır (m. 134/6).

XVI. PARALARIN ÖDENMESİ VEYA PAYLAŞTIRILMASI

A. Genel Olarak

İcra takibinin en son aşaması, satıştan elde edilen paranın alacaklılara ödenmesi veya paylaşılmasıdır. Hacizli malların satışından elde edilen para tüm alacaklıların alacaklarını elde etmelerine yetiyorsa paylaşım yapmaya gerek olmaksızın tüm alacaklar ödenir ve arta kalan kısım borçluya iade edilir. Dolayısıyla, paraların paylaşılması, satıştan elde edilen paranın tüm alacaklıların alacaklarını elde etmelerine yetmemesi durumunda söz konusu olur.

*Paraların ödenmesi veya paylaşılması icra dairesi tarafından **re'sen** yapılır.*

Paraların ödenmesi veya paylaşılabilmesi için hacizli tüm mal ve alacakların satışının yapılmış olması şarttır. Fakat, hacizli malların bir kısmı satıldıktan sonra, icra dairesi, elde edilen paranın bir kısmını alacaklılara payları oranınca avans olarak dağıtabilir (m. 138/1).

Satıştan elde edilen paradan öncelikle tüm alacaklıları ilgilendiren ortak giderler karşılanır (m. 138/1). Alacaklılara yapılacak ödeme veya paylaşım, bu ortak giderler çıkarıldıktan sonra kalan paradan yapılır. Bu ortak giderlere satış, paylaşım, nakliye ve yediemin giderleri örnek verilebilir.

B. Paraların Paylaşılması

a) Genel Olarak: Hacizli malların tamamının satışından elde edilen para, ortak giderler karşılandıktan sonra, alacaklılar arasında payları oranınca paylaşılır (m. 138/1). Paylaştırmaya asıl alacakla birlikte, işlemiş olan faizler, takip giderleri ve vekalet ücreti⁶⁶ de dahildir.

Hacizli malların tamamının satışından elde edilen para, hacze aynı derecede iştirak etmiş tüm alacaklıların alacaklarını elde etmelerine yetmezse, icra dairesi, paylaşımaya geçmeden yeni hacizler yapar. Buna "tamamlama haczi" denir. Tamamlama haczi için alacaklının talepte bulunması gerekmez. İcra dairesi, bu şekilde haczettiği malları mümkün olduğunca çabuk bir şekilde paraya çevirir (m. 139). Tamamlama haczine rağmen elde edilen toplam para, tüm alacaklıları karşılamaya yetmiyorsa, icra dairesi tarafından sıra cetveli düzenlenecek ve bu sıra cetveline göre paralar paylaşılacaktır (m. 140).

*Tamamlama haczine **re'sen** karar verilir.*

b) Sıra Cetveli: Tamamlama haczine rağmen, satış tutarı, hacze aynı derecede iştirak eden tüm alacaklıların alacaklarını tamamen ödemeye yetmezse, icra dairesi, alacaklıların bir sıra cetvelini yapar (m. 140/1). Sıra cetveli, hangi alacaklıya hangi sırada ne kadar miktarda para verileceğini gösteren listedir. Satılan mal üzerinde birden fazla alacaklı haciz koydurmuşsa, sıra cetvelini, ilk haciz koyan icra dairesi düzenler. Toplam satış tutarının tüm alacaklara yetmesi durumunda sıra cetveli düzenlenmez.

Sıra cetveli hazırlanmadan ve bu sıra cetveli kesinleşmeden paralar paylaşılabilir.

⁶⁶ Vekil vasıtasıyla yapılan takiplerde vekalet ücretini, alacaklı ile borçlu arasında yapılmış sözleşmeye bakılmaksızın, icra memuru tarafından avukatlık ücret tarifesine göre hesaplanır. Bu şekilde tayin olunan vekalet ücreti de takip masraflarına dahildir (m. 138/3).

Alacaklılar iflas halinde hangi sıraya girmeleri gerekiyorsa o şekilde sıralanırlar (m. 140/2). Alacaklar, bu sıraya göre ödenir. Aynı sıradaki alacaklar ise alacak oranınca (garameten) karşılanır:

- **1. Sıra; Rehinli Alacaklar:** Rehinli alacaklar, devlet alacaklarının önüne geçerek ilk sırada karşılanacaktır. Rehin alacaklılarının tamamı alacaklarını elde etmeden ikinci sıradaki alacaklara geçilemez.
- **2. Sıra; Konkordatoda Geçici Mühlet Kararından Sonra Komiserin İzniyle Doğmuş Alacaklar:** Konkordato konusunu ileride ele alacağımız için, burada sadece, konkordatoda geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle doğmuş borçların rehinli alacaklardan hemen sonra, diğer alacaklardan önce ödeneceğini belirtmekle yetiniyoruz (m. 308c).
- **3. Sıra; Malın Aynından Doğan Kamu Alacakları:** Rehinli alacakların tamamı ödendikten sonra, satılan malın aynından doğan kamu alacaklarına geçilir. Örneğin, taşınmazlar bakımından emlak vergisi, otomobiller bakımından motorlu taşıt vergisi (MTV) bu malların aynından kaynaklanan kamu alacakları olduğu için, ikinci sırada haczedilir. Malın aynından doğmayan kamu alacaklarının önceliği yoktur.
- **4. Sıra; İmtiyazlı Adi Alacaklar:** Malın aynından doğan kamu alacakları da tamamen ödendikten sonra, arta kalan para ile imtiyazlı alacaklar ödenir. Kanun koyucu, imtiyazlı alacaklar içinde de bir sıra öngörmüştür:
 - İşçi ve işveren ilişkisinden doğan alacaklar ile nafaka alacakları
 - Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları
 - Özel kanunlarda imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar
- **5. Sıra; İmtiyazsız Adi Alacaklar:** Rehinle teminat altına alınan alacaklar, malın aynından doğan kamu alacakları ve imtiyazlı adi alacaklar dışında kalan diğer tüm özel hukuk alacakları imtiyazsız adi alacak olarak kabul edilir. İmtiyazsız alacaklar, en son sırada karşılanır.

Sıra cetvelinin birer sureti, icra dairesi tarafından tüm ilgililere tebliğ edilir (m. 141). Sıra cetvelinin tebliğinden itibaren ilgililer duruma göre ya şikayet yoluna ya da itiraz yoluna giderek sıra cetveline karşı koyabilirler.

Sıra cetvelinin düzenlenmesi üzerine tebligatı alan ve sıra cetvelinde hak sahibi görünen her alacaklı, bir bankanın kesin ve süresiz teminat mektubunu dosyaya ibraz ederek payına düşen meblâğı tahsil edebilir⁶⁷. Borçlu, Devlet veya adlî yardımdan yararlanan bir kimse ise teminat gösterme zorunluluğu yoktur (m. 142a/1).

c) Sıra Cetveline Karşı Şikayet: Sıra cetvelinin hazırlanmasında usul kurallarına aykırılık olduğu iddia ediliyorsa, tebliğden itibaren **7 gün** içinde şikayet yoluna gidilebilir (m. 142/3). Şikayet yolunda görevli mahkeme icra mahkemesidir. En önemli şikayet sebebi, kişinin kendi sırasının doğru olmadığı iddiasıdır. Gerek takip borçlusunun gerekse takip alacaklılarının sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurma hakları vardır.

⁶⁷ Teminat mektubunda, alacaklının dosyadan tahsil ettiği meblâğ ile bu meblâğın kısmen veya tamamen icra dosyasına iadesinin gerekmesi hâlinde iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faizin, icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesi taahhüt edilmelidir. Bu esaslar dahilinde teminat mektubu ile garanti edilecek miktar icra dairesince belirlenir (m. 142a/2).

Şikayet yoluna süresinde başvurulmaması veya mahkemenin şikayet başvurusunu reddetmesi halinde sıra cetveli kesinleşir. Bu andan itibaren paraların paylaşılması yapılabilir. Fakat icra mahkemesi şikayet başvurusunu haklı bulursa, sıra cetvelini iptal ederek düzeltilmesi gerektiğine karar verir. Bunun üzerine icra dairesi, yeniden sıra cetveli düzenler⁶⁸. Sıra cetvelinin şikayet yoluyla düzeltilmesinden sadece başvuru sahibi değil, diğer alacaklılar da yararlanır.

d) Sıra Cetveline Karşı İtiraz: Alacaklılardan biri, başka bir alacaklının alacağına varlığına, başka bir alacaklının alacağına miktarına veya başka bir alacaklının sırasına itiraz etmek istiyorsa, bunu tebliğden itibaren **7 gün** içinde genel mahkemelerde dava açmak suretiyle ileri sürmelidir (m. 142/1).

Sıra cetveline karşı itiraz yoluna takip borçlusu başvurmaz; sadece takip alacaklıları başvurabilir. Bunun yanı sıra, itiraz edecek alacaklı, kendisine daha önceden o alacağa itiraz etme imkanı verilmiş olmasına rağmen bu hakkı kullanmamışsa, artık o alacağa sıra cetveline itiraz etmek suretiyle itiraz edemez. Örneğin, alacaklı, daha önce mükellefiyetler listesine itiraz etme imkanı varken bu imkanı kullanmamışsa artık o alacağa sıra cetveline itiraz etmek suretiyle itiraz edemez.

Kendi sırasına karşı koymak isteyen alacaklı, sıra cetveline karşı itiraz yoluna değil şikayet yoluna başvurmalıdır (m. 142/3).

Sıra cetveline karşı itiraz davası, basit yargılama usulüne göre görülür (m. 142/2). Davada ispat yükü davacıda değil, davalıdadır. Davalı, alacağına veya sırasına itiraz edilen alacaklıdır. Görevli mahkeme icra mahkemesi değil, genel mahkemelerdir. Yetkili mahkeme ise icra takibinin yapıldığı yer mahkemesidir. Davayı açma süresi, sıra cetvelinin tebliğinden itibaren **7 gündür** (m. 142/1).

İtiraz davasının süresi içinde açılmaması veya mahkemenin itirazı reddetmesi halinde sıra cetveli kesinleşir. Bu andan itibaren paraların paylaşılması yapılabilir. İtirazın kabul edilmesi durumunda ise sıra cetvelinin iptaline karar verilmez; sadece, davalıya ödenecek paydan davacı alacaklının alacağına ödenmesine karar verilir. Başka bir ifadeyle, davanın kabul edilmesiyle davalının payından bir miktar, davacının alacağına ödenmesine tahsis edilir. Dolayısıyla, itiraz davasının kabul edilmesi durumunda bundan tüm alacaklılar değil, sadece davacı alacaklı yararlanır.

e) Ödeme veya Paylaştırmadan Sonra Yapılacak İşlemler: Alacağı tamamen ödenmiş olan alacaklıya ait senet icra dairesince borçluya verilir (m. 144/1). Alacağına sadece bir kısmı ödenmiş olan alacaklı, senedini geri alabilir. Fakat, icra dairesi, senede bundan sonra ne miktar para için geçerli olacağını yazar veya senedin niteliğine göre ilgili dairelere yazdırır (m. 144/2). İlamların icrasında da, borçlu isterse kendisine ilamın tamamen veya kısmen icra edilmiş olduğuna dair bedava ve pulsuz bir vesika verilir (m. 144/3). Bir taşınmazı paraya çeviren icra dairesi o taşınmaz üzerindeki irtifak haklarına, taşınmaz mükellefiyetlerine ve taşınmaz rehin haklarına dair kayıtların tapu sicilinden terkin ve nakillerini de yaptırır (m. 144/4).

İcra dairesi, alacaklıya yanlışlıkla fazla ödeme yaparsa, ayrıca bir mahkeme hükmüne gerek olmaksızın fazla ödediği parayı alacaklıdan zorla geri alır (m. 361).

⁶⁸ Sıra cetvelinin iptal edilmesi durumunda yeni sıra cetvelini icra mahkemesinin düzenlemediğine dikkat edilmelidir. Yeniden düzenlenen sıra cetveline karşı da şikayet veya itiraz yoluna gidilmesi mümkündür.

Sıra Cetveline Karşı Şikayet	Sıra Cetveline Karşı İtiraz
İcra mahkemesine başvurulur.	Genel mahkemelere başvurulur.
Alacaklı kendi sırasına karşı koyacaksa şikayet yoluna gitmelidir.	Alacaklı kendi alacağına, diğer alacaklıların alacaklarına veya sıralarına karşı koyacaksa itiraz davası açmalıdır.
Başvuru süresi tebliğden itibaren 7 gündür.	Başvuru süresi tebliğden itibaren 7 gündür.
Borçlu da sıra cetveline karşı şikayet yoluna gidebilir.	Borçlu sıra cetveline karşı itiraz davası açamaz.
Başvurunun kabul edilmesi halinde sıra cetveli iptal edilir, yeni bir sıra cetveli düzenlenir.	Başvurunun kabul edilmesi halinde sıra cetveli iptal edilmez, davalının payından bir miktar, davacının alacağının ödenmesine tahsis edilir
Başvuru sonucundan şikayet yoluna başvurmayan diğer alacaklılar da yararlanır.	Başvuru sonucundan sadece itiraz başvurusunu yapmış olan (davacı) alacaklı yararlanır.

XVII. BORÇ ÖDEMEDEN ACİZ BELGESİ

A. Genel Olarak

Paraların paylaşılmasının ardından, alacaklı, alacağının tamamını alamamışsa, icra dairesi tarafından, kalan miktar için **hemen** bir aciz belgesi düzenlenir. İcra dairesi aciz belgesini re'sen düzenler. Borç ödemedен aciz belgesi, alacaklıya ve bir sureti de borçluya verilir; bu belge, hiçbir harç ve vergiye tabi değildir. Aciz belgesinin bir nüshası da her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilir. Aciz belgesi sicili alenî olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenir (m. 143/1).

Aciz belgesinin düzenlenmesi, borcun sonra erdiği anlamına gelmez. Başka bir ifadeyle, borç ödemedен aciz belgesine konu olan borç borçlu tarafından ödeme yapılmadıkça varlığını korur. Borçlu, aciz belgesini düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir (m. 143/7). İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde bir bankaya yatırır. Borcun tamamının ödenmesi, takibin batıl olması veya iptal edilmesi, borçlunun borçlu olmadığına mahkeme kararıyla sabit olması ya da alacaklının icra takibini geri alması hallerinde aciz belgesi sicilden terkin edilir ve borçluya aciz vesikasının sicilden terkin edildiğine dair bir belge verilir (m. 143/7).

B. Kesin Aciz Belgesi

a) Genel Olarak: Haczedilen malların satışından elde edilen paranın paylaşılmasının ardından alacağını tamamen elde edemeyen alacaklıya, alamadığı kısım için kesin aciz belgesi verilir. Yani, esasen yukarıda genel olarak açıkladığımız aciz belgesi, kesin aciz belgesidir.

İcra takibi aşamasında yapılan haciz esnasında borçlunun haczi mümkün hiçbir malının bulunmadığı yönünde tutulan haciz tutanağı da kesin aciz belgesi niteliğindedir (m. 105/1). Bu durumda borçlu için ayrıca bir aciz belgesinin düzenlenmesine gerek yoktur. Dolayısıyla, kesin aciz belgesinin doğurduğu sonuçları haczedilebilir hiçbir malın bulunmadığını gösterir haciz tutanağı da doğurur.

b) Kesin Aciz Belgesinin Hüküm ve Sonuçları: Kesin aciz belgesinin takip hukuku bakımından sonuçları şunlardır:

- **İtirazın Kaldırılması İstenebilir:** Borç ödemedenden kesin aciz belgesi, itirazın kaldırılmasını sağlayan belgelerden biridir. Başka bir ifadeyle, kesin aciz belgesine sahip olan alacaklı, bu belgeyi ileri sürerek itirazın kesin kaldırılmasını sağlayabilir (m. 68, m. 143/2). Bunun için borçlunun alacağı kabul etmesi gerekmez.
- **1 Yıl İçinde Yapılacak Takiplerde Yeniden Ödeme Emrinin Gönderilmesi Gerekmez:** Alacaklı, aciz belgesini aldığı tarihten itibaren **1 yıl** içinde aynı borçluya karşı yeni bir icra takibi başlatırsa, yeniden ödeme emrinin gönderilmesine gerek yoktur (m. 143/3).
- **Tasarrufun İptali Davası Açılabilir:** Kesin aciz belgesine sahip olan alacaklı, bu belgeye dayanarak, borçluya karşı doğrudan tasarrufun iptali davası açabilir. Başka bir ifadeyle, kesin aciz belgesi, alacaklıya, tasarrufun iptali davası açma imkanı verir (m. 143/2, m. 277/1).
- **Hacze İştirak Edilebilir:** Kesin aciz belgesine sahip olan alacaklı, hacze iştirak etme imkanına sahiptir (m. 100/1).

Kesin aciz belgesinin maddi hukuk bakımından sonuçları şunlardır:

- **Alacak 20 Yıllık Zamanaşımına Bağlanır:** Kesin aciz belgesine bağlanan alacak, aciz belgesinin düzenlenmesinden itibaren **20 yıl** geçmesiyle zamanaşımına uğrar. Fakat, bu süre içinde borçlu ölürse, alacaklının, aciz belgesine bağlanan alacağını mirasın açılmasından itibaren **1 yıl** içinde borçlunun mirasçılarından istemesi gerekir. Aksi takdirde mirasçılar, borcun zamanaşımına uğradığını ileri sürebilirler (m. 143/6).
- **Faiz İstenemez:** Alacaklı, aciz belgesinde yazılı alacak miktarı için faiz isteyemez (m. 143/4). Fakat alacaklı, müşterek borçlulardan ve kefillerden faiz isteyebilir. Bu kişiler ödedikleri faizlerden dolayı asıl borçluya rücu edemezler (m. 143/5).

Borcun aciz belgesine bağlanması, borcun yenilenmesi sonucunu doğurmaz.

Kesin aciz belgesinin maddi hukuk bakımından hüküm ve sonuçları bunlarla sınırlı değildir. Kesin aciz belgesinin İcra ve İflas Kanunu'nun yanı sıra Türk Borçlar Kanunu, Türk Medeni Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenen hüküm ve sonuçları da vardır.

C. Geçici Aciz Belgesi

Haciz esnasında borçlunun haczi mümkün hiçbir malı bulunmuyorsa, tutulan haciz tutanağı kesin aciz belgesi niteliğindedir (m. 105/1). Haciz esnasında borçlunun haczi mümkün mallarının bulunmasına rağmen, bu malların alacakları karşılamaya yeterli olmayacağı anlaşılırsa, tutulan haciz tutanağı geçici aciz belgesi niteliğindedir (m. 105/2).

Geçici aciz belgesinin tek hükmü, sahibine tasarrufun iptali davası açma yetkisi vermesidir. Geçici aciz belgesi, kesin aciz belgesinin diğer hüküm ve sonuçlarını doğurmaz.

§3. KAMBIYO SENETLERİNE MAHSUS HACİZ YOLU İLE TAKİP

I. GENEL OLARAK

Kambiyo senetleri, Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evrak kitabında düzenlenmiştir. Ticari senetler olarak da ifade edilen kambiyo senetleri; hukukumuzda sadece poliçe, bono ve çekten ibarettir. Başka bir ifadeyle, poliçe, bono ve çekten başka kambiyo senedi yoktur; oluşturulması da mümkün değildir. Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu, elinde kambiyo senedi niteliğinde bir senet bulunan alacaklının alacağını daha kolay ve çabuk bir şekilde elde edebilmesini sağlamak amacıyla düzenlenmiş özel bir ilamsız takip yoludur. Kambiyo senetlerine özgü takip yolunu genel haciz yolundan ayıran en temel özellik, takibin daha kolay ve çabuk ilerlemesidir.

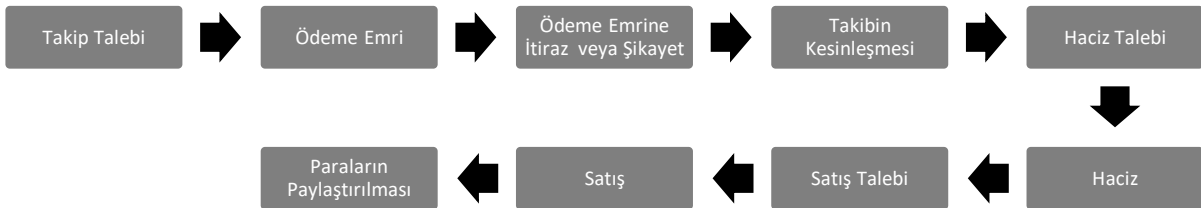
Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurmak isteyen alacaklının elinde kambiyo senedi olarak nitelendirilen poliçe, bono veya çekten birinin bulunması gerekir. Adi senede, kambiyo senedi niteliğini taşımayan kıymetli evraka veya kambiyo senedi benzeri senetlere dayalı alacaklar için bu takip yoluna başvurulamaz. Bunun yanı sıra, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu da bir ilamsız icra yolu olduğu için sadece para ve teminat alacakları için başvurulacak bir takip yoludur.

Her ne kadar bu takip yoluna başvurulabilmesi için alacaklının elinde bir kambiyo senedinin bulunması zorunlu olsa da, kambiyo senedine bağlı alacağın tahsilini sağlamak için bu takip yoluna başvurmak zorunlu değildir. Kambiyo senedinin alacaklısı, dilerse genel haciz yoluyla takip yoluna başvurabilme imkanına da sahiptir. Bu noktada alacaklının bir seçim hakkı söz konusudur.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, rehinle temin edilmiş bir alacağın alacaklısı, öncelikle rehlin paraya çevrilmesi yoluna başvurmak zorundadır (İİK m. 45/1). Fakat, kambiyo senetlerine özgü haciz yolu, bu kuralın istisnasıdır. Alacağı kambiyo senedine dayanan alacaklı, alacak rehinle teminat altına alınmış olsa bile, önce rehlin paraya çevrilmesi yoluna başvurmaksızın kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurabilir (İİK m. 167).

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip prosedürü ve genel haciz yoluyla takip prosedürü arasında takip aşamaları bakımından paralel düzenlemeler yapılmıştır. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip de genel haciz yolunda olduğu gibi takip talebi, ödeme emri, takibin kesinleşmesi, haciz talebi, haciz, satış talebi, satış ve paraların paylaşılması aşamalarından oluşur. Her iki takip yolu arasında takip talebi, ödeme emri ve takibin kesinleşmesi aşamalarında farklılıklar söz konusudur. Haciz, satış ve paraların paylaşılması aşamaları her iki takip yolunda tamamen aynıdır. Bu sebeple, biz de kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte sadece takip talebi, ödeme emri ve takibin kesinleşmesi aşamalarını ele alacağız.

II. TAKİP TALEBİ

Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takip de alacaklının icra dairesinde takip talebinde bulunmasıyla başlar. Bu takip yolunda yetkili icra dairesi, genel haciz yoluyla takipteki

yetki kurallarına göre belirlenir. Fakat burada farklı olarak, kambiyo senedinden doğan alacaklar aranacak alacak niteliğinde olduğundan, kambiyo senedi alacaklısı takip talebini kendi yerleşim yerindeki icra dairesine değil, borçlunun yerleşim yerindeki icra dairesine yapabilir.

Kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda takip talebi, genel haciz yoluyla takip talebinde bulunması gereken unsurları aynen içermelidir. Dolayısıyla, takip alacaklısı, hangi takip yolunu seçtiğini takip talebinde belirtmelidir (İİK m. 58/2, m. 167/2). Bunun yanı sıra, takip alacaklısı, takip talebine kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğini eklemek zorundadır (İİK m. 167/2). Fakat, çeklere özgü olarak, hamil, muhatap banka tarafından kısmi ödeme yapılması halinde kendisine verilen onaylı fotokopiye dayanarak da takip başlatabilir (ÇekK m. 3/6). Ayrıca, protesto çekilmesi gereken hallerde protesto evrakının da takip talebine eklenmesi zorunludur.

Genel haciz yolu ile takipte alacaklı, takip talebine, takibin dayanağı olan adi senedi eklemek zorunda değildir. Hatta alacaklının borçluya karşı genel haciz yolu ile takipte bulunabilmesi için bir belgeye dayanması bile gerekmez. Fakat kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda alacaklı, kambiyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğini takip talebine mutlaka eklemelidir.

Takip talebini alan icra müdürü, aşağıdaki hususları incelemek zorundadır:

- *Takip talebinin 58. maddedeki unsurları içerip içermediğini,*
- *Senedin kambiyo senedi niteliğine sahip olup olmadığını,*
- *Senedin aslının takip talebine eklenip eklenmediğini,*
- *Protesto gereken hallerde takip talebine protesto evrakının eklenip eklenmediğini,*
- *Takip talebinde bulunan alacaklının, senedin yetkili hamili olup olmadığını,*
- *Senedin vadesinin gelip gelmediğini.*

İcra müdürü, burada belirtilenlerden başka bir hususu inceleme yetkisine sahip değildir. Bu noktada özellikle belirtmemiz gerekir ki; icra müdürünün inceleme yetkisi senedin zamanaşımına uğrayıp uğramadığına ilişkin değil, senedin vadesinin gelip gelmediğine ilişkindir. Dolayısıyla, icra müdürünün senedin zamanaşımına uğrayıp uğramadığını inceleme yetkisi yoktur.

Diğer taraftan, icra müdürünün, genel haciz yoluyla takiplerde alacağın varlığını, alacağın kaynağını ve alacağın vadesinin gelip gelmediğini inceleme yetkisi yokken, kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla takipte senedin kambiyo senedi niteliğinde olup olmadığını ve vadesinin gelip gelmediğini özellikle incelemesi gerekir. Bu, iki takip yolu arasında icra müdürünün inceleme yetkisine ilişkin önemli bir farklılıktır.

III. ÖDEME EMRİ

İcra müdürü, gerekli incelemeleri yaptıktan sonra eğer herhangi bir eksikliğin bulunmadığına kanaat getirirse, **hemen**, borçluya senedin onaylı örneği ile varsa protesto evrakını da ekleyerek aşağıdaki kayıtları içeren ödeme emrini gönderir. Ödeme emrinde şu hususlar yazar (İİK m. 168/1):

- ▶ Alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, takip talebine yazılması gerekli kayıtlar,
- ▶ Borcun ve takip masraflarının **10 gün** içinde ödeme emrinde yazılı olan icra dairesine ait banka hesabına ödenmesi ihtarı,
- ▶ Takibe konu olan senet kambiyo senedi vasfını haiz değilse, **5 gün** içinde icra mahkemesine şikayet etmesi gerektiği ihtarı,

- ▶ Takibe konu kambyo senedindeki imza kendisine ait olmadığı iddiasında ise bunu **5 gün** içinde açıkça bir **dilekçeye** icra mahkemesine bildirmesi; aksi takdirde kambyo senedindeki imzanın bu icra takibinde kendisine ait sayılacağı ve imzasını haksız yere inkar ederse sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın **%10'u** oranında para cezasına mahkum edileceği ve icra mahkemesinden itirazının kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtar,
- ▶ Borçlu olmadığı, borcun ödendiği, ek süre verildiği, alacağın zamanaşımına uğradığı veya yetki itirazını sebepleri ile birlikte **5 gün** içinde icra mahkemesine bir **dilekçeye** bildirerek icra mahkemesinden itirazın kabulüne dair bir karar getirmediği takdirde cebri icraya devam olunacağı ihtar,
- ▶ İtiraz edilmediği ve borç ödenmediği takdirde **10 gün** içinde, itiraz edilip de reddedildiği takdirde ise **3 gün** içinde mal beyanında bulunması ve bulunmazsa hapisle tazyik edileceği, mal beyanında bulunmaz veya gerçeğe aykırı beyanda bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılacağı ihtar.

IV. ÖDEME EMRİNE KARŞI KONULMASI

A. Ödeme Emrine İtiraz

a) Genel Olarak: Kambyo senetlerine özgü haciz yolunda, ödeme emrini alan borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde bir **dilekçeye** icra mahkemesine itiraz edebilir (m. 169). Bu itiraz borca ilişkin bir itiraz olabileceği gibi imzaya ilişkin bir itiraz da olabilir.

Kambyo senetlerine özgü haciz yolunda ödeme emrine itiraz edilmesi, satıştan başka takip işlemlerini durdurmaz (m. 169). Dolayısıyla, borçlunun ödeme emrine süresi içinde itiraz etmiş olması, haciz yapılmasına engel değildir.

Ödeme emrine yapılan itirazın mahkeme tarafından reddedilmesi halinde borçlu, **3 gün** içinde mal beyanında bulunmakla yükümlüdür (m. 168).

Kambyo senetlerine özgü haciz yolunda borçtan kurtulma davası ve itirazın kaldırılması prosedürleri uygulanmaz.

b) İmzaya İtiraz: Borçlu, takip konusu kambyo senedindeki imzanın kendisine ait olmadığını iddia ediyorsa, bunu ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde, açıkça ve bir **dilekçeye** icra mahkemesine bildirmelidir (İİK m. 168/1). Hükümde de belirtildiği üzere, imzaya yapılan itiraz, açıkça imzaya itiraz edildiği belirtilmek suretiyle yapılmalıdır. Genel ifadelerle yapılan itiraz, imzaya itiraz olarak kabul edilemez. Borçlunun süresi içinde itiraz etmemesi halinde kambyo senedindeki imzanın kendisine ait olduğu kabul edilir (m. 168/1).

İtiraz, satıştan başka icra takip işlemlerini durdurmaz (m. 170/1). Fakat, icra mahkemesi, duruşmadan önce yapacağı incelemede itirazı ciddi görürse, alacaklıya tebliğe gerek görmeden itirazla ilgili kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına dosya üzerinden karar verebilir (m. 170/2).

İcra mahkemesi, imzanın borçluya ait olmadığına kanaat getirirse itirazın kabulüne karar verir. İtirazın kabulü kararı ile takip durur. Alacaklının genel hükümlere göre dava açma hakkı saklıdır (m. 170/3). İcra mahkemesi, itirazın kabulüne karar vermesi hâlinde, senedi takibe koy-

mada kötüniyeti veya ağır kusuru bulunduğu takdirde alacaklıyı takip konusu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere tazminata ve alacağın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder. Fakat alacaklı, genel mahkemede dava açarsa, para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilmiş olan para cezası ortadan kalkar (m. 170/4).

İnkâr edilen imzanın borçluya ait olduğu anlaşılırsa ve itiraz ile birlikte takip durdurulmuşsa, borçlu sözü edilen senede dayanan takip konusu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere inkar tazminatına ve takip konusu alacağın **%10'u** oranında para cezasına mahkum edilir ve itiraz reddedilir. Fakat borçlu, menfi tespit veya istirdat davası açarsa, hükmolunan tazminatın ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve davanın borçlu lehine sonuçlanması halinde daha önce hükmedilmiş olan tazminat ve para cezası ortadan kalkar (m. 170/3).

c) Borca İtiraz: İmzaya itiraz dışındaki tüm itirazlar borca itirazdır. Bu bağlamda, borçlunun borçlu olmadığı, borcu ödediği, kendisine ek süre verildiği, alacağın zamanaşımına uğradığı veya icra dairesinin yetkili olmadığı yönündeki itirazları borca itirazdır. Borçlu, itirazını sebepleri ile birlikte ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde icra mahkemesine bir **dilekçeyle** bildirmelidir (m. 169).

İtiraz, satıştan başka takip işlemlerini durdurmaz (m. 169/1). Fakat, hakim, borçlunun ibraz ettiği belgelerden borcun ödendiği, borçluya süre verildiği, senedin zamanaşımına uğradığı, borçlunun borçlu olmadığı veya icra dairesinin yetkili olmadığı kanaatine varırsa, itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilir (m. 169a/2). Ayrıca, alacaklının çağrıyla rağmen duruşmaya gelmemesi halinde icra mahkemesi hakimi, alacağın itiraz edilen kısmı için icranın geçici olarak durdurulmasına karar verir (m. 169a/3).

Borçlu, itirazında bildirdiği sebeplerle bağlıdır. Dolayısıyla, icra mahkemesinde bu sebepleri değiştiremez veya genişletemez. Fakat, borçlu ilk duruşmada, takip konusu kambiyo senedinin metninden anlaşılan itiraz sebeplerini ileri sürebilir (m. 170b, m. 63). Örneğin, itirazını yaparken zamanaşımı def'ini ileri sürmeyen borçlu, senedin metninden anlaşılabilen bir itiraz sebebi olduğu için bunu icra mahkemesinde yapılan itiraz incelemesi sırasında ileri sürülebilir.

İcra mahkemesi hakimi, itiraz sebeplerinin incelenmesi için iki tarafı en geç **30 gün** içinde duruşmaya çağırır. Hâkim, duruşma sonucunda borcun bulunmadığının, ödendiğinin veya borçluya süre verildiğinin resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı halinde itirazı kabul eder. Görüldüğü üzere, borca itirazın kabulü için itiraz sebebinin resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispatı gerekir. Yetki itirazının incelenmesi ve karara bağlanması için tarafların gelmesi gerekmez (m. 169a/1).

Borçlunun ibraz ettiği belge altındaki imza alacaklı tarafından inkar edilirse, icra mahkemesi hakimi, yapacağı inceleme neticesinde imzanın alacaklıya ait olduğuna kanaat getirdiği takdirde, borçlunun itirazının kabulüne karar verir ve alacaklıyı, sözü edilen belgeyle ilgili değer veya miktarın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder. Alacaklı çağrıldığı duruşmaya gelmediği takdirde icra mahkemesi hakimi alacağın itiraz edilen kısmı için icranın geçici olarak durdurulmasına karar verir. Bunun üzerine alacaklı en geç **6 ay** içinde icra mahkemesi önünde duruşma talep ederek makbuz altındaki imzanın kendisine ait olmadığını ispat etmek suretiyle, takibin devamına karar alabilir. İcra mahkemesi, imzanın alacaklıya ait olmadığına karar verirse borçluyu, sözü edilen belgelerdeki miktarın **%10'u** oranında para cezasına mahkum eder (m. 169a/3).

Borçlunun zamanaşımı itirazı üzerine zamanaşımı süresinin dolduğu alacaklının ibraz ettiği kambiyo senedindeki tarihe göre tespit edilirse ve alacaklı da zamanaşımının kesildiğini veya tatil edildiğini resmi veya imzası ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse, itirazın kabulüne; aksi halde reddine karar verilir (m. 169a/4). Görüldüğü üzere, zamanaşımının kesildiğinin senet üzerinden anlaşılması halinde ispat yükü borçludan alacaklıya geçmektedir.

İtirazın kabulü kararı ile takip durur. Alacaklının genel hükümlere göre dava açmak hakkı saklıdır. Alacaklı, genel mahkemede dava açarsa, inkar tazminatı ve para cezasının tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve bu davayı kazanırsa hakkında verilen inkar tazminatı ve para cezası kalkar (m. 169a/5).

İtirazının icra mahkemesince esasa ilişkin sebeplerle kabulü hâlinde kötüniyeti veya ağır kusuru bulunan alacaklı, takip konusu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere; takip geçici olarak durdurulmuş ise bu itirazın reddi halinde borçlu, diğer tarafın isteği üzerine takip konusu alacağın **%20'sinden** aşağı olmamak üzere tazminata mahkum edilir. Fakat borçlu, menfi tespit ve istirdat davası açarsa ya da alacaklı genel mahkemede dava açarsa, tazminatın tahsili dava sonuna kadar ertelenir ve dava lehine sonuçlanan taraf için, daha önce hükmedilmiş olan tazminat kalkar (m. 169a/6).

İtirazın reddi kararına karşı istinaf yoluna başvurulması, satış da dahil hiçbir icra işlemini durdurmaz. Fakat, borçlunun teminat göstermesi halinde takip durur (m. 169a/7).

B. Ödeme Emrine Karşı Şikayet

a) Genel Olarak: Borçlu, kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda da şartları oluşuyorsa şikayet yoluna gidebilir. Şikayet, genel sebeplerle yapılabileceği gibi kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna özel sebeplere dayanılarak da yapılabilir. Kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna özel olarak düzenlenmiş şikayet sebeplerinden bazılarının 5 günlük süre içinde ileri sürülmesi gerekirken, bazılarının ise genel şikayet süresi olan 7 gün içinde ileri sürülmesi gerekir.

b) 5 Günlük Sürenin Uygulanacağı Şikayet Sebepleri: Borçlu, takibe konu senedin kambiyo senedi niteliğinde olmadığını ve dolayısıyla kambiyo senetlerine özgü takip yoluna başvurma yetkisinin bulunmadığını iddia ediyorsa, bu iddiasını ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde icra mahkemesine şikayet yoluyla bildirmelidir (İİK m. 168/1, m. 170a).

*Aşağıdaki sebepler bakımından şikayet süresi **5 gündür**:*

- *Senedin kambiyo senedi niteliğinde olmaması,*
- *Takip başlatan kişinin senedin yetkili hamili olmaması,*
- *Kambiyo senedi bakımında borçlu bulunmayan kişilere karşı takip başlatılması,*
- *Protestonun çekilmesinin gerekli olduğu hallerde takibin protesto çekilmeden veya protesto evrakı sunulmadan başlatılması.*

c) 7 Günlük Sürenin Uygulanacağı Şikayet Sebepleri: Kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda bazı şikayet sebepleri bakımından 7 günlük genel şikayet süresi uygulanır.

*Aşağıdaki sebepler bakımından şikayet süresi **7 gündür**:*

- *Takip talebinde bulunulurken kambiyo senedinin aslının icra dairesine verilmemesi (çeklerde kısmi ödeme halinde bankadan alınan onaylı fotokopinin de verilmemesi),*
- *Takibe konu kambiyo senedinin vadesinin henüz gelmemiş olması.*

VI. ÖDEME EMRİNE KARŞI KONULMAMASI

Borçlu, ödeme emrine süresi içinde ve usulüne uygun olarak karşı koymazsa takip kesinleşir. İtirazın yapılmaması halinde borçlu, takibin kesinleşmesinden itibaren **10 gün**⁶⁹ içinde mal beyanında bulunmalıdır; mal beyanında bulunmazsa hapisle tazyik edilir; gerçeğe aykırı mal beyanında bulunursa ayrıca hapisle cezalandırılır (İİK m. 168).

VII. UYGULANACAK DİĞER HÜKÜMLER

Genel haciz yolundaki ödeme emri ve itiraza ilişkin diğer hükümler, aykırı düşmedikçe kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takip hakkında da uygulanır (m. 170b). Örneğin, gecikmiş itiraz, kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda da uygulanır. Fakat itirazın kesin veya geçici kaldırılması, kambiyo senetlerine özgü haciz yolunda uygulanamaz.

Genel Haciz Yolu	Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu
Alacaklının bir senede dayanması gerekmez.	Alacaklının elinde kambiyo senedinin bulunması ve bunun aslını icra dairesine vermesi gerekir.
Kambiyo senedine bağlanmamış bir alacak rehinle teminat altına alınmışsa, önce rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurulması zorunludur. Doğrudan genel haciz yoluna başvurulamaz.	Kambiyo senedine bağlanmış alacak rehinle teminat altına alınmışsa, önce rehinin paraya çevrilmesi yoluna başvurulmadan; doğrudan kambiyo senetlerine özgü haciz yoluna başvurulabilir.
İcra müdürü, takibe konu adi senedin vadesinin gelip gelmediğini ve bu belge dolayısıyla bir alacağın bulunup bulunmadığını inceleyemez.	İcra müdürü, senedin kambiyo senedi olup olmadığını ve senedin vadesinin gelip gelmediğini incelemek zorundadır.
Takip talebini alan icra müdürü, borçluya ödeme emrini 3 gün içinde göndermelidir.	Takip talebini alan icra müdürü borçluya ödeme emrini hemen göndermelidir.
Ödeme süresi 7 gündür.	Ödeme süresi 10 gündür
İtiraz süresi 7 gündür.	İtiraz süresi 5 gündür.
İtiraz, yazılı veya sözlü olarak yapılır.	İtiraz, dilekçeyle, yani yazılı olarak yapılır.
İtiraz icra dairesine yapılır.	İtiraz icra mahkemesine yapılır.
İtiraz, icra takibini kendiliğinden durdurur.	İtiraz, takibi durdurmaz; sadece satışı durdurur.
Şikayet süresi 7 gündür.	Şikayet süresi kural olarak 5 gündür. Fakat bazı durumlarda 7 günlük şikayet süresi uygulanır.
İtirazın kaldırılması ve borçtan kurtulma davası aşamaları uygulanır.	İtirazın kaldırılması ve borçtan kurtulma davası aşamaları yoktur.

⁶⁹ İtiraz edilmediği ve borç ödenmediği takdirde 10 gün içinde, itiraz edilip de reddedildiği takdirde ise 3 gün içinde mal beyanında bulunulması gerekir (İİK m. 168).

§4. KİRALANAN TAŞINMAZIN İLAMSIZ İCRA YOLU İLE TAHLİYESİ

I. GENEL OLARAK

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, ilamsız icraya sadece para ve teminat alacakları için başvurulabilir. Para ve teminat alacağı dışında bir alacak için ilamsız icra yoluna değil, ilamlı icra yoluna başvurulmalıdır. Bu bağlamda, bir taşınmazın tahliyesini sağlamak için ilamsız icra yoluna başvurulamaz. Böyle bir durumda alacaklı önce tahliye davası açmalı, davanın lehine sonuçlanması durumunda ise bu ilama dayanarak ilamlı takip başlatmalıdır.

Kanun koyucu, ilamsız icraya para ve teminat alacakları dışında bir alacak için başvurulmama kuralına, kiralanan taşınmazların tahliyesi bakımından iki istisna getirmiştir. Bu çerçevede, sadece belirli sebeplerle sınırlı olmak kaydıyla, alacaklı kiralanan taşınmazın tahliyesi için ilamsız icra yoluna başvurabilecektir.

Taşınmazlara ilişkin bu özel takip yoluna başvurulabilmesi için öncelikle taşınmazın kira sözleşmesine konu olması gerekir. Taraflar arasında bir kira sözleşmesinin bulunmaması halinde bu takip yoluna başvurulamaz. Bunun yanı sıra, kira sözleşmesine dayalı bir hukuki ilişki mevcut olsa bile, bu takip yoluna başvurulabilmesi için kira bedelinin ödenmemesi veya kira süresinin dolması gerekir. Bunlardan başka bir sebebe dayanılarak ilamsız icra yoluna başvurulamaz.

II. KİRA BEDELİNİN ÖDENMEMESİ SEBEBİYLE İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYE

A. Genel Olarak

Taşınmazını kiraya veren alacaklı, kira bedelinin ödenmemesi durumunda, dilerse genel haciz yoluna başvurarak kira bedelinin tahsilini sağlayabilir. Fakat alacaklı, eğer kiracının taşınmazdan tahliye edilmesini de istiyorsa genel haciz yoluna başvurması yeterli olmaz. Zira, sadece para ve teminat alacakları için başvurulabilen genel haciz yolunda taşınmazın tahliyesi talep edilemez. Dolayısıyla kiracı, hem ödenmeyen kira bedelini tahsil etme hem de kiracıyı taşınmazdan tahliye etme arzusundaysa, ilamsız tahliye yoluna başvurmmalıdır.

B. Takip Talebi

Takip talebi, genel haciz yolundaki gibidir. Dolayısıyla, alacaklı, 58. maddede sayılan unsurları taşıyan bir takip talebiyle icra dairesine başvurur. Taşınmazların tahliyesi bakımından bir zorunlu takip arkadaşlığı bulunduğu için, eğer alacaklı veya borçlu birden fazla ise bunların hepsi takip talebinde gösterilmelidir⁷⁰. Takip alacağı kısmında da ödenmeyen kira bedelleri yazılır, borcun sebebi olarak da kira ilişkisi veya varsa yazılı kira sözleşmesi belirtilir.

Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle başlatılacak ilamsız tahliyede alacaklının takip talebinde bulunurken yazılı kira sözleşmesine dayanma zorunluluğu yoktur. Başka bir ifadeyle, alacaklının takip talebine yazılı kira sözleşmesi eklemesi gerekmez. Bu sebeple, icra müdürünün de takip talebine yazılı kira sözleşmesinin eklenip eklenmediğini inceleme yetkisi yoktur.

Yetkili icra dairesi, genel haciz yolundaki kurallara göre belirlenir. Kira bedeli bir para borcu olduğu için, alacaklının (kiraya verenin) ödeme zamanındaki yerleşim yerindeki icra dairesi de yetkilidir (TBK m. 89/1). Ayrıca, tahliye talepli takip, taşınmazın bulunduğu yer icra dairesinde de yapılabilir.

⁷⁰ Kefil, zorunlu takip arkadaşı değildir. Dolayısıyla kefilin takip talebinde gösterilmesi zorunlu değildir.

C. Ödeme Emri

Takip talebini alan icra müdürü, ödeme emri hazırlayarak kiracıya gönderir. Eğer birden fazla kiracı varsa ödeme emri hepsine ayrı ayrı gönderilir. Ödeme emrinde yazılı hususlar şunlardır:

- ▶ Takip talebinde bulunması gereken kayıtlar (İİK m. 58),
- ▶ Borcun Türk Borçlar Kanunu'nda öngörülen süre içinde ödemesi gerektiği ihtar,
- ▶ Bir itirazı varsa ödeme emrinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde sebepleri ile birlikte **dilekçeyle** veya **sözlü** olarak icra dairesine bildirmesi gerektiği ihtar,
- ▶ Kira sözleşmesini ve sözleşmedeki imzayı açık ve kesin olarak reddetmediği takdirde sözleşmeyi kabul etmiş sayılacağı ihtar,
- ▶ Belirtilen süreler içinde borcu ödemez veya itirazda bulunmazsa sözleşmenin feshedileceği ve alacaklının icra mahkemesinden tahliye ile haciz talep edebileceği ihtar.

Bu ödeme emrinde, genel haciz yolundan ve kambyo senetlerine özgü haciz yolundan farklı olarak mal beyanında bulunması ihtarı yer almaz.

Alacaklının takip talebinde sadece kira bedelinin tahsilini talep edip tahliye talebinde bulunmaması durumunda icra müdürü ödeme emrinde sadece borcun ödenmesine ilişkin ihtar yer vermelidir. Alacaklı takip talebinde sadece bedelin tahsilini talep etmiş olmasına rağmen tahliye yapılırsa, borçlu, şikayet yoluna gidebilir.

D. Ödeme Emrine İtiraz Edilmemesi

Borçluya ödeme emrinde verilecek ödeme süresi, adi kiralarda **10 gün**, konut ve çatılı işyeri kiralarda **30 gündür** (TBK m. 315/2). Konut ve çatılı işyeri kirasından söz edilebilmesi için sözleşmenin en az **6 ay** süreli olması gerekir, 6 ayın altında yapılan sözleşmeler adi kira sözleşmesi hükmündedir ve dolayısıyla 10 günlük süre geçerli olur (TBK m. 339/1).

Borçlu itiraz süresi içinde ödeme emrine itiraz etmezse takip kesinleşir. Fakat bundan sonraki takip aşamalarına geçilebilmesi için ödeme süresinin de dolması gerekir. Örneğin, konut ve çatılı işyeri kiralarda 7 günlük süre içinde itiraz edilmemesi üzerine takip kesinleşse de, haciz ve tahliye talep edilebilmesi için kalan 23 günün de geçmesi gerekir. Borçlu bu süreler içinde borcunu öderse takip son bulur ve artık taşınmazın tahliyesi istenemez.

Borçlu itirazda bulunmamış ve ödeme süreleri de geçmişse, alacaklı icra dairesinden ödenmeyen kira bedelleri için haciz talep edebilir. Bundan sonraki aşamalar genel haciz yolunda olduğu gibidir. Bunun yanı sıra, borçlunun itiraz etmemesi ve ihtar süresinin de geçmesi üzerine alacaklı, ihtar süresinin bitim tarihini takip eden **6 ay** içinde icra mahkemesinden taşınmazın tahliyesini istemelidir. Bu talep üzerine icra mahkemesince tahliyeye karar verilir (İİK m. 369a). Borçlu, itirazında bildirmiş olduğu sebeplerle bağlıdır (m. 369d).

Taşınmazın tahliyesi icra dairesinden değil, icra mahkemesinden istenir.

E. Ödeme Emrine İtiraz

Ödeme emrini alan kiracı, ödeme emrine itiraz etmek isterse itirazını icra dairesine yapar. İtiraz, genel haciz yolundaki hükümlere göre yapılır. Ödeme emrine itiraz süresi kural olarak ödeme emrinin tebliğinden itibaren **7 gündür** (İİK m. 269/2). Fakat Türk Borçlar Kanunu'nun 315. maddesi

uyarınca alacaklıya verilen en az 10 günlük, konut ve çatılı işyeri kiralarda ise en az 30 günlük ek sürenin sonunda fesih hakkının tanındığı durumlarda itiraz süresi **3 gündür** (İİK m. 269/4).

Borçlu, kira sözleşmesine ilişkin bir itiraz ileri sürebileceği gibi kira borcuna ilişkin bir itiraz da ileri sürebilir. Kira sözleşmesine veya varsa yazılı kira sözleşmesindeki imzaya itiraz edecek borçlu, itirazını açık ve kesin bir şekilde yapmalıdır; aksi takdirde, kira sözleşmesini kabul etmiş sayılır (m. 269/2).

*Ödeme emrine itiraz, icra takibini kendiliğinden durdurur (m. 269/3). İtirazın tebliği tarihinden itibaren **6 ay** içinde itirazın kaldırılmasını istemeyen alacaklı, bir daha aynı alacaktan dolayı ilamsız icra yoluyla takip yapamaz (m. 169/3).*

F. Ödeme Emrine İtirazın Hükümden Düşürülmesi

Yukarıda belirttiğimiz üzere, kiracı kira bedeline ilişkin bir itiraz ileri sürebileceği gibi kira sözleşmesine ilişkin bir itiraz da ileri sürebilir. Kiracının kira sözleşmesine ilişkin bir itiraz ileri sürmesi durumunda, alacaklının itirazın kaldırılmasını ve kiracının tahliyesini isteyebilmesi için kira sözleşmesinin yazılı ve aynı zamanda noterlikçe düzenlenmiş veya onaylanmış olması gerekir (m. 269b/1). Aksi takdirde alacaklı, kiracının tahliyesi için genel hükümlere göre sulh hukuk mahkemesinde tahliye davası açmalıdır (m. 169b/4). Kira sözleşmesinde imzanın inkarı sebebiyle alacaklı genel hükümlere göre dava açar ve dava lehine sonuçlanırsa, kiracı ayrıca kanunda belirtilen miktarda para cezasına mahkum edilir (m. 269b/5).

Borçlunun itirazı kira sözleşmesi dışında bir sebebe dayanıyorsa, yani sadece kira borcuna ilişkin bir itirazsa, alacaklı icra mahkemesine başvurarak itirazın kaldırılmasını ve kiracının tahliyesini ister. İtirazın tebliği tarihinden itibaren **6 ay** içinde itirazın kaldırılmasını istemeyen alacaklı, bir daha aynı alacaktan dolayı ilamsız icra yoluyla takip yapamaz (m. 169/3).

İtiraz açık ve kesin olarak kira sözleşmesine yapılmamış ve alacaklı da itirazın kaldırılmasını istemişse, icra mahkemesi, kira sözleşmesini inceleyemez.

İtirazın kaldırılması, genel haciz yolunda olduğu gibidir (m. 269c/1). Dolayısıyla tarafların itirazın kaldırılması yargılamasında 68. maddede sayılan belgelere dayanmaları gerekir.

Alacaklı icra mahkemesinden sadece itirazın kaldırılmasını talep etmiş, fakat tahliyeyi talep etmemişse icra mahkemesi kiracının tahliyesine karar veremez. Fakat bu durum, alacaklının süresi içinde ayrı bir tahliye talebinde bulunmasına engel değildir.

İcra mahkemesinin tahliyeye ilişkin kararının infazı için kesinleşmesi beklenmez. Fakat tahliye için, kararın borçluya tefhimi veya tebliği tarihinden itibaren **10 gün** geçmesi gerekir (m. 269c/3). Kiracının tahliye kararına karşı istinaf yoluna başvurması mümkündür (m. 363/1). İstinaf yoluna başvurulması satıştan başka icra işlemlerini durdurmaz (m. 363/4).

III. KİRA SÜRESİNİN SONA ERMESİ SEBEBİYLE İLAMSIZ İCRA YOLUYLA TAHLİYE

A. Genel Olarak

Kira süresinin sona ermesi durumunda alacaklı, taşınmazın tahliyesini sağlamak amacıyla ilamsız icra yoluna başvurabilir. Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilamsız tahliyeden farklı olarak, kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilamsız tahliye yoluna başvurulabilmesi için yazılı

bir kira sözleşmesinin veya yazılı tahliye taahhüdünün bulunması gerekir. Bu noktada yazılı kira sözleşmesinin veya yazılı tahliye taahhüdünün birinin bulunması yeterlidir.

Fakat, tahliyesi istenen taşınmaz eğer konut veya çatılı işyeri ise yazılı kira sözleşmesi ile yazılı tahliye taahhüdünün her ikisinin de bulunması gerekir.

B. Takip Talebi

Takip talebi, kira süresinin sona ermesinden itibaren **1 ay** içinde yapılmalıdır (İİK m. 272/1). Bu süre hak düşürücü süredir, dolayısıyla bu süre geçtikten sonra bu takip yoluna başvurularda taşınmazın tahliyesi istenemez. Talep, genel haciz yolundaki gibi yapılır. Alacaklı, 58. maddede sayılan unsurları taşıyan bir takip talebiyle icra dairesine başvurur. Taşınmazların tahliyesi bakımından bir zorunlu takip arkadaşlığı bulunduğu için, eğer borçlu birden fazla ise bunların hepsi takip talebinde gösterilmelidir. Takip talebine yukarıda belirttiğimiz belgeler de eklenmelidir.

C. Tahliye Emri

Takip talebini alan icra müdürü, 1 aylık sürenin geçip geçmediğini ve gerekli belgelerin takip talebine eklenip eklenmediğini kontrol ettikten sonra, borçluya bir tahliye emri gönderir (İİK m. 272/2). Burada herhangi bir bedel tahsili talep edilmediği için gönderilen emir ödeme emri değil, "tahliye emri" olarak ifade edilir.

Tahliye emrinde kiracının tebliğden itibaren **15 gün** içinde taşınmazı tahliye etmesi gerektiği yazar (m. 272/2). Ayrıca tahliye emrinde kiralayanın ve kiracının ve varsa temsilcilerinin isim, unvan ve yerleşim yerleri, sözleşme tarihi, kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına dair itirazını **7 gün** içinde icra dairesine bildirmezse veya taşınmazı kendiliğinden tahliye etmezse zorla çıkarılacağı yazar (m. 272/3).

D. Tahliye Emrine İtiraz Edilmemesi

Tahliye emrini alan kiracının süresinde itiraz etmemesi üzerine takip kesinleşir. Bundan sonra kiracının tahliye emrini almasından itibaren **15 gün** içinde taşınmazı tahliye etmesi gerekir (m. 272/2). Dikkat edilmelidir ki; 15 günlük süre takibin kesinleşmesinden itibaren değil, tahliye emrinin tebliğinden itibaren işlemeye başlar. Dolayısıyla, borçlu tahliye emrini aldığı andan itibaren 7 günlük süreyi itiraz etmeden geçirirse, kalan 8 gün içinde taşınmazı tahliye etmelidir. Kiracı tahliye emrine itiraz etmez ve verilen süre içinde taşınmazı kendiliğinden tahliye etmezse, alacaklının talebi üzerine zorla tahliye edilir (m. 273/1).

Kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle ilamsız tahliyeden farklı olarak, alacaklının tahliyeyi sağlamak için icra mahkemesine başvurması gerekmez. Alacaklı, tahliyenin zorla yerine getirilmesini icra dairesinden talep edebilir.

E. Tahliye Emrine İtiraz

İtiraz etmek isteyen kiracı, itirazını tahliye emrinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde **di- lekçeyle** veya sözlü olarak icra dairesine bildirmelidir (m. 274/1). Yapılan itiraz tahliye takibini kendiliğinden durdurur (m. 274/2).

Kiracının itirazı yazılı kira sözleşmesine veya tahliye taahhüdüne ilişkin olabileceği gibi, kiranın yenilendiği veya uzatıldığına ilişkin de olabilir. Eğer kiracı kira sözleşmesini veya tahliye taahhüdündeki imzaya itiraz ediyorsa bunu açık ve kesin olarak yapmalıdır; aksi takdirde bunu kabul etmiş sayılır (m. 269/2).

F. İtirazın Kaldırılması

Kiracının itiraz etmesi üzerine alacaklı, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ve taşınmazın tahliyesini talep edebilir (m. 275/1). Kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilamsız tahliye yolunda itirazın kaldırılması için herhangi bir süre öngörülmemiştir.

Öncelikle, icra mahkemesinin adi yazılı şekilde düzenlenmiş kira sözleşmesindeki (veya tahliye taahhüdündeki) imzayı inceleme yetkisi yoktur. Bu sebeple, yapılan itirazın adi yazılı şekilde düzenlenmiş kira sözleşmesindeki imzaya ilişkin olması halinde alacaklı itirazın kaldırılmasını talep edemez; talep etse de bu talep reddedilir. Böyle bir durumda alacaklının genel hükümlere göre sulh hukuk mahkemesinde tahliye davası açması gerekir. Bu davanın alacaklı lehine sonuçlanması halinde mahkeme kiracıyı para cezasına mahkum eder (m. 275/5).

Kiracının sözleşmedeki veya tahliye taahhüdündeki imzaya itiraz etmiş olması halinde alacaklının itirazın kaldırılmasını talep edebilmesi için bu sözleşmenin noterlikçe düzenlenmiş veya onaylanmış olması gerekir. Başka bir ifadeyle, alacaklının imzaya yapılan itirazın kaldırılmasını talep edebilmesi, sözleşmenin (veya tahliye taahhüdünün) noterlikçe düzenlenmiş veya onaylanmış olması halinde mümkündür (m. 275/2).

Kiracının itirazı imzaya ilişkin bir itiraz değil de kiranın yenilendiğine veya uzatıldığına ilişkin bir itirazsa alacaklı icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını talep edebilir. İtirazın kaldırılması yargılamasında kiracı, kiranın yenilendiğini veya uzatıldığını noterlikçe düzenlenmiş veya onaylanmış bir sözleşme ile ya da imzası alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse itirazın kaldırılması talebi kabul edilir (m. 275/2); ispat ederse talep reddedilir (m. 275/3).

İtirazın kaldırılması talebinin reddedilmesi veya kabul edilmesi durumlarında tarafların genel hükümlere göre genel mahkemelerde dava açma hakları vardır (m. 275/4).

İtirazın kaldırılması talebinin kabulü ile takip kesinleşir ve alacaklının talebiyle kiracı zorla tahliye edilir ve taşınmaz alacaklıya teslim edilir (m. 273/1).

IV. KİRALANAN TAŞINMAZDA ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN BULUNMASI

Tahliyenin zorla gerçekleştirileceği taşınmazda kiracıdan başka üçüncü bir kişinin bulunması halinde bu kişi işgalde haklı olduğuna dair resmi bir belge göstermezse **derhal** tahliye edilir (İİK m. 276/1). Fakat, bu kişi resmi bir belge göstermese de, kira sözleşmesinde belirtilen tarihten önceki bir tarihten beri taşınmazda oturduğunu beyan eder ve icra müdürü tarafından yerinde yapılan incelemeyle bu beyan doğrulanırsa, icra müdürü tahliyeyi erteleyerek durumu **3 gün** içinde icra mahkemesine bildirir (m. 276/2).

Bunun üzerine mahkeme tarafları dinleyerek tahliye emrine karar verir veya duruma göre taraflardan birine mahkemede dava açması için **7 günlük** süre verir. Dava açmak için taraflara süre verilirse, dava açmayan taraf iddiasından vazgeçmiş sayılır. Davanın açılması halinde dava sonucuna göre hareket edilir (m. 276/3).

Kiracının (borçlunun) eşi, alt ve üstsoyu, ikinci dereceye kadar kan ve kayın hısımları, iş ortakları ile taşınmazda borçlu adına oturdukları anlaşılan kişiler (örneğin kiracının kiracısı) üçüncü kişi sayılmazlar ve dolayısıyla taşınmazdan borçlu gibi zorla tahliye edilirler (m. 276/4).

TAKİP TALEBİ

Takip talebinde ödenmeyen kira bedellerinin ödenmesi ve taşınmazın tahliyesi talep edilir.

ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra müdürü, borçluya ödeme emri gönderir.

İTİRAZ EDİLMESİ

Borçlu (kiracı), ödeme emrini aldıktan sonra itirazını ödeme emrinin tebliğinden itibaren kural olarak 7 gün içinde icra dairesine bildirmelidir. İtiraz üzerine takip durur. Kiracının itirazı kira sözleşmesine ilişkinse, bu durumda kiracı ya kira sözleşmesinin varlığını tamamen inkâr edecektir veya kira sözleşmesini kabul edip diğer itiraz sebeplerini, ileri sürecektir. Kiracı kira sözleşmesini inkar etmek istiyorsa, bunu açık ve kesin olarak yapmalıdır. Kiracının bu itirazı üzerine alacaklının, icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ve kiracının tahliyesini isteyebilmesi için, kira sözleşmesinin yazılı ve aynı zamanda noterlikçe düzenleme veya onaylama şeklinde yapılmış olması gerekir. Aksi halde, kiraya veren, icra mahkemesine değil; sulh hukuk mahkemesine başvurup dava açmalıdır. Borçlunun kira sözleşmesi dışında bir itirazda bulunması durumunda kira sözleşmesini kabul etmiş sayılır. Bu durumda, alacaklı icra mahkemesine başvurup borçlunun itirazının kaldırılmasını ve tahliye karar verilmesini ister. İcra mahkemesi, artık kira sözleşmesini inceleyemez. Borçlu, itirazını ancak İİK m. 68'deki belgelerle ispat edebilir.

İTİRAZ EDİLMEMESİ

Ödeme emrine süresinde itiraz edilmezse, takibin kira alacağına ilişkin kısmı kesinleşir. Bunun üzerine, ödeme süresi geçince, kiralayan, borçlunun mallarına haciz konulmasını icra dairesinden ister. Ancak, ödeme emrine itiraz etmeyen ve süresinde de borcunu ödemeyen kiracının ayrıca tahliyesi için alacaklı, ihtar süresinin bitimi tarihinden itibaren 6 ay içinde icra mahkemesinden tahliye istemelidir.

II. KİRA SÜRESİNİN SONA ERMESİ NEDENİYLE İLAMSIZ TAHLİYE

Kira süresinin sona ermesi sebebiyle ilamsız tahliye yoluna başvurabilmek için kiraya verenin elinde yazılı bir kira sözleşmesi veya tahliye taahhüdünün olması gerekir. Bu konuda TBK'nın konut ve çatılı işyeri kiralarına ilişkin hükümleri ayrıca dikkate alınmalıdır.

TAHLİYE TALEBİ

Kiralayan, kira süresinin sona ermesinden sonra sözleşmeyi yenilemek istemiyorsa, bu sürenin bitmesinden itibaren 1 ay içinde icra dairesine başvurup kiracının tahliyesi için takip yapmalıdır. Tahliye talebi ile birlikte ayrıca yazılı kira sözleşmesi de icra dairesine verilmelidir. Şayet konut ve çatılı işyeri kirası söz konusu ise, mutlaka yazılı tahliye taahhüdünün de talebe eklenmesi gerekir.

İTİRAZ EDİLMESİ

Kiracı, tahliye emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde itiraz edebilir. Bu itirazını yazılı veya sözlü olarak icra dairesine bildirir. İtiraz ile takip durur. Kiracı özellikle kira sözleşmesindeki veya tahliye taahhüdündeki imzayı inkar etmek istiyorsa, bunu ayrıca ve açıkça belirtmelidir; aksi halde bu imzayı ikrar etmiş sayılır. Kiracı imzayı inkar ederse, icra mahkemesi bu konuda imza incelemesi yapamaz, kiralayanın kiracıya karşı sulh hukuk mahkemesinde tahliye davası açması gerekir. Kiracı itirazında, adi yazılı şekilde yapılmış olan kira sözleşmesindeki (veya tahliye taahhüdündeki) imzayı inkar etmemişse veya kira sözleşmesi (veya tahliye taahhüdü) noterlikçe düzenlenmiş ya da onaylanmış ise, kiralayan icra mahkemesinde itirazın kaldırılmasını isteyebilir. Buna karşılık kiracı, kira sözleşmesinin yenilendiğini veya uzatıldığını noterlikçe düzenlenmiş ya da onaylanmış yahut tarih ve imzası kiralayan tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat edemezse, icra mahkemesi, kiracının imzasının kaldırılmasına karar verir. Kiralayan, kiracının dayandığı adi senet altındaki imzayı inka ederse, icra mahkemesi imza incelemesi yapamaz, itirazın kaldırılmasına karar verir. Bunun üzerine kiracı genel mahkemede dava açabilir.

İTİRAZ EDİLMEMESİ

Kiracı, süresi içinde itiraz etmezse takip kesinleşir ve tahliye istenebilir.

Yukarıda açıklanan şekilde itirazın kaldırılmasına karar verilirse veya kiracı süresinde tahliye emrine itiraz etmezse, icra dairesi tarafından kiracı taşınmazdan zorla çıkarılır ve taşınmaz kiralayana teslim edilir. Ancak, bunun için tahliye emrinin tebliğinden itibaren 15 günlük sürenin geçmesi gerekir.

§5. ABONELİK SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLANAN PARA ALACAKLARINA İLİŞKİN TAKİP

I. GENEL OLARAK

İlamsız takip yollarından bir diğeri, abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takiptir. Bu takip yolu, abonelik sözleşmelerinden ve bu sözleşmelerin ifası amacıyla tüketiciye sunulup bedeli faturaya yansıtılan mal veya hizmetten kaynaklanan para alacaklarına ilişkin takiplerin, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) bünyesinde oluşturulan Merkezî Takip Sistemi üzerinden başlatılması ve haciz aşamasına kadar yürütülmesi için, 6 Aralık 2018 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 7155 sayılı Kanun⁷¹ ile getirilmiştir (7155 s. K. m. 1). Abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan takip işlemlerinin elektronik ortamda yapılmasını sağlamak amacıyla UYAP bünyesinde Merkezî Takip Sistemi oluşturulmuştur (m. 3).

Bu takip yolu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da ve diğer mevzuatta düzenlenen abonelik sözleşmeleri ile bu sözleşmelerin ifası amacıyla tüketiciye sunulup bedeli faturaya yansıtılan mal veya hizmetten kaynaklanan ve avukatla takip edilen para alacaklarına ilişkindir (m. 2/1). Abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacakları için sadece bu takip yoluna başvurulmalıdır. Aksi halde, icra dairesi takip talebini reddeder (m. 2/2). Örneğin, internet aboneliği, telefon aboneliği, dergi aboneliği, gazete aboneliği gibi aboneliklerden kaynaklanan para alacakları için bu takip yoluna başvurulmalıdır. İcra memuru bu hususu re'sen dikkate almalıdır. Aksi takdirde şikayet yoluna gidilebilir.

Bu takip yolundan sadece abonelik hizmeti veren taraf yararlanır. Abonelik sözleşmelerinin diğer tarafı olan tüketiciler, bu takip yoluna başvuramazlar. Eğer tüketicilerin abonelik ilişkisinden kaynaklanan bir alacakları olursa alacaklarını bu yolla değil, genel hükümlere göre takip etmeleri gerekir. Örneğin, bir internet aboneliğinde tüketicinin faturaları ödememesi halinde Turkcell, tüketiciye karşı Merkezi Takip Sistemi üzerinden takip başlatır; fakat bu abonelik ilişkisinde tüketicinin Turkcell'den bir alacağı –örneğin fazladan alınan para- söz konusu olursa tüketici, Merkezi Takip Sistemi üzerinden takip başlatamaz.

Abonelik sözleşmelerinden kaynaklanan para alacaklarına ilişkin ilamsız takip yolu, sadece hacizden önceki aşamaları kapsar. Haciz ve sonraki aşamalar genel hükümlere göre yürütülür. Zira, 7155 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır (m. 9/1).

Bu takip yoluna ilişkin hususlar, Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan "Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Yönetmelik" ile düzenlenmiştir (m. 9/2).

II. ŞARTLARI

Merkezi Takip Sistemi üzerinden ilamsız icra takibi yapılabilmesi ve 7155 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanabilmesi için aşağıdaki şartların bulunması gerekir:

- **Bir Abonelik Sözleşmesi Bulunmalıdır:** Bu takip yoluna başvurulabilmesi için hukuki ilişkiyi düzenleyen sözleşmenin abonelik sözleşmesi niteliğinde olması gerekir. Abonelik sözleşmesi, tüketicinin, belirli bir mal veya hizmeti sürekli veya düzenli aralıklarla

⁷¹ 7155 sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun

edinmesini sağlayan sözleşmedir (TKHK m. 52/1). Takibe konu abonelik sözleşmesi, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da veya diğer mevzuatta düzenlenen abonelik sözleşmeleri olabilir.

Eğer ortada bir sözleşme yoksa, bu takip yoluna başvurulamaz. Örneğin, tüketici abonelik şeklinde yararlanılan bir hizmetten kaçak olarak yararlanıyorsa, tüketiciye karşı bu yolla takip yapılamaz. Zira, bu tür kullanımlar abonelik sözleşmesine değil, haksız fiile dayanmaktadır. Bu hukuka aykırı yararlanmanın faturalandırılması ya da başka bir belgeye bağlanması da sonucu değiştirmez.

Yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, bu takip yolundan sadece abonelik hizmeti sunan taraf yararlanır. Abonelik sözleşmelerinin diğer tarafı olan tüketiciler, bu takip yoluna başvuramazlar. Eğer tüketicilerin abonelik ilişkisinden kaynaklanan bir alacakları olursa alacaklarını bu yolla değil, genel hükümlere göre takip etmeleri gerekir.

- **Alacak, Para Alacağı Olmalıdır:** 7155 sayılı Kanun'da, bu takip yoluna sadece para alacakları için başvurulacağı belirtilmiştir. Para dışındaki bir alacak için bu takip yoluna başvurulması mümkün değildir. Örneğin, internet aboneliğinin sonunda iade edilmesi gereken modem iade edilmezse, bunun iadesini sağlamak için bu takip yoluna başvurulamaz. Ayrıca, bu para alacağı da abonelik hizmeti sunan tarafa ait bir alacak olmasıdır. Zira, az önce de belirttiğimiz üzere, tüketici taraf bu takip yoluna başvuramaz.
- **Tüketiciye Sunulup Bedeli Faturaya veya Benzeri Belgeye Yansıtılmış Bir Mal veya Hizmet Bulunmalıdır:** Bu takip yoluna başvurulabilmesi için, abonelik sözleşmesiyle tüketiciye sunulmuş bir mal veya hizmet bulunmalı ve ayrıca bu mal veya hizmetin bedeli de faturaya veya benzeri belgeye yansıtılmış olmalıdır. Faturaya veya benzeri bir belgeye yansıtılmamış mal veya hizmetten doğan alacak için bu takip yoluna başvurulamaz.
- **Alacak Avukat Aracılığıyla Takip Edilmelidir:** Hukukumuzda icra takiplerinde temsilci atama zorunluluğu yoktur. Fakat bu takip yolu bu özgürlüğün bir istisnasıdır. Kanunda bu takip yolunun avukatla takip edilen para alacakları için başvurulabileceği açıkça belirtilmiştir (m. 2/1). Dolayısıyla, alacaklı bu takip yoluna ancak avukat aracılığıyla başvurabilir, kendisi doğrudan başvuramaz.

III. TAKİBİN AŞAMALARI

A. Takip Talebi

Alacaklı avukatı, icra takibini başlatmak için Merkezî Takip Sisteminde yer alan takip talebini doldurur (m. 4/1). Takip talebinde aşağıdaki hususlar yer almalıdır (m. 4/2):

- ▶ Alacaklının ve varsa kanuni temsilcisi ile avukatının adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası; tüzel kişi ise unvanı, vergi kimlik numarası, ticaret sicil numarası ve Merkezi Sicil Kayıt Sistemi numarası; adresi, telefonu ve elektronik iletişim bilgileri,
- ▶ Alacaklının veya avukatının münhasıran Merkezî Takip Sistemi ile ilişkilendirilmiş hesap numarası,
- ▶ Borçlunun ve varsa kanuni temsilcisinin adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası; tüzel kişi ise unvanı, vergi kimlik numarası, biliniyorsa ticaret sicil numarası ve Merkezi Sicil Kayıt Sistemi numarası; adresi, biliniyorsa telefonu ve elektronik iletişim bilgileri,

- ▶ Terekeye karşı yapılan takiplerde kendilerine tebligat yapılacak mirasçılarının adı ve soyadı, Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası ile adresi,
- ▶ Alacağın tutarı ve faizli alacaklarda faizin türü, oranı, miktarı ve işlemeye başladığı gün; alacak yabancı para ise harca esas olmak üzere takip tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru üzerinden Türk Lirası karşılığı, alacağın hangi tarihteki kur üzerinden talep edildiği ve faizli alacaklarda faizin türü, oranı, miktarı ve işlemeye başladığı gün,
- ▶ Takip dayanağı belgelerin tarih ve numarası ile alacağın son ödeme tarihi,
- ▶ Haciz ve müteakip işlemler için yetkili icra dairesi.

Takip talebine, son ödeme tarihi belirtilen alacağa ilişkin fatura veya benzeri belgeler de eklenmeli ve sisteme yüklenmelidir (m. 4/3). Takip talebi doldurulduktan, ilgili belgeler taranıp sisteme yüklendikten ve takip harç ve masrafları elektronik ortamda ödendikten sonra, güvenli elektronik imzayla onaylanır, sisteme kaydedilir ve takip, Merkezî Takip Numarası alır. İcra tabiri, sisteme kaydedilmekle başlar (m. 4/4). Bu yöntemine uygun olarak başlatılmayan takip, icra dairesi tarafından reddedilir (m. 2/2).

Abonelik sözleşmesinden kaynaklanan takiplerde Merkezî Takip Sistemi harcı alınır; ayrıca icraya başvurma harcı ile tahsil harcı alınmaz (m. 5/2).

B. Ödeme Emri

a) Ödeme Emrinin İçeriği: Takip talebinin sisteme kaydedilmesinden sonra sistem tarafından ödeme emri düzenlenir. Ödeme emrinde, takip talebinde yer alan bilgiler yanında aşağıdaki hususlar yer alır (m. 5/1):

- ▶ Toplam borç miktarı ile takip harç ve masraflarının, tebliğden itibaren **7 gün** içinde alacaklının veya avukatının Merkezî Takip Sistemi ile ilişkilendirilmiş hesap numarasına ödenmesi gerektiği,
- ▶ Yetkiye, borcun tamamına veya bir kısmına ya da alacaklının takibat icrası hakkına dair bir itirazı varsa bunun da yine **7 gün** içinde beyan edilmesi gerektiği,
- ▶ Sadece yetkiye itiraz hâlinde yeniden ödeme emri tebliğ edilmeksizin alacaklının talebi üzerine, yetki itirazında gösterilen veya mahkemece yetkili görülen icra dairesinden haciz işlemlerinin başlatılacağı,
- ▶ İtirazların, herhangi bir icra dairesi aracılığıyla veya güvenli elektronik imza kullanılarak Merkezî Takip Sistemi üzerinden yapılabileceği,
- ▶ Borç ödenmez veya itiraz olunmazsa yetkili icra dairesi aracılığıyla cebri icraya devam edileceği.

Dikkat edilirse, ödeme emri icra dairesi tarafından değil, sistem tarafından otomatik olarak düzenlenmektedir.

b) Ödeme Emrinin Tebliği: Merkezî Takip Numarası alan ödeme emri ile tebliğ mazbatalı kapalı zarfa ilişkin bilgiler, borçluya tebliğ edilmesi için sistem üzerinden ilgili Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) birimine iletilir (m. 5/3). Ödeme emrini sistem üzerinden alan PTT birimi, ödeme emrinin ve tebliğ mazbatalı kapalı zarfın çıktısını alır ve Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca borçluya tebliğ eder (m. 6/1). Borçlu, tebligatın elektronik yolla yapılması zorunlu olan kişilerden ise zorunlu elektronik tebligata ilişkin hükümler uygulanır (m. 6/2).

Tebliğ durumunu belgeleyen mazbata, ilgili PTT birimi tarafından sisteme yüklenir ve mazbatanın aslı, alacaklı avukatının takip talebinde bildirdiği icra dairesine gönderilir. Alacaklı avukatı, buna ilişkin gideri, takibi başlatırken yatırmak zorundadır (m. 6/3).

Adresin tebligata elverişli olmadığına anlaşılmaması veya tebligat yapılamaması hâlinde, takibe devam etmek isteyen alacaklı avukatı, sistem üzerinden, borçlunun adres kayıt sisteminde yer alan yerleşim yeri adresine tebligat çıkarılmasını sağlar (m. 6/4). Borçluya buna rağmen tebligat yapılamaması veya borçlunun yerleşim yeri adresinin yurt dışında bulunduğu anlaşılmaması hâlinde, alacaklı avukatının talebi üzerine, harçlar ikmal edilerek icra dairesinde takibe devam edilir. Bu durumda sistem üzerindeki takip kapatılır (m. 6/5).

C. Borcun Ödenmesi

Takip konusu borç, takip harç ve masrafları ile birlikte, ödeme emrinde belirtilen hesap numarasına ödendiğinde takip sona erer (m. 6/6). Ödenen para, cezaevi harcı ayrıldıktan sonra ilgili hesaba aktarılır (m. 6/7).

D. Ödeme Emrine İtiraz

Borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde, herhangi bir icra dairesine başvurarak ödeme emrine itiraz edebilir. İcra dairesi, itiraza ilişkin evrakı, en geç **2 işgünü** içinde sisteme yükler, aslını alacaklının takip talebinde bildirdiği icra dairesine gönderir. Borçluya, itiraz ettiğine ilişkin ücretsiz bir alındı belgesi verilir (m. 7/1). İtiraz, Merkezî Takip Sistemi üzerinden güvenli elektronik imza kullanılarak da yapılabilir (m. 7/2). İtiraz, itirazın sisteme yüklendiği tarihi izleyen **5. günün sonunda** alacaklı avukatına tebliğ edilmiş sayılır (m. 7/4).

Dikkat edilirse, borçlu ödeme emrine itirazını Türkiye sınırları içerisindeki herhangi bir icra dairesine başvurarak yapabilmektedir.

Süresi içinde borca yapılan itiraz üzerine icra takibi kendiliğinden durur. Duran takip hakkında, İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili hükümleri uygulanır (m. 7/3). Dolayısıyla, alacaklı avukatı, duran takibi devam ettirmek için icra mahkemesinde itirazın kaldırılması yoluna ya da genel mahkemelerde itirazın iptali yoluna başvurmalıdır.

Sadece yetkiye itiraz hâlinde alacaklı avukatı, yetki itirazında gösterilen icra dairesinde haciz işlemlerini başlatabilir. Takip talebinde belirtilen icra dairesinde haciz işlemlerinin başlatılabilmesi için bu dairenin bağlı bulunduğu mahkemede yetki itirazının kaldırılması şarttır. Mahkeme, yetki itirazını dosya üzerinden inceleyip kesin olarak karara bağlar. Mahkemenin yetkili gördüğü icra dairesinde haciz işlemlerinin başlatılabilmesi için yeniden ödeme emri tebliği gerekmez (m. 7/5).

E. Ödeme Emrine İtiraz Edilmemesi veya İtirazın Hükümden Düşürülmesi

Ödeme emrine itiraz edilmemesi veya itirazın hükümden düşürülmesine rağmen süresi içinde ödeme yapılmaması hâlinde, alacaklının yetkili icra dairesi nezdinde yapacağı talep üzerine İcra ve İflas Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca cebrî icraya devam olunur (m. 8/1).

İcra müdürü, cebrî icraya devam edilmesi talep edildiğinde; alacağın 7155 sayılı Kanun kapsamında bulunduğunu, ödeme emrinin tebliğ edildiğini, takibe itiraz edilmediğini veya itirazın hükümden düşürüldüğünü tespit ederse cebrî icra işlemlerine devam eder. Aksi hâlde

gerekçesini belirterek talebi reddeder. Verilen kararlara karşı alacaklı veya borçlu şikâyet yoluna başvurabilir (m. 8/2).

Cebri icra işlemlerine devam edilmesinin mümkün olduğu hâllerde, alacaklı avukatı dilerse haciz talebinde bulunmaksızın UYAP üzerinden, bu sisteme entegre bilişim sistemleri vasıtasıyla borçlunun mal, hak veya alacağı olup olmadığını sorgulayabilir. Sorgulama sonunda sistem mal, hak veya alacağın mahiyeti ve detayı hakkında bilgi veremez; sadece mal, hak veya alacağın genel olarak olup olmadığı konusunda bilgi verebilir. Borçlunun mal, hak veya alacağının varlığının tespiti hâlinde UYAP üzerinden de haciz talep edilebilir (m. 8/3).

*Ödeme emrinin tebliği tarihinden itibaren **5 yıl**⁷² içinde haciz talep edilmezse takip düşer. İtirazın hükümden düşürülmesine ilişkin dava açılması hâlinde davanın açıldığı tarihten hükmün kesinleşmesine kadar geçen süre hesaba katılmaz (m. 8/4).*

F. Diğer Hükümler

7155 sayılı Kanun'da hüküm bulunmayan hâllerde İcra ve İflas Kanunu hükümleri uygulanır (m. 9/1). Dolayısıyla, haciz ve sonraki aşamalar genel hükümlere göre yürütülür.

7155 sayılı Kanun'un abonelik sözleşmesinden kaynaklanan para alacaklarının takibine ilişkin hükümleri, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte (1 Haziran 2019'da) derdest olan takipler hakkında uygulanmaz; bu takipler, açıldıkları tarihte yürürlükte bulunan hükümler (genel hükümler) uyarınca yürütülür (geçici m. 1).

⁷² Bu süre daha önce 2 yıl iken, Kasım 2021 tarihinde yapılan değişiklikle 5 yıla çıkarılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İLAMLİ İCRA

Ş1. GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

İlamsız icraya sadece para ve teminat alacakları için başvurulabilir. Para ve teminat dışında bir alacağı olan alacaklı öncelikle mahkemeye başvurarak ilam almalı, ardından bu ilama dayanarak ilamlı icra takibi başlatmalıdır.

İlamsız icra takipleri doğrudan icra dairesine yapılan takip talebiyle başlar. Fakat ilamlı icra takibinin başlayabilmesi için alacaklının mahkemeye başvurarak lehine bir ilam alması gerekir. Alacaklı, ilamlı icra yoluna ancak bu ilamı aldıktan sonra başvurabilecek ve dolayısıyla icra takibi ancak bu aşamadan sonra başlayacaktır. Ayrıca, ilam olmasa bile kanunda ilam niteliğinde olduğu kabul edilen belgelere dayanılarak da ilamlı takip yapılması mümkündür.

Kanunda ilamlı icraya ilişkin hüküm bulunmayan konularda ilamsız icraya ilişkin hükümler, niteliğine aykırı düşmedikçe, ilamlı icra için de uygulanır (İİK m. 41).

Çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, icra organları tarafından değil; çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilir (ÇKK m. 41A/1)⁷³.

Kanunda, para ve teminat alacakları için elinde ilam bulunan alacaklının ilamsız icra yoluna başvurup başvurmayacağına ilişkin bir hüküm yoktur. Fakat, Yargıtay 2017 yılında vermiş olduğu içtihadı birleştirme kararıyla, ilama bağlı alacaklar için ilamsız icra yoluna başvurulmasının dürüstlük kuralına aykırı olduğunu kabul etmiştir⁷⁴. Dolayısıyla, alacaklının ilamlı icraya veya ilamsız icraya başvurma konusunda tercih hakkı yoktur.

II. İLAM VE İLAM NİTELİĞİNDEKİ BELGELER

A. İlam

İlam, bir yargılama sonucunda, mahkeme kararının taraflara verilen mühürlü örneğini ifade eder. Mahkemenin sadece nihai kararları ilamlı icraya konu olabilir. Dolayısıyla geçici korumaya kararları ile ara kararlar, ilamlı icraya konu olamaz.

Mahkemelerin kural olarak sadece eda hükmü içeren kararları ilamlı icraya konu edilebilir. Tespit hükmü veya inşai hüküm içeren kararları ilamlı icraya konu edilemez; bu tür hükümlerin sadece yargılama giderlerine ilişkin bölümleri ilamlı icraya konu edilebilir.

Kanunlarda ilam olarak kabul edilen belgeler şunlardır:

- ▶ Mahkeme kararının taraflara verilen mühürlü örneği (HMK m. 301),
- ▶ Ceza mahkemelerinin yargılama giderlerine ilişkin kararları (CMK m. 324),
- ▶ İdari yargı mercilerinin tam yargı davası sonucunda verdikleri kararlar (İYUK m. 28/2),
- ▶ Uyuşmazlık Mahkemesinin hüküm uyuşmazlığını çözen kararları (UMK m. 28, m. 29),
- ▶ Sayıştay ilamları (SayK m. 53),

⁷³ Detaylı bilgi için 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 41A vd. maddelerine bakınız.

⁷⁴ YİBK, 26.05.2017, 2/3, RG. 21.07.2017.

- ▶ Hakem kararları (HMK m. 436),
- ▶ Usulünce tenfiz edilmiş yabancı mahkeme ve yabancı hakem kararları (MÖHUK m. 41-43).

B. İlam Niteliğindeki Belgeler

İlamlı icra yoluna sadece mahkemeden alınan ilama dayanılarak değil, mahkeme dışındaki mercilerden alınan ve ilam niteliğinde kabul edilen belgelere dayanılarak da başvurulabilir.

İcra ve İflas Kanunu'na göre ilam niteliğindeki belgeler şunlardır (İİK m. 38):

- ▶ Mahkeme huzurunda yapılan sulh ve kabuller,
- ▶ Kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarını içeren düzenleme biçimindeki noter senetleri,
- ▶ İstinaf ve temyiz kefaletnameleri,
- ▶ İcra dairesindeki kefaletler.

Düzenleme biçimindeki noter senetlerinin ilam niteliğinde kabul edilebilmesi için para borcuna ilişkin ikrar içermesi ve bu ikrarın kayıtsız ve şartsız olması gerekir. Kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarını içerse de onaylama biçimindeki noter senetleri ilam niteliğinde değildir.

Diğer kanunlara göre ilam niteliğindeki belgeler ise şunlardır:

- ▶ Mahkeme huzurunda yapılan feragatler (HMK m. 307 vd.),
- ▶ Baroların para cezaları ve giderlerin ödenmesine ilişkin kararları (AvK m. 162, m. 64, m. 86),
- ▶ Türkiye Noterler Birliğinin para cezaları ve giderlerin ödenmesine ilişkin kararları (NotK m. 145, m. 117, m. 20),
- ▶ Avukat ve müvekkillerin birlikte imzaladıkları uzlaşma tutanakları (AvK m. 35/A),
- ▶ Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaşmaları halinde, mahkemece icra edilebilirlik şerhi verilmesi kaydıyla anlaşma belgesi (HUAK m. 18/2),
- ▶ İcra edilebilirlik şerhi aranmaksızın, taraflar ve avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi (HUAK m. 18/4)⁷⁵,
- ▶ Şüphelinin uzlaşma kapsamındaki edimini yerine getirmemesi halinde uzlaşma raporu veya belgesi (CMK m. 253/19),
- ▶ Tüketici hakem heyeti kararları (TKHK m. 70),
- ▶ Kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarı içeren ipotek akit tablosu.

III. İLAMLI İCRADA YETKİ

İlamların icrası her icra dairesinden talep edilebilir. Kesin yetki hallerinde dahi ilamlı icrada Türkiye sınırları içerisinde her icra dairesi yetkilidir. Örneğin, söz konusu ilam bir taşınmaza ilişkin olsa bile ilamlı icrada her icra dairesi yetkidir. Alacaklı, yerleşim yerini değiştirirse takibin yeni yerleşim yeri icra dairesine havale edilmesini isteyebilir (İİK m. 34).

⁷⁵ Arabuluculuk faaliyeti sonunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır (HUAK m. 18/1). Anlaşma belgesinin ilam niteliğinde kabul edilebilmesi için mahkeme tarafından icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi gerekir (HUAK m. 18/2). Fakat, hem tarafların hem avukatların hem de arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır (m. 18/4). Yani, anlaşma belgesi avukatların da imzasını taşıyorsa icra edilebilirlik şerhi bulunmasa bile ilam niteliğinde belge sayılır.

§2. TAKİBİN YAPILIŞI

I. TAKİP TALEBİ

Takip, ilamın veya ilam niteliğindeki belgenin icra dairesine verilmesi ile başlar (İİK m. 35). Takip talebinde yazılması gereken hususlar, ilamsız icrada olduğu gibidir. Çünkü, ilamlı icraya ilişkin hüküm bulunmayan konularda ilamsız icraya ilişkin hükümler, niteliğine aykırı düşmedikçe, ilamlı icra için de uygulanır (m. 41).

Alacaklının ilamlı icra yoluna başvurabilmesi için, elindeki ilâmın zamanaşımına uğramamış olması gerekir. Alacaklının zamanaşımına uğramış bir ilâma dayanarak ilamlı icra takibi başlatması halinde borçlu, icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir.

Kural olarak ilamlı icra yoluna başvurulabilmesi için hükmün kesinleşmiş olması gerekir. Başka bir ifadeyle, hüküm verildikten sonra borçlunun kanun yollarına başvurması, alacaklının ilamlı icra yoluna başvurmasına engel değildir. Zira, kanun yoluna başvuru, ilamın icrasını durdurmaz (HMK m. 367/1). Fakat, bazı kararların icra edilebilmesi için kesinleşmesi şarttır.

Kesinleşmeden ilamlı icraya konu edilemeyecek kararlar şunlardır⁷⁶:

- Kişiler hukukuna ilişkin kararlar (HMK m. 367/2),
- Aile hukukuna ilişkin kararlar (HMK m. 367/2),
- Taşınmaz mal ile ilgili aynı haklara ilişkin kararlar (HMK m. 367/2),
- Ceza mahkemelerinin tazminat ve yargılama giderlerine ilişkin kararları (İK m. 4),
- Gemilere ve bunlarla ilgili aynı haklara ilişkin kararlar (İİK m. 31a/1),
- Yabancı mahkeme ilamlarının tenfizi hakkındaki kararlar (MÖHUK m. 41/2),
- Sayıştay ilamları (SayK m. 64),
- Menfi tespit davasında verilen kararlar (İİK m. 72/4-5).

Kanunda sayılanların dışında Yargıtay kararlarına göre kesinleşmedikçe icra edilemeyecek ilamlar da vardır. Mesela, Yargıtay'a göre kira tespitine ilişkin ilamlar kesinleşmedikçe icra edilemez⁷⁷. Yine Yargıtay'a göre, istihkak davasının kabulüne ilişkin kararlar da kesinleşmedikçe icra edilemez⁷⁸. Fakat, istihkak davasının reddine ilişkin kararların icra edilebilmesi için kesinleşmesinin beklenmesi gerekmez. Ayrıca, hakem kararlarının icrası için de kesinleşmesi gerekmez.

Aile hukukuna ilişkin kararlar kesinleşmedikçe icra edilemeyecek olsa da, nafakaya ilişkin hükümler bu kuralın istisnasını oluşturur. Buna göre, nafakaya ilişkin hükümlerin icrasını isteyebilmek için bunların kesinleşmesini beklemeye gerek yoktur. Ayrıca, nafakaya ilişkin hükümlerin icrasının durdurulmasına da karar verilemez (İİK m. 36/4).

Nafakaya ilişkin ara kararlar ilamlı icraya konu edilemez. Dolayısıyla, tedbir nafakasına ilişkin kararlar ilamlı icraya konu edilemez. Zira, tedbir nafakasına ilişkin karar ilam değil, ara karardır; ilam niteliğindeki belgeler arasında da sayılmamıştır⁷⁹.

⁷⁶ İlamın esas hakkındaki hükmü kesinleşmeden vekalet ücreti ve yargılama giderlerine ilişkin hüküm bölümü ayrıca infaz ve icra takibine konu edilemez; YHGK, 5.10.2005, 12-534/554.

⁷⁷ YİBK, 12.11.1979, 1/3.

⁷⁸ Y12HD, 4.10.2018, 3692/9262.

⁷⁹ Y12HD, 23.01.2019, 5079/810.

II. İCRA EMRİ

Takip talebini ve takibe konu belgeyi alan icra müdürü, bu belgenin ilam veya ilam niteliğinde bir belge olup olmadığını inceler. Eğer icra müdürü bu belgenin ilam veya ilam niteliğinde bir belge olduğunu tespit ederse, bir icra emri düzenleyerek borçluya gönderir (İİK m. 24-26, m. 31-32). İcra müdürünün ilam veya ilam niteliğinde bir belge bulunmamasına rağmen düzenlediği icra emri, süresiz olarak şikayet yoluna götürülebilir.

İcra emri şu hususları içerir (m. 32/1):

- ▶ Takip talebindeki kayıtlar,
- ▶ Borcun **7 gün** içinde ödenmesi veya yerine getirilmesi ihtar,
- ▶ Borcun 7 gün içinde ödenmemesi halinde icranın geri bırakılmasına ilişkin bir karar getirilmedikçe takibe devam edileceği ihtar,
- ▶ **7 gün** içinde mal beyanında bulunulması ihtar, mal beyanında bulunulmazsa hapis ile tazyik olunacağı, mal beyanında bulunulmaz veya gerçeğe aykırı beyanda bulunulursa ayrıca hapis ile cezalandırılacağı ihtar.

Yabancı devlet aleyhine başlatılan ilamlı icra takiplerine ilişkin icra emrinde, uluslararası antlaşmalar saklı kalmak kaydıyla, borçlu devlete ait olan mallar hakkında cebri icra yapılabileceği hususu ayrıca ihtar edilir (m. 32/2).

İlamlı icra takiplerinde icra emrine itiraz edilemez. Fakat, icra emrini alan borçluya, icranın geri bırakılması talebinde bulunma imkanı tanınmıştır.

III. İCRANIN GERİ BIRAKILMASI

A. Genel Olarak

İlamlı icrada icra emrine itiraz edilemez. Fakat kanun koyucu, belirli sebeplerin bulunması halinde borçlunun icranın geri bırakılması talebinde bulunabileceğini düzenlemiştir. İcranın geri bırakılmasının talep edilebileceği sebepler şunlardır (İİK m. 33):

- ▶ Borcun itfa edildiği iddiası,
- ▶ Borcun ödenmesine ilişkin ek süre verildiği (borcun ertelendiği) iddiası,
- ▶ Borcun zamanaşımına uğradığı iddiası.

Bu sebeplerin icra emrinin tebliğinden önce mi yoksa sonra mı gerçekleştiği önemlidir.

B. İcra Emrinin Tebliğinden Önceki Sebeplerle İcranın Geri Bırakılması

Aleyhine ilamlı icra takibi başlatılan borçlu, icra emrinin tebliğinden önceki fakat ilamdan (hükmün verilmesinden) sonraki dönemde borcun itfa edildiğini, ertelendiğini veya zamanaşımına uğradığını iddia ediyorsa, icra emrinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir. Borçlunun iddiası borcun itfa edildiği veya borcun ertelendiğine ilişkinse, bu iddiasını yetkili mercilerce re'sen düzenlenmiş veya onaylanmış resmi belge ya da alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge ile ispat etmesi gerekir (m. 33/1). Aksi takdirde icranın geri bırakılması talebi reddedilir. Fakat borçlunun iddiası borcun zamanaşımına uğradığına ilişkinse, bu iddiasını ispatlaması için herhangi bir belge sunmasına gerek yoktur. Zira, hakim, ilam veya ilam niteliğindeki belgeye bakarak zamanaşımı süresinin dolup dolmadığını anlayabilecektir.

Mahkemenin vereceği karar, icranın geri bırakılması sebebine göre değişkenlik gösterir:

- **İtfa Sebebiyle İcranın Geri Bırakılması Talebi:** Borçlunun iddiası borcun itfa edildiğine ilişkinse ve bu iddiasını gerekli belgelerle ispat ederse, icra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verir (m. 33/1). Burada “icranın geri bırakılması” ifadesi kullanılmış olsa da itfa sebebiyle verilen icranın geri bırakılması kararı iptal kararı hükmündedir, dolayısıyla bu kararlar birlikte icra takibi sona erer. Mahkemenin talebi reddetmesi halinde ise takibe devam edilir, zaten takip hiç durmamıştır.
- **Borcun Ertelenmesi Sebebiyle İcranın Geri Bırakılması Talebi:** Borçlunun iddiası borcun ertelendiğine, yani kendisine ek süre verildiğine ilişkinse ve bu iddiasını gerekli belgelerle ispat ederse, icra mahkemesi icranın geri bırakılmasına karar verir. Bu durumda takip, alacaklının borçluya verdiği ek sürenin sonuna kadar ertelenmiş olur (m. 33/1).
- **Zamanaşımı Sebebiyle İcranın Geri Bırakılması Talebi:** Borçlunun iddiası borcun zamanaşımına uğradığına ilişkinse bu iddiasını ispatlaması için resmi bir belge veya alacaklı tarafından ikrar edilmiş bir belge sunması gerekmez. Zira borcun zamanaşımına uğrayıp uğramadığı, takip konusu ilam veya ilam niteliğindeki belgeden anlaşılır (m. 33a, 39). Borçlunun zamanaşımı iddiasını ispatlaması karşısında alacaklı zamanaşımının durduğunu veya kesildiğini iddia ediyorsa, bu iddiasını resmi belgelerle ispat etmek zorundadır. Aksi takdirde mahkeme icranın geri bırakılmasına karar verir ve bundan sonra takip sona erer. Alacaklı, icranın geri bırakılması kararının kesinleştiğinin kendisine tebliğinden sonra, zamanaşımının dolmadığını ispat etmek için **7 gün** içinde genel mahkemelerde açabilir. Aksi takdirde icrası istenen ilamın zamanaşımına uğradığı hususu kesin hüküm teşkil eder (m. 33a/2).

Eğer alacaklı zamanaşımının durduğunu veya kesildiğini ispat ederse, mahkeme icranın geri bırakılması talebini reddeder ve bundan sonra takibe devam edilir (m. 33a/1).

İcra mahkemesinin kararına karşı kanun yoluna başvurulabilir. Fakat, kanun yoluna başvurulacak karar talebin reddi kararı ise, borçlunun kanun yoluna başvurabilmesi için süresi içinde teminat göstermesi gerekir (m. 33/3). Borçlu olmadığı parayı ödemek mecburiyetinde kalan borçlunun istirdat davası açarak paranın geri verilmesini isteme hakkı saklıdır (m. 33/4).

C. İcra Emrinin Tebliğinden Sonraki Sebeplerle İcranın Geri Bırakılması

Borç, icra emrinin tebliğinden sonraki bir dönemde de itfa edilmiş, ertelenmiş veya zamanaşımına uğramış olabilir. Böyle bir durumda borçlu, herhangi bir süre sınırı olmaksızın icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını talep edebilir (m. 33/2).

Borçlunun iddiası borcun itfa edildiği veya ertelendiğine ilişkinse, bunu noterlikçe düzenlenmiş veya onaylanmış resmi belge ya da icra tutanağı ile ispat etmelidir (m. 33/2). Borçlunun iddiası borcun zamanaşımına uğradığına ilişkinse, bunu takip dosyasına dayanarak ispat edebilir (m. 33a).

İspat külfeti ve inceleme sonucunda icra mahkemesi tarafından verilecek kararlar bakımından icra emrinden önceki sebeplere dayanan icranın geri bırakılmasındaki usul burada da aynen geçerlidir.

IV. KANUNYOLU SEBEBİYLE İCRANIN DURDURULMASI (TEHİR-İ İCRA)

İstisnaları olmakla birlikte, kanun yoluna başvurmak, hükmün icrasını engellemez. Yani, bir ilamın icra edilebilmesi için kesinleşmesi gerekmez. Borçlu icranın durdurulması için takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden bu yönde bir karar almalıdır (İİK m. 36; HMK m. 350/1, 367/1).

İcranın geri bırakılması kararı icra mahkemesi tarafından verilir.

İcranın durdurulması için izlenmesi gereken usul şu şekildedir:

- Borçlu, öncelikle kanun yoluna başvurmalı ve ardından takibin yapıldığı yer icra mahkemesinden icranın geri bırakılmasını istemelidir;
- Bunun ardından borçlu, icra dairesine başvurarak icra mahkemesince icranın geri bırakılmasına karar verilene kadar süre istemelidir; bu durumda icra müdürü bir teminat karşılığında borçluya icranın geri bırakılması kararını getirmesi için uygun bir süre verir (m. 36/1),
- İcra dairesine gösterilen teminat, ilamda belirtilen şey dışında başka bir şeyse, bu durumda borçlu, ayrıca icra mahkemesinden bu teminatın kabul edildiğine ilişkin bir karar almalıdır,

İlâm alacaklısının teminat üzerinde rüçhan hakkı vardır (m. 36/6).

- İcra müdürünün verdiği süre içinde icranın durdurulması talebi henüz sonuçlanmamışsa borçluya yeniden uygun bir süre verilir,
- İcra mahkemesi icranın geri bırakılması talebini haksız bulursa reddeder; haklı bulursa kabul eder ve ilamın icrasını kanun yolu incelemesinin sonuna kadar erteler. Ücreti ilgililer tarafından verilirse icra mahkemesince icranın geri bırakılması hakkındaki karar, hükmü veren mahkemeye ve icra dairesine en uygun vasıtalarla bildirilir (m. 36/3),
- Bölge adliye mahkemesince istinaf başvurusunun haklı görülmesi hâlinde teminatın geri verilip verilmeyeceğine karar verilir. Yargıtayca temyiz başvurusu haklı görülerek hükmün bozulması hâlinde borçlunun başvurusu üzerine, bozmanın mahiyetine göre teminatın geri verilip verilmeyeceğine bozma sonrası esaslı inceleyecek mahkemece kesin olarak karar verilir (m. 36/5),
- Bölge adliye mahkemesince istinaf başvurusunun kesin olarak* esastan reddine karar verilmesi veya Yargıtayca temyiz başvurusu reddedilerek hükmün onanması hâlinde alacaklının istemi üzerine başkaca işleme gerek kalmaksızın ilamın icrasına devam edilerek teminata konu olan para alacaklıya ödenir. Mal ve haklar ise, malın türüne göre icra dairesince paraya çevrilir (m. 36/6).

Bölge adliye mahkemesinin başvurusunun esastan reddine ilişkin kararına karşı temyiz yolunun açık olması hâlinde, temyiz yoluna başvurma süresinin dolmasına kadar icranın geri bırakılması kararının etkisi devam eder (m. 36/6).

Nafakaya ilişkin ilamların icrası teminat vermek suretiyle dahi durdurulamaz (m. 36/4).

Devlet ve adlî yardımdan yararlananların teminat gösterme zorunluluğu yoktur (m. 36/2).

V. İLAMIN İCRA EDİLMESİ

A. Para Alacakları Hakkında İlamın İcrası

Borçlu, borcunu icra emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde icra dairesine öderse takip sona erer. Fakat borçlu bu süre içinde borcu ödemez ve icranın geri bırakılması kararı da getirmezse alacaklının talebiyle takibe devam edilir.

İlamlı icra takiplerinde icra emrinin yerine getirilmemesi bir doğrudan iflas sebebidir (İİK m. 177/1). Dolayısıyla, borçlunun icra emrini süresi içinde yerine getirmemesi ve icranın geri bırakılması kararı da getirmemesi durumunda, alacaklı, dilerse haciz talep edebilir dilerse de borçlunun doğrudan iflasını isteyebilir. Alacaklının haciz talep etmesi durumunda bundan sonraki aşamalar (haciz – satış – paraların paylaştırılması) aşamaları tıpkı ilamsız icradaki gibidir.

B. Para Alacağı Dışındaki Şeyler Hakkında İlâmların İcrası

Borçlunun icra emrine rağmen süresi içinde borcunu yerine getirmemesi ve icranın geri bırakılması kararı da almaması durumunda icra emri zorla yerine getirilir. Bazı durumlarda kanun koyucu, icra emrine aykırı davranan borçlunun ayrıca cezalandırılmasını öngörmüştür (İİK m. 30/3, 25a/1-2). Para alacağı dışındaki şeyler bakımından kanun koyucu ilâmlı icranın yerine getirilmesine ilişkin özel birtakım hükümler düzenlemiştir:

- **Taşınır Mallar Bakımından (m. 24):** Borçlu, taşınır bir mala ilişkin ilamı yerine getirmez veya eksik şekilde yerine getirirse bu mal kendisinden zorla alınır. Taşınır mal borçlunun elinde değilse, taşınır malın karşılığı olan değer kendisinden zorla alınır. Değer belirlenirken, borsa ve ticaret odası bulunan yerlerde buralardan, olmayan yerlerde bilirkişiden sorulur (m. 24).

Gemi siciline kayıtlı olmayan gemiler de taşınır mal sayıldığı için bunlar hakkında da aynı prosedür uygulanır.

- **Taşınmazlar Bakımından (m. 26-29):** Taşınmazlara ilişkin ilam söz konusuysa, hükmü veren mahkeme hükmün özetini ilgili sicile re'sen bildirir. Borçlu, taşınmazdan zorla çıkarılır ve taşınmaz alacaklıya teslim edilir. Borçlu, alacaklıya teslim edilen taşınmaza haklı bir sebep yokken tekrar girerse, yeni bir hükme gerek olmadan tekrar zorla çıkarılır.

Taşınmazda bulunan eşyalar borçluya, vekiline, aile üyelerine ya da yardımcılarından birine teslim edilir. Eğer teslim edileceği bir kimse yoksa, eşya muhafaza edilir. Muhafaza masrafları daha sonra borçludan tahsil edilmek üzere alacaklıdan alınır. Borçlu, kanunda belirtilen sürede eşyaları teslim almazsa bu eşyalar satılır ve masraftan arta kalan bedel borçluya verilir; borçlu bulunamazsa adına açılacak hesaba yatırılır.

Taşınmaz, üçüncü kişi tarafından davadan sonra ve hükümden önce tapuya tescil edilmiş bir sözleşmeye dayanılarak işgal ediliyorsa, alacaklı, borçlunun o kişiye karşı sahip olduğu haklara sahip olur. Fakat alacaklı bu durumu tercih etmezse borçluya karşı tazminat davası açma yolunu tercih edebilir. Üçüncü kişilerin kötüniyetli olması durumunda alacaklı bu kişilere karşı de genel hükümlere göre dava açabilir.

Taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler, bayrağı dikkate alınmaksızın gemi siciline kayıtlı bütün gemiler hakkında da uygulanır. Bu hükümlerde geçen "tapu sicili" terimi

gemi sicilini, "ipotek" terimi gemi ipoteklerini ve "irtifak hakkı" terimi sicile kayıtlı gemiler üzerindeki intifa hakkını ifade eder (m. 136).

- **İrtifak Hakları Bakımından (m. 31):** İrtifak haklarına ilişkin ilamlar da yerine getirilmediğinde zorla icra edilir.
- **Bir Şeyin Yapılmasına İlişkin İlamlar Bakımından:** Bir şeyin yapılmasına ilişkin ilâmlarda, borçlu ilâmda belirtilen sürede belirtilen işe başlamaz veya bitirmezse bu takdirde bir ayırım yapmak gerekir. Şayet iş başkası tarafından da yapılabilecek bir işse ve alacaklı da isterse, icra müdürü bu işin masrafını bilirkişiye takdir ettirir. Bu masrafı alacaklı öderse, borçludan tahsil edilmek üzere alacaklıdan alınır ve iş yaptırılır; alacaklı masrafı ödemek istemezse, bu durumda borçlunun malları haczedilip satılarak paraya çevrilir ve o iş yaptırılır. Yalnız borçlu tarafından yapılabilecek bir iş söz konusu ise, bu durumda alacaklı kanunun 343. maddesine göre şikâyet yoluyla borçlunun cezalandırılmasını talep edebileceği gibi, genel hükümlere göre de zararlarının tazmini için dava hakkını da kullanabilir (İİK m. 30/2).

Bir işin yapılmasına ilişkin ilâm hükmü yerine getirildikten sonra borçlu, ilâm hükmünü ortadan kaldıracak bir eylemde bulunursa, mahkemeden ayrıca hüküm almaya gerek kalmadan, önceki ilâm hükmü tekrar zorla yerine getirilir (m. 30/4).

- **Bir Şeyin Yapılmamasına İlişkin İlamlar Bakımından:** Bir işin yapılmamasına dair ilâma, icra emrine rağmen borçlu tarafından muhalefet edilirse, borçlunun cezalandırılması kanunun 343. maddesine göre talep edilebilir.

Bir işin yapılmamasına ilişkin ilâm hükmü yerine getirildikten sonra borçlu, ilâm hükmünü ortadan kaldıracak bir eylemde bulunursa, mahkemeden ayrıca hüküm almaya gerek kalmadan, önceki ilâm hükmü tekrar zorla yerine getirilir (m. 30/4).

Kasım 2021'de yapılan değişiklikle, İcra ve İflas Kanunu'nun çocuk teslimine ilişkin 25, 25a ve 25b maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bundan sonra, çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair aile mahkemeleri tarafından verilen ilam veya tedbir kararları, icra organları tarafından değil; çocuğun üstün yararı esas alınarak, Adalet Bakanlığınca kurulan adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerince yerine getirilecektir (ÇKK m. 41A/1)⁸⁰.

VI. İCRANIN İADESİ (ESKİ HALE GETİRME)

Bir ilamın icra edilebilmesi için kural olarak kesinleşmesi gerekmediği için, kanun yoluna başvurmak bu ilamın icrasını engellemez. Borçlunun kanun yoluna başvurmuş olmasına rağmen devam edilen takibin tamamlanmasının ardından, kanun yolu incelemesinin borçlu lehine sonuçlanması mümkündür. Kanun koyucu, böyle bir durumla karşılaşan borçluya icranın iadesi suretiyle hakkını geri alma imkanını tanımıştır.

İlamın BAM tarafından kaldırılması veya Yargıtay tarafından bozulması halinde icra işlemleri olduğu yerde durur (İİK m. 40/1). Ancak dikkat edilmelidir ki, ilamın BAM tarafından kaldırılması veya Yargıtay tarafından bozulması halinde takip iptal olmaz; yalnızca durur. Diğer taraftan, bir

⁸⁰ Detaylı bilgi için 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 41A vd. maddelerine bakınız.

ilam hükmü, icra edildikten sonra BAM tarafından kaldırılır veya esas hakkında yeniden karar verilirse ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilamla tespit edilirse, ayrıca hükme gerek kalmaksızın icra tamamen veya kısmen eski haline iade edilir (m. 40/2). Bu anlamda, kanun yolu incelemesi devam ederken takibe devam edilmiş ve takip konusu para veya mal borçludan alınmışsa, BAM'ın veya Yargıtayın kararı üzerine, zorla alınan para veya mal alacaklıdan alınarak borçluya geri verilir.

İcranın iadesi, üçüncü kişilerin iyiniyetle kazandıkları hakları etkilemez (m. 40/3).

VII. ZAMANAŞIMI

İlamın icra edilebilmesi için zamanaşımına uğramamış olması gerekir. Zamanaşımına uğramış ilama dayanılarak başlatılan takibe karşı borçlu, icranın geri bırakılması talebinde bulunabilir (m. 33a).

İlamlar, kural olarak **10 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (TBK m. 156/2). Fakat taşınmazın aynı ile ilgili haklara ilişkin ilamlar ile aile ve şahsın hukukuna ilişkin ilamlar zamanaşımına uğramaz. Taşınır mallar üzerindeki ayni haklar da zamanaşımına uğramaz. Diğer taraftan, ilamlı takip de son işlem üzerinden **10 yıl** geçmekle zamanaşımına uğrar (İİK m. 39/1). Noter senedine dayalı yapılan takip, senedin mahiyetine göre Türk Borçlar Kanunu veya Türk Ticaret Kanunu'nda belirli zamanaşımı sürelerine tabidir (m. 39/2).

BEŞİNCİ BÖLÜM REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUYLA TAKİP

§1. GİRİŞ

I. GENEL OLARAK

İlamlı takip ve ilamsız takipten sonra üçüncü icra takip yolu, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiptir. Hukukumuzda borcun vadesinde ödenmemesi halinde rehinli malın mülkiyeti doğrudan alacaklıya geçmez. Borcun ödenmemesi hâlinde rehinli malın mülkiyetinin alacaklıya geçeceğine ilişkin sözleşme hükmü de geçersizdir (TMK m. 873/2, 949). Buna "lex commissoria" yasağı denir⁸¹. Bu çerçevede, rehin alacağının ancak yapılacak icra takibi sonunda malın satılmasından elde edilecek paradan karşılanması esastır.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurulabilmesi için alacağın rehinle teminat altına alınmış olması gerekir. Bu sebeple, rehin dışında kalan diğer sınırlı aynı haklar (örneğin intifa hakkı veya üst hakkı) için bu takip yoluna başvurulamaz.

II. İCRA VE İFLAS KANUNU'NA GÖRE REHNİN KAVRAMI

İcra ve İflas Kanunu'nun uygulanması bakımından, rehin kavramı, "taşınmaz rehni ve taşınır rehni kapsamına giren bütün taşınır ve taşınmaz rehinlerini" ifade eder (İİK m. 23/1). Bu çerçevede, taşınmaz rehinin ve taşınır rehninin kapsamı şu şekilde belirlenmiştir:

- **Taşınmaz Rehni (İpotek):**
 - İpotekler,
 - İpotekli borç senetleri,
 - İrat senetleri,
 - Eski hukuk hükümlerine göre kurulmuş taşınmaz rehinleri,
 - Taşınmaz mükellefiyetleri,
 - Bazı taşınmazlar üzerinde kurulan özel imtiyazlar,
 - Taşınmaz eklenti üzerinde yapılan rehin işlemleri.
- **Taşınır Rehni:**
 - Teslime bağlı rehinler,
 - Türk Medeni Kanunu kapsamında yer alan rehinler (örneğin hayvan rehni),
 - Ticari işletme rehni,
 - Hapis hakkı,
 - Alacak hakkı ve diğer haklar üzerinde kurulan rehinler.

Açıkça öngörülen istisnalar dışında, bayrağına ve bir sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler hakkında İcra ve İflas Kanunu'nun taşınırlara ilişkin hükümleri uygulanır. Bu Kanun uyarınca gemi siciline verilecek şerhler, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine tabidir (İİK m. 23/2). Açıkça öngörülen bir istisna olarak, gemi siciline kayıtlı bütün gemilerin satışında taşınmaz malların satışına ilişkin hükümler uygulanır (m. 136).

⁸¹ Bu kuralın istisnası olarak, Ticari İşletmelerde Taşınır Rehni Kanunu'na göre, bu kanunun kapsamındaki borçların süresinde ifa edilmemesi halinde birinci derece alacaklı, isterse rehinli malın mülkiyetinin devrini talep edebilir (TİTRK m. 14/1-a).

III. ÖNCE REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUNA BAŞVURMA ZORUNLULUĞU

Alacağı rehinle teminat altına alınmış olan alacaklı, yani rehin alacaklısı, eğer alacağını cebri icra suretiyle almak isterse, öncelikle rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmak zorundadır. Başka bir ifadeyle, rehin alacaklısı, doğrudan ilamlı ve ilamsız icra yollarına veya iflas yollarına başvuramaz. Fakat, rehnin paraya çevrilmesinden sonra rehnin tutarı borcu ödemeye yetmezse rehin alacaklısının kalan alacak için haciz veya iflas yollarına başvurması mümkündür (İİK m. 45). İcra müdürü, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurulup başvurulmadığını re'sen inceler.

Bu kural sadece takipler bakımından geçerlidir. Alacağı rehinle teminat altına alınan alacaklı icra takibi başlatmadan mahkemede alacak davası da açabilir. Alacaklının dava açması durumunda, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurulmadığı gerekçesiyle davanın reddi söz konusu olamaz.

Kural, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma zorunluluğu olsa da, bu kuralın bazı istisnaları vardır. Aşağıdaki hallerde alacak rehinle teminat altına alınmış olsa bile rehin alacaklısının önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma zorunluluğu yoktur:

- **İpotekle Güvence Altına Alınan Faiz ve Yıllık Taksit Alacağı:** İpotekle teminat altına alınmış faiz ve yıllık taksit alacağının alacaklısı, doğrudan doğruya haciz veya iflas yollarına başvurabilir (m. 45/4).
- **Kambiyo Senedine Bağlı Alacak:** Alacağı kambiyo senedine bağlı alacaklı, alacağı rehinle teminat altına alınmış olsa bile, doğrudan doğruya kambiyo senetlerine özgü haciz veya kambiyo senetlerine özgü iflas yoluna başvurabilir (m. 45/3).
- **Sadece Rehin Hakkına İtiraz Edilen Rehin Alacağı:** Sadece rehin hakkına itiraz olduğu takdirde, alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipten vazgeçerek, takibin haciz yolu ile devamını isteyebilir (m. 147/2).
- **Konut Finansmanında Rehin ve TOKİ'nin Rehni:** Konut finansmanından kaynaklı rehinle teminat altına alınmış alacaklar ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığının rehinle teminat altına alınmış alacakları için doğrudan doğruya haciz veya iflas yollarına başvurulabilir (m. 45/2).
- **Gemi Üzerindeki Rehin Alacağı:** Gemi üzerinde rehin hakkına sahip alacaklı, haciz yolu ile veya kambiyo senetlerine özgü takip yolları ile takip yapabilir (TTK m. 1378).
- **Alacaklının Rehin Hakkından Feragat Etmesi:** Alacaklı rehin hakkından feragat edip rehni düşürürse, önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmaksızın diğer takip yollarına başvurabilir. Hatta böyle bir durumda ortada mevcut bir rehin bulunmadığı için alacaklının rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurması mümkün değildir.
- **Rehinle Teminat Altına Alınan Alacak İçin Ayrıca Müteselsil Kefilin Bulunması:** Rehinle temin edilmiş alacak için ayrıca müteselsil kefil varsa, alacaklı müteselsil kefile karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmadan haciz veya iflâs yoluna başvurulabilir.

§2. REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ USULÜ

I. REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLUNUN TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

Rehnin paraya çevrilmesi yolu kendi içinde ilamlı takip ve ilamsız takip olmak üzere ikiye ayrılır. Bu takip türlerinden her biri de taşınır rehni ve taşınmaz rehni bakımından ayrı ayrı incelenir.

Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip usulü yukarıda incelediğimiz ilamlı haciz ve ilamsız haciz yolları ile çok benzerlik gösterir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip aşamaları; takip talebi, ödeme emri ve kesinleşmesi, paraya çevirme ve paraların ödenmesi veya paylaştırılmasıdır. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip aşamaları ise; takip talebi, icra emri, paraya çevirme ve paraların ödenmesi veya paylaştırılmasıdır.

Rehnin paraya çevrilmesi yolunda haciz aşaması yoktur.

II. REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE İLAMSIZ TAKİP

A. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip

a) Takip Talebi: Taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip, genel haciz yolu ile takipte olduğu gibi alacaklının icra dairesine yapacağı takip talebi ile başlar. Dolayısıyla takip talebi, 58. maddedeki hususları içermelidir. Fakat burada ek olarak rehinli malın ne olduğu, rehin üçüncü kişi tarafından verilmişse bu üçüncü kişinin ve rehnedilen taşınır mal üzerinde sonradan gelen rehin hakkı sahiplerinin isim ve adresleri takip talebinde yer almalıdır.

b) Ödeme Emri: Takip talebini alan icra müdürü, borçluya ve varsa rehnedilenin maliki üçüncü kişiye **3 gün** içinde bir ödeme emri gönderir. Bu ödeme emrinde, ödeme süresinin **15 gün** olduğu, **7 gün** içinde itiraz edilmezse ve 15 günlük süre içinde borç ödenmezse rehinli malın satılacağı, rehin hakkına açıkça itiraz edilmezse rehnin varlığının kabul edilmiş sayılacağı, alacağı ilişkin bir itiraz olmaksızın sadece rehin hakkına itiraz edilmesi halinde alacaklının bu takip yolundan vazgeçerek genel haciz yoluyla takip takibe devam edebileceği ihtar edilir (İİK m. 146).

c) Ödeme Emrine İtiraz: Ödeme emrine itiraz, itirazın incelenmesi ve itirazın iptali ve kaldırılması prosedürleri tıpkı genel haciz yolundaki gibidir (m. 147/1). Genel haciz yolundaki prosedürden farklı olarak, borçlu, rehin hakkına ayrıca ve açıkça itiraz etmezse rehin hakkını kabul etmiş sayılır. Borçlu sadece rehin hakkına itiraz ederse ödeme emrindeki alacağı kabul etmiş sayılır; bu durumda alacaklı, dilerse itirazın kaldırılması veya itirazın iptali yoluna gidebileceği gibi, rehnin paraya çevrilmesi yolundan vazgeçerek genel haciz yoluyla takibe devam edilmesini isteyebilir (m. 147/2).

Türk Borçlar Kanunu'na göre, taşınır rehinde alacak zamanaşımına uğrasa bile, alacaklının rehinden hakkını alma yetkisi devam eder (TBK m. 159). Dolayısıyla borçlu, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla yapılan takipte zamanaşımı itirazında bulunamaz.

Borçlunun 15 günlük süre içinde borcunu ödememesi ve 7 günlük süre içinde itirazda bulunmaması veya itirazda bulunsu bile bu itirazın iptal edilmesi veya kaldırılması halinde alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 6 ay içinde malın satılmasını isteyebilir (İİK m. 150e/1).

B. Taşınmaz Rehninin (İpoteğin) Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamsız Takip

a) Takip Talebi: Taşınmaz rehninin paraya çevrilmesi yoluyla takip de genel haciz yolu ile takipte olduğu gibi alacaklının icra dairesine yapacağı takip talebi ile başlar. Takip talebi, 58.

maddedeki hususları içermelidir. Burada ek olarak ipotekli taşınmazın hangisi olduğu, ipotek üçüncü kişi tarafından verilmişse bu üçüncü kişinin isim ve adresleri takip talebinde yer almalıdır. Ayrıca, ipotek alacaklısı, ipoteğin cari hesap veya kredi açma sözleşmesi gibi bir sözleşmenin teminatı olarak verilmesi halinde bu sözleşme ve bununla ilgili diğer belge ve makbuzları da takip talebine eklemelidir (m. 150a/1).

Takip talebinin yapılacağı yetkili icra dairesi genel haciz yolundaki yetkili icra dairesi veya taşınmazın bulunduğu yer icra dairesidir (m. 148).

İpoteğin mevcut bir alacağın temini için tesis edilmesi halinde, ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içerir; bu durumda ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip de yapılabilir. Fakat, ipotek, ileride doğacak olan veya doğması muhtemel olan bir alacağın temini için tesis edilmişse, ipotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içermez; bu durumda ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamsız takip yapılabilir. Bu bağlamda, alacağın üst sınır ipoteği (TMK m. 851) ile teminat altına alınması halinde, alacaklı ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip yapamaz; ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takip yapılmalıdır. Çünkü üst sınır ipoteğinde, kayıtsız şartsız para borcu ikrarı söz konusu değildir.

İpotekli taşınmaz kiraya verilmişse, icra memuru, alacaklının talebi üzerine takibin kesinleşmesini beklemeden kiracıları da takipten haberdar eder ve işleyecek kiralara icra dairesine ödenmesini emreder (m. 150b). Ayrıca, icra memuru, ipoteğin paraya çevrilmesi hakkındaki takibin başladığını tapu idaresine de haber vermek zorundadır. Tapu memuru, durumu taşınmazın siciline şerh eder. Taşınmazı bu şerh tarihinden sonra iktisap edenlere icra veya ödeme emri tebliğ edilmez (m. 150c).

b) Ödeme Emri: Takip talebini alan icra müdürü, borçluya ve varsa malın maliki üçüncü kişiye **3 gün** içinde bir ödeme emri gönderir. Bu ödeme emrinde, ödeme süresinin **30 gün** olduğu, **7 gün** içinde itiraz edilmezse ve 30 günlük süre içinde borç ödenmezse alacaklının talebiyle ipotekli malın satılacağı, ipotek hakkına itiraz edilemeyeceği ihtar edilir (İİK m. 149b).

Ödeme süresi, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte 15 günken, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte 30 gündür; itiraz süresi her ikisinde de 7 gündür.

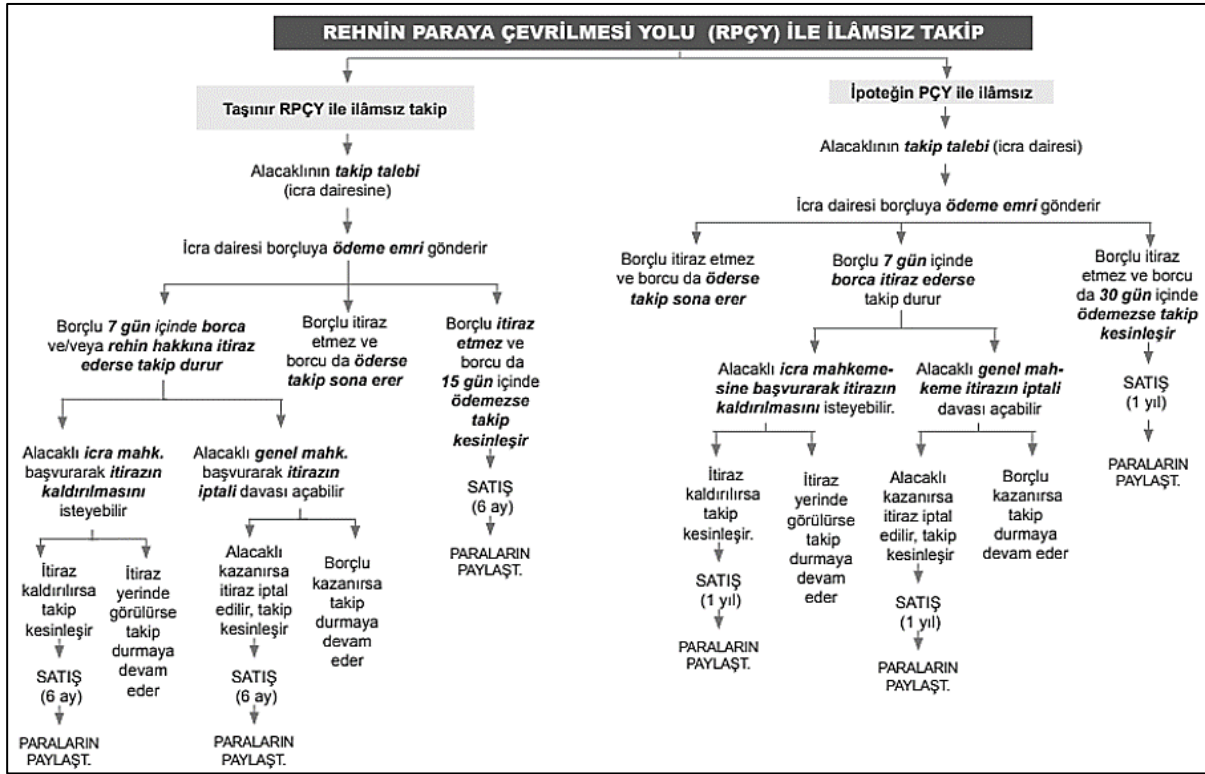
c) Ödeme Emrine İtiraz: Ödeme emrine itiraz, itirazın incelenmesi ve itirazın iptali ve kaldırılması prosedürleri tıpkı genel haciz yolundaki gibidir (İİK m. 150a/1). Burada borçlunun itiraz hakkı sınırlandırılmıştır. Öncelikle, borçlunun ipotek hakkına itiraz etme yetkisi yoktur (m. 150). Çünkü ipotek, resmi bir senetle tespit edilmiştir. Bunun dışında, borçlunun zamanaşımına itiraz etme yetkisi de yoktur. Zira, taşınmaz rehni ile temin edilmiş alacaklar zamanaşımına uğramaz (TMK m. 864).

Rehnin (ipoteğin) paraya çevrilmesi yoluyla ilamsız takipte borçlu ipotek hakkına ve zamanaşımına itiraz edemez.

Borçlunun ipotek hakkına itiraz etme yetkisi bulunmasa da ipoteğin iptali için genel mahkemelerde menfi tespit davası açma hakkı vardır (m. 150).

Borçlunun 30 günlük süre içinde borcunu ödememesi ve 7 günlük süre içinde itirazda bulunmaması veya itirazda bulunsan bile bu itirazın iptal edilmesi veya kaldırılması halinde alacaklı, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 yıl içinde malın satılmasını isteyebilir (İİK m. 150e/1).

III. REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE İLAMLI TAKİP

A. Taşınır Rehninin Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip

Alacağın veya rehin hakkının yahut her ikisinin bir ilamla veya ilam niteliğindeki belgelerle tespit edilmesi halinde rehin alacaklısı, taşınır rehninin paraya çevrilmesi yolu ile ilamli takip başlatabilir. Bu durumda ilamli icraya ilişkin hükümler kıyasen uygulanır (İİK m. 150h). Dolayısıyla, takip talebini ve takibe konu belgeyi alan icra müdürü, bu belgenin ilam veya ilam niteliğinde bir belge olup olmadığını inceler; bu belgenin ilam veya ilam niteliğinde bir belge olduğunu tespit ederse, bir icra emri düzenleyerek borçluya ve varsa rehinli malın maliki üçüncü kişiye gönderir (m. 24-26, 31-32). Bu icra emrinde **7 gün** içinde borcun yerine getirilmesi gerektiği, eğer 7 gün içinde borç yerine getirilmezse veya icranın geri bırakılması kararı getirilmezse rehinli malın satılacağı ihtar edilir (m. 32/1). Bu takip yolunda icra emrine itiraz aşaması yoktur.

Verilen süre içinde borç yerine getirilmez ve icranın geri bırakılması kararı getirilmezse, alacaklı, icra emrinin tebliğinden itibaren 6 ay içinde rehinli taşınırın satışını talep edebilir (m. 150e/1).

B. Taşınmaz Rehninin (İpoteğin) Paraya Çevrilmesi Yolu İle İlamlı Takip

İpoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamli takip iki şekilde yapılabilir:

- **Alacak veya İpotek Hakkı Yahut Her İkisinin Bir İlam veya İlam Niteliğinde Belgeyle Tespit Edilmiş Olması:** Alacağın veya ipotek hakkının yahut her ikisinin bir ilamla veya ilam niteliğindeki belgelerle tespit edilmiş olması halinde, ilamli icraya ilişkin hükümler kıyasen uygulanır (m. 150h). Dolayısıyla, takip talebini ve takibe konu belgeyi alan icra müdürü, bu belgenin ilam veya ilam niteliğinde bir belge olup olmadığını inceler; bir icra emri düzenleyerek borçluya ve varsa rehinli malın maliki üçüncü kişiye gönderir (m. 24-26, 31-32).

Bu icra emrinde **7 gün** içinde borcun yerine getirilmesi gerektiği, eğer 7 gün içinde borç yerine getirilmezse veya icranın geri bırakılması kararı getirilmezse rehinli malın

satılacağı ihtar edilir (m. 32/1). Verilen süre içinde borç yerine getirilmez ve icranın geri bırakılması kararı getirilmezse, alacaklı, icra emrinin tebliğinden itibaren **1 yıl** içinde rehinli taşınmazın satışını talep edebilir (m. 150e/1).

- **İpotek Akit Tablosunun Kayıtsız ve Şartsız Para Borcu İçermesi:** İpotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içeriyorsa ipotek alacaklısı ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takibe başvurabilir. İpotek akit tablosu, ipoteğin tapu müdürlüğü tarafından tesisi esnasında ipoteğin durumunu gösterecek şekilde tapu memuru tarafından düzenlenen resmi bir senettir.

Alacaklı, takip talebi ile birlikte elinde ilam veya ilam niteliğindeki belgeyi icra dairesine verir. Alacaklı, bu takip için Türkiye'deki her icra dairesine başvurabilir (m. 34). Alacaklı, takip talebine ipotek akit tablosunun resmi bir örneğini eklemelidir (m. 148).

İcra müdürü, ibraz edilen akit tablosunun kayıtsız ve şartsız bir para borcu ikrarını içerdiğini ve alacağın muaccel olduğunu anlarsa, borçluya ve taşınmaz üçüncü şahıs tarafından rehnedilmiş veya taşınmazın maliki üçüncü kişiye icra emri gönderir (m. 149). İcra emrinde borcun **30 gün** içinde ödenmesi gerektiği, 30 gün içinde borç ödenmez veya icranın geri bırakılması kararı getirilmezse, alacaklının talebiyle rehinli taşınmazın satılabileceği ihtar edilir (m. 149/2). Verilen süre içinde borç yerine getirilmez ve icranın geri bırakılması kararı getirilmezse, alacaklı, icra emrinin tebliğinden itibaren **1 yıl** içinde rehinli taşınmazın satışını talep edebilir (m. 150e/1).

Kredi kurumları ile ilgili özel düzenleme için dipnota bakınız⁸².

⁸² İpotek akit tablosu kayıtsız ve şartsız para borcu ikrarı içermiyorsa ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile ilamlı takip yapılamaz. Kanun koyucu, kredi kurumları ile ilgili olarak bu kurala bir istisna getirmiştir. Bu düzenlemeye göre; borçlu cari hesap veya kısa, orta, uzun vadeli kredi şeklinde işleyen nakdi veya gayri nakdi bir krediyi kullandıran kredi kurumu, krediyi kullanan borçluya ait cari hesabın kesilmesine ilişkin hesap özeti ve veya gayri nakdi kredinin ödenmiş olması nedeniyle tazmin talebinin veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarın, noter aracılığıyla borçluya kredi sözleşmesinde yazılı ya da ipotek akit tablosunda belirtilen adrese gönderilmek suretiyle tebliğ edildiğini veya İİK m. 68b gereğince tebliğ edilmiş sayıldığını gösteren noter onaylı bir örneğini icra dairesine ibraz edebilirse, ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı takip yapılabilir. Bu durumda icra müdürü kanunun 149. maddesi uyarınca işlem yapar; yani borçluya 149. madde çerçevesinde bir icra emri gönderir. İcra emrini alan borçlu, hesap özeti ve borcun ödenmesine ilişkin ihtar veya gayri nakdi kredi nedeniyle tazmin talebine, kendisine tebliğ edildiği veya İİK m. 68/b gereğince tebliğ edilmiş sayıldığı tarihten itibaren **8 gün** içinde noter aracılığıyla itiraz etmiş olduğunu ispat ederek icra mahkemesine şikâyetle bulunabilir. Bu durumda krediyi kullandıran taraf, İİK m. 68/b hükmüne dayanarak alacağını diğer belgelerle ispatlarsa bu şikâyet reddedilir ve takibe devam edilerek ipotekli mal satılır. İcra mahkemesinde yapılan inceleme sırasında, borçlu, borcun sona erdiğine veya ertelendiğine ilişkin resmî veya imzası ikrar edilmiş bir belge sunmadıkça takibin durdurulmasına karar verilemez. Türk Medeni Kanunu'nun 887. maddesine göre, ipotekli taşınmazın sahibi borçtan şahsen sorumlu değilse, alacaklının ödeme isteminin ona karşı sonuç doğurması için, bu istemin hem borçluya hem de kendisine karşı yapılmış olması gerekir. Madde 150i çerçevesinde, hesap özeti, tazmin talebinin veya ihtarın ipotekli taşınmaz sahibi üçüncü kişiye tebliğ edilmesi veya tebliğ edilmiş sayılması Türk Medeni Kanunu'nun 887. maddesinde belirtilen ödeme istemi yerine geçer. Belirtmekte yarar var ki; İİK'nın 68b maddesi hükmü, tüketici kredilerinde uygulanmaz.

IV. REHİNLİ MALLARIN SATILMASI VE PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI

Alacaklı, taşınır rehnin satışını ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren **6 ay** içinde, taşınmaz rehnin satışını da yine ödeme veya icra emrinin tebliğinden itibaren **1 yıl** içinde isteyebilir (İİK m. 150e/1). Satış bu süreler içinde talep edilmez veya talep geri alınıp da bu süreler geçmeden yenilenmezse **takip düşer** (m. 150e/2). Görüldüğü üzere, rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde satışın süresi içinde istenmemesi halinde, diğer takip yollarından farklı olarak sadece haciz değil, tüm takip düşmektedir. Dolayısıyla, bu süreleri kaçıran alacaklı, sıfırdan bir takip başlatmalıdır. Fakat dikkat edilmelidir ki; bu durumda rehin hakkı düşmez, takip düşer.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde satışın süresinde istenmemesi halinde tüm takip düşer. Fakat satışın süresi içinde talep edilmemesi, rehin hakkını düşürmez.

Rehlinli malların satış usulü ile satıştan elde edilen paraların paylaşılması usulü tıpkı genel haciz yolundaki gibidir (m. 150g, 151). Satış tutarı alacaklıların alacağını ödemeye yetmezse icra memuru, alacaklıların her birine ait sırasını gösteren sıra ve pay cetveli düzenler (m. 151/2). Aynı malla teminat altına alınmış birden fazla rehin alacaklısı arasındaki sıra Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirlenir (TMK m. 948, 870, 874).

V. REHİN AÇIĞI BELGESİ

A. Geçici Rehin Açığı Belgesi

Satış talebinden sonra, takip devam ederken, rehnin satışından elde edilecek paranın alacağı karşılamaya yetmeyeceğinin anlaşılması halinde, alacaklının talebi üzerine kendisine açık kalan miktar için bir geçici rehin açığı belgesi verilir (İİK m. 150f/1). Bu belgenin sonuçları şunlardır:

- **Haciz veya İflas Yollarına Başvurulabilir:** Alacaklı, bu belge ile önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmaksızın doğrudan haciz veya iflas yollarına başvurabilir.
- **Haciz Talep Edilebilir veya Hacze İştirak Edilebilir:** Alacaklı, bu belgeye dayanarak, aynı takip dosyasında, alacağının rehinle karşılanamayacağı tahmin edilen kısmı için icra dairesinden borçlunun diğer mallarının haczedilmesini isteyebilir veya diğer alacaklıların haczine iştirak edebilir. Bu durumda alacaklı, alacağının tahsil edilemeyen kısmını borçlunun diğer hacizli mallarından rüçhansız olarak alır (m. 150f/2).

Geçici rehin açığı belgesi satış yetkisi vermez. Başka bir ifadeyle, bu belgeye sahip alacaklı, rehin satılıp tahmin edilen açık henüz kesinleşmedikçe, yani geçici rehin açığı belgesi kesin rehin açığı belgesine dönüşmedikçe haczettirdiği malların satışını isteyemez.

B. Kesin Rehin Açığı Belgesi

Rehlinli mal satılamaz ya da satılsa bile satıştan elde edilen para alacağı karşılayamazsa takip sonunda alacaklıya alacağın karşılanamayan kısmı için kesin rehin açığı belgesi verilir (m. 152/1).

Geçici rehin açığı belgesi takip devam ederken verilirken, kesin rehin açığı belgesi takip sona erdikten sonra verilir.

Kesin rehin açığı belgesinin sonuçları şunlardır:

- **Haciz veya İflas Yollarına Başvurulabilir:** Alacaklı, bu belge ile eksik kalan alacağı için borçluya karşı haciz veya iflas yolu ile takip yapabilir (m. 152/2).

- **1 Yıl İçinde Yapılacak Takiplerde Yeniden Ödeme veya İcra Emri Gönderilmez:** Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren **1 yıl** içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri tebliğ edilmesine gerek yoktur (m. 152/3).
- **İtirazın Kaldırılması İstenebilir:** Kesin rehin açığı belgesi, 68. madde anlamında, borç ikrarını içeren senet niteliğindedir (m. 152/4). Dolayısıyla bu alacaklı bu belgeye dayanarak itirazın kesin kaldırılmasını isteyebilir.

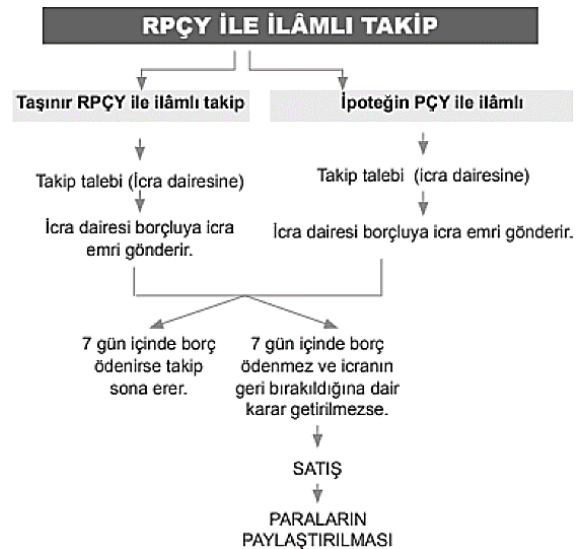
Rehin açığı belgesi borçlunun acizini gösteren bir belge değildir. Ayrıca rehin açığı belgesi, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma yetkisi vermez. Bu anlamda, rehin açığı belgesi ile borç ödemededen aciz belgesi birbirlerine karıştırılmamalıdır.

Borç Ödemededen Aciz Belgesi	Rehin Açığı Belgesi
İlamlı ya da ilamsız takip ile iflas tasfiyesinin sonunda verilir.	Sadece rehnin paraya çevrilmesi yolunun sonunda verilir.
Hacze iştirak imkanı verir.	Hacze iştirak imkanı verir.
Alacaklı, bu belgenin düzenlenmesinden itibaren 1 yıl içinde haciz veya iflas yolu ile takip yaparsa, borçluya yeniden icra veya ödeme emri gönderilmesine gerek yoktur.	Alacaklı, satış yapılmamışsa artırma gününden, satış yapılması halinde satışın kesinleşmesi tarihinden itibaren 1 yıl içinde haciz yolu ile takip talebinde bulunursa yeniden icra veya ödeme emri gönderilmesine gerek yoktur.
Bu belge, 68. madde anlamında itirazın kaldırılmasına yarayan borç ikrarını içeren senet niteliğindedir.	Bu belge, 68. madde anlamında itirazın kaldırılmasına yarayan borç ikrarını içeren senet niteliğindedir.
Bu belge, borçlunun acizini gösterir.	Bu belge, borçlunun acizini göstermez.
Borç ödemededen aciz belgesi, alacaklıya tasarrufun iptali davası açma yetkisi verir. Hatta bu belge, bu dava bakımından özel dava şartıdır.	Rehin açığı belgesi, tasarrufun iptali davası açma yetkisi vermez.

VI. İPOTEK ALACAKLISININ GAİP OLMASI VEYA BORCU ALMAKTAN KAÇINMASI

İpotekle güvence altına alınmış ve vadesi gelmiş bir alacağın alacaklısı kendisi gaip ya da yerleşim yeri belirsiz olur veya böyle bir hal olmamakla birlikte alacaklı alacağını almaktan ve ipoteği çözmekten kaçınırsa, borçlu icra dairesine başvurarak belirli şartlar altında ipoteğin kaldırılmasını sağlayabilir.

İpotekle temin edilmiş ve vadesi gelmiş bir alacağın borçlusu, icra dairesine başvurarak alacaklının gaip ve yerleşim yerinin belirsiz olduğunu veya borcu almaktan ve ipoteği çözmekten kaçındığını beyan ederse, icra dairesi **15 gün** içinde daireye gelerek parayı almasını ve ipoteği çözmesini alacaklıya usulüne göre tebliğ eder.

Alacaklının bu süre içinde gelmemesi veya gelip de geçerli bir sebep belirtmeden parayı almak-tan ve ipoteği çözmekten kaçınması halinde, borçlu borcunu icra dairesine tamamı ile yatırır-sa, icra mahkemesi verilen paranın alacaklı adına muhafazasına ve ipotek kaydının terkinine karar verir (İİK m. 153/1). Bu karar tapu dairesine tebliğ edilerek ipotekli taşınmazın siciline geçirilir.

Vadesi gelmeyen borcun ipotek senedi gereğince işlemiş ve işleyecek bütün faizleri ile birlikte ödenmesini üstlenen borçlu hakkında da yukarıdaki yapılan açıklamalar çerçevesinde işlem yapılır (m. 153/2).

ALTINCI BÖLÜM İHTİYATİ HACİZ

Ş. GENEL BİLGİLER VE İHTİYATİ HACİZ PROSEDÜRÜ

I. GENEL OLARAK

İhtiyati haciz, para alacaklarına ilişkin mevcut veya açılacak bir takibin sonucunun güvence altına alınması amacıyla mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayan bir geçici hukuki korumadır. İhtiyati haciz, sadece para alacakları hakkında söz konusu olur. Para alacağı dışında kalan bir alacak, ihtiyati haczin konusu olamaz. Yargıtay, vermiş olduğu bir içti-hadı birleştirme kararıyla, teminat alacakları hakkında ihtiyati haciz kararı verilemeyeceğini, ihtiyati haciz kararının sadece para alacakları hakkında verilebileceğini kabul etmiştir⁸³. Bu sebeple, teminatın "depo edilmesi" için ihtiyati haciz kararı verilemez.

Para alacağının rehinle teminat altına alınmamış olması gerekir. Yani, rehinle teminat altına alınmış para alacakları hakkında ihtiyati haciz kararı verilemez (İİK m. 257/1). Kanun koyucu burada sadece rehinden söz ettiği için, alacak rehin dışında bir güvence ile teminat altına alınmışsa ihtiyati haciz istenebilir. Örneğin, alacak için bir kefalet mevcut olsa bile alacaklı ihtiyati haciz isteyebilir. Öte yandan, rehinle teminat altına alınmış alacaklarda önce rehne başvurma zorunluluğunun bulunmadığı durumlarda rehne rağmen ihtiyati haciz istenebilir.

"Teminat alacağı" ile "teminat altına alınmış alacak" kavramları birbirinden farklıdır. Teminat alacağı için ihtiyati haciz kararı verilemez; fakat teminat altına alınmış alacak için (rehinle teminat altına alınanlar hariç) ihtiyati haciz kararı verilebilir. Başka bir ifadeyle, alacaklı teminatı depo ettiremez; fakat teminat altına alınmış olsa bile alacağını depo ettirebilir. Yine de, rehinle teminat altına alınmış alacak depo ettirilemez. O halde, şu iki tür alacak için ihtiyati haciz kararı verilemez:

- Teminat alacağı
- Rehinle teminat altına alınmış alacak

İhtiyati haciz bakımından para alacağının kaynağının, sebebinin ve alacağın dayanağı olan belgenin herhangi bir önemi yoktur. Dolayısıyla, haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden doğan para alacakları için de ihtiyati haciz talep edilebilir. Yabancı para için de ihtiyati haciz istenebilir.

İhtiyati hacze konu edilecek para alacağının kural olarak vadesinin gelmiş olması gerekir (m. 257/1). Vadesi gelmiş alacak hakkında ihtiyati haciz kararı verilebilmesi için teminat dışında başka bir şart aranmaz. Bunun için borçlunun temerrüde düşürülmesi veya ona ihtar çekilmesi şart değildir. Fakat bazı durumlarda vadesi gelmemiş alacaklar hakkında da ihtiyati haciz istenebilir. Vadesi gelmemiş para alacakları hakkında ihtiyati haciz sadece aşağıdaki durumlarda istenebilir (m. 257/2):

- Borçlunun belirli bir yerleşim yerinin olmaması,
- Borçlunun taahhütlerden kurtulmak için mallarını gizlemeye veya kaçırmaya hazırlanması,
- Borçlunun taahhütlerden kurtulmak için kendisinin kaçmaya hazırlanması veya kaçması,
- Borçlunun taahhütlerden kurtulmak için alacaklının hakkını ihlâl eden hileli işlemler yapması.

⁸³ YİBK, 27.12.2017, 1/6, RG. 29.6.2018.

Borçlunun malvarlığında taahhütlerden kurtulma amacı taşımayan birtakım değişikliklerin meydana gelmesi ihtiyati haciz için sebep teşkil etmez. Dolayısıyla, malvarlığında meydana gelen değişimin ihtiyati haciz sebebi olarak değerlendirilebilmesi için somut olayda borçlunun taahhütlerden kurtulma amacının tespit edilmesi gerekir.

Kanunda ihtiyati haciz için özel sebepler de düzenlenmiştir. Örneğin, tasarrufun iptali davası sırasında mahkeme, alacaklının talebi üzerine, iptale tabi tasarrufun konusunu oluşturan mal hakkında ihtiyati haciz kararı verebilir (m. 281/2).

II. İHTİYATİ HACİZ KARARININ ALINMASI

Alacaklı, para alacağına ilişkin olarak genel mahkemelere müracaat ederek ihtiyati haciz talep edebilir (İİK m. 257/1). Görevli mahkeme Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre belirlenir. Dolayısıyla, ihtiyati haciz kararı icra mahkemeleri tarafından değil, genel mahkemeler tarafından verilir. Yetkili mahkeme ise genel haciz yolundaki yetki kurallarına göre belirlenir (m. 258/1, 50).

Mahkeme, iki tarafı dinleyip dinlememekte serbesttir (m. 258/2). Başka bir ifadeyle, mahkeme, ihtiyati haciz kararını aleyhine ihtiyati haciz talep edilen borçluyu dinlemeden de verebilir. Mahkeme, ihtiyati haciz talebini basit yargılama usulüne göre inceler (HMK m. 316/1-e).

Alacaklı, alacağı ve gerektiğinde haciz sebepleri hakkında mahkemeye kanaat getirecek deliller göstermek zorundadır (m. 258/1). Burada tam ispat şartı aranmamış, mahkemede yeterli kanaat uyandıracak şekilde yaklaşık ispat şartı aranmıştır.

Yapılan inceleme sonunda mahkeme, ihtiyati haciz talebinin reddine veya kabulüne karar verir. İhtiyati haciz talebinin reddi kararı gerekçeli olarak verilir ve bu karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Alacaklının istinaf yoluna başvurması halinde bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir (m. 258/3).

Mahkeme, ihtiyati haciz talebini kabul ederse, alacaklıdan teminat alınmasına karar verir (m. 259/1). Fakat, ihtiyati hacze konu alacak ilama bağlı bir alacaksa teminat aranmaz (m. 259/2). Alacak ilama değil de ilam niteliğinde bir belgeye bağlı ise teminatın gerekli olup olmadığını mahkeme takdir eder (m. 259/3). Alacaklının Devlet olması önem arz etmez.

III. İHTİYATİ HACİZ KARARININ İCRA EDİLMESİ

Alacaklı, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren 10 gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden kararın icra edilmesi istemek zorundadır. Aksi halde ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar (İİK m. 261/1). İhtiyati haciz kararları, genel haciz yolundaki hükümlere göre icra edilir (m. 261/2). İhtiyaten haczedilen mallar üzerinde muhafaza tedbirleri alınır ve bu durumda borçlunun ihtiyaten haczedilmiş malları üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanmış olur.

İhtiyati haczin icrası ile ilgili şikayetler, kararı infaz eden icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılır (İİK m. 261/3).

Haczi icra eden memur bir tutanak düzenler. Bu tutanakta haczedilen şeyler ve kıymetleri gösterilir. Tutanak derhal icra dairesine verilir (m. 262/1). İcra dairesi, ihtiyati haciz tutanağının

birer suretini **3 gün** içinde haciz sırasında hazır bulunmayan alacaklı ile borçluya ve gerektiğinde üçüncü kişiye tebliğ etmelidir (m. 262/2).

Normal haciz tutanağının ilgililere tebliğ edilmesi zorunlu değilken, ihtiyati haciz tutanağının tebliğ edilmesi zorunludur.

IV. İHTİYATİ HACİZ TAMAMLAYAN MERASİM

Dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan önce ihtiyati haciz yaptırmış olan alacaklı; haczin uygulanmasından, haciz yokluğunda yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içinde takip talebinde bulunmaya veya dava açmaya mecburdur (m. 264/1). Alacaklı süresi içinde takip başlatır veya dava açarsa, takibin veya davanın sonuna kadar ihtiyati haciz devam eder.

İcra takibi başlatıldıktan sonra borçlu ödeme emrine itiraz etmezse ihtiyati haciz kesinleşir. Fakat borçlu ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz **hemen** alacaklıya tebliğ edilir. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren **7 gün** içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını veya genel mahkemelerden itirazın iptalini istemek zorundadır⁸⁴. İcra mahkemesi, itirazın kaldırılması talebini reddederse alacaklı, kararın tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren **7 gün** içinde dava açmalıdır (m. 264/2).

Aynı şekilde, ihtiyati haciz kararına dayalı başlatılan iflas takiplerinde de borçlu ödeme emrine itiraz ederse bu itiraz **hemen** alacaklıya tebliğ edilir. Alacaklı, tebliğ tarihinden itibaren **7 gün** içinde asliye ticaret mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ve borçlunun iflasını istemek zorundadır. Borçlu ödeme emrine itiraz etmese bile bu durum alacaklıya tebliğ edilir (m. 264/2). Alacaklı tebliğden itibaren asliye ticaret mahkemesinden borçlunun iflasını istemek zorundadır (m. 264/3).

İhtiyatî haciz, alacak davasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş veya alacaklı ihtiyati haciz kararı üzerine mahkemede dava açmış ise, esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren **1 ay** içinde alacaklı takip talebinde (ilamlı takip) bulunmak zorundadır (m. 264/3).

Alacaklı bu süreleri geçirirse, davasından veya takip talebinden vazgeçerse, takip talebi kanuni sürelerin geçmesiyle düşerse, dava dosyası işlemde kaldırılıp da 1 ay içinde dava yenilenmezse ya da davasında haksız çıkarsa ihtiyati haciz hükümsüz kalır. Bu durum talepleri halinde ilgililere bildirilir (m. 264/4).

Borçlu süresi içinde ödeme emrine itiraz etmez veya itirazı kesin olarak kaldırılır veya iptal edilirse, ihtiyati haciz kendiliğinden kesin hacze dönüşür (m. 264/5).

V. İHTİYATİ HACİZ KARARINA KARŞI İTİRAZ VE İSTİNAF YOLLARI

A. İtiraz

Borçlu kendisi dinlenilmeden verilen ihtiyatî haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata karşı; hazır bulunduğu hacizler bakımından haciz uygulanmasından, hazır bulunmadığı hacizler bakımından ise haciz tutanağının kendisine tebliğ edildiği tarihinden itibaren **7 gün** içinde kararı veren mahkemeye başvurarak itiraz edebilir (m. 265/1). Menfaati ihlâl edilen üçüncü kişiler de ihtiyati haczi öğrendikleri tarihten itibaren 7 gün içinde ihtiyati haczin dayandığı sebeplere ve teminata itiraz edebilirler (m. 265/2).

⁸⁴ Bu 7 günlük süre ihtiyati haczin devamı için geçerli bir süredir; dolayısıyla, bu süre geçse bile genel hükümlere göre 6 ay ve 1 yıllık süreler içinde itirazın kaldırılması veya itirazın iptali yollarına başvurmak mümkündür.

İhtiyati hacze itiraz sebepleri; ihtiyati haczin dayandığı sebep, mahkemenin yetkisi veya teminattır. Üçüncü kişiler mahkemenin yetkisine itiraz edemezler.

İtiraz eden kişi, dayandığı bütün belgeleri dilekçesine eklemek zorundadır. Mahkeme, itiraz üzerine iki tarafı davet edip gelenleri dinledikten sonra, itirazı yerinde bulursa kararını değiştirebilir veya kaldırabilir. Fakat, iki taraf da gelmezse evrak üzerinden inceleme yaparak karar verir (m. 265/4). Mahkeme, gösterilen sebepler çerçevesinde inceleme yaparak itirazı kabul veya reddeder (m. 265/3).

İtiraz üzerine verilen karara karşı her iki taraf da istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruyu öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir; dolayısıyla bu karara karşı temyiz yoluna gidilemez. İstinaf yoluna başvuru, ihtiyatî haciz kararının icrasını durdurmaz (m. 265/5).

Borçluya verilen itiraz hakkı, sadece kendisi dinlenilmeden verilen ihtiyati haciz kararları bakımından kullanılabilir. Borçlu, kendisi dinlenilerek verilen ihtiyati haciz kararlarına karşı itiraz yoluna başvuramaz; fakat istinaf yoluna başvurabilir.

B. İstinaf

İhtiyati haciz talebinin reddi kararı gerekçeli olarak verilir ve bu karara karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Yüzüne karşı aleyhinde ihtiyati haciz kararı verilen taraf da istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi bu başvuruları öncelikle inceler ve verdiği karar kesindir; dolayısıyla temyiz yolu kapalıdır (İİK 258/3).

Borçlunun ihtiyati haciz kararına karşı istinaf yoluna başvurma imkanı, Temmuz 2020’de yapılan değişiklikle getirilmiştir. Değişiklikten önce, borçlunun ihtiyati haciz kararına karşı istinaf yoluna başvurma imkanı yoktu. Borçlu ancak belirli şartlar çerçevesinde itiraz yoluna başvurabilir, istinaf yoluna ise itiraz başvurusundan çıkan sonuca göre gidebilirdi. Artık borçlu, itiraz yoluna başvurmuş olmasına gerek olmaksızın, ihtiyati haciz kararını doğrudan istinaf yoluna götürebilme imkanını elde etmiştir. Fakat, borçlunun ihtiyati haciz kararına karşı istinaf yoluna gidebilmesi, ancak bu kararın yüzüne karşı verilmesi halinde mümkündür. O halde, ihtiyati haciz kararı yokluğunda verilen borçlu, bu kararı istinaf yoluna götüremez. Buna karşılık, ihtiyati haciz talebi reddedilen kişinin (alacaklının) ise istinaf yoluna başvurabilmesi için kararın yüzüne karşı verilmiş olması gerekmez.

Borçlunun itiraz ve istinaf yollarına başvurabilme imkanlarını, şu şekilde toparlayabiliriz:

- Borçlu, ihtiyati haciz kararına karşı itiraz yoluna gidebilir. Fakat bunun için ihtiyati haciz kararının kendisi dinlenilmeden verilmiş olması gerekir. Yani borçlu, kendisi dinlenilerek verilen ihtiyati haciz kararına itiraz edemez. Buna karşılık, borçlunun ihtiyati haciz kararına karşı itiraz edebilmesi için kararın yüzüne karşı verilmiş olması gerekmez.
- Borçlu, ihtiyati haciz kararına karşı istinaf yoluna gidebilir. Fakat bunun için ihtiyati haciz kararının yüzüne karşı verilmiş olması gerekir. Yani borçlu, yokluğunda verilen ihtiyati haciz kararına karşı istinaf yoluna gidemez. Ayrıca borçlu, itiraz başvurusunun reddi halinde de bu ret kararına karşı istinaf yoluna başvurabilme imkanına sahiptir.

VI. HAKSIZ İHTİYATİ HACİZ SEBEBİYLE TAZMİNAT DAVASI

İhtiyati haciz isteyen alacaklı ihtiyati hacizde haksız çıkarsa, borçlunun ve üçüncü kişinin bu yüzden uğradıkları bütün zararlardan sorumludur (İİK m. 259/1). Alacaklının bu sorumluluğu,

fedakarlığın denkleştirilmesine dayanan kusursuz sorumluluktur. Alacaklının borçlunun malları üzerinde koydurduğu ihtiyati haczin haksız olduğu dava veya takip sonunda anlaşılırsa, haksız ihtiyati haciz sebebiyle uğranılan zararların tazmini için genel mahkemelerde tazminat davası açılabilir. Tazminat davası, haczi koyan mahkemede de açılabilir (m. 259/4).

Haksız ihtiyati haciz sebebiyle açılacak tazminat davasının ne kadarlık bir süre içinde açılması gerektiğine ilişkin olarak İcra ve İflas Kanunu'nda özel bir hüküm yoktur. Bu sebeple, Türk Borçlar Kanunu'nda haksız fiile ilişkin hükümler uygulama alanı bulacaktır. Buna göre, haksız ihtiyati haciz sebebiyle açılacak tazminat davası, **2 yıllık** ve her halde **10 yıllık** zamanaşımına tabidir (TBK m. 72).

VII. İHTİYATİ HACİZ İLE İHTİYATİ TEDBİRİN FARKLARI

İhtiyati haciz de bir geçici koruma olsa da ihtiyati tedbir değildir. İhtiyati hacizle ihtiyati tedbirin konusu, şartları, sonuçları ve icraları birbirinden tamamen farklıdır. Bu iki müessesenin diğerine bir üstünlüğü de yoktur; zaten uygulama alanları da farklıdır. Bu sebeple, ihtiyati tedbir yerine ihtiyati haciz, ihtiyati haciz yerine de ihtiyati tedbir talep edilmesi hukuka aykırıdır.

İhtiyati Haciz	İhtiyati Tedbir
İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir.	HMK'da düzenlenmiştir.
Özel olarak para alacaklarına ilişkin bir geçici hukuki korumadır.	Para alacakları dışındaki mal, hak ve alacaklara ilişkin bir geçici korumadır.
İhtiyati haciz uygulanan mallar üzerinde çekişme yoktur. Dolayısıyla, haczi kabil herhangi bir malvarlığı değeri üzerinde uygulanabilir.	İhtiyati tedbir uygulanan mallar ise çekişmelidir; sadece uyuşmazlık konusu şeyle sınırlı olarak uygulanır.
İtiraz süresi 7 gündür.	İtiraz süresi 1 haftadır.
Uygulanması 10 gün içinde istenmelidir.	Uygulanması, 1 hafta içinde istenmelidir.
İhtiyati haciz kararının icrasına ilişkin şikayetler icra mahkemesine yapılır.	İhtiyati tedbir kararının icrasına ilişkin şikayetler tedbir kararını veren mahkemeye yapılır.

	Ne zaman olur?	Alacaklının talebi şart mı?	Alacaklının satış isteme yetkisi var mı?
Kesin Haciz	Takibin kesinleştikten sonra	✓	✓
Geçici Haciz	İmzaya itirazın geçici kaldırılmasından sonra	✓	X
İlave Haciz	Hacze iştirakte hacizli malların bedeli tüm alacaklıların alacaklarını karşılamaya yetmezse	✓	✓
Tamamlama Haczi	Satış tutarı bütün alacakları ödemeye yetmezse	Re'sen	Re'sen
İhtiyati Haciz	Para alacağının ödenmesini güvence altına alma durumunda	✓	X

YEDİNCİ BÖLÜM İFLAS HUKUKU

Ş1. GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

İflas, para ve teminat alacaklarının zamanında ödenmemesi halinde borçluya karşı başlatılan takip üzerine asliye ticaret mahkemesinin kararıyla, borçlunun bütün malvarlığının tasfiye edilerek alacaklıların alacağını elde etmesini sağlayan takip yoludur. İflas yoluna başvurulabilmesi için borçlunun iflasa tabi kişilerden olması gerekir.

İflas, sadece para ve teminat alacakları hakkında istenebilir. Örneğin konusu bir taşının teslimi şeklindeki alacaklar hakkında borçlunun iflası istenemez.

İflas yollarına kural olarak alacaklı başvurur. Fakat, borçlunun da kendi iflasını isteyebilmesi mümkündür. Hatta bazı durumlarda borçlunun kendi iflasını istemesi zorunludur.

Alacaklılardan birinin talebi üzerine borçlunun iflasına karar verilmesi durumunda, verilen iflas kararından, talepte bulunmamış diğer alacaklılar da yararlanırlar.

İflas takip yolları takipli iflas ve takipsiz (doğrudan) iflas şeklinde ikiye ayrılır. Takipli iflas, alacaklının icra dairesinde iflas takibi başlatmasının ardından asliye ticaret mahkemesinde iflas davası açtığı iflas yoludur. Takipli iflas kendi içinde genel iflas ve kambiyo senetlerine özgü iflas şeklinde ikiye ayrılır. Takipsiz (doğrudan) iflas ise icra dairesinde iflas takibi başlatmaksızın doğrudan iflas davasının açıldığı iflas yoludur. Esasen iflas takibi 1) genel iflas, 2) kambiyo senetlerine özgü iflas ve 3) doğrudan iflas olmak üzere üç türdür.

Para ve teminat alacağının alacaklısı, borçlunun iflasa tabi kişilerden olması şartıyla, icra veya iflas takip yollarından birine başvurma konusunda seçim hakkına sahiptir. Bu yollardan birine başvuran alacaklı bir defaya mahsus olmak üzere o yolu bırakıp harç ödemeksizin diğerine en baştan müracaat edebilir (m. 43/2). Örneğin, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluna başvuran alacaklı, bir defaya mahsus olmak üzere harç ödemeksizin genel iflas, kambiyo senetlerine mahsus iflas veya doğrudan iflas yoluna gidebilir.

Önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurma zorunluluğu iflasta da geçerlidir. Rehinle temin edilmiş bir alacağın borçlusu iflasa tabi kişilerden olsa bile alacaklı önce rehinin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapmalıdır. Ancak rehinin tutarı borcu ödemeye yetmezse alacaklı kalan alacağı için iflas veya haciz yoluyla takip yapabilir (m. 45/1).

İflasta haciz, itirazın kaldırılması, itirazın iptali ve mal beyanı aşamaları yoktur.

İCRA HUKUKU (CÜZ'İ İCRA)	İFLAS HUKUKU (KÜLLİ İCRA)
İcra takibi, borçlunun borcuna yetecek değer-deki mallarına yönelik bir takiptir. Bu anlamda icra hukuku cüz'î icra olarak adlandırılır.	İflas takibi borçlunun tüm malvarlığını konu edinir ve tüm borçlarını ödemeyi hedefler. Bu anlamda iflas hukuku küllî icra olarak adlandırılır.
İcra hukukunun konusu para ve para dışındaki tüm alacaklardır.	İflas hukukunun konusu sadece para ve teminat alacaklarıdır.
Borçlunun karşısında kural olarak sadece takip başlatan alacaklı vardır.	Borçlunun karşısında takip başlatsın veya başlatmasın tüm alacaklılar vardır.
İcra takibi herkese karşı yapılabilir.	İflas takibi sadece iflasa tabi kişilere karşı yapılır.
İcra takibi, mahkeme aşaması olmaksızın da sona erebilir.	İflas takibinde ticaret mahkemesince iflasa karar verilmedikçe tasfiye süreci başlamaz.
İcra takibinde resmi organların dışında özel organlar yoktur.	İflas takibinde resmi organların yanında özel organlar da görev yapar.
Borçlu, kendi aleyhine icra takibi başlatamaz.	Borçlu, kendisinin iflasını isteyebilir.
İcrada haciz aşaması ve mal beyanı vardır.	İflasta haciz aşaması ve mal beyanı yoktur.
Haczedilen malların satışı için alacaklının talebi gerekir.	İflas masasına geçen malların satışı için alacaklıların talebine gerek yoktur.
Kamu alacaklarına ilişkin icra takibi 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılır.	Kamu alacaklarına ilişkin iflas takibi İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre yapılır.

II. İFLASA TABİ KİŞİLER

A. Genel Olarak

İflas yolu ile takip, ancak Türk Ticaret Kanunu gereğince tacir sayılanlar veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi bulunanlar ile özel kanunlara göre tacir olmadıkları halde iflasa tabi bulundukları bildirilen gerçek veya tüzel kişiler hakkında yapılır (İİK m. 43/1). Bunlar dışında kalan kişilere karşı iflas yoluyla takip yapılamaz.

Kanunda iflasa tabi oldukları belirtilen kişilere karşı iflas yolu ile takip yapmak zorunlu değildir; alacaklı dilerse bu kişilere karşı icra yoluyla takip de yapabilir (m. 43/1). Bunun yanı sıra, alacaklı, bu kişilere karşı iflas takibi başlattıktan sonra da bir defaya mahsus olmak üzere bu yolu bırakıp harç ödemeksizin icra takip yoluna başvurabilir (m. 43/2).

İflas tabi kişilerden olmak, iflas davası bakımından özel bir dava şartıdır. Dolayısıyla asliye ticaret mahkemesi, iflası istenen kişinin iflasa tabi olup olmadığını, davanın her aşamasında kendiliğinden araştırır. Taraflar da bu hususu her zaman ileri sürebilirler (HMK m. 115/1). Buna karşılık, iflas takip talebini alan icra müdürü, borçlunun iflasa tabi kişilerden olup olmadığını araştırmak zorunda değildir. Bu sebeple, iflas yoluyla takip edilen borçlu, iflasa tabi olmadığını ödeme emrine itiraz şeklinde ileri sürmelidir (İİK m. 155).

B. Tacirler

a) Gerçek Kişiler: Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir (TTK m. 12/1). Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir (TTK m. 18/1).

Bir ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete, radyo, televizyon ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilen işletmeye başlamamış olsa bile tacir sayılır (TTK m. 18/2); dolayısıyla iflasa tabidir.

Küçük ve kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilci, tacir sayılmaz. Tacir sıfatı, temsil edilene aittir (TTK m. 13). Dolayısıyla iflasa tabi olan kişi yasal temsilci değil, küçük veya kısıtlının bizzat kendisidir.

Kişisel durumları ya da yaptığı işlerin niteliği nedeniyle yahut meslek ve görevleri dolayısıyla, kanundan veya bir yargı kararından doğan bir yasağa aykırı bir şekilde ya da başka bir kişinin veya resmi bir makamın iznine gerek olmasına rağmen izin veya onay almadan bir ticari işletmeyi işleten kişi de tacir sayılır (TTK m. 14/1); dolayısıyla iflasa tabidir. Örneğin, yasak olmasına rağmen bir ticari işletmeyi işleten devlet memuru da tacir sayılacağı için iflasa tabidir.

b) Tüzel Kişiler: Hukukumuzda iflasa tabi tüzel kişiler şunlardır:

- **Ticaret Şirketleri:** Ticaret şirketleri; kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir (m. 124/1). Bunlar, sınırlı sayıdadır. Ticaret şirketleri tacir sayılır (TTK m. 16/1); dolayısıyla iflasa tabidir. Ticaret şirketinin iflasa tabi olmasından söz edilebilmesi için sermaye şirketi veya şahıs şirketi olmasının bir önemi yoktur.

Tüzel kişiliği bulunmayan adi şirketler iflasa tabi değildir. İflasla tabi olan, şirket ortaklarıdır.

- **Amacına Varmak İçin Ticari İşletme İşleten Dernek ve Vakıflar:** Amacına ulaşmak için ticari işletme işleten dernek ve vakıflar da tacir sayılır (m. 16/1); dolayısıyla iflasa tabidir.

Kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsin, kendileri tacir sayılmaz (TTK m. 16/2). Bu durumda tacir sıfatı, ticari işletmenin kendisine aittir. Örneğin, Afyon Karahisar Maden Suyu İşletmesi'ni işleten Kızılay Derneğinin tacir sıfatı yoktur. Bu durumda tacir sıfatı maden suyu işletmesinin kendisine aittir.

- **Kamu Tüzel Kişileri Tarafından Kurulan Teşekkül ve Müesseseler:** Kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılır (m. 16/1); dolayısıyla iflasa tabidir.

Özel kanunlara göre bazı kamu kuruluşları iflasa tabi değildir. Örneğin, Sosyal Güvenlik Kurumu iflasa tabi değildir (5502 s. K. m. 35/3).

Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri değil, bunlar tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar tacir sayılır. Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tacir sayılmaz (TTK m. 16/2).

C. Tacir Olmamalarına Rağmen İflasla Tabi Olan Kişiler

Tacir olmamalarına rağmen tacirlere ilişkin hükümlere (dolayısıyla iflasa) tabi kişiler şunlardır:

- **Donatma İştiraki:** Donatma iştiraki tacir değildir. Fakat, tacirlere ilişkin hükümler donatma iştirakine de aynen uygulanır (TTK m. 17). Dolayısıyla, donatma iştiraki de iflasa tabidir.
- **Ticari İşletme Açmış Gibi İşlem Yapan Kişiler:** Bir ticari işletme açmış gibi, ister kendi adına, ister adi bir şirket veya her ne suretle olursa olsun hukuken var sayılmayan diğer bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kimse, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı

tacir gibi sorumlu olur (TTK m. 12/3); dolayısıyla iflasa tabidir. Fakat bu kişi, kötüniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olmadığı için iflasa tabi değildir.

- **Ticareti Terk Eden Kişiler:** Ticareti terk ettiği Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ve yerleşim yerinden yayın yapan bir gazetede ilan edilen kişi, ilan tarihinden itibaren 1 yıl boyunca iflasa tabidir (İİK m. 44).
- **Kollektif Şirket Ortakları:** Kollektif şirket bir ticaret şirketidir. Dolayısıyla şirketin borçlarından dolayı iflasa tabi olan kural olarak şirketin kendisidir. Şirketin iflası, ortakların iflasını gerektirmez. Fakat bazı istisnai durumlarda kollektif şirket ortakları da şirketin borçlarından ötürü iflasa tabi kılınmıştır. Şirketin ödenmeyen borçları sebebiyle şirkete gönderilen icra emrine rağmen borç ödenmediği takdirde, alacaklı, şirketle birlikte ortakların veya bazılarının da doğrudan iflasını isteyebilir (TTK m. 238/2). Bunun yanı sıra, şirket alacaklısı, 240. madde çerçevesinde alınan depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve gereğini yerine getirmedikleri takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir (m. 240/1).
- **Adi Komandit Şirket Ortakları:** Adi komandit şirket ve ortaklarının üçüncü kişilerle olan ilişkilerinde, kollektif şirkete ilişkin hükümler uygulanır (TTK m. 317). Dolayısıyla az önce kollektif şirkete ilişkin yaptığımız açıklamalar adi komandit şirket bakımından da geçerlidir.
- **Miras Ortaklığı:** Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir (TMK m. 640/1). Bu ortaklığa "miras ortaklığı" denir. Miras ortaklığının tüzel kişiliği yoktur. Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler (m. 640/2).

İflas tabi kişinin, aleyhine iflas yoluyla takip yapıldıktan sonra takip devam ederken ölmesi halinde, alacaklı, dilerse iflas takibini miras ortaklığına (terekeye) karşı devam ettirebilir. Fakat bunun için terekenin henüz taksim edilmemiş veya resmi tasfiyeye tabi tutulmamış olması ya da mirasçılar arasında aile ortaklığı kurulmamış olması gerekir (İİK m. 53/2).

Borçlunun sağlığında başlamış olan iflas takibi, borçlunun ölümünden sonra mirasçılara karşı devam ettirilemez; bu durumda iflas takibi sadece terekeye karşı devam eder.

- **Banka Yöneticileri ve Denetçileri:** Bankacılık Kanunu'na göre, bir bankanın yöneticilerinin ve denetçilerinin kanuna aykırı karar ve işlemleriyle bankacılık faaliyet iznini kaldırılmasına ya da Fona devredilmeye neden olduklarının tespiti hâlinde, bankaya verdikleri zararlarla sınırlı olarak bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek, Fon Kurulu kararına istinaden ve Fonun talebi üzerine doğrudan şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu kişiler hakkında Bankacılık Kanunu'ndaki özel iflas hükümleri uygulanır (Bank m. 110).

Bankalar bakımından iflası istenebilecek kişiler yöneticiler ve denetçilerdir. Banka hissedarlarının iflası istenemez.

- **Sermaye Piyasası Kurulu Ortakları ve Yöneticileri:** Sermaye Piyasası Kurulu, sermaye piyasası kurumlarının iflası veya tedricî tasfiyeye girmesi durumlarında, sorumlulukları tespit edilmiş bulunmak kaydıyla; yüzde %10'undan fazla paya sahip ortaklarının, görevden

ayrılmış olan veya görevde bulunan, yönetim kurulu üyelerinin ve imzaya yetkili yöneticilerinin, portföy yönetim şirketi yöneticilerinin ve konut finansmanı fonları ile varlık finansmanı fonlarının fon kurulu üyelerinin şahsen iflaslarını istemeye yetkilidir (SerPK m. 98).

D. Konkordatoya Özel İflas Düzenlemesi

İleride konkordato kısmında detaylıca ele alacağımız üzere, konkordato tasdik edilmezse borçlunun iflâsa tabi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme, borçlunun iflâsına re'sen karar verir (İİK m. 308). Ayrıca, iflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühlet verilmesinden sonra bazı durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına re'sen karar verir (m. 292/1).

III. İFLAS ORGANLARI

A. Genel Olarak

İflas organları resmi organlar ve özel organlar olmak üzere iki kısma ayrılır. Resmi organlar, iflas işlemlerinde sürekli olarak görevli resmi Devlet makamlarıdır; her bir iflas takibi için ayrı ayrı oluşturulmaz. Bunlar icra dairesi, iflas dairesi, icra daireleri bakanlığı, icra mahkemesi, asliye ticaret mahkemesi, bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay'dır. Özel iflas organları ise her bir iflas takibi için özel olarak oluşturulan ve resmi nitelikleri bulunmayan iflas organlarıdır. Bunlar oluşum sıralarına göre birinci alacaklılar toplantısı, iflas bürosu, iflas idaresi ve ikinci alacaklılar toplantısıdır. İkinci alacaklılar toplantısından sonra, alacaklılar yeniden toplantıya çağrılabilir. Alacaklıların çoğunluğu isterse veya iflas idaresi gerekli görürse, alacaklılar üçüncü, dördüncü ve fazlası toplantıya çağrılabilir (İİK m. 240/1).

Resmi Organlar	Özel Organlar
İcra Dairesi	Birinci Alacaklılar Toplantısı
İflas Dairesi	İflas Bürosu
İcra Daireleri Başkanlığı	İflas İdaresi
İcra Mahkemesi	İkinci Alacaklılar Toplantısı
Asliye Ticaret Mahkemesi	
Bölge Adliye Mahkemesi	
Yargıtay	

B. Resmi Organlar

a) İcra Dairesi: İcra dairesinin iflas hukukundaki rolü şu şekildedir:

- İflas yoluyla takip yetkili icra dairesine yapılan takip talebi ile başlar (m. 154).
- İcra müdürü takip talebinin gerekli şartları içerdiğine karar verirse ödeme emri düzenler ve borçluya gönderir (m. 60).
- Borçlu ödeme emrine karşı itirazlarını icra dairesine bildirir (m. 155).
- Kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda ödeme emrine karşı şikayetler de icra dairesine bildirilir (m. 172).

Kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda ödeme emrine karşı yapılacak şikayetler icra dairesine yapılır ve asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenip karara bağlanır.

b) İflas Dairesi: Her asliye mahkemesinin yargı çevresinde gerektiği kadar iflas dairesi bulunur (m. 2/1). Her iflas dairesinde Adalet Bakanlığı tarafından atanacak bir iflas müdürü, yeteri kadar iflas müdür yardımcısı, iflas katibi ile adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonları tarafından görevlendirilecek mübaşir ve hizmetli bulunur (m. 2/2, 1/2). İcra ve iflas işleri bir dairede birleştirilebilir (İİK m. 3).

Asliye ticaret mahkemesinin iflasa karar vermesinin ardından bu karar iflas dairesine bildirilir ve böylece iflas dairesinin görevi başlamış olur (m. 166/1). İflas dairesinin temel görevlerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ▶ İflas kararını ilan etmek ve ilgili yerlere bildirmek (m. 166/2),
- ▶ Müflisin mallarının defterini tutmak ve muhafaza için gerekli tedbirleri almak (m. 208/1-2),
- ▶ İflas tasfiyesinin hangi usulle yapılacağını belirlemek ve ilan etmek (m. 208/3),
- ▶ Birinci alacaklılar toplantısını toplantıya çağırarak (m. 221),
- ▶ İflas bürosuna ve alacaklılar toplantılarına başkanlık yapmak (m. 221, 237),
- ▶ İflas idaresini denetlemek (m. 223/5),
- ▶ İflas idaresi seçilmezse tasfiye işlemlerini yürütmek (m. 218),
- ▶ Basit tasfiye işlemlerini yapmak (m. 218),
- ▶ İflas idaresini toplantıya çağırarak, gerekli hallerde iflas idaresi adına tek başına karar almak (m. 223/2),
- ▶ İflasın kaldırılmasını ve kapatılmasını ilan etmek ve ilgili yerlere bildirmek (m. 166/3).

c) İcra Daireleri Başkanlığı: Daha önce icra teşkilatı kısmında ele aldığımız icra daireleri başkanlığının iflas hukukundaki görev ve yetkileri şunlardır (m. 3a/4-5):

- ▶ İcra ve iflas dairelerinin gözetim ve denetimlerini yapmak,
- ▶ Bu dairelerin idari işlerine bakmak,
- ▶ Mevzuatla verilen görevleri yerine getirmek.

d) İcra Mahkemesi: İcra mahkemesinin iflas hukukundaki başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- ▶ İflas dairesinin işlemlerine karşı şikayetleri incelemek (m. 4),
- ▶ İcra daireleri başkanlığı bulunmayan yerlerde, iflas dairelerini denetlemek, gözetlemek ve bunların idari işlerine bakmak (m. 4),
- ▶ Birinci alacaklılar toplantısının gösterdiği adaylar arasından iflas idaresini seçmek (m. 223/1) ve gerektiğinde iflas idaresinin görevine son vermek (m. 227/2),
- ▶ İflasta mal iflas masasının elindeyse istihkak davalarına bakmak (m. 228).

İflasta mal üçüncü kişinin elindeyse istihkak davasına bakma görevi icra mahkemesine değil, genel mahkemelere aittir.

e) Asliye Ticaret Mahkemesi: İflas hukukunda asıl görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Çünkü, borçlunun iflasına karar verecek mahkeme asliye ticaret mahkemesidir (m. 154/4). İflas, iflasın kaldırılması, iflasın kapatılması, konkordato ve yeniden yapılandırmadan kaynaklanan iş ve davalara asliye ticaret mahkemesi bakar (5235 s. K. m. 5/3). Asliye ticaret mahkemesinin iflas hukukundaki başlıca görevleri şunlardır:

- ▶ İflasa karar vermek (m. 154/4),
- ▶ İflasın kaldırılmasına ve iflasın kapatılmasına karar vermek (m. 182, 254),
- ▶ Konkordato talebini inceleyip karara bağlamak (285/3),
- ▶ Konkordato mühleti verilmesine karar vermek (m. 288, 289),
- ▶ Konkordato komiserini tayin etmek (m. 287, 288, 290),
- ▶ Ödeme emrine itirazın kaldırılması taleplerini inceleyip karara bağlamak (m. 174),
- ▶ Kambiyo senetlerine özgü iflâs yolunda, ödeme emrine karşı yapılan şikâyetleri inceleyip karara bağlamak (m. 174),
- ▶ İflasta sıra cetveline yapılan itirazları incelemek (m. 235/1).

Az önce de belirttiğimiz üzere, şikayetler kural olarak icra mahkemesine yapılır ve icra mahkemesi tarafından incelenip karara bağlanır. İcra dairesine yapılan şikayetler geçersizdir. Fakat istisna olarak, kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda ödeme emrine karşı şikayetler icra dairesine yapılır ve asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenip karara bağlanır. Ayrıca, iflasta sıra cetveline itirazlar asliye ticaret mahkemesine, şikayetler ise icra mahkemesine yapılır.

f) Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay: İcra mahkemesinin, asliye ticaret mahkemesinin ve genel mahkemelerin kararlarına karşı istinaf ve temyiz yoluna başvurulması mümkündür. Daha önce icra mahkemesinin kararlarına karşı istinaf süresinin tebliğden itibaren 2 hafta olduğunu belirtmiştik (İİK m. 363). Fakat bu hüküm icra mahkemesinin iflas hukukuna ilişkin kararları bakımından uygulanmaz. Bu sebeple, icra mahkemesinin iflas hukukuna ilişkin kararlarına karşı kanun yoluna Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre başvurulur. Bu bağlamda, icra mahkemesinin iflas hukukuna ilişkin nihai kararlarına karşı istinaf ve temyiz süresi tebliğden itibaren **2 haftadır** (HMK m. 345, 361/1).

*Asliye ticaret mahkemesinin iflas ve konkordato ile ilgili nihai kararlarına karşı da istinaf ve temyiz süresi tebliğden itibaren **2 haftadır** (m. 164/2).*

C. Özel Organlar

a) Birinci Alacaklılar Toplantısı: Adi tasfiye ilanı ile alacaklılar toplantıya çağırılır. Birinci alacaklılar toplantısına iflas müdürü veya yardımcılarının biri başkanlık eder (m. 221/1). Bu toplantıya alacaklı olduğunu iddia eden herkes katılabilir.

Birinci alacaklılar toplantısının en önemli görevi, iflas idaresine yapılacak üye seçimi için aday göstermektir (m. 223/1). Başka bir ifadeyle, icra mahkemesi, iflas idaresinin üyelerini birinci alacaklılar toplantısının gösterdiği adaylar arasından seçer.

Birinci alacaklılar toplantısının yapısı ile görev ve yetkilerini iflasın tasfiyesi bölümünde detaylıca ele alacağız.

b) İflas Bürosu: Birinci alacaklılar toplantısında iflas müdürü alacaklı oldukları ellerinde noter veya ipotek senedi gibi resmi senetle yahut 68/b ve 150/ı maddelerinde belirtilen belgelerle sabit olan kişilerden 1 veya 2 alacaklı veya temsilcileriyle birlikte bir iflas bürosu oluşturur (İİK m. 221/1). İflas bürosunun tek görevi birinci alacaklılar toplantısında verilen oyların geçerli olup olmayacağı hakkındaki uyuşmazlıkları çözmektir (m. 221/4).

c) İflas İdaresi: İflas idaresi, iflas masasının kanuni temsilcisidir (m. 226/1). İflas idaresi, masanın idaresi ve tasfiyesi için gerekli bütün işlemleri (dava açmak, açılmış davaları takip etmek, sözleşme yapmak vs.) masa adına yapar. İflas idaresi, birinci alacaklılar toplantısında gösterilen 6 aday arasından icra mahkemesince seçilen 3 üyeden oluşur. İcra mahkemesi, bu kişilerden 2'sini alacak çoğunluğuna sahip olanların gösterdiği 4 aday, 1'ini ise alacaklı çoğunluğunun gösterdiği 2 aday arasından seçer (m. 223/1). Bu kişilerin alacaklı olmaları şart değildir.

İflâs idare memurları, bilirkişilik bölge kurulları tarafından oluşturulan iflâs idare memurları listesinden seçilir. Bu şekilde seçilen iflâs idare memurlarından birinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir, birinin ise hukukçu olması zorunludur. Listeye kayıt için, Adalet Bakanlığı tarafından izin verilen kurumlardan alınacak eğitimin tamamlanmış olması şarttır. Listede görevlendirilecek memurun bulunmaması hâlinde liste dışından görevlendirme

yapılır ve bu durum bölge kuruluna bildirilir. Bir iflâs idare memuru, eş zamanlı olarak 5'ten fazla dosyada görev alamaz. İflâs idare memurlarının nitelikleri, denetimi, eğitimi, eğitim verecek kurumlar ve eğitimden muaf tutulacaklar ile diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikte belirlenir (m. 223/6).

İflâs idaresi, kararlarını çoğunlukla alır; ancak toplantıya her üç iflâs idare memurunun da katılmaması hâlinde iflâs dairesi müdürü iflâs idaresinin görevini yüklenir ve iflâs idaresi adına tek başına karar alır (m. 223/3).

İcra mahkemesi, iflas idaresi üzerinde gözetim yetkisine sahip olup gerektiğinde iflas idaresini oluşturanların görevlerine son verebilir. İcra mahkemesi, görevine son verilen veya istifa edenin yerine, önceki adaylar arasından yukarıdaki esaslar dairesinde yenisini seçer (m. 227/3).

İflas idaresine ilişkin burada verdiğimiz bilgileri ve iflas idaresinin görev ve yetkilerini iflasın tasfiyesi bölümünde detaylıca ele alacağız.

d) İkinci Alacaklılar Toplantısı: İflas idaresi sıra cetvelini hazırladıktan sonra iflas dairesine verir ve alacaklıları ilan yoluyla ikinci alacaklılar toplantısına davet eder (m. 234/1, 237/1). İkinci alacaklılar toplantısına iflas müdürü ya da yardımcısı başkanlık eder (m. 237/4). Birinci alacaklılar toplantısından farklı olarak, ikinci alacaklılar toplantısına alacaklı olduğunu iddia eden herkes katılamaz. İkinci alacaklılar toplantısına alacakları iflas idaresince kabul edilmiş alacaklılar ile sıra cetveline itiraz davası açmış alacaklılar arasından asliye ticaret mahkemesince seçilen alacaklılar katılabilir (m. 237/1).

İkinci alacaklılar toplantısından sonra, alacaklıların çoğunluğu isterse veya iflas idaresi gerekli görürse alacaklılar üçüncü, dördüncü ve fazlası toplantıya çağrılabilir (İİK m. 240/1). Bu toplantılar hakkında ikinci alacaklılar toplantısına dair hükümler uygulanır.

İkinci alacaklıları toplantısına ilişkin burada verdiğimiz bilgilere ve ikinci alacaklılar toplanmasının görev ve yetkilerini iflasın tasfiyesi bölümünde detaylıca ele alacağız.

IV. İFLAS HUKUKUNDA YETKİ

A. Yetkili İcra Dairesi

Takipli iflasta iflas takibi icra dairesine yapılan takip talebiyle başlar. İcra dairelerinden ayrı iflas dairelerinin bulunduğu yerlerde takip talebi iflas dairesine verilmez. Eğer icra daireleri ile iflas dairelerinin ayrı olduğu (İstanbul, Ankara, İzmir gibi) yerlerde takip talebi iflas dairesine verilirse, bu daire görevsizlik sebebiyle talebi reddeder. Yetkili icra dairesi ise borçlunun işlem merkezinin bulunduğu yerdeki icra dairesidir (İİK m. 154/1).

İcra dairesinin yetkisi kamu düzenine ilişkin değildir, dolayısıyla taraflar yetki sözleşmesi yaparak yetkili icra dairesini kendileri de belirleyebilirler. Bu durumda kararlaştırılan icra dairesi de yetkili hale gelir (m. 154/3).

Merkezleri yurt dışında bulunan ticari işletmeler hakkında yetkili merci, Türkiye'deki şubenin; birden çok şubenin bulunması halinde merkez şubenin bulunduğu yerdeki icra dairesidir (m. 154/2).

İflas takibinin yetkisiz icra dairesinde başlatılması durumunda borçlu, bunu ödeme emrine itiraz ile ileri sürebilir. İtiraz icra dairesine yapılır. Eğer borçlu ödeme emrine karşı yetki itirazında bulunmazsa yetkisiz icra dairesi yetkili hale gelir. (m. 155).

B. Yetkili Asliye Ticaret Mahkemesi

İflas davalarında görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Aynı ticaret mahkemesi bulunmayan yerlerde ise iflas davasına bakmakla görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. İflas davalarında yetkili mahkeme ise borçlunun işlem merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir.

Asliye ticaret mahkemesinin bu yetkisi kesin yetkidir, dolayısıyla iflas davaları için yetki sözleşmesi yapılamaz (m. 154/3). Kesin yetki hali bir dava şartı olduğu için asliye ticaret mahkemesi yetkili olup olmadığını davanın her aşamasında re'sen gözetmelidir; ayrıca taraflar yetkisizlik iddialarını davanın her aşamasında ileri sürebilirler (HMK m. 19/1, 115/1).

C. Yetkili İflas Dairesi

Asliye ticaret mahkemesinin iflas kararı yargı çevresinde bulunan iflas dairesine bildirilir (m. 166/1). Dolayısıyla, yetkili iflas dairesi, iflas kararını veren asliye ticaret mahkemesinin yargı çevresinde bulunan iflas dairesidir.

İflas dairesinin yetkisi de asliye ticaret mahkemesinde olduğu gibi kesin yetkidir. Bu sebeple, taraflar yetki sözleşmesi yaparak başka bir yerdeki iflas dairesini yetkili kılamazlar. Görüldüğü üzere, iflas takiplerinde sadece icra dairesinin yetkisi kesin yetki değildir; asliye ticaret mahkemesinin ve iflas dairesinin yetkisi kesindir.

§2. GENEL İFLAS YOLUYLA TAKİP

I. GENEL OLARAK

Genel iflas yoluna başvurmak için alacaklının elinde herhangi bir belgenin bulunmasına gerek yoktur. Eğer alacak bir ilama veya ilam niteliğindeki bir belgeye bağlı ise, alacaklı dilerse doğrudan doğruya iflas yoluna dilerse de genel iflas yoluna başvurabilir (İİK m. 177/1).

II. İFLAS TAKİP TALEBİ

İflas takibi de alacaklı tarafından icra dairesine yapılacak bir takip talebiyle başlar. Takip talebi, 58. maddede yer alan unsurları taşımalıdır. Bu bağlamda alacaklı, takip talebinde iflas takip yolunu seçtiğini açıkça belirtmelidir (m. 58/2); aksi takdirde icra dairesi borçluya iflas ödeme emri göndermez. Eğer icra dairesi takip talebinde iflas yolu belirtilmemiş olmasına rağmen iflas ödeme emri gönderirse süresiz şikayet yoluna gidilebilir.

III. İFLAS ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra dairesi, **3 gün** içinde borçluya bir iflas ödeme emri gönderir (m. 155). İflas ödeme emrinde şu kayıtlar yer alır:

- ▶ Takip talebindeki kayıtlar,
- ▶ Borcun ve takip giderlerinin **7 gün** içinde icra ve iflas dairesine ait banka hesabına yatırılması gerektiği ihtarı,
- ▶ Borçlunun bir itirazı varsa bu itirazını **7 gün** içinde **dilekçeyle** icra dairesine bildirmesi gerektiği ve dilerse konkordato teklif edebileceği ihtarı,
- ▶ Borcun 7 gün içinde ödenmemesi halinde alacaklının asliye ticaret mahkemesinden borçlunun iflasını talep edebileceği ihtarı.

IV. İFLAS ÖDEME EMRİNE İTİRAZ

- **Borçlunun İflas Ödeme Emrine İtiraz Etmemesi:** Borçlu ödeme emrinin tebliğinden itibaren **7 gün** içinde itiraz etmezse takip kesinleşir. Eğer borçlu borcu ve takip giderlerini bu 7 günlük süre içinde icra ve iflas dairesine öderse iflas takibi sona erer. Fakat borçlunun bu 7 günlük süre içinde borcun ve takip giderlerinin tamamını icra ve iflas dairesine ödememesi halinde alacaklı asliye ticaret mahkemesinden borçlunun iflasını isteyebilir (m. 156/1).
- **Borçlunun İflas Ödeme Emrine İtiraz Etmesi:** Borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren 7 gün içinde borcunun bulunmadığı veya kendisinin iflasa tabi kişilerden olmadığına ilişkin itirazını icra dairesine bildirirse iflas takibi durur (m. 156/3).

*İflas ödeme emrine itiraz sözlü olarak yapılamaz; mutlaka **dilekçeyle** yapılır (m. 155).*

İflasta ödeme emrine yapılan her türlü itiraz sadece asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenir. Bu sebeple, iflasta ödeme emrine itiraz borca itiraz ve imzaya itiraz olarak ikiye ayrılmaz. Buna bağlı olarak, iflasta itirazın kaldırılması ve itirazın iptali aşamaları da yoktur. Borçlu açtığı iflas davasında itirazın kaldırılarak⁸⁵ borçlunun iflasına karar verilmesini ister (m. 156/3). İflas davasında mahkeme öncelikle borçlunun itirazlarını inceler.

Gecikmiş itiraza ilişkin 65. madde hükmü iflasta da uygulanır.

⁸⁵ Burada her ne kadar "itirazın kaldırılması" ifadesi kullanılsa da iflasta, icra takibindeki itirazın kaldırılması müessesesi yoktur.

V. İFLAS DAVASI⁸⁶

A. Davanın Açılması

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, iflas davasında görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesi, yetkili mahkeme ise borçlunun işlem merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (İİK m. 156/4).

İflas davası, iflas ödeme emrinin tebliğinden itibaren 1 yıl içinde açılmalıdır (m. 156/4). Eğer alacaklı 1 yıllık süre içinde iflas davasını açmazsa, borçlunun iflasını isteyebilmesi ve iflas davası açabilmesi için yeni bir iflas takibi yapması gerekir.

Eğer borçlu iflas ödeme emrine itiraz etmemişse, dava dilekçesine borçlunun itiraz etmediğini gösterir ödeme emri de eklenir (m. 156/2). Eğer borçlu ödeme emrine itiraz etmişse, dava dilekçesinde itirazın kaldırılmasıyla birlikte borçlunun iflasına karar verilmesi talep edilir (m. 156/3).

*Mahkemeden iflas talep eden alacaklı, bu talebini dava sonuçlanmadan geri alabilir. İflas talebini geri alan alacaklı, **1 ay** geçmedikçe bu talebini yenileyemez (m. 157). Davacı alacaklının iflas davasından feragat etmesi de mümkündür (HMK m. 307). Fakat alacaklının iflas kararının verilmesinden sonraki feragati geçersizdir (İİK m. 165/2).*

B. Yargılama Usulü

Davanın açılmasının ardından asliye ticaret mahkemesi, icra dairesinden icra dosyasını getirir (m. 158/2). Mahkeme ilk önce alacaklıların menfaatlerini korumak için muhafaza tedbiri alınıp alınmayacağına karar verir (m. 159/1). Mahkeme iflas talebini basit yargılama usulüyle genel hükümler çerçevesinde inceler. İnceleme mutlaka duruşmalı olarak yapılır (m. 158/2)⁸⁷.

Mahkemenin yapacağı inceleme, borçlunun iflas ödeme emrine itiraz edip etmediğine göre değişiklik gösterir:

- **Ödeme Emrine İtiraz Edilmemişse:** Borçlunun süresi içinde iflas ödeme emrine itiraz etmemesi halinde alacaklının iflas davasında borçlunun iflasını istemesi yeterlidir (m. 156/1). Ortada bir itiraz bulunmadığı için dava dilekçesinde itirazın kaldırılması talebi yer almaz.

Mahkeme, borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi sebebiyle taleple bağlıdır; alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığını kendiliğinden inceleyemez (HMK m. 24, 25). Mahkemenin burada yapacağı inceleme sadece şekli bir incelemedir; eğer ödeme emrine itiraz edilmediğini tespit ederse iflas takibi kesinleşmiş olur.

- **Ödeme Emrine İtiraz Edilmişse:** Ödeme emrine itiraz edilmesinin ardından iflas takibi durur⁸⁸. Alacaklı, iflas davasında bu itirazın kaldırılmasını ve borçlunun iflasına karar verilmesini talep eder (m. 156/3). Mahkeme, davada öncelikle borçlunun itirazlarının yerinde olup olmadığını inceler.

Borçlu, vereceği cevap dilekçesinde ödeme emrine karşı yaptığı itirazlarıyla bağlı değildir. Dolayısıyla borçlu, ödeme emrine itiraz olarak ileri sürmediği savunmalarını da bu davada ileri sürebilir.

⁸⁶ Asliye ticaret mahkemesinden talep edilen iflas talebinin niteliği itibarıyla bir dava olup olmadığı öğretide tartışmalıdır. Kanunun bazı maddelerinde “iflas davası” ifadesi kullanıldığı için iflas talebinin bir dava olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır.

⁸⁷ İflas davası adli tatilde de görülür (HMK m. 103/1-e).

⁸⁸ Bunun pratikte önemi yoktur. Zira, iflas davası ödeme emrine itiraz edilse bile görülecektir.

Mahkeme borçlunun itirazlarını yerinde görürse iflas davasını reddeder. Fakat mahkeme davacı alacaklının talebini yerinde görürse, itirazın kaldırılmasına karar verir. Böylece iflas takibi kesinleşmiş olur.

Ödeme emrine gerek itiraz edilmesi gerekse itiraz edilmemesi üzerine görülen iflas davasında iflas takibinin kesinleşmesinin ardından bu durum ilan edilir. İflas talebinin ilanından itibaren **15 gün** içinde diğer alacaklılar, davaya müdahale⁸⁹ veya itiraz edip iflası gerektiren bir hal bulunmadığını ileri sürerek mahkemeden davanın reddini isteyebilirler (m. 158/1).

C. Depo Kararı

Verilen 15 günlük süre içinde davaya diğer alacaklılar tarafından müdahale veya itiraz gelmez ya da gelse bile yerinde görülmezse, borçlunun iflasına hemen karar verilmez. Bu aşamadan sonra borçluya son bir imkan olarak "*depo kararı*" verilir. Buna göre, mahkeme **7 gün** içinde faiz ve icra masrafları ile birlikte borcunu ödemesi veya o miktarda meblağı mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya veya vekiline bildirir. Bildirim, dava yüz yüze devam ediyorsa duruşmada, aksi takdirde Tebligat Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılacak tebliğ ile yapılır (m. 158/2).

D. İflas Kararı

Eğer borçlu depo kararına uymazsa, yani 7 günlük süre içinde borcunu ödemez veya mahkeme veznesine yatırmazsa, yapılacak ilk duruşmada iflasına karar verilir. Fakat bunun için alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masrafları ödemesi şarttır (m. 160)⁹⁰. Asliye ticaret mahkemesince verilen iflas kararı veya iflasın reddine ilişkin karar, taraflara re'sen tebliğ edilir (m. 164/1).

Asliye ticaret mahkemesinin iflas kararıyla iflas açılmış olur. Kararda iflasın açılma anı gösterilir (m. 165/1). İflas, hüküm ve sonuçlarını kararda belirtilen tarihten itibaren doğurmaya başlar. Davacı alacaklı, iflas kararının verilmesinden sonra davadan feragat edemez (m. 165/2).

Kararı veren asliye ticaret mahkemesi, bu kararı yargı çevresi içinde bulunan iflas dairesine bildirir (m. 166/1). İflas dairesi kararı kendiliğinden ve **derhal** tapuya, ticaret sicil memurluğuna, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, ticaret odalarına, sanayi odalarına, taşınır kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer gerekli yerlere bildirir (m. 166/2).

İflas dairesi, ayrıca kararı, karar tarihinde tirajı 50.000 üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetelerden biri ile birlikte iflas edenin işlem merkezinin bulunduğu yerdeki bir yerel gazetede ve Ticaret Sicili Gazetesinde ilan eder (m. 166/2)⁹¹.

E. Muhafaza Tedbirleri

a) Genel Olarak: İflas davası sırasında, mallar üzerinde muhafaza tedbirlerinin alınması gerekebilir. Özellikle borçlunun iyiniyetli olmaması ve malları kaçırmaya, gizlemeye veya muvazaa yoluyla başkalarına devretmeye hazırlanması hallerinde muhafaza tedbirlerinin alınması gerekir. Bu sebeple mahkeme, alacaklıların menfaati için gerekli gördüğü bütün muhafaza tedbirlerini emredebilir.

⁸⁹ Buradaki müdahale, HMK m. 65 vd. anlamında bir müdahale değildir.

⁹⁰ İflas isteyen alacaklı ilk alacaklılar toplantısına kadar olan masraflardan sorumludur (m. 160/1). Mahkeme, bu masraflar ile iflas kararının kanun yolları için gerekli bütün tebliğ masraflarının peşin verilmesini ister (m. 160/2).

⁹¹ Tirajı 50.000 üzerinde olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan gazetenin yayımlandığı yer aynı zamanda işlem merkezi ise yerel gazetede ayrıca ilan yapılmaz (m. 166/2).

Muhafaza tedbirlerine karar verip vermemek mahkemenin takdirindedir. Fakat, borçlu ödeme emrine itiraz etmemişse, alacaklının talebi üzerine, mahkeme mutlaka bu tedbirlere karar vermek zorundadır. Muhafaza emirleri iflas dairesince yerine getirilir (m. 159/1).

Mahkeme, defter tutmaktan başka bir muhafaza tedbiri isteyen alacaklıdan, ileride haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayabilecekleri zararları karşılamak üzere, bir teminat alınmasını isteyebilir. Teminat istenip istenmemesi kural olarak mahkemenin takdirindedir. Fakat ödeme emrine itiraz edilmemiş veya alacak bir ilama bağlanmış ise teminat aranmaz. Devlet ve adli yardımdan yararlanan kimseler de teminat göstermek zorunda değildir (m. 159/2).

O halde, muhafaza tedbirleri bakımından teminat istenmeyecek durumlar şunlardır:

- Muhafaza tedbirinin “defter tutma” olması,
- Ödeme emrine itiraz edilmemiş olması,
- Alacağın bir ilama bağlanmış olması,
- Alacaklının Devlet olması,
- Alacaklının adli yardımdan faydalananı olması.

Alınan muhafaza tedbirleri, başlamış veya başlayacak icra takiplerini etkilemez (m. 159/3). Dolayısıyla iflas muhafaza tedbirlerine rağmen icra takibine başlanarak veya devam edilerek malların satışı yapılabilir.

b) Defter Tutulması: Kanun koyucu, muhafaza tedbirleri kapsamında borçlunun mallarının defterinin tutulmasını özel olarak düzenlemiştir. İflas talebinde bulunan alacaklının istemesi halinde mahkeme, borçluya ait malların bir defterinin tutulmasına karar verebilir (m. 161/1). Mahkeme, diğer muhafaza tedbirlerinde olduğu gibi buna kendiliğinden de karar verebilir. Diğer muhafaza tedbirlerinden farklı olarak, defter tutulması için alacaklıdan teminat istenmez (m. 159/2).

Bu defter iflas dairesi tarafından tutulur (m. 161/1). Defteri tutulacak olan mallar, sadece alacağı karşılayan mallar değil, borçlunun haczi mümkün bütün mallarıdır. Defterin tutulması sırasında borçlu, bütün mallarını göstermek ve kilitli yerlerini açmak zorundadır. Borçlunun mallarını göstermemesi ve kilitli yerlerini açmaması gibi hallerde zor kullanılır (m. 161/2, 80, 81). Borçlu, defteri tutulmuş olan malları aynen veya istenildiği zamanki değeriyle vermek zorundadır (m. 162/1).

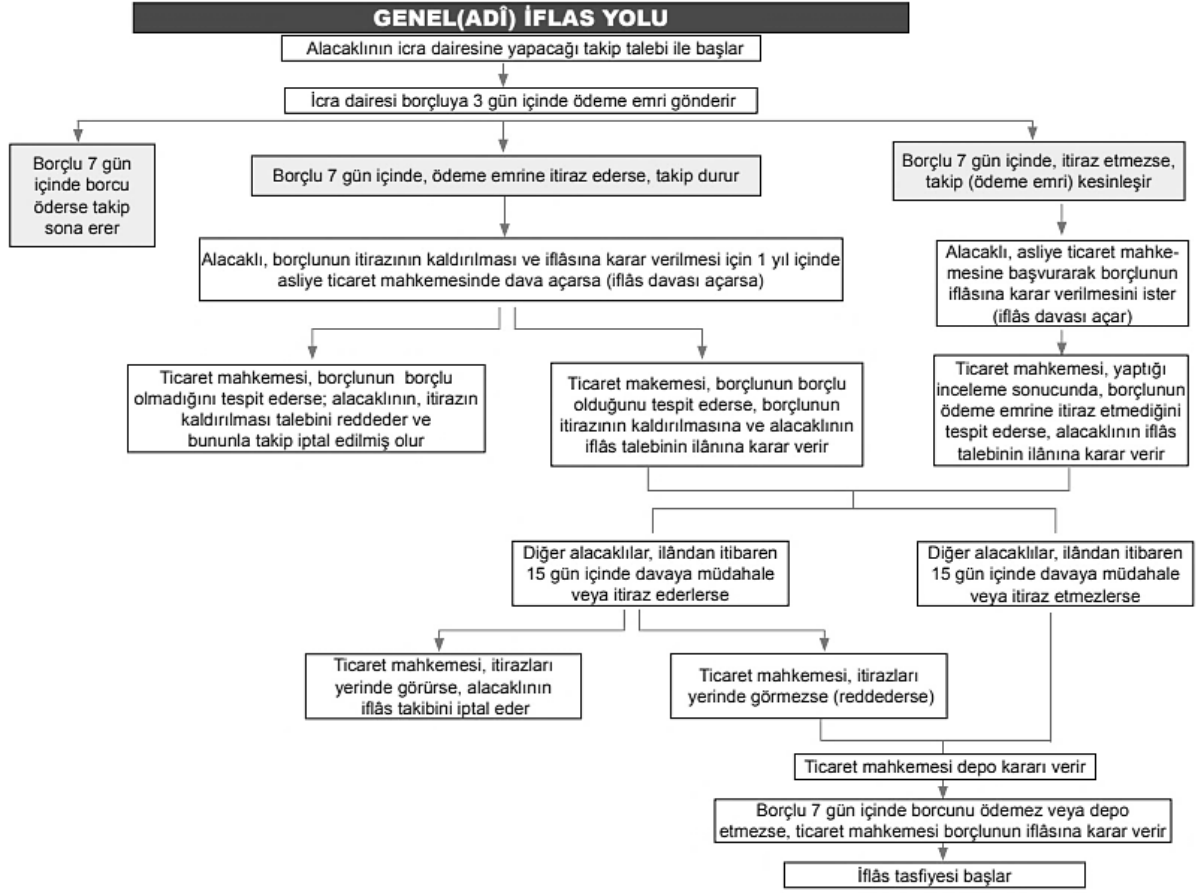
Defterin hükmü, mahkemece uzatılmazsa, yapıldığı tarihten itibaren **4 ay** sonra kendiliğinden ortadan kalkar (m. 163/2). Ayrıca, takipte bulunan bütün alacaklılar razı olurlarsa tutulan defter iflas memuru tarafından iptal edilir (m. 163/1).

F. Kanun Yolu

Asliye ticaret mahkemesinin iflas davasında verdiği ret veya kabul kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren 2 hafta içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da tebliğ tarihinden itibaren 2 hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır (m. 164/2).

İflas kararına karşı kanun yoluna başvurulması, iflasın ilânına ve masanın teşkiline engel değildir. Fakat ikinci alacaklılar toplantısı iflas kararı kesinleşmedikçe yapılamaz ve dolayısıyla masa malları satılamaz (m. 164/3).

İflas kararı üzerine istinaf yoluna başvurulursa ve bölge adliye mahkemesince iflas kararı kaldırılırsa, borçlunun malları üzerindeki tedbirler devam eder. Fakat, asliye ticaret mahkemesi davanın seyrine göre bu tedbirleri değiştirmeye veya kaldırmaya yetkilidir (m. 164/4).

§3. KAMBIYO SENETLERİNE ÖZGÜ İFLAS YOLU

I. GENEL OLARAK

Alacağı bir kambyo senedine bağlı olan alacaklı, şartların oluşması halinde, dilerse kambyo senetlerine özgü iflas yolu ile takip yapabilir. Fakat bu, alacaklı için zorunluluk değildir. Çünkü alacağı kambyo senedine bağlı olan alacaklı haciz yoluna ya da genel iflas yoluna başvurabilir. Ayrıca, kambyo senedine bağlanan alacak, aynı zamanda rehinle teminat altına alınmışa, alacaklının önce rehne başvurma zorunluluğu yoktur. Alacaklı, rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurmaksızın, iflasa tabi borçluya karşı kambyo senetlerine özgü iflas yoluna başvurabilir (İİK m. 45/3).

Alacaklının kambyo senetlerine özgü iflas yoluna başvurması zorunlu olmasa da, bu yola başvurabilmesi için alacağın kambyo senedine (poliçe, bono veya çeke) bağlı olması şarttır (m. 167/1). Kambyo senetlerine benzeyen senetlere veya diğer kıymetli evraka dayanarak kambyo senetlerine özgü iflas yolu ile takip yapılamaz. Ayrıca, kambyo senetlerine özgü iflas yoluna başvurulabilmesi için borçlunun iflasa tabi kişilerden olması şarttır (m. 167/1).

Kambyo senetlerine özgü iflas yolu da bir takipli iflas yoludur. Bu takip yoluna özel bir düzenlemenin bulunmadığı konularda genel iflas yoluna ilişkin hükümler uygulama alanı bulur.

II. İFLAS TAKİP TALEBİ

Kambyo senetlerine özgü iflas yolunda takip talebi de yetkili icra dairesine verilir. Takip talebinin şekli ve içeriği tıpkı genel iflas yolundaki gibidir (İİK m. 167/2). Alacaklı, takip talebinde 58. maddedeki hususlardan başka, kambyo senetlerine özgü iflas yolu ile takip yapılmasını istediği bildirmek ve ayrıca takip talebine kambyo senedinin aslını ve borçlu sayısı kadar onaylı örneğini eklemek zorundadır (m. 167/2).

III. İFLAS ÖDEME EMRİ

Takip talebini alan icra dairesi, genel iflas yolundan farklı olarak, aşağıdaki hususları inceler:

- Kambyo senedinin aslının takip talebine eklenip eklenmediğini,
- Senedin kambyo senedi niteliğinde olup olmadığını,
- Kambyo senedinin vadesinin gelip gelmediğini
- Takip talebinde bulunan alacaklının, senedin yetkili hamili olup olmadığını.

İcra dairesi, senedin aslının takip talebine eklendiğini, senedin kambyo senedi olduğunu ve vadesinin geldiğini görürse, borçluya senet örneğini de ekleyerek **hemen** bir ödeme emri gönderir. Bu ödeme emrine şunlar yazılır (m. 171/1):

- Alacaklının veya vekilinin banka hesap numarası hariç olmak üzere, takip talebine yazılması gerekli kayıtlar,
- Borcun ve takip masraflarının **5 gün** içinde ödeme emrine yazılı olan icra dairesine ait banka hesabına ödenmesi ihtar,
- Kambyo senedine ve borca ilişkin her türlü itiraz ve şikayetlerinin **dilekçeyle 5 gün** içinde icra dairesine bildirilmesi ihtar,
- **5 gün** içinde borç ödemediği, itiraz ve şikayet edilmediği takdirde alacaklının asliye ticaret mahkemesinden iflas talep edebileceği; itiraz ve şikayet edildiği takdirde ise alacaklının ticaret mahkemesinden itirazın kaldırılmasını ve iflası talep edebileceği ihtar.

IV. İFLAS ÖDEME EMRİNE İTİRAZ VEYA ŞİKAYET

A. Borçlunun İflas Ödeme Emrine İtiraz veya Şikayet Etmemesi

Borçlunun ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde itiraz veya şikayetlerini **dilekçeyle** icra dairesine bildirmemesi halinde alacaklı asliye ticaret mahkemesinden iflasa karar verilmesini talep edebilir (m. 173/1).

B. Borçlunun İflas Ödeme Emrine İtiraz veya Şikayet Etmesi

Ödeme emrine itiraz veya şikayet etmek isteyen borçlu, ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** içinde her türlü itiraz veya şikayetini sebepleri ile birlikte alacaklı sayısından bir fazla dilekçeyle icra dairesine bildirmelidir. Bu dilekçenin bir nüshası derhal alacaklıya tebliğ edilir (m. 172).

Borçlunun itirazda herhangi bir sebep bildirme zorunluluğu yoktur; itiraz sebebi bildirilmişse bile açacağı iflas davasında bu sebeplerle bağlı değildir.

Hükümde de belirtildiği üzere kanun koyucu, borçlunun kambiyo senedi ve borca ilişkin şikayeti bakımından şikayet süresini ödeme emrinin tebliğinden itibaren **5 gün** olarak belirlemiş, şikayet dilekçesinin icra dairesine verilmesini öngörmüştür. Bu şikayet, iflas davasını gören asliye ticaret mahkemesi tarafından karara bağlanır (m. 174).

Şikayete ilişkin bu özel hüküm, sadece borçlunun kambiyo senedi ve borca ilişkin şikayetleri bakımından geçerlidir. Borçlunun kambiyo senedi ve borç dışındaki şikayetleri ile alacaklının yapacağı şikayetler genel şikayet hükümlerine (m. 16 vd.) tabidir. Bu anlamda, borçlunun kambiyo senedi ve borç dışındaki şikayetleri ile alacaklının şikayetlerinde süre 7 gündür ve şikayet icra mahkemesine yapılır (m. 16/1).

Borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi üzerine **iflas takibi durur**. Alacaklı, asliye ticaret mahkemesinden önce itirazın ve şikayetin kaldırılarak iflasa karar verilmesini talep eder (174).

Borçlu, ticaret mahkemesine gecikmiş itirazda da bulunabilir (m. 173/4).

V. İFLAS DAVASI

Genel iflas yolunda gördüğümüz şu hükümler kambiyo senetlerine özgü iflas yolunda da aynen uygulanır (İİK m. 176): İflas davasının 1 yıl içinde açılması (m. 156/4), iflas talebinin geri alınması halinde 1 ay geçmedikçe bu talebin yenilenememesi (m. 157), yargılama usulü (m. 158), muhafaza tedbirleri (m. 159), iflas talebinde bulunan alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masrafları ödemesi (m. 160), defter tutulması (m. 162, 163), kanun yolu (m. 164), iflas kararından sonra davadan feragat edilememesi (m. 165) ile kararın tebliği ve ilanı (m. 166).

İflas davasının açılması ve incelenmesi, ödeme emrine itiraz veya şikayet edilip edilmesine göre farklılık arz eder:

- **Ödeme Emrine İtiraz veya Şikayet Yoksa:** Borçlunun ödeme emrine süresi içinde itiraz etmemesi veya şikayet ileri sürmemesi halinde takip kesinleşir. Bunun üzerine alacaklı, itirazın veya şikayetin yapılmadığını gösterir ödeme emrini dava dilekçesine ekleyerek mahkemeden borçlunun iflasını talep eder (m. 173/1).

Mahkeme, borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi sebebiyle taleple bağlıdır; alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığını kendiliğinden inceleyemez (HMK m. 24,

25). Mahkemenin burada yapacağı inceleme sadece şekli bir incelemedir; ödeme emrine itiraz veya şikayet yapılmadığını tespit ederse iflas takibi kesinleşmiş olur.

Borçlu ödeme emrine karşı itiraz veya şikayet ileri sürmediği için iflas davasında herhangi bir savunma ileri süremez. Fakat istisnai olarak itiraz veya şikayet süresinin geçmesinden sonra borçlunun borcunu ödediğini gösterir resmi bir belge sunması veya alacaklının ikrarda bulunması hallerinde mahkeme, iflas davasını reddeder⁹².

İflas takibine itiraz etmemesi yüzünden borçlu olmadığı bir parayı ödeyen kimse 72. madde uyarınca istirdat davası açma hakkına sahiptir (m. 175).

- **Ödeme Emrine İtiraz veya Şikayet Varsa:** Borçlunun süresi içinde ödeme emrine karşı itiraz veya şikayet ileri sürmesi halinde alacaklı, asliye ticaret mahkemesinden itiraz ve şikayetin kaldırılmasını ve iflasa karar verilmesini talep edebilir (m. 174). Bunun üzerine mahkeme, icra dosyasını getirterek itirazın veya şikayetin haklılığını inceler. Eğer itiraz veya şikayet yerinde bulunursa dava reddedilir. Fakat itiraz veya şikayeti yerinde bulmazsa, iflas takibi kesinleşmiş olur.

Ödeme emrine gerek itiraz edilmesi gerekse itiraz edilmemesi üzerine görülen iflas davasında iflas takibinin kesinleşmesinin ardından bu durum ilan edilir. İflas talebinin ilanından itibaren **15 gün** içinde diğer alacaklılar, davaya müdahale veya itiraz edip iflası gerektiren bir hal bulunmadığını ileri sürerek mahkemeden davanın reddini isteyebilirler (m. 173/2).

Verilen 15 günlük süre içinde davaya diğer alacaklılar tarafından müdahale veya itiraz gelmez ya da gelse bile yerinde görülmezse, borçlunun iflasına hemen karar verilmez. Bu aşamadan sonra borçluya son bir imkan olarak “*depo kararı*” verilir. Buna göre, mahkeme **7 gün** içinde faiz ve icra masrafları ile birlikte borcunu ödemesi veya o miktarda meblağı mahkeme veznesine depo edilmesini borçluya veya vekiline bildirir (m. 173/3).

Eğer borçlu depo kararına uymazsa, yani 7 günlük süre içinde borcunu ödemez veya mahkeme veznesine yatırmazsa, yapılacak ilk duruşmada iflasına karar verilir. Fakat, borçlu ödeme emrinde yazılı sürenin geçmesinden sonra borcu ödediğine dair resmi bir belge ibraz ederse iflas yolu ile takip talebi ve iflas davası düşer (m. 173/3).

Genel İflas Yolu	Kambiyo Senetlerine Özgü İflas Yolu
Alacaklının elinde bir senet olması gerekmez.	Alacaklının elinde bir kambiyo senedi olmalıdır.
İcra müdürü senet varsa senedi inceleyemez.	İcra müdürü senedi incelemelidir.
İcra müdürü 3 gün içinde ödeme emri gönderir	İcra müdürü hemen ödeme emri gönderir.
Ödeme süresi 7 gündür.	Ödeme süresi 5 gündür.
Ödeme emrine itiraz ve şikayet süresi 7 gündür.	Ödeme emrine itiraz ve şikayet süresi 5 gündür.
Ödeme emrine şikayet yazılı veya sözlü olarak icra mahkemesine yapılır ve icra mahkemesi tarafından incelenir.	Ödeme emrine şikayet yazılı olarak icra dairesine yapılır; asliye ticaret mahkemesi tarafından incelenir.
Rehinli alacaklının önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurması gerekir.	Rehinli alacaklının önce rehnin paraya çevrilmesi yoluna başvurması gerekmez.

⁹² Burada mahkeme yargılama giderlerini borçluya yükler. Çünkü borçlu borcunu yasal sürede ödemediği için davanın açılmasına sebep olmuştur.

§4. DOĞRUDAN (TAKİPSİZ) İFLAS

I. GENEL OLARAK

Bazı durumlarda, borçluya karşı önceden bir iflas takibi yapılmasına gerek olmaksızın, doğrudan doğruya asliye ticaret mahkemesinde iflas davası açılabilir. Bu sebeple bu takip yollarına "takipsiz iflas" da denilmektedir. Doğrudan iflas, bir çekişmesiz yargı işidir (HMK m. 382/2).

Bazı durumlarda borçlu da kendisinin doğrudan iflasını isteyebilir. Bu sebeple, doğrudan iflası "alacaklının talebiyle" ve "borçlunun talebiyle" olmak üzere iki başlık altında inceleyeceğiz.

II. ALACAKLININ TALEBİYLE DOĞRUDAN İFLAS

A. Alacaklının Talebiyle Doğrudan İflas Sebepleri

Aşağıdaki hallerde alacaklı önceden bir takip başlatmasına gerek olmaksızın asliye ticaret mahkemesinden iflasa tabi borçlunun iflasını isteyebilir:

- **Borçlunun Yerleşim Yerinin Belli Olmaması:** Borçlunun yerleşim yeri bilinmiyorsa, alacaklı doğrudan asliye ticaret mahkemesinde iflas davası açabilir (m. 177/1).

Burada "yerleşim yeri" ifadesi, Türk Medeni Kanunu'nda tanımlandığından daha geniş bir anlamda kullanılmıştır; borçlunun yerleşim yeri belli olmasa bile bulunduğu yer biliniyorsa, doğrudan iflası istenebilir.

- **Borçlunun Taahhütlerinden Kurtulmak Amacıyla Kaçması:** Borçlunun taahhütlerinden kurtulmak amacıyla kaçması da doğrudan iflas sebebidir (m. 177/1). Borçlunun, alacaklılarının takibinden kurtulmak maksadıyla, ticarethanesini kapatarak hiçbir adres bırakmadan ortadan kaybolması buraya dâhil olduğu gibi, yeni adresinin bilinmesi ve fakat bu yeni adreste borçluya karşı takip yapmak imkânının güç olması halinde de, borçlunun taahhütlerinden kurtulmak maksadıyla kaçtığı sonucuna varılmalıdır.

Bu sebebe dayanarak borçlunun doğrudan iflasının istenebilmesi için, taahhütlerin muaccel olması gerekmez.

- **Borçlunun Alacaklılarının Haklarını İhlal Eden Hileli İşlemlerde Bulunması veya Bunlara Teşebbüs Etmesi:** Borçlunun alacaklıların haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunması veya bunlara teşebbüs etmesi doğrudan iflas sebebidir (m. 177/1). Borçlunun malvarlığının azalması sonucunu doğuran her türlü hileli işlem buraya girer. Örneğin; borçlunun mallarını hileli olarak yakınlarına bağışlaması doğrudan iflas sebebidir.

Borçlunun hilesinin, mutlaka cezayı gerektiren işlem olması şart değildir. Cezayı gerektiren hileli işlemler bu kapsama girdiği gibi, ceza gerektirmese bile alacaklılara zarar vermek kastı ile yapılan hileli işlemler de bu kapsamdadır.

Borçlunun bu hileli işlemleri gerçekleştirmiş olması şart değildir; bu işlemlere teşebbüs etmiş olması doğrudan iflasın istenebilmesi için yeterlidir.

Borçlunun gerçekleştirdiği veya teşebbüs ettiği işlemlerin hileli olması noktasında kesin bir ispat aranmaz; yaklaşık bir ispatla mahkemede bu kanaati uyandırmak yeterlidir.

- **Borçlunun Haciz Yolu ile Yapılan Takip Sırasında Mallarını Saklaması:** Borçlunun icra takibinde mallarını saklaması da doğrudan iflas sebebidir (m. 177/1). Borçlu, kendisine karşı yapılan haciz takibinde borcuna yetecek kadar malını gösteren bir mal be-

yanında bulunmamışsa veya mal beyanından bulunsa bile haciz sırasında borcuna yetecek kadar malı olduğu halde bunları icra memuruna göstermemişse, mallarını saklamış sayılır.

- **Borçlunun Ödemelerini Tatil Etmesi:** Borçlunun ödemelerini tatil etmesi de doğrudan iflas sebebidir (m. 177/1). Borçlu, muaccel olmuş borçlarını genel olarak ödeyemiyor ve bu husus geçici değilse, ödemelerini tatil etmiş demektir. Ödemelerini genel olarak ödeyemeyen, ödemelerini genel ve sürekli şekilde erteleyen borçluya karşı takip başlatmak anlamsızdır. Bu sebeple borçlunun doğrudan iflası istenebilir.
- **Konkordatonun Tasdik Edilmemesi veya Tamamen Feshedilmesi:** Borçlunun önerdiği konkordatonun tasdik edilmemesi veya konkordatonun tamamen feshedilmesi hallerinde de doğrudan iflas istenebilir (m. 177/1).

Konkordatonun tasdik edilmemesi veya tamamen feshedilmesi halleri tek başına gerçekleştiğinde doğrudan doğruya iflas için alacaklının talebi gerekir. 2018 yılında yapılan değişikliğe göre; konkordatonun tasdik edilmemesi veya tamamen feshedilmesi sebeplerinden biri ve diğer doğrudan iflâs sebeplerinden birinin birlikte mevcut olması hâlinde mahkeme, borçlunun iflasına re'sen karar vermelidir (m. 308, 308f).

- **İlama Bağlı Bir Alacağın İcra Emrine Rağmen Ödenmemesi:** Borçlunun ilama bağlı bir alacağı icra emrine rağmen ödenmemesi de doğrudan iflas sebebidir (m. 177/1). İflas sadece para ve teminat alacakları bakımından söz konusu olabileceği için, icra emrine rağmen ödenmeyen ilamlı alacağın da para veya teminat alacağı olması gerekir. Dolayısıyla, ilama bağlı olsa bile para ve teminat alacağı dışında bir alacağın icra emrine rağmen ödenmemesi, doğrudan iflas sebebi olarak kabul edilemez.

Kanunda sadece "ilam" ifadesine yer verilmiş olsa da, ilam niteliğindeki bir belgeye bağlı alacağın icra emrine rağmen ödenmemesi de doğrudan iflas sebebidir.

Bu sebebe dayanılarak açılacak iflas davasında icra emrinin gönderilmiş olması dava şartıdır⁹³. Alacaklının elinde ilam veya ilam niteliğinde bir belgenin bulunması, ona tek başına doğrudan iflas davası açma yetkisi vermez.

- **Kolektif ve Komandit Şirket ile Ortaklarının Doğrudan Doğruya İflası:** İlama bağlı bir alacağın icra emrine rağmen ödenmemesi sebebiyle doğrudan iflas, kolektif şirket ve komandit şirketler bakımından Türk Ticaret Kanunu'nda özel olarak düzenlenmiştir. Buna göre, kolektif şirketler bakımından icra emrinin şirkete tebliğ edilmesine rağmen borç ödenmediği takdirde, alacaklı, şirketle birlikte ortakların veya bazılarının da doğrudan iflasını isteyebilir (TTK m. 238/2).

Ayrıca, depo kararına rağmen para yatırılmadığı takdirde alacaklı, depo kararının ortaklara veya içlerinden bazılarına da tebliğini ve gereğini yerine getirmediği takdirde şirketle birlikte iflaslarına karar verilmesini mahkemeden isteyebilir. Bu hakkını kullanmamış olan alacaklının, şirket masasından alacağını tamamen alamaması hâlinde ortakları iflas yoluyla da ayrıca takip hakkı saklıdır (TTK m. 240/1).

⁹³ Dikkat edilmesi gereken başka bir husus, bu sebebin sadece icra emri bakımından geçerli olmasıdır. Alacaklı ilamlı icra takibine başlatıp da daha sonra iflas yolu ile takibe geçiş yapmış ve borçluya iflas ödeme emri göndertmişse, bir iflas takibi başlattığı için takipsiz iflas hakkından zaten vazgeçmiş sayılır.

Aynı hükümler, komandit şirket ve ortakları hakkında da uygulanır (TTK m. 317).

- **Sermaye Şirketlerinin ve Kooperatiflerin Borca Batık Olması:** Bir sermaye şirketinin veya kooperatifin borca batık olması halinde şirket veya kooperatif, mahkemeye başvurarak kendi iflasını istemek zorundadır. Aksi takdirde şirketin veya kooperatifin iflasını alacaklılardan biri isteyebilir (İİK m. 179). Görüldüğü üzere, sermaye şirketlerinin veya kooperatiflerin borca batık olması, alacaklının talebiyle bir doğrudan iflas sebebi olduğu gibi borçlunun talebiyle de bir doğrudan iflas sebebidir.

B. Yargılama Usulü

Doğrudan iflas sebeplerinden birinin bulunması halinde alacaklı, borçlunun işlem merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde iflas davası açar. Davada alacaklı olduğunu ve doğrudan iflas sebeplerini ispat yükü davacı alacaklıya aittir.

Türkiye’de bir yerleşim yeri veya temsilcisi bulunan borçlu dinlenmek için kısa bir sürede mahkemeye çağırılır (m. 177/2). Ayrıca, iflas talebi ilan edilir. Diğer alacaklılar iflas talebinin ilanından itibaren **15 gün** içinde davaya müdahale veya itiraz ederek, mahkemeden talebin reddini isteyebilirler (m. 177/3, 178/2).

Genel iflas yolunda gördüğümüz şu hükümler burada da aynen uygulanır (m. 181): Muhafaza tedbirleri (m. 159), iflas talebinde bulunan alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masrafları ödemesi (m. 160), kanun yolu (m. 164), iflas kararından sonra davadan feragat edilememesi (m. 165) ile kararın tebliği ve ilanı (m. 166).

Doğrudan iflasa ilişkin hükümlerde genel iflas yolundaki depo kararına atıf yapılmamıştır. Dolayısıyla, doğrudan iflasta mahkeme depo kararı vermeksizin iflasa karar verebilir.

II. BORÇLUNUN TALEBİYLE DOĞRUDAN İFLAS

A. Genel Olarak

Hukukumuzda iflasa tabi bir borçlunun da kendisinin doğrudan iflasını isteyebileceği ve hatta bazı durumlarda kendi iflasını istemesinin zorunlu olduğu kabul edilmiştir. Bu sebeple, borçlunun talebiyle doğrudan iflası incelerken ikili bir ayırım yapmak gerekir. Borçlu; bazı durumlarda kendi iflasını istemek zorundadır, bazı durumlarda ise bir zorunluluk olmamasına rağmen kendi iflasını isteyebilir. Yani burada mecburi iflas talebi ve ihtiyari (isteğe bağlı) iflas talebi şeklinde ikili bir ayırım yapılabilir.

Genel iflas yolunda gördüğümüz şu hükümler burada da aynen uygulanır (m. 181): Muhafaza tedbirleri (m. 159), iflas talebinde bulunan alacaklının birinci alacaklılar toplantısına kadar olan masrafları ödemesi (m. 160), kanun yolu (m. 164), iflas kararından sonra davadan feragat edilememesi (m. 165) ile kararın tebliği ve ilanı (m. 166).

B. Borçlunun İsteğe Bağlı İflas Talebi

İsteğe bağlı iflas sebebi, borçlunun aciz halinde bulunmasıdır. Aciz hali, borçlunun muaccel borçlarını ödemek için yeterli ödeme araçlarından sürekli olarak yoksun olması demektir. İflası tabi bir borçlu, aciz halinde bulunduğunu bildirerek yetkili mahkemeden iflasını isteyebilir. Borçlu, bu halde bütün aktif ve pasifi ile alacaklılarının isim ve adreslerini gösteren mal beyanını iflas talebine eklemek zorundadır. Bu belge mahkemeye ibraz edilmedikçe iflasa karar verilemez (İİK m. 178/1).

İflas talebi ilan edilir. Alacaklılar, iflas talebinin ilanından itibaren **15 gün** içinde davaya müdahale veya itiraz ederek, borçlunun iflas talebini, hakkındaki takipleri ertelemek ve borçlarını ödemeyi geciktirmek için yaptığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler (m. 178/2).

C. Borçlunun Zorunlu İflas Talebi

Borçlu, aşağıdaki iki durumda yetkili asliye ticaret mahkemesine başvurarak kendi iflasını istemek zorundadır:

- **Borçlunun Mallarının Yarisına Haciz Konulması ve Kalan Yarisının Muaccel veya Vadesi 1 Yıl İçinde Gelecek Diğer Borçlara Yetmemesi:** İflasa tabi bir borçlu aleyhine alacaklılardan birinin haciz yolu ile takip neticesinde yapılan haciz, borçlunun malvarlığının yarısının elinden çıkmasına sebep olup da kalanı muaccel ve vadesi 1 yıl içinde gelecek diğer borçlarını ödemeye yetmiyorsa borçlu **derhal** aciz halinde olduğunu bildirerek iflasını istemek zorundadır (m. 178/3).

Bu iflas sebebi, gerçek kişi tacirler ile şahıs şirketleri için uygulama alanı bulur.

- **Sermaye Şirketlerinin ve Kooperatiflerin Borca Batık Olması:** Bir sermaye şirketinin veya bir kooperatifin borca batık olması halinde şirket veya kooperatif, mahkemeye başvurarak kendi iflasını istemek zorundadır. Aksi takdirde şirketin veya kooperatifin iflasını alacaklılardan biri isteyebilir (İİK m. 179, 376/3). Bu durumda, şirket veya kooperatif yetkilileri borca batıklığa rağmen şirketin veya kooperatifin iflasını istemezlerse, iflas istememe suçunu işlemiş olurlar ve hapis cezası ile cezalandırılırlar (m. 345a).

Sermaye şirketlerinin ve kooperatiflerin borca batık olması zorunlu iflas sebebi iken aciz halinde olması ise ihtiyari iflas sebebidir.

Borca batık olmak, sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler için zorunlu iflas sebebi- dir; gerçek kişiler için bir zorunlu iflas sebebi değildir.

Burada da borçlunun iflas talebi ilan edilir. Alacaklılar, iflas talebinin ilanından itibaren **15 gün** içinde davaya müdahale veya itiraz ederek, borçlunun iflas talebini, hakkındaki takipleri ertelemek ve borçlarını ödemeyi geciktirmek için yaptığını ileri sürerek mahkemeden talebin reddini isteyebilirler (m. 178/2).

Borçlu zorunlu olarak iflas talebinde bulunmaz ve bir başka alacaklısı tarafından iflas ettirilirse, "taksiratlı müflis" sıfatını alır.

§5. TEREKENİN İFLAS HÜKÜMLERİNE GÖRE TASFİYESİ

Bazı durumlarda tereke de mirasçılarının veya mirasbırakanın iflasa tabi olmaları şartı aranmaksızın iflas hükümlerine göre tasfiye edilir. Bu durumları şu şekilde sayabiliriz:

- **Mirasın Reddedilmesi:** Türk Medeni Kanunu'na göre, en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddedilen miras, sulh hukuk mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir (TMK 612/1). Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir (m. 612/2). Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemediği aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır (m. 605); dolayısıyla bu durumda da miras, sulh hukuk mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir
- **Terekenin Aktiflerinin Borçları Ödemeye Yetmemesi:** Terekenin resmi tasfiyesi sırasında veya sonrasında, mevcut aktiflerin borçları ödemeye yetmediği anlaşılırsa, tasfiyesi sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre yapılır (TMK m. 636).

Sulh hakimi durumu derhal alacaklılara bildirir ve iflas usulü ile tasfiyeye karar vererek bu tasfiyeyi yapmak için bir veya birkaç memur atar (VVM⁹⁴ m. 52/1). Bu tasfiye, İcra ve İflas Kanunu'nun iflasa ilişkin hükümlerine göre yapılır (m. 52/2).

Bu tasfiyede iflas idaresinin görevleri tasfiye memuru, asliye ticaret mahkemesinin ve icra mahkemesinin görevleri ise sulh hukuk mahkemesi tarafından yerine getirilir.

⁹⁴ Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük

§6. İFLASIN HUKUKİ SONUÇLARI

I. İFLASIN MÜFLİS BAKIMINDAN SONUÇLARI

A. İflasın Açılması ve Borçlunun Müflis Sıfatını Alması

İflas kararının verilmesiyle birlikte iflas açılmış olur ve borçlu “müflis” sıfatını alır. Bu andan itibaren borçlu ifadesi yerine “müflis” ifadesi kullanılır. Üstelik bu sıfat, iflas kapansa bile kullanılmaya devam eder. Müflis sıfatı, ileride de göreceğimiz üzere, kişinin belirli meslekleri yapmasına ve belirli haklardan istifade etmesine engeldir. Kişinin bu yasaklardan kurtulabilmesi için öncelikle “müflis” sıfatından kurtulması gerekir. Bu sıfattan kurtulmak da ancak itibarın iadesi ile mümkün olur.

B. İflas Masasının Oluşması

a) Genel Olarak: İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün malları (alacak ve haklar da dahil) nerede bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine özgülenir (İİK m. 184/1). “Masa” kavramı, müflisin bütün mal, alacak ve haklarının toplamını ifade eder. Bu mal, alacak ve hakların bir masa teşkil edebilmesi için fiili olarak bir araya getirilmesi şart değildir.

b) İflas Masasına Girecek Mal ve Haklar: Aşağıdaki mal ve haklar, iflasın açılmasıyla birlikte iflas masasına geçer:

- **İflasın Açıldığı Anda Müflisin Haczi Kabil Bütün Mal ve Hakları:** İflasın açıldığı anda müflisin malvarlığında mevcut olan haczi kabil bütün mal ve haklar iflas masasına girer. Bu noktada, müflisin taşınır ve taşınmaz bütün malları, vadesi gelsin veya gelmesin ya da şarta bağlı olsun veya olmasın bütün alacak ve hakları iflas masasına girer. Ayrıca, bu malların nerede bulunduğu da bir önemi yoktur (İİK m. 184/1).

İflas masasına girecek mal ve haklar, haczi kabil mal ve haklardır. Müflisin haciz kabil olmayan mal ve hakları iflas masasına girmez. Haczi kısmen kabil olan mal ve haklar ise haczedilebilecekleri kısımlar itibarıyla iflas masasına girer.

Müflisin iflastan sonra şahsi emek ve çaba harcaması sonucu elde edeceği mal ve haklar iflas masasına girmez. Örneğin, müflisin emeğinin karşılığı olan ücret, iflas masasına girmez. Fakat, iflasın kapanması anına kadar, müflisin şahsi bir emek veya çaba harcamadan elde edeceği mal veya haklar iflas masasına girer (m. 184/1). Örneğin, müflise miras olarak kalan veya bağış olarak verilen ya da müflisin şans oyunlarından kazandığı mal ve haklar iflas masasına girer.

- **Rehinli Mallar:** Borçluya ait olup da başkasına rehnedilmiş mal ve haklar da, rehin alacaklısının rüçhan hakkı korunmak suretiyle, iflas masasına girer. İflas masasına giren rehinli mallar, iflas idaresi tarafından en yakın ve en uygun zamanda paraya çevrilir; elde edilen paradan muhafaza ve satış masrafları çıkarıldıktan sonra rehinli alacaklının alacağı ödenir. Artan para iflas masasına kalır (m. 185/1). Rehlinli malın satışından elde edilen para rehin alacaklısının alacağını karşılamaya yetmezse, karşılanmayan kısım normal alacak gibi iflas alacağı olarak masaya kaydedilir. Rehlinli malın değerinin rehin alacağını karşılamayacağı borsa rayici ile anlaşılması üzerine rehin alacaklısı malın satılmasını istemezse, mal geçici olarak masadan çıkarılır (m. 185/2).

Rehin sahibi alacaklı, istediği takdirde iflastan sonra da masaya karşı rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilir (m. 185/1).

Rehinli alacak sahibi, bu işlemler sebebiyle şikayet hakkına sahiptir (m. 185/3). Örneğin, iflas idaresinin rehinli malı en yakın ve en uygun zamanda satmaması veya sattığı halde elde edilen bedeli rehin alacaklısına ödememesi halinde, rehin alacaklısı şikayet yoluna gidebilir. Benzer şekilde, iflas idaresinin rehin hakkını kabul etmemesi halinde de rehin alacaklısı şikayet yoluna gidebilir.

Masa hakkında faydalı olmayacağı anlaşıldığı için kapatılıp mühürlenene yerlerin, üzerinde rehin bulunmasa dahi, ilk alacaklılar toplanması tarafından da uygun bulunması hâlinde iflâs idaresince derhâl satışı yapılır (m. 185/4).

Müflise ait olmayıp da üçüncü kişiler tarafından müflisin borcunu teminat altına almak için verilen rehinler iflas masasına geçmez. Dolayısıyla, rehinli malın iflas masasına girmesi için mülkiyetinin müflise ait olması gerekir.

- **İflas Kararından Önce Haczedilmiş ve Henüz Satılmamış Mallar:** İhtiyaten haczedilmiş mallar da dahil olmak üzere, iflasın açıldığı anda henüz satılmamış hacizli mallar iflas masasına girer (m. 186/1). İflasın açılmasından önce satılmış hacizli malların bedeli ise doğrudan iflas masasına girmez, bu bedel haciz koyduran alacaklılara paylaştırılır; eğer paylaştırmadan bir para artarsa artan kısım iflas masasına girer (m. 186/2).
- **Tasarrufun İptali Davası Açma Hakkı:** İflasın açılmasıyla birlikte tasarrufun iptali davası açma hakkı iflas masasına geçer (m. 187).

c) İflas Masasından Çıkarılabilecek Mal ve Haklar: Üçüncü kişilere ait mal iflas masasına girmez; ayrıca masaya giren mal da masadan bir daha çıkmaz. Müflisin elinde bulunan fakat üçüncü kişilere ait mallar iflas masasına girmişse, iflas idaresinin bu malları masadan çıkarak üçüncü kişiye iade etmesi gerekir. Aksi takdirde üçüncü kişi iflas idaresine karşı istihkak davası açabilir (m. 228).

Kanun koyucu, iflas masasından çıkarılabilecek mal ve haklar bakımından bazı özel düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemeleri şu şekilde belirtebiliriz:

- **Bedelinin Tahsili İçin Verilmiş Emre veya Hamiline Yazılı Senetler:** İflas açılmadan önce, sırf bedelini tahsil etmek için yahut tayin edilen ilerdeki bir ödemeye karşılık olarak müflise devredilmiş olan hamiline veya emre yazılı senetleri devreden üçüncü kişiler bu senetleri iflas masasından geri isteyebilirler (m. 188).
- **Başkasına Ait Malın Satış Bedeli:** Müflis başkasına ait bir malı satıp da iflasın açılmasından önce parasını tahsil etmemişse mal sahibi, bu mal için yapılan masrafların masaya ödenmesi karşılığında alıcıda olan alacağın kendisine devredilmesini veya satılan şeyin bedeli masaya ödenmiş ise bu bedelin kendisine verilmesini isteyebilir (m. 189). Zira bu durumda tahsil edilmemiş olan alacak, üçüncü kişiye aittir ve masadan çıkarılması gerekir.
- **Müflisin İflas Açılmadan Önce Satın Aldığı Fakat Henüz Kendisine Teslim Edilmemiş Mallar:** Müflisin iflas açılmadan önce satın aldığı mal müflise gönderilmiş olmasına rağmen henüz müflisin eline geçmemişse, bedelin de ödenmemiş olması şartıyla satıcı bu malın iflas masasından çıkarılmasını isteyebilir (m. 190/1). Bu noktada iflas idaresi malı satıcıya iade edebileceği gibi bedelini ödemek suretiyle malın masada kalmasını da sağlayabilir.

Fakat satıcı malın iflas masasından çıkarılmasını her durumda isteyemez. Bu mallar iflasın ilanından önce taşıma senedi, konişmento, makbuz senedi ve varant gibi emtiayı temsil eden bir senetle iyiniyetli üçüncü bir kişiye satılmış veya rehnedilmişse, satıcının geri alma hakkı yoktur (m. 190/2).

C. Müflisin Tasarruf Yetkisinin Kısıtlanması

a) Genel Olarak: İflas açılmasıyla müflisin hak ehliyeti veya fiil ehliyeti ortadan kalkmaz. İflas, bir kısıtlanma sebebi de değildir. Fakat iflasın açılmasıyla, müflisin masaya giren mal ve hakları üzerindeki tasarruf yetkisi kısıtlanır. Kanuna göre, müflisin iflas açıldıktan sonra masaya geçen mal ve hakları üzerindeki her türlü tasarrufu alacaklılara karşı hükümsüzdür (m. 191/1).

Tasarruf kavramı, iflas masasının mevcudunu azaltıcı nitelikteki işlemler olarak ifade edilir. Kanunda açıkça tasarruf işlemi yapma yetkisinin kısıtlandığı belirtildiği için, müflisin iflasın açıldıktan sonra borçlandırıcı işlem yapması mümkündür ve bu işlemler geçerlidir. Örneğin, müflis masaya ait bir malı satmayı taahhüt edebilir, fakat bu malı fiilen teslim edemez.

Müflisin masaya giren mal ve hak üzerinde tasarruf işleminde bulunması sadece alacaklılara karşı hükümsüzdür. Başka bir ifadeyle, tasarruf işleminin hükümsüzlüğünü sadece müflisin alacaklıları ileri sürebilir. Yani, müflisin tasarruf işlemi yaptığı kişi, bu hükümsüzlüğü ileri süremez. Bu anlamda, söz konusu hükümsüzlük herkes tarafından ileri sürülemediği için esasen bir kesin hükümsüzlük (butlan) hali değildir.

Müflis, tasarruf yetkisi kısıtlandığı için iflasın açılmasından sonra hiçbir ödeme kabul edemez. Müflise ödemede bulunan kimse müflisin alacaklılarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet nispetinde borcundan kurtulur (m. 192).

b) İyiniyetin Etkisi: İflasın ilanından sonra yapılan tasarruf işlemleri bakımından üçüncü kişilerin iyiniyetli olmalarının da önemi yoktur. Yani, iflasın ilanından sonra yapılan tasarruf işlemleri bakımından üçüncü kişilerin iyiniyetleri hiçbir şekilde korunmaz. Fakat, iflasın açılmasından iflasın ilan edilmesine anına kadar yapılan tasarruf işlemleri bakımından üçüncü kişilerin iyiniyetleri istisnai olarak şu üç durumda korunmaktadır:

- **Emtiayı Temsil Eden Senetlere Dayanan Kazanımlar:** Yukarıda da değindiğimiz üzere, müflisin iflas açılmadan önce satın aldığı mal müflise gönderilmiş olmasına rağmen henüz müflisin eline geçmemişse, bedelin de ödenmemiş olması şartıyla satıcı bu malın iflas masasından çıkarılmasını isteyebilir (m. 190/1). Fakat satıcı malın iflas masasından çıkarılmasını her durumda isteyemez. Bu mallar iflasın ilanından önce taşıma senedi, konişmento, makbuz senedi ve varant gibi emtiayı temsil eden bir senetle iyiniyetli üçüncü bir kişiye satılmış veya rehnedilmişse, devredenin geri alma hakkı yoktur (m. 190/2).
- **Müflis Tarafından Ödenen Bono veya Poliçe Bedeli:** Müflisin iflas açılmadan önce imzaladığı bono veya poliçeyi, iflasın ilanından önce vadesinde ödemişse, ödenen bedel, iflastan haberdar olmayan iyiniyetli hamilden, ödemenin reddi halinde üçüncü bir kişiye rücu hakkını kullanabilecek durumda bulunması şartıyla, geri alınamaz (m. 191/2).

Kanun koyucu burada tüm kambiyo senetlerini değil, sadece bono ve poliçeyi belirtmiştir. Bu sebeple, çek bedelinin ödenmesi bakımından üçüncü kişinin iyiniyeti korunmaz.

- **Müflise Yapılan Ödemeler:** Yukarıda da belirttiğimiz üzere, müflis, tasarruf yetkisi kısıtlandığı için iflasın açılmasından sonra hiçbir ödeme kabul edemez. Müflise ödemede bulunan kimse müflisin alacaklılarına karşı ancak masaya giren para veya kıymet nispetinde borcundan kurtulur. Fakat, iflasın ilanından önce müflise ödemede bulunan borçlu iflastan haberdar değilse, yani iyiniyetliyse, borcundan kurtulur (m. 192)

D. Müflise Karşı Yapılan Bazı Takiplerin Durması ve Düşmesi

İflasın açılmasından önce müflise karşı başlamış olan takipler kural olarak iflasın açılması ile durur ve iflas kararının kesinleşmesi ile düşer (m. 193/1-2). Örneğin, iflasın açılmasının ardından haciz yapılamaz veya haczedilmiş mallar satılamaz. Ayrıca, iflasın açılmasından sonra müflise karşı yeni takip başlatılamaz (m. 193/3). İflasın açılmasıyla birlikte duracak takipler, 193. maddede haciz yoluyla takipler ve teminat gösterilmesine ilişkin takipler olarak belirtilmiş olsa da, bunlarda sınırlı değildir.

İflasın açılması ile duracak olan takipler şunlardır:

- İlamlı ve ilamsız haciz yolu ile takipler,
- Kambiyo senetlerine özgü haciz yolu ile takipler,
- Genel iflas yoluyla takipleri,
- Kambiyo senetlerine özgü iflas yolu ile takipler,
- Teminat gösterilmesine ilişkin takipler,
- 6183 sayılı Kanun'a göre kamu alacakları için yapılan takipler.

Rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takipler ise iflasın açılmasıyla durmaz; iflas masasına karşı devam eder. Rehinli malın satışından elde edilen para rehin alacaklıları arasında paylaştırıldıktan sonra, artan kısım iflas masasına geçer (m. 193/4).

İflasın açılması, takiplerin düşmesine değil, durmasına sebep olur. Dolayısıyla, iflas açılrsa bile söz konusu takipler mevcudiyetini korur. Takiplerin düşmesi, iflas kararının kesinleşmesiyle olur.

İflasın açılması, icra takip işlemlerini durdurur. Örneğin, satış bir icra takip işlemidir ve dolayısıyla iflasın açılmasından önce haczedilmiş olan malların satışı iflasın açılmasıyla durur. Fakat, daha önce de ifade ettiğimiz üzere, paraların paylaştırılması bir icra takip işlemi değildir. Bu sebeple, iflasın açılması paraların paylaştırılmasına engel değildir; iflasın açılmasından önce paraya çevrilmiş malların bedeli, haciz koyduran alacaklılara paylaştırılır; artan kısım iflas masasına geçer (m. 186/2).

İflasın açılmasından sonra müflise karşı, bazı takipler dışında yeni takip yapılamasa da, yeni takip yapma yasağı, iflas alacaklıları için geçerli olup, masa alacaklılarının masaya karşı haciz yoluyla takip yapmaları mümkündür⁹⁵. Ayrıca, takiplerin durması ve düşmesi ile yeni takip yapılamamasına ilişkin kurallar, tasfiye süreci ile sınırlıdır. Tasfiyenin sona ermesinden sonra, müflise karşı takip yapılması mümkündür. Bunun yanı sıra, müflisin iflastan sonra doğmuş ve bu sebeple masadan istenemeyecek olan borçları için, müflise karşı tasfiye sırasında da haciz yoluyla takip yapılabilir.

⁹⁵ İflas alacağı ile masa alacağı farklı kavramlardır. İflâs alacakları, iflâsın açıldığı anda borçlu-müflise karşı hukuken mevcut olan alacaklardır. Başka bir ifade ile müflisin iflâsın açıldığı andaki borçlarıdır. Müflisin bu borçları alacaklılar tarafından masaya yazdırılıp istenebilir. İflâs masasının oluşturulmasından sonra tasfiyenin sonuna kadar, iflâs masası tarafından yapılan işlemlerden doğan alacaklar da masadan, hatta iflâs alacaklarından önce istenebilir. Bu alacaklara masa alacağı denir.

İflasın açılmasıyla duracak ve kesinleşmesiyle düşecek olan takipler, müflise karşı yapılan takiplerdir. Müflisin başlatmış olduğu takipler iflasın açılmasıyla durmaz.

E. Müflisin Taraf Olduğu Bazı Hukuk Davalarının Durması

Müflisin taraf olduğu bazı hukuk davaları, iflasın açılmasıyla, ikinci alacaklılar toplantısından 10 gün sonrasına kadar durur (m. 194/1). İflasın açılmasıyla duracak olan hukuk davaları, iflas kararından önce açılmış, iflas kararının verildiği anda derdest bulunan ve müflisin iflas masasına giren mal ve hakları ile ilgili olan davalardır. Duran hukuk davalarında, durma süresince zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez (m. 194/2). İflası açılmasıyla duracak olan davalar, hukuk davalarıdır. Müflisin taraf olduğu ceza ve idari yargı davaları iflasın açılmasıyla durmaz.

Takiplerdeki durumlardan farklı olarak, müflisin bu davalarda davalı tarafta mı yoksa davacı tarafta mı yer aldığının bir önemi yoktur. Oysa takiplerin durması için söz konusu takibin müflis aleyhine yapılmış olması gerekir.

Takiplerdeki durumdan farklı olarak, iflasın açılması, hukuk davalarının düşmesine yol açmaz. İstisna olarak, müflise karşı açılmış diğer iflas davaları, iflasın açılmasıyla durur ve iflas kararının kesinleşmesiyle düşer.

Müflisin taraf olduğu her hukuk davası durmaz; bazı hukuk davaları görülmeye devam eder. Aşağıdaki hukuk davaları, iflasın açılmasıyla durmaz (m. 194/1):

- ▶ Acele davalar (örneğin, adli tatilde görülecek davalar ve tahliye davaları),
- ▶ Haksız fiilen doğan tazminat davaları (örneğin, şeref ve haysiyete tecavüzden, bedensel bütünlüğün ihlalinden doğan tazminat davaları),
- ▶ Nafaka davaları,
- ▶ Evlenme ve kişisel hallere ilişkin davalar (örneğin boşanma ve soybağının reddi davaları),
- ▶ Rehin paraya çevrilmesi yoluyla takiplere ilişkin davalar.

II. İFLASIN ALACAKLILAR BAKIMINDAN SONUÇLARI

A. Müflisin Borçlarının Muaccel Hale Gelmesi

İflasın açılmasıyla müflisin borçları muaccel hale gelir (İİK m. 195/1). Müflisin sadece para borçları değil, para dışındaki borçları da muaccel hale gelir. İflasın açılması müflisin alacaklarını ise muaccel hale getirmez; iflas idaresi, alacakları ancak vadesi geldiğinde isteyebilir (m. 229/1).

İflasın açılması ile müflisin borçları muaccel hale gelse de bu borçlar hakkında zamanaşımı kesilmez. Zamanaşımının kesildiği an, alacaklının alacağını iflas masasına yazdırdığı andır (TBK m. 154).

İstisna olarak, müflisin taşınmaz rehni (ipotek) ile teminat altına alınmış borçları iflasın açılmasıyla muaccel hale gelmez (m. 195/1). Taşınmaz rehni ile teminat altına alınmış borçlar ancak vadesi geldiğinde muaccel olur. Bu istisna müflisin sadece taşınmaz rehniyle teminat altına alınmış borçları için geçerlidir; müflisin taşınır rehni ile teminat altına alınmış borçları diğer borçlar gibi iflasın açılmasıyla muaccel hale gelir.

B. Faizlerin İşlemeye Devam Etmesi

İflasın açılması ile birlikte, iflas masasına giren alacaklarda faiz işlemeye devam eder (m. 196/1). Masaya kaydedilen adi alacaklar için uygulanacak olan faiz oranı, ticari olmayan işlere uygulanan yasal faiz oranıdır (m. 196/2). Rehinli alacaklara uygulanacak faiz oranı ise iflasın

açılmasından önce geçerli olan ve rehin senedinde kararlaştırılan faiz oranıdır. Zira rehin, alacaklıya alacağın aslı gibi faizlerini de temin eder.

Adi alacaklar için iflasın açılmasından sonraki dönem için tahakkuk edecek faiz ödemeleri, 195. maddeye göre hesaplanan anaparalar ödendikten sonra bakiyesi üzerinden yapılır (m. 196/3).

C. Geciktirici Şarta veya Belirsiz Süreye Bağlı Alacakların Durumu

Müflisin borçlusu bulunduğu, doğumu bir şarta veya belirsiz bir vadeye bağlı olan alacaklar da iflas masasına yazdırılabilir. Tasfiye sonunda, bu alacaklar için de pay ayrılır; ancak, bu alacaklar alacaklıya verilmeyip bankaya yatırılır (m. 250, 9). İleride şart gerçekleşir veya vade gelirse, bankadaki para alacaklıya ödenir. Şart gerçekleşmez veya vade gelmezse, bankadaki bu para, iflas dairesi tarafından, alacağını tamamen alamamış olan iflas alacaklılarına dağıtılır (m. 255/2).

Müflisin borçlusu bulunduğu, bozucu şarta bağlı alacaklar, şarta bağlı olmayan normal iflas alacakları gibi iflas masasına yazdırılır ve iflas tasfiyesi sonucunda ödenir. İflas kapandıktan sonra bozucu şart gerçekleşirse, alacaklıya ödenen para, iflas dairesince geri alınır ve alacağını tamamen alamamış olan alacaklılara dağıtılır.

Müflisin alacaklı olduğu, doğumu bir şarta veya belirsiz bir vadeye bağlı olan alacaklara ise iflasın hiçbir etkisi yoktur.

D. Konusu Para Olmayan Alacakların Para Alacağına Çevrilmesi

İflas açıldıktan sonra, müflisten alacaklı olan alacaklıların alacaklarının konusu paradan başka bir şey ise bunlar para alacağına çevrilerek iflas masasına yazdırılır. Örneğin; müflisten 100 adet ceket alacağı olan alacaklı bu alacağının para olarak karşılığını masaya yazdırarak talep edebilir. Fakat iflas idaresi, masanın menfaatine uygun olarak konusu para olmayan alacakları aynen ifa yolu ile ödemeyi tercih edebilir. Bu durumda alacaklı talep ederse iflas idaresi teminat vermek zorundadır (m. 198/1).

Konusu para olmayan alacağının eşit bir kıymette para alacağına çevrilmesi işlemi, iflas idaresi tarafından değil, bizzat alacaklı tarafından yapılır (m. 219/2). İflas idaresi alacaklının yaptığı hesabı doğru bulmazsa kendisi alacağın para karşılığı değerini hesaplar ve bu miktar parayı alacak olarak sıra cetveline alır; fazla miktarı reddeder.

E. İflasta Takas

İflasta takasın yapılması kural olarak mümkündür (m. 200). Fakat, takasın söz konusu olabilmesi için Türk Borçlar Kanunu'nda takasa ilişkin düzenlenen şartların gerçekleşmesi gerekir. İflasta takas kural olarak mümkün olsa da kanun koyucu buna bazı durumlarda takasa izin vermemiştir.

Buna göre, aşağıdaki hallerde takas yapılamaz (m. 200):

- Müflisin borçlusu iflas açıldıktan sonra müflisin alacaklısı olursa;
- Müflisin alacaklısı iflas açıldıktan sonra müflisin veya masanın borçlusu olursa;
- Alacaklının alacağı **hamiline** yazılı bir senede dayanıyorsa.

Ayrıca, anonim, limited ve kooperatif şirketlerin iflasları halinde esas sözleşme gereğince ödenmesi gereken hisse senedi bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımları veya konulması taahhüt edildiği halde konulmamış olan sermayeler bu şirketlerin borçlarıyla takas edilemez (m.

200/2). Son olarak, Türk Borçlar Kanunu gereğince ancak alacaklının rızası ile takas edilebilir alacaklar bakımından da alacaklının rızası olmadıkça takas yapılamaz (TBK m. 144)⁹⁶.

Müflisin borçlusu, iflasın açılmasından önce, alacaklısının aciz halinde bulunduğunu bileerek masanın zararına olmak üzere, kendisine veya üçüncü bir kişiye takas suretiyle bir menfaat sağlamak için müflise karşı bir alacak oluştursa bu takasa iflas idaresi tarafından dava yoluyla itiraz edilebilir (m. 201). Bu itiraz davası, iflasa karar veren asliye ticaret mahkemesinde açılır.

F. Müflisin Kefil Olduğu Borçların Durumu

Müflisin kefil olduğu borçlar henüz vadesi gelmemiş olsa dahi iflas masasına alacak olarak yazılır (m. 202/1). İflas masası, kefalet borcu sebebiyle ödediği para oranında asıl borçlu ve müteselsil borçluların yerlerine geçer ve parayı bu kişilerden tahsil etmeye çalışır (m. 202/2).

G. Müşterek Borçluların Aynı Zamanda İflası

Bir borçtan müştereken sorumlu olanlar hakkında aynı zamanda iflas kararı verilmesi halinde alacaklı, alacağının tamamını müflislerin her birinin masasından isteyebilir (m. 203/1). Bu kişiler hakkında iflas kararı birlikte verilebileceği gibi ayrı ayrı da verilebilir. Önemli olan, müflislerin her birinin iflas tasfiye sürecinin aynı zamana denk gelmesidir.

Çeşitli masalardan ayrılan paylar toplamı, alacak toplamından fazla ise, fazla olan para, payından daha fazla ödemede bulunan iflas masalarına intikal eder (m. 203/2). Masaların alacaklıya ödediği paylar toplamı, alacağın tutarını geçmiyorsa, masaların birbirlerine rücu hakkı yoktur (m. 203/3).

H. Müflisle Birlikte Borçlu Olanlardan Birinin Borcu Kısmen Ödemesi

Alacaklı müflisle birlikte borçlu olan borçlulardan birinden alacağının bir kısmını almış ise borcu kısmen ödeyen müşterek borçlunun müflise rücu hakkının bulunup bulunmadığına bakılmaksızın borcun tamamı masaya kaydedilir (m. 204/1). İflas masasına kaydettirme hakkı alacaklı ve müşterek borçluya aittir (m. 204/2). Bu durumda iflas masası, alacaklıya, müşterek borçludan almadığı kısmı öder. Geriye kalan paradan müşterek borçluya, rücu hakkı olduğu miktara düşen hisse ödenir. Artan para da masaya kalır (m. 204/3).

İ. İflasın Müflisi Taraf Olduğu Sözleşmelere Etkisi

Müflisin taraf olduğu sözleşmeler, iflas ile kural olarak sona ermez. Örneğin, satış sözleşmesi, adi kira sözleşmesi, hizmet sözleşmesi, eser sözleşmesi ve kefalet sözleşmesi taraflardan birinin iflası ile kendiliğinden sona ermez. Dolayısıyla sözleşmenin karşı tarafı, sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesini isteyebilir. Bu durumda sözleşmeden doğan talep hakkı, iflas masasına iflas alacağı olarak yazdırılır.

Fakat kanunda bazı sözleşmelerin taraflardan birinin iflası ile sona ereceği belirtilmiş olabilir. Örneğin, ürün kirası (m. 198/2, TBK m. 370), vekalet sözleşmesi (TBK m. 513), adi şirket sözleşmesi (TBK m. 639/1-2) ve carî hesap sözleşmesi taraflardan birinin iflası ile kendiliğinden sona erer.

⁹⁶ Aşağıdaki alacaklar takas haklarının doğumundan sonra, ancak alacaklıların rızasıyla takas edilebilir (m. 200):

1. Tevdi edilmiş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
2. Haksız olarak alınmış veya aldatma sonucunda alıkonulmuş eşyanın geri verilmesine veya bedeline ilişkin alacaklar.
3. Nafaka ve işçi ücreti gibi, borçlunun ve ailesinin bakımı için zorunlu olup, özel niteliği gereği, doğrudan alacaklıya verilmesi gereken alacaklar.

III. İFLASIN KAMU HUKUKU BAKIMINDAN SONUÇLARI

A. Kamu Hukuku Bakımından İflas Çeşitleri

a) Adi İflas: Adi iflas, müflisin kusuruna dayanmayan iflas çeşididir. Başka bir ifadeyle, adli iflasta müflisin taksirli veya hileli davranışı söz konusu değildir. Örneğin müflisin ekonomik buhranlar sebebiyle iflas etmesi durumunda adli iflastan söz edilir.

Adi iflasta müflisin kusuru bulunmadığı için kendisine ceza verilmez. Fakat, ileride göreceğimiz üzere, müflisin iflasında kusurlu olmaması, iflasın kapanmasından sonra kendisini müflis sıfatından kurtarmaz. Bunun için müflisin itibarın iadesi yoluna başvurması gerekecektir.

Adi müflis, iflasın kapanmasından sonra da itibarının iadesini sağlamadıkça avukat, noter, banka yöneticisi gibi görevlerde bulunamaz.

b) Taksirli İflas: Taksirli iflas, müflisin iflasına taksirli davranışlarıyla sebep olduğu iflas çeşididir. Taksirli iflasta müflisin kusurlu bir davranışı vardır, fakat bu kusur hile düzeyinde değildir. Ortada bir kusur bulunduğu için müflisin davranışı suç teşkil eder. Müflisin taksiratlı müflis sayılmasını ve TCK m. 162’de düzenlenen taksirli iflas suçundan cezalandırılmasını gerektirecek haller İcra ve İflas Kanunu’nun 310. maddesinde sayılmıştır⁹⁷.

Asliye ticaret mahkemesinin iflasa karar verdiği bütün hallerde iflas adi iflastır. İflas karardan sonra müflisin taksirli iflas suçundan (TCK m. 162) cezalandırılması halinde adi iflas, taksirli iflasa dönüşür. Dolayısıyla, taksirli iflas haline asliye ticaret mahkemesi değil, **asliye ceza mahkemesi** karar verir. Ceza mahkemesinin taksirli iflas suçundan ceza verebilmesi için failin asliye ticaret mahkemesi tarafından iflasına karar verilmiş olması şarttır. Yani, bir kişi iflas etmiş olmadıkça hakkında doğrudan taksirli iflas kararı verilemez.

Taksiratlı müflis de adi müflis gibi, avukat, noter, banka yöneticisi, aracı kurum yöneticisi gibi görevlerde bulunamaz. Taksiratlı müflis, itibarını iade edilse bile avukat ve noter olamaz.

c) Hileli İflas: Hileli iflas, müflisin iflasına malvarlığını eksiltmeye yönelik hileli davranışlarıyla sebep olduğu iflas çeşididir. Hileli iflasta müflisin kusurlu bir davranışı vardır ve bu kusur taksirin ötesinde hile düzeyindedir. Ortada bir kusur bulunduğu için müflisin davranışı suç teşkil eder. Hileli iflasın söz konusu olabilmesi için hilenin **malvarlığını eksiltmeye yönelik** olması gerekir. Hileli davranışın iflas kararından önce veya sonra gerçekleştirilmesinin bir önemi yoktur.

Hileli iflas hali **ağır ceza mahkemesi** tarafından tespit edilir. Tıpkı taksirli iflasta olduğu gibi, hileli iflasa karar verilebilmesi için, asliye ticaret mahkemesi tarafından failin iflasına karar verilmiş olması şarttır. Yani, bir kişi iflas etmiş olmadıkça hakkında doğrudan hileli iflas kararı verilemez.

⁹⁷ Şu hallerden biri kendisinde bulunan müflis taksiratlı sayılır ve Türk Ceza Kanununa göre cezalandırılır:

- Zıyanları için makul sebepler gösteremezse;
- Evinin masrafları haddten fazla ise;
- Kumar yahut mücerret baht oyunlarında ve borsa muamelelerinde külliyetli para sarfetmişse;
- Borcunun, mevcudu ile alacağından çok olduğunu bildiği halde bu vaziyetinden haberleri olmiyan kimselerden ehemmiyetli miktarda veresiye mal satın yahut borç para almış ise;
- Ticaret Kanunu’nda sayılan defterleri hiç veya kanunun emrettiği şekilde tutmamış ise;
- Mevcudu ile alacağından çok fazla meblağ için senetler imzalamışsa;
- İflas takibi sırasında mahkeme, iflas idaresi veya iflas dairesi tarafından çağrıldığı halde geçerli bir mazeret olmaksızın gelmemiş ise;
- İşlerini terkederek kaçmış ise;
- Evvelki bir konkordato şartlarını ifa etmeden yeniden iflasına hükmolunmuş ise;
- 178. maddenin son fıkrası hükmüne riayet etmeyip de bir sene içinde iflası vuku bulmuşsa.

Müflisin hileli müflis sayılmasını ve TCK m. 161’de düzenlenen hileli iflas suçundan cezalandırılmasını gerektirecek haller İcra ve İflas Kanunu’nun 311. maddesinde sayılmıştır⁹⁸.

Hileli müflis de adi müflis ve taksiratlı gibi, avukat, noter, banka yöneticisi, aracı kurum yöneticisi gibi görevlerde bulunamaz. Bunlara ek olarak hileli müflis, devlet memuru, yedek subay, milletvekili, belediye başkanı, belediye meclis üyesi, köy muhtarı ve köy ihtiyar meclisi üyesi de olamaz. Hileli müflis, itibarı iade edilse bile avukat ve noter olamaz.

B. İtibarın İadesi

İtibarın iadesi prosedürü, her bir iflas çeşidi bakımından farklılık arz eder:

- **Adi İflas Bakımından:** Adi müflis itibarının iadesini, masaya kabul edilmiş bütün alacaklıların alacaklarını ödediğine ilişkin makbuz veya belgeleri göstererek iflasa karar veren asliye ticaret mahkemesinden talep edebilir (İİK m. 314).
- **Taksirli İflas Bakımından:** Taksiratlı müflis, infazı gereken cezasını çektikten veya kanuni sebeplerle ceza düştükten sonra iflas kararını veren asliye ticaret mahkemesine dilekçeyle başvurarak itibarının iadesini talep edebilir. Bunun için, müflisin, borçların tamamen ödendiğini makbuz veya diğer ispat araçları ile ispat etmesi gerekir (m. 313). Taksiratlı müflis, itibarı iade edilse bile avukat ve noter olamaz.
- **Hileli İflas Bakımından:** İcra ve İflas Kanunu’nda hileli müflisin itibarının iadesini Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenen memnu hakların iadesi hükümlerine göre talep edebileceği belirtilmiştir; fakat, memnu hakların iadesi hükümleri Ceza Muhakemesi Kanunu’ndan kaldırılmıştır. Bu sebeple, hileli müflis itibarının iadesini Adli Sicil Kanunu’ndaki hükümlere göre talep edebilir. Hileli müflisin itibarının iadesini talep edebilmesi için şu şartların gerçekleşmesi gerekir (ASK m. 13A/1):
 - Mahkûm olunan cezanın infazının tamamlandığı tarihten itibaren 3 yıllık sürenin geçmiş olması⁹⁹,
 - Kişinin bu süre zarfında yeni bir suç işlememiş olması,
 - Kişinin hayatını iyi halli olarak sürdürdüğü hususunda mahkemede bir kanaat oluşması.

⁹⁸ İflasından önce veya sonra alacaklılarını zarara sokmak kastıyla ve özellikle aşağıdaki şekillerde hileli işlemlerde bulunan kimse hileli müflis sayılır ve Türk Ceza Kanunu’na göre cezalandırılır (İİK m. 311):

- Alacaklıların müşterek rehini makamında olan mallarını tamamen veya kısmen kaçırmak, gizler veya tahrip ederse;
- Alacaklıların zararına olarak gerçeğe aykırı makbuzlar verir veya yazı ile borç ikrar ederse;
- Muvazaalı satışlar, işlemler yahut bağışlamalar yaparsa;
- Evlenme sözleşmesinde gerçekte getirilmemiş bir çeyizi getirilmiş gibi tanır ve karı da bu sözleşmeyi kocasının alacaklılarına karşı kullanmaya kalkışarsa;
- Gerçeğe aykırı borç ikrar etmek yahut muvazaalı işlemler ve sözleşmeler yapmak suretiyle alacaklılarını zarara sokarsa;
- Borcu mevcudu ile alacağından fazla olduğunu bildiği halde önemli kıymete sahip ticari mallarını yahut fabrikasının ürünlerini hem satış gününün piyasasından, hem de mal olduğu veya satın alındığı kıymetten pek aşağı bir fiyatla satmak suretiyle mevcudunu israf ederse;
- Konkordato sözleşmesi haricinde alacaklıya özel menfaatler temin ederse;
- Hakikate aykırı muhasebe ve sahte bilançolarla aktifini gerçekte olduğundan fazla veya eksik gösterirse.

⁹⁹ Mahkûm olunan cezanın infazına genel af veya etkin pişmanlık dışında başka bir hukukî nedenle son verilmiş olması halinde, yasaklanmış hakların geri verilmesi yoluna gidilebilmesi için, hükmün kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl geçmesi gerekir. Ancak, bu süre kişinin mahkûm olduğu hapis cezasına üç yıl eklenmek suretiyle bulunacak süreden az olamaz (ASK m. 13A/2).

Bunlardan başka, müflisin, borçların tamamen ödendiğini makbuz veya diğer ispat araçları ile ispat etmesi de gerekir (İİK m. 312).

Hileli müflis, itibarının iadesini kararı veren ağır ceza mahkemesinden veya yerleşim yerindeki ağır ceza mahkemesinden talep eder (ASK m. 13A/3). Yani hileli iflas halinde itibarın iadesi asliye ticaret mahkemesinden talep edilmez.

Hileli müflis, itibarı iade edilse bile avukat ve noter olamaz.

Mahkemelerce verilen itibarın iadesi kararı, **Resmi Gazete** ile ilan edilir (İİK m. 315). Müflis ölmüşse, itibarının iadesini ölümünden sonra mirasçılardan biri de talep edebilir (m. 316).

Adi İflas	Taksirli İflas	Hileli İflas
Müflisin kusuru yoktur.	Müflis kusurludur; fakat bu kusur taksir derecesindedir.	Müflis kusurludur ve bu kusur hile (kast) derecesindedir.
Suç teşkil etmez.	Suç teşkil eder.	Suç teşkil eder.
Asliye ticaret mahkemesince karar verilir (her iflas başlangıçta adi iflastır).	Asliye ceza mahkemesince karar verilir.	Ağır ceza mahkemesince karar verilir.
Müflis, itibarı iade edilmedikçe avukat, noter, banka yöneticisi, aracı kurum yöneticisi vs. olamaz.	Müflis avukat, noter, banka yöneticisi, aracı kurum yöneticisi vs. olamaz. İtibarı iade edilse bile avukat ve noter olamaz.	Müflis, avukat, noter, banka yöneticisi, aracı kurum yöneticisi vs. olamaz; ayrıca devlet memuru, yedek subay, milletvekili, belediye başkanı, belediye meclis üyesi, köy muhtarı ve köy ihtiyar meclisi üyesi de olamaz. İtibarı iade edilse bile avukat ve noter olamaz.
İtibarın iadesine asliye ticaret mahkemesi karar verir.	İtibarın iadesine asliye ticaret mahkemesi karar verir.	İtibarın iadesine ağır ceza mahkemesi karar verir.

§7. İFLASIN TASFİYESİ

I. GENEL OLARAK

Asliye ticaret mahkemesinin verdiği iflas kararı iflas dairesine bildirilir ve iflas dairesi bu kararı ilan ederek gerekli yerlere bildirir (m. 166/1-2). Ayrıca iflas dairesi, iflasın açılması kararının kendisine tebliğ edilmesinin üzerine hemen müflisin mallarının defterini tutmaya başlar ve muhafazaları için gerekli tedbirleri alır (m. 208/1).

Müflis, kendisine ayrıca izin verilmedikçe, tasfiyenin devamı süresince iflas dairesinin ve idaresinin emri altında bulunmakla yükümlüdür. Aksi takdirde müflis, kolluk kuvvetleri marifetiyle zorla getirilir (m. 216). Bu yükümlülüğüne aykırı hareket eden müflis hakkında cezai yaptırım uygulanır (m. 337/2). İflas idaresi, gerektiğinde müflise uygun miktarda yardımda bulunabilir (m. 216).

İflas kararına karşı istinaf veya temyiz yoluna başvurulmuş olması, tasfiye işlemlerinin yapılmasına engel değildir. Başka bir ifadeyle, tasfiye işlemlerinin yapılabilmesi için iflas kararının kesinleşmesi gerekmez. Fakat, ikinci alacaklılar toplantısı, iflâs kararı kesinleşmedikçe yapılamaz (m. 164/3). O halde, iflas kararı kesinleşmedikçe yapılabilecek tasfiye işlemleri, ikinci alacaklılar toplantısına kadar olan işlemlerdir.

II. İFLAS MASASININ OLUŞMASI

A. Genel Olarak

İflas açıldığı zamanda müflisin haczi kabil bütün mal ve hakları nerede bulunursa bulunsun bir masa teşkil eder ve alacakların ödenmesine özgülenir (İİK m. 184/1). Masaya giren mal ve hakların neler olduğunu yukarıda zaten detaylıca gördük.

B. Malların Defterinin Tutulması ve Muhafazası

a) Malların Defterinin Tutulması: İflas dairesi, iflası kararının tebliğ edilmesi üzerine hemen müflisin mallarının defterini tutmaya başlar ve muhafazaları için gerekli tedbirleri alır (m. 208/1). Burada tutulan defter, iflas açılmadan önce ticaret mahkemesi tarafından tutulan defterden farklıdır. İflasın açılmasından önce defter tutulmasında amaç sadece malların muhafazasını sağlamakken, iflas açıldıktan sonra defter tutulmasındaki amaç ise masaya giren mal ve hakları tespit ederek tasfiye şeklini belirlemektir¹⁰⁰. Çünkü, iflas dairesi iflas kararının kendisine tebliğinden itibaren en geç 2 ay içinde tasfiyenin adi veya basit şekilde yapılacağına karar vermek zorundadır (m. 208/3).

Deftere ilk önce iflas masasına giren mal ve haklar yazılır. Haczi kabil olmaması sebebiyle masaya girmeyen mal ve haklar da deftere kaydedilir; fakat bu mallar müflisin elinde bırakılır (m. 211). Müflisin elinde bulunan, fakat üçüncü kişilerin mülkü olarak gösterilen veya üçüncü kişilerin istihkak iddia ettiği mallar da, üçüncü kişilerin istihkak iddiaları şerh düşülerek deftere kaydedilir (m. 212).

Müflis defter tutulurken hazır bulunarak mallarını iflas dairesine göstermek ve iflas dairesinin emrine hazır bulundurmak zorundadır (m. 209/1). Müflisi hazır bulundurmak mümkün olmazsa bu zorunluluk, onunla birlikte yaşayan ve reşit olan kişilere düşer (m. 209/2).

¹⁰⁰ Fakat yine de iflasın açılmasından önce tutulan defterden yararlanılır.

İflas dairesi, deftere kaydettiği mallar için kıymet takdiri yapar ve bunu deftere yazar; gerektiğinde bilirkişilerden de yardım alır (m. 214, 87).

Defter tutulduktan sonra iflas dairesi, doğruluğu ve eksiklik bulunmadığı hakkında beyanda bulunmak üzere tutulan defteri müflise göstermek zorundadır (m. 215/1). Müflisin cevabı deftere yazılır ve kendisine imza ettirilir (m. 215/2).

b) Masadaki Malların Muhafazası: İflas dairesi, iflasın açılması kararının kendisine tebliğ edilmesinin üzerine hemen müflisin mallarının muhafazası için gerekli tedbirleri alır (m. 208/1). İflas dairesinin alması gereken muhafaza tedbirlerine şunlar örnek verilebilir:

- İflas dairesi; müflisin mağazalarını, eşya depolarını, fabrikalarını, imalathanelerini ve üretime yönelik diğer yerlerini, perakende satış dükkânlarını ve buna benzer yerlerini, masa hakkında faydalı olacağı anlaşılırsa ilk alacaklılar toplanmasına kadar kontrolü altında idare eder; aksi takdirde bu yerleri kapatıp mühürler (m. 210/1).
- Daire, kapatılıp mühürlenmiş yerlerin, ilk alacaklılar toplanması tarafından da uygun bulunması hâlinde derhâl satışını yapar (m. 185/4).
- Daire; paraları, kıymetli evrakı, ticari ve ev idaresine ait defterleri ve diğer önemli evrakı muhafaza altına alır (m. 210/3); bunlar dışındaki malları defter tutuluncaya kadar mühürler, gerek görürse defter tutulduktan sonra tekrar mühürler (m. 210/4).
- Daire müflisin kullandığı yerler dışında bulunan malları da muhafaza altına alır (m. 210/5).

İflas dairesinin alacağı muhafaza tedbirleri bunlarla sınırlı değildir, bunlar kanunda örnek olarak sayılmıştır. Daire, gerekli diğer bütün tedbirleri almakla yükümlüdür (m. 208/1)

C. Tasfiye Şeklinin Belirlenmesi

İflas dairesi iflas kararının kendisine tebliğinden itibaren en geç **2 ay** içinde tasfiyenin adi veya basit şekilde yapılacağına karar vermek zorundadır (m. 208/3). Tasfiye usulü, deftere kaydedilen mal ve hakların kıymetlerine göre belirlenir. Bu noktada karşımıza üç ihtimal çıkar:

- **Masaya Ait Hiçbir Malın Bulunmaması Halinde İflas Tasfiyesinin Tatili:** İflas dairesi, masaya ait hiçbir malın bulunmaması halinde tasfiyenin tatiline karar verir ve bunu ilan eder. Bu ilanda alacaklılar tarafından **30 gün** içinde iflasa ilişkin işlemlere devam edilmesi istenmediği ve masrafı peşin verilmediği takdirde iflasın kapatılacağı ihtar edilir (m. 217). Dolayısıyla, tasfiye işlemlerinin tatil süresi 30 gündür.

Alacaklıların 30 gün içinde masrafını peşin ödemek suretiyle tasfiye işlemlerine devam edilmesini istememeleri halinde, iflas dairesinin başvurusu üzerine asliye ticaret mahkemesi iflasın kapanmasına karar verir. Bu karar iflas dairesi tarafından ilan edilir (m. 254/5).

İflasın kapanmasına tasfiyenin ertelenmesi sebebiyle karar verilmesi halinde alacaklılara borç ödemededen aciz belgesi verilmez.

- **Deftere Kaydedilen Malların Bedelinin Adi Tasfiye Giderlerini Karşılamayacağına Anlaşılması Halinde Basit Tasfiye:** Deftere kaydedilen masa malları bulunur fakat bu malların takdir edilen bedelinin adi tasfiye giderlerini karşılamayacağı anlaşılırsa, iflas dairesi tasfiyenin basit tasfiye usulüne göre yapılmasına karar verir (m. 218/1).

Basit tasfiyeye karar verilmesi halinde iflas dairesi, alacaklıları **20 günden** az ve **2 aydan** çok olmamak üzere belirlenecek süre içinde alacaklarını ve iddialarını bildirmeye ilanla davet eder. Bu süre içinde alacaklılardan biri, masrafları peşin vermek suretiyle tasfiyenin adi şekilde yapılmasını isteyebilir (m. 218/2). Eğer alacaklılarda biri bu süre içinde masrafını peşin vererek adi tasfiye talep ederse, adi tasfiye usulü uygulanır.

Basit tasfiyede iflas dairesi alacaklıların menfaatlerine uygun şekilde malları paraya çevirir ve elde edilen bedeli başka işleme gerek olmaksızın alacaklara dağıtır (m. 218/3).

Basit tasfiyenin uygulandığı tek durum bu değildir. Adi tasfiyenin **6 ay** içinde tamamlanmaması halinde alacaklılar basit tasfiye usulünün uygulanmasına karar verebilirler (m. 256).

- **Deftere Kaydedilen Malların Bedelinin Adi Tasfiye Giderlerini Karşılacağına Anlaşılması Halinde Adi Tasfiye:** Deftere kaydedilen masa mallarının takdir edilen bedelinin adi tasfiye giderlerini karşılacağı anlaşılırsa, iflas idaresi tasfiyenin adi tasfiye usulüne göre yapılmasına karar verir (m. 219).

Tasfiye adi şekilde yapılacaksa, iflas dairesi, buna karar verdiği tarihten itibaren en geç **10 gün** içinde durumu ilan eder (m. 219/1). İlanda şu hususlar yazar (m. 219/2):

- Müflisin kimliği, yerleşim yeri ve iflasın açıldığı tarih,
- Alacaklılara ve istihkak iddiasında bulunanlara alacaklarını ve istihkaklarını **1 ay** içinde kaydettirmeleri ve delillerinin aslını ve onaylı örneklerini vermeleri ihtarı,
- Müflisin borçlularının aynı süre içinde kendilerini ve borçlarını bildirmeleri, aksi takdirde cezalandırılacakları ihtarı,
- Müflisin mallarını her ne sıfatla olursa olsun ellerinde bulunduranların o mallar üzerindeki hakları korunmak üzere bunları aynı süre içinde daireye tevdi etmeleri ve etmezlerse geçerli mazeretleri bulunmadıkça cezalandırılacakları ve rüçhan haklarından mahrum kalacakları ihtarı,
- İlandan itibaren **10 gün** içinde toplanmak üzere alacaklıların ilk toplantıya gelmeleri ve müflis ile müşterek borçlu olanların, kefillerinin ve diğer kimselerin toplanmada bulunmaya hakları olduğu ihtarı.

Adi tasfiyenin ilanından itibaren **10 gün** içinde birinci alacaklılar toplantısı yapılır ve iflas masasının yönetimi özel organlara geçer.

İlanda alacakların bildirilmesi için ihtar edilen 1 aylık süre hak düşürücü süre değildir. Yani bu süre içinde alacaklarını iflas dairesine bildirmeyenlerin alacakları sona ermez. Çünkü alacaklılar, alacaklarını iflasın kapanmasına kadar yazdırabilirler (m. 236/1).

III. BİRİNCİ ALACAKLILAR TOPLANTISI

Alacaklılar toplantısı, alacaklıların iflas masasının yönetimi ve tasfiyesi için gerekli kararları almak için yaptıkları toplantıdır. Alacaklılar toplanması bir özel iflas organıdır. Bu toplantıya alacaklı olduğunu iddia eden herkes katılabilir. Alacaklılar toplantısında alınan kararlar sadece toplantıya katılan alacaklılar için değil, bütün alacaklılar için bağlayıcıdır.

Birinci alacaklılar toplantısı, adi tasfiyenin ilanından itibaren **10 gün** içinde ilanda belirtilen yer, gün ve saatte yapılır (m. 219/2). Birinci alacaklılar toplantısına iflas müdürü veya müdür yardımcılardan biri başkanlık eder (m. 221/1).

*Birinci alacaklılar toplanmasında alacak tutarının en az **1/4'ini** temsil eden alacaklının bulunması halinde toplantı yetersayısı sağlanmış olur. Toplantıda bulunan kişilerin sayısı **5'ten** az ise, bunların alacak tutarının en az **yarısına** sahip olmaları gerekir (m. 221/2). Karar yetersayısı ise alacak çoğunluğudur (m. 221/3).*

Alacaklıların toplanmaları mümkün olmazsa veya karar yetersayısı oluşmazsa durum tespit edildikten sonra iflas dairesi, ikinci alacaklılar toplantısına kadar masayı idare eder ve tasfiyeye başlar; yani iflas idaresinin görevlerini yerine getirir (m. 222).

Birinci alacaklılar toplanmasının görev ve yetkileri şunlardır:

- **İflas İdaresine Yapılacak Üye Seçimine Aday Göstermek:** Birinci alacaklılar toplanmasının en önemli görevi, iflas idaresine yapılacak üye seçimi için aday göstermektir (m. 223/1). İcra mahkemesi, iflas idaresinin üyelerini birinci alacaklılar toplanmasının gösterdiği adaylar arasından seçer.
- **Müflisin Ticaret ve Faaliyetlerine Devam Etmesine Karar Vermek:** Birinci alacaklılar toplanması, müflisin sanat veya ticaretinin devamına; fabrikaları, imalathaneleri ve üretime yönelik diğer yerleriyle mağazalarının, eşya depolarının, perakende satış dükkânlarının faaliyetlerine devam edip etmemesine karar verebilir (m. 224/1).
- **İflasın Açılmasıyla Duran Fakat Acele Sonuçlanması Gereken Davaların Devamına Karar Vermek:** Birinci alacaklılar toplanması, iflasın açılmasıyla duran fakat acele olarak sonuçlandırılması gereken davalara devam edilmesine de karar verebilir (m. 224/1).
- **Acele Hallerde Satışların Pazarlıkla Yapılmasına Karar Vermek** Birinci alacaklılar toplanması, acele hallerde satışların pazarlıkla yapılmasına da karar verebilir (m. 224/1).
- **Müflisin Konkordato Teklif Etmesi Halinde Tasfiyeyi Tatil Etmek:** Birinci alacaklılar toplanması, müflisin konkordato teklif etmesi halinde tasfiyeyi tatil etme yetkisine de sahiptir (m. 224/2).

Birinci alacaklılar toplanmasının kararlarına karşı her alacaklı **7 gün** içinde icra mahkemesine şikayet başvurusunda bulunabilir. İcra mahkemesi, iflas dairesinin görüşünü aldıktan ve gerektiğinde şikayet eden ile dinlenmelerini talep eden alacaklıları da dinledikten sonra kısa bir zamanda kararını verir (m. 225).

IV. İFLAS BÜROSU

Birinci alacaklılar toplantısında iflas müdürü, alacaklı oldukları ellerinde noter veya ipotek senedi gibi resmi senetle yahut 68b ve 150ı maddelerinde belirtilen belgelerle sabit olan kişilerden 1 veya 2 alacaklı veya temsilcileriyle birlikte bir iflas bürosu oluşturur (İİK m. 221/1).

İflas bürosunun tek görevi birinci alacaklılar toplantısında verilen oyların geçerli olup olmayacağı hakkındaki uyuşmazlıkları çözmektir (m. 221/4).

V. İFLAS İDARESİ

A. Genel Olarak

İflas idaresi, iflas masasının kanuni temsilcisidir (m. 226/1). İflas idaresi, masanın idaresi ve tasfiyesi için gerekli bütün işlemleri masa adına yapar. İflas idaresinin temsil yetkisi emredici niteliktedir, dolayısıyla taraflar anlaşarak iflas idaresinin temsil yetkisini ortadan kaldıramazlar.

İflas idaresi, birinci alacaklılar toplantısında gösterilen 6 aday arasından icra mahkemesi tarafından seçilen 3 üyeden oluşur. İcra mahkemesi, bu kişilerden 2'sini alacak çoğunluğuna sahip olanların gösterdiği 4 aday, 1'ini ise alacaklı çoğunluğunun gösterdiği 2 aday arasından seçer (m. 223/1).

Bu kişilerin alacaklı olmaları şart değildir. Fakat müflis, iflas müdürü ve iflas dairesi çalışanları iflas idaresine seçilemezler.

İflâs idaresi, kararlarını çoğunlukla alır; ancak toplantıya her 3 iflâs idare memurunun da katılmaması hâlinde iflâs müdürü iflâs idaresinin görevini yüklenir ve iflâs idaresi adına tek başına karar alır (m. 223/3).

İflas idaresinin tüzel kişiliği yoktur. Ancak Yargıtay, iflas idaresinin, tüzel kişiliğe sahip olmasa da takip ehliyetine sahip olduğunu kabul etmiştir¹⁰¹.

İcra mahkemesi, iflas idaresi üzerinde gözetim yetkisine sahip olup gerektiğinde iflas idaresini oluşturanların görevlerine son verebilir. İcra mahkemesi, görevine son verilen veya istifa edenin yerine, önceki adaylar arasından yukarıdaki esaslar çerçevesinde yenisini seçer (m. 227/3).

İflas idaresini oluşturanlar Türk Ceza Kanunu bağlamında memur sayılırlar (m. 227/5).

İflas idaresini oluşturanlar kusurlarından ileri gelen zararlardan şahsen sorumlulardır. Bu davalar adli yargının görev alanına girer (m. 227/4). Ayrıca iflas idaresi üyeleri, kendi kendileriyle sözleşme yapamazlar (m. 227/1, 11).

İflâs idare memurları, bilirkişilik bölge kurulları tarafından oluşturulan iflâs idare memurları listesinden seçilir. Bu şekilde seçilen iflâs idare memurlarından birinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir, birinin ise hukukçu olması zorunludur. Listeye kayıt için, Adalet Bakanlığı tarafından izin verilen kurumlardan alınacak eğitimin tamamlanmış olması şarttır. Listede görevlendirilecek memurun bulunmaması hâlinde liste dışından görevlendirme yapılır ve bu durum bölge kuruluna bildirilir. Bir iflâs idare memuru, eş zamanlı olarak 5'ten fazla dosyada görev alamaz. İflâs idare memurlarının nitelikleri, denetimi, eğitimi, eğitim verecek kurumlar ve eğitimden muaf tutulacaklar ile diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikte belirlenir (m. 223/6).

B. Görev ve Yetkileri

İflas idaresinin başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- Masayı temsil etmek, masanın menfaatlerini gözetmek ve tasfiyeyi yapmak, (m. 226/1).
- Masa alacaklarını tahsil etmek, gerektiğinde takip ve dava yoluna başvurmak (m. 229/1),
- Acele satışları yapmak (m. 229/2),

¹⁰¹ Yargıtay 23. HD, E. 2014/2529, K. 2014/7989, T. 10.12.2014

- Masa mallarını ikinci alacaklılar toplantısının kararı üzerine satmak (m. 229/2),
- Sıra cetveli hazırlamak (m. 232),
- İkinci alacaklılar toplantısını ilan yolu ile toplantıya davet etmek¹⁰² (m. 234/1, 237/1),
- Pay cetvelini düzenlemek ve son hesabı hazırlamak (m. 247),
- Paraları paylaşmak (m. 250),
- Paraları paylaştırdıktan sonra asliye ticaret mahkemesine son raporu sunmak (m. 254/1),
- Tasarrufun iptali davası açmak (m. 187, 277),
- Borç ödemedenden aciz belgesi düzenlemek (251/1),
- Belirli miktara kadar olan alacaklarda doğrudan; daha yüksek miktarda ise ikinci alacaklılar toplanmasının vereceği yetkiyle sulh olmak veya tahkim yapmak (m. 226/2),
- Müflis adına gelen mektupları açmak (m. 184/2),
- Her çeşit daire ve makam ile doğrudan doğruya yazışmak (m. 227/1, 359),
- İflas masasına kabul edilen alacaklılara, talepleri halinde iflâs tasfiyesinin seyri ile takip eden işlemlerin planı ve takvimi hakkında bilgi vermek (m. 227/1),
- İstihkak ve alacak iddialarını incelemek ve duruma göre karara bağlamak (m. 230, 228/1),
- Masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil etmek, takip veya dava etmek (m. 229/1),
- İflas içi konkordatoda konkordato komiserine ait görevleri yerine getirmek (309/2),
- İflas içi konkordatoda konkordatonun onaylanması durumunda asliye ticaret mahkemesinden iflasın kaldırılmasını talep etmek (m. 309/5).

VI. MASA ALACAKLARININ TAHSİLİ VE ACELE SATIŞLARIN YAPILMASI

İflasın açılmasıyla müflisin alacakları da masaya girer. Müflisin tasarruf yetkisi kısıtlandığı için bu alacakları tahsil etme yetkisi iflas idaresine aittir. İflas idaresi, masanın vadesi gelmiş alacaklarını tahsil etmek ve gerektiğinde bu alacaklar hakkında takip veya dava yollarına başvurmakla yükümlüdür (m. 229/1).

İflas masasına giren mallar kural olarak ikinci alacaklılar toplantısından sonra satılır. Fakat bazı acele hallerde iflas idaresi tarafından ikinci alacaklılar toplantısı beklenmeden satış yapılabilir. Masaya giren malın kıymeti düşecekse veya muhafazası masraflı olaksa bu mal, iflas idaresi tarafından geciktirilmeksizin satılır. Borsa veya piyasada fiyatı bulunan hisse senetleri ve diğer mallar derhal satılabilir (m. 229/2). Bu durumlarda ikinci alacaklılar toplanmasının beklenmesine ve birinci alacaklılar toplanması tarafından karar verilmesine gerek yoktur.

Acele hallerde gerekli ise satışlar pazarlık usulüyle de yapılabilir. Fakat satışın pazarlık usulüyle yapılabilmesi için birinci alacaklılar toplanmasının kararı gerekir (m. 224/1, 241). Alacaklılar toplanması tarafından satışın pazarlık usulü ile yapılmasına karar verildiği takdirde bu satış işlemi iflas idaresi tarafından gerçekleştirilir.

Ayrıca, üzerlerinde rehin hakkı bulunan mal, rehin sahibi alacaklıların da onay vermesi halinde pazarlık suretiyle satılabilir (m. 241/2). Bunun için ikinci alacaklılar toplantısını beklemek gerekmez.

¹⁰² Birinci alacaklılar toplantısını davet etmek iflas dairesinin, ikinci alacaklılar toplantısını davet etmek ise iflas idaresinin görevidir.

VII. İFLASTA İSTİHKAK DAVALARI

A. Malın İflas Masasının Elinde Olması Halinde İstihkak Davası

Daha önce de ele aldığımız üzere, iflas dairesi, müflise ait malların defterini tutarken, müflisin elinde bulunan fakat mülkiyeti üçüncü kişiye ait olduğu iddia edilen veya üçüncü kişiler tarafından mülkiyet iddiasında bulunulan malları da istihkak iddialarını şerh düşerek deftere kaydeder (İİK m. 212). İflas dairesi, tasfiyenin adi tasfiye usulü ile yapılmasına karar verdikten sonra en geç 10 gün içinde durumu ilan eder; ilanda alacaklılara ve üçüncü kişilere ilandan itibaren **1 ay** içinde alacaklarını veya istihkak iddialarını bildirmeleri gerektiğini ihtar eder (m. 219/2). Fakat bu süre hak düşürücü süre değildir¹⁰³.

Üçüncü kişiler tarafından istihkak iddiasında bulunulan malların kendilerine verilip verilmeyeceğine iflas idaresi karar verir (m. 228/1). İflas idaresinin istihkak iddiasını reddetmesi halinde, üçüncü kişiye icra mahkemesinde istihkak davası açması için **7 günlük** süre verilir (m. 228/2). Bu süre iflas masasına karşı hak düşürücü niteliktedir; bu süre içinde istihkak davası açmayan üçüncü kişi, masaya karşı istihkak iddiasından vazgeçmiş sayılır (m. 228/1)¹⁰⁴.

Malın masanın elinde olması halinde açılacak istihkak davasında görevli mahkeme icra mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise iflas kararını veren asliye ticaret mahkemesinin bulunduğu yer icra mahkemesidir. Örneğin, iflas kararını Kayseri'deki asliye ticaret mahkemesi vermişse, malın iflas masasının elinde bulunması halinde istihkak davası Kayseri'deki icra mahkemesinde açılır.

İcra mahkemesi istihkak davasına genel hükümler¹⁰⁵ çerçevesinde ve basit yargılama usulüne göre bakar (m. 228/3). Mahkeme gerekli görürse davacı üçüncü kişiden iflas masasının muhtemel zararına karşı teminat isteyebilir (m. 228/4).

Mahkeme üçüncü kişinin istihkak iddiasını reddederse, malın borçluya ait olduğu kesin hükümle tespit edilmiş olur. Bunun üzerine iflas idaresi malı satarak bedelini alacaklılar arasında paylaştırabilir. Fakat mahkeme istihkak iddiasını kabul ederse, malın üçüncü kişiye ait olduğunu kesin hükümle tespit etmiş olur ve bunun üzerine mal masadan çıkarılarak üçüncü kişiye verilir.

B. Malın Üçüncü Kişinin Elinde Olması Halinde İstihkak Davası

İflas idaresi, iflasın tasfiyesi sırasında, üçüncü kişinin elinde bulunan bir malın müflise ait olduğunu ve iflas masasına girmesi gerektiğini iddia edebilir. Bu mallar da deftere kaydedilir fakat üçüncü kişinin elinde bırakılır. Çünkü TMK m. 819 gereğince üçüncü kişi lehine mülkiyet karinesi geçerlidir. Bu durumda yukarıda açıkladığımız istihkak prosedürü (m. 228) uygulanmaz. Malın üçüncü kişinin elinde olması halinde açılacak istihkak davası genel hükümler çerçevesinde genel mahkemelerde görülür. Ayrıca üçüncü kişi bu davada davacı değil, davalı tarafta yer alır.

İflasta istihkak davasının konusunu sadece mülkiyet hakkı oluşturur. İflasta mülkiyet dışında bir iddia söz konusu olursa sıra cetveline itiraz davası açılmalıdır.

¹⁰³ Bu sürenin hak düşürücü olmadığını, alacaklıların veya üçüncü kişilerin iflasın kapanmasına kadar alacaklarını veya istihkak iddialarını bildirebileceklerini belirtmiştik.

¹⁰⁴ Fakat üçüncü kişinin bu vazgeçmesi müflise karşı değil, iflas masasına karşıdır. Dolayısıyla, üçüncü kişi bu hakkını iflasın kaldırılmasından sonra müflise karşı ileri sürebilme hakkına sahiptir. Başka bir ifadeyle, bu süre, iflas masasına karşı hak düşürücüdür fakat müflise karşı hak düşürücü değildir.

¹⁰⁵ İcra mahkemesi davaya genel hükümler çerçevesinde baktığı için mahkemenin vereceği kararlar kesin hüküm niteliğindedir.

VIII. ALACAKLARIN İNCELENMESİ

İflas idaresi, alacak ve istihkak iddialarının kaydı için belirlenen süre (1 ay) bittikten sonra bu iddiaları inceler (m. 230). İflas idaresi bu incelemeyi iddiaların yazdırılması için verilen 1 aylık sürenin bitiminden sonra ve iflas idaresinin seçilmesinden itibaren en geç **2 ay** içinde yapmalıdır (m. 232).

İflas idaresi, masaya yazdırılan her bir alacak bakımından, alacağın varlığını, ne oranda olduğunu, yazdıran kişinin bu alacağın gerçek alacaklısı olup olmadığını ve alacağın imtiyazlı bir alacak olup olmadığını tespit eder. Alacaklı veya üçüncü kişi, iddialarını ispata yarayan delillerini iflas idaresine tevdi etmelidir. Aksi takdirde iflas idaresi iddiayı reddedebilir.

İflas idaresi müflisin hazır bulunması mümkünse kendisine her iddia hakkında bir diyeceği varsa sorar. Fakat müflisin beyanı iflas idaresini bağlamaz; iflas idaresi icabına göre kabul veya ret kararı verir (m. 230). Müflisin bu beyanı, ileride düzenlenecek aciz belgesine yazılır.

IX. SIRA CETVELİNİN HAZIRLANMASI

A. Sıra Cetvelinin Hazırlanması ve İlanı

İflas idaresi, alacakların kaydı için verilen 1 aylık süre geçtikten sonra ve iflâs idaresinin seçilmesinden itibaren en geç **2 ay** içinde alacaklıların sırasını gösteren bir cetvel hazırlamalı ve iflâs dairesine vermelidir. Zorunlu hallerde 2 ayın tamamlanmasından önce iflas idaresinin icra mahkemesine başvurması halinde icra mahkemesi bir defaya mahsus olmak üzere bu süreyi en çok **2 ay** daha uzatabilir. Süresi içinde sıra cetvelinin verilmemesi halinde iflâs dairesinin durumu icra mahkemesine bildirmesi üzerine iflâs idaresi üyelerinin görevlerine son verilir ve yaptıkları hizmetleri için kendilerine bir ücret ödenmez. Mahkeme ayrıca bu üyelerin 1 yıldan az olmamak ve 3 yılı geçmemek kaydıyla herhangi bir iflas idaresinde görev almalarını yasaklayabilir, bu karar kesindir (m. 232).

Alacakların kabul edilip edilmediği sıra cetvelinde ayrı ayrı ve gerekçeli olarak gösterilir. Kabul edilen alacakların miktarı ve sırası da gösterilir. Ayrıca, sıra cetvelinde iflas alacaklarından başka, iflas idaresi tarafından kabul edilen istihkak iddiaları da gösterilir. Sıra cetvelinde kabul edilmeyen alacaklar ise ret sebepleri ile birlikte gösterilir. Fakat, iflas idaresi, ipotekle temin edilmiş alacakla ilgili olarak bunu doğuran sebep veya ipotek limiti miktarı bakımından ret kararı veremez, kabul etmediğini ikinci alacaklılar toplantısına bildirir. İpoteğin iptali veya miktarının indirilmesi iddiasını takip hakkı, isteyen alacaklıya devredilebilir (m. 233).

Hacizde sıra cetveli sadece satıştan elde edilen paranın bütün alacaklıların alacaklarını elde edememeleri halinde düzenlenir. Buna karşılık, iflasta sıra cetveli her halükarda düzenlenir.

Sıra cetvelinde alacakların sıralaması şu şekilde belirlenir:

1. Rehinli alacaklar
2. Konkordatoda geçici mühlet kararından sonra komiserin onayıyla doğmuş alacaklar*
3. Malın aynından doğan kamu alacakları
4. İmtiyazlı adi alacaklar
 - İşçi ve işveren ilişkisinden doğan alacaklar ile nafaka alacakları
 - Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları
 - Özel kanunlarda imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar
5. İmtiyazsız adi alacaklar

Kredi kurumları tarafından verilen krediler de dâhil olmak üzere geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle akdedilmiş borçlar, temerrüt hâlinde mühlet sırasında dahi icra takibine konu edilebilir ve rehinli alacaklardan hemen sonra, diğer bütün alacaklardan önce ödenir (İİK m. 308c/4).

Sıra cetvelinde masa alacaklarına yer verilmez¹⁰⁶. Masa alacaklıları alacaklarını paraların paylaştırılmasına kadar iflas idaresinden talep edebilirler. İflas idaresinin masa alacaklısının talebini reddetmemesi halinde masa alacaklısı genel mahkemelerde masaya karşı dava açabilir veya takip başlatabilir; fakat birazdan göreceğimiz sıra cetveline itiraz davasını açamaz.

İflas idaresi düzenlediği sıra cetvelini iflas dairesine verir ve alacaklıları ilan yoluyla haberdar eder (m. 234/1). İddialarının tamamı veya bir kısmı reddedilen ya da iddia ettikleri sıraya kabul edilmeyen alacaklılara ayrıca doğrudan haber verilir (m. 234/2). Alacaklıların sıra cetveline karşı şikayet veya itiraz yollarına başvurmamaları halinde sıra cetveli kesinleşir.

B. Sıra Cetveline Karşı Koyulması

a) Sıra Cetveline Karşı Şikayet: Şikayete ilişkin hükümler iflas idaresinin işlemleri hakkında da uygulanır (m. 227/1). Dolayısıyla, alacaklılar iflas idaresinin sıra cetvelini düzenlerken uyması gereken kurallara uymaması veya yaptığı işlemlerin hadiseye uygun olmaması gerekçeyle sıra cetveline karşı icra mahkemesinde şikayet yoluna gidebilirler (m. 16). Şikayet süreye tabi ise, bu süre sıra cetvelinin ilanından itibaren başlar.

Sıra cetveline karşı en önemli şikayet sebebi, alacaklının kendisine verilen sıraya karşı çıkmasıdır. Alacaklı, alacağın esasına veya miktarına değil de sadece kendisine verilen sıraya karşı koymak istiyorsa, icra mahkemesinde şikayet yoluna başvurmalıdır (m. 235/4). Bunun dışında, sıra cetvelinin ilan edilmemiş olması, masadaki bir alacağın sıra cetveline yazılmamış olması, masa alacaklarının da sıra cetvelinde gösterilmiş olması, reddedilen alacağın ret sebebinin gösterilmemiş olması da birer şikayet sebebidir.

Sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurabilecek kişiler sadece alacaklılar değildir. Alacaklıların dışında müflis ve istihkak iddiasına bulunan üçüncü kişiler sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurabilirler (m. 16)

İcra mahkemesi şikayet başvurusunu yerine görürse sıra cetvelinin iptal edilmesine karar verir. Bunun üzerine iflas idaresi yeni bir sıra cetveli düzenler ve bu sıra cetvelini yeniden ilan eder. Bu yeni sıra cetveline karşı da şikayet yoluna gidilebilmesi mümkündür.

b) Sıra Cetveline Karşı İtiraz Davası: Alacaklı, kendi alacağına ilişkin ret kararına veya kısmen kabul kararına ya da başka bir alacaklının alacağına veya sırasına karşı koymak istiyorsa sıra cetveline karşı itiraz davası açmalıdır.

Alacaklı kendi alacağının sırasına karşı koymak istiyorsa şikayet yoluna, esasına veya miktarına karşı koymak istiyorsa itiraz davası yoluna başvurmalıdır. Ayrıca, alacaklının kendi alacağının sırasına karşı koymak istemesi halinde şikayet yoluna başvurması gerekirken, başka bir alacaklının alacağının sırasına karşı koymak istemesi halinde itiraz yoluna gitmesi gerekir.

¹⁰⁶ Sıra cetvelinde masa alacaklarına verilmez ama ileride göreceğimiz üzere, masa alacakları da satıştan elde edilen para ile ödenir.

Sıra cetveline karşı itiraz davası, cetvelin ilanından itibaren **15 gün** içinde iflasa karar veren asliye ticaret mahkemesinde açılmalıdır. Sıra cetveli kendilerine doğrudan tebliğ edilen alacaklılar bakımından süre tebliğden itibaren başlar (m. 235/1).

Asliye ticaret mahkemesi sıra cetveline karşı itiraz davasını basit yargılama usulü ile görür (m. 235/3). Dava, iflas idaresine karşı açılabilceği gibi alacaklılar aleyhine de açılabilir.

Davayı alacaklılar veya istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiler açabilir. Müflis sıra cetveline karşı şikayet yoluna başvurabilir ama itiraz davası açamaz.

Alacaklı itiraz davasını iflas idaresine karşı açabileceği gibi alacaklılara karşı da açabilir:

- **İflas İdaresine Karşı Açılan Sıra Cetveline İtiraz Davası (Kayıt Kabul Davası):** Alacaklı kendi alacağına ilişkin ret kararına veya kısmen kabul kararına itiraz ediyorsa, yani kendi alacağının esasına veya miktarına itiraz ediyorsa, itiraz davasını iflas idaresine karşı açar (m. 235/2). Bu davaya uygulamada “kayıt kabul davası” denir. Davacı alacaklı, alacağın iflas idaresi tarafından tamamen veya kısmen reddedildiğini iddia ederek, reddedilen alacağın sıra cetveline alınmasını ister. Bu yönüyle bu dava, niteliği itibarıyla bir eda davası niteliğindedir. Davada ispat yükü, davacı alacaklının üzerindedir.

Mahkeme, davacının talebi halinde ikinci alacaklılar toplantısına katılıp katılmaması ve ne oranda katılması gerektiği konusunda **15 gün** içinde karar verir (m. 235/2)¹⁰⁷.

- **Diğer Alacaklılara Karşı Açılan Sıra Cetveline İtiraz Davası (Kayıt Silme Davası):** Alacaklı kendi alacağına ilişkin olmayıp, sıra cetveline giren başka bir alacaklının alacağına veya sırasına itiraz ediyorsa itiraz davasını ilgili alacaklıya karşı açar (m. 235/2). Bu davaya ise uygulamada “kayıt silme davası” denir. Bu davada davalı alacaklı kendi alacağının ve sırasının haksız olmadığını ispat etmek zorundadır. Bu yönüyle bu dava bir tespit davasıdır ve davada ispat yükü davalı alacaklının üzerindedir.

Davacı alacaklının davayı kazanması halinde, davayı kaybeden alacaklıya sıra cetveli gereğince ödemesi gereken payla, yargılama giderleri de dahil olmak üzere sıraya bakılmaksızın davacı alacaklının alacağı ödenir. Artan para, davalı alacaklı hariç diğer alacaklılara sıra cetveline göre dağıtılır (m. 235/3).

Mahkemenin itiraz davasını kabul etmesi halinde iflas idaresi tarafından yeniden bir sıra cetveli düzenlenir. Fakat bu yeni sıra cetvelinin ilan edilmesine gerek yoktur.

Sıra Cetveline Karşı Şikayet	Sıra Cetveline Karşı İtiraz Davası
İcra mahkemesine başvurulur.	Asliye ticaret mahkemesine başvurulur.
Alacaklı kendi sırasına karşı koyacaksa şikayet yoluna gitmelidir.	Alacaklı kendi alacağının esasına veya diğer alacaklıların alacaklarına veya sıralarına karşı koyacaksa itiraz davası açma yoluna gitmelidir.
Başvuru süresi ilandan itibaren 7 gündür.	Başvuru süresi ilandan itibaren 15 gündür.
Şikayet yoluna başvuracak kişiler müflis, alacaklılar ve istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişilerdir.	Davayı alacaklılar veya istihkak iddiasında bulunan üçüncü kişiler açabilirler. Müflis sıra cetveline karşı itiraz davası açamaz.
Karar sonucu yeniden düzenlenen sıra cetvelinin ilan edilmesi gerekir.	Karar sonucu yeniden düzenlenen sıra cetvelinin yeniden ilan edilmesine gerek yoktur.

¹⁰⁷ Çekişmeli veya geciktirici koşula bağlı yahut belirli olmayan bir vadeye tabi alacakların hesaba katılıp katılmamasına ve ne oranda katılacağına mahkeme karar verir (m. 302/6).

X. GEÇ BİLDİRİLEN ALACAKLARIN DURUMU

Kanun koyucu, iflas alacaklarının adi tasfiyenin ilanından itibaren 1 aylık süre içinde masaya bildirilmesi gerektiğini öngörmüştür. Fakat bu süre hak düşürücü nitelikte değildir. Dolayısıyla bu 1 aylık süreden sonra da alacaklılar, iflas kapanıncaya kadar iflas idaresine başvurarak alacaklarını kaydettirebilirler (m. 236/1). Geç kalma sebebiyle doğan masraflar alacaklıya aittir. Alacaklı bu masrafları peşin vermeye zorlanabilir (m. 236/2).

İflas idaresi, kendisine geç bildirilen alacaklar hakkında da inceleme yapar (m. 230). Bu inceleme sonucunda alacaklının alacağı kabul edilirse ve bu arada da sıra cetveli düzenlenmişse, sıra cetveli mevcut alacağa göre yeniden düzenlenir ve ilan edilir (m. 236/4). Fakat geç bildirilen alaktan önce geçici dağıtma yapılmışsa, geç başvurusu kabul edilen alacaklının bu geçici dağıtmaya iştirak hakkı yoktur (m. 236/3).

Alacağını geç bildiren alacaklının yeniden hazırlanan sıra cetveline karşı şikayet ve itiraz yollarına başvurma imkanı vardır (m. 236/5).

XI. İKİNCİ ALACAKLILAR TOPLANTISI

İflas idaresi sıra cetvelini hazırladıktan sonra iflas dairesine verir ve alacaklıları ilan yoluyla ikinci alacaklılar toplantısına davet eder (m. 234/1, 237/1). İlan, en az **20 gün** önceden yapılır ve ilanın birer nüshası alacaklılara gönderilir (m. 237/2). Müflis konkordato teklif etmişse, toplantıda bu hususun da görüşüleceği ilanda açıkça belirtilmelidir (m. 237/3).

İkinci alacaklılar toplanmasına iflas müdürü ya da yardımcısı başkanlık eder (m. 237/4). Birinci alacaklılar toplantısında geçerli olan toplantı ve karar yetersayıları ikinci alacaklılar toplantısında da aynen uygulanır (m. 237/4). Buna göre, ikinci alacaklılar toplanmasında da alacak tutarının en az **1/4'ini** temsil eden alacaklının bulunması halinde toplantı yetersayısı sağlanmış olur. Toplantıda bulunan kişilerin sayısı **5'ten** az ise, bunların alacak tutarının en az **yarısına** sahip olmaları gerekir (m. 221/2). Karar yetersayısı ise alacak çoğunluğudur (m. 221/3).

Birinci alacaklılar toplantısından farklı olarak, ikinci alacaklılar toplantısına alacaklı olduğunu iddia eden herkes katılamaz. İkinci alacaklılar toplantısına alacakları iflas idaresince kabul edilmiş alacaklılar ile sıra cetveline itiraz davası açmış alacaklılar arasında asliye ticaret mahkemesinin katılmalarına karar verdiği alacaklılar katılabilirler (m. 237/1).

Alacaklıların toplanmaları mümkün olmazsa veya karar yetersayısı oluşmazsa durum tespit edildikten sonra iflas idaresi, tasfiye süreci bitene kadar görevini yapmaya devam eder (m. 222).

İkinci alacaklılar toplanması, masanın yararına olan tasfiye sürecine ilişkin tüm gerekli konularda kararlar alabilir (m. 238/2). Fakat kanun koyucu, bazı görev ve yetkileri özel olarak düzenlemiştir. Buna göre, ikinci alacaklılar toplanmasının başlıca görev ve yetkileri şunlardır:

- ▶ İflasın açılmasıyla duran davalara devam edilip edilmeyeceğine karar vermek (m. 194),
- ▶ Belirli bir miktarın üzerinde olan alacaklarda sulh olabilmek veya tahkim yapabilmek için iflas idaresine yetki vermek (m. 226/2),
- ▶ Masa mallarının satış usulünü belirlemek (m. 241/1),
- ▶ İflas içi konkordato teklifin görüşmek (m. 237/3),
- ▶ Masa tarafından sonuçlandırılmasına gerek görülmeyen bir davanın takip hakkını, isteyen alacaklıya devretmek (m. 245),

- İflas açıldıktan sonra **6 ay** içinde adi tasfiyenin tamamlanmaması nedeniyle, alacak çoğunluğu dikkate alınarak basit tasfiyeye karar vermek (m. 256),
- Konusu mülkiyet olan istihkak iddiaları hakkında iflas idaresi kararlarını sonuca bağlamak, yani nihai kararı vermek,
- İflas idaresinin görevine devam edip etmeyeceğine karar vermek ve bu konudaki tek-lifini icra mahkemesine bildirmek (m. 238/2),
- İflas masasının menfaatine gördüğü diğer tüm hususlar hakkında karar vermek (m. 238/2).

İkinci alacaklılar toplantısından sonra, alacaklılar yeniden toplantıya çağrılabilir. Alacaklıların çoğunluğu isterse veya iflas idaresi gerekli görürse, alacaklılar üçüncü, dördüncü ve fazlası toplantıya çağrılabilir (İİK m. 240/1). Bu toplantılar hakkında ikinci alacaklılar toplantısına dair hükümler uygulanır.

XII. MASA MALLARININ SATIŞI VE PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI

A. Satış (Paraya Çevirme)

İcra hukukunda olduğu gibi, iflas hukukunda da, alacaklıların alacakları para ile ödenir; masyaya giren malların alacaklılara aynen verilmesi gibi bir durum söz konusu değildir. İflasta satışın hangi usulle yapılacağına kural olarak ikinci alacaklılar toplantısında karar verilir. Bu sebeple, satış işlemi kural olarak ikinci alacaklılar toplantısından sonra yapılır (m. 229/2). Fakat acele satışlar¹⁰⁸ ve rehinli malların satışı ikinci alacaklılar toplantısından önce de yapılabilir (m. 229/2-3).

İflas hukukunda satış için alacaklıların talepte bulunmasına gerek yoktur. Başka bir ifadeyle, iflas idaresi satış işlemi için gerekli hazırlıkları kendiliğinden yapar. Ayrıca, iflasta ayrı bir mükellefiyetler listesi düzenlenmez; mükellefiyetler, sıra cetvelinde gösterilir.

İflasta malların hangi usulle satılacağına ikinci alacaklılar toplanması karar verir (m. 229/2). İcra hukukunda olduğu gibi, iflas hukukunda da normal satış usulü açık artırma ile satıştır. Fakat ikinci alacaklılar toplanması, bazı mal veya hakların pazarlık usulü ile satılmasına karar verebilir (m. 241/1).

İkinci alacaklılar toplanmasının karar vermesi halinde pazarlık taşınmazlar hakkında da uygulanabilir.

Üzerlerinde rehin hakkı bulunan mallar da pazarlık suretiyle yapılabilir; fakat bunun için rehin alacaklısının onayı alınmalıdır (m. 241/2). Ayrıca, üzerinde rehin hakkı bulunan malların satışı için alacaklılar toplanmasının yapılması beklenmez. Bu mallar en yakın ve en uygun zamanda iflas idaresi tarafından satılır (m. 229/3, 185/1).

Ticari ve ekonomik bütünlük arz eden ya da bir bütün hâlinde satıldığı takdirde daha yüksek gelir elde edileceği anlaşılan mal ve haklar ile bu mal ve hakları bünyesinde bulunduran işletmeler bir bütün olarak satılır. Satışta işletmenin devamlılığı ve ekonomiye olan katkısı gözetilir. Bu hâlde taşınmazın paraya çevrilmesi hükümleri uygulanır. Bir bütün olarak satış gerçekleşmezse mal ve haklar ayrı ayrı satılır. Bu hususa ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikte düzenlenir (m. 241/3).

¹⁰⁸ Kıymeti düşecek veya muhafazası masraflı olacak şeyler geciktirilmeksizin satılır. Borsa veya piyasada fiyatı bulunan hisse senedi ve diğer mallar derhal paraya çevrilebilir (m. 229/1).

Satış işlemini yapmaya yetkili organ iflas idaresidir (m. 244). İflas idaresi tarafından açık artırma ile satılacak taşınır ve taşınmaz malların ihalesi, haciz yoluyla takipteki satış ve ihale hükümleri uyarınca gerçekleştirilir (m. 243/1). Ayrıca, artırma ilanı ve hazırlık tedbirleri de haciz yoluya takipte ele aldığımız hükümler uyarınca yapılır (m. 242/1). İpotek alacaklısına ilandan bir nüsha verilir ve kendisine tahmin edilen bedel bildirilir (m. 242/2).

Son olarak, iflâs idaresi; müflisin mağazalarını, eşya depolarını, fabrikalarını, imalathanelerini ve üretime yönelik diğer yerlerini, perakende satış dükkânlarını ve buna benzeyen yerlerini, üzerinde rehin bulunsa bile derhal satabilir (m. 185/4, 210/1).

B. Paraların Paylaştırılması

a) Pay Cetveli ve Son Hesap: İflas idaresi, satılan malların bedeli tahsil edilip alacaklıların sıra cetveli kesinleşince paraların pay cetvelini ve son hesabını yapar (m. 247). Pay cetveli, alacaklılardan her birine ne kadar pay düştüğünü gösteren cetveldir.

Sıra cetveli kesinleşmeden pay cetveli düzenlenemez; pay cetveli kesinleşmeden de kesin dağıtım yapılamaz.

Paraların paylaştırılması için şu sıra takip edilir:

- **1. Sıra; Rehinli Alacaklar:** 2018 yılında yapılan değişiklikle, rehinli alacaklar, devlet alacaklarının önüne geçerek ilk sırada karşılanacaktır. Birden fazla rehinli alacaklı arasındaki sıra, Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirlenir (TMK m. 946, m. 870). Rehin alacaklılarının tamamı alacaklarını elde etmeden ikinci sıradaki alacaklara geçilemez. Fakat, rehinlerin bedelinden rehinin muhafaza ve satış masrafları çıkarılır (İİK m. 248).
- **2. Sıra; Konkordatoda Geçici Mühlet Kararından Sonra Doğmuş Alacaklar:** Kredi kurumları tarafından verilen krediler de dâhil olmak üzere geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle akdedilmiş borçlar, temerrüt hâlinde mühlet sırasında dahi icra takibine konu edilebilir ve rehinli alacaklardan hemen sonra, diğer bütün alacaklardan önce ödenir (İİK m. 308c/4).
- **3. Sıra; Malın Aynından Doğan Kamu Alacakları:** Rehinli alacakların tamamı ödenikten sonra, satılan malın aynından doğan kamu alacaklarına geçilir. Örneğin, taşınmazlar bakımından emlak vergisi, otomobiller bakımından motorlu taşıt vergisi (MTV) bu malların aynından kaynaklanan kamu alacakları olduğu için, ikinci sırada karşılanır.
- **4. Sıra; Masa Alacakları:** Malın aynından doğan kamu alacaklarının da tamamı ödenikten sonra dördüncü sırada masanın iflasın açılması ve tasfiyesi sebebiyle yapmış olduğu masraflar karşılanır (m. 248).
- **5. Sıra; İmtiyazlı Adi Alacaklar:** Daha sonra, arta kalan para ile imtiyazlı alacaklar ödenir. İmtiyazlı alacaklar da tamamen ödenmeden imtiyazsız alacaklara geçilemez. Fakat kanun koyucu, imtiyazlı alacaklar içinde de bir sıra öngörmüştür:
 - İşçi ve işveren ilişkisinden doğan alacaklar ile nafaka alacakları,
 - Velayet ve vesayet nedeniyle malları borçlunun idaresine bırakılan kimselerin bu ilişki nedeniyle doğmuş olan tüm alacakları,
 - Özel kanunlarda imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar.

- **6. Sıra; İmtiyazsız Adi Alacaklar:** Rehinle teminat altına alınan alacaklar, malın aynından doğan kamu alacakları ve imtiyazlı alacaklar dışında kalan diğer tüm özel hukuk alacakları imtiyazsız adi alacak olarak kabul edilir. İmtiyazsız alacaklar, en son sırada karşılanır.

Bir önceki sıra karşılanmadan sonraki sırada yer alan alacağa geçilemez (m. 207/2). Aynı sıradaki alacaklar ise alacak oranınca (garameten) karşılanır (m. 207/1).

Konkordatoda geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle akdedilmiş borçların rehinli alacaklardan hemen sonra ve diğer bütün alacaklardan önce ödeneceğine, dolayısıyla ikinci sırayı alacağına dikkat edilmelidir.

Gemilerin paraya çevrilmesi halinde yapılacak sıra cetveli, bayrağına ve sicile kayıtlı olup olmadığına bakılmaksızın bütün gemiler için Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre düzenlenir (m. 206/6).

İflas idaresi, bir de son hesap düzenler. Son hesap, satıştan elde edilen para ile bundan çıkarılan masrafları ve paranın hangi esaslara göre paylaştırıldığını gösteren bir rapordur. Pay cetveli ve son hesap iflas dairesine bırakılır ve orada **10 gün** bekler (m. 249/1). İflas idaresi her alacaklıya paylarının miktarını bildirir (m. 249/2).

b) Paraların Dağıtılması: Pay cetveli kesinleştikten sonra iflas idaresi, satıştan elde edilen parayı pay cetveline göre dağıtır. Dağıtım yukarıda belirttiğimiz 10 günlük bekleme süresi bittikten sonra yapılır. Pay cetveli ve son hesap hakkında şikayet yoluna başvurulmuşsa, dağıtım bu şikâyet üzerine verilecek kararın dağıtıma etkili olabileceği oranda ertelenebilir (m. 250). Şarta bağlı veya belirsiz vadeli alacaklar için ayrılan paylar bankaya yatırılır (m. 250, m. 9).

Tasfiye sonucunda bütün alacaklılar paralarını tamamen aldıktan sonra artan para ilk önce iflasın açıldığı tarihten itibaren faiz alamamış olan alacaklıların alacakları için hesaplanacak faiz için ödenir (m. 196/3). Buradan da bir para artarsa bu para müflise verilir

Masadaki malların büyük bir kısmı satılmış fakat birkaç masa malının satışı uzun sürmekte veya masa ile ilgili birkaç dava sonuçlanmamışsa, bunların gerçekleşmesi beklenmeden geçici pay cetveli hazırlanıp elde edilen paralar dağıtılabılır. Buna "geçici dağıtım" denir. Geçici dağıtım için sıra cetvelinin düzenlenmesi ve itiraz için gerekli sürenin geçmesi gerekir; fakat sıra cetvelinin kesinleşmesine gerek yoktur (m. 250).

Daha önce de belirttiğimiz üzere, alacaklının alacağını geç bildirmesinden önce geçici dağıtım yapılmışsa, bu alacaklının geçici dağıtmaya iştirak hakkı yoktur (m. 236/3).

c) Borç Ödemeden Aciz Belgesi: İflas idaresi, paraları dağıtırken alacağının tamamını alamamış olan her alacaklıya ödenmemiş miktar için aciz belgesi verir. Aciz belgesinde müflisin alacağı kabul veya reddettiği yazılır. Müflisin alacağı kabul etmesi halinde bu belge, 68. madde bağlamında itirazın kaldırılması yargılamasında kullanılabilecek bir belge niteliğinde olur (m. 251/1). Görüldüğü üzere, iflastaki aciz belgesinin 68. madde bağlamında itirazın kaldırılması yargılamasında kullanılabilmesi için alacağın müflis tarafından kabul edilmesi şarttır.

Aciz belgesi sadece iflas alacaklılarına verilir; masa alacaklılarına verilmez. Ayrıca, iflasta geçici dağıtım sonunda aciz belgesi verilmez. Yine, iflasta geçici aciz belgesi verilmez.

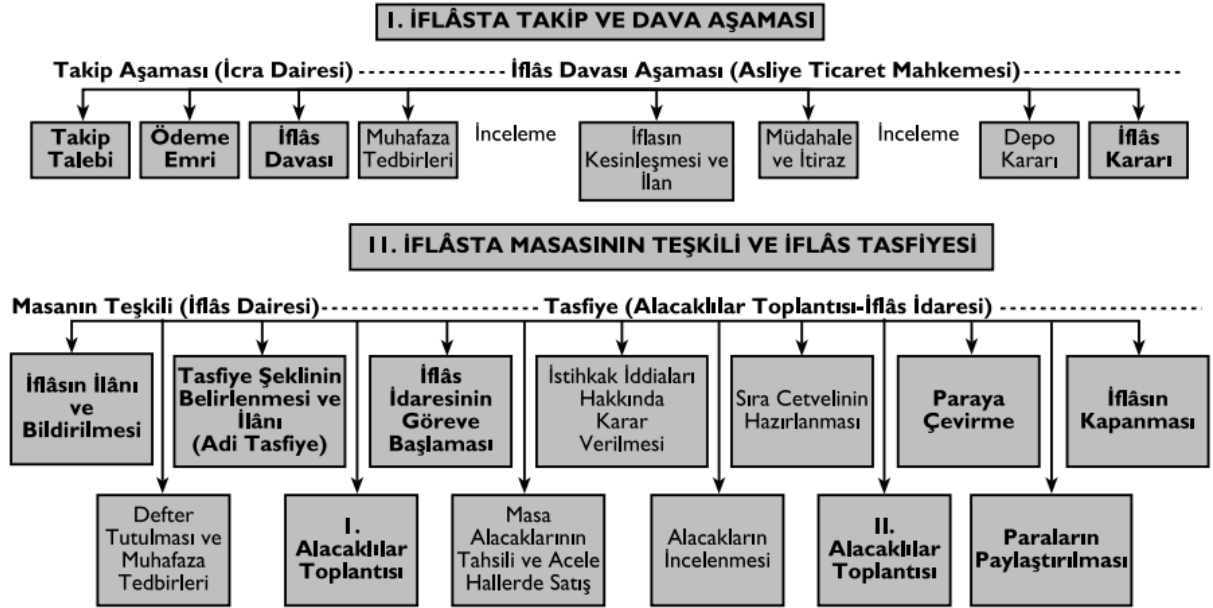
İflastaki aciz belgesinin maddi hukuk bakımından sonuçları, hacizdeki aciz belgesi ile aynıdır (m. 251/2). Fakat iflas masasına giren alacaklarda, faizin işlemeye devam etmesi ve oranı ile faizin ödenmesini düzenleyen 196. madde hükmü saklıdır (m. 251/2).

İflastaki aciz belgesinin takip hukuku bakımından sonuçları ise hacizdeki aciz belgesinden oldukça farklıdır. İflastaki aciz belgesinin takip hukuku bakımından sonuçları ve hacizdeki aciz belgesinden farkları şunlardır:

- **İtirazın Kaldırılması İstenebilir:** İflastaki aciz belgesinin 68. madde bağlamında itirazın kaldırılması yargılamasında kullanılabilecek bir belge niteliğinde sayılabilmesi için müflisin bu alacağı kabul etmiş olması gerekir (m. 251/1). Oysa hacizdeki aciz belgesinin itirazın kaldırılması yargılamasında kullanılabilmesi için alacağın borçlu tarafından kabul edilmesi gerekmez.
- **İflasın Kapanmasından Sonra Müflise Karşı Yeni Mal Edinmedikçe Takip Yapılmaz:** Aciz belgesi sahibi alacaklının iflas kapandıktan sonra müflise karşı aciz belgesine dayanarak yeniden takipte bulunabilmesi için müflisin yeni bir mal edinmiş olması gerekir (m. 251/2). Başka bir ifadeyle, müflis yeni mal iktisap etmedikçe hakkında aciz belgesine dayanılarak yeniden takip talebinde bulunulamaz. Oysa hacizdeki aciz belgesi bakımından böyle bir şart söz konusu değildir.
Müflise yeni mal iktisap etmediği itirazında bulunma imkânını sağlamak niyetiyle üçüncü kişinin hak sahibi kılındığı ama müflisin fiilen tasarruf ettiği mallar, üçüncü kişi bu durumu biliyor veya bilmesi gerekiyorsa, yeni mal sayılır (m. 251/2).
- **1 Yıl İçinde Yapılacak Takiplerde Yeniden Ödeme Emrinin Gönderilmesi Gerekir:** İflasta alacaklı, aciz belgesini aldığı tarihten itibaren **1 yıl** içinde müflise karşı yeni bir takip başlatırsa, yeniden ödeme emrinin gönderilmesi gerekir (m. 251/2). Oysa hacizde alacaklı, aciz belgesini aldığı tarihten itibaren 1 yıl içinde aynı borçluya karşı yeni bir icra takibi başlatırsa, yeniden ödeme emrinin gönderilmesine gerek yoktur (m. 143/3).
- **Tasarrufun İptali Davası Açma Yetkisi Vermez:** İflastaki aciz belgesi, alacaklıya doğrudan tasarrufun iptali davası açma yetkisi vermez. Alacaklının iptal davası açabilmesi için bu davayı açma yetkisinin kendisine devredilmiş olması gerekir (m. 277/1-2). Oysa hacizde alacaklı, aciz belgesine dayanarak borçluya karşı doğrudan tasarrufun iptali davası açabilir (m. 143/2).

d) Kaydedilmemiş Alacakların Durumu: Önceden kaydedilmemesi sebebiyle tasfiyeye girmemiş olan alacaklara aciz belgesi verilen alacaklar hakkındaki hükümler uygulanır (m. 253).

İflasta Aciz Belgesi	Hacizde Aciz Belgesi
İtirazın kaldırılmasında kullanılabilmesi için alacağın müflis tarafından kabul edilmesi şarttır.	İtirazın kaldırılmasında kullanılabilmesi için alacağın borçlu tarafından kabul edilmesi şart değildir.
İflas kapandıktan sonra bu belgeye dayanarak yeni takipler yapabilmek için müflisin yeni mal iktisap etmiş olması gerekir.	İflas kapandıktan sonra bu belgeye dayanarak yeni takipler yapabilmek için borçlunun yeni mal iktisap etmiş olması gerekmez.
Belgenin alındığı tarihten itibaren 1 yıl içinde başlatılan icra takiplerinde müflise yeniden ödeme emrinin gönderilmesi gerekir.	Belgenin alındığı tarihten itibaren 1 yıl içinde başlatılan icra takiplerinde borçluya yeniden ödeme emrinin gönderilmesi gerekmez.
Bu belge, alacaklıya doğrudan tasarrufun iptali davası açma yetkisi vermez.	Bu belge, alacaklıya doğrudan tasarrufun iptali davası açma yetkisi verir.
Bu belgenin maddi hukuk bakımından sonuçları ise hacizdeki ile aynıdır (m. 251/2). Fakat iflas masasına giren alacaklarda, faizin işlemeye devam etmesi ve oranı ile faizin ödenmesini düzenleyen 196. madde hükmü saklıdır (m. 251/2).	

§8. İFLASIN KAPANMASI VE KALDIRILMASI

I. İFLASIN KAPANMASI

A. İflasın Kapanması Kararı

Paralar paylaştırıldıktan sonra alacaklarını tamamen alamayan alacaklılara aciz belgesi verince tasfiye süreci sona erer. Bundan sonra iflas idaresi, bir son rapor hazırlayarak iflasa karar veren asliye ticaret mahkemesinden iflasın kapanmasını talep eder (m. 254/1). Son raporu alan asliye ticaret mahkemesi, iflasın idaresinde hata ve eksiklik görürse durumu icra mahkemesine bildirir (m. 254/2). Bunun üzerine icra mahkemesi, iflas idaresine hataların düzeltilmesi ve eksikliklerin giderilmesi noktasında gerekli uyarıları yapar.

İflas idaresinin hata ve eksiklikleri gidermesinin ardından icra mahkemesi, durumu asliye ticaret mahkemesine bildirir. Asliye ticaret mahkemesi, tasfiyenin bittiğini anladıktan sonra iflasın kapanmasına karar verir (m. 254/3). İflasın kapanması hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır (m. 254/4).

Asliye ticaret mahkemesi, iflasın kapanması talebini basit yargılama usulüne göre heyet halinde inceler (TTK m. 4/2, 5235 s. K. m. 5/3).

İflas dairesi iflasın kapanmasını ilan eder (m. 254/5); iflasın açıldığını bildirdiği ve ilan ettiği usulle, iflasın kapanmasını da gerekli yerlere bildirir ve ilan eder (m. 166/3).

İflasın kapanması, müflisin bu sıfatını ortadan kaldırmaz. Müflisin bu sıfattan kurtulabilmesi için itibarın iadesi yoluna başvurulması gerekir.

B. İflasın Kapanmasından Sonrası

Öncelikle, iflasın kapanması ile iflas idaresinin görevi sona erer. İflasın kapanmasının ardından tasfiyeye girmemiş mal bulunduğunu öğrenen iflas dairesi, bu mala tasfiye devam ediyormuş gibi el koyup satar ve bedelini alacağını eksik almış alacaklılara sıralarına göre dağıtır (m. 255/1). Bunun yanı sıra, geciktirici şarta veya belirsiz vadeye bağlı olması sebebiyle önceden bankaya yatırılmış olan para, iflasın kapanmasından sonra şart gerçekleşmez veya vade gelmezse iflas dairesi tarafından, alacağını tamamen alamamış olan alacaklılara sıralarına göre dağıtılır (m. 255/2).

Ayrıca, takip yetkisi bir alacaklıya devredilmiş olan dava, iflas kapandıktan sonra kazanılırsa elde edilen para, iflas dairesi tarafından, alacaklarını tamamen alamamış olan alacaklılara (davacı alacaklı masraf ve alacağını aldıktan sonra) sıralarına göre dağıtılır (m. 255/3, 245).

II. İFLASIN KALDIRILMASI

İflasın tasfiyesi devam ederken, aşağıdaki üç sebepten birinin gerçekleşmesi halinde asliye ticaret mahkemesine başvurularak iflasın kaldırılması ve malların iade edilmesi talep edilebilir (m. 182/1). İflasın kaldırılması sebepleri şunlardır:

- **Bütün Alacaklıların Taleplerini Geri Çekmesi:** Alacaklarını iflas masasına yazdırmış olan alacaklıların taleplerini geri çekmesi halinde, müflis, asliye ticaret mahkemesinden iflasın kaldırılmasını isteyebilir. Fakat bunun için, müflisin, alacaklıların bütün taleplerini

geri çektiğini gösterir belge sunması şarttır. Alacaklarını sıra cetveline kaydettirmemiş alacaklıların taleplerini geri çekmesi bu kapsamda değerlendirilmez.

Alacaklıların taleplerini geri çekmesi, söz konusu alacaktan vazgeçtikleri anlamına gelmez.

- **Bütün Borçların İtfa Edilmesi:** Müflis, bütün borçları itfa ederse asliye ticaret mahkemesinden iflasın kaldırılmasını isteyebilir. Falat bunun için müflisin bütün borçları itfa ettiğini gösterir belge sunması şarttır.
- **İflas İçi Konkordato Teklifinin Mahkeme Tarafından Tasdik Edilmesi:** İflas içi konkordato teklifinin asliye ticaret mahkemesi tarafından tasdik edilmesi ve bu kararın kesinleşmesi üzerine iflâs idaresi iflâsa hükmeden mahkemeden iflâsın kaldırılmasını ister (m. 309/5). Dikkat edilirse, iflas içi konkordato teklifinin mahkeme tarafından tasdik edilmesi halinde iflasın kaldırılmasını müflis değil, iflas idaresi istemektedir.

İflasın kaldırılması için talepte bulunmak gerekir. Bu sebeplerden herhangi birinin gerçekleşmesi, iflasın kalkması sonucunu kendiliğinden doğurmayacağı gibi, asliye ticaret mahkemesi de iflasın kaldırılmasına re'sen karar veremez. Talep üzerine, iflasa karar veren asliye ticaret mahkemesi, iflası kaldırılmasına karar verir (m. 182/1). Asliye ticaret mahkemesi, iflasın kaldırılması talebini de basit yargılama usulüne göre heyet halinde inceler (TTK m. 4/2, 5235 s. K. m. 5/3).

İflasın kaldırılmasını talep edecekler, kaldırma sebebine göre değişir. İflasın kaldırılmasını;

- *Bütün alacaklıların taleplerini geri çekmeleri halinde, **müflis**;*
- *Bütün borçların ödenmesi halinde, **müflis**;*
- *İflas içi konkordato teklifinin tasdik edilmesi halinde ise **iflas idaresi** talep eder.*

Yani, iflas içi konkordato teklifinin mahkeme tarafından tasdik edilmesi halinde iflasın kaldırılmasını müflis talep etmez.

İflâsın kaldırılmasına, alacak hakkındaki taleplerin kaydı için verilen sürenin (1 ay) bitmesinden iflâsın kapanmasına kadar karar verilir. Yani iflasın kaldırılması kararı en erken, 1 aylık sürenin bitmesinden sonra; en geç, iflasın kapanması anına kadar verilir. İflâsın kaldırılması hakkında verilen hükme karşı tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre yapılır (m. 182/2).

İflasın kaldırılmasına ilişkin karar ilan edilir (m. 182/3). İflas dairesi, iflasın açıldığını bildirdiği ve ilan ettiği usulle, iflasın kaldırılmasını da gerekli yerlere bildirir ve ilan eder (m. 166/3).

İflasın kaldırılması kararının kesinleşmesi üzerine, iflasın tüm hüküm ve sonuçları ortadan kalkar. Böylece, borçlu hiç iflas etmemiş gibi olur ve müflis sıfatından kurtulur. Bundan sonra borçlu, masaya giren mallarını geri kazanarak bunlar üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir. Müflisin bunun için itibarın iadesi yoluna gitmesi de gerekmez.

İflasın kaldırılmasıyla iflas idaresinin görevi de sona erer ve bundan sonra tasfiye işlemine devam edilemez; fakat yapılmış işlemler geçerliliğini korur. Örneğin, mallardan bir kısmı satılmışsa bu satış işlemi geçerlidir; bu durumda borçluya satılan mallar iade edilemese de satıştan elde edilen bedel iade edilir. Son olarak, iflasın kaldırılması üzerine borçlu, durmuş olan hukuk davalarına devam edebilir. Ayrıca, iflas masasının yürüttüğü takip ve davalar bakımından takip yetkisi borçluya geçer.

İflasın Kapanması	İflasın Kaldırılması
İflasın kapanması tasfiye sona erdikten sonra söz konusu olur.	İflasın kaldırılması tasfiye devam ederken söz konusu olur.
İflasın kapanma sebebi tasfiyenin sona ermesidir.	İflasın kaldırılmasının sebepleri alacaklıların taleplerini çekmesi, borçların ödenmesi veya iflas için konkordato teklifinin mahkemece kabul edilmesidir.
İflasın kapanması müflisi bu sıfattan kurtarmaz.	İflasın kaldırılması müflislik sıfatını sona erdirmir.
İflasın kapanmasını iflas idaresi talep eder.	İflasın kaldırılmasını müflis ve bir durumda iflas idaresi talep eder.

SEKİZİNCİ BÖLÜM KONKORDATO

§1. KONKORDATOYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

Borçlunun elinde olmayan sebeplerle işleri iyi gitmemiş, mali durumu bozulmuş ve malvarlığının aktif bütünü borçlarını ödemeye yetmeyecek duruma gelmiş olabilir. Bu tür durumlarda borçluyu borçlarını vadesinde ödemesi için zorlamak, onun ticari hayatını sona erdirebilir. Borçlunun ticarete devam edememesi de alacaklıların alacaklarını hiçbir şekilde elde edememelerine sebep olabilir. İşte kanun koyucu, bu tehlikelere karşı, konkordato müessesesini kabul etmiştir.

Konkordato, elinde olmayan sebeplerle işleri iyi gitmeyen, mali durumu bozulmuş olan ve bu sebeple vadesi gelmiş borçlarını ödeyemeyen veya ödeyememe tehlikesiyle karşı karşıya kalan borçlunun yaptığı teklifin kabul edilmesi ve yetkili makamca onaylanması halinde, belirli bir zaman diliminde tüm adi borçlarını teklifine uygun olarak ödemesini mümkün kılan bir hukuiki imkandır. Konkordato bir takip yolu değildir. Tam tersine, konkordato, borçlunun muhtemel takiplerden ve özellikle iflastan korunabilmesi için başvurabileceği son çaredir.

Konkordatodan faydalanabilecek kişilerin iflasa tabi kişilerden olmaları gerekmez; iflasa tabi olsun veya olmasın herkes konkordatodan faydalanabilir. Bu anlamda, konkordato teklifinde bulunabilecek kişinin tacir olup olmaması da önemli değildir.

İcra ve İflas Kanunu'nda, 2018 yılında yürürlüğe giren 7101 sayılı Kanun'la konkordatoya ilişkin hükümlerde çok önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin en önemlisi de, iflasın ertelenmesi müessesesinin yürürlükten kaldırılmasıdır. 7101 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 15 Mart 2018 tarihinden sonra, iflasın ertelenmesi talebinde bulunmak mümkün değildir.

II. KONKORDATONUN ÇEŞİTLERİ

Konkordato, yapılış biçimi bakımından "tenzilât (yüzde) konkordatosu", "vade konkordatosu" ve "karma konkordato" şeklinde bir ayrıma tabidir. Alacaklıların alacaklarının bir kısmından feragat etmesi halinde tenzilât (yüzde) konkordatosundan; alacaklılar için yeni bir ödeme zamanının belirlenmesi halinde vade konkordatosundan; hem alacaklıların alacaklarının bir kısmından feragat etmesi hem de yeni bir ödeme zamanının belirlenmesi halinde ise karma konkordatodan söz edilir.

Konkordato, yapılış zamanı bakımından iflas içi konkordato ve iflas dışı konkordato şeklinde bir ayrıma tabidir. İflas tabi borçlunun iflas süreci içinde konkordato teklif etmesi halinde iflas içi konkordatodan; iflasa tabi olsun veya olmasın, borçlunun iflas süreci dışında konkordato teklif etmesi halinde ise iflas dışı konkordatodan söz edilir.

Konkordato, yapılış amacı bakımından ise adi konkordato ve malvarlığının terki suretiyle konkordato şeklinde bir ayrıma tabidir. Adi konkordatoda amaç borçların tasfiyesi iken, malvarlığının terki suretiyle konkordatoda ise amaç borçlunun malvarlığının tasfiyesidir.

§2. ADİ KONKORDATO

I. İFLAS DIŞI (İFLASTAN ÖNCE) KONKORDATO

A. Konkordato Talebi

Borçlarını vadesi geldiği halde ödeyemeyen veya vadesinde ödeyememe tehlikesi altında bulunan herhangi bir borçlu, vade verilmek veya tenzilat yapılmak suretiyle borçlarını ödeyebilmek veya muhtemel bir iflâstan kurtulmak için konkordato talep edebilir (m. 285/1). Konkordato talep edebilecek kişi sadece borçlu değildir. İflas talebinde bulunabilecek her alacaklı, gerekçeli bir dilekçeyle, borçlu hakkında konkordato işlemlerinin başlatılmasını isteyebilir (m. 285/2).

Alacaklının konkordato talebinde bulunabilmesi için iflas talebinde bulunabilecek bir alacaklı olması gerekir.

Konkordatoda görevli mahkeme asliye ticaret mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise; iflasa tabi olan borçlu (tacir) için borçlunun işlem merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi¹⁰⁹, iflasa tabi olmayan borçlu için ise borçlunun yerleşim yerindeki asliye ticaret mahkemesidir (m. 285/3, 154/1). İcra mahkemesinin bu aşamada bir görevi yoktur.

Konkordato talebinde bulunan kişi, Adalet Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan tari-fede belirtilen konkordato gider avansını yatırmak zorundadır. Bu durumda Hukuk Muhakeme-leri Kanunu'nun ilgili hükümleri kıyasen uygulanır (m. 285/4).

B. Konkordato Talebine Eklenerek Belgeler

Borçlu, konkordato talebine aşağıdaki belgeleri eklemelidir (m. 286/1):

- Konkordato ön projesi,
- Son bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu,
- Maddi ve maddi olmayan duran varlıklara ait olup defter değerlerini içeren listeler,
- Alacaklıları, alacak miktarlarını ve alacaklıların imtiyaz durumunu gösteren liste,
- Konkordato ön projesinde yer alan teklife göre alacaklıların eline geçmesi öngörülen miktar ile borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktarı karşılaştırmalı olarak gösteren tablo,
- Konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşmesinin kuvvetle muhtemel olduğunu gösteren finansal analiz raporları ile dayanakları,
- Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunca yetkilendirilen bağımsız denetim kuruluşu tarafından Türkiye Denetim Standartlarına göre yapılacak denetim kapsamında hazırlanan ve konkordato ön projesinde yer alan teklifin gerçekleşeceği hususunda makul güvence veren denetim raporu ile dayanakları¹¹⁰.

Borçlu, konkordato sürecinde mahkeme veya komiser tarafından istenebilecek diğer belge ve kayıtları da ibraz etmek zorundadır (m. 286/3). Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 286/5).

¹⁰⁹ Merkezleri yurt dışında bulunan ticari işletmeler hakkında yetkili mahkeme, Türkiye'deki şubenin, birden fazla şubenin bulunması halinde merkez şubenin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesidir (m. 285/3, 154/2).

¹¹⁰ Bu kapsamda düzenlenecek raporlar ve bu raporlara dayanak olacak denetimlerde, denetim kuruluşlarının faaliyetleri, hak ve yükümlülükleri, raporların inceleme ve denetimleri, bu raporlar sebebiyle doğacak idari ve hukuki sorumluluk ile diğer hususlar hakkında 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümleri uygulanır (m. 286/4).

Sunulan mali tabloların tarihinin, başvuru tarihinden en fazla 45 gün önce olabileceğine ilişkin hüküm 6 Aralık 2018 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.

C. Geçici Mühlet Verilmesi

Konkordato talebi üzerine mahkeme, gerekli belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde içerik incelemesi yapmadan **derhal** geçici mühlet kararı verir ve borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır (m. 287/1).

Konkordato işlemlerinin başlatılması alacaklılardan biri tarafından talep edilmişse, mahkeme borçluya gerekli belge ve kayıtları sunması için makul bir süre verir. Geçici mühlet kararı, borçlunun gerekli belge ve kayıtları mahkeme tarafından verilen makul süre içinde ve eksiksiz olarak sunması hâlinde verilir. Bu durumda anılan belge ve kayıtların hazırlanması için gerekli masraf alacaklı tarafından karşılanır. Belge ve kayıtların süresinde ve eksiksiz olarak sunulmaması hâlinde geçici mühlet kararı verilmez ve alacaklının yaptığı konkordato talebinin reddine karar verilir (m. 287/2).

Mahkeme, geçici mühlet kararıyla birlikte konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olup olmadığının yakından incelenmesi amacıyla **1 geçici konkordato komiseri** görevlendirir. Alacaklı sayısı ve alacak miktarı dikkate alınarak gerektiğinde **3** komiser de görevlendirilebilir. **3 komiser görevlendirilmesi durumunda komiserlerden 1'i, mahkemenin bulunduğu ilde faaliyet göstermek şartıyla Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yetkilendirilmiş bağımsız denetçiler arasından seçilir.** Birazdan ele alacağımız konkordato komiserinin görevlerine ilişkin 290. madde, geçici konkordato komiseri hakkında da kıyasen uygulanır (m. 287/3).

*Geçici mühlet **3 aydır.** Mahkeme bu 3 aylık süre dolmadan borçlunun veya geçici komiserin yapacağı talep üzerine geçici mühleti en fazla **2 ay** daha uzatabilir, uzatmayı borçlu talep etmişse geçici komiserin de görüşü alınır. Geçici mühletin toplam süresi **5 ayı** geçemez (m. 287/4).*

İleride göreceğimiz m. 291 ve m. 292, geçici mühlet hakkında kıyasen uygulanır (m. 287/5).

Geçici mühlet talebinin kabulü, geçici komiser görevlendirilmesi, geçici mühletin uzatılması ve tedbirlere ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz (m. 287/6).

D. Geçici Mühletin Sonuçları, İlanı ve Bildirimi

Geçici mühlet, birazdan ele alacağımız kesin mühletin sonuçlarını doğurur (m. 288/1).

Mahkemece geçici mühlet kararı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile Basın-İlan Kurumunun resmî ilân portalında ilân edilir ve derhal tapu müdürlüğüne, ticaret sicili müdürlüğüne, vergi dairesine, gümrük ve posta idarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, Türkiye Katılım Bankaları Birliğine, yerel ticaret odalarına, sanayi odalarına, taşınır kıymet borsalarına, Sermaye Piyasası Kuruluna ve diğer gerekli yerlere bildirilir (m. 288/2).

İlanda ayrıca alacaklıların, ilândan itibaren **7 günlük** kesin süre içinde **dilekçeyle** itiraz ederek konkordato mühleti verilmesini gerektiren bir hâl bulunmadığını delilleriyle birlikte ileri sürebilecekleri ve bu çerçevede mahkemeden konkordato talebinin reddini isteyebilecekleri belirtilir (m. 288/2).

Geçici mühletin uzatılmasına ve geçici mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ilişkin kararlar da aynı şekilde ilân edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 288/3).

E. Kesin Mühlet Verilmesi ve Alacaklılar Kurulunun Oluşturulması

Mahkeme, kesin mühlet hakkındaki kararını geçici mühlet içinde verir (m. 289/1). Kesin mühlet hakkında bir karar verilebilmesi için, mahkeme borçluyu ve varsa konkordato talep eden alacaklıyı duruşmaya davet eder. Geçici komiser, duruşmadan önce yazılı raporunu sunar ve mahkemece gerekli görülürse, beyanı alınmak üzere duruşmada hazır bulunur. Mahkeme yapacağı değerlendirmede, itiraz eden alacaklıların dilekçelerinde ileri sürdükleri itiraz sebeplerini de dikkate alır (m. 289/2).

Konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması hâlinde borçluya **1 yıllık kesin mühlet** verilir. Bu kararla birlikte mahkeme, yeni bir görevlendirme yapılmasını gerektiren bir durum olmadığı takdirde geçici komiser veya komiserlerin görevine devam etmesine karar verir ve dosyayı komisere tevdi eder (m. 289/3).

Mahkemece, kesin mühlet kararıyla beraber veya kesin mühlet içinde uygun görülecek bir zamanda **7 alacaklıyı geçmemek, herhangi bir ücret takdir edilmemek ve tek sayıda olmak kaydıyla** ayrıca bir **alacaklılar kurulu** oluşturulabilir. Bu durumda alacaklı, hukuki nitelik itibarıyla birbirinden farklı olan alacaklı sınıfları ve varsa rehinli alacaklılar, alacaklılar kurulunda hakkaniyete uygun şekilde temsil edilir. Alacaklılar kurulu oluşturulurken komiserin de görüşü alınır. Alacaklılar kurulu her ay en az bir kere toplanır ve hazır bulunanların oy çokluğuyla karar alır. Komiser bu toplantıda hazır bulunarak alınan kararları toplantıya katılanların imzasını almak suretiyle tutanağa bağlar. Alacaklı sayısı, alacak miktarı ve alacakların çeşitliliği dikkate alınarak alacaklılar kurulunun zorunlu olarak oluşturulacağı hâller ile alacaklılar kuruluna ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikte gösterilir (m. 289/4).

*Kesin mühlet süresi **1 yıldır**. Güçlük arz eden özel durumlarda kesin mühlet, komiserin bu durumu açıklayan gerekçeli raporu ve talebi üzerine mahkemece **6 aya** kadar uzatılabilir. Borçlu da uzatma talebinde bulunabilir; bu takdirde komiserin de görüşü alınır. Her iki hâlde de uzatma kesin mühletin sonra ermesinden önce istenir ve uzatma kararı vermeden önce, alacaklılar kurulunun da görüşü alınır (m. 289/5).*

Kesin mühlet verilmesi, kesin mühletin uzatılması ve kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine ilişkin kararlar 288. maddedeki usulle ilân edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 289/6).

F. Konkordato Komiseri ve Alacaklılar Kurulu ile Bunların Görevleri

a) Konkordato Komiseri: Dosyayı teslim alan komiser kesin mühlet içinde, konkordatonun tasdikine yönelik işlemleri tamamlayarak dosyayı raporuyla birlikte mahkemeye iade eder (m. 290/1). Komiserin görevleri şunlardır (m. 290/2):

- Konkordato projesinin tamamlanmasına katkıda bulunmak,
- Borçlunun faaliyetlerine nezaret etmek,
- Kanunda verilen görevleri yapmak,
- Mahkemenin istediği konularda ve uygun göreceği sürelerde ara raporlar sunmak,
- Alacaklılar kurulunu konkordatonun seyri hakkında düzenli aralıklarla bilgilendirmek,
- Talepte bulunan diğer alacaklılara konkordatonun seyri ve borçlunun güncel malî durumu hakkında bilgi vermek,
- Mahkeme tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Konkordato komiserinin kendisine bildirilen alacakları kabul veya reddetme yetkisi yoktur. Bu yetki bizzat borçluya aittir.

Tutanak tutma yükümlülüğü (m. 8), iş görme yasağı (m. 10), sözleşme yapma yasağı (m. 11), şikayet (m. 16), tebligat (m. 21) ve icra dairelerinin doğrudan yazışma yetkisine (m. 359) ilişkin hükümler kıyas yoluyla komiserler hakkında da uygulanır (m. 290/3).

Komiserin konkordato işlemleri ile ilgili şikayetler, asliye ticaret mahkemesi tarafından kesin olarak karara bağlanır (m. 290/4).

Komiser, bilirkişilik bölge kurulları tarafından oluşturulan komiser listesinden seçilir. Listeye kayıt için Adalet Bakanlığı tarafından izin verilen kurumlardan alınacak eğitimin tamamlanmış olması zorunludur. Ayrıca, *Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu*, komiser olarak görevlendirilebilecek, yetkilendirilmiş bağımsız denetçileri liste hâlinde bilirkişilik bölge kurullarına bildirir. Listede görevlendirilecek komiser bulunmaması hâlinde liste dışından görevlendirme yapılır ve bu durum bölge kuruluna bildirilir. Bir kişi eş zamanlı olarak **5'ten** fazla dosyada geçici komiser ve komiser olarak görev yapamaz (m. 290/5).

Komiser, kusurundan ileri gelen zarardan sorumludur. Bu davalara adli yargıda bakılır (m. 290/5, 227/4). Ayrıca komiser TCK'nın uygulanması bakımından memur sayılır (m. 290/5, 227/5).

Konkordato komiserinin nitelikleri, eğitimi, eğitim verecek kurumlar ve eğitimden muaf tutulacaklar ile komiserliğe ilişkin diğer hususlar Adalet Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir (m. 290/6). Mahkeme tarafından atanacak komiserin tarafsız bir kişi olması gerekir. Bu sebeple, borçlu ve alacaklıları, bunlarla ekonomik açıdan ilişki içinde bulunanlar, bunlarla aralarında hizmet veya vekalet ilişkisi bulunanlar ile hakim ve savcılar komiser olarak atanamazlar. Tüzel kişilerin de konkordato komiseri olarak atanmaları mümkün değildir.

b) Alacaklılar Kurulu: Alacaklılar kurulu, komiserin faaliyetlerine nezaret eder; komisere tavsiyelerde bulunabilir ve kanunun öngördüğü hâllerde mahkemeye görüş bildirir. Alacaklılar kurulu komiserin faaliyetlerini yeterli bulmazsa, mahkemeden komiserin değiştirilmesini gerektiren bir raporla isteyebilir. Mahkeme bu talep hakkında borçluyu ve komiseri dinledikten sonra kesin olarak karar verir (m. 290/7).

G. Borçlunun Malî Durumunun Düzelmeye Nedeniyle Kesin Mühletin Kaldırılması

Konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin, kesin mühletin sona ermesinden önce gerçekleştiğinin komiserin yazılı raporuyla mahkemeye bildirilmesi üzerine mahkeme, re'sen, kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine karar verir. Bu karar, 288. maddedeki usulle ilan edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 291/1). Mahkeme, bu kapsamda kesin mühletin kaldırılmasına karar vermeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder; diğer alacaklıları ise gerekli görürse davet eder (m. 291/2).

H. Kesin Mühlet İçinde Konkordato Talebinin Reddi İle İflâsın Açılması

İflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra aşağıdaki durumların gerçekleşmesi hâlinde komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına re'sen karar verir (m. 292/1):

- Borçlunun malvarlığının korunması için iflâsın açılması gerekiyorsa,

- Konkordatonun başarıya ulaşamayacağı anlaşılıyorsa,
- Borçlu, konkordato mühletinin sonuçlarına aykırı davranır veya komiserin talimatlarına uymazsa ya da borçlunun alacaklıları zarara uğratma amacıyla hareket ettiği anlaşılıyorsa,
- Borca batık olduğu anlaşılan bir sermaye şirketi veya kooperatif, konkordato talebin-den feragat ederse.

İflâsa tabi olmayan borçlu bakımından ise 2. ve 3. maddelerdeki hâllerin kesin mühlet in verilmesinden sonra gerçekleşmesi durumunda, komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine re'sen karar verir (m. 292/2).

Mahkeme, bu hüküm uyarınca karar vermeden önce borçlu ve varsa konkordato talep eden alacaklı ve alacaklılar kurulunu duruşmaya davet eder; diğer alacaklıları ise gerekli görürse davet eder (m. 292/3).

İ. Kanun Yolları

Kesin mühlet talebinin değerlendirilmesi sonucunda, hakkında iflâs kararı verilmeyen borçlunun konkordato talebinin reddine karar verilirse, borçlu veya varsa konkordato talep eden alacaklı bu kararın tebliğinden itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesinin kararı kesindir, dolayısıyla temyiz edilemez. Bölge adliye mahkemesi tarafından ilk derece mahkemesi kararı kaldırılarak mühlet kararı verildiği hâllerde dosya, komiserin görevlendirilmesi de dahil olmak üzere müteakip işlemlerin yürütülmesi için ilk derece mahkemesine gönderilir (m. 293/2).

Mahkemenin veya bölge adliye mahkemesinin konkordato talebinin reddiyle birlikte borçlunun iflâsına da karar verdiği hâllerde iflas kararına ilişkin kanun yolu hükmü (m. 164) uygulanır. Buna göre, bu karara karşı **2 hafta** içinde istinaf yoluna gidilebilir. Bölge adliye mahkemesinin verdiği kararlara karşı da **2 hafta** içinde temyiz yoluna gidilebilir (m. 293/3).

Görüldüğü üzere, borçlunun iflasına karar verilmeksizin sadece konkordato talebinin reddine karar verilmişse temyiz yolu kapalıdır; fakat konkordato talebinin reddiyle birlikte borçlunun iflasına da karar verilmişse bölge adliye mahkemesi kararına karşı temyiz yolu açıktır.

Kesin mühlet talebinin kabulü ile mühlet in kaldırılması talebinin reddine ilişkin kararlara karşı kanun yoluna başvurulamaz (m. 293/1).

J. Kesin Mühletin Sonuçları

a) Kesin Mühletin Alacaklılar Bakımından Sonuçları: Kesin mühlet in alacaklılar bakımından sonuçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Mühlet içinde borçlu aleyhine kamu alacaklarına ilişkin 6183 sayılı Kanun'a göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve önceden başlamış takipler durur (m. 294/1). Fakat, birinci sıradaki imtiyazlı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir (m. 294/2). Ayrıca, mühlet sırasında rehinle temin edilmiş alacaklar sebebiyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir (m. 295).
- Mühlet içinde ihtiyatî tedbir ve ihtiyatî haciz kararları uygulanmaz (m. 294/1).
- Mühlet içinde, bir takip işlemi ile kesilebilen zamanaşımı ve hak düşürücü süreler işlemez (m. 294/1).

- Tasdik edilen konkordato projesi aksine hüküm içermediği takdirde kesin mühlet tarihinden itibaren rehinle temin edilmemiş her türlü alacağa faiz işlemesi durur (m. 294/3).
- Takas yapılacaksa, iflasta takas hükümleri (m. 200-201) çerçevesinde yapılabilir. Bu hükümlerin uygulanmasında geçici mühletin ilânı tarihi esas alınır (m. 294/4).
- Hacizli mallar hakkında niteliğine uygun düştüğü ölçüde 186. madde hükmü uygulanır (m. 294/5)¹¹¹.
- Konkordato mühletinin verilmesinden önce, müstakbel bir alacağın devri sözleşmesi yapılmış ve devredilen alacak konkordato mühletinin verilmesinden sonra doğmuş ise, bu devir hükümsüzdür (m. 294/6).
- Konusu para olmayan alacaklar, alacaklı tarafından, ona eşit kıymette para alacağına çevrilerek komiserlere bildirilir. Fakat borçlu, komiserin onayıyla taahhüdün aynen ifasını üstlenmekte serbesttir (m. 294/7).

b) Kesin Mühletin Rehinli Alacaklılar Bakımından Sonuçları: Mühlet sırasında rehinle temin edilmiş alacaklar sebebiyle rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir ancak bu takip sebebiyle muhafaza tedbirleri alınamaz ve rehinli malın satışı gerçekleştirilemez (m. 295).

Fakat, rehinli malın konkordato projesine göre işletme tarafından kullanılması öngörülüyorsa veya kıymeti düşecek ya da muhafazası masraflı olacak ise kesin mühletin borçlu bakımından sonuçlarına ilişkin usule göre satışına izin verilebilir. Satış gelirinden rehinli alacaklıya rehin bedeli kadar ödeme yapılır (m. 295/2).

c) Kesin Mühletin Sözleşmeler Bakımından Sonuçları: Sözleşmenin karşı tarafının konkordato projesinden etkilenip etkilenmediğine bakılmaksızın, borçlunun taraf olduğu ve işletmesinin faaliyetinin devamı için önem arz eden sözleşmelerin devamı esastır. Bu hüküm kapsamında geçici ve kesin mühlet süresince devam eden sözleşmeler nedeniyle borçlanılan edimler karşılıklı olarak ifa edilir. Bu sözleşmelerde yer alıp da borçlunun konkordato talebinde bulunmasının sözleşmeye aykırılık teşkil edeceğine, haklı fesih sebebi sayılacağına yahut borcu muaccel hâle getireceğine ilişkin hükümler, borçlunun konkordato yoluna başvurusu durumunda uygulanmaz. (m. 296/1). Dolayısıyla, sözleşmede bu yönde bir hüküm bulunsa dahi sözleşme, borçlunun konkordatoya başvurduğu gerekçesiyle sona erdirilemez ve taraflar geçici ve kesin mühlet süresince edimlerini ifa etmeye devam ederler.

Konkordato mühletinin verilmesiyle, borçlunun taraf olduğu ve işletmesinin faaliyetinin devamı için önem arz eden sözleşmelerin sona ermeyeceği, edimlerin karşılıklı olarak ifa edilmeye devam edeceği hükmü Haziran 2021'de yapılan değişiklikle getirilmiştir.

Borçlu, tarafı olduğu ve konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen aşırı külfetli sürekli borç ilişkilerini, komiserin uygun görüşü ve mahkemenin izniyle herhangi bir zamanda sona erecek şekilde feshedebilir. Bu çerçevede ödenmesi gereken tazminat, konkordato projesine tabi olur. Hizmet sözleşmelerinin feshine ilişkin özel hükümler saklıdır (m. 296/2).

¹¹¹ İhtiyaten haczedilmiş mallarla iflas açıldığı zaman paraya çevrilmemiş mahcuz mallar masaya girer (m. 186/1). İflasın açılmasından evvel paraya çevrilmiş bulunan mahcuz malların bedeli, 138 ila 144 üncü maddeler hükümlerine göre haciz koyduran alacaklılara paylaştırılır. Artan kısım iflas masasına intikal eder (m. 186/2).

Borçlunun konkordatonun amacına ulaşmasını engelleyen sürekli borç ilişkilerini feshedebilmesi için, bu borç ilişkilerinin aşırı külfetli olması ve mahkemenin izninin bulunması şarttır.

İflastan farklı olarak, konkordato da kesin mühletin verilmesi, borçlunun borçlarını muaccel hale getirmez.

d) Kesin Mühletin Borçlu Bakımından Sonuçları: Kesin mühlet içinde borçlu, komiserin nezareti altında işlerine devam edebilir. Fakat, mühlet kararı verirken veya mühlet içinde mahkeme, bazı işlemlerin geçerli olarak ancak komiserin izni ile yapılmasına veya borçlunun yerine komiserin işletmenin faaliyetini devam ettirmesine karar verebilir (m. 297/1).

Borçlu, mahkemenin izni dışında mühlet kararından itibaren rehin tesis edemez, kefil olamaz ve ivazsız tasarruflarda bulunamaz; taşınmazını, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınırını ve işletmenin devamlı tesisatını devredemez ve sınırlandıramaz. Aksi hâlde yapılan işlemler hükümsüzdür. Mahkeme bu işlemler hakkında karar vermeden önce komiserin görüşünü almak zorundadır (m. 297/2).

Daha önce, borçlunun mühlet kararından itibaren taşınurlarını devretmesinin ve sınırlandırmasının önünde herhangi bir engel bulunmamaktaydı. Fakat 2021'de yapılan değişiklikle, borçlunun, mühlet kararından itibaren, işletmenin faaliyetinin devamı için önem arz eden taşınurlarını da devretmesi veya sınırlandırması yasaklanmıştır.

Borçlunun buradaki hükümlere yahut komiserin ihtarlarına aykırı davranması halinde mahkeme, borçlunun malları üzerindeki tasarruf yetkisini kaldırabilir veya konkordato teklifinin reddine ve borçlu iflasa tabi ise iflasın açılmasına karar verir (m. 297/3, 292).

Mahkemenin buradaki hükümler kapsamında aldığı kararlar, 288. maddedeki usulle ilan edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 297/4).

K. Defter Tutulması ve Rehinli Malların Kıymetinin Takdiri

Komiser, görevlendirilmesini müteakip borçlunun malvarlığının bir defterini yapar ve malların kıymetlerini takdir eder. Borçlunun başka yerlerde malları varsa bu işlem o yer icra dairesi aracılığıyla yaptırılabilir (m. 298/1). Komiser rehinli malların kıymetinin takdirine ilişkin kararını alacaklıların incelemesine hazır bulundurur; kıymet takdiri kararı alacaklılar toplantısından önce yazılı olarak rehinli alacaklılara ve borçluya bildirilir (m. 298/2). Rehinli taşınmaz malların bu kapsamdaki kıymet takdiri, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu uyarınca gayrimenkul değerlendirme uzmanlığı lisansı ile yetkilendirilen kişilere yaptırılabilir (m. 298/4).

İlgililer, **7 gün** içinde ve masrafını önceden vermek kaydıyla, mahkemeden rehinli malların kıymetini yeniden takdir etmesini isteyebilirler. Eğer yeni kıymet takdiri bir alacaklı tarafından istenmiş ve takdir edilen kıymet, kayda değer bir şekilde değişmişse alacaklı borçludan masraflarının ödenmesini talep edebilir (m. 298/3).

L. Alacaklıları Alacaklarını Bildirmeye ve Borçluyu da Alacaklar Hakkında Beyana Davet

Alacaklılar, komiser tarafından 288. maddedeki usulle yapılacak ilânla, ilân tarihinden itibaren **15 gün** içinde alacaklarını bildirmeye davet edilir. Ayrıca, ilânın birer sureti adresi belli olan

alacaklılara posta ile gönderilir. İlânda, alacaklarını bildirmeyen alacaklıların bilançoda kayıtlı olmadıkça konkordato projesinin müzakerelerine kabul edilmeyecekleri ihtarı yazılır (m. 299).

Komiser, borçluyu da iddia olunan alacaklar hakkında açıklamada bulunmaya davet eder. Komiser, alacakların gerçeği yansıtmadığı hakkında borçlunun defterleri ve belgeleri üzerinde gerekli incelemelerde bulunarak bunların neticesini vereceği raporda belirtir (m. 300).

M. Alacaklılar Toplantısına Davet

Konkordato projesinin hazırlanması, alacakların bildirilmesi ve incelenmesi tamamlandıktan sonra komiser, yapacağı yeni bir ilânla alacaklıları, konkordato projesini müzakere etmek üzere toplanmaya davet eder. Toplantı günü ilândan en az **15 gün** sonra olmak zorundadır. İlânda alacaklıların, toplantıdan önceki **7 gün** içinde belgeleri inceleyebilecekleri de bildirilir. Ayrıca, ilânın birer sureti adresi belli olan alacaklılara posta ile gönderilir (m. 301).

N. Alacaklılar Toplantısı ve Projenin Kabulü İçin Gerekli Çoğunluk

Komiser alacaklılar toplantısına başkanlık eder ve borçlunun durumu hakkında bir rapor verir (m. 302/1). Borçlu gerekli açıklamaları yapmak üzere toplantıda hazır bulunmalıdır (m. 302/2).

Konkordato projesi aşağıdaki oranları aşan bir çoğunluk tarafından imzalanmışsa kabul edilmiş sayılır (m. 302/3):

- Kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısı veya
- Kaydedilmiş olan alacaklıların 1/4'ini ve alacakların 2/3'si.

Oylamada sadece konkordato projesinden etkilenen alacaklılar oy kullanabilirler. Birinci sıradaki imtiyazlı alacakların alacaklıları, borçlunun eşi ve çocuğu ile kendisinin ve evlilik bağı ortadan kalkmış olsa dahi eşinin anası, babası ve kardeşi alacak ve alacaklı çoğunluğunun hesabında dikkate alınmaz (m. 302/4). Rehinle temin edilmiş olan alacaklar, yukarıda bahsettiğimiz şekilde takdir edilen kıymet sonucunda teminatsız kaldığı kısım için hesaba katılır (m. 302/5).

Çekişmeli veya geciktirici koşula bağlı yahut belirsiz vadeye tabi alacakların hesaba katılıp katılmamasına ve ne oranda katılacağına mahkeme karar verir. Fakat, bu iddialar hakkında ileride mahkemece verilecek hükümler saklıdır (m. 302/6).

Konkordato projesinin müzakereleri sonucunda oluşturulan konkordato tutanağı, kabul ve ret oylarını içerecek şekilde derhâl imza olunur. Toplantının bitimini takip eden **7 gün** içinde gerçekleşen katılımlar da kabul edilir (m. 302/7). Komiser, bu katılım süresinin bitmesinden itibaren en geç **7 gün** içinde konkordatoya ilişkin bütün belgeleri, konkordato projesinin kabul edilip edilmediğine ve tasdikinin uygun olup olmadığına dair gerekçeli raporunu mahkemeye tevdi eder (m. 302/8).

O. Borçtan Birlikte Sorumlu Olanlara Karşı Haklar

Konkordatoya muvafakat etmeyen alacaklı borçtan birlikte sorumlu olanlara karşı bütün haklarını muhafaza eder (m. 303/1). Konkordatoya muvafakat eden alacaklı da kendi haklarını, borçtan birlikte sorumlu olan kişilere ödeme karşılığında devir teklif etmek ve onlara toplantıların günü ile yerini en az **10 gün** önce haber vermek şartıyla bu hükümden yararlanır (m. 303/2).

Alacaklı müracaat hakkına hâle gelmeksizin borçtan birlikte sorumlu kişilere konkordato müzakerelerine katılma yetkisini verebilir ve onların kararını kabul taahhüdünde bulunabilir (m. 303/3).

P. Konkordatonun Tasdiki

a) Konkordatonun Mahkemede İncelenmesi: Komiserin gerekçeli raporunu ve dosyayı tevdi alan mahkeme, konkordato hakkında karar vermek üzere yargılamaya başlar. Mahkeme, komiseri dinledikten sonra kısa bir zamanda ve her hâlde kesin mühlet içinde kararını vermek zorundadır. Karar vermek için tayin olunan duruşma günü, 288. maddedeki usulle ilân edilir. İtiraz edenlerin, itiraz sebeplerini duruşma gününden en az **3 gün** önce **yazılı** olarak bildirmek kaydıyla duruşmada hazır bulunabilecekleri de ilâna yazılır (m. 304/1).

Konkordato hakkında yapılan yargılamada kesin mühlet içinde bir karar verilemeyeceği anlaşılırsa; mahkeme, gerekli görürse komiserden gerekçeli bir rapor da alarak, karar verilinceye kadar mühlet hükümlerinin devamına karar verebilir. Bu süre 6 aydan fazla olamaz (m. 304/2).

b) Konkordatonun Tasdiki Edilme Şartları: Alacaklılar toplantısında ve katılım süresi içinde verilen oylarla kabul edilen (m. 302) konkordato projesinin tasdiki aşağıdaki şartların gerçekleşmesine bağlıdır (m. 305/1):

- ▶ Adi konkordatoda teklif edilen tutarın, borçlunun iflâsı hâlinde alacaklıların eline geçebilecek muhtemel miktardan fazla olacağının anlaşılması; malvarlığının terki suretiyle konkordatoda paraya çevirme hâlinde elde edilen hasılat veya üçüncü kişi tarafından teklif edilen tutarın iflâs yoluyla tasfiye hâlinde elde edilebilecek bedelden fazla olacağının anlaşılması,
- ▶ Teklif edilen tutarın borçlunun kaynakları ile orantılı olması (bu kapsamda mahkeme, borçlunun beklenen haklarının dikkate alınıp alınmayacağını ve alınacaksa ne oranda dikkate alınacağını da takdir eder),
- ▶ Konkordato projesinin alacaklılar toplantısında yeterli çoğunlukla (m. 302) kabul edilmiş bulunması,
- ▶ Birinci sıradaki imtiyazlı alacaklıların alacaklarının tam olarak ödenmesinin ve mühlet içinde komiserin izniyle akdedilmiş borçların ifasının, alacaklı bundan açıkça vazgeçmedikçe yeterli teminata bağlanmış olması, (302. maddenin 6. fıkrası kıyasen uygulanır),
- ▶ Konkordatonun tasdikinin gerektirdiği yargılama giderleri ile konkordatonun tasdiki durumunda alacaklılara ödenmesi kararlaştırılan para üzerinden alınması gereken harcın, tasdik kararından önce, borçlu tarafından mahkeme veznesine depo edilmiş olması.

Mahkeme konkordato projesini yetersiz bulursa kendiliğinden veya talep üzerine gerekli gördüğü düzeltmenin yapılmasını isteyebilir (m. 305/2).

c) Konkordatonun Tasdiki Kararı, Kapsamı ve İlânı: Konkordatonun tasdiki kararında alacaklıların hangi ölçüde alacaklarından vazgeçtiği ve borçlunun borçlarını hangi takvim çerçevesinde ödeyeceği belirtilir (m. 306/1). Kararda, tasdik edilen konkordatonun yerine getirilmesini sağlamak için gerekli gözetim, yönetim ve tasfiye tedbirlerini almakla görevli bir kayyım tayin edilebilir. Bu takdirde kayyım, borçlunun işletmesinin durumu ve proje uyarınca borçlarını ödeme kabiliyetini muhafaza edip etmediği konusunda 2 ayda bir tasdik kararını veren mahkemeye rapor verir; alacaklılar bu raporu inceleyebilirler (m. 306/2). Tasdik kararı mahkemeye, 288. maddedeki usulle ilan edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 306/3).

d) Rehinli Malların Muhafaza ve Satışı ile Finansal Kiralama Konusu Malların İadesinin

Ertelenmesi: Borçlunun talebi üzerine, tasdik kararında rehinli malın muhafaza altına alınması ve satışı, karardan itibaren **1 yılı** geçmemek üzere aşağıdaki şartlarla ertelenebilir (m. 307/1):

- ▶ Rehinle temin edilen alacak konkordato talebinden önce doğmuş olmalıdır,
- ▶ Rehinle temin edilen alacağın konkordato talep tarihine kadar ödenmemiş faizi bulunmamalıdır,
- ▶ Borçlu rehinli malın, işletmenin faaliyeti için zorunlu olduğunu ve paraya çevrilmesi durumunda ekonomik varlığının tehlikeye düşeceğini yaklaşık olarak ispat etmiş olmalıdır.

Rehinli malın muhafazası ve paraya çevrilmesinin ertelenmesi hâlinde satış isteme süresi işlemez (m 307/2).

Borçlunun talebi üzerine, tasdik kararında finansal kiralama konusu malların iadesi, karardan itibaren **1 yılı** geçmemek üzere aşağıdaki şartlarla ertelenebilir (m. 307/3):

- ▶ Borçlu finansal kiralama sözleşmesinin aynen ifasını üstlenmiş olmalıdır,
- ▶ Finansal kiralamadan doğan kira alacağı konkordato talebinden önce doğmuş olmalıdır,
- ▶ Ödenmemiş kira borcu, 3 aylık tutarı aşmamalıdır,
- ▶ Bu erteleme nedeniyle finansal kiralama konusu malın değer kaybından kaynaklanabilecek zarar, teminat altına alınmış olmalıdır,
- ▶ Borçlu finansal kiralama konusu malın işletmenin faaliyeti için zorunlu olduğunu ve iade edilmesi halinde ekonomik varlığının tehlikeye düşeceğini yaklaşık olarak ispat etmiş olmalıdır.

Alacaklılar, yazılı görüşlerini konkordatonun tasdikine ilişkin duruşmadan önce sunmaya davet edilirler; bu alacaklılar ayrıca tasdik duruşmasına çağırılırlar (m. 307/4).

Borçlu, rehinli veya finansal kiralama konusu malı rızasıyla devreder, iflâs eder veya ölürse, erteleme kendiliğinden hükümsüz hâle gelir (m. 307/5). Konkordatoyu tasdik eden mahkeme, ilgili alacaklının talebi üzerine ve borçluyu da davet ederek aşağıdaki hâllerden birinin varlığının yaklaşık olarak ispat edilmesi kaydıyla erteleme kararını kaldırır (m. 307/6):

- ▶ Borçlu ertelemeyi yanlış bilgiler vermek suretiyle elde etmişse,
- ▶ Borçlunun serveti ve gelirleri artmış ve borçlu, ekonomik varlığını tehlikeye sokmadan borcu ödeyebilecek hâle gelmişse,
- ▶ Rehinli malın paraya çevrilmesi veya finansal kiralama konusu malın iadesi, borçlunun ekonomik varlığını artık tehlikeye sokmayacaksa.

Q. Konkordatonun Tasdik Edilmemesi ve Borçlunun İflası

Konkordato tasdik edilmezse mahkeme konkordato talebinin reddine karar verir ve bu karar 288. maddedeki usulle ilân edilerek ilgili yerlere bildirilir. Ayrıca mahkeme, borçlunun iflâsa tabi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde, borçlunun iflâsına re'sen karar verir (m. 308/1). Görüldüğü üzere kanun koyucu konkordatonun tasdik edilmemesi halinde borçlunun iflasına karar verilebilmesi için doğrudan doğruya iflas sebeplerinden birinin varlığını aramıştır. Yani konkordatonun tasdik edilmemesi tek başına doğrudan doğruya iflas sebebi değildir. Ayrıca borçlunun iflasa tabi kişilerden olması da şarttır.

Konkordato süreci iflâsla sonuçlandığı takdirde, iflâs kararını veren mahkeme tasfiyenin basit veya adi tasfiye usulüne göre yapılmasına ve gerektiğinde adi tasfiyenin komiserler tarafından yerine getirilmesine karar verir. Bu hâlde iflâs idaresine ait görev ve yetkiler komiserler tarafından kullanılır (m. 308/2).

R. Kanun Yolları

Konkordato hakkında verilen karara karşı borçlu veya konkordato talep eden alacaklı, kararın tebliğinden; itiraz eden diğer alacaklılar ise tasdik kararının ilânından itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna başvurabilirler. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da **2 hafta** içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, HMK hükümlerine göre yapılır (m. 308a).

S. Çekişmeli Alacaklar Hakkında Dava

Alacakları itiraza uğramış olan alacaklılar, tasdik kararının ilânı tarihinden itibaren 1 ay içinde dava açabilirler (m. 308b/1). Tasdik kararını veren mahkeme, konkordato projesi uyarınca çekişmeli alacaklara isabet eden payın, kararın kesinleşmesine kadar borçlu tarafından, mahkemece belirlenen bir bankaya yatırılmasına karar verebilir. Süresi içinde dava açmamış olan alacaklılar, bu paydan ödeme yapılmasını talep edemezler; bu durumda yatırılan pay borçluya iade edilir (m. 308b/2).

T. Konkordatonun Hükümleri ve Sonuçlanmayan Takiplere Etkisi

a) Konkordatonun Hükümleri: Konkordato, tasdik kararıyla bağlayıcı hâle gelir. Tasdik edilen konkordato projesinde konkordatonun, tasdik kararının kesinleşmesiyle bağlayıcı hâle geleceği de kararlaştırılabilir; bu takdirde mühletin etkileri, kanunda öngörülen istisnalar saklı kalmak kaydıyla konkordatonun bağlayıcı hâle geldiği tarihe kadar devam eder (m. 308c/1).

Bağlayıcı hâle gelen konkordato, konkordato talebinden önce veya komiserin izni olmaksızın mühlet içinde doğan bütün alacaklar için bağlayıcıdır (m. 308c/2); fakat birinci sıradaki imtiyazlı alacaklar, rehinli alacaklıların rehnin kıymetini karşılayan miktardaki alacakları ve 6183 sayılı Kanun kapsamındaki amme alacakları için bağlayıcı değildir (m. 308c/3).

Haziran 2021’de yapılan değişikliğe göre, redi kurumları tarafından verilen krediler de dâhil olmak üzere geçici mühlet kararından sonra komiserin izniyle akdedilmiş borçlar, adi konkordatoda konkordato şartlarına tabi değildir, temerrüt hâlinde mühlet sırasında dahi icra takibine konu edilebilir ve rehinli alacaklardan hemen sonra, diğer bütün alacaklardan önce ödenir; malvarlığının terki suretiyle konkordatoda yahut sonraki bir iflâsta masa borcu sayılır. Aynı kural karşı edimin ifasını komiserin izniyle kabul eden borçlunun taraf olduğu sürekli borç ilişkilerindeki karşı edimler için de geçerlidir (m. 308c/4).

b) Konkordatonun Sonuçlanmayan Takiplere Etkisi: Konkordatonun taraflar için bağlayıcı hâle gelmesi, geçici mühlet kararından önce başlatılmış takiplerde konulan ve henüz paraya çevrilmemiş olan hacizleri hükümden düşürür (m. 308ç/1). Fakat bu hüküm, birinci sıradaki imtiyazlı alacaklar, rehinli alacaklıların rehnin kıymetini karşılayan miktardaki alacakları ve 6183 sayılı Kanun kapsamındaki amme alacakları için konulan hacizler hakkında uygulanmaz (m. 308ç/2).

c) Konkordato Haricinde Yapılan Vaatler: Borçlu tarafından alacaklılardan birine konkordato projesinde öngörülenden fazla olarak yapılan vaatler hükümsüzdür (m. 308d).

U. Konkordatonun Feshi

a) Konkordatonun Kısmen Feshi: Konkordatonun kısmen feshi tek bir alacaklının yaptırdığı fesihtir. Kendisine karşı konkordato projesi uyarınca ifada bulunulmayan her alacaklı konkordato uyarınca kazanmış olduğu yeni hakları muhafaza etmekle birlikte konkordatoyu tasdik eden mahkemeye başvurarak kendisi hakkında konkordatoyu feshettirebilir (m. 308e/1). Fesih talebi üzerine verilecek hükmün tebliğinden itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna; bölge adliye mahkemesi kararına karşı da tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde temyiz yoluna başvurulabilir (m. 308e/2).

b) Konkordatonun Tamamen Feshi: Konkordatonun tamamen feshi tek bir alacaklı için değil, bütün alacaklılar için sonuç doğuran fesihtir. Her alacaklı, kötüniyetle sakatlanmış konkordatonun feshini tasdik kararını vermiş olan mahkemeden isteyebilir (m. 308f/1). Konkordatonun tamamen feshi kararı kesinleştiğinde durum 288. maddedeki usulle ilân edilir ve ilgili yerlere bildirilir (m. 308f/2).

Konkordato tamamen feshedilirse borçlunun iflâsa tabi şahıslardan olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde mahkeme, borçlunun iflâsına re'sen karar verir (m. 308f/3, 308). Bu hüküm konkordatonun kısmen feshedilmesi halinde uygulanmaz. Başka bir ifadeyle, konkordatonun tek bir alacaklı için feshedilmesi iflas sebebi değildir.

KONKORDATO TALEBİ

Borçlu veya alacaklı, asliye ticaret mahkemesinden konkordato talep edebilir.

GEÇİCİ MÜHLET VERİLMESİ

Konkordato talebi üzerine mahkeme, gerekli belgelerin eksiksiz olarak mevcut olduğunu tespit ettiğinde derhâl geçici mühlet kararı verir ve borçlunun malvarlığının muhafazası için gerekli gördüğü bütün tedbirleri alır. Geçici mühlet 3 aydır. Mahkeme bu 3 aylık süre dolmadan borçlunun veya geçici komiserin yapacağı talep üzerine geçici mühleti en fazla 2 ay daha uzatabilir, uzatmayı borçlu talep etmişse geçici komiserin de görüşü alınır. Geçici mühletin toplam süresi 5 ayı geçemez. Mahkeme, geçici mühlet kararıyla birlikte 1 veya 3 komiser görevlendirir.

KESİN MÜHLET VERİLMESİ VE ALACAKLILAR KURULUNUN OLUŞMASI

Konkordatonun başarıya ulaşmasının mümkün olduğunun anlaşılması hâlinde borçluya 1 yıllık kesin mühlet verilir. Bu kararla birlikte mahkeme, yeni bir görevlendirme yapılmasını gerektiren bir durum olmadığı takdirde geçici komiser veya komiserlerin görevine devam etmesine karar verir ve dosyayı komiserlere tevdi eder. Güçlük arz eden özel durumlarda kesin mühlet, talep üzerine mahkemece 6 aya kadar uzatılabilir. Mahkemece, kesin mühlet kararıyla beraber veya kesin mühlet içinde uygun görülecek bir zamanda 7 alacaklıyı geçmemek, herhangi bir ücret takdir edilmemek ve tek sayıda olmak kaydıyla ayrıca bir alacaklılar kurulu oluşturulabilir.

Borçlunun Malî Durumunun Düzelmesi Nedeniyle Kesin Mühletin Kaldırılması

Konkordato talebi ile amaçlanan iyileşmenin, kesin mühletin sona ermesinden önce gerçekleştiğinin komiserin yazılı raporuyla mahkemeye bildirilmesi üzerine mahkeme, kesin mühletin kaldırılarak konkordato talebinin reddine karar verir.

Kesin Mühlet İçinde Konkordato Talebinin Reddi İle İflâsın Açılması

İflâsa tabi borçlu bakımından, kesin mühletin verilmesinden sonra bazı durumlar gerçekleşirse, komiserin yazılı raporu üzerine mahkeme kesin mühleti kaldırarak konkordato talebinin reddine ve borçlunun iflâsına re'sen karar verir.

Defter Tutma ve Rehinli Malların Kıymetinin Takdiri

Komiser, görevlendirilmesini müteakip borçlunun malvarlığının bir defterini yapar ve malların kıymetlerini takdir eder. Borçlunun başka yerlerde malları varsa bu işlem o yer icra dairesi aracılığıyla yaptırılabilir.

ALACAKLILARI ALACAKLARINI BİLDİRMEYE VE BORÇLUYU DA ALACAKLAR HAKKINDA BEYANA DAVET

Alacaklılar, komiser tarafından yapılacak ilânla, ilân tarihinden itibaren 15 gün içinde alacaklarını bildirmeye davet edilir. Komiser, borçluyu da iddia olunan alacaklar hakkında açıklamada bulunmaya davet eder.

ALACAKLILAR TOPLANTISINA DAVET

Konkordato projesinin hazırlanması, alacakların bildirilmesi ve incelenmesi tamamlandıktan sonra komiser, yapacağı yeni bir ilânla alacaklıları, konkordato projesini müzakere etmek üzere toplanmaya davet eder. Toplantı günü ilândan en az 15 gün sonra olmak zorundadır. İlânda alacaklıların, toplantıdan önceki 7 gün içinde belgeleri inceleyebilecekleri de bildirilir.

ALACAKLILAR TOPLANTISI VE PROJENİN KABULÜ

Konkordato projesi "kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısı" veya "kaydedilmiş olan alacaklıların 1/4'ini ve alacakların 2/3'si" oranlarını aşan bir çoğunluk tarafından imzalanmışsa kabul edilmiş sayılır. Konkordato projesinin müzakereleri sonucunda oluşturulan konkordato tutanağı, kabul ve ret oylarını içerecek şekilde derhâl imza olunur. Toplantının bitimini takip eden 7 gün içinde gerçekleşen katılımlar da kabul edilir. Komiser, bu katılım süresinin bitmesinden itibaren en geç 7 gün içinde konkordatoya ilişkin bütün belgeleri, konkordato projesinin kabul edilip edilmediğine ve tasdikinin uygun olup olmadığının dair gerekçeli raporunu mahkemeye tevdi eder.

KONKORDATONUN MAHKEMEDE İNCELENMESİ

Mahkeme, komiseri dinledikten sonra kısa bir zamanda ve her hâlde kesin mühlet içinde konkordato hakkında kararını vermek zorundadır. Konkordato hakkında yapılan yargılamada kesin mühlet içinde bir karar verilemeyeceği anlaşılırsa; mahkeme, gerekli görürse komiserden gerekçeli bir rapor da alarak, karar verinceye kadar mühlet hükümlerinin devamına karar verebilir. Bu süre 6 aydan fazla olamaz.

KONKORDATONUN TASDİKİ

Konkordato projesinin, kaydedilmiş olan alacaklıların ve alacakların yarısını veya kaydedilmiş olan alacaklıların 1/4'ini ve alacakların 2/3'sini aşan bir çoğunluk tarafından imzalanması ve kanunda sayılan diğer şartların gerçekleşmesi halinde mahkeme tarafından tasdikine karar verilir.

KONKORDATONUN TASDİK EDİLMEMESİ VE BORÇLUNUN İFLASI

Konkordato tasdik edilmezse mahkeme konkordato talebinin reddine karar verir ve bu karar ilân edilerek ilgili yerlere bildirilir. Ayrıca mahkeme, borçlunun iflâsa tabi kişilerden olması ve doğrudan doğruya iflâs sebeplerinden birinin mevcut olması hâlinde, borçlunun iflâsına re'sen karar verir.

KANUN YOLLARI

Konkordato hakkında verilen karara karşı borçlu veya konkordato talep eden alacaklı, kararın tebliğinden; itiraz eden diğer alacaklılar ise tasdik kararının ilânından itibaren 2 hafta içinde istinaf yoluna başvurabilirler. Bölge adliye mahkemesi kararına karşı da 2 hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İstinaf ve temyiz incelemeleri, HMK hükümlerine göre yapılır.

II. REHİNLİ ALACAKLILARLA MÜZAKERE VE BORÇLARIN YAPILANDIRILMASI

Adi konkordatoda borçlu, ön projede belirtmek suretiyle, alacaklı lehine rehin tesis edilmiş borçlarının yapılandırılmasını talep eder (m. 308h/1). Bunun üzerine komiser, kesin mühlet içinde uygun göreceği zamanda bütün rehinli alacaklıları borçlunun anapara indirimi, faiz indirimi, vade-lendirme veya diğer ödeme tekliflerini müzakere etmek üzere tebligatla davet eder (m. 308h/2).

Müzakerede ve müzakereyi takip eden 7 günlük katılım süresi içinde rehinli alacaklıların, alacak miktarı itibarıyla **2/3'yi** aşan çoğunluğu ile bir anlaşma gerçekleşirse, komiser, imzalanan anlaşmaları tutanağa bağlar ve rehinli alacaklılarla anlaşma yapıldığını mahkemeye tevdi edeceği gerekçeli raporuna ayrı ve bağımsız bir başlık altında işler (m. 308h/3).

Borçlunun tekliflerinin alacak miktarı itibarıyla 2/3'yi aşan çoğunlukla kabul edilmesi hâlinde, borçlu ile anlaşamayan rehinli alacaklı, konkordato talep tarihinden itibaren, taraflar arasındaki sözleşmede kararlaştırılan temerrüt öncesi faiz oranı uygulanmak suretiyle, diğer rehinli alacaklılarla yapılan anlaşmalardan en uzun vadelisine tabi olur. Bu husus ve anlaşmaya varılamayan rehinli alacaklılara borçlu tarafından yapılacak ödemelere ilişkin plan komiser tarafından tutanağa geçirilir ve komiserin mahkemeye tevdi edeceği gerekçeli rapora da işlenir (m. 308h/4). Rehlinli alacaklılarla bir anlaşmaya varılamamışsa, bu husus da komiserin gerekçeli raporuna işlenir (m. 308h/5).

Mahkeme, rehinli alacaklılarla yapılan anlaşmaları 2/3 oranına ulaşıp ulaşılmadığı ve anlaşmaya varılamayan rehinli alacaklılar varsa bunlara uygulanacak ödeme planının şartlara uyup uymadığı bakımından kontrol ettikten sonra anlaşmaları ve ödeme planını, konkordatonun tasdiki kararına dahil eder (m. 308h/6).

Alacaklılar toplantısı borçlunun konkordato projesini kabul etmezse, anlaşma yapmış olan rehinli alacaklıların borçluyla akdetmiş bulundukları anlaşmalar ve anlaşma yapmamış olan rehinli alacaklılar için hazırlanmış olan ödeme planı geçerli hâle gelmez (m. 308h/7).

Yapılan anlaşmaya uygun olarak kendisine karşı ifada bulunulmayan her rehinli alacaklı tasdik kararını veren mahkemeye başvurarak o rehinli alacağa ilişkin anlaşmayı feshettirebilir. Ancak bu fesih sonucunda 2/3 oranının altına düşüldüğü takdirde, borçlunun teklifini kabul etmeyip ödeme planına tabi tutulan rehinli alacaklılar bu planla bağlı olmaktan çıkarlar, borçlu ile anlaşmış olan rehinli alacaklılar ise anlaşmayı sona erdirebilirler (m. 308h/8).

Bu hükümler münhasıran adi konkordatoda borçlunun, alacaklı lehine rehin tesis edilmiş borçlarının yapılandırılması teklifinde bulunması hâlinde uygulanır. İflas dışı konkordato ve iflas içi konkordato hükümleri, açıkça belirtilmedikçe rehinli alacaklılar hakkında uygulanmaz (m. 308h/9).

III. İFLAS İÇİ (İFLASTAN SONRA) KONKORDATO

İflâsına hükmedilmiş olan bir borçlu konkordato talep ederse veya bu borçlunun alacaklılarından biri konkordato işlemlerinin başlatılmasını isterse, iflâs idaresi, görüşüyle beraber ikinci alacaklılar toplanmasında veya daha sonra müzakere edilmek üzere alacaklılara bu talebi bildirir (İİK m. 309/1). Görüldüğü üzere iflas içi konkordato teklifi, asliye ticaret mahkemesine yapılmaz. Teklif, iflasın açılmasıyla paraların kesin paylaşılması arasındaki dönemde yapılır.

İflâs içi konkordato iflâs tasfiyesi içinde ancak bir defa istenebilir (m. 309/6).

İflas dışı konkordatoda ele aldığımız alacaklılar toplantısı ve projenin kabulü için gerekli çoğunluk (m. 302), borçtan birlikte sorumlu olanlara karşı haklar (m. 303), konkordatonun mahkemece incelenmesi (m. 304), konkordatonun tasdiki ve ilanı (m. 305, 306) ile rehinli malların muhafaza ve satışı ile finansal kiralama konusu malların iadesinin ertelenmesine (m. 307) ilişkin hükümler iflas içi konkordatoda da uygulanır. Komisere ait görevler iflâs idaresi tarafından yapılır (m. 309/2).

İflas içi konkordatoda geçici veya kesin mühlet aşamaları yoktur.

Konkordato talebinin alacaklılar tarafından kabul edildiği toplantının yapıldığı tarihten, konkordatonun mahkemece tasdik edildiği tarihe kadar geçen sürede müflisin mallarının satışı durur. Fakat bu süre 6 ayı geçemez (m. 309/3).

Konkordato hakkında verilen karar iflâs idaresine bildirilir (m. 309/4). Kararın kesinleşmesi üzerine iflâs idaresi iflâsa hükmeden mahkemeden iflâsın kaldırılmasını ister (m. 309/5).

İflas Dışı (İflastan Önce) Konkordato	İflas İçi (İflastan Sonra) Konkordato
Borçlu henüz iflas etmemiştir.	Borçlu iflas etmiştir.
İflasa tabi olsun veya olmasın her borçlu bu yola başvurabilir.	Sadece iflas etmiş borçlu bu yola başvurabilir.
Konkordato teklifi asliye ticaret mahkemesine yapılır.	Konkordato teklifi iflas idaresine verilir ve ikinci alacaklılar toplantısında karara bağlanır.
Borçluya konkordato mühleti verilir.	Borçluya konkordato mühleti verilmez.
Asliye ticaret mahkemesi tarafından konkordato komiseri atanır.	Konkordato komiseri atanmaz. Komisere ait görevler iflas idaresi tarafından yapılır.

§10. MALVARLIĞININ TERKİ SURETİYLE KONKORDATO

I. GENEL OLARAK

Malvarlığının terki suretiyle konkordato ile alacaklılara, borçlunun malvarlığı üzerinde tasarruf etmek veya bu malların tamamını ya da bir kısmını üçüncü kişiye devretmek yetkisi verilir (İİK m. 309a/1). Bu konkordatoda amaç borçlunun durumunu düzeltmek olmayıp borçlunun malvarlığını tasfiye ederek alacaklıların alacaklarını elde etmelerini sağlamaktır. Bu yönüyle malvarlığının terki suretiyle konkordato, iflas tasfiyesine benzemektedir. İflas eden müflis de, malvarlığının terki suretiyle konkordato teklif edebilir.

Niteliğine aykırı düşmedikçe adi konkordatoda ele aldığımız 285 ila 308/g maddeleri malvarlığının terki suretiyle konkordatoda da uygulanır (m. 309I). Yani esasen adi konkordatoda ele aldığımız birçok hüküm niteliği uygun düştükçe bu konkordato türünde de uygulanacaktır.

II. ORGANLAR: KONKORDATO TASFİYE MEMURLARI VE ALACAKLILAR KURULU

Alacaklılar, haklarını konkordato tasfiye memurları ve alacaklılar kurulu aracılığıyla kullanırlar. Konkordato tasfiye memurları ve alacaklılar kurulu konkordato talebi hakkında karar veren alacaklılar tarafından seçilir. Tasfiye memuru, asliye ticaret mahkemesinin seçime ilişkin kararı onaylamasından sonra göreve başlar. Konkordato komiseri de tasfiye memuru olabilir (m. 309a/2).

Konkordato tasfiye memurları alacaklılar kurulunun nezaret ve denetimine tâbidir. Tasfiye memurlarının malvarlığının paraya çevrilmesine ilişkin kararlarına karşı öğrenilmesinden itibaren **7 gün** içinde alacaklılar kurulu nezdinde itiraz edilebilir ve bu kurulun kararlarına karşı da şikâyet yoluna başvurulabilir (m. 309ç/1).

Konkordato tasfiye memurları konkordato masasının muhafazası ve paraya çevrilmesi veya lüzumu hâlinde malların devri için gerekli bütün işlemleri yerine getirir (m. 309c/3). Konkordato tasfiye memurları mahkemelerde konkordato masasını temsil eder. Üçüncü kişilerin istihkak iddialarına ilişkin 288. madde, kıyas yoluyla uygulanır (m. 309c/4).

Tutanak tutma (m. 8), paranın ödenmesi ve değerli eşyanın muhafazası (m. 9), iş görme yasağı (m. 10), sözleşme yapma yasağı (m. 11), tebligat (m. 21) ve icra dairelerinin doğrudan yazışma yetkisine (m. 359) ilişkin hükümler kıyas yoluyla tasfiye memurları hakkında da uygulanır (309ç/2).

III. MALVARLIĞININ TERKİ SURETİYLE KONKORDATONUN ZORUNLU İÇERİĞİ

Malvarlığının terki suretiyle konkordato aşağıdaki hususları içerir (m. 309b):

- ▶ Alacaklıların karşılanamayan alacaklarından feragat edip etmedikleri, feragat etmıyorlarsa borçlunun sorumluluğunun ne olduğu,
- ▶ Konkordato tasfiye memurları ile alacaklılar kurulu üyelerinin belirlenmesi ve yetkileri,
- ▶ Kanun tarafından belirlenmemişse, malların tasfiye usulü ve eğer mallar üçüncü kişiye devredilecekse, bu devrin şekli ve teminatlandırılması,
- ▶ Alacaklılara yönelik ilânların ve ilgili yerlere bildirimlerin 288. maddedeki usulle yapılacağı,
- ▶ Konkordato kapsamı dışında kalan mallar (bunlar açıkça belirtilmelidir).

IV. TASDİKİN SONUÇLARI

Asliye ticaret mahkemesi tarafından verilen konkordatonun tasdikine ilişkin kararın kesinleşmesinden itibaren, borçlu malları üzerinde tasarruf edemez ve bu mallar hakkında tasarruf

yetkisine sahip kişilerin imza yetkisi sona erer (m. 309c/1). Borçlu ticaret siciline kayıtlı ise ticaret unvanına "konkordato tasfiyesi hâlinde" sözcükleri eklenir. Konkordato masası, konkordato kapsamına girmeyen borçlardan dolayı bu unvan altında takip edilir (m. 309c/2).

V. SIRA CETVELİNİN HAZIRLANMASI

Tasfiyeden elde edilen hasılatın paylaşımına katılacak alacaklıları ve sıralarını belirlemek üzere konkordato tasfiye memurları, alacaklılara yeni bir davet yapmaya gerek kalmaksızın, sa-dece ticari defterlere ve yapılan alacak kayıtlarına dayanarak bir sıra cetveli hazırlar ve bu sıra cetvelini alacaklıların incelemesine hazır tutar (m. 309d/1). 230 ilâ 236. maddeler kıyas yoluyla uygulanır (m. 309d/2).

VI. PARAYA ÇEVİRME

A. Genel Olarak

Konkordato masasını oluşturan malvarlığı ayrı ayrı veya bir bütün hâlinde paraya çevrilir. Paraya çevirme, eğer bir alacak söz konusu ise bu alacağın tahsili veya talep hakkının satılması, diğer mallar için pazarlık veya açık artırma yoluyla gerçekleştirilir (m. 309e/1).

Paraya çevirmenin usulü ve zamanı konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine alacaklılar kurulunca kararlaştırılır (m. 309e/2).

B. Rehinli Mallar

a) Rehinli Taşınmazlar: Malların üçüncü kişiye devredildiği hâller dışında, rehinli taşınmazların konkordato tasfiye memurları tarafından pazarlık suretiyle satışı ancak, rehinli taşınmazın satış bedelinden alacağını tahsil edemeyen rehinli alacaklıların onaylarıyla mümkündür. Aksi takdirde, söz konusu taşınmazlar ancak açık artırma yoluyla paraya çevrilebilir. Taşınmaz üzerindeki irtifak, taşınmaz yükü, ipotek ve şerh edilmiş kişisel haklar ve sırası, sıra cetveline göre belirlenir (m. 309f).

b) Taşınır Rehinleri: Alacağı taşınır rehniyle temin edilmiş olan alacaklılar rehinli taşınır- ları konkordato tasfiye memurlarına tevdi etmek zorunda değillerdir. Konkordato baş- ka bir süre öngörülmedikçe, rehinli alacaklılar rehinli taşınırı uygun gördükleri zamanda, rehinin pa- raya çevrilmesi yoluyla veya rehin sözleşmesinde yetki verilmişse pazarlık yoluyla ya da borsada satmak suretiyle paraya çevirebilirler (m. 309g/1). Ancak, rehinin paraya çevrilmesi konkordato masasının yararına ise, konkordato tasfiye memurları rehinli alacaklıya rehinli malı **6 ay** içinde paraya çevirmesi için yetki verebilir. Konkordato tasfiye memurları rehinli alacaklıya, aynı za- manda Türk Ceza Kanunu'nda öngörülen cezayı da hatırlatarak, bu süre içinde paraya çevirme işlemini gerçekleştirmediği takdirde rehinli malı kendilerine teslim etmesini, haklı bir sebep ol- maksızın teslim etmezse rüçhan hakkından mahrum kalacağını ihtar eder (m. 309g/2).

c) Rehin Açığı: Geçici pay cetvelinin tevdi sırasında rehni paraya çevrilmiş bulunan re- hinli alacaklılar, alacaklarının açık kalan kısmı için geçici dağıtıma katılırlar. Açık kalan kısım kon- kordato tasfiye memurları tarafından belirlenir ve bu karara karşı şikâyet yoluna gidilebilir (m. 309i/1). Geçici pay cetvelinin tevdi sırasında rehin paraya çevrilmemişse, rehinli alacaklı komiser tarafından açık kalacağı öngörülmüş olan miktar için dağıtıma katılır. Rehinin paraya çevrilme- sinden elde edilen bedelin öngörülen miktarın altında kaldığını ispatlayan rehinli alacaklı, buna

tekabül eden ödemelere hak kazanır (m. 309i/2). Rehnin paraya çevrilmesinden elde edilen bedel ile o zamana kadar yapılan geçici ödemeler toplamı alacak tutarını aşarsa, rehinli alacaklı fazlayı iade etmelidir (m. 309i/3).

C. Tahsili Güç ve İhtilaflı Hakların Alacaklılara Devri

Alacaklılar kurulu, konkordato tasfiye memurlarının teklifi üzerine ihtilaflı veya tahsili güç bir alacaktan, özellikle bir iptal davasından, borçlunun organlarına veya çalışanlarına karşı sorumluluk davasından vazgeçerse, alacaklıları yazıyla veya ilân yoluyla haberdar eder ve bu iddiaların takibi hakkını devretmeyi teklif eder (m. 309ğ).

VII. PARALARIN PAYLAŞTIRILMASI

Tasfiye memurları, geçici de olsa her dağıtımdan önce, bir pay cetveli düzenler ve payının miktarını her alacaklıya bildirir; tasfiye memurları pay cetvelini **10 gün** süreyle iflâs dairesinde alacaklıların incelemesine hazır tutarlar. Pay cetveline karşı şikâyet yoluna başvurulabilir. Tasfiye memurları, pay cetveli ile birlikte masrafları da içeren son hesabı iflâs dairesine tevdi ederler (m. 309h).

Tasfiye memurları tarafından belirlenen sürede hak sahipleri tarafından tahsil edilmeyen paylar bankaya yatırılır (m. 309i/1). **5 yıl** içinde hak sahipleri tarafından tahsil edilmeyen paylar iflâs dairesince dağıtılır; iflas kapandıktan sonrasını düzenleyen m. 255, kıyas yoluyla uygulanır (m. 309i/2).

Malvarlığının terki suretiyle konkordatoda borç ödemededen aciz belgesi düzenlenmez.

VIII. FAALİYET RAPORU

Tasfiye sona erince tasfiye memurları bir nihaî rapor düzenler. Bu nihaî rapor alacaklılar kurulunun onayına sunulur. Kurul onayladığı nihaî raporu tasdik makamı olan asliye ticaret mahkemesine gönderir ve tasdik makamı da alacaklıların incelemesine hazır tutar (m. 309j/1).

Tasfiyenin **1 yıldan** uzun sürmesi hâlinde konkordato tasfiye memurları, her yıl en geç aralık ayı sonuna kadar, tasfiye edilen malvarlığının ve henüz paraya çevrilmemiş malların durumunu belirten bir cetvel ve faaliyetleri hakkında bir rapor düzenleyip alacaklılar kuruluna tevdi eder. Bu cetvel ve rapor, takip eden yılın şubat ayı sonuna kadar alacaklıların incelemesine hazır bulundurulmak üzere alacaklılar kurulu aracılığıyla tasdik makamına sunulur (m. 309j/2).

VIX. HUKUKÎ İŞLEMLERİN İPTALİ

Borçlu tarafından konkordatonun tasdikinden önce yapılmış hukukî işlemler tasarrufun iptaline ilişkin hükümlere (m. 277-284) göre iptale tâbidir (m. 309k/1). Geçici konkordato mühletinin verildiği tarih, iptal davası açma sürelerinin hesaplanmasında haczin veya iflâsın açılmasının yerini tutar (m. 309k/2). Konkordato masasına yöneltilen taleplerin tasarrufun iptali yoluyla kısmen veya tamamen reddini sağlamak mümkün ise konkordato tasfiye memurları, defî yoluyla iptal talebinde bulunmaya yetkili ve yükümlüdür (m. 309k/3).

DOKUZUNCU BÖLÜM

SERMAYE ŞİRKETLERİ VE KOOPERATİFLERİN UZLAŞMA YOLUYLA YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Ş. GENEL BİLGİLER

Muaccel para borçlarını ödeyemeyecek durumda olan veya mevcut ve alacakları borçlarını karşılamaya yetmeyen ya da bu hallerden birine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kalması kuvvetle muhtemel olan bir sermaye şirketi veya kooperatif, önceden müzakere edilmiş ve projeden etkilenen alacaklılar tarafından gerekli çoğunluk sağlanarak kabul edilmiş olan yeniden yapılandırma projesi ile birlikte, muamele merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine, uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma için başvurabilir (İİK m. 309m/1).

*Uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırma yoluna sadece sermaye şirketleri ve kooperatifler başvurabilir. Fakat her ne kadar birer anonim şirket olsa da **sigorta şirketleri ve bankalar** uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırmadan yararlanamaz (m. 309t/2).*

Hükümde geçen “projeden etkilenen alacaklılar” terimi, yeniden yapılandırma projesi ile alacakları, hakları veya menfaatleri yeniden yapılandırılacak alacaklıları ifade eder (m. 309m/2). “Gerekli çoğunluk” terimi ise projeden etkilenip oylamaya katılan alacaklıların sayı itibarıyla en az yarısını aşan ve oy kullanan alacaklıların alacaklarının en az **2/3’sini** oluşturan ve projenin kabulü için gerekli olan çoğunluğu ifade eder (m. 309m/3).

Hukukî nitelikleri büyük ölçüde birbirine benzer olan alacakların aynı sınıfta yer almaları şartıyla, proje, alacaklıları birden fazla sınıf içerisinde gruplandırabilir (m. 309n/2). Projenin birden fazla alacaklı sınıfı içermesi hâlinde, her alacaklı sınıfının kendi içinde projeyi gerekli çoğunluk ile kabul etmiş olması gerekir (m. 309m/3).

Gerekli çoğunluk tarafından projesi kabul edilen borçlu şirket veya kooperatif, kanunda aranan bazı belgelerle (m. 309o), projesinin tasdiki için işlem merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine başvurabilir (m. 309m/1).

Borçlunun ödeme kabiliyetine kavuşabileceğini ve projede yer alan koşullara uymasının mümkün olduğunu gösteren ve gerekli niteliklere sahip bir bağımsız denetim kuruluştan hazırlanmış bulunan finansal analiz raporlar ile dayanakları da projeye eklenir (m. 309o-9).

Mahkeme, ayrıca, alacaklılar ve borçlu tarafından seçilmiş, atanmasından projenin tasdikine veya reddine ilişkin kararın verilmesine kadar, borçlunun faaliyetlerinin sevk ve idaresini bizzat üstlenecek ya da bu faaliyetleri denetleyecek olan ve gerekli bilgi ve tecrübeye sahip, gerçek veya tüzel kişiler arasından, bir veya birkaç ara dönem denetçisi tayin edebilir. Mahkeme, şartların ara dönem denetçisi atanmasını gerekli kıldığı hallerde, ara dönem denetçisini re’sen de atayabilir (m. 309ö/2).

Mahkeme, tasdik duruşmasında, borçlunun yeniden yapılandırmaya iyiniyetle başvurduğunu, kanunun 309m ile 309o maddelerindeki şartların yerine geldiğini ve projeyi reddetmiş olan her alacaklının projeye eline geçecek miktarın en az iflas tasfiyesi sonunda eline geçecek miktara eşit olduğunu tespit ettiği takdirde, en geç **30 gün** içinde başvurunun tasdikine, aksi halde reddine karar verir (m. 309p/1).

Mahkeme, tasdik kararı ile birlikte, borçlu ile alacaklıların bu konudaki görüşlerini de dikkate alarak, yetkileri sadece projenin yerine getirilmesine ilişkin esasları denetleyip alacaklılara durumu düzenli olarak rapor etmekten ibaret olan, bir veya birkaç proje denetçisi tayin edebilir (m. 309p/2). Önceden atanan ara dönem denetçisi, proje denetçisi olarak tekrar atanabileceği gibi, bir başka gerçek veya tüzel kişi de proje denetçisi olarak atanabilir.

Tasdik veya ret kararına karşı borçlu ve tasdik duruşması sırasında itirazda bulunmuş olan alacaklılar; tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde istinaf yoluna, istinaf incelemesi üzerine verilen karara karşı da tebliğ tarihinden itibaren **2 hafta** içinde temyiz yoluna başvurabilir (m. 309p/3).

Yeniden yapılandırma projesi, tüm hüküm ve sonuçlarını, başvurunun tasdikine ilişkin kararın verildiği andan itibaren doğurmaya başlar. Projenin koşulları, projeden etkilenen alacaklılarla yapılmış olan tüm sözleşme hükümlerinden önce gelir (m. 309r/1).

ONUNCU BÖLÜM TASARRUFUN İPTALİ

Ş. TASARRUFUN İPTALİ DAVASI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

Mal ve haklarına haciz konulmayan veya hakkında iflas kararı verilmeyen borçlu, bu mal ve hakları üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilir. Bu bağlamda borçlu mal ve haklarını üçüncü kişilere satabilir, bağışlayabilir, başka şekillerde devredebilir veya mal ve hakları üzerinde üçüncü kişiler lehine sınırlı ayni hak tesis edebilir. Borçlunun bu işlemleri hacizden veya iflastan mal kaçırmak gibi şüpheli bazı amaçlarla yapması halinde, bundan zarar gören alacaklılar, tasarrufun iptali davası açarak söz konusu tasarrufların iptalini sağlayabilirler.

Davanın konusu, tasarrufa konu olan ve üçüncü kişiye devredilen mal veya hak üzerinde davacının cebri icra yoluyla hakkını alma yetkisinin verilmesidir (m. 283/1). Üçüncü kişi malı elinden çıkarmışsa, dava konusu, o malın değeri oranında tazminat talep etmektir (m. 283/2).

Tasarrufun iptali davasında amaç, borçlunun haciz ya da iflastan önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da "iyiniyet kurallarına aykırılık" nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını, dolayısıyla, o mal üzerinden cebri icraya devamla alacağın tahsilini sağlamaktır. Davacı iptal davası sabit olduğu takdirde tasarruf konusu mal üzerinde cebri icra yolu ile hakkını alma yetkisini elde eder ve tasarruf konusu taşınmaz mal ise davalı, üçüncü şahıs üzerindeki kaydın düzeltilmesine gerek olmadan o taşınmazın haciz ve satışını isteyebilir (m. 283/1).

Tasarrufun iptali davası, iptal davası ister taşınır mala isterse taşınmaz mala ilişkin olsun, aynı nitelikte değil, kişisel nitelikte bir davadır¹¹². Tasarrufun iptali davası, borçlunun hukuki işlemlerinin sonuçlarını ortadan kaldırmaz. Bu nitelikteki dava sonunda taşınır ya da taşınmazın mülkiyeti el değiştirmiş olmaz; davadan önceki malik, şeyin mülkiyetini muhafaza eder, mülkiyet borçluya dönmaz. İptal davasını kazanan alacaklı, dava konusu mal veya hakkı sanki borçlunun malvarlığında bulunuyormuş gibi haczettirir, sattırır ve satış bedelinden alacağını alır (İİK m. 283/1). Artan para ise borçluya değil, üçüncü kişiye verilir. İflasta da durum aynıdır. Eğer burada borçlar hukuku bağlamında bir iptal söz konusu olsaydı artan para üçüncü kişiye değil, borçluya dönerdi. Malın veya artan paranın borçlunun mülkiyetine geçmesi gerektiğine ilişkin iddialar tasarrufun iptali davasının değil; istihkak davasının konusunu oluşturur.

Tasarrufun İptali Davası	Butlan ve Muvazaa Davası
İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlenmiştir.	Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.
Davacının elinde borç ödemededen aciz belgesinin bulunması özel dava şartıdır.	Davacının elinde borç ödemededen aciz belgesinin bulunması gerekmez.
5 yıllık hak düşürücü süreye tabidir.	Hak düşürücü süreye tabi değildir.
Dava hukuken geçerli bir işleme karşı açılır. Dava sonunda işlem geçerli kalmaya devam eder; sadece davacı alacaklı bakımından geçersiz olur.	Dava hukuken geçersiz bir işleme karşı açılır.
Dava sonuna tasarruf konusu mal veya hak davalının mülkiyetinde kalmaya devam eder.	Dava sonuna tasarruf konusu mal veya hak borçlunun mülkiyetine geri döner.

¹¹² Y17HD, 24.11.2020, E. 2018/5063, K. 2020/7517; Y17HD, E. 2019/924, K. 2020/6793, T. 11.10.2020.

Tasarrufun iptali davasına konu olacak işlemler borçlunun tasarruf işlemleridir. Borçlunun her ne amaçla yaparsa yapsın borçlandırıcı işlemleri tasarrufun iptali davasına konu olamaz. Çünkü borçlandırıcı işlemler borçlunun malvarlığı değerlerini doğrudan azaltmaz. Örneğin, borçlu hacizden mal kaçırmak amacıyla taşınmazı için üçüncü kişi ile satış sözleşmesi yaparsa söz konusu işlem tasarrufun iptali davasına konu edilemez. Fakat sözleşmenin ardından söz konusu taşınmaz üçüncü kişi lehine tapuya tescil edilirse, bu tescil işlemine karşı tasarrufun iptali davası açılabilir.

Tasarrufun iptali davasının dinlenebilmesi için, 1) davacının borçludaki alacağının gerçek olması, 2) borçlu hakkındaki icra takibinin kesinleşmiş olması, 3) iptali istenen tasarrufun takip konusu borçtan sonra yapılmış olması ve 4) borçlu hakkında alınmış kesin veya geçici aciz belgesinin (İİK m. 277) bulunması gerekir¹¹³. Açılan tasarrufun iptali davasında, hâkim, iptal davasına özgü dava koşullarını kendiliğinden inceler.

Kesin veya geçici aciz belgesinin bulunması şartı hacizdeki tasarrufun iptali davalarında geçerlidir. Hacizdeki tasarrufun iptali davasında alacaklının kesin veya geçici aciz belgesine sahip olmaması halinde dava reddedilir. Bu kuralın üç önemli istisnası vardır:

- *İstihkak davasına karşılık açılan tasarrufun iptali davasında alacaklının aciz belgesinin bulunması gerekmez (m. 97/17).*
- *İflastaki tasarrufun iptali davasında alacaklının aciz belgesinin bulunması gerekmez.*
- *Fon tarafından ilgililere karşı açılacak tasarrufun iptali davalarında aciz vesikası şartı aranmaz (Bank m. 109/3).*

II. İPTALE TABİ TASARRUFLAR

A. İvazsız Tasarruflar

a) Son 2 yıl içinde Yapılan Alışılmışın Dışındaki Bağışlamalar: Alışılmış hediyeler hariç olmak üzere, son **2 yıl** içinde borçlunun üçüncü kişilere yaptığı bütün bağışlamalar ve kanunda bağışlama gibi sayılan tasarruflar iptale tabidir. Bu 2 yıllık süre; hacizden, hacedilecek mal bulunamaması halinde acizden veya iflasın açılmasından geriye doğru hesaplanır. Süreyi geriye doğru hesaplarken birden fazla işlem söz konusu ise en eski tarihlisi esas alınır (m. 278/1-2).

b) Bağışlama Gibi Kabul Edilen İşlemler: Kanun koyucu, aşağıdaki işlemleri bağışlama gibi kabul ederek iptale tabi kılmıştır (m. 278/3):

- ▶ Altsoy arasında yapılan ivazlı tasarruflar,
- ▶ Sözleşmenin yapıldığı sırada, kendi verdiği şeyin değerine göre borçlunun ivaz olarak pek aşağı bir fiyat kabul ettiği sözleşmeler,
- ▶ Borçlunun kendisine yahut üçüncü bir kişi menfaatine ömür boyu gelir ve intifa hakkı tesis ettiği sözleşmeler ve ölünceye kadar bakma sözleşmeleri.

Borçlunun evlatlığıyla veya evlat edineniyle, eşiyle, üstsoyuyla ve 3. dereceye kadar kan ve kayın hısımları ile arasında yaptığı ivazlı tasarruflar AYM'nin 2018 ve 2022 yıllarında verdiği iptal kararlarıyla¹¹⁴ bağışlama gibi kabul edilen işlemler arasından çıkarılmıştır. Bu durumda alacaklılar, ancak TBK m. 19 hükmüne dayanarak işlemin muvazaalı olduğunu ileri sürebilirler.

¹¹³ Y17HD, 24.11.2020, E. 2018/5063, K. 2020/7517; Y17HD, 18.11.2020, E. 2018/3442, K. 2020/7207.

¹¹⁴ Eş yönünden AYM, 16/12/2021, 52/97, RG. 22/03/2022; üstsoy yönünden, AYM, 26/1/2022, 9/4, RG. 12/04/2022; üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımları yönünden AYM, 26/1/2022, 9/4, RG. 12/04/2022 ve AYM. 11/7/2018, 9/84, RG. 15/11/2018.

B. Aciz Halinde Yapılan Bazı Tasarruflar

Aşağıdaki tasarruflar borcunu ödemeyen bir borçlu tarafından hacizden veya mal bulunmaması sebebiyle acizden yahut iflasın açılmasından önceki **1 yıl** içinde yapılmış olması şartıyla iptale tabidir (m. 279/1):

- ▶ Borçlunun teminat göstermeyi önceden taahhüt etmiş olduğu haller hariç olmak üzere, borçlu tarafından mevcut bir borcu temin için yapılan rehinler,
- ▶ Para veya alışılmış ödeme araçlarından başka bir şekilde yapılan ödemeler,
- ▶ Vadesi gelmemiş borç için yapılan ödemeler,
- ▶ Kişisel hakların kuvvetlendirilmesi için tapuya verilen şerhler.

Bu tasarruflardan istifade eden kişi, borçlunun bu durumunu bilmediğini ispat ederse iptal davası reddedilir (m. 279/2). Görüldüğü üzere, aciz halinde yapılan tasarrufların iptali için açılan davada ispat yükü lehine tasarruf yapılan üçüncü kişiye yükletilmiştir.

C. Zarar Verme Kastından Doğan Tasarruflar

Malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu malî durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hâllerde iptal edilebilir. Fakat, bunun için, işlemin gerçekleştiği tarihten itibaren **5 yıl** içinde borçlu aleyhine haciz veya iflas yoluyla takipte bulunulmuş olmalıdır (m. 280/1).

Üçüncü kişi borçlunun karı veya kocası, altsoyu veya üstsoyu ile üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) kan ve kayın hısımları, evlat edineni veya evlatlığı ise borçlunun içinde bulunduğu malî durumu ve zarar verme kastını bildiği farz edilir. Burada ispat yükü üçüncü kişiye aittir (m. 280/3).

Ticari işletmenin veya işyerindeki mevcut ticari malların tamamını veya önemli bir kısmını devralan yahut bir kısmını iktisapla beraber işyerini sonradan işgal eden kişinin, borçlunun alacaklılarına zarar verme kastını bildiği ve borçlunun da bu hallerde zarar verme kastıyla hareket ettiği kabul edilir. Bu karine, ancak iptal davasını açan alacaklıya devir veya terk tarihinden en az 3 ay önce durumun **yazılı** olarak bildirildiğinin veya ticari işletmenin bulunduğu yerde görülebilir levhaları asmakla beraber Ticaret Sicili Gazetesiyle; bu mümkün olmadığı takdirde bütün alacaklıların bilgilendirilmelerini sağlayacak uygun araçlarla ilan olunduğunu ispatla çürütülebilir (m. 280/4).

III. YARGILAMA HAKKINDA BİLGİLER

A. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın, tasarrufun iptali davasında görevli mahkeme asliye hukuk mahkemeleridir (HMK m. 2/1). Tasarrufun iptali davasında, alacaklı ile borçlu arasındaki ilişkinin niteliği, görevli mahkemenin belirlenmesinde dikkate alınmaz. Bu sebeple, ticari nitelikteki alacaklar yönünden ticaret mahkemesi, aile hukukundan kaynaklanan alacaklar (örneğin boşanma davasında hükmedilen tazminat) yönünden aile mahkemesi, tüketici hukukundan doğan alacaklar yönünden tüketici mahkemesi görevli değildir.

Tasarrufun iptali davaları için kanunda yetki ile ilgili özel bir düzenleme bulunmadığından, yetkili mahkeme Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerine göre belirlenir. O halde, tasarrufun iptali davasına genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir (HMK m. 6/1). Bu davada davalı birden fazla olduğu için, dava, bunlardan herhangi birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir (HMK m. 7/1). Bunun yanı sıra, alacaklıları zarara sokmak kastıyla yapılan tasarruflara karşı açılacak davada, bir haksız fiil söz konusu olduğu için tasarrufun (haksız fiilin) yapıldığı yer mahkemesi de yetkili kabul edilmektedir (HMK m. 16)¹¹⁵. Tasarrufun iptali davasının taraflarının kamu tüzel kişisi veya tacir olması halinde ise aralarında yazılı yetki sözleşmesi bulunması durumunda sözleşmede yetkili gösterilen yer mahkemesi de HMK m. 17 uyarınca yetkili olur.

Bu dava kişisel nitelikte bir dava olduğu için, davanın konusu taşınmaz bile olsa taşınmazın bulunduğu yer mahkemesi yetkili değildir¹¹⁶.

B. Davanın Tarafları

a) Davacı: Tasarrufun iptali davasını, haciz yolu ile takipte, alacağını tamamen veya kısmen alamamış haciz alacaklısı açar (m. 282). İflas taki tasarrufun iptali davasının davacısı ise kural olarak iflas idaresidir (m. 277/3). Fakat iflas idaresi davayı açmak istemezse dava açma yetkisi, isteyen alacaklıya devredilebilir (m. 277/3, 245).

b) Davalılar: Hacizdeki tasarrufun iptali davasının davalıları borçlu ve lehine tasarrufta bulunan üçüncü kişidir (m. 282). Bunların hayatta olmaması halinde dava, mirasçılara karşı açılır. Borçlu ile üçüncü kişi arasında mecburi dava arkadaşlığı söz konusudur. Bu tür dava arkadaşlığında, dava arkadaşları birlikte hareket etmek zorundadır (HMK m. 60). Bu sebeple, davalıların, usul işlemlerini birlikte yapmaları gerekir. Bu bağlamda, davalıların, yetki itirazını birlikte ileri sürmeleri gerekir; sadece bir davalı tarafından ileri sürülen yetki itirazı hukuki sonuç doğurmaz.

İflas taki iptal davasında davalı sadece üçüncü kişidir; borçlu iflas ettiği için davalı kısımda gösterilmez. Lehine tasarruf yapılan üçüncü kişi ölmüşse dava onun mirasçılara karşı açılır (m. 282). İflas taki tasarrufun iptali davasında alacaklının aciz belgesinin bulunması şart değildir.

İptal davası, tasarrufun tarafı olan üçüncü kişiden mal veya hak iktisap etmiş kişiye (dördüncü kişiye) karşı da açılabilir. Fakat bunun için, üçüncü kişiden mal veya hak iktisat eden kişinin kötüniyetli olması şarttır. Tasarrufun tarafı olan üçüncü kişiden iyiniyetle mal veya hak iktisap etmiş iyiniyetli kişinin hakları koruma altındadır (m. 282).

Lehine tasarruf yapılan davalı üçüncü kişi dava konusu mal veya hakkı elinden çıkarmışsa, dava konusu, o malın değeri oranında tazminat talep etmektir (m. 283/2). Üçüncü kişinin mal veya hakkı dava sırasında elinden çıkarması veya elinden çıkardığının dava sırasında öğrenilmesi halinde davanın ıslahına gerek olmadan davacı alacaklı davaya bedel davası olarak devam edilmesini isteyebilir veya devralan dördüncü kişiyi davaya dahil ederek davaya devam edebilir. Mahkemece, davacı alacaklıya dava dışı dördüncü kişinin davaya dahil edilip edilmeyeceği, edilmeyecekse davalıdan tazminat talep edilip edilmeyeceği hususunda seçimlik hakkının hatırlatılması, dava dışı dördüncü kişinin davaya dahil edilmesinin istenilmesi halinde taraf teşkilinin

¹¹⁵ Y5HD, E. 2021/1492, K. 2021/4814, T. 05.04.2021; Y4HD, 22.04.2010 T. 4012/4807.

¹¹⁶ Y17HD, E. 2014/22453, K. 2015/5517, T. 07.04.2015.

sağlanması, davaya dahil edilmesinin istenilmemesi halinde davada taraf olarak gösterilen üçüncü kişinin tazminat ile sorumlu tutulmasına karar verilmesi gerekir.

C. Hak Düşürücü Süre

Tasarrufun iptali davası, tasarrufun yapıldığı tarihten itibaren 5 yıl içinde açılmalıdır. Bu süre, **hak düşürücüdür** (m. 284). Burada sözü edilen 5 yıllık süre, 280. maddede belirtilen borçluya karşı takip yapma süresinden farklıdır.

D. Yargılama Usulü

Mahkeme, iptal davalarını basit yargılama usulü ile görüp karara bağlar; uyuşmazlıkları durum ve şartları göz önünde tutarak serbestçe takdir eder ve çözer (m. 281/1). Hakim her türlü delili de serbestçe değerlendirebilir.

Hakim, iptale tabi tasarrufların konusu olan mallar hakkında alacaklının talebi üzerine ihtiyati haciz kararı verebilir. Teminatın gereği ve miktarı mahkemece takdir edilir. İptale tabi tasarrufun konusu olan mal üçüncü kişinin elinden çıkmışsa, üçüncü kişinin malvarlığında o mal yerine geçen tutarı karşılayacak değerdeki mallarına ihtiyati haciz konulabilir; ancak bu durumda teminat göstermeksizin ihtiyati haciz kararı verilemez (m. 281/2).

Davalılardan herhangi biri davacının alacağını ödediği takdirde, dava, konusuz kaldığı için reddedilir. Bu durumda hakim, yargılama giderleri konusunda, duruma göre tüm davalıları müteselsilen sorumlu tutabilir veya her birinin sorumlu olduğu masrafı belirleyerek karar verebilir (m. 281/3).

IV. DAVANIN SONUÇLARI

Yukarıda da belirttiğimiz üzere, tasarrufun iptali davasının kabul edilmesi halinde, dava konusu mal veya hak borçlunun mülkiyetine geri dönmeyiz; malın mülkiyeti davalı üçüncü kişide kalmaya devam eder. Söz konusu tasarruf işlemi, sadece davayı açan alacaklı bakımından geçersiz olur. Bu sebeple, davacı alacaklı dışında kalan diğer alacaklılar, ellerinde aciz belgesi bulunsa bile dava sonucundan yararlanamazlar. Bundan sonra davacı alacaklı, dava konusu mal veya hakkı sanki borçlunun malvarlığında bulunuyormuş gibi haczettirir, sattırır ve satış bedelinden alacağını alır (İİK m. 283/1). Artan para ise borçluya değil, üçüncü kişiye verilir.

İflasta da durum aynıdır. Buna göre, dava konusu mal veya hak iflas masasına alınır, iflas idaresi tarafından satılır ve satış parası tüm alacaklıların ödenmesine ayrılır; artan para üçüncü kişiye verilir. İptal davasını kaybeden üçüncü kişi, karşılık olarak malı veya bedelini borçludan veya iflas masasından geri isteyebilir (m. 283/4).

İptal davası üzerine üçüncü kişi de, malvarlığında gerçekleşecek eksikliğin borçludan tahsilini aynı davada isteyebilir. Fakat bu talep, iptal davasının ayrılarak daha önce hükme bağlanmasına engel değildir (m. 283/3).

İptal davasını kaybeden üçüncü kişi, karşılık olarak o malı veya bedelini borçludan veya borçlu iflas etmişse iflas masasından isteyebilir (m. 283/4). İptal edilen tasarruf sonucunda, kendisine ödenen şeyi geri vermek zorunda kalan alacaklı, eski haklarını muhafaza eder (m. 283/5).

Kendisine bağış yapılan kişi iyiniyetli ise, dava sonucunda sadece dava zamanında elinde bulunan miktarı geri vermek zorundadır (m. 283/6).

ON BİRİNCİ BÖLÜM İCRA VE İFLAS SUÇLARI

Ş. GENEL BİLGİLER

I. GENEL OLARAK

İcra ve iflas takiplerinin sağlıklı işlemlerini sağlamak, borçlu ve üçüncü kişilerin kötüniyetli davranışlarını engellemek gibi zorunlu sebeplerle, takip hukukunun özelliklerinden kaynaklanan birtakım suçlar düzenlenmiştir. Bu çerçevede İcra ve İflas Kanunu'nun 331 ila 354. maddelerinde cezai hükümlere yer verilmiştir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nda da hileli iflas (m. 161), taksirli iflas (m. 162) ve muhafaza görevini kötüye kullanma (m. 289) gibi birtakım suçlar düzenlenmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun genel hükümler, İcra ve İflas Kanunu'ndaki suçlar hakkında da uygulanır (TCK m. 5).

İcra ve iflas suçlarının genel özellikleri şunlardır:

- ▶ İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan suçlarla ilgili davalara, icra (ceza) mahkemesinde bakılır (İİK m. 346/3). Bu Kanun hükümlerine göre verilecek disiplin veya tazyik hapsine de icra mahkemesi karar verir (m. 346/1). İcra mahkemesinin görevine giren bu işler, diğer mahkemelerde görülen ceza davaları ile birleştirilemez (m. 346/2).
- ▶ İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan fiillerden dolayı şikâyet hakkı, fiilin öğrenildiği tarihten itibaren **3 ay** ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren **1 yıl** geçmekle düşer (m. 347).
- ▶ İcra ve İflas Kanunu'nda yer alan fiillerden dolayı yapılacak ceza yargılamasında yetkili icra mahkemesi, icra takibinin yapıldığı yerdeki mahkemedir (m. 348).
- ▶ İcra ve İflas Kanunu'nda yazılı suçlardan takibi şikayete bağlı olanların müştekesi feragat eder veya borcun itfa edildiği sabit olursa dava ve bütün neticeleriyle beraber ceza düşer (m. 354/1).
- ▶ İcra mahkemesinin bu kanun hükümlerine göre verdiği tazyik veya disiplin hapsine ilişkin karar, kesinleştiği tarihten itibaren **2 yıl** geçtikten sonra yerine getirilmez (m. 354/3).
- ▶ Nafaka alacaklarına ilişkin takipler hariç, alacak miktarı Asgari Ücret Tespit Komisyonu tarafından her yıl belirlenen aylık en yüksek brüt asgari ücret tutarının altında kalan takiplerde bu kanunda öngörülen disiplin ve tazyik hapsi uygulanmaz (m. 354/4).

II. YARGILAMA USULÜ

Şikayet dilekçeyle veya sözlü beyanla yapılır. Dilekçeyi veya dava beyanını alan icra mahkemesi duruşma için hemen bir gün tayin edip şikayetçinin imzasını alır ve sanığa celpname gönderir. Tanık gösterilmişse ona da celpname gönderilir (İİK m. 349/1). İki taraf tayin olunan gün ve saatte icra mahkemesinin huzuruna gelmek veya vekil göndermek zorundalardır (m. 349/2). Gerektiğinde icra mahkemesi, tarafların bizzat hazır bulunmasını emredebilir (m. 349/3). Sanık başka yerde ikamet ediyorsa istinabe yoluyla sorguya çekilir (m. 349/4). Sanık, şikayeti alan veya istinabe edilen icra mahkemesinin huzuruna gelmez veya müdafî göndermezse yahut bizzat bulunmasına gerek görülürse zorla getirilir; bu suretle de bulundurulamazsa yargılama yokluğunda gerçekleştirilir (m. 349/5). Şikayetçi belirlenen zamanda gelmez ve vekil de gön-

dermezse şikayet hakkı düşer (m. 349/6). Gelmeyen tanıklara yapılacak işlem ile borçlunun yokluğunda verilen karara karşı eski hale getirme talebi hakkında Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda yazılı hükümler uygulanır (m. 349/7).

İcra ve iflas suçlarına ilişkin yapılan yargılamalarda Cumhuriyet savcısı bulunmaz (m. 350/2).

İcra mahkemesi iki tarafı ve delillerini dinler ve gerek tarafların gerek şahitlerin ifadelerini duruşma tutanağına geçirir (m. 350/1). Şikayetçi dilekçe veya beyanında göstermiş olduğu delillerle bağlıdır (m. 351/1). Sanık, savunması için yargılamanın genişletilmesini ancak bir kere isteyebilir (m. 351/2).

İcra mahkemesi iki tarafın ifadelerini ve bütün delillerini ve iddia ve savunmalarını dinledikten sonra nihayet **5 gün** içinde kararını verir ve özetini Cumhuriyet Savcısına bildirir (m. 352/1). Takibi şikâyeteye bağlı suçlarda dava ve cezanın 354. maddede yazılı sebeplerle düşeceği kararda belirtilir (m. 352/2).

İcra mahkemesinin verdiği tazyik ve disiplin hapsine ilişkin kararlara karşı, tebliğden itibaren **2 hafta** içinde itiraz edilebilir. Mahkeme itirazı incelemesi için dosyayı o yerde icra mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde icra mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye ceza mahkemesine, icra mahkemesi hâkimi ile asliye ceza mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye ceza mahkemesine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir (m. 353/1). İcra mahkemesinin bu kanunda yer alan suçlardan dolayı verdiği hükümlerle ilgili olarak Ceza Muhakemesi Kanunu'nun kanun yollarına ilişkin hükümleri uygulanır (m. 353/2).

TAKİP YOLLARININ KARŞILAŞTIRILMASI							
	GENEL HACİZ YOLU	KAMBIYO SENETLERİNE ÖZGÜ HACİZ YOLU	İLAMLILIK İCRA	REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE İLAMSIZ İCRA	REHNİN PARAYA ÇEVİRİLMESİ YOLU İLE İLAMLILIK İCRA	GENEL İFLAS YOLU	KAMBIYO SENETLERİNE ÖZGÜ İFLAS YOLU
ÖDEME SÜRESİ	7 gün	10 gün	7 gün	Taahhütlarda 15 gün, taşınmazlarda 30 gün	7 gün	7 gün	5 gün
İTİRAZ SÜRESİ	7 gün	5 gün	-	7 gün	-	7 gün	5 gün
İTİRAZIN MERCİİ	İcra dairesi	İcra mahkemesi	-	İcra dairesi	-	İcra dairesi	İcra dairesine yapılır, Asliye ticaret mahkemesi inceler
İTİRAZIN TAKİBE ETKİSİ	Takip durur	Satış hariç takibi durmaz	-	Takip durur	-	Takip durur	Takip durur
ŞİKAYET SÜRESİ	7 gün	7 gün, Senedin kambiyo senedi olmadığına ilişkinse 5 gün	7 gün	7 gün	7 gün	7 gün	7 gün, Ödeme emrine şikayet 5 gün
ŞİKAYET MERCİİ	İcra mahkemesi	İcra mahkemesi	İcra mahkemesi	İcra mahkemesi	İcra mahkemesi	İcra mahkemesi	Normal şikayet icra mahkemesne, ödeme emrine şikayet icra dairesine yapılır ve ticaret mahkemesince incelenir.
ŞİKAYETİN ETKİSİ	Takip durmaz	Takip durmaz	Takip durmaz	Takip durmaz	Takip durmaz	Takip durmaz	Takip durmaz
MAL BEYANI SÜRESİ	7 gün İstisna: 3 gün	10 gün	7 gün	-	-	-	-

YARARLANILAN KAYNAKLAR

KİTAPLAR:

- Arslan**, Ramazan / **Yılmaz**, Ejder / **Taşpınar Ayvaz**, Sema / **Hanağası**, Emel;
İcra ve İflas Hukuku, Yetkin Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2018.
- Aslan**, Olcay; İcra ve İflas Hukuku Hocasından Ders Notları, Savaş Yayınevi, 2. Baskı,
Ankara, 2019.
- Başözen**, Ahmet; İcra ve İflas Hukuku, Adalet Yayınevi, 3. Baskı, Ankara, 2019.
- Bulur**, Alper; İcra ve İflas Hukuku, Monopol Yayınları, 9. Baskı, Ankara, 2020.
- Eren**, Fikret; Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Yetkin Yayınevi, 24. Baskı, Ankara, 2019.
- Kodakoğlu**, Mehmet; İcra ve İflas Hukuku, Savaş Yayınevi, 6. Baskı, Ankara, 2018.
- Kuru**, Baki; İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, Legal Kitabevi, 1. Baskı, İstanbul, 2016.
- Pekcanitez**, Hakan / **Atalay**, Oğuz / **Sungurtekin Özkan**, Meral / **Özekes**, Muhammet;
İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı, On İki Levha Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2019.
- Pekcanitez**, Hakan / **Atalay**, Oğuz / **Özekes**, Muhammet; İcra ve İflas Hukuku Temel
Bilgiler, On İki Levha Yayıncılık, 16. Baskı, İstanbul, 2019.
- Süzek**, Sarper; İş Hukuku, Beta Yayıncılık, 18. Baskı, İstanbul, 2019.

DİJİTAL KAYNAKLAR:

- <https://dergipark.org.tr/tr/>
- <https://www.e-uyar.com/>
- <https://www.hukuki.net/>
- <https://www.lexpera.com.tr/>
- <https://www.mevzuat.gov.tr/>
- <https://www.sinerjimevzuat.com.tr/>
- <https://yargitay.gov.tr/>

Diğer ders notlarımız için
www.ragipkarakus.com adresini
ziyaret edebilirsiniz.